

**Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn
a Gwynedd**

**Arfarniad Cynladwyedd (AC) yn
cynnwys Aseiad Amgylcheddol
Strategol (AAS)**

**Adroddiad Cwmpasu Arfarniad
Cynladwyedd**

Gorffennaf 2011

CYNNWYS

	Tudalen
1. CYFLWYNIAD	1
<p>Cefndir Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd Arfarniad Cynladwyedd ac Aseiad Amgylcheddol Strategol Aseiad Rheoliadau Cynefinoedd Arfarniad ac Aseidiadau Eraill Yr Adroddiad Hwn</p>	
2. METHODOLEG	6
<p>Cyflwyniad Camau yny Broses AC/AAS Y Cam Cwmpasu Cyfyngiadau Data Ymgynghoriad</p>	
3. BIOAMRYWIAETH	12
<p>Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni</p>	
4. CYMUNEDAU	15
<p>Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni</p>	
5. FFACTORAU HINSODDOL	19
<p>Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni</p>	
6. TREFTADAETH DIWYLLIANNOL	21
<p>Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni</p>	
7. ECONOMI	23
<p>Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynladwyedd a chyfleon</p>	

Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
8. TAI	27
Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynaladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
9. TIRWEDD	30
Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynaladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
10. PRIDD, MWYNAU, GWASTRAFF	32
Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynaladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
11. TRAFNIDIAETH	35
Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynaladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
12. DWR	37
Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau Materion allweddol o ddadansoddiad o'r waelodlin Materion cynaladwyedd a chyfleon Negeseuon allweddol o adolygiad o gynlluniau a rhaglenni	
13. Y FFRAMWAITH AC/AAS	37
Cefndir Methodoleg Cydweddoldeb mewnol o'r amcanion AC/AAS	
14. YMGYNGHORIAD A'R CAMAU NESAF	44
Ymgynghoriad Camau Nesaf	

Rhestr Ffigyrau

Ffigwr 2.1: Y berthynas rhwng AC/AAS a'r broses CDLI

Ffigwr 2.2: Perthynas tasgau allweddol yn y Cam Cwmpasu

Ffigwr 13.1: Allwedd i Aseiad Cyweddoldeb

Rhestr Tablau

Tabl 2.1: Camau allweddol a'r tasgau yn y broses AC

Tabl 2.2: Tasgau Allweddol yng Ngham A o'r broses AC

Tabl 13.1: Fframwaith Amcanion yr AC Drafft

Tabl 13.2: Cydweddoldeb Amcanion AC

Tabl 14.1: Amlinelliaid o'r camau nesaf yn y broses AC/AAS

1. CYFLWYNIAD

Cefndir

- 1.1 Y mae'r Adroddiad Cwmpasu hwn yn cynrychioli yr elfen gyntaf o'r Arfarniad Cynladwyedd (AC) o Gynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd (CDLI ar y Cyd). Yn unol â chanllawiau'r llywodraeth, mae'r AC hefyd yn ymgorffori y gofynion ar gyfer Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS) o dan Gyfarwyddeb y UE 2001/42/EC.

Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd

- 1.2 Y mae'r gofyniad i bob Awdurdod Cynllunio Lleol (ACLI) gynhyrchu Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) yn cael ei nodi yn Rhan 6 Deddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol, 2004. Cynllun defnydd tir yw CDLI, sydd yn amodol ar archwiliad annibynnol, a fydd yn creu'r cynllun datblygu statudol ar gyfer ardal mewn awdurdod lleol at ddibenion y Ddeddf. Y mae'n cynnwys gweledigaeth, strategaeth, polisiau ardal-eang ar gyfer mathau datblygu, dyraniad tir, ble bo angen polisiau a chynigion ar gyfer prif ardaloedd allweddol o newid a gwarchodaeth. Caiff polisiau a dyraniadau eu nodi yn ddaearyddol ar y Map Cynigion sydd yn ffurfio rhan o'r cynllun.
- 1.3 Yn unol â Deddf Cynllunio (2004) mae'n ofynnol i'r holl CDLIau fod yn ddibynnol ar Arfarniad Cynladwyedd (AC). Mae hefyd angen Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS) o dan Gyfarwyddeb Ewropeaidd 2001/42/EC yn seiliedig ar yr asesiad o gynlluniau a rhaglenni penodol ar yr amgylchedd. Y mae'r Adroddiad Cwmpasu yn ymdrin â gofynion statudol ar gyfer AC ac AAS.

Arfarniad Cynladwyedd (AC) ac Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS)

- 1.4 Mae Arfarnu Cynladwyedd i'r CDLI yn ofynnol o dan y Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol, 2004. Mae AC yn ymdrin ag effeithiau cymdeithasol ac economaidd y CDLI ynghyd â rhai amgylcheddol. Mae Arfarnu Cynladwyedd yn ceisio sicrhau fod polisiau a chynigion y CDLIau yn cydfynd ag egwyddorion datblygu cynaliadwy.
- 1.5 Pum egwyddor allweddol strategaeth datblygu cynaliadwy presennol Llywodraeth y DU 'Diogelu'r Dyfodol' (Mawrth 2005) yw:
- byw o fewn cyfyngiadau amgylcheddol
 - sicrhau cymdeithas gref, iach a chyfiawn
 - cyflawni economi cynaliadwy
 - hyrwyddo llywodraethu da
 - defnyddio gwyddoniaeth gadarn yn gyfrifol
- 1.6 I Gymru mae'r amcanion hyn yn cael eu hadlewyrchu yng nghynllun datblygu cynaliadwy Llywodraeth Cynulliad Cymru (LICC) 'Cymru'n Un: Cenedl Un

Blaned;' (Mai 2009) sy'n diffinio datblygiad cynaliadwy yn y termau a ganlyn:
"Datblygiad sydd yn bodloni anghenion heddiw heb beryglu gallu cenedlaethau'r dyfodol i fodloni eu hanghenion eu hunain."

Datblygiad Cynaliadwy yng Nghymru

Yng Nghymru, mae datblygiad cynaliadwy yn golygu gwella lles economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol pobl a chymdeithasau gan ennyn gwell ansawdd bywyd ar gyfer eich cenedlaeth chi a'r dyfodol.

- Mewn ffordd sydd yn hyrwyddo cyfiawnder cymdeithasol a chyfle cyfartal; ac
- Mewn ffordd sydd yn mwyhau yr amgylchedd naturiol a diwylliannol ac yn parchu ei derfynau – gan ddefnyddio dim ond swm teg o adnoddau'r ddaear a chynnal ein hetifeddiaeth diwylliannol.

Datblygiad cynaliadwy yw'r broses a fydd yn arwain at gyrraedd y nod o gynaladwyedd.

- 1.7 Yn ogystal â'r gofyniad i gwblhau AC o'r CDLI, dan Gyfarwyddeb Ewropeaidd 2001/42/EC, sy'n cael ei gweithredu yn y DU drwy Reoliadau Asesiadau Amgylcheddol o Gynlluniau a Rhaglenni 2004, dylai Cynlluniau Datblygu Lleol hefyd fod yn destun Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS). Mae AAS yn broses i sicrhau bod yr effeithiau amgylcheddol arwyddocaol sy'n deillio o gynlluniau a rhaglenni yn cael eu hadnabod, eu hasesu, eu lliniaru, a'u cyfathrebu i'r sawl sy'n gwneud y penderfyniadau ac yna'u monitro.
- 1.8 Daeth y Gyfarwyddeb AAS i rym ar 21 Gorffennaf 2004. Y mae'r Gyfarwyddeb yn ei gwneud yn angenrheidiol i bob corff cyhoeddus ddal AAS o'u cynlluniau a'u rhaglenni pan fo tebygolrwydd o effeithiau sylweddol ar yr amgylchedd ac/neu pan fo fframwaith wedi ei sefydlu ar gyfer datblygiad yn y dyfodol. Golyga hyn ei bod yn angenrheidiol i'r CDLI fod yn destun Asesiad.
- 1.9 Mae'n ceisio: "...darparu amddiffyniad uchel dros yr amgylchedd a chyfrannu tuag at integreiddio ystyriaethau amgylcheddol i mewn i baratoi a mabwysiadu cynlluniau a rhaglenni gyda golwg i hyrwyddo datblygiad cynaliadwy, drwy sicrhau bod, yn unol â'r Gyfarwyddeb hon, asesiad amgylcheddol yn cael ei gynnal o gynlluniau a rhaglenni penodol sydd yn debygol o gael effeithiau arwyddocaol ar yr amgylchedd." (Erthygl 1).
- 1.10 Mae Rheoliadau AAS yn gofyn i faterion amgylcheddol diffiniedig gael eu cynnwys yn y broses asesu, sef:
 - Bioamrywiaeth
 - Poblogaeth
 - Iechyd Pobl
 - Ffawna
 - Fflora
 - Pridd

- Dŵr
- Aer
- Ffactorau Hinsawdd
- Asedau materol
- Treftadaeth Ddiwylliannol
- Tirwedd
- Y gydberthynas rhwng yr uchod.

1.11 Cynghora Llywodraeth Cynulliad Cymru (LICC) fod yn well ymgorffori anghenion y Gyfarwyddeb AAS yn yr Arfarniad Cynaladwyedd yng nghyswllt cynlluniau datblygu. Gellir diwallu gofynion statudol y ddau asesiad mewn un broses integredig Arfarniad Cynaladwyedd. Er mwyn bodloni gofynion yr Arfarniad Cynaladwyedd y mae gan yr adroddiad hwn ffocws ehangach nag agweddau amgylcheddol, a chynhwysir yn ychwanegol, data cymdeithasol ac economaidd.

Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd

1.12 O dan Erthygl 6(3) o'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd (92/43/EEC), mae asesiad priodol angen ei gwblhau mewn cysylltiad ag unrhyw gynllun neu brosiect sydd:

- Un ai yn unigol neu mewn cyfuniad gyda chynlluniau neu phrosiectau eraill a fyddai'n debygol o gael effaith sylweddol ar safle sydd wedi ei ddynodi oddi mewn i rwydwaith Natura 200
- Dim mewn cysylltiad uniongyrchol gyda rheolaeth y safle ar gyfer cadwraeth natur.

1.13 Y mae'r gofyniad hwn yn cael ei drosglwyddo i ddeddfwriaeth genedlaethol yn Rheoliadau Gwarchod Cynefinoedd a Rhywogaethau, 2010.

1.14 Y nod trawsfwaol yw i bennu, gan edrych ar amcanion cadwraeth a nodweddion cymwys safle, os ydych chi'n cynllun, unai yn unigol/ neu mewn cyfuniad gyda chynlluniau eraill effaith andwyol ar hygyrdd y safle ddynodedig.

1.15 O fewn Ardal Cynllun Gwynedd ac Ynys Môn, mae 16 o safleoedd sydd wedi eu dynodi ar lefel Ewropeaidd am eu pwysigrwydd i gadwraeth natur o dan y Gyfarwyddeb Cynefinoedd. Yn ychwanegol bydd y Cyngor yn canfod a oes Safleoedd Ewropeaidd o fewn awdurdodau cyfagos y gallai'r CDLI effeithio'n andwyol ar eu cyfarwydd.

1.16 Y mae'r Atodiad drafft ymgynghori i NCT 5 (Hydref 2006), sydd yn amlinellu sut y dylai'r Rheoliadau Cynefinoedd gael eu gweithredu mewn cysylltiad â CDLI ar y Cyd, yn nodi:

"Ni ddylai [Asesiadau Rheoliadau Cynefinoedd] gael eu hymgorffori i mewn i AC neu AAS. Dylent gael eu rhedeg law yn llaw gyda'r prosesau hyn..."

- 1.17 Fodd bynnag, nid yw'r arweiniad yn nodi y gellir gwneud yr adrodd ochr yn ochr gyda'r AC os yw wedi ei arwyddo'n glir. Wrth i'r cynllun ddatblygu, bydd yr AC a'r HRA yn cael eu cysylltu er mwyn sicrhau fod y polisiau CDLI yn cael eu datblygu i ystyried effeithiau'r Cynllun ar y safleoedd Natura 2000.

Gwerthusiadau ac Asesiadau Eraill

- 1.18 Y mae'r canllawiau 'Arfarnu Cynladwyedd o Strategaeth Ofodol Rhanbarthol a Dogfennau Datblygu Lleol' (ODPM, 2005), yn nodi y dylai cysylltiadau gael eu gwneud ble y bo'n bosib, gyda mathau eraill o werthusiadau. *Ystyrir integreiddio mathau eraill o werthusiad megis Asesiad Effaith Iechyd ac Asesiad Effaith Cydraddoldeb i mewn i'r ddogfen Arfarnu Cynladwyedd yn ymarfer da.*
- 1.19 Y mae'r Asesiad Effaith Iechyd (AEI) yn ddull o asesu effeithiau iechyd y polisiau, cynlluniau a phrosiectau mewn sectorau amrywiol gan ddefnyddio amrywiaeth o wahanol dechnegau. Nid yw Asesiad Effaith Iechyd yn ofyniad statudol ar gyfer AAS; fodd bynnag, dylai, a bydd ystyriaethau iechyd yn cael eu hintegreiddio'n raddol gyda'r asesiad hwn pan fo'n berthnasol. Ar gyfer yr AC/AAS hwn y mae integreiddio pryderon iechyd wedi canolbwyntio ar sicrhau bod y prif faterion iechyd yn cael eu cyflwyno'n dda yn y Fframwaith AC/AAS (amcanion a chwestiynau cymorth) a bydd y CDLI ar y Cyd yn cael ei asesu yn ei erbyn.
- 1.20 Teclyn ar gyfer adnabod effaith posib polisiau, gwasanaethau a gweithrediadau y Cyngor ar ei drigolion a'i staff yw Asesiad Effaith Cydraddoldeb (EqIA). Gall helpu staff i ddarparu a chyflwyno gwasanaethau gwych i drigolion drwy sicrhau bod y rhain yn adlewyrchu anghenion y gymuned. Ar y cyfan, dylai Asesiadau Effaith Cydraddoldeb sicrhau bod cydraddoldeb yn cael ei leoli yng nghanol datblygiad polisi ac adolygiad. Bydd Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn ymgymryd ag Asesiadau Effaith Cydraddoldeb arall ar gyfer y CDLI ar y Cyd. Fodd bynnag, ystyrir materion cydraddoldeb hefyd yn y AC/AAS o dan destun Poblogaeth a Phan yn bosib, bydd y prosesau yn hysbysu ei gilydd.
- 1.21 Mae gan ddynodiadau a pholisiau y CDLI ar y Cyd y potensial i effeithio'n sylweddol ar yr iaith Gymraeg (e.e. drwy annog tyfiant a'r cynnydd mewn pobl o fannau eraill) neu drwy gefnogi sefydlu defnydd cyflogaeth newydd. Y mae Asesiad Effaith ar yr Iaith Gymraeg (AEIG) yn caniatáu adnabod yr effeithiau posib ar yr iaith Gymraeg a allai ddod yn sgil datblygiad. Dylai'r Ymgynghoriad drafft o NCT20: Cynllunio a'r Iaith Gymraeg (AEIG) fod yn rhan hanfodol o'r Arfarniad Cynladwyedd (AC) a'r prosesau asesu safle sy'n cael eu cynnal yn ystod paratoad cynlluniau.
- 1.22 Ar gyfer yr AC/AAS hwn, bydd AEIG yn cael ei integreiddio o fewn proses yr AC a bydd ystyriaeth tuag at yr iaith Gymraeg yn cael ei hadnabod yn glir. Bydd y fframwaith AC yn cynnwys amcan glir ar gyfer yr iaith Gymraeg gyda chwestiynau sy'n gymorth i wneud penderfyniadau a fydd yn gweithredu fel offeryn asesu ar gyfer yr iaith Gymraeg. Bydd hyn yn sicrhau bod y

weledigaeth gyffredinol ac amcanion ar gyfer yr iaith Gymraeg yn cael sylw cynhwysfawr trwy gydol y broses AC/AAS, fel y nodir yn y CDLI ar y Cyd.

Yr Adroddiad Hwn

1.23 Y mae'r adroddiad hwn wedi ei drefnu fel a ganlyn:

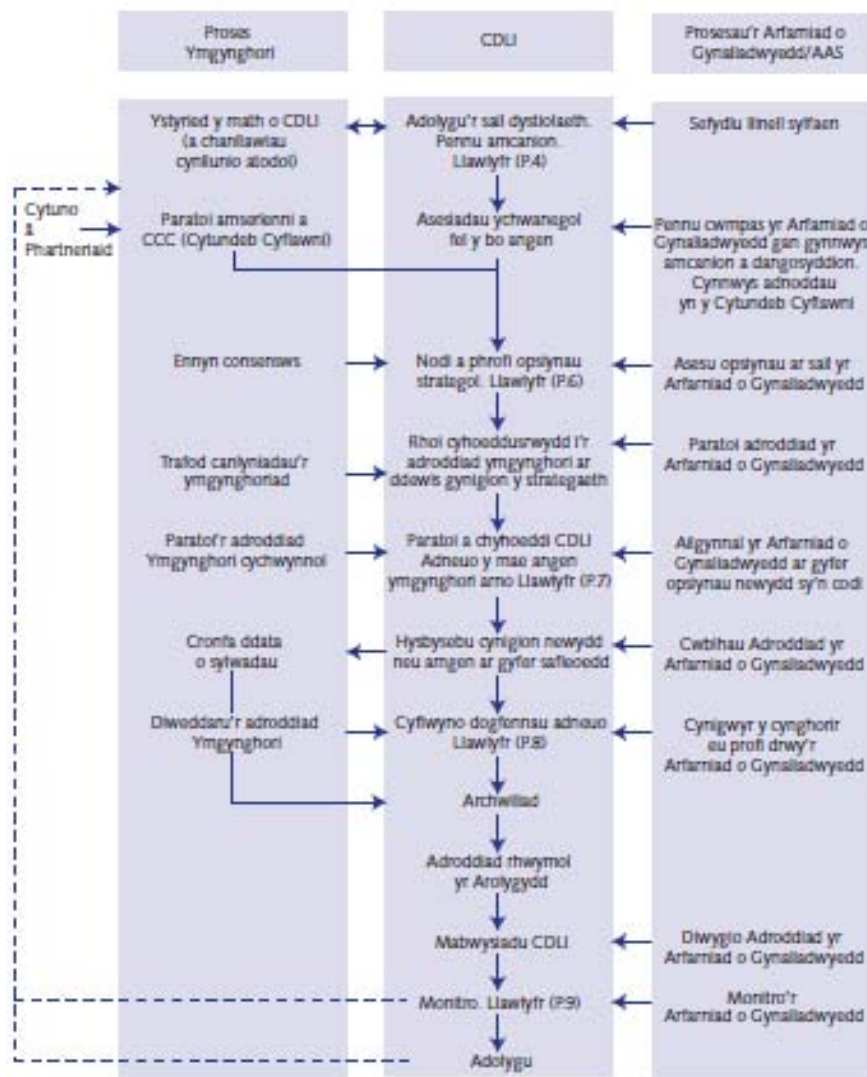
- Y mae Adran 2 yn darparu amlinelliad o'r dull cwmpasu, camau o AC/AAS a'r modd yr ymgwymerir â'r gwerthusiad.
- Y mae Adran 3 a 12 yn darparu cyflwyniad yn seiliedig ar themâu y dadansoddiad gwaelodlin ac adolygiad Cynlluniau a Rhaglenni (PP). Y mae'r adrannau yn crynhoi'r sefyllfa a'r tueddiadau presennol ac yn amlinellu'r prif broblemau/materion amgylcheddol o'r dadansoddiad gwaelodlin a'r adolygiad Cynlluniau a Rhaglenni (PP).
- Mae Adran 13 yn cynnwys y Fframwaith AC/AAS
- Mae Adran 14 yn amlinellu'r strategaeth ymgynghori ac yn archwilio y camau a fydd yn cael eu cymryd nesaf yn y broses AC.

2. METHODOLEG

Cyflwyniad

- 2.1 Mae'r adran yma yn nodi'r dull bras ar gyfer y broses AC/AAS, gan gynnwys y camau allweddol a'r gofynion ymgynghori. Dengys y canllawiau y dylai'r broses AC/AAS, yn cynnwys paratoi yr Adroddiad Arfarniad Cynaliadwyedd [Amgylcheddol], ddechrau mor fuan â phosib ac yn ddelfrydol ar yr un pryd ag amser paratoi'r cynllun neu'r rhaglen. Dengys Ffigwr 2.1 isod sut y mae'r broses AC/AAS yn integreiddio â phob cam o'r broses CDLI ar y Cyd.

Ffigwr 2.1: Y berthynas rhwng AC/AAS a'r broses CDLI¹

D.S. Dylid paratoi'r cynllun, cynnal yr Arfarniad o Gynaliadwyedd a'r ymgynghoriad mewn modd integredig.

¹ LLCC (2006) Llawlyfr ar Gynlluniau Datblygu Lleol. Cyflwyniad i'r Arfarniad o Gynaliadwyedd gan Ymgorffori Aseiad Amgylcheddol Strategol (AAS), Rhan B, tud 19

Camau yn y Broses AC/AAS

2.2 Mae pump prif ran yn y broses AC/AAS ac mae gan bob cam dasgau allweddol i'w cyflawni fel yr amlinellir yn nhabl 2.1 isod:

Tabl 2.1: Camau allweddol a'r tasgau yn y broses AC

Cam AC	Tasgau Allweddol
Cam A Gosod y cyd-destun a sefydlu'r waelodlin a phenderfynu ar y cwmpas	<ul style="list-style-type: none"> • Adnabod cynlluniau, rhaglenni ac amcanion perthnasol eraill i ddiogelu'r amgylchedd • Casglu gwybodaeth gwaelodlin • Adnabod materion a phroblemau cynaliadwyedd • Datblygu Fframwaith AC • Paratoi ac ymgynghori ar gwmpas yr AC
Cam B Datblygu a mireinio opsiynau ac asesu effeithiau	<ul style="list-style-type: none"> • Profi'r cynllun neu amcanion y rhaglen yn erbyn y Fframwaith AC • Datblygu opsiynau'r CDLI • Rhagweld effeithiau'r CDLI • Cloriannu effeithiau'r CDLI • Ystyried ffyrdd o liniaru effeithiau niweidiol ac uchafu buddion • Cynnig mesurau i fonitro effeithiau sylweddol
Cam C Paratoi'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd	<ul style="list-style-type: none"> • Paratoi'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd [Amgylcheddol]
Cam D Ymgynghori a gwneud penderfyniadau	<ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghori ar y cynllun drafft neu raglen a'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd [Amgylcheddol] • Gwerthuso newidiadau sylweddol (yn cynnwys o'r cyflwyniadau) • Gwneud penderfyniadau a darparu gwybodaeth
Cam E Monitro gweithrediad y cynllun neu'r rhaglen	<ul style="list-style-type: none"> • Cwblhau'r amcanion a'r dulliau ar gyfer monitro • Ymateb i effeithiau niweidiol

Y Cam Cwmpasu

2.3 Cwmpasu yw cam dechreuol y broses AC/AAS sy'n casglu ynghyd yr wybodaeth gefndirol a ddefnyddiwyd i adnabod y materion amgylcheddol a economaidd-gymdeithasol allweddol. Mae'r materion hyn yn cynorthwyo datblygiad yr amcanion a ddefnyddir yng nghamau diwethaf yr AC/AAS i asesu effeithiau cynaliadwyedd ar y cynllun. Mae'r adroddiad yma yn ymdrin â thasgau Cam A o'r broses AC/AAS ac yn cyflwyno canfyddiadau'r cam Cwmpasu. Yn Nhabl 2.2 ceir manylion am y tasgau allweddol sy'n gysylltiedig â cham Cwmpasu yr AC CDLI ar y Cyd i Ynys Môn a Gwynedd.

Tabl 2.2: Tasgau Allweddol yng Ngham A o'r Broses AC

Tasg A1- Adnabod cynlluniau, rhaglenni ac amcanion perthnasol eraill i ddiogelu'r amgylchedd.
Pwrpas – Sefydlu sut mae'r cynllun yn cael ei effeithio gan ffactorau allanol gan helpu i adnabod amcanion yr AC.
<p>Rhaid i'r CDLI ystyried y berthynas rhwng y CDLI a chynlluniau, rhaglenni a pholisïau perthnasol eraill. Mae'r Gyfarwydddeb AAS yn gofyn yn benodol bod amcanion diogelu'r amgylchedd a sefydlwyd ar lefel Rhyngwladol, y Gymuned Ewropeaidd neu genedlaethol yn cael eu hystyried. Mae Atodiad 1 yn cyflwyno adolygiad o'r cynlluniau a'r rhaglenni a ystyrir sy'n berthnasol i'r CDLI ar y Cyd. Crynhoir yr amcanion allweddol a goblygiadau cynlluniau a rhaglenni perthnasol o dan bob pwnc, tra bod negeseuon allweddol yr adolygiad wedi eu crynhoi yn adrannau 3 i 12 o'r adroddiad hwn.</p> <p>Mae'r cynlluniau a'r rhaglenni unigol sydd wedi eu hadolygu wedi eu grwpio o dan feysydd pwnc allweddol AAS (fel yr amlinellwyd ym mharagraff 1.9) sydd wedi eu hehangu i fodloni'r agwedd arfarniad o gynaliadwyedd gan gynnwys:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Bioamrywiaeth (fflora a ffawna)2. Cymunedau (yn cynnwys iechyd ac eithrio cymdeithasol)3. Ffactorau Hinsawdd (yn cynnwys materion newid yn yr hinsawdd)4. Treftadaeth Ddiwylliannol (yn cynnwys archaeoleg, yr iaith Gymraeg a'i diwylliant)5 Yr economi6. Tai7. Tirwedd (yn cynnwys trefwedd a morlun /materion yr arfordir)8. Priddoedd, Mwynau, Gwastraff (yn cynnwys materion amaethyddol ble fo'n berthnasol)9. Cludiant (yn cynnwys materion mynediad)10. Dŵr (yn cynnwys adnodd, ansawdd a materion llifogydd) <p>Dylid nodi nad yw rhai o'r cynlluniau a adolygwyd yn syrthio yn esmwyth i unrhyw un maes pwnc AAS, tra fo eraill yr un mor bwysig ar draws nifer o bynciau. Dylid felly ystyried y rhaniad cynlluniau a rhaglenni rhwng pynciau fel yr un mwyaf addas, yn hytrach na phroses ddosbarthu derfynol.</p>
Tasg A2 – Casglu gwybodaeth gwaelodlin
Pwrpas – Disgrifio cyflwr nodweddion presennol cymdeithasol, amgylcheddol ac economaidd yr ardal sy'n debygol o gael eu heffeithio yn sylweddol gan y Cynllun. Bydd hyn yn cynorthwyo'r broses o adnabod materion cynaliadwyedd a phroblemau amgylcheddol yn Ardal y Cynllun yn ogystal â darparu'r sail tystiolaeth ar gyfer rhagweld a monitro effeithiau'r CDLI ar y Cyd.
<p>Mae casgliad cryf o wybodaeth waelodlin yn bwysig er sicrhau sail tystiolaeth gref i'r CDLI. Er hynny, mae'r Rheoliadau yn gofyn mai dim ond gwybodaeth sydd ei hangen yn rhesymol sydd angen ei chynnwys yn yr adroddiad. Mae Atodiad 2 yn cyflwyno'r wybodaeth waelodlin. Mae'r tablau yn dangos</p>

tueddiadau yn ogystal â data cymharol ar lefel ranbarthol a chenedlaethol pan fo ar gael. Yn ogystal, nodir y materion allweddol/cyfngiadau/cyfleoedd a gyfyd o'r dadansoddiad gwaelodlin. Bydd hyn o gymorth gyda datblygiad y fframwaith arfarnu AC. Darperir gwybodaeth gryno yn ogystal â'r materion gwaelodlin allweddol i bob pwnc yn adran 3 i 12 o'r adroddiad hwn.

Tasg A3 – Adnabod materion cynaliadwyedd a phroblemau

Pwrpas – Helpu diffinio'r materion allweddol i'r CDLI sy'n hanfodol i gynaliadwyedd y CDLI ac i gynorthwyo i ddylanwadu ar y Fframwaith AC /AAS sy'n dod yn enwedig o safbwynt adnabod amcanion, is-amcanion a dangosyddion.

Mae materion a phroblemau cynaliadwyedd wedi eu nodi drwy broses ailadroddol, gan roi ystyriaeth i'r wybodaeth waelodlin, adolygiad o'r cynlluniau, polisiau a rhaglenni perthnasol. Mae'r problemau a'r materion amgylcheddol allweddol a nodwyd i'r AC i CDLI ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd wedi eu darparu ar gyfer pob pwnc drwy adrannau 3 i 12 o'r adroddiad hwn.

Tasg A4 – Datblygu amcanion yr AC

Pwrpas – Mae'r fframwaith AC yn darparu modd ar gyfer disgrifio, dadansoddi a chymharu effeithiau cynaliadwyedd.

Cyflwynir Fframwaith AC /AAS yn adran 13 o'r adroddiad hwn. Cefnogir bob amcan cynaliadwyedd gan nifer o is-amcanion a fydd yn hwyluso asesiad y polisiau a'r cynigion CDLI a chynorthwyo gyda dehongliad y prif amcan cyffredinol. Mae set ddechreuol o ddangosyddion wedi eu cynnig i fonitro perfformiad y CDLI ac mae'r rhain hefyd wedi eu cynnwys yn y fframwaith er ymgynghori.

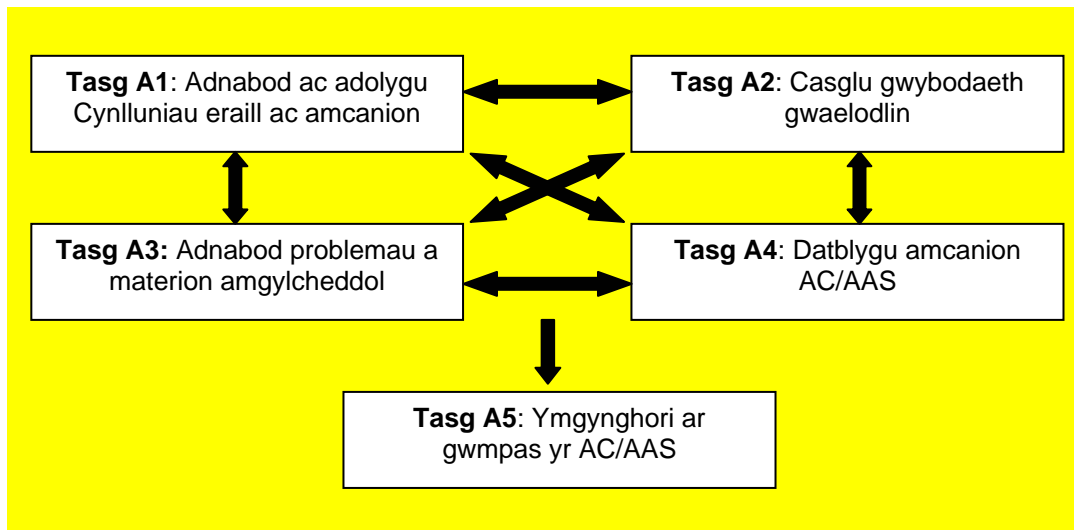
Tasg A5 – Paratoi ac ymgynghori ar yr Adroddiad Cwmpasu AC/AAS

Pwrpas - I sicrhau fod AC/AAS yn ymdrin ag effeithiau sylweddol tebygol y cynllun neu'r rhaglen.

Anfonir yr Adroddiad Cwmpasu i'r tri Ymgynghorydd Statudol (CADW, Asiantaeth yr Amgylchedd a Chyngor Cefn Gwlad Cymru) yn ogystal â rhan-ddeiliaid, am gyfnod o bum wythnos i dderbyn sylwadau. Bydd yr adroddiad hefyd ar gael i'r cyhoedd yn gyffredinol iddynt roi sylwadau.

- 2.4 Mae perthynas agos rhwng y gwahanol dasgau yn y Cam Cwmpasu gyda phob tasg yn cyfarwyddo ei gilydd. Mae Ffigwr 2.3 yn dangos y rhyngweithio rhwng y tasgau allweddol yn y Cam Cwmpasu.

Ffigwr 2.2: Perthynas tasgau allweddol yn y Cam Cwmpasu²

Cyfyngiadau Data

- 2.5 Mae lefel a manylion yr wybodaeth waelodlin yn amrywio rhwng pynciau oherwydd yr wybodaeth sydd ar gael. Ble bynnag fo'n bosib mae'r ystadegau a'r wybodaeth ddiweddaraf wedi cael eu defnyddio. Dylid nodi er hynny fod peth o'r data ystadegol a gyflwynwyd yn y waelodlin yn dibynnu ar wybodaeth sydd yng Nghyfrifiad 2001, sydd ddim ar gael o ffynonellau eraill ar ffurf fwy cyfredol. Ble fo ffynonellau gwybodaeth yn dod ar gael yn ystod amser y broses o gynllunio i'r AC/AAS, bydd y waelodlin yn cael ei diweddarau i sicrhau bod yr wybodaeth sy'n cefnogi'r AC/AAS yn parhau yn gyfredol.

Ymgynghoriad

- 2.6 Mae cyfranogiad y cyhoedd a rhan-ddeiliaid yn elfen bwysig o'r AC/AAS a'r broses o lunio cynllun ac mae hyn yn digwydd ar amryfal gamau drwy'r broses. Mae Para. 12(5) o'r Rheoliadau AAS yn gofyn:

'wrth benderfynu ar gwmpas a lefel manylion yr wybodaeth y mae'n rhaid ei chynnwys yn yr adroddiad, bydd yr awdurdod cyfrifol yn ymgynghori gyda'r cyrff ymgynghori'.¹

- 2.7 Yng Nghymru'r cyrff ymgynghori statudol yw Cyngor Cefn Gwlad Cymru, Asiantaeth yr Amgylchedd a CADW. Er nad yw'r Rheoliadau angen ymgynghoriad cyhoeddus llawn ar hyn o bryd, mae'r canllaw yn awgrymu y gellid ymgynghori â rhan-ddeiliaid sydd â diddordeb yn yr Adroddiad Cwmpasu, gaiff eu hystyried yn briodol gan y Cynghorau. Bydd hyn o gymorth i sicrhau bod yr Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd yn ddigonol cryf i gefnogi'r cynllun yn ystod camau diwethaf yr ymgynghoriad cyhoeddus. Rhoddwyd saith wythnos o 21/7/11 i'r tri chorff statudol, y cyhoedd yn

² ODPM (2005) Canllaw Ymarferol i Gyfarwydddeb Asesiad Amgylcheddol Strategol. Pennod 5: Camau AAS, tud 25

gyffredinol a mudiadau perthnasol eraill gyda diddordeb yng nghynaliadwyedd y CDLI i gyflwyno sylwadau.

3. BIOAMRYWIAETH

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 3.1 Mae gan Ynys Môn a Gwynedd adnodd bioamrywiaeth amrywiol a chyfoethog. Yn 2005, roedd 36% o 'gynefinoedd blaenoriaeth' yng Nghymru yn sefydlog neu'n cynyddu o gymharu â 30% yn 2002. Mae cynlluniau gweithredu cynefinoedd a rhywogaethau'r ddau awdurdod yn adnabod nifer o rywogaethau a chynefinoedd pwysig ac yn amlinellu statws y cynefin/rhywogaeth dan sylw, y ffactorau sy'n effeithio arnynt ynghyd â'r gweithredoedd arfaethedig er mwyn mynd ati i wella eu statws. Er mwyn gwella cyflwr y rhywogaethau a'r cynefinoedd hyn, rhaid rheoli eu nodweddion yn effeithiol.
- 3.2 Mae gan ardal y CDLI ar y cyd amrywiaeth eang o safleoedd wedi'u hamddiffyn a'u dynodi dan ddeddfwriaeth genedlaethol a rhyngwladol yn sgil eu gwerth ecolegol a bioamrywiaeth. Fodd bynnag, mae cyflwr sawl un o'r safleoedd hyn dan fygythiad cyson.
- 3.3 Yn 2009, barnwyd bod 66 Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) yng Ngwynedd mewn cyflwr anffafriol tra barnwyd bod 72 ohonynt mewn cyflwr ffafriol. Gall pwysau gan ddatblygiad, er engrhaifft, o gynnydd mewn gweithgareddau adloniadol, gyfrannu at amrediad eang o faterion fel newid hinsawdd a all fygwth cyflwr SoDdGA.
- 3.4 Mae pwysau ar GNCau sy'n ymwneud â chynlluniau datblygu yn cynnwys newid hinsawdd, rhywogaethau ymledol, problemau draenio, cyfoethogiad maethol o darddleoedd dŵr allanol, newid yn lefelau dŵr, coedwigo, datblygu arfordirol ac amddiffynfa rhag llifogydd ac ansawdd dŵr gwael. Ar raddfa genedlaethol, ym mis Mai 2008, barnwyd mai dim ond 43% o GNCau oedd â statws ffafriol h.y. mae gan yr holl nodweddion a aseswyd statws adfer ffafriol neu anffafriol.
- 3.5 Mae safleoedd Natura 2000 hefyd yn wynebu pwysau sylweddol ar hyn o bryd. Mae bygythiadau i'r safleoedd hyn yn cynnwys datblygiadau arfordirol (e.e. llithrfeydd, marinas, harbyrau), arferion amaethyddol, ffyrdd newydd, pwysau twristiaeth a hamdden, llygredd dŵr, effeithiau gwastraff (e.e. tipio slei bach, ysbwriel), rhywogaethau ymledol, coedwigaeth, pori amhriodol ac effeithiau andwyol gan ddatblygiadau yn gyffredinol. Roedd 45% o'r holl rywogaethau Natura 2000 mewn cyflwr ffafriol rhwng 2000 a 2009 yng Nghymru.
- 3.6 Mae'r gostyngiad mewn poblogaethau adar yn digwydd ar raddfa genedlaethol. Yn gyffredinol, mae poblogaethau adar yn dirywio dros amser yn sgil nifer o ffactorau yn cynnwys effeithiau newid hinsawdd ac arferion amaethyddol. Yng Nghymru, gostyngodd y cyflenwad tymor byr o'r holl grwpiau o adar rhwng 2005 a 2006. Yn 2006, roedd adar o gynefinoedd a ffermiwyd, adar coetir a'r gyfres o adar tir fferm y DU yn is na'r gwerth sylfaen yn 1994. Yng Nghymru, adar o gynefinoedd tir fferm sydd wedi dangos y

gostyngiad mwyaf, gyda 6% o ostyngiad yn eu poblogaeth rhwng 1994 a 2003.

- 3.7 Mae gan Wynedd ardal eang iawn o goetiroedd. Mae'r amgylcheddau hyn o bwysigrwydd hanfodol i amrywiaeth o rywogaethau pwysig yn cynnwys, dyfrgwn, moch daear, clychau'r gog a nifer o adar. Fodd bynnag, maent dan bwysau parhaus gan ffactorau yn cynnwys gorbori, goresgyniad gan rywogaethau egsotig, llygredd atmosfferig, newid hinsawdd a cholled i ddatblygiadau tir.
- 3.8 Mewn cymhariaeth, nid oes llawer o goetiroedd yn Ynys Môn o gymharu â gweddill Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain mewn perchnogaeth breifat ac yn cael eu rheoli'n wael.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Bygythiadau i gyflwr a pharhad nodweddion y dirwedd**
- **Diogelu Coetiroedd Rhannol Naturiol**

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i gynnal, cadw a gwella rhywogaethau a chynefinoedd drwy eu gwarchod nhw rhag effeithiau andwyol datblygiadau a, ble bo angen, sicrhau y cymerir mesurau lleddfu er mwyn osgoi effeithiau andwyol o'r fath. Yn ei dro, bydd hyn yn atal difrod i rywogaethau ac osgoi colledion na ellir eu hadfer.
- Yr angen i ddarparu ar gyfer cadw a gwella'r rhywogaethau a'r cynefinoedd sydd wedi'u hadnabod a'u cynnwys yn y cynlluniau gweithredu bioamrywiaeth.
- Yr angen i sicrhau nad yw datblygiadau newydd yn achosi difrod i nodweddion safleoedd sydd wedi'u dynodi'n lleol, yn genedlaethol ac yn rhyngwladol a, ble bo hynny'n briodol, y cymerir mesurau lliniaru i osgoi unrhyw effeithiau andwyol.
- Gwella ardaloedd dynodedig ac ehangach o fioamrywiaeth drwy gynnal a gwella isadeiledd gwyrdd.
- Yr angen i ystyried pwysigrwydd coetiroedd a sicrhau yr hyrwyddir eu gwarchod a'u gwella.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd fod yn gyson â'r amcanion a'r targedau a osodwyd yn y cynlluniau cenedlaethol a'r ddau Gynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol a dylai anelu at atgyfnerthu'r gofyn na chaiff datblygiad ei ganiatáu

petai unrhyw ardrawiad andwyol arwyddocaol gweddillol ar unrhyw rywogaethau gwarchoddedig neu gynefin gwarchoddedig a dylent gael eu gwella ble bynnag y bo'n bosib.

- Bydd angen i'r Cynllun ystyried gofynion y Gyfarwyddeb Cynefinoedd. Bydd angen adnabod y cynefinoedd perthnasol a ble y bo'r angen eu dynodi'n briodol yn y CDLI ar y Cyd. Dylai'r polisiau annog rheoli nodweddion y dirwedd sydd o bwysigrwydd mawr o ran fflora a ffawna.
- Dylai unrhyw gynllun neu brosiect sy'n debygol o gael ardrawiad sylweddol ar safle dynodedig dderbyn Asesiad Priodol o'i oblygiadau i amcanion cadwraeth y safle. Rhaid cwblhau Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (HRA) wrth baratoi CDLI ar y Cyd yn unol â'r Gyfarwyddeb Cynefinoedd er mwyn asesu goblygiadau'r cynllun i safleoedd Ewropeaidd.
- Dylai'r Cynllun hwyluso gwarchod bioamrywiaeth a gwella ac adfer cynefinoedd tir gwlyb ble y bo'n bosib gan adlewyrchu eu harwyddocâd cymharol.

4. CYMUNEDAU

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 4.1 Rhwng 2003 a 2009, bu cynnydd o 1.3% ym mhoblogaeth y ddau awdurdod lleol unigol, o gymharu â chynnydd o 2.4% yng Nghymru yn gyffredinol. Mae ardal y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd (CDLI ar y cyd) hefyd yn profi poblogaeth sy'n heneiddio, gyda llai o blant yn cael eu geni a mwy o bobl yn byw yn hŷn. Rhwng 1991 a 2009, bu cynnydd o 21% yn Ynys Môn a 9% yng Ngwynedd yn y grŵp oedran 65+, o gymharu â chynnydd o 12% yng Nghymru.
- 4.2 Effaith poblogaeth sy'n heneiddio yw y bydd cynnydd yn nifer yr unigolion sydd o oed pensiwn, a gostyngiad yn y nifer o bobl sydd o oed gweithio. Bydd hyn yn arwain at gynnydd sylweddol yn y galw am ofal iechyd, gwasanaethau preswyl, eiddo preswyl y gellir eu haddasu, pensiynau a gwasanaethau eraill a ddefnyddir gan bobl hŷn. Mae'r cynnydd ym mhoblogaeth hŷn ardal y CDLI ar y cyd yn cael ei adlewyrchu gan ostyngiad yn y boblogaeth iau yn rhannol oherwydd allfudo.
- 4.3 Ers sawl blwyddyn, mae pryder wedi bod ynghylch pobl ifanc yn gadael gogledd orllewin Cymru, a dengys tystiolaeth fod hyn yn broblem sylweddol yn Ynys Môn a Gwynedd. Dengys tueddiadau fod nifer sylweddol o bobl ifanc rhwng 20 a 29 mlwydd oed yng Ngwynedd wedi allfudo yn ystod y flwyddyn hyd at fis Mehefin 2009, tra bod mewnfudo yn uwch nag allfudo ar gyfer y categori 45-64 mlwydd oed. Ymddengys bod hon yn broblem sy'n waeth mewn ardaloedd gwledig, arfordirol.
- 4.4 Yn Ynys Môn, gostyngodd cyfran y bobl ifanc yn y grŵp oedran 15-29 gan 19% yn yr un cyfnod. Yr unig esboniad rhesymegol yw allfudo net gan bobl iau a mewnfudo net gan bobl hŷn.
- 4.5 Roedd cyfran uwch o boblogaeth breswyl Ynys Môn a Gwynedd yn ystyried eu hunain mewn iechyd da o gymharu â chyfartaledd Cymru (67% a 69% yn y drefn honno o gymharu â 65% yng Nghymru). Fodd bynnag, mae amrywiadau'n bodoli o fewn y ddwy sir gyda 14% a 14.5% o boblogaeth Tref Caergybi a Llanbedrog, er enghraifft, yn disgrifio'u hiechyd fel 'ddim yn dda' - bron i deirgwaith gymaint â'r ffigur yn ward Bethel (4.8%).
- 4.6 Mae cyfran y bobl sydd â salwch cyfyngus hirdymor yn Ynys Môn (22.4%) a Gwynedd (20.6%) ill dau yn is na chyfartaledd Cymru (23.3%) ac mae disgwyliad oes yn uwch yn y ddwy sir na'r cyfartaledd cenedlaethol ar gyfer dynion a merched.
- 4.7 Fodd bynnag, mae gan Ynys Môn a Gwynedd gyfradd cancr uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (424.2 a 418 o bob 100,000 yn y drefn honno, o gymharu â 410 yng Nghymru rhwng 2004 a 2006). Yn 2005/06, dim ond 37% o boblogaeth Gwynedd a 32% o boblogaeth Ynys Môn a adroddodd eu bod

wedi bodloni canllawiau ar gyfer gweithgaredd corfforol yn ystod yr wythnos flaenorol.

- 4.8 Mae nifer y damweiniau ffordd wedi gostwng yn raddol yn ddiweddar, gyda'r cyfraddau damweiniau yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol (11.9 i bob 100 km yng Ngwynedd a 14.1 i bob 100km yn Ynys Môn o gymharu â 25.5 i bob 100 km yng Nghymru).
- 4.9 Mae gan Wunedd ac Ynys Môn gyfraddau trosedd cymharol isel o gymharu â gweddill Cymru gyda'r cyfraddau'n gostwng yn raddol (yn 2006-2007, roedd trosedd yr adroddwyd amdani yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn 73.5 a 67.7 i bob 100,000 o'r boblogaeth yn y drefn honno, o gymharu â 87.5 yng Nghymru).
- 4.10 Mae Ynys Môn a Gwynedd yn siroedd gwledig gan fwyaf; fodd bynnag, mae rhai rhannau yn sylweddol fwy gwledig nag eraill. Mae nifer o gymunedau o fewn ardal y CDLI ar y cyd yn destun y cynllun Cymunedau'n Gyntaf a cheir problemau megis diffyg siopau a gwasanaethau lleol eraill, anawsterau gyda chlodiant a chostau gwresogi'r cartref. Ceir hefyd glystyrau o gyfraddau diweithdra uchel a chartrefi sy'n hawlio credyd treth i deuluoedd sy'n gweithio yn rhai rhannau gwledig o Wunedd a rhannau gogledd orllewinol Ynys Môn.
- 4.11 Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (MALIC) wedi dangos bod mwyafrif yr ardaloedd bychain yng Ngwynedd yn llai difreintiedig na'r cyfartaledd i Gymru. Fodd bynnag, ceir manau eithaf difreintiedig o fewn yr awdurdod, yn bennaf o ran tai a mynediad i wasanaethau. Yn y 10% o'r ardaloedd cynnyrch ehangach haen is (Lower Super Output Areas)¹ mwyaf difreintiedig yng Nghymru, ceir nifer uwch na'r cyfartaledd o LSOAs yng Ngwynedd ar gyfer Tai (41%) a Mynediad (24%). Mae amddifadedd o ran mynediad i wasanaethau yn uwch mewn pentrefi bychain ac ardaloedd gwledig. Mae rhai ardaloedd o Ben Llŷn yn arbennig o ddfreintiedig yn ôl dadansoddiad WIMD. Mae'r asesiad yn debyg yn Ynys Môn. Yn y 10% o ardaloedd cynnyrch ehangach haen is fwyaf difreintiedig yng Nghymru, ceir nifer uwch na'r cyfartaledd o LSOAs yn Ynys Môn ar gyfer Tai (10%) a Mynediad (18%). Roedd 55% o'r LSOAs yn Ynys Môn yn fwy difreintiedig na chyfartaledd Cymru.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Poblogaeth sy'n heneiddio**
- **Allfudo gan bobl ifanc**
- **Poblogaeth gymharol iach a diogel ond gydag amrywiadau'n amlwg o fewn ardal y CDLI ar y cyd**
- **Anghydraddoldebau amddifadedd cymdeithasol**

¹ Unedau a ddefnyddir i gasglu ystadegau 'Neighbourhood Statistics'. Mae'r haenau isaf yn cynnwys poblogaeth o 1,500 ar gyfartaledd (Rhestr termau ONS, 2011).

Materion cynladwyedd a chyfleoedd

- Mae'r boblogaeth sy'n heneiddio yn arwain at ostyngiadau yn y gweithlu sydd ar gael.
- Yr angen i greu cymunedau gyda mwy o gydbwysedd oedran.
- Effaith poblogaeth sy'n heneiddio ar wasanaethau lleol.
- Hyfywdra rhai gwasanaethau yn y dyfodol (e.e. ysgolion bach) o gofio'r gostyngiad yn niferoedd y disgyblion.
- Cyfleoedd cyflogaeth yn nhermau darparu cyfleusterau gofal iechyd.
- Effaith colli pobl o oed gweithio ar yr economi lleol.
- Yr angen parhaus i wrthsefyll allfudo gan y gweithlu ifanc.
- Cymunedau llai cynaliadwy a chymysg.
- Yr angen i greu cymunedau gyda mwy o gydbwysedd oedran yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.
- Yr angen i gynnal a gwella iechyd a lles cyffredinol y preswylwyr.
- Yr angen i annog ffordd o fyw iachach i breswylwyr.
- Yr angen i hyrwyddo'r gostyngiad parhaus mewn cyfraddau trosedd drwy annog datblygiadau sy'n gwella diogelwch cymunedau.
- Yr angen i annog darpariaeth manau agored, isadeiledd gwyrdd a chyfleusterau chwaraeon er mwyn hyrwyddo mwy o ymarfer corff.
- Yr angen i ostwng amddifadedd yn benodol yn nhermau tai a mynediad i wasanaethau, yn enwedig yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig.
- Yr angen i ostwng yr anghydraddoldebau drwy'r system gynllunio.
- Yr angen i hwyluso datblygu cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol mewn ardaloedd gwledig a hwyluso gwelliannau mewn cyfleoedd lleol drwy gynyddu faint o gyflogaeth o safon sydd ar gael ynghyd â chefnogi busnesau lleol.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd gynnwys y cyhoedd ym mhroses paratoi'r cynllun.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo greu cymunedau cynaliadwy a hwyluso

datblygu sy'n ofodol gytbwys.

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy o ran nodweddion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol fel yr amlinellwyd yn y Strategaeth.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo adfywio cynaliadwy yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig ym Môn a Gwynedd drwy wella a gwarchod yr amgylchedd a'r isadeiledd a thrwy wella hygyrchedd i wasanaethau i'r bobl yn yr ardaloedd hyn.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso gwelliannau yn ansawdd bywyd preswylwyr - ym mhob rhan o'r gymdeithas er mwyn cynnal a hyrwyddo cymunedau cynaliadwy, llewyrchus a bywiog.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd gyfrannu tuag at fabwysiadu a datblygu pobl ifanc er mwyn iddynt fod yn fentrus o fewn eu cymunedau, gan gyfrannu at ddatblygiad eu hardaloedd a'r economi leol ac yn fwy pwysig, rhoi sgiliau, gwybodaeth a phrofiad iddynt gyflawni hynny.
- Dylid hyrwyddo gwella iechyd a lles preswylwyr drwy'r Cynllun a dylid mynd i'r afael â ffactorau cymdeithasol ac economaidd sy'n dylanwadu ar iechyd.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo gwelliant mewn iechyd a lles y preswylwyr drwy hyrwyddo datblygiadau hamdden sy'n gynaliadwy yn amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso datblygu cymunedau iach, cryf a gweithgar.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo mynediad hawdd i lecynnau agored, gwasanaethau, cyfleusterau hamdden a chwaraeon a llecynnau agored.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo cyfleoedd cerdded a beicio.
- Dylai'r Cynllun sicrhau fod meini prawf y polisïau yn ystyried ardrawiad datblygu o ran y sŵn a gynhyrchir er mwyn osgoi, lleihau a lliniaru sŵn amgylcheddol.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried anghenion pobl hŷn.
- Gellir mynd i'r afael â'r holl amcanion strategol drwy gyfrwng amcanion y CDLI ar y Cyd, megis: y materion ehangach sy'n effeithio ar iechyd a lles, gwarchod yr amgylchedd a chefnogi pobl i fod yn annibynnol.

5. FFACTORAU HINSAWDD

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 5.1 Nid yw llygredd aer yn broblem sylweddol yn ynys Môn a Gwynedd a fyddai'n cyfiawnhau dynodi Ardal Rheoli Ansawdd Aer (ARAA). Ar y cyfan, mae ansawdd aer yn dda yn y ddau awdurdod. Yn ynys Môn a Gwynedd, mae crynodiadau PM10, er enghraifft, yn sicr o fewn y cyfyngiadau cenedlaethol ac mae ardaloedd LSOA y Sir ymhlith y lleiaf difreintiedig yng Nghymru yn nhermau Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru : Mynegai Allyriadau Aer ar sail Cyfartaledd y Boblogaeth (2008). Awgryma hyn fod cyflwr ansawdd aer yn dda i'r boblogaeth breswyl yn ôl yr indecsau hyn. Mae monitro lleol yn parhau mewn amrywiol safleoedd ledled y ddau awdurdod – roedd yr unig fesur ansawdd aer oedd yn uwch na'r hyn sy'n dderbyniol ar yr A55 yn Llanfairpwll ble roedd y canlyniadau'n uwch na'r amcanion blyneddol ar gyfer NO2.
- 5.2 Mae allyriadau nwyon tŷ gwydr wedi cynyddu'n raddol ers 2002 ac mae allyriadau'n parhau i fod yn broblem ac yn rhywbeth sy'n cyfrannu'n sylweddol at newid hinsawdd. Mae amcangyfrifon cyfredol yn awgrymu y bydd hafau yn sychach a gaeafau yn wlypach yn sgil newid hinsawdd dros y 25 mlynedd nesaf, gyda mwy o law yn gyffredinol. Mae'n debygol y bydd tymereddau'n cynyddu hefyd. Gallai newidiadau mewn patrymau glawiad a faint o law a geir effeithio ar faint o ddŵr sydd ar gael i bobl a'r amgylchedd. Mae amodau mewn diwydiant, tai ac yn benodol trafniadaeth ffordd yn brif gyfranwyr i allyriadau nwyon tŷ gwydr yn y ddwy sir.
- 5.3 Carbon deuocsid yw'r prif gyfrannwr i allyriadau nwyon tŷ gwydr. Mae cyfwerth CO2 cyfanswm y nwyon tŷ gwydr nad ydynt yn CO2 yng Nghymru wedi gostwng gan 28% rhwng 1990 a 2006. Ceir y cyfraniad mwyaf tuag at allyriadau CO2 yng Ngwynedd gan ffynonellau domestig. Yng Ngwynedd, mae allyriadau CO2 o ffynonellau domestig yn uwch na chyfartaledd Cymru (2.6 y pen o gymharu â 2.4 yng Nghymru), sy'n dangos y ceir cyfran uwch na'r cyfartaledd o dai sy'n defnyddio ynni'n aneffeithiol. Gallai hyn fod yn gysylltiedig â'r gyfran uchel o dai a adeiladwyd cyn 1919 yn yr ardal. Ceir y cyfraniad mwyaf tuag at allyriadau CO2 yn Ynys Môn gan ddiwydiant a gweithgarwch masnachol (54%). Tai (allyriadau tanwydd) yw elfen fwyaf ôl-troed ecolegol Cymru, sy'n cyfrif am 22-27%.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- Cynnal ansawdd aer da yn gyffredinol
- Nwyon tŷ gwydr a bygythiad newid hinsawdd

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i ystyried effeithiau ansawdd aer wrth asesu bwriadau datblygu mewn ardaloedd ble y gallai datblygiadau newydd/ychwanegol arwain at

effeithiau sylweddol/cronnus er mwyn cynnal neu wella ansawdd aer.

- Yr angen i gyfrannu at leihau nwyon tŷ gwydr drwy leihau defnydd o ynni a chynyddu cynhyrchiant ynni adnewyddadwy.
- Yr angen i hyrwyddo effeithiolrwydd ynni wrth ddylunio adeiladau newydd ac addasu adeiladau presennol.
- Yr angen i leihau ôl-troed ecolegol y ddau awdurdod lleol, gyda ffocws penodol ar yr allyriadau sy'n codi o dai a thrafnidiaeth.
- Lleihad mewn cynhyrchiant nwyon tŷ gwydr drwy leihau faint o deithio a wneir mewn cludiant preifat, gan hyrwyddo mwy o gerdded, beicio a defnydd o gludiant cyhoeddus.
- Ymgorffori mesurau addasu newid hinsawdd fel elfen annatod o ddatblygiadau tai ac isadeiledd newydd.
- Hwyluso datblygu ffynonellau ynni carbon isel ledled ardal y cynllun.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd fynd i'r afael â materion megis newid hinsawdd, annog lleihau allyriadau nwyon niweidiol tŷ gwydr a hwyluso gwella ansawdd aer. Dylai'r Cynllun fod yn gyson ag amcanion a thargedau a sefydlwyd yn y cynlluniau a'r canllawiau cenedlaethol, megis Strategaeth Ansawdd Aer y DU.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried amcanion a thargedau'r polisi cenedlaethol pan ffurfir y polisiau yn ymwneud â chynhyrchu ynni yn Ardal y Cynllun.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo'r defnydd o ynni adnewyddol mewn datblygiadau newydd a phwysleisio'r berthynas rhwng ynni a dyluniad adeiladu.
- Bydd argaeledd cludiant cyhoeddus yn ystyriaeth bwysig i'r CDLI ar y Cyd, yn enwedig o ran cynaliadwyedd, hygyrchedd, lleihau'r ddibyniaeth ar gludiant cyhoeddus a chyfrannu tuag at ymateb i newid hinsawdd.

6. TREFTADAETH DIWYLLIANNOL

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 6.1 Mae Ynys Môn a Gwynedd yn gadarnleoedd yr iaith Gymraeg gyda'r gyfradd ail uchaf ac uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru gyfan (69% a 60% yn y drefn honno). Fodd bynnag, tra bod Cymru yn gyffredinol wedi gweld cynnydd yng nghyfran y siaradwyr Cymraeg rhwng 1991 a 2001, cafwyd gostyngiad o -3.1% yng nghanran y siaradwyr Cymraeg yng Ngwynedd a gostyngiad o -2% yn Ynys Môn rhwng 1991 a 2001.
- 6.2 Mae rhai ardaloedd wedi gweld gostyngiad mwy dramatig nag eraill. Er enghraifft, gwelwyd gostyngiad sylweddol yn wardiau Bowydd a Rhiw (-14.7%), (Blaenau Ffestiniog), Botwnnog a Thudweiliog (-11.9%) a Llanengan (-10%) yng Ngwynedd. Roedd y gostyngiad mwyaf yn Ynys Môn yn Lloneugrad (10.3%).
- 6.3 Mae lefel y siaradwyr Cymraeg yn amrywio rhwng cymunedau arfordirol sy'n boblogaidd fel canolfannau i ymddeol iddynt ar gyfer mewnfudo a chymunedau eraill gyda dros 70% y boblogaeth yn medru'r Gymraeg. Mae cyfran y siaradwyr Cymraeg yn tueddu i fod yn uwch mewn rhai ardaloedd trefol yn ogystal ag ardaloedd yr hen chwareli llechi, ond yn sylweddol is mewn llawer o ardaloedd arfordirol ym Meirionnydd, er enghraifft.
- 6.4 Mae cyfoeth o ddynodiadau ffurfiol yn adnabod ac yn gwarchod y nodweddion pwysicaf yn nhreftadaeth hanesyddol a phensaernïol ardal y CDLI ar y cyd. Gwynedd sydd â'r nifer ail uchaf o adeiladau rhestredig yng Nghymru tra bod Ynys Môn yn nawfed drwy Gymru. Mae'r adeiladau rhestredig hyn yn amrywio o eglwysi ac adeiladau cyhoeddus i fythynnod bach, ciosgau ffôn neu hyd yn oed gerrig milltir. Y cyswllt cyffredin rhwng strwythurau mor amrywiol â hyn yw'r ffaith bod CADW yn eu hystyried yn archeolegol neu'n hanesyddol arbennig. Fodd bynnag, mae cyfran o'r adeiladau hyn dan fygythiad ac mae 11% yng Ngwynedd wedi'u dynodi i fod 'wrth risg' ac yn Ynys Môn, mae 12% o'r holl adeiladau rhestredig yn y categori hwn.
- 6.5 Yn ogystal, mae gan Wunedd nifer gymharol uchel o Ardaloedd Cadwraeth – 40 i gyd (y nifer ail uchaf yng Nghymru) tra bod gan Ynys Môn 12 o'r dynodiadau hyn.
- 6.6 Mae ardal y CDLI ar y cyd hefyd yn cynnwys un Safle Treftadaeth y Byd sydd ar ddau safle – ychwanegwyd Castell Caernarfon a Muriau'r Dref yng Ngwynedd a Chastell Biwmares yn Ynys Môn i restr Safleoedd Treftadaeth y Byd fel safleoedd diwylliannol o werth byd-eang eithriadol ym 1987.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- Gostyngiad diweddar yng nghyfran y siaradwyr Cymraeg

- **Treftadaeth ddiwylliannol ac amgylchedd hanesyddol cyfoethog ac amrywiol**

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i hwyluso cadw a gwella'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig fel rhan bwysig o'n treftadaeth ddiwylliannol.
- Cefnogi a hwyluso'r dull gweithredu a nodwyd yn y Mesur Iaith Gymraeg (gweler y waelodlin fel cyfeiriad).
- Yr angen i gasglu tystiolaeth a gwybodaeth ynghylch effaith datblygiadau ar yr iaith Gymraeg ble bo hynny'n angenrheidiol ac yn briodol.
- Ceir potensial o ddifrod i safleoedd treftadaeth pwysig a'r amgylchedd hanesyddol o fewn ardal y CDLI ar y cyd gan ddatblygiadau yn sgil dinistr/ymyrraeth i nodweddion o bwysigrwydd treftadaeth ddiwylliannol a hefyd drwy ymyrryd ar leoliad nodweddion o'r fath.
- Yr angen i hyrwyddo gwarchod, cadwraeth a gwella treftadaeth archeolegol, pensaernïol a hanesyddol ardal y CDLI ar y cyd.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried cynlluniau a chanllawiau allweddol wrth ffurfio'i bolisïau a'i gynigion.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ddiogelu a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r treftadaeth ddiwylliannol a hyrwyddo'r cyfleoedd fydd yn codi yn sgil adnoddau ieithyddol a diwylliannol yr ardal.

7. ECONOMI

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 7.1 Cafwyd bod Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) y pen a grëwyd gan ddiwydiant yn Ynys Môn tua £11,333 yn 2009, yr isaf o holl awdurdodau lleol y DU, sy'n amlygu'r ffaith nad yw economi'r sir yn gryf iawn o ran diwydiannau gweithgynhyrchu, masnach a gwasanaethau â gwerth ariannol uchel. Fodd bynnag, caiff y gwerth GVA ei amcangyfrif yn y gweithle yn hytrach nag yn y cartref, felly mae'r nifer net uchel o rai sy'n cymudo o'r ynys yn egluro'r cynhyrchiant isel y pen ymysg trigolion yr ynys.
- 7.2 Amcangyfrifir bod gan Ynys Môn a Gwynedd gyfraddau gweithgarwch economaidd uwch na Chymru ar y cyfan gyda chyfraddau cyflogaeth uwch a chyfraddau diweithdra is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Ym mis Mehefin 2011, roedd 74% o'r boblogaeth oed gweithio yn y ddau awdurdod lleol yn economaidd weithredol o gymharu â 72.8% yng Nghymru. Fodd bynnag, mae gweithgarwch economaidd yn amrywio o fewn ardal y CDLI ar y cyd gyda chyfraddau uwch o amgylch Ardal y Fenai, neu 'Ganolfan Menai', o gymharu ag ardaloedd gogleddol a gorllewinol Ynys Môn a phocedi o gyfraddau economaidd isel yn wardiau Peblig (Caernarfon) a Marchog (Bangor) er enghraifft.
- 7.3 Yn gyffredinol, mae cyfradd y nifer sy'n hawlio wedi bod yn is yng Ngwynedd nag yng Nghymru gyfan ers tua 2009. Fodd bynnag, yn Ynys Môn, mae cyfraddau'r nifer sy'n hawlio wedi bod yn uwch na Chymru gyfan yn ddiweddar. Mae diweithdra'n amrywio ledled Ynys Môn a cheir cyfraddau llawer uwch o ddiweithdra yn ardaloedd gogleddol a gorllewinol yr ynys nag yn Ardal y Fenai e.e. 'Ardal y Pontydd' – 4.9%; Caergybi – 11.7% (Cyfrifiad 2001). Yr her fawr yw ymestyn cryfder Ardal y Fenai, a chynnig cyfleoedd i weithwyr o ardaloedd difreintiedig y gogledd a'r gorllewin.
- 7.4 Mae Amaethyddiaeth yn ddiwydiant pwysig yn ardal y CDLI ar y cyd. Fodd bynnag, mae dirywiad cyson wedi bod yn y diwydiant amaeth, hela, coedwigaeth a physgota dros y deng mlynedd ddiwethaf. Rhwng 1996 a 2008 bu gostyngiad ym mherfformiad GVA y diwydiant – 78.4% yng Ngwynedd a 74.1% yn Ynys Môn.
- 7.5 Rhwng 2002 a 2007, gostyngodd nifer y ffermwyr llawn amser gan 9.2% a 4.3% yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn y drefn honno; a gostyngodd nifer y daliadau gweithredol gan 2.9% yng Ngwynedd a 7.9% yn Ynys Môn. Ar y llaw arall, cafwyd cynnydd sylweddol yng nghyfran y gweithwyr rheolaidd a gweithwyr tymhorol yn y ddwy sir.
- 7.6 Mae enillion cyfartalog cartrefi yn Ynys Môn a Gwynedd yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Yn 2009, y canolrif incwm oedd £23,050 a £24,350 yng Ngwynedd ac Ynys Môn yn y drefn honno, o gymharu â £25,750 yng Nghymru. Ceir hefyd amrywiaethau sylweddol mewn enillion cartrefi o fewn ardal y CDLI ar y cyd. Yn Ynys Môn, Morawelon sydd â'r incwm cartref

cymedrig isaf (£16,450) ac yng Ngwynedd y ward â'r incwm cartref cymedrig isaf yw Hiraef (£17,700). Gallai hyn adlewyrchu cyfuniad o ddiffyg cyfleoedd am waith â chyflog uwch; diffyg llafur â sgiliau yn lleol ac, o bosib, bod canran o'r boblogaeth nad ydynt yn medru cymryd rhan mewn swyddi â sgiliau uwch yn yr ardaloedd hyn.

- 7.7 Mae sgiliau a dysgu yn bwysig am resymau cymdeithasol ac economaidd. Mae mynediad i addysg a hyfforddiant yn rhoi cyfle i bobl gyflawni eu potensial a chymryd rhan lawn yn y gymdeithas a'r economi. Mae'r cymwysterau sydd gan y boblogaeth yn amrywio o fewn ardal y CDLI ar y cyd. Mae wardiau Peblig a Morawelon ymhlith y rhai hynny sydd â'r cyfraddau isaf o gyrhaeddiad addysgol yn ardal y CDLI ar y cyd, gyda 50.3% a 49% (yn y drefn honno) gyda dim math o gymwysterau.
- 7.8 Gall y diffyg cyfleoedd ar gyfer addysg ac ailhyfforddi i oedolion yn yr ardaloedd ymylol fod yn cyfyngu gallu nifer o weithwyr hŷn i addasu i gyfleoedd gwaith newydd. Bydd angen cyfleoedd hyfforddi ar weithwyr o'r ardaloedd difreintiedig er mwyn addasu i economi lleol sy'n newid ac yn amrywio.
- 7.9 Mae'r rhan fwyaf o rannau'r sector twristiaeth wedi profi twf bychan a chyson. Fodd bynnag, nid yw'r cyfraddau twf yn sylweddol uchel i awgrymu fod y diwydiant yn chwyddo ar raddau cyflym iawn; mae angen lefel uchel o fuddsoddiad mewn llety o safon uchel, atyniadau i dwristiaid a gweithgareddau hamdden er mwyn denu mwy o gwsmeriaid i'r ynys. Dirywiodd cyfanswm yr ymwelwyr a ddeuai i Ynys Môn rhwng 2004 a 2006, er eu bod yng nghynt wedi cynyddu ers 2001. Mae'r cyfanswm sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth yn Ynys Môn wedi aros yn weddol gyson ers 2001. Yng Ngwynedd, cynyddodd nifer y twristiaid rhwng 1999 a 2005, ond maent wedi gostwng ers hynny.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) cymharol isel yn benodol yn Ynys Môn**
- **Cyfradd gweithgarwch economaidd gymharol uchel yn ardal y CDLI ar y cyd ond diweithdra uwch na'r cyfartaledd yn Ynys Môn**
- **Gostyngiad yn niwydiannau'r tir**
- **Enillion llai na'r cyfartaledd**
- **Cyrhaeddiad addysgol**
- **Gwella'r diwydiant twristiaeth**

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i hwyluso buddsoddiad mewn amrywiaeth o sectorau economaidd, yn benodol yn Ynys Môn.

- Yr angen i hyrwyddo adfywio cynaliadwy yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig drwy wella a gwarchod yr amgylchedd a'r isadeiledd a thrwy wella mynediad i wasanaethau i'r bobl yn yr ardaloedd hyn.
- Yr angen i gyfrannu at gryfhau ac amrywio economïau lleol o fewn ardal y Cynllun drwy gefnogi a hyrwyddo twf mewn busnesau lleol.
- Yr angen i hyrwyddo a chefnogi'r economi lleol yn ardal y CDLI ar y cyd gan fod angen cynnal ac adfywio'r economi hwn, yn benodol o gofio'r dirywiad yn y diwydiant amaethyddiaeth.
- Yr angen i gefnogi gweithgarwch economaidd priodol o fewn ardal y CDLI ar y cyd a gwella rhagolygon a chyfleoedd cyflogaeth gan ystyried y sectorau hynny sydd fwyaf angen cefnogaeth.
- Yr angen i hybu buddsoddiad drwy ddarparu isadeiledd o drafnidiaeth, cysylltiadau a thir sy'n gymorth i ddenu busnesau newydd er mwyn darparu gwaith â chyflog uwch.
- Yr angen i hwyluso darparu cyfleoedd hyfforddiant ac addysg er mwyn gwella sgiliau'r boblogaeth o oed gweithio.
- Yr angen i gefnogi twf y diwydiant twristiaeth gyda'r isadeiledd angenrheidiol.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Ar lefel leol, mae gan Ynys Môn gynllun adfywio penodol. Felly, mae'n bwysig bod y CDLI ar y Cyd yn ystyried y strategaeth leol hon ynghyd â'r targedau cenedlaethol a sefydlwyd yn y Cynlluniau a'r canllawiau uchod.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso twf economaidd cynaliadwy yn Ardal y Cynllun gyda'r nod o greu economi fywiog a llewyrchus.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd asesu ac annog bywiogrwydd, atyniad a hyfywedd canol trefi a chanolfannau manwerthu.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd sicrhau fod ardaloedd a ddynodir ar gyfer cyflogaeth mewn lleoliadau cynaliadwy, gan gynnwys lleihau'r angen i deithio.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd wella mynediad at gyfleoedd cyflogaeth yn enwedig mewn cymunedau difreintiedig.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo twf twristiaeth, tra ar yr un pryd, ddiogelu'r amgylchedd a diddordebau cymunedau lleol.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso gwelliannau mewn sgiliau yn y gweithlu,

hyrwyddo mentergarwch ac yn sgil hynny creu cyfleoedd gwaith
cynaliadwy o ansawdd uchel.

8. TAI

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 8.1 Mae amddifadedd tai yn fater pwysig yn ardal y CDLI ar y cyd, yn benodol yng Ngwynedd. Mae amddifadedd tai yn gysylltiedig ag oedran y tai ac ystyrir bod cyfran helaeth o dai yng Ngwynedd, yn enwedig y rhai a adeiladwyd cyn 1919, yn anaddas. Yn 2001, Gwynedd oedd â'r gyfran ail uchaf o dai a adeiladwyd cyn 1919 yng Nghymru (46.9%). Mae cyfran y tai anaddas yng Ngwynedd yn sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru – ystyrir bod 10.5% yn anaddas (chweched uchaf yng Nghymru) a mwy na dwbl Ynys Môn a Chonwy.
- 8.2 Gwynedd ac Ynys Môn sydd â'r gyfran uchaf ac ail uchaf o dai heb wres canolog yng Nghymru hefyd (21.6% a 19.1% yn y drefn honno). Yn ogystal, Gwynedd sydd â'r gyfran uchaf o dai teras yng Nghymru. Efallai bod hyn yn bodloni anghenion cyfredol y sir ond nid yw'n rhoi dewis o fath o dai i'r trigolion.
- 8.3 Fel gweddill y DU, mae ardal y CDLI ar y cyd wedi gweld cynnydd mawr mewn prisiau tai dros y blynyddoedd diwethaf, er bod prisiau tai erbyn hyn yn dechrau gostwng yn araf. Fodd bynnag, mae prisiau tai yn parhau'n sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru.
- 8.4 Cynyddodd cyfartaledd pris yr holl dai a werthwyd yng Ngwynedd rhwng 1997 a 2006 gan 213% - uwch na'r cynnydd o 173% yng Nghymru. Yng Ngwynedd, cyfartaledd pris tŷ yn 2006 oedd £159,452 - £7252 yn uwch na chyfartaledd Cymru. Cynyddodd cyfartaledd pris yr holl dai a werthwyd yn Ynys Môn rhwng 1996/7 a 2006 gan 205%. Yn Ynys Môn, cyfartaledd pris tŷ yn 2006 oedd £155,714 - £3514 yn uwch na chyfartaledd Cymru.
- 8.5 Mae tai fforddiadwy yn fater allweddol yn y CDLI ar y cyd. Serch hynny, mae fforddiadwyedd yn amrywio'n ddaearyddol ac mae gan rai ardaloedd arfordirol a gwledig gymarebau fforddiadwyedd uchel. Mae diffyg tai fforddiadwy yn broblem sylweddol mewn rhai ardaloedd megis Abersoch, Llanbedrog a Llanengan yng Ngwynedd a Rhosneigr, Cadnant a Llanfaethlu yn Ynys Môn.
- 8.6 Nid yw cost enchwythedig tai yn adlewyrchu lefelau cyflog a newidiadau yn yr economi lleol sy'n achosi problemau fforddiadwyedd mwyfwy. Ble bo angen wedi'i adnabod, mae'n hanfodol y darperir cyflenwad o dai fforddiadwy digonol drwy'r CDLI er mwyn bodloni'r galw gan nifer gynyddol o aelwydydd yn yr ardal.
- 8.7 Mae Cofrestrau Tai'r ddau awdurdod lleol yn dangos pa ardaloedd sydd angen tai cymdeithasol fwyaf er mwyn bodloni'r galw lleol. Yng Ngwynedd, dengys ystadegau fod gan rai ardaloedd, yn cynnwys cynghorau tref/cymuned Llanddeiniolen, Dolgellau a Bethesda yng Ngwynedd nifer uchel o bobl ar y rhestrau aros o gymharu â maint yr aneddiadau hyn ac yn Ynys

Môn, cynghorau cymuned/tref y Fali, Porthaethwy, Bodedern, Llanfairpwll a Llangefni sydd â'r lefel uchaf o angen.

8.8 Mae aelwydydd un rhiant yn ffactor sylweddol yn rhai ardaloedd y CDLI ar y cyd, yn benodol mewn rhai ardaloedd trefol yn cynnwys wardiau Tudur (18.3%) a Morawelon (18.1%) yn Ynys Môn a Marchog (Bangor) (22.4%) a Peblig (Caernarfon) (18.9%). Rhagwelir y bydd nifer yr aelwydydd yn cynyddu gan 23% yng Ngwynedd a 17% yn Ynys Môn erbyn 2031 ac, ynghyd â maint aelwydydd yn lleihau, golyga hyn y bydd angen cartrefu mwy o bobl senl ynghyd â thai sydd wedi'u dylunio'n benodol ar gyfer y boblogaeth gynyddol o bobl hyn.

8.9 Mae'r gyfran uchel o dai gwag ac ail gartrefi/cartrefi gwyliau yn broblem mewn rhai rhannau o ardal y CDLI ar y cyd. Yng Ngwynedd, roedd 13.3% o'r holl gartrefi naill ai'n wag neu'n gartrefi gwyliau yn 2001 – y gyfran uchaf yng Nghymru. Mae'r broblem wedi'i chwyddo mewn rhai ardaloedd arfordirol megis Abersoch a Llanengan. Yn Ynys Môn, roedd 8.6% naill ai'n wag neu'n gartrefi gwyliau.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Amddifadedd tai yn benodol yng Ngwynedd**
- **Fforddiadwyedd a diffyg tai fforddiadwy**
- **Tai gwag ac ail gartrefi**

Materion cynladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i ddarparu amrediad o dai addas a fydd yn bodloni anghenion bob math o aelwydydd fel bod gan bawb y cyfle i fyw mewn cartref gweddus a fforddiadwy.
- Yr angen i wella'r stoc tai presennol ble bo angen drwy addasiadau, estyniadau ac ati.
- Yr angen i ddarparu nifer a dosbarthiad digonol o wahanol fathau o dai.
- Yr angen i hwyluso darpariaeth cyflenwad mwy amrywiol o dai mewn ardaloedd gwledig er mwyn gweddu i'r holl anghenion. Dylai tai newydd fod yn fforddiadwy i'r boblogaeth leol heb gael effaith andwyol ar gymeriad ac elfen nodedig lleol ardaloedd gwledig.
- Yr angen i hwyluso datblygu tai fforddiadwy lleol neu dai i'r farchnad anghenion lleol yn ardal y CDLI ar y cyd.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried amcanion tai yn y cynlluniau a'r canllawiau

cenedlaethol, rhanbarthol a lleol a nodir uchod.

- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso gwella'r cyflenwad tai yn yr ardal, eu hansawdd, eu fforddiadwyedd a'u haddasrwydd er mwyn diwallu anghenion y boblogaeth breswyl.
- Dylai'r Cynllun hwyluso datblygu adeiladau sy'n effeithlon o ran ynni.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso ailddefnyddio tai gwag er mwyn cynorthwyo i ddiwallu anghenion tai'r boblogaeth.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso darparu llety addas ar gyfer pobl hŷn.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd adnabod tir ar gyfer dyraniadau tai, gan ffafrio ailddefnyddio tir a ddatblygwyd o'r blaen ac adeiladau sydd â chysylltiadau cludiant da.

9. TIRWEDD

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 9.1 Mae gan ardal y CDLI ar y cyd adnodd tirwedd gwerthfawr iawn sy'n cynnwys nifer o ardaloedd dynodedig megis parciau a gerddi hanesyddol, ardaloedd gwarchod y dirwedd, tirweddau hanesyddol ac AHNEau. Mae rhannau o Wynedd hefyd yn ffurfio Parc Cenedlaethol Eryri.
- 9.2 Mae ardal y CDLI ar y Cyd yn enwog am ei thirweddau arfordirol a'i morweddau, gydag arfordir Ynys Môn gyfan, sy'n cynnwys arfordir treftadaeth ac ardaloedd o werth daearegol a diwylliannol wedi ei ddynodi'n AoHNE. Mae AoHNE Llŷn yng Ngwynedd hefyd wedi ei ddynodi'n arfordir treftadaeth sy'n adlewyrchu gwerth ei asedau hanesyddol, daearegol, daearyddol ac ecolegol.
- 9.3 Mae cymeriad tirwedd a nodweddion bioamrywiaeth AHNEau Llŷn a Môn dan bwysau gan nifer o ffactorau sy'n ymwneud â datblygiadau. Mae'r rhain yn cynnwys adeiladau newydd ac addasiadau, safleoedd carafanau a gwersylla, ffyrdd, cyfathrebu a thelegyfathrebu, chwareli a gweithfeydd mwynau, coedwigaeth, gwastraff a gwaredu gwastraff, prosesau naturiol a ffermio.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- Pwysau ar ddynodiadau tirwedd pwysig

Materion cynladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i warchod a gwella tirweddau drwy ddyluniadau a datblygiadau priodol o safon uchel sy'n cyd-fynd â chymeriad a natur nodedig lleol a, ble bo hynny'n briodol, nad ydynt yn cael effaith andwyol sylweddol ar olygfeydd o Barc Cenedlaethol Eryri nac allan ohono.
- Yr angen i sicrhau bod yr AHNEau yn cael eu gwarchod rhag datblygiadau sydd â'r potensial i ddifrodi eu nodweddion cadwraeth arbennig.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried cynlluniau a chanllawiau allweddol/ a nodwyd wrth ffurfio'i bolisiau a'i gynigion.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ddarparu ar gyfer cadwraeth a ble y bo'n briodol, gwella'r amgylchedd naturiol a'r dirwedd, a pharchu hawliau tramwy.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo dylunio da sy'n parchu hynodrwydd yr

ardal.

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried ardrawiad datblygu telathrebu ar gynaliadwyedd, gan bwysu a mesur yr angen am dwf economaidd yn erbyn effeithiau cymdeithasol ac amgylcheddol.

10. PRIDDOEDD, MWYNAU, GWASTRAFF

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 10.1 Mae gan Wynedd bridd â dwysedd carbon uchel, yn bennaf yn sgil natur ucheldirol topograffeg y sir. Mae carbon organig yn deillio o lystyfiant corfforedig naill ai'n cael ei waddodi neu sy'n gysylltiedig â deunydd gwraidd o fewn pridd. Mae'n bwysig ar gyfer nifer o nodweddion a phrosesau pridd. Gall colli mater organig pridd arwain at erydiad pridd, colli ffrwythlondeb, cywasgiad a dirywiad tir cyffredinol. Mae Ocsideiddiad mater organig (ei dorri i lawr) yn rhoi egni i organebau pridd a thrwy resbiradaeth mae'n arwain at allyriadau carbon deuocsid. Mae lefel y carbon yn y pridd wedi bod yn syrthio'n raddol yng Nghymru a Lloegr oherwydd nifer o ffactorau ac mae newid hinsawdd ymysg y rhesymau hynny. Mae colli carbon o briddoedd yng Nghymru a Lloegr wedi digwydd ar raddfa gymedrig o 0.6% y flwyddyn rhwng 1978 a 2003.
- 10.2 Yng Ngwynedd, mae 20% o'r tir amaethyddol yn disgyn i gategori 1, 2 neu 3 (y tir gorau a'r tir mwyaf amlbwrpas) tra bod 80% o'r tir amaethyddol yn disgyn i gategori 4 a 5 (y tir gwaethaf). Mae'r sefyllfa'n un debyg yn Ynys Môn gyda rhan fwyaf y tir amaethyddol naill ai'n Gradd 3 neu 4. Mae hyn yn cyfyngu amrediad y defnydd amaethyddol y gellir ei wneud o fwyaf y tir sydd ar gael ar gyfer ffermio.
- 10.3 Yn nhermau cynllunio, gall y gweithgareddau a ganlyn hefyd arwain at golledion ffisegol neu ddirywiad mewn ansawdd priddoedd a thir amaethyddol: cynnydd mewn echdynnu deunyddiau; cynnydd mewn faint o wastraff sy'n cael ei waredu; adeiladu isadeiledd ffyrdd a rheilffyrdd newydd. Gall yr isod leihau'r pwysau ar gyfer datblygu ar dir a phridd o ansawdd da a gwella ansawdd y tir a'r pridd: lleihad mewn faint o wastraff sy'n cael ei dirlenwi; cynnydd mewn faint o ddeunyddiau sy'n cael eu hailddefnyddio a'u hailgylchu a lleihad mewn llygredd ffo a thryledol.
- 10.4 Mae maint y gwastraff bwrdeistrefol ledled y DU yn cynyddu bob blwyddyn a dengys ffigyrau nad yw Ynys Môn a Gwynedd yn eithriad i'r duedd hon. Ceir amrediad o ffactorau a allai effeithio ar y cynnydd mewn faint o wastraff a gynhyrchir yn cynnwys, newidiadau i'r boblogaeth, newidiadau i nifer yr aelwydydd a'u maint, ymddygiad defnyddwyr/prynwyr, effeithiolrwydd strategaethau lleihau gwastraff a newidiadau i ffyniant economaidd rhanbarth. Pwysleisir yr angen i gynhyrchu llai o wastraff yn y lle cyntaf. Yn wir, mae rhanbarth gogledd Cymru yn wynebu'r her sylweddol o leihau gwastraff aelwydydd y pen gan oddeutu 40% y flwyddyn.
- 10.5 Er mwyn rheoli'r gwastraff a gynhyrchir yn ardal y CDLI ar y cyd mewn modd mwy cynaliadwy yn y dyfodol, yna bydd rhaid i'r rhwydwaith rheoli gwastraff presennol yn y sir newid a bod yn fwy cynaliadwy. Mae newidiadau pellach i'r rhwydwaith rheoli gwastraff hefyd yn cael eu cyflwyno e.e. mwy o gyfleusterau sy'n medru trin, didoli, aildefnyddio, ailgylchu a chompostio mwy o wastraff.

- 10.6 Gall tirlenwi gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy e.e. bwyd, papur a gwastraff o'r ardd gyfrannu at broblemau iechyd dynol ynghyd â phroblemau amgylcheddol megis cynhyrchu trwytholch. Mae hefyd yn rhyddhau methan, a all gyfrannu at lygredd aer a chynhesu byd-eang. Byddai'n bosib ailddefnyddio, ailgylchu, compostio neu drin peth o'r gwastraff sy'n cael ei dirlenwi mewn ffyrdd gwahanol er mwyn cynhyrchu tanwydd sy'n deillio o ynni.
- 10.7 Mae'r Gyfarwydddeb Dirlenwi wedi gosod targedau fel y bydd faint o wastraff a dirlenwir yn cael ei leihau'n sylweddol yn y dyfodol. Ar hyn o bryd, mae Ynys Môn a Gwynedd yn cyrraedd Targedau'r Cynllun Lwfans Tirlenwi sydd wedi'u gosod gan y llywodraeth. Er mwyn cyrraedd y targedau hyn yn y dyfodol, bydd angen mwy o bwyslais ar reoli gwastraff yn gynaliadwy, megis ailgylchu, fel y brif ffordd o waredu gwastraff.
- 10.8 Yng Ngwynedd, mae'r cyfraddau ailgylchu/compostio wedi bod yn gyson is na chyfartaledd Cymru ers 1998. Roedd gan Ynys Môn gyfradd ailgylchu sylweddol uwch – yn 2009/10, roedd 51% o wastraff bwrdeistrefol yn cael ei ailgylchu neu ei gompostio o gymharu â 40% yng Nghymru (yr ail uchaf o holl Awdurdodau Lleol Cymru).

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Cynnal dwysedd carbon priddoedd yng Ngwynedd**
- **Maint cyfyngedig o'r tir amaethyddol gorau a'r tir mwyaf amlbwrpas**
- **Cynnydd mewn Gwastraff Bwrdeistrefol**
- **Lleihau dibyniaeth ar safleoedd tirlenwi**

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i warchod a rheoli pridd gan gynnwys cynnal carbon pridd ac anelu i osgoi peri risg ychwanegol drwy lygru neu halogi.
- Yr angen i gyfeirio datblygiadau i safleoedd tir llwyd neu, fel arall, i'r tir amaethyddol o'r ansawdd gwaethaf gymaint â phosib er mwyn cadw'r tir amaethyddol gradd uchel.
- Adnabod yr angen i leihau gwastraff sy'n deillio o'r holl sectorau fel y gellir cyrraedd y targedau a osodir gan Ewrop a Llywodraeth Cymru.
- Yr angen i sicrhau yr ystyrir materion gwastraff wrth asesu a phennu ceisiadau cynllunio ar gyfer pob math o ddatblygiadau.
- Yr angen i gyfrannu tuag at leihau faint o wastraff bwrdeistrefol sy'n cael ei dirlenwi drwy hwyluso darparu rhwydwaith cynhwysfawr, integreiddiedig a chynaliadwy o gyfleusterau rheoli gwastraff newydd a gwell ar gyfer trin a gwaredu gwastraff fel dewis amgen i dirlenwi.

- Yr angen i gyfrannu tuag at gynyddu cyfraddau ailgylchu a chompostio.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried cynlluniau a chanllawiau allweddol wrth ffurfio'i bolisïau a'i gynigion.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd roi ystyriaeth lawn i'r canllawiau a sicrhau fod y defnydd o fwynau yn cael ei ddatblygu'n gynaliadwy.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso echdynnu agregau yn gynaliadwy o fewn Ardal y Cynllun, gan sicrhau cydbwysedd rhwng y costau amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd sicrhau fod ei bolisïau ynglŷn â gwastraff yn adlewyrchu amcanion a thargedau'r cynlluniau a'r canllawiau uchod.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo ailgylchu a hwyluso lleihau'r gwastraff a anfonir i dirlenwi yn unol â thargedau a osodir gan y Gyfarwyddeb Tirlenwi.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ddarparu fframwaith defnydd tir er mwyn galluogi'r ddau Awdurdod i ddyrannu safleoedd ar gyfer cyfleusterau rheoli gwastraff newydd.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso lleihau cyfradd twf gwastraff yn ardal y Cynllun.
- Dylai'r CDLI ar y Cyd ymgorffori cyfleusterau rheoli gwastraff digonol ac effeithiol mewn datblygiadau newydd.

11. TRAFNIDIAETH

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 11.1 Gostyngodd cyfran yr aelwydydd heb gar gan 21% a 18% yng Ngwynedd ac Ynys Môn, yn y drefn honno, rhwng 1991 a 2001. Mae nifer y ceir preifat ar y ffyrdd yn cynyddu yn ardal y CDLI ar y cyd.
- 11.2 Mae defnydd o geir preifat gan drigolion i deithio i'r gwaith yn is yng Ngwynedd na'r cyfartaledd cenedlaethol fel y mae'r defnydd o gludiant cyhoeddus. Yn Ynys Môn, ceir mwy o ddibyniaeth ar geir ar gyfer teithio i'r gwaith gyda chyfran lai o bobl yn mynd ar y bws i'r gwaith o gymharu â Chymru (2.9% yn teithio ar gludiant cyhoeddus o gymharu â 6.5% yng Nghymru).
- 11.3 Un o'r ffactorau mwyaf dylanwadol wrth ystyried y gwahaniaeth rhwng byw mewn ardaloedd trefol a gwledig yw cludiant – beth sydd ar gael a'r gost. Yn aml, ystyrir bod defnydd o gludiant preifat yn hanfodol i bobl sy'n byw mewn ardaloedd gwledig. Mae canran yr aelwydydd sydd â mwy nag un car yn sylweddol uwch mewn ardaloedd gwledig nag mewn wardiau trefol. Mae gofyn i bobl sy'n byw mewn ardaloedd gwledig deithio ymhellach i gael mynediad i wasanaethau megis siopau, iechyd, addysg a chyflogaeth. Golyga hyn gostau ychwanegol i'r rheini sydd heb gludiant addas, yn benodol pobl hŷn, pobl ifanc, rhieni sengl a phobl ddi-waith.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- Dewisiadau cludiant cyfyngedig
- Dibyniaeth uchel ar y car preifat i deithio

Materion cynaladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i hwyluso rhwydwaith cludiant cynaliadwy, yn enwedig mewn ardaloedd gwledig.
- Ystyried lleoliad datblygiadau yn nhermau hygyrchedd drwy wahanol fathau o gludiant.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r CDLI ar y Cyd hwyluso datblygu cyfundrefn gludiant effeithiol a chynaliadwy, sy'n gwella mynediad i bawb, fydd yn ei dro yn grymuso cymunedau, yr economi a'r amgylchedd. Bydd argaeledd cludiant cyhoeddus yn ystyriaeth bwysig i'r CDLI ar y Cyd, yn enwedig o ran cynaliadwyedd, hygyrchedd, lleihau'r ddibyniaeth ar gludiant cyhoeddus a chyfrannu tuag at yr ymateb i newid hinsawdd.

- Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo dulliau cludiant sy'n garedig i'r amgylchedd a datblygu rhwydwaith cludiant craidd wedi'i integreiddio'n dda sydd hefyd yn ddiogel, effeithiol, glân a theg.

12. DWR

Crynodeb o'r sefyllfa bresennol a thueddiadau

- 12.1 Ar y cyfan, mae ansawdd afonydd yn dda yn Ynys Môn a Gwynedd. Yn 2009, er enghraifft, roedd cyfran yr afonydd yng Ngwynedd a oedd wedi'u categorio fel da neu dda iawn yn uwch na'r 14 mlynedd flaenorol. Yn Ynys Môn, cafwyd cynnydd yng nghyfran yr afonydd gradd A yn nhermau ansawdd cemegol ers 1990. Fodd bynnag, dylid nodi y gostyngodd cyfran yr afonydd gradd A yn y sir yn sylweddol rhwng 2008 a 2009.
- 12.2 Ceir sawl rhan o afon ble bo angen gwella ansawdd y dŵr yn sylweddol. Mae cynllun rheoli basn afonydd Asiantaeth yr Amgylchedd ar gyfer Ardal Basn Afonydd Gorllewin Cymru, yn adnabod nifer o heriau i ansawdd dŵr wyneb, yn cynnwys: Llygredd tryledol o weithgareddau amaethyddol; llygredd tryledol o fwynfeydd hanesyddol; addasu ffisegol ardaloedd dyfrol; llygredd tarddle pwynt o weithfeydd carthffosiaeth y diwydiant dŵr ac asideiddio.
- 12.3 Yn gyffredinol, gellir dweud bod ansawdd cyffredinol dŵr ymdrochi o amgylch arfordir Gwynedd ac Ynys Môn yn gwella. Yn Ynys Môn, fe wnaeth 73% o draethau fodloni'r safonau canllaw yn 2008 o gymharu â 33% ym 1992. Fodd bynnag, mae cydymffurfiaeth dyfroedd ymdrochi nad ydynt wedi'u hadnabod gan y CE wedi profi i fod yn fwy problemus gyda chyfradd uchel o fethiannau wedi'i chofnodi. Mae tri lleoliad (Traeth Bach, Porth Eilian a Biwmares) wedi cofnodi cyfradd fethu 100% ar y safon G. Yng Ngwynedd, fe wnaeth chwe thraeth a dau farina ennill Gwobrau'r Faner Las yn 2008; fe wnaeth 11 o draethau ennill gwobrau Glan Môr ac fe wnaeth chwech ennill gwobrau Arfordir Glas. Yn Ynys Môn, fe wnaeth chwe thraeth ennill Gwobrau'r Faner Las; fe wnaeth 26 o draethau ennill gwobrau Glan Môr ac fe wnaeth 13 ennill gwobrau Arfordir Glas.
- 12.4 Tra bo tueddiadau yn dangos gwelliant yn ansawdd cyffredinol dŵr ymdrochi, gyda nifer o draethau ac ardaloedd arfordirol yn cael gwobrau am ansawdd a glanweithdra, mae'n amlwg bod angen codi safonau cyffredinol dŵr ymdrochi er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi ddiwygiedig.
- 12.5 Mae gorlifo yn broses naturiol ac mae gan orlifdiroedd arfordirol, afonydd a glannau afonydd rôl bwysig. Mae'r problemau cynyddol sy'n gysylltiedig â newid hinsawdd yn golygu bod gorlifdiroedd arfordirol a glannau afonydd mewn perygl ychwanegol. Gall datblygiadau newydd gynyddu risg llifogydd yn nhermau defnydd a dŵr ffo, neu waethygu problemau sy'n gysylltiedig â llifogydd, megis erydiad tir. Ceir pryderon penodol yng nghyswllt adeiladu ar orlifdiroedd a'r effaith ddilynol ar ansawdd a maint y dŵr. Gallai dŵr ar orlifdiroedd a ailgyfeirir o ganlyniad i waith adeiladu gael effeithiau amgylcheddol a chymdeithasol andwyol. Mae sawl ardal boblog yn ardal y CDLI ar y cyd sy'n agored i lifogydd, yn cynnwys ardaloedd poblog o Fangor, Caernarfon, Porthmadog, Tywyn a Phwllheli yng Ngwynedd ac ardaloedd o Gaergybi, Llangefni ac Amlwch yn Ynys Môn.

- 12.6 Saif Ynys Môn a Gwynedd ym Mharth Adnoddau Dŵr Gogledd Eryri - Ynys Môn, a adwaenir fel un sydd mewn diffyg yn y Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (CRhAD) a gynhyrchwyd gan Dŵr Cymru - yn bennaf yn sgil yr ansicrwydd mawr ynghylch y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd. Mae gan y ddau senario cynllunio a ystyrir yn y CRhAD ddŵr yn weddill hyd oddeutu 2017/18. O hynny ymlaen, mae'r diffyg yn cynyddu dan y senario Cyfartaledd Blynyddol hyd uchafswm o 1.63 MI/d yn 2024/35 a hyd at uchafswm o 3.19 MI/d dan y senario Cyfnod Critigol yn 2029/30. Mae mesurau i fynd i'r afael â'r diffyg posib wedi'u cynnig ac maent yn cynnwys uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai ac echdynnu mwy o gronfa ddŵr Marchlyn Bach.

Materion allweddol o'r asesiad gwaelodlin

- **Cynnal ansawdd afonydd da a gwella safonau ble bo angen**
- **Cynnal dyfroedd ymdrochi glân a gwella eraill**
- **Nifer o ardaloedd poblog mewn perygl o orlifo**
- **Llai o adnoddau dŵr ar gael**

Materion cynladwyedd a chyfleoedd

- Yr angen i annog y gwelliant mewn ansawdd dŵr drwy leihau'r risg o lygredd yn mynd i mewn i gyrsiau dŵr.
- Yr angen i liniaru'r achosion ble mae adnoddau dŵr daear a chyflenwadau dŵr yfed yn cael eu halogi.
- Ymgorffori Systemau Draenio Cynaliadwy mewn datblygiadau newydd.
- Hyrwyddo gweithgareddau sy'n debygol o gynnal ansawdd uchel y dŵr ymdrochi.
- Yr angen i sicrhau nad yw datblygiadau wedi'u lleoli o fewn ardaloedd sydd â risg uchel o lifogydd.
- Yr angen i gyflwyno mesurau isafu neu liniaru llifogydd i leihau cyfaint a chyfradd dŵr ffo mewn datblygiad newydd.
- Sicrhau bod datblygiadau newydd yn cynnwys mesurau effeithiolrwydd dŵr.
- Yr angen i hyrwyddo defnyddio dŵr, fel adnodd naturiol, mewn ffordd gynaliadwy.

Negeseuon allweddol yn sgil adolygu cynlluniau a rhaglenni

- Dylai'r cynllun ymgorffori gofynion y cynlluniau a'r canllawiau allweddol

perthnasol a hwyluso gwarchod a gwella ansawdd dŵr. Dylid datblygu polisïau ar gyfer diogelu adnoddau dŵr.

- Dylai'r Cynllun sicrhau nad yw ansawdd cyrff dŵr yn Ardal y Cynllun yn cael eu rhoi yn y fantol gan gynigion datblygu defnydd tir.
- Dylai'r CDLI hwyluso defnyddio dŵr yn effeithiol a chynaliadwy.
- Dylai'r CDLI sicrhau yr ystyrir perygl llifogydd wrth benderfynu ar leoliad datblygiad newydd. Dylai datblygiadau newydd gael eu cyfeirio oddi wrth yr ardaloedd hynny sydd mewn risg uchel o lifogydd.

13. Y FFRAMWAITH ARFARNIAD O GYNALIADWYEDD

Cefndir

13.1 Y cam nesaf yn y broses AC/AAS yw datblygu Fframwaith Arfarniad o Gynaliadwyedd sy'n golygu datblygu amcanion a dangosyddion cynaliadwyedd. Defnyddir y Fframwaith AC o amcanion i adnabod, disgrifio a gwerthuso yn systematig effeithiau cadarnhaol a negyddol cynllun neu raglen. Mae'r amcanion hyn yn wahanol i amcanion y cynllun, er fe fyddant yn aml yn gorgyffwrdd.

Methodoleg

13.2 Mae'n ofynnol fod y Fframwaith AC yn nodi'r amcanion cynaliadwyedd sydd wedi eu seilio ar dystiolaeth gadarn sy'n adlewyrchu'r materion a'r heriau a wynebir yn ardal y cynllun. Datblygwyd yr amcanion drwy roi ystyriaeth i'r gwaith hyd yma, gan ddefnyddio'r mewnbynnau a ganlyn:

- i) adolygiad cynlluniau, rhaglenni a pholisïau;
- ii) casglu gwybodaeth gwaelodlin;
- iii) materion cynaliadwyedd a phroblemau amgylcheddol

13.3 I gyd, mae 11 o amcanion sy'n ymdrin ag agweddau amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd-gymdeithasol. Ar gyfer pob amcan mae'r pynciau AAS perthnasol hefyd wedi eu darparu. Ni fydd yr holl amcanion a gyflwynir yn berthnasol i holl feysydd arfarniad y CDLI ar y Cyd. Bydd y broses arfarnu yn ystyried os yw amcanion/cwestiynau o gymorth i wneud penderfyniad yn briodol ar sail fesul achos (fesul polisi). Darperir y Fframwaith AC yn nhabl 13.1 isod.

13.4 Cefnogir pob amcan cynaliadwyedd gan nifer o is-amcanion fydd yn hwyluso asesiad polisïau a chynigion y CDLI ar y Cyd ac yn helpu gyda dehongli'r prif amcan cyffredinol. Mae set o ddangosyddion arfaethedig hefyd wedi eu llunio i fonitro perfformiad y CDLI ar y Cyd, ac mae'r rhain wedi eu cynnwys yn y fframwaith. Dewiswyd y dangosyddion hyn i ganolbwyntio ar y materion allweddol sy'n codi. Dylid edrych ar y dangosyddion arfaethedig fel rhestr sy'n esblygu sy'n canolbwyntio ar yr effeithiau amgylcheddol a economaidd-gymdeithasol sylweddol/allweddol a nodwyd fel mae'r broses arfarnu yn mynd rhagddi.

13.5 Bydd angen adolygu amcanion arfarnu cynaliadwyedd a dangosyddion drwy gydol datblygiad y CDLI ar y Cyd a'u newid fel bo'n briodol i adlewyrchu unrhyw newidiadau mewn cynlluniau, rhaglenni a pholisïau perthnasol a'r wybodaeth gwaelodlin. Bydd unrhyw newidiadau sylweddol a wneir i'r Fframwaith yn amodol i ymgynghoriad.

Tabl 13.1: Fframwaith Amcanion yr AC Drafft

Fframwaith Amcanion yr AC Drafft
1. Cynnal a mwyhau buddion bioamrywiaeth a chysylltedd (Pynciau AAS: <i>bioamrywiaeth, ffawna, fflora, pridd</i>)
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Amddiffyn cyfanrwydd safleoedd dynodedig (rhyngwladol, cenedlaethol a lleol), ac osgoi cynefinoedd / rhywogaethau tameidiog ▪ Diogelu a mwyhau cynefinoedd bywyd gwyllt ar y tir ac yn y môr (yn cynnwys yr ased coetiroedd sylweddol a geir yn ardal y cynllun), a bioamrywiaeth ehangach mewn ardaloedd gwledig a threfol ▪ Cynnal a gwella'r ddarpariaeth o seilwaith gwyrdd ▪ Diogelu a mwyhau'r safleoedd daearegol dynodedig a'r ddaear amrywiaeth ehangach
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ % y newid yng nghyfeirnod a rhywogaethau â blaenoriaeth a nodir yng Nghynllun Gweithredu Bioamrywiaeth ardal y cynllun
2. Hyrwyddo hyfywra, cydlyniant ac iechyd a lles cymunedol (Pynciau AAS: <i>iechyd bodau dynol, y boblogaeth</i>)
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Bodloni anghenion poblogaeth sy'n heneiddio ▪ Lleihau nifer y bobl mewn oed gwaith sy'n allfudo er mwyn cefnogi cymunedau sy'n gytbwys o ran oedran y boblogaeth ▪ Gwella'r ddarpariaeth o gyfleusterau a gwasanaethau i gymunedau difreintiedig ac ardaloedd gwledig a gwella mynediad atynt. ▪ Hyrwyddo rhyngweithio cymunedol a chynhwysiad cymdeithasol ▪ Cael gwared ar rwystrau a chreu cyfleoedd i bobl fyw bywydau iachach, e.e. hyrwyddo ymarfer corff (cerdded, beicio) ▪ Lleihau'r anghydraddoldeb iechyd rhwng ardaloedd a grwpiau cymdeithasol
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ % y boblogaeth gyfan sydd â mynediad at wasanaethau allweddol ▪ mesurau iechyd sy'n gysylltiedig â ffordd o fyw (e.e. pobl dros eu pwysau, gordewdra) – Arolwg Iechyd Cymru
3. Rheoli a lleihau effeithiau newid hinsawdd drwy hyrwyddo a chefnogi mesurau lliniaru ac addasu (Pynciau AAS: <i>ffactorau hinsawdd, aer</i>)
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Lleihau'r allyriadau nwyon tŷ gwydr o drafndiaeth, adeiladau a phrosesau cynhyrchu ynni ▪ Cefnogi ac annog datblygiadau newydd sy'n ynni effeithlon ac sy'n medru gwrthsefyll newid hinsawdd ▪ Integreiddio a hyrwyddo ynni adnewyddadwy a chynlluniau ynni carbon isel a chynyddu'r galw am ynni a gyflenwir gan ffynonellau carbon isel ▪ Sicrhau y cynllunnir am addasiadau mewn ffordd sy'n gwneud y mwyaf o gyfleoedd ac sy'n isafu'r costau sy'n gysylltiedig â newid hinsawdd

Fframwaith Amcanion yr AC Drafft
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> % y newid mewn allyriadau carbon deuocsid o'r stoc tai
<p>4. Gwarchod, hyrwyddo a mwyhau'r iaith Gymraeg (Pynciau AAS: Treftadaeth Ddiwylliannol)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwarchod a mwyhau'r cyfleoedd i hyrwyddo a datblygu'r iaith Gymraeg
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> Nifer / % y siaradwyr Cymraeg
<p>5. Gwarchod, hyrwyddo a mwyhau adnoddau diwylliannol ac asedau treftadaeth hanesyddol (Pynciau AAS: Treftadaeth Ddiwylliannol)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Sicrhau y gwarchodir asedau hanesyddol, archeolegol a diwylliannol lleol (yn cynnwys eu gwarchod rhag datblygiadau newydd), ac y gwneir y mwyaf ohonynt er budd trigolion ac ymwelwyr Hyrwyddo mynediad at yr amgylchedd hanesyddol er dibenion addysg a thwristiaeth / datblygiad economaidd
<p>Dangosyddion Arfaethedig</p> <ul style="list-style-type: none"> Nifer / newid yn yr adeiladau / asedau hanesyddol mewn perygl
<p>6. Cefnogi twf economaidd a hwyluso economi fywiog, amrywiol sy'n darparu cyfleoedd cyflogaeth lleol (Pynciau AAS: Poblogaeth)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Hyrwyddo a hwyluso buddsoddiad i fusnesau lleol ar draws amrywiaeth o sectorau economaidd Gwella a mwyhau cyfleoedd cyflogaeth, yn cynnwys mewn ardaloedd gwledig Cefnogi'r diwydiant twristiaid drwy wneud gwelliannau amgylcheddol a gwella'r seilwaith Darparu mynediad at gyfleoedd am hyfforddiant, addysg a datblygu sgiliau i bob sector yn y gymuned
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gweithgarwch economaidd fesul sector Statws cyflogaeth trigolion 16 mlwydd oed a throsodd Nifer y bobl sy'n cymudo i mewn ac allan o ardaloedd yr awdurdod
<p>7. Darparu tai o ansawdd da, yn cynnwys tai fforddiadwy sy'n bodloni angen lleol (Pynciau AAS: y boblogaeth, iechyd bodau dynol)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwella ansawdd ac argaeledd y stoc tai presennol ar gyfer cymunedau difreintiedig Cyflwyno mwy o dai fforddiadwy a chynaliadwy o ansawdd uchel mewn ardaloedd

Fframwaith Amcanion yr AC Drafft
<p>gwledig a threfol</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cyflwyno tai addasadwy sy'n mynd i'r afael ag anghenion unigol y cymunedau
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Nifer yr unedau tai fforddiadwy newydd a ddarparwyd / blwyddyn fel canran o'r holl unedau newydd
<p>8. Gwerthfawrogi, cadw a mwyhau tirweddau gwledig a threfweddau trefol ardal y cynllun (Pynciau AAS: y dirwedd)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwarchod a mwyhau nodweddion arbennig y dirwedd yn ardal y cynllun, yn cynnwys Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol, y dirwedd arfordirol / morol a threfweddau ▪ Gwarchod a gwella ansawdd y mannau agored sy'n hygyrch i'r cyhoedd mewn amgylchedd gwledig ac adeiledig ▪ Sicrhau bod datblygiadau newydd wedi'u hintegreiddio'n briodol a sensitif gyda chymeriad y dirwedd a'r drefwedd yn ardal y cynllun
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ % y dynodiadau sy'n adrodd eu bod mewn cyflwr ffafriol
<p>9. Defnyddio'r tir ac asedau mwynol yn effeithlon a hyrwyddo mecanweithiau ar gyfer lleihau gwastraff, aildefnyddio ac ailgylchu (Pynciau AAS: asedau deunyddiau, pridd)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Blaenoriaethu datblygiad ar dir a ddatblygwyd eisoes / tir llwyd ▪ Gwarchod ansawdd y pridd (y tir gorau a'r tir mwyaf amlbwrpas) ▪ Hyrwyddo adfer tir wedi'i halogi ac osgoi / lleihau achosion o halogi pridd ▪ Lleihau'r swm o wastraff a grëir a chefnogi symud tuag at hierarchaeth rheoli gwastraff cynaliadwy ar gyfer datblygiadau presennol a newydd (yn cynnwys trwy rwydwaith gynaliadwy o gyfleusterau rheoli)
<p>Dangosyddion Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ % / cyfran y datblygiadau ar dir a ddatblygwyd eisoes ▪ % y gwastraff bwrdeistrefol a yrrir i safleoedd tirlenwi ▪ % y gwastraff bwrdeistrefol a aildefnyddir / ailgylchir
<p>10. Cefnogi a mwyhau cysylltiadau trafndiaeth da i gefnogi'r gymuned a'r economi (Pynciau AAS: y boblogaeth, iechyd bodau dynol)</p>
<p>A fydd y cynllun yn...</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwella hygyrchedd mewn ardaloedd lleol, drwy gysylltu'r rhwydwaith cludiant (cyhoeddus) â'r canolfannau gwasanaethu ▪ Lleihau'r angen am deithio mewn ceir preifat, drwy wella'r seilwaith cludiant cyhoeddus ▪ Blaenoriaethu hygyrchedd drwy gael opsiynau trafndiaeth cynaliadwy ar gyfer datblygiadau newydd

Fframwaith Amcanion yr AC Drafft

Dangosyddion Arfaethedig:

- Dull o deithio i'r gwaith - % y boblogaeth sy'n gweithio sy'n teithio mewn car
- Canran y datblygiadau preswyl newydd ble y gellir cyrraedd cyfleusterau o fewn taith 30 munud ar gludiant cyhoeddus
- Mynediad at wasanaethau a chyfleusterau drwy gludiant cyhoeddus, cerdded a beicio

11. Diogelu ansawdd dŵr, rheoli cynaliadwyedd adnoddau dŵr ac isafu'r risg o lifogydd

(Pynciau AAS: dŵr, bioamrywiaeth)

A fydd y cynllun yn...

- Sicrhau bod ansawdd dŵr mewn afonydd, llynnoedd, dŵr daear a dyfroedd arfordirol yn cael ei warchod a'i wella
- Isafu'r llygredd tryledol o ardaloedd gwledig a threfol
- Gwarchod a mwyhau'r adnoddau dŵr a chefnogi integreiddiad mesurau effeithlonrwydd dŵr ymhob datblygiad newydd
- Isafu'r risg o bob math o lifogydd (llanw, afonol, dŵr daear a charthffosiaeth) i bobl ac eiddo drwy gynllunio'n briodol a dylunio cynaliadwy
- Hyrwyddo effeithlonrwydd dŵr a mesurau addasu mewn datblygiadau newydd er mwyn mynd i'r afael ag effeithiau newid hinsawdd (e.e. SUD)

Dangosyddion Arfaethedig:

- % [neu nifer neu gyfradd o'r cyfanswm] o ddatblygiadau newydd sydd â systemau draenio cynaliadwy
- cyfradd / nifer terfynol y datblygiadau sydd ym mharthau C1 ac C2 (yn unol â diffiniad NCT 15)

Cydweddoldeb Mewnol Amcanion AC/AAS

- 13.6 Mae hi'n ddefnyddiol profi cydweddoldeb mewnol yr amcanion cynaliadwyedd yn erbyn ei gilydd i adnabod unrhyw densiynau neu wrthdaro posib rhwng yr amcanion cynaliadwyedd arfaethedig.
- 13.7 Mae bob un o'r amcanion yn cael eu profi yn erbyn yr amcanion eraill i benderfynu os yw cyflawniad un amcan o anfantais i un arall. Ble nad oes unrhyw berthynas rhwng yr amcanion, gellir cyflawni'r amcanion heb unrhyw wrthdaro. Os gwelir bod anghysonderau yna bydd angen ystyried mesurau lliniaru neu ddulliau gwahanol yn y CDLI.

Ffigur 13.1: Allwedd i Asesiad Cydweddoldeb

C	Amcanion yn gydnaws
N	Amcanion yn anghydnaws
?	Ansicrwydd

-	Dim perthynas rhwng yr amcanion

- 13.8 Fel y gwelir yn nhabl 13.2, mae mwyafrif yr amcanion un ai yn gydnaws gyda'i gilydd neu nid oes unrhyw berthynas rhyngddynt. Er hynny, mae hi'n amlwg fod posibilrwydd y bydd gwrthdaro buddiannau o safbwynt rhai amcanion. Gellir gweld hyn yn bennaf gyda'r amcanion sy'n ymwneud â thwf economaidd a thai. Fe fydd hi felly'n bwysig i archwilio'r rhyngweithio rhwng yr amcanion hyn yn fanylach yn yr Adroddiad AC/AAS i sicrhau nad oes unrhyw wrthdaro yn digwydd yn y nod o gyflawni datblygiad cynaliadwy yn y CDLI ar y Cyd.

Tabl 13.2: Cydweddoldeb Amcanion AC

1. Cynnal a mwyhau buddion bioamrywiaeth a chysylltedd											
2. Hyrwyddo hyfywdra, cydlyniant, ac iechyd a lles cymunedol	C										
3. Rheoli a lleihau effeithiau newid hinsawdd drwy hyrwyddo a chefnogi mesurau lliniaru ac addasu	C	C									
4. Gwarchod, hyrwyddo a mwyhau yr iaith Gymraeg	C	C	-								
5. Cadw, hyrwyddo a mwyhau adnoddau diwylliannol ac asedau treftadaeth hanesyddol	C	C	-	C							
6. Cefnogi twf economaidd a hwyluso economi fywiog, amrywiol sy'n darparu cyfleoedd cyflogaeth lleol	?	C	?	?	?						
7. Darparu tai o ansawdd da, yn cynnwys tai fforddiadwy sy'n bodloni angen lleol	C	C	?	?	?	C					
8. Gwerthfawrogi, cadw a mwyhau tirweddau gwledig a threfweddau trefol ardal y cynllun	C	-	-	C	C	?	?				
9. Defnyddio'r tir ac asedau mwynol yn effeithlon a hyrwyddo mecanweithiau ar gyfer lleihau gwastraff, aildefnyddio ac ailgylchu	C	C	C	C	C	?	?	C			
10. Cefnogi a mwyhau cysylltiadau trafndiaeth da i gefnogi'r gymuned a'r economi	-	C	C	-	-	C	?	C	-		
11. Diogelu ansawdd dŵr, rheoli cynaliadwyedd adnoddau dŵr ac isafu'r risg o lifogydd	-	-	C	-	-	?	?	C	C	C	
AMCANION AC	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

14. YMGYNGHORIAD A'R CAMAU NESAF

Ymgynghoriad

14.1 Yn unol â gofynion y Gyfarwydddeb AAS, mae gofyn i'r Cynghorau ymgynghori â'r tri Chorff Ymgynghori Statudol (CADW, Asiantaeth yr Amgylchedd a Chyngor Cefn Gwlad Cymru) am gyfnod o bum wythnos ar gynnwys yr Adroddiad Cwmpasu. Er mwyn cael adborth ar yr holl faterion am gynaliadwyedd sydd wedi eu hadnabod, fe fydd y Cyngor hefyd yn ymgynghori gyda rhan-ddeiliaid perthnasol eraill. Mae'r Adroddiad Cwmpasu hefyd ar gael i'w archwilio gan y cyhoedd ar wefannau'r Cynghorau yn www.gwynedd.gov.uk a www.ynysmôn.gov.uk

14.2 Gofynnir am ymatebion i'r cwestiynau a ganlyn:

- Oes yna unrhyw bolisiâu, cynlluniau neu raglenni eraill sy'n berthnasol i AC/AAS CDLI ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd sydd heb eu hystyried yn yr adolygiad o'r Cynlluniau, Rhaglenni a Pholisiâu?
- A yw'r adolygiad o'r wybodaeth waelodlin yn briodol ar gyfer y broses AC/AAS?
- Oes yna unrhyw ddata gwaelodlin pellach sydd heb ei gynnwys?
- Ydych chi'n cytuno fod y materion cynaliadwyedd allweddol i Ynys Môn a Gwynedd wedi eu hadnabod?
- A yw'r amcanion cynaliadwyedd a nodir ym mhennod 13, yn darparu fframwaith priodol i asesu cynaliadwyedd ac effeithiau amgylcheddol CDLI ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd?
- Unrhyw sylwadau pellach?

14.3 Bydd yr ymatebion a dderbynnir yn ystod y cyfnod ymgynghori yn cael eu defnyddio i gyfarwyddo camau nesaf y AC/AAS. Bydd yr Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd yn nodi sut mae'r ymatebion i'r Adroddiad Cwmpasu wedi cael eu hystyried.

Camau Nesaf

14.4 Cam nesaf y broses AC/AAS yw asesu'r cynllun (Cam B fel y dangosir yn nhabl 2.1). Yn ystod y cam yma, bydd effeithiau'r cynllun a ragwelwyd yn cael eu cloriannu. Defnyddir canlyniadau'r AC/AAS i roi gwybod am ddatblygiad y cynllun er mwyn tynnu neu leihau unrhyw effeithiau amgylcheddol niweidiol a ragwelwyd ond hefyd i uchafu'r cyfleoedd ar gyfer gwelliannau amgylcheddol a chynaliadwyedd ehangach. Bydd Opsiynau Strategol neu rai amgen ar gyfer datblygu yn cael eu profi yn erbyn y Fframwaith Arfarniad o Gynaliadwyedd, a bydd yr opsiynau gofodol strategol sydd orau i'r CDLI ar y Cyd, yn cael ei gyfarwyddo gan ganlyniadau'r broses werthuso.

14.5 Bydd y dyraniadau safle arfaethedig i'r CDLI ar y Cyd hefyd yn cael eu hystyried a'u mireinio drwy eu profi yn erbyn y Fframwaith Arfarniad o Gynaliadwyedd. Dylid nodi ynghyd â chloriannu safleoedd arfaethedig, bydd

y dyraniadau safle hefyd yn cael eu gwneud ar lefel strategol yn unol â gofynion y broses AC/AAS

- 14.6 Bydd y polisiâu eang yn y cynllun hefyd yn cael eu profi yn erbyn y Fframwaith Arfarniad o Gynaliadwyedd. Bydd hyn yn adnabod unrhyw bolisiâu a fydd efallai angen eu mireinio neu eu tynnu o'r CDLI ar y Cyd, ar sail eu perfformiad cynaladwyedd. Defnyddir canlyniadau'r asesiad i ddiweddarau a mireinio cynnwys y CDLI ar y Cyd fel mae'n cael ei ddatblygu.
- 14.7 Cyflwynir canlyniadau'r gwerthusiad mewn Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd a bydd ymgynghori ynglŷn â hwn hefyd. Mae Tabl 14.1 isod yn crynhoi'r tasgau nesaf yn y broses AC/AAS ac mae Tabl 14.2 yn rhoi patrwm posib i'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd.

Tabl 14.1: Amlinelliad o'r camau nesaf yn y broses AC/AAS

Cam AC	Tasgau
Cam B	Datblygu a mireinio opsiynau ac asesu effeithiau
Tasg B1	Profi'r cynllun neu amcanion y rhaglen yn erbyn yr amcanion AC
Tasg B2	Datblygu dulliau strategol eraill
Tasg B3	Darogan effeithiau'r cynllun neu'r rhaglen, yn cynnwys y dulliau amgen
Tasg B4	Arfarnu effeithiau'r cynllun drafft neu'r rhaglen, yn cynnwys y dulliau amgen
Tasg B5	Ystyried ffyrdd o liniaru effeithiau niweidiol
Tasg B6	Cynnig mesurau i fonitro effeithiau amgylcheddol gweithrediad y cynllun neu'r rhaglen
Cam C	Paratoi'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd
Tasg C1	Paratoi'r Adroddiad AC

Tabl 14.2: Patrwm Posib i'r Adroddiad Arfarniad o Gynaliadwyedd

Cynnwys	
	Crynodeb heb fod yn Dechnegol
1.0	Cyflwyniad
2.0	Cefndir
3.0	Dull Gwerthuso
4.0	AC o'r Opsiynau Strategol
5.0	Bioamrywiaeth Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
6.0	Cymunedau Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
7.0	Newid Hinsawdd Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau

Cynnwys	
8.0	Yr Iaith Cymraeg Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
9.0	Treftadaeth Ddiwylliannol Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
10.0	Yr economi a chyflogaeth Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
11.0	Tai Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
12.0	Tirwedd a threfwedd Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
13.0	Asedau Materol, Mwynau, pridd, gwastraff Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
14.0	Cludiant a Hygyrchedd Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
15.0	Dŵr Cyd-destun Effeithiau Cynaliadwyedd CDLI Argymhellion lliniaru/ mwyhau
16.0	Cydberthnasau ac effeithiau cronus
17.0	Gweithrediad a monitro

**Sut i roi sylwadau ar Adroddiad Cwmpasu AC CDLI ar y Cyd Ynys Môn
a Gwynedd**

Fe ddylid gyrru ffurflen sylwadau i: Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd, Neuadd y Dref, Bangor LL57 1DT neu trwy ebost i: polisicynllunio@gwynedd.gov.uk Fe ddylid dychwelyd y ffurflenni erbyn **5 yh ar ddydd Iau 8fed Medi 2011**. Ni fydd sylwadau ar ôl hynny'n cael eu derbyn.

ATODIAD 1

Arolwg Cynlluniau a Rhaglenni

DATBLYGU CYNALADWY A PHOLISI AMGYLCHEDDOL
Datganiad Rio Ynglyn â'r Amgylchedd a Hinsawdd a Datblygu
Datganiad Johannesburg Ynghylch Datblygu Cynladwy
Chweched Cynllun Gweithredu Amgylcheddol yr Undeb Ewropeaidd (2002)
Strategaeth Datblygu Cynaliadwy'r Undeb Ewropeaidd (2006)
Strategaeth Datblygu Cynaliadwy'r DU – 'Securing the Future' (2005)
LLCC (2006) Strategaeth Amgylcheddol ar Gyfer Cymru
LLCC (2003) Cymru – Gwlad Well
Cynllun Datblygu Cynaliadwy a Chynllun Gweithredu Llywodraeth Cynulliad Cymru (2004)
Cymru'n Un Cenedl Un Blaned: Ymgynghori ar Gynllun Datblygu Newydd i Gymru (Fersiwn Ymgynghori)
LLCC (2008) Cynllun Datblygu Gwledig Cymru 2007-2013
Cynllun 3 Blynedd (Gwynedd)
Strategaeth Adfywio 2006-2013 (Gwynedd)
Strategaeth Amgylcheddol Gwynedd
Cynllun Llwyddo'n Lleol 08/09 (Gwynedd)
POLISI DATBLYGU GOFODOL
Persbectif datblygu Gofodol y Gymuned Ewropeaidd (1997)
Diweddariad i Gynllun Datblygu Gofodol Cymru (2008)
LLCC (2010) Polisi Cynllunio Cymru
LLCC (1996) Parthau Cynllunio Syml
LLCC (1997) NCT 9 – Gorfodi Rheolaeth Cynllunio
Strategaeth Datblygu Gogledd Cymru
Cau'r Bwlch: Strategaeth Datblygu Gofodol Gogledd Orllewin Cymru
Strategaeth Datblygu Lleol (Gwynedd)
Cynllun Gweithredu Arfordirol Mon-Menai
Strategaeth Goriad Gwyrdd Eryri (Gwynedd)
BIOAMRYWIAETH
Confensiwn ar Amrywiaeth Fiolegol (1992)
Strategaeth Fioamrywiaeth Ewrop
Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Wlypdiroedd o Bwusigrwydd Rhyngwladol (1971)
Cyfarwyddeb y CE ar Warchod Adar Gwylt 1979 (Cyfarwyddeb Adar Gwylt, 79/409/EEC)
Cyfarwyddeb y CE ar Gynefinoedd 1994 (92/43/EEC)
Cyfarwyddeb Pysgod Dŵr Croyw'r CE 2006 (2006/44/EEC)
Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig (2005)
Rheoliadau Cadwraeth Cynefinoedd Naturiol ac ati) 1994
Deddf bywyd Gwylt a Chefn Gwlad 1981
LLC (1996) NCT 5 – Cynllunio a Chadwraeth Natur
LLC (1997) NCT 10 – Gorchmynion Cadw Coed
Deddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig 2006
Cynllun Rheolaeth Pen Llŷn a'r Sarnau
Natur Gwynedd
Gweithio Dros y Cyfoeth o Fwyd Gwylt: Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Ynys Môn
CYMUNEDAU
Confensiwn Aarhus
Cyfarwyddeb yr UE ar Sŵn Amgylcheddol (02/49/EC) (2002)
Creu Cysylltiadau

Stratgaeth Cerdded a Beicio ar Gyfer Cymru (2003)
Cynllun Gweithredu Cerdded a Beicio ar Gyfer Cymru 2009-2013
Lles yng Nghymru (2002)
Twristiaeth Chwaraeon yng Nghymru: Fframwaith ar Gyfer Gweithredu (2003)
Dringo'n Uwch (2005)
LLC (1997) NCT11 - Sŵn
LLC (1998) NCT16 – Chwaraeon, Hamdden a Mannau Agored
Stratgaeth Gymunedol - Gwynedd ar y Cŷd 2008-2012
Stratgaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles Gwynedd 2008-2011
Stratgaeth Plant a Phobl Ifanc 2008-2011
Stratgaeth Gymunedol Ynys Môn – Gwella Bywyd Ynys Môn 2005-2015
Stratgaeth Iechyd, Gofal Cymdeithasol a Lles Ynys Môn
Stratgaeth Pobl Hŷn Ynys Môn
FFACTORAU HINSAWDD
Confensiwn Fframwaith y Cenhedloedd Unedig ar Newid Hinsawdd 1994
Protocol Kyoto (1997)
Rhaglen Newid Hinsawdd Ewropeaidd
Cyfarwyddeb Fframwaith Ansawdd Aer y CE 1996 (96/62/EC)
Stratgaeth Ansawdd Aer y DU (2000)
Newid Hinsawdd: Rhaglen y DU (2006)
Datganiad Polisi Cenedlaethol Drafft ar Gyfer Cynhyrchu Ynni Niwclear (EN-6)
Datganiad Polisi Cenedlaethol Drafft ar Gyfer Isadeiledd Ynni Adnewyddadwy (EN-3)
Dyfodol Ein Hynni – Creu Economi Carbon Isel
LLC (2005) NCT8 – Ynni Adnewyddadwy
Cynllunio ar gyfer Newid Hinsawdd
Ynni Cymru: Trywydd ar gyfer Dyfodol Ynni Glan, Isel Mewn Carbon a Mwy Cystadleuol yng Nghymru
TREFTADAETH DIWYLLIANNOL
Iaith Pawb – A National Action Plan for a Bilingual Wales (2003)
LLC (2000) NCT 20 – Yr Iaith Gymraeg – CDU a Rheoli Cynllunio
Stratgaeth Dwristiaeth Ddiwylliannol ar Gyfer Cymru (2003)
ECONOMI
Stratgaeth Cyflogaeth Ewropeaidd
Polisi Amaethyddol Cyffredin yr Undeb Ewropeaidd (Diwygiad (2003)
LLC (2001) Ffermio i'r Dyfodol
LLC (2005) Cymru: Economi yn Ffynnu
LLC (2000) NCT 6 – Amaethyddiaeth a Datblygu Gwledig
Cymru'n Ennill – Stratgaeth Datblygu Economaidd Cenedlaethol Llywodraeth Cynulliad Cymru 2002
Gwireddu'r Potensial: Stratgaeth Swyddi Gwyrdd i Gymru 2009
Stratgaeth Twristiaeth Arfordirol Cymru (Dogfen Ymgynghorol) 2007
Cyflawni Ein Potensial 2006-2013 – Arolwg Canol Tymor Stratgaeth Dwristiaeth Cymru
LLCC (1996) NCT6 – Adwerthu a Chanol Trefi
LLC (1997) NCT 13 - Twristiaeth
Stratgaeth Twristiaeth Gogledd Cymru 2003-2008 – Cynllunio Twristiaeth Yfory Heddiw
Stratgaeth Dwristiaeth Ranbarthol
Cynllun Gweithredu Cyfleon Twristiaeth – Mwyhau Twristiaeth Mewndirol Canolbarth Cymru
Cynllun Gweithredu Bae Ceredigion 2007

Cynyddu Budd Economaidd Arfordir Môn - Menai
Cynllun Gweithredu Arfordir Gogledd Cymru 2016
Strategaeth Adfywio Economaidd ynys Môn 2004-2015
TAI
Cyfarwyddeb yr UE ar Berfformiad Ynni Adeiladau
Cartrefi Gwell i Bobl Cymru: Strategaeth Dai Genedlaethol Cymru (2001)
Côd Cartrefi Cynladwy
LLC (2006) NCT1 – Astudiaethau Argaeledd Tir ar Gyfer Tai ar y Cyd
LLC (2006) NCT 2 – Cynllunio a Thai Fforddiadwy
Asesiad o'r Farchnad Leol yng Ngogledd-Orllewin Cymru
Strategaeth Tai Lleol Gwynedd 2007-2012 (Gwynedd)
Strategaeth Tai Gwag (Gwynedd)
Strategaeth Llety a Phobl Hŷn (Gwynedd)
Strategaeth Tai Sector Breifat 2007-2010 (Gwynedd)
Strategaeth Lleol Ynys Môn 2007-2012
Strategaeth Digartrefedd i Ynys Môn
TIRWEDD
Confensiwn Tirweddau Ewropeaidd y CE (Dilyswyd 2006)
LICC (1996) NCT7 Rheoli Hysbysebion Awyr Agored
LLCC (1998) NCT 14 – Cynllunio Arfordirol
LLCC (2002) NCT 19- Telathrebu
Strategaeth Dwristiaeth Ddiwylliannol ar Gyfer Cymru (2003)
LLCC (2002) NCT 12 - Dylunio
Cynllun Rheoli AoHNE Llŷn
Strategaeth Tirwedd Gwynedd 2007
DWR
Cyfarwyddeb y CE ar Nitradau 91/676/EEC (1991)
Cyfarwyddeb Fframwaith Dŵr yr UE 00/60/EC (2000)
Cyfarwyddeb Ansawdd Dŵr Ymdrochi yr UE 2006/7/EC (2006)
Epil Gyfarwyddeb Dŵr Daear yr UE (2007)
Dŵr i'r Bobl a'r Amgylchedd: Strategaeth Adnoddau Dŵr i Gymru a Lloegr (2009)
LLCC (2004) NCT 15 – Datblygiad a Pherygl Llifogydd
Cynlluniau Rheoli Basn Afon Drafft
PRIDDOEDD, MWYNAU, GWASTRAFF
Cyfarwyddeb yr UE ar Dirlenwi (1999) (99/31/EC)
Cyfarwyddeb Fframwaith yr UE ar wastraff (2000) (75/442/EEC)
LLC (2002) Yn Gall Gyda Gwastraff – Strategaeth Wastraff Genedlaethol Cymru
LLC (2001) NCT 21 - Gwastraff
LLC (2001) Polisi Cynllunio Mineralau Cymru
LLC (2004) NCT Mwynau 1 - Agregau
Tuag at Dyfodol Diwastraff: Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned
Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru – Arolwg Cyntaf 2007
Datganiad Technegol Rhanbarthol ar Agregau 2008
Strategaeth Gwastraff Trefol Gwynedd
Strategaeth rheoli Gwastraff Trefol ynys Môn, 2004
TRAFNIDIAETH
Papur Gwyn y Comisiwn Ewropeaidd ar y Polisi Cludiant Ewropeaidd (2001)
LLC (2008) Cymru'n Un: Cysylltu'r Genedl – Strategaeth Drafnidiaeth Cymru
Fframwaith Trafnidiaeth Cymru (Tachwedd 2001)
Yr Adran Drafnidiaeth (2004): Dyfodol Trafnidiaeth: Rhwydwaith ar gyfer 2030
Yr Adran Drafnidiaeth (2008): Cyflwyno System Drafnidiaeth Gynladwy
LLCC (2007) NCT 18 - Trafnidiaeth

Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy 2000 DEFRA (2000)
Cynllun Cludiant Cyhoeddus Rhanbarthol Taith
Cynllun Cludiant Rhanbarthol TAITH
Strategaeth Cludiant Cyhoeddus Rhanbarthol TRACC
Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol TRACC (Canolbarth Cymru) (Gwynedd LPA)
Cynllun Gwella Hawliau Tramwy Gwynedd (Gwynedd LPA)
Strategaeth Cludiant Cymunedol Gwynedd (Gwynedd LPA)
Cynllun Trafnidiaeth Lleol Ynys Môn

DATBLYGU CYNALADWY A PHOLISI AMGYLCHEDDOL

RHYNGWLADOL	
DATGANIAD RIO YNGLYN A'R AMGYLCHEDD A HINSAWDD A DATBLYGU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Yn Natganiad Rio, nodir 27 o egwyddorion yn cefnogi datblygu cynaliadwy. Ynndo, mae'n datgan mai'r unig ffordd o gyflawni cynnydd economaidd yw ei gysylltu â gwarchod yr amgylchedd.	Dylai'r cynllun gefnogi datblygu cynaliadwy. Ni ddylai datblygiad danseilio anghenion datblygiadol y genhedlaeth bresennol na rhai'r dyfodol.
DATGANIAD JOHANNESBURG YNGHYLCH DATBLYGU CYNALADWY	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae'r Datganiad wedi ymrwymo i adeiladu cymdeithas fyd-eang sy'n wâr, teg a gofalgar. Mae'n datgan yr hyn a ganlyn: <ul style="list-style-type: none"> • Mae gan bobl hawl i fywyd iach a chynhyrchiol yn un â natur • Bydd gwladwriaethau yn cydweithredu er mwyn gwarchod, diogelu ac adfer iechyd a chyfanrwydd ecosystem y Ddaear • Er mwyn diogelu'r amgylchedd, dylid defnyddio'r dull rhagofalus mor aml ag y bo modd • Ble bo bygythiad o ddifrod difrifol neu ddifrod na ellir ei adfer, ni chaiff diffyg pendantrwydd gwyddonol ei ddefnyddio fel rheswm am oedi a pheidio â defnyddio mesurau cost effeithiol er mwyn rhwystro dirywiad amgylcheddol • Rhaid defnyddio asesiad ardrawiad amgylcheddol ar gyfer gweithgareddau arfaethedig sy'n debygol o gael ardrawiad andwyol sylweddol ar yr amgylchedd a'u bod yn destun penderfyniad awdurdod cenedlaethol cymwys. 	Dylai'r Cynllun hwyluso datblygu sy'n adlewyrchu egwyddorion datblygu cynaliadwy.
CHWECHED CYNLLUN GWEITHREDU AMGYLCHEDDOL YR UNDEB EWROPEAIDD (GORFFENNAF 2002)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Rhaglen bolisi deng mlynedd yr UE ar gyfer yr amgylchedd yw'r chweched Rhaglen Weithredu Amgylcheddol yn rhaglen bolisi deng mlynedd yr UE ar gyfer yr amgylchedd. Nodir pedwar maes amgylcheddol yn y rhaglen y dylid mynd i'r afael â hwy er mwyn gwneud gwelliannau: <ul style="list-style-type: none"> • Newid Hinsawdd • Natur a Bioamrywiaeth • Yr Amgylchedd ac Iechyd ac Ansawdd Bywyd • Adnoddau Naturiol a Gwastraff 	Dylai'r Cynllun hwyluso defnyddio adnoddau naturiol yn gynaliadwy a dylai gael ei atgyfnerthu gan egwyddorion datblygu cynaliadwy.

<p>Dan y pynciau hyn, nodwyd saith o strategaethau thematig sy'n ffurfio fframwaith gweithredu ar lefel yr UE ym mhob un o'r meysydd hyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ansawdd Aer • Diogelu Pridd • Defnyddio plaladdwyr yn gynaliadwy • Yr amgylchedd morol • Atal Gwastraff ac Ailgylchu • Defnyddio Adnoddau Naturiol yn Gynaliadwy; a'r • Amgylchedd Trefol. 	
STRATEGAETH DATBLYGU CYNALIADWY'R UNDEB EWROPEAIDD (ADOLYGWYD YN 2006)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r ddogfen hon yn sefydlu un strategaeth gydlynol ynglŷn â'r modd y bydd yr UE yn gweithredu ei ymrwymiad hirdymor i fynd i'r afael â heriau datblygu cynaliadwy. Mae'n atgyfnerthu'r angen am undod byd eang ac yn cydnabod pwysigrwydd gweithio gyda phartneriaid y tu allan i'r UE, gan gynnwys y gwledydd hynny sy'n datblygu'n gyflym, ac a fyddant yn cael ardrawiad sylweddol ar ddatblygu cynaliadwy byd eang.</p> <p>Nod cyffredinol Strategaeth Datblygu Cynaliadwy (SDC) yr UE yw cefnogi a hyrwyddo gweithredoedd er mwyn i'r UE gyflawni gwelliant parhaus yn ansawdd bywyd y cenedlaethau presennol a rhai'r dyfodol drwy greu cymunedau cynaliadwy sy'n medru rheoli a defnyddio adnoddau'n effeithiol ac i ddefnyddio potensial ecolegol a chymdeithasol yr economi, a thrwy hynny, sicrhau ffyniant, diogelu'r amgylchedd a chydlynid cymdeithasol.</p> <p>Mae'r SDC yn nodi saith her allweddol gyda thargedau a gweithredoedd cyfatebol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Newid hinsawdd ac ynni glân; • Cludiant cynaliadwy; • Defnyddio cynnyrch yn gynaliadwy a'u cynhyrchu'n gynaliadwy; • Cadwraeth a rheoli adnoddau naturiol; • Iechyd Cyhoeddus • Cynhwysiad cymdeithasol, demograffeg a mudo; a • Tlodi byd eang a heriau datblygu cynaliadwy byd eang. 	<p>Dylai'r CDLI adlewyrchu amcanion y strategaeth a hyrwyddo datblygu cynaliadwy.</p>
CENEDLAETHOL	

STRATEGAETH DATBLYGU CYNALIADWY'R DU – 'SECURING THE FUTURE' (2005)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyhoeddwyd Strategaeth Datblygu Cynaliadwy bresennol y DU ym mis Mawrth 2005. Cynnwys y strategaeth newydd bum canllaw egwyddor a phedair blaenoriaeth y cytunwyd arnynt. Mae'r pum canllaw egwyddor fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Byw o fewn cyfyngiadau amgylcheddol - Parchu cyfyngiadau sydd ar adnoddau, yr amgylchedd a bioamrywiaeth y blaned - er mwyn gwella ein hamgylchedd a sicrhau fod adnoddau naturiol sydd eu hangen i fyw yn aros fel ac y maent heb eu difrodi ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. • Sicrhau Cymdeithas Gref, Iach a Chyfiawn - Diwallu anghenion amrywiol yr holl bobl yn y cymunedau sydd ohoni ar hyn o bryd ac yn y dyfodol, gan hyrwyddo lles personol, cydlynid cymdeithasol a chynhwysiad a chreu cyfleoedd cyfartal i bawb. • Creu Economi Gynaliadwy – Adeiladu economi gref, sefydlog a chynaliadwy sy'n rhoi ffyniant a chyfleoedd i bawb a ble mae costau amgylcheddol a chymdeithasol yn disgyn ar y rhai hynny sy'n eu gosod (y rhai sy'n llygru sy'n talu) a ble y cymhellir defnyddio adnoddau'n effeithiol. • Hyrwyddo Llywodraethu Da – Hyrwyddo systemau llywodraethu effeithiol a chyfranogol ym mhob lefel o gymdeithas – gan gysylltu â chreadigrwydd ac egni pobl a'u hamrywiaeth. • Defnyddio Gwyddoniaeth Gadarn yn Gyfrifol - Sicrhau fod polisi yn cael ei ddatblygu a'i weithredu ar sail tystiolaeth wyddonol gref, gan gymryd i ystyriaeth ansicrwydd gwyddonol (drwy gyfrwng yr egwyddor ragofalus) ynghyd â barn a gwerthoedd cyhoeddus. <p>Mae pedair blaenoriaeth y DU fel a ganlyn:</p> <p>i) Defnyddio cynnyrch yn Gynaliadwy a'u Cynhyrchu'n Gynaliadwy – Cynnwys hyn ddefnyddio adnoddau'n effeithiol, ystyried ardrwiad amgylcheddol y cynnyrch a'r deunyddiau gydol eu hoes gan sicrhau nad yw twf economaidd yn digwydd ar draul dirywiad amgylcheddol.</p> <p>ii) Newid Hinsawdd ac Ynni - Awgryma tystiolaeth wyddonol mwyfwy bod allyriadau a grëwyd gan ddyn yn cyfrannu'n sylweddol tuag at newid hinsawdd. Rhaid gwneud ymdrech er mwyn lleihau'r ardrwiad amgylcheddol o'n defnydd ni o ynni a pharatoi ar gyfer newid hinsawdd a allai fod yn anorfod erbyn hyn.</p> <p>iii) Diogelu Adnoddau Naturiol a Gwella'r Amgylchedd - Mae'r amgylchedd naturiol ac adnoddau naturiol yn hanfodol i'n bodolaeth a'n lles. Rhaid gwneud ymdrech i ddiogelu'r amgylchedd lleol ac amgylcheddau byd eang ac i wella rhai sydd wedi'u difrodi.</p>	<p>Mae'n rhaid i'r CDLI fod wedi ei seilio ar egwyddorion datblygu cadarn.</p>

iv) Cymunedau Cynaliadwy - Mae cymunedau lleol angen ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy er mwyn gwella ansawdd bywyd yn lleol, wrth leihau'r ardrwiad ar yr amgylchedd ehangach.	
LLCC (2006) STARTEGAETH AMGYLCHEDDOL AR GYFER CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Strategaeth hirdymor Llywodraeth y Cynulliad Cymru ar gyfer yr 20 mlynedd nesaf. Mae'n cael ei gefnogi gan gyfres o gynlluniau gweithredu. Dylai'r strategaeth fod yn fodd o ddarparu fframwaith er mwyn cyflawni amgylchedd sydd yn lan, iach, amrywiol ac yn cael ei barchu gan bobl Cymru. Y nod yw cael amgylchedd arbennig yng Nghymru sydd yn ffynnu ac yn cyfannu tuag at iechyd a lles ac economaidd a chymdeithasol trigolion Cymru.</p> <p>Amcanion y Cynllun yw:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ceisio cydnabod terfynau amgylcheddol a byw oddi mewn iddynt. • Yn unol â'r ddyletswydd Datblygu Gynaliadwy, ceisio sicrhau fod pob polisi yn rhoi ystyriaeth i'r amgylchedd. • Annog cydweithredu ar draws y sector cyhoeddus. • Gweithio gyda phartneriaid mewn maes sector busnes a gwirfoddol. • Annog pobl i fyw mewn modd cynaliadwy. • Ymateb i'r broblem rŵan yn hytrach nag yn y dyfodol. <p>Dyma fydd ein blaenoriaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lleihau gollyngiadau o nwyon tŷ gwydr a cheisio addasu i effeithiau'r newid yn yr hinsawdd, • Gwarchod a gwella ein bioamrywiaeth, wrth barchu dynameg natur, • Ymdrechu i fonitro a rheoli peryglon amgylcheddol gwybyddus. • Ceisio gwaredu gwastraff mewn modd sydd yn gynaliadwy. • Cadw a gwella ein tir a'n môr, ein hamgylchedd adeiledig, ein hadnoddau naturiol a'n treftadaeth, gan eu datblygu a'u defnyddio mewn modd cynaliadwy a theg ac er budd hirdymor i bobl Cymru. 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo'r gwelliant cyffredinol i amgylchedd ardal y cynllun.</p>
LLCC (2003) CYMRU – GWLAD WELL	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r strategaeth yn ymwneud ag gweledigaeth Cymru yn gymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol ar gyfer y dyfodol. Rhoddir arweiniad ar yr angen i wasanaethau cyhoeddus fod yn fwy radical a cheisio cydweithio er mwyn cael gwell canlyniadau. Er mwyn cyflawni'r weledigaeth a osodir bydd angen ymdrin â phedwar maes penodol, sef:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • helpu mwy o bobl i gael swyddi; 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried y canllaw strategol o fewn y Cynllun a thrawsosod yr amcanion cenedlaethol hyn i lefel lleol.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • gwella iechyd; • datblygu cymunedau cryf a diogel; a • chreu gwell swyddi a gwella sgiliau. <p>Y weledigaeth yw'r angen i greu:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Economi amrywiol a cystadleuol. • Cymdeithas deg, gan fynd i ymfael phroblemau tlodi. • Amgylchedd mwy ffyniannus o ran bioamrywiaeth a datblygiadau cynaliadwy. • Cryfhau hunaniaeth bobl Cymru. • Gwella ansawdd bywyd ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. • Ceisio annog pobl i fyw bywyd mwy iach. • Hyrwyddo cydweithio a chymryd rhan. 	
CYNLLUN DATBLYGU CYNALIADWY A CHYNLLUN GWEITHREDU LLYWODRAETH CYNULLIAD CYMRU (2004)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Cynllun Gweithredu yn amlinellu'r gweithredoedd allweddol er mwyn darparu datblygiadau cynaliadwy yng Nghymru. Mae'r Cynllun Gweithredu yn cynnwys targedau a dangosyddion dan y themâu a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Newid Hinsawdd • Lleoedd y Gellir Byw Ynddynt, Cymunedau Cryf • Ein Hamgylchedd Naturiol • Cefnogi Busnes Cymru i Gynhyrchu Mewn Ffordd Gynaliadwy • Lleihau Defnyddio • Arweinyddiaeth a Chyflawni • Creu Rhagoriaeth Sefydliadol • Darparu drwy Ein Hasiantau • Darparu gyda Llywodraeth Leol • Darparu gyda Phartneriaid • Cymru: Dinesydd Byd-eang • Hyrwyddo ymwybyddiaeth ac Arweinyddiaeth • Addysg ar gyfer Dyfodol Cynaliadwy • Defnyddio Ein Harian yn Ddoeth – Caffael, Grantiau • Bwyd 	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo twf mewn twristiaeth yn uniongyrchol ynghyd ac yn anuniongyrchol er mwyn cynorthwyo i gyflawni'r nod cyffredinol.</p>

CYMRU'N UN: CENEDL UN BLANED: YMGYNGHORIAD AR GYNLLUN DATBLYGU CYNALIADWY NEWYDD I GYMRU (FERSIWN YMGYNGHORI)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Cynllun yn cyflwyno fframwaith strategol sydd yn nodi sut y gallai polisïau sicrhau fod datblygu cynaliadwy yn cael ei ddarparu. Pwysleisir y Cynllun ar yr angen i helpu pobl fwyaf difreintiedig a cheisio lleihau ein heffaith amgylcheddol.</p> <p>Un modd o geisio sicrhau fod ol-troed Cymru yn cael ei leihau yw drwy edrych ar drafnidiaeth, bwyd a thai. Mae angen i bolisïau fod yn radical gan sicrhau fod y mater yn cael ei ymdrin ag ef mor sydyn ag sydd bosib.</p> <p>Mae angen i ddatblygu cynaliadwy fod yn rhan allweddol o bolisïau strategol. Cyflawnir hynny drwy:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ymgynghoriad – pobl a chymunedau angen bod yn rhan bwysig o ddatblygu cynaliadwy. • Integreiddiad - er mwyn cyflawni datblygu cynaliadwy mae angen integreiddio sialensiau economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol. <p>Y modd o gyflawni'r amcanion hyn bydd drwy:-</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dadgyplu - Gwerthoedd a buddiannau cyflawn - Egwyddor ragofalus - Egwyddor llygrwr yn talu - Egwyddor agosrwydd - Adlewyrchu unigrwydd 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried amcanion y Cynllun ac ymgorffori egwyddorion cynaliadwyedd o fewn ei bolisïau.</p>
LLCC (2008) CYNLLUN DATBLYGU GWLEDIG CYMRU 2007 -2013	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Y Cynllun Datblygu Gwledig (2007 - 2013) yw'r Cynllun a'r mecanwaith a fyddai'n rhoi arweiniad i Awdurdod y Cynulliad Cymru mewn perthynas â throsglwyddo gweithgareddau sydd yn cefnogi cefn gwlad a chymunedau gwledig. Mae'n gosod strategaeth ar gyfer datblygiad mewn ardaloedd gwledig yng Nghymru ac yn cynnwys dadansoddiad o'r sefyllfa bresennol. Mae'r Cynllun yn cyflwyno ychydig o faterion y bydd angen ei ystyried yn y dyfodol, gan gynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lefelau cyflogaeth a chynhyrchu isel. • Lefelau allfudo oedolion ifanc 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd ystyried amcanion y cynllun a hyrwyddo gwelliant economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol mewn ardaloedd gwledig.</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo gwelliant ac amrywiant yn yr economi wledig.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Bywiogrwydd cymunedau <p>Mae gweledigaeth ac amcanion y Cynllun fel ag canlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo gwybodaeth • Targedu'r defnydd o ddefnyddio tir mewn modd cynaliadwy • Defnyddio tir coedwig mewn modd sydd yn gynaliadwy • Gwella ansawdd bywyd mewn ardaloedd gwledig • Ceisio hyrwyddo arallgyfeirio yn yr economi wledig. 	<p>Dylai'r CDLI sicrhau y cefnogir yr economi wledig.</p>
<p>LOCAL (GWYNEDD)</p>	
<p>CYNLLUN 3 BLYNEDD (2011-2014)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Cynllun 3 Blynedd yn ddogfen allweddol i'r Cyngor gan ei fod yn gynllun strategol sy'n crynhoi'r amcanion ar gyfer gwella mae'r Cyngor wedi ei adnabod dros y dair mlynedd nesaf.</p> <p>Mae'r Cynllun yn rhoi'r sylw mwyaf i'r prif newidiadau mae'r Cyngor wedi ei ymrwmo i'w cyflawni drwy raglenni a phrosiectau penodol. Mae'r rhan fwyaf ohonynt yn ceisio gwella gwasanaethau i breswylwyr tra bo eraill yn galluogi i'r Cyngor wneud hynny. Cyfeirir at y pynciau canlynol:</p> <ol style="list-style-type: none"> Economi Gofal Plant Amgylchedd Iechyd Iaith 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy drwy'r Cynllun.</p>
<p>STRATEGAETH ADFYWIO 2006-2013 RHAN O FFRAMWAITH ADFYWIO GWYNEDD</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Gweledigaeth – datblygu a chefnogi cymunedau byrlymus a hyfyw, gyda'r hyder i fentro, a gyda'r awydd a'r gallu i gyfrannu eu hatebion eu hunain i'r heriau ac i fanteisio ar gyfleoedd newydd.</p> <p>Prif amcanion:-</p> <ol style="list-style-type: none"> Lledaenu ffyniant a sicrhau tîf economaidd led led Gwynedd Darparu cyfleoedd i'r gymuned gyfan chwarae ei rhan yn ffyniant y sir trwy weithgaredd a chyfranogiad cymdeithasol; 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo'r datblygiad cynaliadwy o gymunedau, yr economi a'r amgylchedd yn ardal y cynllun.</p>

<p>iii) Ymateb i'r newidiadau yn seiliau economaidd traddodiadol Gwynedd</p> <p>iv) Datblygu gweithlu hyderus, blaengar a hyblyg gyda sgiliau o safon uchel;</p> <p>v) Cynyddu cyfraddau cyflog Gwynedd, a gwella ansawdd swyddi</p> <p>vi) Ymateb i'r newid mewn patrymau demograffig</p> <p>vii) Ymateb i ddirwyriad ffisegol canol trefi a phentrefi ac i'r adeiladau segur sy'n britho ein cymunedau;</p> <p>viii) Cwrdd â'r angen lleol am dai, gan ystyried y nifer uchel o dai gwag o fewn y sir, a sicrhau bod cartrefi addas a fforddiadwy ar gael;</p> <p>ix) Cynnal amgylchedd naturiol gyfoethog y sir;</p> <p>x) Cynnal ac adeiladu ar gymeriad unigryw Gwynedd, a manteisio ar gyfleoedd a ddaw yn sgil y diwylliant a'r iaith Gymraeg</p>	
STRATEGAETH AMGYLCHEDDOL GWYNEDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Prif amcan – Amgylchedd naturiol ac adeiledig o safon fydd yn cael ei wella, ei warchod a'i fwyhau.</p> <p>Er mwyn ymgynraedd tuag at yr amcan uchod bydd blaenoriaeth yn cael ei roi i:</p> <p>i) Warchod a gwella amgylchedd naturiol ac amrywiaeth bywyd gwyllt yr ardal</p> <p>ii) Lleihau gwastraff preifat a masnachol, annog ailgylchu ac aildddefnyddio a hyrwyddo dulliau o arbed ynni</p> <p>iii) Annog pobl i fwynhau, parchu a dod yn fwy ymwybodol o gyfoeth a chyfraniad yr amgylchedd lleol.</p> <p>iv) Cynnal a chyfoethogi ansawdd adeiledig yr ardal mewn modd fydd yn parchu ac yn cyfoethogi diwylliant, amgylchedd a chymeriad lleol.</p> <p>v) Hyrwyddo trafndiaeth effeoiol a chynaliadwyfyd dyn rhoi mwy o ddewis i ddefnyddwyr.</p>	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd ymgorffori egwyddorion datblygu cynaladwya hyrwyddo gwarchod yr amgylchedd.</p>
CYNLLUN LLWYDDO'N LLEOL 2008/09 (RHAGLEN GWEITHREDU CYMUNEDAU GWLEDIG)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth – yr angen strategol sydd wedi ei adnabod yng Ngwynedd Wledig fel rhan o fenter Llwyddo'n Lleol yw i feithrin a datblygu pobl ifanc i fod yn fentrus yn eu cymunedau, gan gyfrannu at ddatblygiad eu hardal a'u economi lleol, ac yn bwysig yn rhoi sgiliau iddynt ynghyd â phrofiad a hyder er mwyn gwneud hynny.</p> <p>Mae gan Llwyddo'n Lleol yr amcanion canlynol:</p> <ul style="list-style-type: none"> I feithrin a datblygu pobl ifanc i ddod yn fentrus yn eu cymunedau, unai drwy fod yn hunan-gyflogedig, yn gyflogedig neu drwy fyw bywyd o dydd i dydd. 	<p>Dylai'r CDLI gyfrannu at feithrin a datblygu pobl ifanc i fod yn fentrus yn eu cymunedau, gan gyfrannu at ddatblygiad eu hardal a'u economi lleol, ac yn bwysig yn rhoi sgiliau iddynt ynghyd â phrofiad a hyder er mwyn gwneud hynny.</p>

• I'w galluogi i gyfrannu at ddatblygiad eu hardal• I'w cynorthwyo i ddod yn gyfranogwyr, cyfrannwyr a rhanddeiliaid y dyfodol o fewn eu heconomi lleol.• I roi sgiliau, gwybodaeth, profiad a hyder iddynt i wneud hynny.	

POLISI DATBLYGU GOFODOL	
RHYNGWLADOL	
PERSBECTIF DATBLYGU GOFODOL Y GYMUNED EWROPEAIDD (1997) (97/150/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cytunwyd ar Bersbectif Datblygu Gofodol Ewropeaidd (PDGE) gan Aelod-wladwriaethau'r Undeb Ewropeaidd, mewn cydweithrediad â'r Comisiwn ym mis Mai 1999. Roedd yn cefnogi'r ffaith y gallai cynllunio gofodol priodol gynorthwyo i ddileu cynnydd mewn gwahaniaethau rhanbarthol. Prif nod y PDGE yw cynnal nodweddion unigol y gwahanol wledydd o fewn yr UE, tra ar yr un pryd, cynyddu integreiddiad rhwng yr aelod-wladwriaethau yn gymdeithasol ac yn economaidd gyda diogelu'r amgylchedd yn elfen greiddiol.</p> <p>Mae gan y PDGE dri amcan creiddiol, sef:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cydlyniad economaidd a chymdeithasol ar draws y Gymuned • Cadw adnoddau naturiol a'r dreftadaeth ddiwylliannol • Cystadleuaeth gytbwys ar draws yr UE. <p>Gwelir bod datganoli yn allweddol er mwyn cyflawni'i amcanion. Rhoddir pwyslais mawr ar gydweithrediad rhwng gwahanol haenau o lywodraeth yn y PDGE, o lywodraeth leol i lywodraeth ranbarthol ac ymlaen i lefel y Gymuned.</p>	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd hyrwyddo cymunedau cynaliadwy a hwyluso datblygu gofodol cytbwys.</p>
CENEDLAETHOL	
DIWEDDARIAD I GYNLLUN DATBLYGU GOFODOL CYMRU, LICC (2008)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Diben Cynllun Gofodol Cymru yw sicrhau fod yr hyn a wneir yn y sector cyhoeddus, y sector preifat a'r trydydd sector yng Nghymru yn integredig ac yn gynaliadwy a bod gweithredoedd o fewn ardal yn cynnal ei gilydd ac yn symud gyda'i gilydd tuag at weledigaeth wedi'i rhannu ar gyfer Cymru ac ar gyfer gwahanol rannau o Gymru. Bydd yn cyflawni hyn drwy gydweithio ac integreiddio polisiâu yn fertigol a llorweddol ar lefel genedlaethol a rhanbarthol.</p> <p>ADEILADU CYMUNEDAU CYNALIADWY</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Canolbwyntio adfywio ar wella'r amgylchedd naturiol ac adeiledig a darparu cymunedau cynaliadwy ac ansawdd bywyd uchel mewn economi leol iach. 	<p>Dylai'r CDLI ystyried amcanion Cynllun Gofodol Cymru a hyrwyddo cymunedau cynaliadwy yn Ardal y Cynllun.</p>

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Datblygu fframwaith iechyd cyhoeddus strategol ar gyfer Cymru sydd â gogwydd gofodol. <p>HYRWYDDO ECONOMI CYNALIADWY</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cydweithio ar draws sectorau a sefydliadau er mwyn sicrhau fod cyfleoedd gwaith, seilwaith (gan gynnwys cludiant, TGCh ac elfennau eraill), sgiliau ac iechyd cyhoeddus yn cael eu darparu gyda'i gilydd er mwyn cyflawni ein nod hirdymor o gael 80 y cant o'r boblogaeth oed gweithio mewn gwaith. ▪ Gweithio gyda phartneriaethau lleol Cynllun Datblygu Gwledig Cymru er mwyn gwella ein dealltwriaeth o anghenion cymunedau gwledig a chynorthwyo'r grwpiau hyn i ddatblygu mecanweithiau i fynd i'r afael â'r materion hynny. ▪ Integreiddio a phrif ffyrddio'r ddarpariaeth o seilwaith o fewn Strategaethau Ardal y Cynllun Gofodol gan gynnwys cynllunio gwastraff rhanbarthol. <p>RHOI GWERTH AR EIN HAMGYLCHEDD</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Diffinio'r cysyniad o ranbarthau carbon isel a sut y gellir cyflawni hyn ym mhob Ardal. ▪ Datblygu ymateb i newid hinsawdd drwy fframwaith darparu pob Grŵp Ardal. ▪ Datblygu strategaeth er mwyn lleihau ôl troed ecolegol pob Ardal ar draws ystod o'i gweithgareddau a'i gosod yn fframwaith darparu'r Ardal. ▪ Gweithredu rheolaeth arfordirol ▪ Adnabod ardaloedd o gyfleoedd amgylcheddol o fewn Ardaloedd y Cynllun Gofodol er mwyn gwella lles ac ansawdd bywyd yn ardaloedd gwledig Cymru yn benodol. <p>CYFLAWNI HYGRCHEDD CYNALIADWY</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gweithio o fewn fframweithiau cynllunio cludiant cenedlaethol a rhanbarthol er mwyn gwella ansawdd a chynaliadwyedd cysylltiadau o fewn a rhwng aneddiadau allweddol yn Ardaloedd Cynllun Gofodol Cymru. ▪ Integreiddio datrysiadau cludiant cynaliadwy gyda chynllunio cymunedol a chynllunio datblygu er mwyn gwella mynediad at wasanaethau a chyfleusterau. ▪ Gwella ansawdd rhwydweithiau TGCh yng Nghymru ynghyd â lleihau'r rhwystrau i gael mynediad at TGCh, megis sgiliau. <p>PARCHU ARWAHANRWYDD</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Datblygu a hyrwyddo hunaniaeth arbennig ar gyfer aneddiadau allweddol a thirweddau drwy hybu mentrau dylunio cynaliadwy. ▪ Gweithio gyda Croeso Cymru a'r partneriaethau twristiaeth rhanbarthol er mwyn ail-ffurfio dimensiwn gofodol yr ardaloedd rheoli cyrchfannau twristiaeth ac ardaloedd marchnata twristiaeth yng Nghymru. ▪ Sicrhau fod cyflwyno Cynllun Gweithredu Twristiaeth Ddiwylliannol wedi'i alinio'n ofodol a bod naws am le ac arwahanrwydd lleol yn cael eu hatgyfnerthu. 	
---	--

LLCC (2010) POLISI CYNLLUNIO CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Ceisio sicrhau fod datblygiadau'r dyfodol yn gynaliadwy er mwyn gwella ansawdd yr amgylchedd.</p> <p>Rhoi arweiniad ar gyfer defnydd tir cynaliadwy ynghyd ag arweiniad i Awdurdodau Cynllunio Lleol wrth ddarparu Cynlluniau Datblygu Lleol.</p> <p>Mae Polisi Cynllunio Cymru yn cynnwys arweiniad polisi ar bynciau megis:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • datblygiadau preswyl • manwerthu • trafnidiaeth • yr angen i warchod yr amgylchedd hanesyddol • yr angen i gynnal yr economi • seilwaith a gwasanaethau • twristiaeth chwaraeon • adloniant a rheoli peryglon llygredd. 	<p>Dylai'r CDLI ystyried amcanion Polisi Cynllunio Cymru wrth greu ei bolisiau.</p>
LLCC (1996) NCT3 – PARTHAU CYNLLUNIO SYML	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Rhoi arweiniad i Awdurdodau Cynllunio Lleol ar Barthau Cynllunio Syml (PCS) ac asesu os oes yna angen amdanynt. Yn yr achos y profir fod yna angen amdanynt byddai rhaid sicrhau eu bod yn cydymffurfio a'r canllaw sydd yn y NCT.</p> <p>ACLI angen cadw dan adolygiad os ydynt yn dymuno cael Parthau Cynllunio Syml (PCS) yn eu hardal. Mae dynodi PCS yn fodd o ddatblygu neu ailddatblygu ardal arbennig. Bydd ardal sydd yn cael ei adnabod fel PCS yn osgoi'r holl oedi sydd i'w gael a cheisiadau cynllunio. Mae PCS yn caniatáu mathau arbennig o ddatblygiad yn yr ardal a hynny yn ddarostyngedig i unrhyw amodau neu gyfyngiadau a roddir arnynt.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried y canllaw Polisi Cynllunio Cymru wrth greu ei bolisiau.</p>
LLCC (1997) NCT9 – GORFODI RHEOLAETH CYNLLUNIO	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Arweiniad ar orfodaeth a'r system gynllunio.</p> <p>Mae'r system gynllunio yn rheoli'r datblygiad o dir er lles a budd y cyhoedd. Yr ACLI sydd yn gyfrifol am wneud penderfyniadau mewn perthynas â cheisiadau cynllunio. Wrth asesu'r posibilrwydd o gymryd mesurau gorfodaeth dylid ystyried os yw'n debygol y byddai'r datblygiad yn cael effaith annerbyniol ar amwynderau cyhoedd. Bydd</p>	<p>Pwysig fod polisiau'r CDLI ar y Cyd yn adlewyrchu'r gofynion cynllunio ar gyfer datblygiadau, gan adlewyrchu'r gofynion yn unol â'r rheoliadau cynllunio.</p>

<p>angen i gamau gorfodi fod yn gymesur ag rheolau cynllunio sydd wedi'u torri. Anogir darpar ddatblygwyr gysylltu gyda'r ACLI cyn mynd ati i ddatblygu tir er mwyn sicrhau fod y weithred mae'n bwriadu cario allan mewn cydymffurfiaeth a'r rheoliadau cynllunio. Mae'r NCT hefyd yn rhoi arweiniad ar sut i fynd ati i gyflwyno cais ôl-weithredol yn yr achos fod yr ymgeisydd wedi gweithredu datblygiad heb gael caniatâd cynllunio. Gyda datblygiad a ystyrir i fod yn ddiawdurdod efallai hefyd y byddai modd gosod amodau gyda'r caniatâd.</p>	
<p>RHANBARTHOL</p>	
<p>STRATEGAETH DATBLYGU GOGLEDD CYMRU</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Y Weledigaeth o Ogledd Cymru yw un o ranbarth lle mae pobl, busnes ac amgylchedd unigryw yn creu amgylchiadau llwyddiant. Bydd y Gogledd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • yn rhanbarth arloesol a datblygedig yn dechnegol; • yn rhanbarth o gymunedau cynhwysol gyda chysylltiadau da mewn cylchoedd gwledig a threfol fel ei gilydd; • yn rhanbarth gyda gweithlu addasadwy gyda sgiliau priodol; • yn rhanbarth lle bydd busnes ac unigolion yn manteisio ar yr amgylchedd arbennig i gael mantais gystadleuol; • yn rhanbarth lle bydd hanes, iaith, diwylliant a chryfder hunaniaeth yn atgyfnerthu ansawdd bywyd unigryw; • yn rhanbarth lle bydd holl fudd-ddeiliaid ac asiantaethau'n gweithio'n effeithiol gyda'i gilydd yn ôl agenda cyffredin i gyflawni blaenoriaethau cyffredin. 	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo datblygu cynaliadwy o gymunedau, yr amgylchedd a'r economi yn ardal y cynllun.</p>
<p>CAU'R BWLCH: STRATEGAETH DATBLYGU GOFODOL GOGLEDD ORLLEWIN CYMRU</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Gweledigaeth:</p> <p>Ardal allblyg, hyderus lle mae'r asedau diwylliannol a naturiol unigryw yn sail i ansawdd bywyd uchel, mwy o ffyniant ac iechyd a lles ei holl drigolion a chymunedau</p> <p>Nodau:</p> <p><u>Llefydd: datblygiad gofodol</u></p> <p>Her allweddol: Datblygu aneddiadau allweddol ac ardaloedd gwledig mewn ffordd sy'n cyd-fynd â chreu amodau priodol i bobl fyw a gweithio'n lleol, gan gefnogi ffyniant oddi mewn i allu amgylcheddol yr ardal</p> <p>Nod: Bydd y gwahaniaeth rhwng ardaloedd gwledig a threfol Gogledd Orllewin Cymru'n llai oddi mewn i ystod penodol o ddangosyddion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol allweddol erbyn 2020.</p>	<p>Dylai'r CDLI adlewyrchu amcanion y strategaeth gan ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy ym mhob polisi perthnasol.</p>

<p><u>Llefydd: datblygu isadeiledd</u></p> <p>Her allweddol: Sicrhau bod yr isadeiledd ffisegol a'r rhwydwaith o gyfleustodau'n gallu sefyll yn erbyn bygythiadau amgylcheddol a hwyluso twf a ffyniant economaidd ledled Gogledd Orllewin Cymru</p> <p>Nod: Nod: Bydd y gwahaniaeth rhwng ardaloedd gwledig a threfol Gogledd Orllewin Cymru'n llai oddi mewn i ystod penodol o ddangosyddion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol allweddol erbyn 2020.</p> <p><u>Llefydd: datblygu isadeiledd</u></p> <p>Her allweddol: Sicrhau bod yr isadeiledd ffisegol a'r rhwydwaith o gyfleustodau'n gallu sefyll yn erbyn bygythiadau amgylcheddol a hwyluso twf a ffyniant economaidd ledled Gogledd Orllewin Cymru</p> <p>Nod: Erbyn 2020, heb gostio dim mwy na sydd raid i'r amgylchedd, budd isadeiledd cludiant a thelegyfathrebu'n cael ei ddatblygu ymhellach yn yr ardaloedd gwledig a threfol, bydd darpariaeth gyfleustodau'r rhanbarth yn gwella i hwyluso twf mewn lleoliadau allweddol a bydd mesurau i liniaru effeithiau'r perygl cynyddol o lifogydd yn cael eu paratoi.</p> <p><u>Pobl: datblygu sgiliau</u></p> <p>Her allweddol: Dysgu sgiliau i bobl yr ardal fel eu bod yn gallu manteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd economaidd, a gwneud y farchnad lafur yn fwy cystadleuol.</p> <p>Nod: Erbyn 2020, bydd system addysgu a hyfforddi dechnolegol, fodern wedi'i darparu, yn diwallu anghenion cyflogwyr a gweithwyr ledled Gogledd Orllewin Cymru. Bydd cyfran uwch o'r boblogaeth leol yn gweithio a bydd y gweithlu'n hyblyg ac wedi ennill cymwysterau da.</p> <p><u>Pobl: yr economi a ffyniant</u></p> <p>Her allweddol: Creu amgylchedd busnes positif sy'n cynyddu effaith y sectorau allweddol ac yn ecsbloetio cyfleoedd gwerth uchel i greu ffyniant</p> <p>Nod: Erbyn 2020, bydd y bwch rhwng ffyniant a gwerth yr economi yng Ngogledd Orllewin Cymru o gymharu â Chymru'n llai, a'r gwahaniaethau oddi mewn i'r rhanbarth yn llai.</p>	
LOCAL	
STRATEGAETH DATBLYGU LEOL 2007-2013 (GWYNEDD)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Nod Strategaeth Datblygu Leol Gwynedd yw cynyddu hyfywedd a chynaliadwyedd cymunedau gwledig yng Ngwynedd gan arallgyfeirio'r economi lleol drwy annog mentergarwch, gwella ansawdd a gwerth cynnyrch lleol a gwneud y mwyaf posib o asedau naturiol a diwylliannol yr ardal a hynny'n gynaliadwy.	Dylai'r CDLI ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy gan roi ystyriaeth lawn i amcanion y Strategaeth.

<p>Mae amcanion Strategaeth Datblygu Leol Gwynedd fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu ystod ac ansawdd y cyfleoedd gwaith a lleihau tangyflogaeth yng Ngwynedd wledig. • Arallgyfeirio'r economi wledig drwy hwyluso ailsefydlu sectorau traddodiadol megis twristiaeth ac amaethyddiaeth a datblygu cyfleoedd economaidd newydd yn seiliedig ar yr amgylchedd lleol a chreadigrwydd y boblogaeth wledig. • Ychwanegu gwerth i'r economi lleol drwy wella effeithlonrwydd y cadwyni cyflenwi lleol a datblygu cynnyrch newydd lleol arloesol ac ychwanegu gwerth i gynnyrch presennol yr ardal. • Cynyddu capasiti'r gymuned a'i chynaliadwyedd drwy gynorthwyo i wella'r amgylchedd lleol, datblygu dulliau newydd o ddarparu gwasanaethau lleol a chyfleoedd cyflogaeth a datblygu newydd drwy fentergarwch cymdeithasol. 	
CYNLLUN GWEITHREDU ARFORDIROL MÔN-MENAI	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Pwrpas yr Astudiaeth: 'Datblygu cynigion i wneud y defnydd gorau o forlin arbennig Ynys Môn (o ran gweithgareddau ar y tir ac ar y môr), er mwyn cynyddu budd economaidd cymaint â phosibl.'</p> <p>Mae'r cynllun yn yn amlinellu cynigion penodol sydd wedi eu grwpio'n ddeuddeg gwahanol thema:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Cynigion Morol 2. Llwybr Arfordirol Ynys Môn 3. Croesi'r Fenai 4. Yr Arfordir Beicio 5. Bws Dwr Afon Menai 6. Canolfan Adrenalin Rhosneigr 7. Atyniadau Hanesyddol 8. Atyniadau Amgylcheddol 9. Partneriaethau Gweithgaredd Masnachol 10. Llety 11. Cyfleoedd i Wario 12. Ffyrdd Trafnidiaeth <p>Mae'r cynllun yn nodi 58 prosiect unigol sy'n cael eu cynnwys o dan y themau uchod ac yn nodi prosiectau blaenoriaeth.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried goblygiadau defnydd tir y prosiectau sydd wedi eu rhestru a pholisiau'r cynllun.</p>

STRATEGAETH GORIAD GWYRDD ERYRI (GWYNEDD)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Nodau ac Amcanion y Fenter yw i:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) Ddatblygu a rheoli gweithgareddau ymwelwyr a hamdden tu mewn i Ogledd Eryri ii) Gwella profiad ymwelwyr iii) Codi mewnbwn twristiaeth i'r economi leol; iv) Sefydlu system drafnidiaeth integredig effeithlon ac effeithiol; v) Sicrhau mynediad i gyfleusterau a gwasanaethau hanfodol trwy ystod ehangach a safon well o gyfleoedd teithio; vi) Lleihau dibynadwyedd ymwelwyr ar gerbyd modur preifat fel ffurf o deithio i ac o, gwmpas yr ardal; vii) Diogelu a gwella amgylchedd unigryw yr ardal; viii) Gwella cyfleusterau parcio; ix) Datblygu rheolaeth traffig effeithiol; x) Gwella ac ymestyn y rhwydwaith seiclo a llwybrau troed; xi) Marchnata effeithiol o'r gwasanaeth bws Sherpa. 	<p>Dylai'r CDLI gefnogi a hyrwyddo'r diwydiant twristiaeth tra ar yr un pryd gwarchod yr amgylchedd a diddordebau cymunedau lleol.</p>
SNOWDONIA NATIONAL PARK LDP	
Objectives and Requirements	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Cynllun Datblygu Lleol yn adeiladu ar bolisi rhanbarthol a chenedlaethol er mwyn creu fframwaith strategaeth a pholisi fydd yn darparu ar gyfer anghenion datblygu a chadwraeth y Parc Cenedlaethol am gyfnod o bymtheng mlynedd, sef o 2007 hyd at y flwyddyn 2022. Caiff agwedd cynllunio defnydd tir y Cynllun Rheolaeth Parc Cenedlaethol ei weithredu trwy gyfrwng y Cynllun Datblygu Lleol statudol. Caiff ei ddefnyddio gan yr Awdurdod er mwyn cyfeirio'r datblygiadau cywir i'r lleoliadau cywir, gan sefydlu sail ar gyfer llunio penderfyniadau cyson ac addas ar geisiadau cynllunio.</p>	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd gyd-fynd â'r egwyddorion cynllunio sydd wedi eu cynnwys yn CDLI Eryri a rhoi ystyriaeth i'r dynodiadau a all effeithio'r ddwy ardal ACLI.</p>

BIOAMRIAETH

RHYNGWLADOL	
CONFENSIWN AR AMRYWIAETH FIOLEGOL (1992)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae amcanion y Confensiwn hwn, sydd i'w weithredu yn unol â'i ddarpariaethau perthnasol, yn cynnwys cadwraeth amrywiaeth fiolegol, defnyddio cydrannau'n gynaliadwy a rhannu'r manteision sy'n deillio o ddefnyddio adnoddau genetic yn deg, gan gynnwys mynediad addas i adnoddau genetig a throsglwyddo technolegau perthnasol yn addas, gan ystyried yr hawliau am yr adnoddau hynny a'r technolegau, gyda chyllid priodol.	Dylai'r Cynllun hwyluso'r broses o warchod ac amddiffyn bioamrywiaeth a bod yn gyson ag amcanion strategaethau cadwraeth cenedlaethol.
STRATEGAETH FIOAMRYWIAETH EWROP	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Anela'r Strategaeth i ragweld, atal ac ymosod ar darddiad yr hyn sy'n achosi lleihad sylweddol mewn amrywiaeth fiolegol ac fe'i datblygir dan y pedair thema a ganlyn: <ul style="list-style-type: none"> • Cadwraeth amrywiaeth fiolegol a'r defnydd cynaliadwy ohono • Rhannu'r manteision sy'n deillio o ddefnyddio adnoddau genetig • Ymchwilio, adnabod, monitro a chyfnewid gwybodaeth • Addysg, hyfforddiant ac ymwybyddiaeth 	Dylai'r Cynllun hwyluso'r gwaith o amddiffyn, gwarchod a gwella bioamrywiaeth.
CONFENSIWN Y CYNHEDLOEDD UNEDIG AR WLYPDIROEDD O BWYSIGRWYDD RHYNGWLADOL (1971) (CONFENSIWN RAMSAR)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae'r Confensiwn Ramsar yn ymwneud â holl agweddau cadwraeth gwlypdiroedd a defnydd synhwyrol. Mae'n disgwyl i Aelod-wladwriaethau: <ul style="list-style-type: none"> • Ddynodi gwlypdiroedd o bwysigrwydd rhyngwladol yn Safleoedd Ramsar. • Annog defnydd synhwyrol o'r holl wlypdiroedd; • Cynyddu defnydd synhwyrol o wlypdiroedd a'u hadnoddau. 	Dylai'r Cynllun hwyluso'r gwaith o warchod bioamrywiaeth a gwella ac adfer cynefinoedd gwlypdiroedd pan fo'n bosib gan adlewyrchu eu harwyddocâd cymharol.
CYFARWYDDEB Y CE AR WARCHOD ADAR GWYLLT 1979 (CYFARWYDDEB ADAR GWYLLT, 79/409/EEC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae Cyfarwyddeb Adar Gwyllt y Comisiwn Ewropeaidd yn darparu fframwaith ar gyfer cadwraeth a gwarchodaeth pob rhywogaeth o adar sy'n byw yn y gwyllt yn nhiriogaeth Ewropeaidd yr Aelod-wladwriaethau. Anela i	Bydd angen i'r Cynllun ystyried gofynion y Gyfarwyddeb ac adnabod a

<p>amddiffyn, rheoli a rheoleiddio pob rhywogaeth adar sy'n byw'n naturiol yn y gwyllt gan gynnwys eu hwyau, eu nythod a'u cynefinoedd. Cydnabu'r Gyfarwyddeb mai colli/dirywiad cynefin yw'r bygythiadau mwyaf difrifol i gadwraeth adar gwyllt. Mae'n rhaid i Aelod-wladwriaethau gadw, cynnal neu adfer <i>biotypes</i> a chynefinoedd yr adar hyn drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Greu parthau gwarchod • Cynnal a chadw'r cynefinoedd • Adfer <i>biotypes</i> sydd wedi'u difrodi • Creu <i>biotypes</i> 	<p>pharchu dosbarthiad cynefinoedd a rhywogaethau a warchodir.</p>
<p>CYFARWYDDEB Y CE AR GYNEFINOEDD 1994 (92/43/EEC)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Prif fyrdwn Cyfarwyddeb y CE ar Gynefinoedd yw hyrwyddo cynnal bioamrywiaeth drwy ddisgwyl i Aelod-wladwriaethau roi mesurau mewn lle i gynnal neu adfer cynefinoedd naturiol a rhywogaethau gwyllt ar statws cadwraeth ffafriol, gan gyflwyno gwarchodaeth gadarn i'r cynefinoedd a'r rhywogaethau hynny sydd o bwysigrwydd Ewropeaidd.</p> <p>Mae darpariaethau'r Gyfarwyddeb yn disgwyl i Aelod-wladwriaethau gyflwyno amrediad o fesurau yn cynnwys gwarchod y rhywogaethau a restrir yn yr Atodiadau; cadw golwg ar y cynefinoedd a'r rhywogaethau a chynhyrchu adroddiad pob chwe blynedd ar weithredu'r Gyfarwyddeb. Mae'n rhaid gwarchod y 189 cynefin a restrir yn Atodiad 1 y Gyfarwyddeb a'r 788 rhywogaeth a restrir yn Atodiad II drwy gael rhwydwaith o safleoedd. Disgwylir i bob Aelod-wladwriaeth baratoi a chynnig rhestr genedlaethol o safleoedd i'w gwerthuso er mwyn ffurfio rhwydwaith Ewropeaidd o Safleoedd o Bwysigrwydd Cymunedol (SBC). Unwaith y cânt eu mabwysiadu, bydd yr Aelod-wladwriaethau yn eu dynodi yn Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA). Ar y cyd â'r Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA) a ddosbarthir dan Gyfarwyddeb Adar y CE, bydd y rhain yn ffurfio rhwydwaith o ardaloedd gwarchodaeth a'u hadwaenir fel Natura 2000. Gwnaed addasiadau i'r Gyfarwyddeb yn 1997 gan Gyfarwyddeb addasiad technegol.</p>	<p>Dylai'r CDLI gynnwys polisiau manwl ar gyfer cadwraeth a gwella (pan fo hynny'n briodol) safleoedd dynodedig lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, gan adlewyrchu eu harwyddocâd cymharol.</p> <p>Bydd angen i'r Cynllun ystyried gofynion y Gyfarwyddeb. Bydd angen adnabod y cynefinoedd perthnasol a bydd angen eu dynodi'n briodol yn y CDLI pan fo angen. Dylai'r polisiau annog rheoli nodweddion y dirwedd sydd o bwysigrwydd mawr i fflora a ffawna gwyllt.</p> <p>Dylai unrhyw gynllun neu brosiect sy'n debygol o gael ardrawiad sylweddol ar safle dynodedig dderbyn Asesiad Priodol o'i oblygiadau ar amcanion cadwraeth y safle.</p> <p>Bydd yn rhaid cwblhau Asesiad Rheoliadau Cynefinoedd (HRA) wrth baratoi'r CDLI yn unol â gofynion y</p>

	Gyfarwyddeb Cynefinoedd er mwyn asesu goblygiadau'r cynllun i safleoedd Ewropeaidd.
CYFARWYDDEB PYSGOD DŴR CROYW'R CE 2006 (2006/44/EEC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Cafodd Gyfarwyddeb Pysgod Dŵr Croyw'r CE (2006/44/EC) ei mabwysiadu'n wreiddiol ar 18 Gorffennaf 1978, a'i hatgyfnerthu yn 2006. Bwriad y Gyfarwyddeb yw gwarchod dyfroedd dŵr croyw sydd wedi'u hadnabod gan wledydd yr UE fel dyfroedd sy'n addas ar gyfer cynnal pysgod dŵr croyw. Mae'n gosod amcanion ffisegol a chemegol ar gyfer ansawdd dyfroedd sydd ar gyfer pysgod teulu'r eog a physgod teulu'r cyprinid.	Dylai'r Cynllun hwyluso'r gwaith o warchod a gwella ansawdd dŵr.
CENEDLAETHOL	
CYNLLUN GWEITHREDU BIOAMRYWIAETH Y DEYRNAS UNEDIG (2005)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig (UK BAP), a gyhoeddwyd yn 1994, oedd ymateb Llywodraeth y DU i arwyddo'r Confensiwn ar Amrywiaeth Fiolegol (CAF) yn Uwch Gynhadledd y Ddaear Rio 1992. Roedd y cynllun yn gosod rhaglen ar gyfer diogelu bioamrywiaeth y DU. Mae Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y DU yn nodi tri math o Gynllun Gweithredu gyda chymau gweithredu wedi'u targedu: <ul style="list-style-type: none"> i) Cynlluniau Gweithredu Rhywogaethau ii) Cynlluniau Gweithredu Cynefinoedd; a iii) Chynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth Leol <p>Bu i adolygiad o restr blaenoriaethau UK BAP yn 2007 arwain at adnabod 1,150 o rywogaethau a 65 o gynefinoedd sy'n diwallu meini prawf y BAP yn y DU.</p>	Bydd angen i'r CDLI ystyried Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y DU a dylai'r polisiau hwyluso'r gwaith o warchod, diogelu a gwella'r rhywogaethau a chynefinoedd a nodir yn y Cynllun.
RHEOLIADAU CADWRAETH CYNEFINOEDD NATURIOL AC ATI) 1994	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae'r Rheoliadau Cadwraeth yn darparu ar gyfer gweithredu Cyfarwyddeb Cynefinoedd y CE ar warchod cynefinoedd naturiol a fflora a ffawna gwyllt. Prif fyrdwn Cyfarwyddeb y CE ar Gynefinoedd yw hyrwyddo cynnal	Dylai'r CDLI gynnwys polisiau manwl ar gyfer cadwraeth a gwella (pan fo

<p>bioamrywiaeth drwy ddisgwyl i Aelod-wladwriaethau roi mesurau mewn lle i gynnal neu adfer cynefinoedd naturiol a rhywogaethau gwyllt ar statws cadwraeth ffafriol, gan gyflwyno gwarchodaeth gadarn i'r cynefinoedd a'r rhywogaethau hynny sydd o bwysigrwydd Ewropeaidd. Wrth gymhwyso'r mesurau hyn, disgwylir i Aelod-wladwriaethau ystyried gofynion economaidd, cymdeithasol a diwylliannol a nodweddion rhanbarthol a lleol.</p>	<p>hynny'n briodol) safleoedd dynodedig lleol, cenedlaethol a rhyngwladol, gan adlewyrchu eu harwyddocâd cymharol.</p>
DEDDF BYWYD GWYLLT A CHEFN GWLAD 1981 (FEL Y'I DIWYGIWYD GAN ATODLEN 9, DEDDF CEFN GWLAD A HAWLIAU TRAMWY (2000))	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae Deddf Bywyd Gwyllt a Chefn Gwlad 1981 (WCA 1981) yn atgyfnerthu a diwygio deddfwriaeth genedlaethol er mwyn gweithredu'r Confensiwn ar Gadwraeth Bywyd Gwyllt a Chynefinoedd Naturiol Ewrop (Confensiwn Bern) a Chyfarwyddeb Cyngor 79/409/EEC ar Gadwraeth Adar Gwyllt (Y Gyfarwyddeb Adar) ym Mhrydain Fawr. Mae'r Ddeddf yn ymwneud â gwarchod bywyd gwyllt a'r cynefinoedd (cefn gwlad, parciau cenedlaethol ac ardaloedd gwarchod dynodedig).</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso'r gwaith o wella, diogelu a gwarchod bioamrywiaeth yn ardal y Cynllun.</p>
LLCC (1996) NCT5 – CYNLLUNIO A CHADWRAETH NATUR	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Arweiniad ar ystyriaethau cadwraethol arbennig a sut mae angen ymdrin â'r mater gyda cheisiadau cynllunio arbennig a allai gael effaith ar ddynodiad cadwraethol arbennig.</p> <p>Mae gwarchodaeth cadwraeth a gwireddu amcanion bioamrywiaeth yn hollol hanfodol i'r ACLI. Cyn gwneud penderfyniadau ynglŷn â dynodiadau cadwraethol arbennig byddai rhaid rhoi ystyriaeth i'r holl ganiatâdau cynllunio sydd yn bodoli a allai effeithio ar yr ardal arfaethedig.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried y canllaw pan ffurfir polisiau sy'n ymwneud â chadwraeth natur. Mae'n bwysig fod y CDLI wedi ei seilio ar ddealltwriaeth llawn o ddaear, tirwedd, rhywogaethau a chynefinoedd yr ardal.</p>
LLC (1997) NCT10 – GORCHMYNION CADW COED	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Arweiniad ar sut y gall ACLI warchod coed a choetiroedd o bwysigrwydd arbennig er lles amwynder y trigolion lleol.</p> <p>Er mwyn diogelu coed o bwysigrwydd mae gan ACLI y pŵer i osod Gorchmynion Cadw Coed. Pwrpas y gorchmyn hwn yw gwahardd torri, diwreiddio, tocio, brigdorri, difrodi bwriadol neu ddinistrio bwriadol o goeden. Mae gan y ACLI hefyd y pwerau i blannu coed fel bo'r angen yn ogystal â gosod amodau ynghyd a chais cynllunio sydd yn nodi y dylai'r datblygwr blannu coed er mwyn cuddio'r datblygiad fel y mae'n mynd yn ei flaen.</p>	<p>Pwysig sicrhau fod unrhyw bolisi sydd yn ymwneud a choed yn adlewyrchu egwyddorion y NCT. Yn ogystal efallai wrth geisio dynodi tir ar gyfer defnydd arbennig y dylid ceisio sicrhau nad oes yna Orchmynion Gwarchodaeth Goed ar y safle a fyddai mewn canlyniad yn gallu rhwystro unrhyw ddatblygiad arfaethedig.</p>

DEDDF YR AMGYLCHEDD NATURIOL A CHYMUNEDAU GWLEDIG 2006	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Diben Deddf yr Amgylchedd Naturiol a Chymunedau Gwledig yw helpu i gyflawni amgylchedd cyfoethog ac amrywiol a chymunedau sy'n ffynnu drwy ddefnyddio trefniadau wedi'u moderneiddio a'u symleiddio i weithredu polisïau'r Llywodraeth. Mae'n darparu newidiadau deddfwriaethol i ddiwygio deddfwriaeth cadwraeth natur, ac yng nghyswllt is-ddeddfau at gyfer cerbydau (gan roi'r hawl i Barciau Cenedlaethol wneud gorchmynion rheoliadau traffig); Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) ac yn ymestyn i'r Ddeddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy er enghraifft.	Dylai'r CDLI anelu i warchod a gwella'r amgylchedd naturiol yn ardal y Cynllun.
LLEOL (ACLL GWYNEDD AC YNYS MON)	
CYNLLUN RHEOLAETH ACA PEN LLYN A'R SARNAU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Diben y cynllun rheoli hwn yw nodi sut mae'r awdurdodau perthnasol yn bwriadu cyflawni'r ymrwymadau hyn i ACA Pen Llŷn a'r Sarnau er mwyn diogelu cadwraeth nodweddion y safle. Mae'n rhaid i gynlluniau a phrosiectau fod yn destun asesu priodol o ran eu goblygiadau ar gadwraeth y safle. Yn yr achosion hyn, mae gweithdrefnau deddfwriaethol/gweinyddol yn bodoli ble y penderfynir ar unrhyw ofyniad am asesiad priodol.	Dylai'r Cynllun hwyluso'r broses o ddiogelu a gwarchod nodweddion ACA Pen Llŷn a'r Sarnau.
LLEOL (GWYNEDD)	
NATUR GWYNEDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Prif amcan: Diogelu a gwella bioamrywiaeth o fewn y DU a chyfrannu at ddiogelu bioamrywiaeth bydeang a hynny trwy ddefnyddio dulliau addas. Amcanion eraill: <ul style="list-style-type: none"> • i gyfrannu tuag at ddiogelu a gwella bioamrywiaeth yn lleol, yng Nghymru, ar lefel DU ac yn fydeang • i ddatblygu partneriaethau effeithiol yn lleol er mwyn hwyluso'r dasg o hyrwyddo bioamrywiaeth integredig a fydd yn gynladwy yn y tymor hir. • i ychwanegu at ein gwybodaeth am fioamrywiaeth Gwynedd • i godi ymwybyddiaeth y cyhoedd am fioamrywiaeth yng Ngwynedd • mae'n ddogfen hir dymor, bywiog a byw 	Dylai'r Cynllun hwyluso'r cadwraeth, diogelwch a ble bo'n berthnasol, mwyhad o fioamrywiaeth a bod yn gyson gydag amcanion Natur Gwynedd.

LLEOL (YNYS MÔN)	
GWEITHIO DROS Y CYFOETH O FYWYD GWYLLT: CYNLLUN GWEITHREDU BIOAMRYWIAETH LLEOL YNYS MÔN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Bwriad Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol Ynys Môn (CGBLI) yw trosi rhai Cynlluniau Gweithredu Cynefinoedd a Rhywogaethau'r DU i weithredu'n lleol, yn ogystal â cheisio diogelu a gwella rhai eraill sydd o bwysigrwydd arbennig yma.</p> <p>Amcanion y cynllun yw ceisio :-</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sicrhau bod y targedau cenedlaethol ar gyfer rhywogaethau a chynefinoedd (yng Nghynllun Gweithredu'r DU) yn cael eu trosi yn gamau gweithredu effeithiol ar lefel leol, gan gynnwys :- <ul style="list-style-type: none"> ○ rhai o bwysigrwydd cenedlaethol a rhyngwladol; ○ rhai sy'n gynhenid yn Ynys Môn (neu'n rhannol-naturiol) yn enwedig os ydynt yn brin neu dan fygythiad yn y sir. ▪ Adnabod targedau ar gyfer rhywogaethau a chynefinoedd sy'n briodol i Ynys Môn ac yn adlewyrchu'r pwyslais y mae'r bobl leol yn ei roi ar fywyd gwylt. ▪ Datblygu partneriaethau effeithiol yn lleol i sicrhau fod rhaglenni bioamrywiaeth, cadwraeth a gwarchodaeth, yn cael eu cynnal yn y tymor hir. ▪ Codi ymwybyddiaeth y cyhoedd a'u hannog i gymryd rhan mewn diogelu a gwella adnodd bioamrywiaeth Ynys Môn. ▪ Darparu sail i'r broses o fonitro cadwraeth bioamrywiaeth, ar lefelau lleol a chenedlaethol. <p>Egwyddorion Gwaelodol, ar gyfer CGBLI Ynys Môn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Dylai gweithredu bioamrywiaeth fod yn rhan annatod o bolisiâu a rhaglenni llywodraeth leol, yn ogystal â chynnwys unigolion, cymunedau a chyrrff eraill, mewn partneriaeth. ▪ Dylai'r gwaith fod yn seiliedig ar sail gadarn o wybodaeth; dylai'r <i>egwyddor ragofalus</i> (Bocs 1) lywio penderfyniadau amgylcheddol pan fo diffyg gwybodaeth. 	<p>Dylai'r Cynllun hwyluso'r broses o ddiogelu, gwarchod a gwella (pan fo hynny'n briodol) bioamrywiaeth a bod yn gyson ag amcanion y Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth.</p>

CYMUNEDAU

RHYNGWLADOL	
CONFENSIWN AARHAUS	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Prif fyrdwn y Confensiwn Aarhaus yw amddiffyn hawl pob person o'r genhedlaeth hon ac o genedlaethau yn y dyfodol i fyw mewn amgylchedd sy'n briodol ar gyfer eu hiechyd a'u lles ac i gael sicrwydd o hawl mynediad i wybodaeth, cyfranogaeth gan y cyhoedd i wneud penderfyniadau a mynediad i gyfiawnder mewn materion amgylcheddol. Mae'r Confensiwn yn darparu ar gyfer:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mynediad cyhoeddus at wybodaeth amgylcheddol; • Cyfranogaeth gan y cyhoedd wrth wneud penderfyniadau ar faterion sy'n ymwneud â'r amgylchedd: darpariaeth; a • Mynediad i gyfiawnder (h.y. achosion gweinyddol neu adolygiadau barnwrol) mewn materion amgylcheddol. 	<p>Dylid sicrhau bod y cyhoedd yn cael eu cynnwys yn effeithiol ym mhroses paratoi'r cynllun.</p>
CYFARWYDDEB YR UE AR SŴN AMGYLCHEDDOL (2002) (02/49/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Prif fyrdwn y Gyfarwyddeb yw osgoi, atal neu gyfyngu ar yr effeithiau, gan gynnwys unrhyw boendod a achosir drwy fod yn agored i synau amgylcheddol. Mae'r Gyfarwyddeb yn cynnwys pedair elfen:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Monitro'r broblem amgylcheddol drwy lunio 'mapiau sŵn strategol'; • Rhoi gwybod i'r cyhoedd am sŵn ac ymgynghori â hwy • Ymdrin â materion sŵn lleol drwy ddisgwyl i awdurdodau cymwys lunio cynlluniau gweithredu • Datblygu strategaeth hirdymor yr UE sy'n cynnwys amcanion i leihau'r nifer o bobl sy'n cael eu heffeithio gan sŵn. 	<p>Dylai'r Cynllun sicrhau fod meini prawf y polisïau yn cymryd ystyriaeth o ardrawiad datblygu o ran y sŵn a gynhyrchir er mwyn osgoi, lleihau a lliniaru sŵn amgylcheddol.</p>
CENEDLAETHOL	
CREU CYSYLLTIADAU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gosod gweledigaeth y Cynulliad ar gyfer Cymru sydd yn fwy llewyrchus, cynaliadwy, dwyieithog, iachach ac wedi ei addysgu'n well.</p>	<p>Dylai'r CDLI adlewyrchu egwyddorion sydd wedi eu cynnwys yn y ddogfen fydd yn sicrhau cyfranogiad effeithiol</p>

<p>Mae yna bedwar prif weledigaeth mae'r cynllun yn ceisio'i gyflawni, sef:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creu gwasanaeth ar gyfer y dinasyddion, sydd yn ymateb yn well i anghenion y defnyddwyr, gan hynny mae angen i bobl fod yn rhan o broses llunio gwasanaeth sydd o fudd i'r trigolion. • Sicrhau fod pob sector o gymdeithas yn cael y cyfle i gyfrannu. • Ceisio cynyddu cydweithio gan sicrhau fod y gwasanaeth a ddarperir yn gynaliadwy, safonol ac ymatebol. • Manteisio ar ein harian er mwyn sicrhau gwerth am arian. 	<p>gan y cyhoedd yn y broses o gwblhau'r Cynllun.</p>
STRATEGAETH CERDDED A BEICIO AR GYFER CYMRU (2003)	
Amcanion a Gofynion	
<p>Bwriad Strategaeth CerdDED a Beicio ar gyfer Cymru (2003) y cynulliad yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynyddu'r cyfleoedd i gerdded a beicio; ac • integreiddio cerdded a beicio yn fwy cyflawn gyda chcludiant cyhoeddus yn rhaglen teithio cynaliadwy Cymru. <p>Mae'r amcanion yn ymwneud â:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella iechyd a lles Cymru drwy gynyddu gweithgaredd corfforol; • Gwella'r amgylchedd lleol i gerddwyr a beicwyr; • Annog teithio cynaliadwy a chefnogi cludiant integredig; • Cynyddu lefelau cerdded a beicio drwy hyrwyddo cyfleusterau; a • Sicrhau bod cerdded a beicio yn cael eu blaenoriaethu mewn polisiau, canllawiau a chyllido. 	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo cyfleoedd cerdded a beicio yn ardal y Cynllun.</p>
CYNLLUN GWEITHREDU CERDDED A BEICIO AR GYFER CYMRU 2009 - 2013	
Amcanion a Gofynion	
<p>Daw'r Cynllun Gweithredu â'r cynlluniau allweddol y mae Llywodraeth Cynulliad ymru a'i bartneriaid allweddol yn eu cyflawni neu'n bwriadu eu cyflawni at ei gilydd i gefnogi cerdded a beicio yng Nghymru.</p> <p>Amcanion craidd Llywodraeth Cynulliad Cymru yma yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Gwella iechyd a lles y boblogaeth drwy gynyddu gweithgarwch corfforol; ■ Gwella'r amgylchedd lleol ar gyfer cerddwyr a beicwyr; ■ Annog teithio cynaliadwy fel cam ymarferol i frwydro yn erbyn newid hinsawdd ■ Cynyddu lefelau cerdded a beicio drwy hyrwyddo cyfleusterau; ■ Sicrhau bod cerdded a beicio yn cael eu blaenoriaethu mewn polisiau, canllawiau a chyllido trawstoriadol. <p>Mae'r Cynllun yn cynnwys amrediad o gamau gweithredu a'u bwriad yw cyflawni'r amcanion sy'n cael eu rhannu</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo cyfleoedd cerdded a beicio yn ardal y Cynllun.</p>

<p>rhwng y pedair thema a ganlyn:</p> <p>A. Newid Ymddygiad – Cerdded a beicio i wneud mwy o gyfraniad tuag at dargedau newid hinsawdd a chodi lefelau gweithgarwch corfforol.</p> <p>B Annog Teithio Cynaliadwy drwy gael gwell Isadeiledd Cerdded a Beicio – Creu isadeiledd diogel, deniadol a chyfleus i gerdded ac i deithio ar feic.</p> <p>C Amcanion Polisïau - Sicrhau bod cerdded a beicio yn cael eu cynnwys mewn polisïau, canllawiau a chyllido trawsffiniol.</p> <p>D Gwerthuso – Galluogi Llywodraeth Cymru a phartneriaid cyflawni i gadw golwg ar gynnydd wrth gyflawni camau gweithredu'r Cynllun hwn a'r canlyniadau a ddisgwylir.</p>	
<p>LLES YNG NGHYMRU (2002)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Yng nghraidd gweithgaredd Llywodraeth y Cynulliad mae iechyd, iechyd y cyhoedd a gofal gwasanaethau cymdeithasol. Mae'r ddogfen hon yn amlygu perthnasedd iechyd a lles ar gyfer pob elfen o bolisi ac yn amlygu pwysigrwydd iechyd pobl ar gyfer yr economi. Nodi tasgau gweithredu ar gyfer y Cynulliad er mwyn ceisio lleihau lefelau anghydraddoldeb iechyd gwahanol sectorau o gymdeithas yng Nghymru. Ceisio sicrhau fod gweithwyr iechyd yn cyfrannu tuag at greu cymdeithas gref a nod polisïau eraill yn eu gweithgareddau o ddydd i ddydd. Rhoddir strategaeth genedlaethol ar gyfer iechyd lleol, gofal cymdeithasol a strategaethau lles.</p> <p>Gwarchod a gwella iechyd yng Nghymru, drwy:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau fod polisïau cyhoeddus (nid yn unig polisïau iechyd) yn cyfrannu at wella iechyd a lles pobl. • Creu Amgylchedd cymdeithasol a ffisegol sydd yn annog a chefnogi lles. • Datblygu sgiliau personol pobl a'u dealltwriaeth fel eu bod hwy yn cymryd mwy o gyfrifoldeb ar gyfer iechyd ac yn gwneud y dewisiadau cywir i'w hunain ac yw plant. • Cryfhau cymunedau yn bwysig er mwyn gwella lles. • Sicrhau fod gwasanaeth iechyd yn effeithiol, effeithlon ac yn hygyrch i oll, sydd yn chwarae rhan allweddol mewn atal salwch ac afiechydon. 	<p>Dylai'r CDLI ystyried gofynion y strategaeth a sicrhau fod iechyd a lles y boblogaeth yn cael ystyriaeth llawn ym mhob agwedd o'r Cynllun.</p>
<p>TWRISTIAETH CHWARAEON YNG NGHYMRU: FFRAMWAITH AR GYFER GWEITHREDU (2003)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Sefydlu fframwaith ar gyfer mwynhau manteision cymdeithasol ac economaidd twristiaeth sydd yn gysylltiedig â</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso'r gwelliant mewn</p>

<p>chwaraeon yng Nghymru.</p> <p>Mae amcanion y cynllun fel ag canlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella hygyrchedd ymwelwyr i chwaraeon a hamdden egniïol • Gwella ansawdd y profiad ymweld • Codi proffil Cymru fel cyrchfan twristiaeth chwaraeon • Deall anghenion a nodweddion yr ymwelydd chwaraeon 	<p>mynediad i gyfleusterau hamdden a chwaraeon sydd wedi ei gysylltu gyda thwristiaeth yn ardal y Cynllun, a hyrwyddo datblygiadau hamdden sydd yn gynaliadwy yn amgylcheddol, economaidd a cymdeithasol.</p>
DRINGO'N UWCH (2005)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cynllun yn fodd o geisio gynyddu lefelau gweithgarwch corfforol a chreu amgylchedd sydd yn annog gweithgareddau diogel ac iach gan roi'r cyfle i bawb yn y gymdeithas fanteisio arnynt. Mae'n bwysig ceisio sicrhau fod gweithgareddau iechyd yn dod yn rhan o weithgareddau dyddiol pobl. Er mwyn creu Cymru sydd yn fwy egniïol mae angen darganfod ffordd o wella cydweithio rhwng y sector cyhoeddus, y sector breifat a'r trydydd sector. Mae sicrhau cymdeithas iach yn hynod bwysig gan fod poblogaeth sydd ddim yn iach yn gallu bod yn fyrdwn ar gymdeithas. Mae'r amgylchedd adeiledig yn fodd o annog pobl i fod yn fwy egniïol gan eu caniatáu i gerdded neu feicio er mwyn derbyn gwasanaethau angenrheidiol.</p> <p>Creu Cymru sydd yn egniïol, iach, gynhwysol lle mae chwaraeon gweithgarwch corfforol a hamdden egniïol yn rhoi llwyfan cyffredin ar gyfer cymryd rhan, cael hwyl a llwyddo sy'n clymu ynghyd cymunedau a'r genedl. Y nod yw o fewn y 5 mlynedd nesaf ceisio cael 5% yn fwy o ganran oedolion i wneud cymaint a'r argymhelliad ar gyfer gweithgarwch corfforol (sef 30 munud o ymarfer corff gymharol ddwys dwy waith yr wythnos).</p> <p>Mae'r nodau strategol fel ag ganlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amgylchedd egniïol – datblygu amgylchedd ffisegol sy'n ei gwneud hi'n haws i bobl ddewis bod yn fwy egniïol. • Plant a phobl ifanc egniïol – cefnogi plant a phobl ifanc i fyw bywydau egniïol a dod yn oedolion egniïo. • Oedolion egniïol – Annog rhagor o oedolion i fod yn fwy egniïol. • Chwaraeon i bawb – Cynyddu cyfranogiad mewn chwaraeon ymhlith pob rhan o'r boblogaeth. <p>Er mwyn sicrhau fod pobl yn bod yn fwy egniïol mae angen rhoi ystyriaeth i faterion megis y pellter rhwng pobl a gwasanaethau lleol, dylunio strydoedd er mwyn hyrwyddo gweithgarwch corfforol, amgylcheddol deniadol a diogel, mesurau lleihau ac arafu traffig, llwybrau beicio sydd wedi eu dylunio'n dda, cyfleusterau beicio, hygyrchedd mynediad i fannau gwyrdd fel gerddi a mannau chwarae.</p>	<p>Dylid hwyluso'r gwelliant yn iechyd a lles preswylwyr drwy'r Cynllun a dylid cyfeirio at y ffactorau economaidd a chymdeithasol sy'n dylanwadu ar iechyd.</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo mynediad hawdd i fannau agored, a gwasanaethau a chyfleusterau hamdden a cyhwaraeon.</p>

LLC (1997) NCT11 – SWN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Arweiniad ar ystyriaethau sŵn, sydd angen cymryd i ystyriaeth wrth wneud penderfyniadau ar geisiadau cynllunio.</p> <p>Nodir na ddylai unrhyw ddatblygiad sydd yn creu sŵn achosi unrhyw aflonyddwch. Rhaid yn ogystal i ACLI rhoi ystyriaeth i gynigion ar gyfer datblygiad sydd yn sensitif i sŵn yn anghydnaws a gweithgareddau sy'n bodoli eisoes gan gymryd i ystyriaeth lefel y datguddiad sŵn. Dylai unrhyw ddatblygiad sydd yn debygol o greu sŵn edrych ar fesurau y gellir eu cymryd i liniaru unrhyw effaith negyddol.</p>	Dylai'r CDLI sicrhau fod meini prawf y polisi ystyried ardrawiad datblygiadau o ran sŵn er mwyn osgoi, lleihau a lliniaru sŵn amgylcheddol.
LLCC (1998) NCT16 – CHWARAEON, HAMDDEN A MANNAU AGORED	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Annog y ddarpariaeth o feysydd chwarae priodol sydd o fudd yn nhermau hamdden ac amwynder yn ogystal â'r cyfraniad amgylcheddol a fyddai'n deillio ohono.</p> <p>Cyngor Chwaraeon Cymru sydd yn darparu cyngor ar bob agwedd o gynllunio ar gyfer chwaraeon a hamdden. Wrth ystyried ceisiadau cynllunio bydd angen rhoi ystyriaeth ble fo'n briodol i'r perthynas rhwng defnydd tir a hamdden a buddiannau cadwraeth. Efallai gyda rhai mathau o ddatblygiadau y byddai rhaid cael darpariaeth o adnodd chwaraeon, gellir hynny fod yn fodd o ddiogelu'r amgylchedd naturiol neu hanesyddol. Mae'n bwysig i Awdurdodau Lleol ystyried sut y gallai tir sydd yn eu perchnogaeth hwy gyfrannu at werth hamdden. Petai'n fwriad cael gwared ag ardal hamdden byddai rhai cyhoeddi hysbysiad o'r bwriad yma. Pan ystyri fod gan dir werth hamdden neu amwynder yna dylid cael ei ddiogelu os gellir dangos fod yna ddiffyg mynediad i fannau cyhoeddus agored.</p>	Dylid hwyluso'r gwelliant yn iechyd a lles preswylwyr drwy wella mynediad i fannau agored yn ogystal â hyrwyddo datblygiadau hamdden sydd yn gynladwy yn amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol.
LLEOL (GWYNEDD)	
GWYNEDD AR Y CYD 2008 – 2012	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Strategaeth gyumuendol yn gosod cyfeiriad a chanllawiau cadarn ar gyfer gwella ansawdd bywyd yng Ngwynedd ar sail blaenoriaethu <u>fydd yn cryfhau cydweithio gwirioneddol ar draws cyrff y sir.</u></p> <p>Gweledigaeth – Cydweithio i wella ansawdd bywydau trigolion Gwynedd – i gynnal a hyrwyddo cymunedau cynaliadwy, llewyrchus a bywiog.</p>	Dylai'r CDLI ymgorffori egwyddorion datblygu cynladwy.

STRATEGAETH IECHYD, GOFAL CYMDEITHASDOL A LLES GWYNEDD 2008-2011 (GWYNEDD)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth -anelu at iechyd a lles i bobl Gwynedd sy'n cymharu â'r gorau yn Ewrop. Prif flaenoriaethau'r Strategaeth yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> i) mynd i'r afael â'r ffactorau cymdeithasol ac economaidd sy'n dylanwadu ar iechyd ii) hybu ffordd o fyw iach ii) ail gynllunio darpariaeth gwasanaeth o fewn yr adnoddau sydd ar gael, er mwyn cwrdd yn well ag anghenion y boblogaeth. 	Dylid hwyluso'r gwelliant yn iechyd a lles preswylwyr drwy'r Cynllun a dylid cyfeirio at ffactorau economaidd a chymdeithasol sy'n effeithio ar iechyd.
STRATEGAETH PLANT A PHOB IFANC 2008 – 2011 (GWYNEDD)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth – Erbyn 2011 bydd holl blant a phobl ifanc Gwynedd wedi gwireddu eu hawl i fyw bywyd hapus, bodlon a diogel, i leisio'u barn ac i gael mynediad at amrediad o gyfleoedd, gwasanaethau ac adnoddau a fydd yn eu galluogi i gyrraedd eu llawn potensial.</p> <p>Amcan Strategol 1: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael cychwyn gorau mewn bywyd.</p> <p>Amcan Strategol 2: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael mynediad at amrywiaeth o gyfleoedd addysg a dysgu i'w gallu i gyflawni eu potensial.</p> <p>Amcan Strategol 3: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn mwynhau'r iechyd gorau posibl a'u bod yn rhydd o erledigaeth, camdriniaeth ac ecploetiaeth.</p> <p>Amcan Strategol 4: Sicrhau bod plant ifanc Gwynedd yn derbyn cyfleoedd i gymryd rhan mewn gweithgareddau diwylliannol, chwarae hamdden, chwaraeon a chymdeithasol.</p> <p>Amcan Strategol 5: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael clust i wrando, yn cael eu trin â pharch ac yn arddel eu hil, eu hiaith a'u hunaniaeth ddiwylliannol.</p> <p>Amcan Strategol 6: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn cael cartref diogel a chymuned sy'n cefnogi eu lles corfforol ac emosiynol.</p> <p>Amcan Strategol 7: Sicrhau bod plant a phobl ifanc Gwynedd yn rhydd o anfantais oherwydd tlodi ariannol.</p>	Dylai'r CDLI gyfrannu at ddatblygu pobl ifanc i ddod yn fentrus o fewn eu cymunedau gan gyfrannu a ddatblygiad o'u hardal a'r economi leol, a rhoi iddynt y sgiliau, y gwybodaeth, y profiad a'r hyder i wneud hynny.
LLEOL (YNYS MON)	
STRATEGAETH GYMUNEDOL YNYS MÔN: GWELLA BYWYD YNYS MÔN 2005-2015	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae Strategaeth Gymunedol ddrafft Ynys Môn - Gwella Bywyd Ynys Môn - yn cynrychioli pedair blynedd o waith paratoi a thrafodaethau, ac er mwyn dangos ei phwrpas yn glir, o hyn ymlaen, bydd y ddogfen yn cael ei galw'n	Dylai'r CDLI ymgorffori egwyddorion datblygu cynaliadwy o ran nodweddion

<p>Strategaeth yn hytrach na Chynllun gan Ynys Môn. Unwaith y bydd yn ei ffurf derfynol, bydd yn strategaeth ar gyfer yr holl ynys, yn egluro sut le yw Ynys Môn nawr, sut le yr ydym eisiau i Ynys Môn fod yn y dyfodol a sut y byddwn yn gweithredu i sicrhau hynny.</p> <p>Amcanion Strategol Allweddol</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Creu dyfodol llewyrchus i Ynys Môn drwy adfywio economaidd cynaliadwy. ▪ Creu unigolion a chymunedau iach ag egniïol drwy frwydro yn erbyn achosion salwch a datblygu gwasanaethau iechyd a gofal lleol effeithiol. ▪ Gwarchod a gwella amgylchedd adeiledig a naturiol cyfoethog ac amrywiol yr Ynys drwy hyrwyddo datblygiad economaidd a chymdeithasol wrth reoli tir yn briodol a chael dyluniad o safon uchel. ▪ Creu Ynys ddiogel ble y gall bobl fyw yn ddiogel yn eu tai a'u cymunedau, heb boeni am drosedd, drwy daclo'r achosion economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol sydd wrth wraidd y trosedd. ▪ Datblygu cymunedau cryf, bywiog a chynhwysol drwy hyrwyddo a chefnogi adfywio cadarnhaol sy'n canolbwyntio ar y gymuned. ▪ Datblygu cymunedau sy'n hollol ddwyieithog wrth greu'r amgylchiadau cymdeithasol ac economaidd priodol er mwyn i'r iaith Gymraeg, ei diwylliant a'i threftadaeth flodeuo a ffynnu. 	<p>cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol fel yr amlinellir yn y Strategaeth.</p>
<p>STRATEGAETH IECHYD, GOFAL CYMDEITHASOL A LLES AR GYFER YNYS MON</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Strategaeth yn canolbwyntio ar flaenoriaethau cynllunio a chomisiynu'r dyfodol er mwyn cyflwyno gwasanaethau sy'n gwella iechyd a lles y boblogaeth.</p> <p>Gweledigaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cymunedau iach, cryf ac egniïol <p>Amcanion Strategol Allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Rhoi sylw i'r holl faterion ehangach sy'n effeithio ar iechyd a lles y boblogaeth e.e. yr economi, tai a chlodiant. ▪ Cefnogi pobl i fod yn annibynnol, yn iach ac yn egniïol yn eu cymunedau. ▪ Helpu pobl i reoli salwch a chyflyrau cronig. ▪ Gwarchod a gwella amgylchedd cyfoethog, amrywiol yr Ynys sydd o ansawdd uchel er mwyn i bawb ei fwynhau. ▪ Cydweithio i wneud gwahaniaeth. <p>Wrth weithio i gyflawni'r amcanion hyn, bydd Partneriaeth Strategol HSCWB Ynys Môn yn cael ei arwain gan yr</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso datblygu cymunedau iach, cryf a gweithgar.</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo iechyd a lles y boblogaeth a rhoi sylw i'r materion ehangach sy'n effeithio ar iechyd a lles y boblogaeth.</p>

<p>egwyddorion cyffredinol a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Hyrwyddo Datblygu Cynaliadwy ▪ Hyrwyddo Cynhwysiad Cymdeithasol a Chydraddoldeb i bawb. ▪ Hyrwyddo diogelwch cymunedol a bywyd lle nad oes angen poeni am drosedd ▪ Hyrwyddo'r Iaith Gymraeg ▪ Hyrwyddo Partneriaethau Cryf ac Effeithiol ▪ Hyrwyddo Datblygiad, Cyrhaeddiad a Chyfrifoldeb Personol ▪ Hyrwyddo cysylltiad, ymglymiad a gwybodaeth 	
STRATEGAETH POBL HŶN YNYS MÔN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Strategaeth yn amlinellu gweledigaeth ble mae gan Bobl Hŷn ddewis a'r gallu i reoli eu bywydau eu hunain. Hanfod y strategaeth yw gwerthfawrogi Pobl Hŷn fel aelodau gweithgar a hanfodol yn ein cymunedau.</p> <p>Prif nodau'r Strategaeth yw:-</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwella'r cysylltiad gyda phobl hŷn y gymdeithas, a'u cyfranogiad. ▪ Herio rhagfarn yn erbyn oedran a rhoi sylw i hyn ynghyd â mathau eraill o ragfarn yn erbyn pobl hŷn. ▪ Hyrwyddo delweddau mwy cadarnhaol o bobl hŷn a rhoi llais cryfach i bobl hŷn yn y gymuned. ▪ Cryfhau a hyrwyddo cyfraniad i weithgareddau cymunedol a gwirfoddoli ar ran pobl hŷn, a chan bobl hŷn ▪ Hyrwyddo cyfleoedd i bobl hŷn barhau i ddysgu a chael gwared â'r hyn sy'n eu rhwystro rhag cael cyflogaeth. ▪ Hyrwyddo marchnata iechyd a gweithredu atalio i bobl hŷn. ▪ Hyrwyddo polisiâu iechyd a gofal cymdeithasol sy'n galluogi pobl hŷn i fyw gartref gyda help priodol am gyn hired â phosib. 	<p>Dylai'r CDLI ystyried anghenion pobl hŷn yn unol â'r hyn a amlinellir yn y strategaeth.</p>

FFACTORAU HINSAWDD

RHYNGWLADOL	
CONFENSIWN FFRAMWAITH Y CENHEDLOEDD UNEDIG AR NEWID HINSAWDD 1994 (UNFCC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae Confensiwn Fframwaith y Cenhedloedd Unedig ar Newid Hinsawdd yn amlinellu sut y dylai gwledydd warchod system hinsawdd y byd er budd ein cenhedlaeth ni ac er budd cenedlaethau'r dyfodol. Prif amcan y Confensiwn yw llwyddo i sefydlogi nwyon tŷ gwydr	Dylai'r CDLI fynd i'r afael â newid hinsawdd ac annog lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr niweidiol.
PROTOCOL KYOTO (1997)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Daeth y Protocol i rym ym mis Chwefror 2005. Mae wedi'i sefydlu i gyfyngu ar dwf mewn allyriadau nwyon tŷ gwydr. Yn unol â Phrotocol Kyoto, mae gwledydd diwydiannol wedi cytuno i gyfyngu eu hallyriadau o chwe nwy tŷ gwydr, neu i'w lleihau.	Dylai'r CDLI fynd i'r afael â newid hinsawdd a hwyluso lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr yn ogystal â hyrwyddo ynni adnewyddadwy.
RHAGLEN NEWID HINSAWDD EWROPEAIDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Nod y Rhaglen Newid Hinsawdd Ewropeaidd yw adnabod a datblygu'r holl elfennau sy'n hanfodol mewn Strategaeth UE i weithredu Protocol Kyoto.	Dylai'r CDLI fynd i'r afael â newid hinsawdd a hwyluso lleihau nwyon tŷ gwydr.
CYFARWYDDEB FFRAMWAITH ANSAWDD AER Y CE 1996 (96/62/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae'r Gyfarwyddeb Fframwaith Ansawdd Aer yn gosod system ar draws yr UE ar gyfer rhwymo amcanion ansawdd aer ar gyfer llygyddion penodol er mwyn amddiffyn iechyd pobl a'r amgylchedd. Mae'r Gyfarwyddeb yn diffinio'r fframwaith polisi ar gyfer 12 llygydd aer, sef sylffwr deuocsid, nitrogen deuocsid, mater gronynnol mân, mater gronynnol crog, plwm ac osôn, bensen, carbon monocsid, <i>poly-aromatic hydrocarbons</i> , cadmiwm, arsenig, nicel a mercwri). Yn gyffredinol, mae gofyn i Aelod-wladwriaethau: <ul style="list-style-type: none"> weithredu systemau i asesu ansawdd yr aer amgylchynol yn seiliedig ar ddulliau a meini prawf cyffredin; 	Dylai'r Cynllun hwyluso gwella ansawdd yr aer

<ul style="list-style-type: none"> cynnal ansawdd aer amgylchynol pan mae'n dda neu ei wella mewn achosion eraill, drwy ddefnyddio cynlluniau a rhaglenni gweithredu. 	
CENEDLAETHOL	
STRATEGAETH ANSAWDD AER Y DU (2000)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyhoeddwyd y Strategaeth Ansawdd Aer Genedlaethol (NAQS) gyntaf gan Adran yr Amgylchedd yn 1997. Mae'n gosod fframwaith o safonau ac amcanion ar gyfer y llygryddion aer sy'n peri'r pryder mwyaf, gyda'r bwriad o leihau'r nifer o achosion o lygru'r aer, a graddau'r achosion hynny yn ystod misoedd y gaeaf a misoedd yr haf. Yr wyth llygrydd sy'n cael blaenoriaeth yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> Sylffwr deuocsid(SO²) Mater gronynnol (PM₁₀) Nitrogen deuocsid (NO²) Carbon monocsid (CO) Plwm Bensen 1 3-Bwtadeuen Osôn troposfferig (O³) <p>Cyhoeddwyd y Strategaeth Ansawdd Aer ddiweddaraf ar gyfer Cymru, Lloegr, Yr Alban a Gogledd Iwerddon ar 17 Gorffennaf 2007. Mae'r Strategaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> yn amlinellu sut mae parhau i weithio a chynllunio ar gyfer materion ansawdd aer yn amlinellu'r safonau a'r amcanion ansawdd aer sydd angen eu cyflawni yn cyflwyno fframwaith polisi newydd ar gyfer taclo gronynnau mân yn adnabod mesurau polisi cenedlaethol newydd arfaethedig y mae modelu yn awgrymu y byddent yn arwain at fwy o fuddion iechyd ac yn gam arall tuag at gyflawni amcanion y Strategaeth. 	<p>Dylai'r CDLI geisio cyfrannu at gyrhaeddiad yr amcanion a osodir yn Strategaeth Ansawdd Aer y DU a hwyluso gwella ansawdd aer heb waethygu llygredd aer.</p>
CLIMATE CHANGE STRATEGY FOR WALES (OCT 2010)	
Objectives and Requirements	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Strategaeth ar y Newid yn yr Hinsawdd yn bolisi newydd sy'n adeiladu ar y Strategaeth Amgylcheddol a gyhoeddwyd ym mis Mai 2006 a'r ddogfen Cymru'n Un: Cenedl Un Blaned a gyhoeddwyd ym mis Mai 2009.</p> <p>Mae'r pwyntiau allweddol yn y Strategaeth fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ail ddatgan y targed o leihau allyriadau nwyon tŷ gwydr Cymru o 3% y flwyddyn o 2011 ymlaen (heb 	<p>Dylai'r CDLI ar y Cyd anelu i gyfrannu at lwyddiant yr amcanion sydd wedi eu hamlinellu yn y Strategaeth a hyrwyddo gwellhad mewn ansawdd aer ac i beidio â gwaethygu llygredd</p>

<p>gynnwys diwydiant trwm a chynhyrchiad pŵer).</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ymrwymiad i gyflawni lleihad o 40% yn allyriadau holl nwyon tŷ gwydr erbyn 2020 (o gymharu â gwaelodling 1990). ▪ Targedau penodol ar gyfer lleihau allyriadau lleiafswm ym mhob un o'r 6 sector: trafndiaeth, preswyl, busnes, amaethyddiaeth a defnydd tir, sector gyhoeddus, sector gwastraff. ▪ Lefel uchafswm ar gyfer allyriadau o adeiladau sector gyhoeddus fel gall y llywodraeth arwain drwy esiampyl. ▪ Cydlyniad cenedlaethol er mwyn sicrhau fod Cymru mewn sefyllfa dda i addasu i newid hinsawdd. 	<p>aer.</p>
<p>NEWID HINSAWDD: RHAGLEN Y DU 2006</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Rhaglen Newid Hinsawdd yn nodi beth yw polisiâu a blaenoriaethau llywodraethau'r DU ar gyfer gweithredu yn y DU ac yn rhyngwladol. Mae'r amcanion fel a ganlyn:</p> <p>Targed y DU dan Brotocol Kyoto o ran lleihau ei allyriadau nwyon tŷ gwydr yw 12.5% yn is na lefelau 1990 erbyn 2008-2012; y nod yn ddomestig yw lleihad o 20% yn is na lefelau 1990 mewn allyriadau carbon deuocsid erbyn 2010; ac yn yr hirdymor, dylid lleihau allyriadau carbon deuocsid y DU o 60% erbyn 2050.</p>	<p>Dylai'r CDLI fynd i'r afael â newid hinsawdd ac annog lleihau allyriadau nwyon niweidiol tŷ gwydr.</p>
<p>DATGANIAD POLISI CENEDLAETHOL DRAFFT AR GYFER CYNHYRCHU YNNI NIWCLEAR (EN-6)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Datganiad Polisi Cenedlaethol hwn, ynghyd â'r Datganiad Polisi Cenedlaethol Cyffredinol ar gyfer Ynni: Dogfen Fframwaith ar gyfer Penderfyniadau Cynllunio ar Isadeiledd Ynni sydd o Arwyddocâd Cenedlaethol(EN-1), yn darparu'r brif sail ar gyfer penderfyniadau'r Comisiwn Cynllunio Isadeiledd yng nghyswllt y ceisiadau y mae'n eu derbyn ar gyfer yr isadeiledd ynni.</p> <p>Yn yr hirdymor, bydd diwallu'r amcanion yn y Cynllun Trawsnewid Carbon Isel yn her sylweddol. I gyflawni'r amcanion hyn, mae'n debygol y bydd yn rhaid i'r DU, erbyn 2050, leihau allyriadau o'r sector pŵer i'r nesaf peth i ddim.</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yn yr amser sy'n arwain at y cyfnod hwnnw (yn unol â'r hyn a nodir yn EN-1) mae yna angen sylweddol am brif isadeiledd ynni newydd gan gynnwys isadeiledd ychwanegol i greu trydan. <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erbyn 2020, bydd oddeutu 30% o'r trydan sy'n cael ei gynhyrchu yn dod o ffynonellau adnewyddadwy; ▪ Yn unol â rhagdybiaethau canolog, bydd angen oddeutu 60GW o gapasiti newydd net erbyn 2025; ▪ O'r cyfanswm hwn o 60GW, gall cymaint â 35GW gael ei gynhyrchu o ffynonellau adnewyddadwy 	<p>Dylai'r CDLI ystyried y datganiad polisi cenedlaethol wrth ffurfio'r polisiâu sy'n ymwneud â chynhyrchu ynni yn Ardal y Cynllun.</p>

<p>(yn unol â'n hymrwymiaadau rhyngwladol) gyda 25GW yn dod o gapasiti creu trydan confensiynol;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Yng nghyd-destun fframwaith strategol cyffredinol y Llywodraeth, mewn egwyddor, dylai ynni niwclear newydd fod yn rhydd i gyfrannu cymaint â phosib tuag at ddiwallu'r angen am 25GW o gapasiti nad yw'n adnewyddadwy. ▪ Wrth ddefnyddio'r dull hwn, disgwyliad y Llywodraeth yw y bydd cyfran sylweddol o'r 25GW mewn gwirionedd yn cael ei gyflenwi gan bŵer niwclear. ▪ Cred y Llywodraeth ei bod hi er lles y cyhoedd i safleoedd sy'n cael caniatâd i adeiladu gorsafoedd pŵer niwclear dipyn ynghynt na 2025 i wneud cyfraniad i ddadleoli CO2 cyn gynted â phosib. ▪ Mae angen y deg safle sydd yn y Datganiad Polisi Cenedlaethol. ▪ Dylai'r Comisiwn Cynllunio Isadeiledd ddechrau archwilio ceisiadau caniatâd datblygu ar gyfer gorsafoedd pŵer niwclear newydd ar y sail sydd wedi'i dangos a dylid rhoi pwysau sylweddol ar yr angen hwn, a'r manteision a geir o ddiwallu'r angen, wrth benderfynu ar y ceisiadau. 	
<p>DATGANIAD POLISI CENEDLAETHOL DRAFFT AR GYFER ISADEILEDD YNNI ADNEWYDDADWY (EN-3)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Datganiad Polisi Cenedlaethol hwn, ynghyd â'r 'Datganiad Polisi Cenedlaethol Cyffredinol ar gyfer Ynni: Dogfen Fframwaith ar gyfer Penderfyniadau Cynllunio ar Isadeiledd Ynni sydd o Arwyddocâd Cenedlaethol (EN-1), yn darparu'r brif sail ar gyfer penderfyniadau'r Comisiwn Cynllunio Isadeiledd yng nghyswllt y ceisiadau y mae'n eu derbyn ar gyfer yr isadeiledd ynni adnewyddadwy.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried y datganiad polisi cenedlaethol wrth ffurfio'r polisiau sy'n ymwneud â chynhyrchu ynni yn Ardal y Cynllun.</p>
<p>DYFODOL EIN HYNNI - CREU ECONOMI CARBON ISEL</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r Papur gwyn yn diffinio gweledigaeth strategol hirdymor i bolisiau ynni, drwy gyfuno ein nodau amgylcheddol, sicrwydd cyflenwad, cystadleuaeth a chymdeithasol.</p> <p>Ysgogi ffynonellau creu pŵer newydd sy'n fwy effeithlon, a lleihau allyriadau o drafnidiaeth ac o'r sector amaethyddol.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried amcanion y cynllun ffurfio'r polisiau sy'n ymwneud â chynhyrchu ynni yn Ardal y Cynllun.</p>
<p>LLC (2005) NCT8 – YNNI ADNEWYDDADWY</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Cyfeirio tuag at ystyriaethau defnydd tir sydd yn ymwneud ag ynni adnewyddol.</p> <p>Mae ynni yn fater sydd heb gael ei ddatganoli i'r Cynulliad. Fodd bynnag byddai rhaid i unrhyw gais sydd yn ymwneud ag ynni adnewyddol roi ystyriaeth i bolisiau'r Cynulliad. Mae'r Cynulliad yn llwyr gefnogol o hyrwyddo ynni effeithlon a chadwraeth ynni. Mae gan y system gynllunio rôl bwysig i chwarae er mwyn sicrhau datblygiadau</p>	<p>Dylai'r CDLI warchod a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r dreftadaeth ddiwylliannol a chofleidiol'r amrywiaeth a geir yn y gymdeithas.</p>

<p>sydd yn cynnwys pob math o ynni adnewyddol. Rhoddir yn ogystal arweiniad ar yr angen i leoli datblygiadau gwynt mewn 'Ardaloedd Chwilio Strategol' (AChS). Mae gan rhai safleoedd diwydiannol a'r potensial i allu cael ei ddatblygu ar gyfer datblygiadau ynni gwynt.</p>	
CYNLLUNIO AR GYFER NEWID HINSAWDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyflwyno gweledigaeth y Cynulliad mewn perthynas ag newid hinsawdd a sut yn ei thyb hwy y mae modd ceisio lliniaru ar yr effeithiau newid hinsawdd bresennol.</p> <p>Er mwyn lleihau effeithiau newid hinsawdd mae angen ymyrryd rŵan. Golygir hynny fod hefyd angen i'r Cynulliad edych ar eu dull hwy o ymdrin â newid hinsawdd. Rhai o'r prif ddulliau a gynigir yw'r orfodaeth i gynhyrchu datganiad dylunio, edrych ar ddulliau micro-gynhyrchu y gellir ei gorfodi ar gyfer ddatblygiadau anheddau trwy hawliau datblygu a ganiateir. Mae hefyd yn hynod bwysig rhoi ystyriaeth gref i leoliadau datblygiadau newydd. Arweinir yn ogystal ar warchodaeth bioamrywiaeth, cyflenwad dwr, rheoli gwastraff a'r cyflenwad o ynni cynaliadwy.</p>	<p>Dylai'r CDLI gyfeirio at y mater o newid hinsawdd, annog lleihau allyriadau o nwyon tŷ gwydr a hwyluso'r gwelliant mewn ansawdd aer.</p>
YNNI CYMRU: TRYWYDD AR GYFER DYFODOL YNNI GLAN, ISEL MEWN CARBON A MWY CYSTADLEUOL YNG NGHYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Nodir y Cynllun y weledigaeth er mwyn gwneud Cymru yn flaengar ym maes ynni glan, wrth barhau i fod yn rhyngwladol gystadleuol.</p> <p>Gweledigaeth y Cynllun yw'r angen i wneud Cymru'n llwyfan ar gyfer ynni glan wrth gynnal eu gallu i gystadlu ar lwyfan rhyngwladol. Y prif ddulliau gweithredu er mwyn cyflawni'r amcanion hyn yw fel ag canlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Codi'r ymwybyddiaeth o bwysigrwydd economaidd ynni a chynhesu byd –eang. • Effeithlonrwydd ynni • Datblygu ynni adnewyddadwy • Glo/Cipio a storio carbon • Gwella diogelwch y cyflenwad • Cryfhau'r seilwaith ynni • Arloesi • Lleihau gollyngiadau carbon deuocsid 	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo'r defnydd o ynni adnewyddadwy mewn datblygiadau newydd a phwysleisio'r berthynas rhwng ynni a dyluniad adeiladau.</p>

TREFTADAETH DIWYLLIANNOL

CENEDLAETHOL	
IAITH PAWB – CYNLLUN GWEITHREDU CENEDLAETHOL AR GYFER CYMRU DDWYIEITHOG (2003)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Darparu fframwaith strategol cenedlaethol. Mae'r cynllun gweithredu yn nodi beth mae Llywodraeth y Cynulliad eisiau ceisio ei gyflawni a beth sydd yn ddisgwyliedig o bartneriaeth arbennig megì awdurdodau lleol er mwyn cyflawni hynny.</p> <p>Mae yna weledigaeth uchelgeisiol wedi ei sefydlu sydd yn dystiolaeth o ymgais y Cynulliad i geisio cynyddu cyfradd y boblogaeth sydd a'r gallu i siarad Cymraeg. Nodir mai un o'r prif ffyrdd o gynnyddu cyfradd siaradwyr Cymraeg yw gan sicrhau fod plant dan oed ysgol yn dysgu'r iaith, mae yna hefyd angen cynnal yr iaith Gymraeg. Yn ogystal â bod gan y boblogaeth y gallu i siarad Cymraeg mae hefyd angen i drigolion Cymru fod a'r gallu i gynnal eu gweithgareddau dyddiol drwy gyfrwng y Gymraeg.</p> <p>Mae'r targedau sydd angen ei gyrraedd fel ag canlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • cynyddu'r niferoedd sydd yn gallu siarad Cymraeg 5% mewn cymhariaeth a niferoedd cyfrifiad 2001. • ceisio stopio'r gostyngiad o siaradwyr Cymraeg mewn ardaloedd ble mae 70% neu fwy o'r boblogaeth yn gallu siarad Cymraeg. • cynnydd yn y canran o blant sydd yn derbyn addysg uwchradd drwy gyfrwng y Gymraeg. • cynnydd yn y niferoedd o deuluoedd sydd yn gallu siarad Cymraeg. <p>Er mwyn hyrwyddo'r iaith Gymraeg mae'n bwysig fod yna gynnydd yn y defnydd o'r Gymraeg mewn bywyd pob dydd.</p>	<p>Dylai'r CDLI warchod a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r dreftadaeth ddiwylliannol a chofleidio'r amrywiaeth a geir yn y gymdeithas.</p> <p>.</p>
LLCC (2000) NCT 20 – YR IAITH GYMRAEG – CDU A RHEOLI CYNLLUNIO	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gosod arweiniad a chyd-destun polisi mewn perthynas â'r iaith Gymraeg.</p> <p>Bydd modd yn y CDLI ar y Cyd gynnwys polisiau sydd yn ymwneud ag datblygu a'r iaith Gymraeg. Golygai hynny y byddai'r iaith Gymraeg yn ystyriaeth wrth benderfynu ar geisiadau cynllunio. Yn y CDLI byddai hefyd modd cynnwys polisi sydd yn hyrwyddo hysbysebion dwyieithog. Wrth lunio'r polisiau bydd angen trin yr iaith Gymraeg yn gyfartal a'r Saesneg.</p>	<p>Dylai'r CDLI warchod a hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r dreftadaeth ddiwylliannol a chofleidio'r amrywiaeth a geir yn y gymdeithas.</p>

STRATEGAETH DWRISTIAETH DDIWYLLIANNOL AR GYFER CYMRU (2003)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Fframwaith i ddatblygu potensial Cymru fel cyrchfan twristiaeth ddiwylliannol. Mae hanes, iaith a ffordd o fyw unigryw Cymru yn asedau twristiaeth neilltuol sy'n gymorth i wahaniaethu Cymru oddi wrth wledydd eraill y Deyrnas Gyfunol. Rhoddir fframwaith ar gyfer sut y gellir gwella ansawdd y cynnyrch twristiaeth ddiwylliannol a sicrhau ei fod yn cael ei hyrwyddo'n effeithlon.</p> <p>Ceisio sicrhau fod gan Gymru gydnabyddiaeth byd eang fel cyrchfan sy'n cynnig profiad twristiaeth ddiwylliannol o ansawdd yn seiliedig ar ei diwylliant unigryw sy'n ffurfio rhan hanfodol o brofiad cyflawn yr ymwelydd.</p> <p>Bydd modd cyflawni'r weledigaeth hynny drwy'r camau canlynol:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella hygyrchedd ymwelwyr i ddiwylliant • Gwella ansawdd y profiad ymwelwyr • Codi proffil Cymru fel cyrchfan twristiaeth ddiwylliannol • Deall nodweddion a defnyddiau twristiaeth ddiwylliannol 	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r dreftadaeth ddiwylliannol a chofleidio'r amrywiaeth a geir yn y gymdeithas. Dylai'r Cynllun gofleidio'r cyfleoedd fydd yn codi o ganlyniad i adnoddau ieithyddol a diwylliannol yr ardal.</p>

ECONOMI

RHYNGWLADOL

STRATEGAETH CYFLOGAETH EWROPEAIDD

Amcanion a Gofynion

Mae Strategaeth Gyflogaeth Ewrop yn rhaglen flynyddol o gynllunio, monitro, archwilio ac ail-addasu polisiâu sy'n cael eu gweithredu gan Aelod-wladwriaethau i gydlynu'r teclynnau y maent yn eu defnyddio i ymdrin â diweithdra. Mae'r Strategaeth yn seiliedig ar bedair elfen:

Yn 2005, adolygwyd Strategaeth Lisbon er mwyn canolbwyntio mwy ar ddatblygu twf cynaliadwy a chryf a chreu mwy o swyddi a rhai o ansawdd gwell. Mae'r pedair nod yn cynnwys:

- Datblygu i fod yr economi mwyaf cystadleuol a deinamig yn y byd sy'n seiliedig ar wybodaeth, gyda'r gallu i gael twf economaidd cynaliadwy gyda mwy o swyddi gwell a gwell cydlyniad cymdeithasol;
- Adennill yr amodau i gael cyflogaeth lawn ac i gryfhau cydlyniad erbyn 2010;
- Codi graddfa cyflogaeth yr UE yn gyffredinol i 70%; a
- Chynyddu'r nifer o ferched mewn cyflogaeth i gyfartaledd o dros 60% erbyn 2010.

Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd

Dylai'r Cynllun hwyluso datblygiad economaidd a chreu cyflogaeth.

POLISI AMAETHYDDOL CYFFREDIN YR UNDEB EWROPEAIDD (DIWYGIAD 2003)

Amcanion a Gofynion

Mae'r Polisi Amaethyddol Cyffredin (CAP) yn sicrhau fod ffermio a chadwraeth amgylcheddol yn mynd law yn llaw. Mae'n helpu i ddatblygu gwedd economaidd a chymdeithasol ein cymunedau gwledig. Mae'n chwarae rhan hanfodol wrth wynebu sialensiau newydd megis newid hinsawdd, rheoli dŵr, bioynni a bioamrywiaeth.

Bwriad addasiadau'r CAP yw trosglwyddo cymhorthdal yn raddol i gefnogi stiwardiaeth tir yn hytrach na chynhyrchu cnwd penodol. Gall nifer weddol fechan o ymarferion allweddol gael effaith sylweddol ar safon bywyd gwyllt. Os yw addasiadau CAP am barhau i roi sylw i'r materion hyn, mae'n debyg y daw manteision i fioamrywiaeth yn ei sgil.

Roedd diwygiad 2003 yn foment allweddol yn natblygiad CAP, addasu'r polisi i ddiwallu anghenion newydd ffermwyr, defnyddwyr a'r blaned. Mae'r dull hwn yn parhau i ffurfio sail ar gyfer datblygu'r polisi amaethyddol cyffredinol yn y dyfodol ar gyfer Undeb mwy ar lwyfan y byd.

Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd

Dylai'r CDLI gefnogi'r sector amaethyddol i sicrhau manteision economaidd ac amgylcheddol.

CENEDLAETHOL

LLC (2001) FFERMIO I'R DYFODOL	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyflwynir yma weledigaeth ar gyfer dyfodol ffermio Cymru. Mae'r weledigaeth yn nodi'r angen i'r diwydiant ymaddasu er mwyn fod yn llewyrchus yn y dyfodol.</p> <p>Mae prif weledigaeth ac amcanion y Cynllun fel ag canlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • datblygu cynhyrchion o safon, sydd yn cael ei dargedu at ddefnyddwyr sydd yn barod i dalu amdano. • angen i ffermwyr gydweithredu mwy ymysg ei gilydd, a gyda phrosesau bwyd; • defnyddio TG i reoli busnesau fferm mewn ffordd fodern, Fasnachol; • cyfuno sgiliau traddodiadol gyda thechnegau ffermio modern, er mwyn torri costau a gwella ansawdd. • sicrhau fod ystyriaethau amgylcheddol yn rhan annatod o arferion ffermion. • ehangu'r sylfaen amaethyddol. • croesawu mentrau arallgyfeirio mewn maes twristiaeth er mwyn creu incwm ychwanegol. • cynhyrchu bwyd sydd yn ddiogel ac iach, gan gymryd yr amgylchedd ac iechyd a lles anifeiliaid i mewn i ystyriaeth. • cefn gwlad sydd yn ddeniadol i edrych arno ac yn gyfoethog o ran bioamrywiaeth, archeoleg, hanes a diwylliant, er mwyn cynnal y diwydiant twristiaeth. • cynnyrch bwyd lleol, er mwyn hyrwyddo twristiaeth ac yn cyfrannu tuag at ddelwedd gadarnhaol o Gymru i weddill y byd. 	<p>Dylai'r CDLI roi ystyriaeth lawn i wella'r diwydiant amaethyddiaeth, ac ar yr un amser, dylai warchod yr amgylchedd.</p>
LLC (2005) CYMRU: ECONOMI YN FFYNNU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Angen ceisio sicrhau twf economaidd cynaliadwy trwy estyn cyfleoedd i bawb. Rhoddir yn ogystal arweiniad ar yr angen i wneud y defnydd gorau o'r cyllid fydd ar gael yn sgil yr adolygiad presennol o bolisiâu rhanbarthol yr Undeb Ewropeaidd ar gyfer y cyfuno o 2007 ymlaen.</p> <p>Mae'r ddogfen yn ogystal yn ceisio adnabod sut y gall unigolion, busnesau a sefydliadau Gymru fanteisio o'r arian hynny.</p> <p>Mae gweledigaeth ac amcanion y Cynllun fel ag canlyn,</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ceisio sicrhau gwell cyfradd cyflogaeth yng Nghymru, fel ei fod yn cyfateb a chyfradd y Deyrnas Unedig. • Gwella ansawdd swyddi. • Cheisio helpu i greu mwy o waith. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso twf economaidd cynaliadwy yn Ardal y Cynllun gyda'r nod o greu economi sy'n ffynnu ac sy'n llewyrchus.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Buddsoddi i adfywio cymunedau ac ysgogi twf yn yr economi. • Cheisio cefnogi busnesau a swyddi drwy:- <ul style="list-style-type: none"> - buddsoddi mewn rhwydweithiau trafniadaeth. - cheisio annog a chyfrannu at ddatblygu banc gwybodaeth newydd ar gyfer busnesau. - gwella sgiliau drwy ddarparu mwy o hyfforddiant. - cheisio annog busnesau i fod yn fwy cystadleuol, arloesol a mwy entrepreneuriaidd. - buddsoddiad a masnach. - annog datblygu cynaliadwy, gan gynnwys y defnydd o ynni glan. 	
LLCC (2000) NCT 6 – AMAETHYDDIAETH A DATBLYGU GWLEDIG	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyflwynir yr ystyriaethau sydd angen rhoi pwyslais arnynt wrth ymdrin â chais ar gyfer datblygiad amaethyddol neu ddatblygiad gwledig.</p> <p>Pwysleisir yr angen i ddatblygiadau newydd ystyried eu lleoliad gan sicrhau nad ydyw'n cael effaith ar ffermydd. Yn ogystal mae yna arweiniad yn cael ei roi ar ailddefnyddio/addasu adeiladau gwledig gan nodi mai un o'r prif ystyriaethau yw natur a graddfa'r datblygiad arfaethedig. Mae materion eraill sydd yn cael eu hymdrin ag hwy yn y NCT penodol hyn yn cynnwys, datblygiadau yn ymwneud ag arallgyfeirio, hawliau datblygu mewn perthynas ag amaethyddiaeth a choedwigaeth, anheddau amaethyddol parhaol a datblygiadau sydd yn gysylltiedig â cheffylau.</p>	<p>Dylai'r CDLI roi ystyriaeth i'r arweiniad ynghylch amaethyddiaeth a datblygu gwledig a hwyluso gwelliant yn y diwydiant amaethyddol wrth warchod yr amgylchedd ar yr un amser.</p>
CYMRU'N ENNILL - STRATEGAETH DATBLYGU ECONOMAIDD CENEDLAETHOL LLYWODRAETH CYNULLIAD CYMRU (2002)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Cyhoeddwyd Cymru'n Ennill, Strategaeth Datblygu Economaidd Cenedlaethol Llywodraeth Cynulliad Cymru ar ddiwedd mis Ionawr 2002. Roedd yn gosod y blaenoriaethau a'r camau gweithredu i foderneiddio economi Cymru, i ehangu ffyniant ac i ddatblygu cynaliadwyedd.</p> <p>Mae'r weledigaeth yn amlinellu y dylai twf economaidd y dyfodol gyfrannu tuag at ddatblygu cynaliadwy. Noda'r Strategaeth yr angen i:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gynyddu capasiti gwybodaeth, ymchwil a datblygiad, ac arloesedd. • Adeiladu ar gryfderau'r maes cynhyrchu; • Cynyddu swyddi mewn gwasanaethau ariannol a busnes; a • Helpu i leihau lefelau anweithgarwch economaidd. • Bydd y blaenoriaethau a ganlyn yn derbyn sylw drwy'r Strategaeth: • Annog arloesedd a mentergarwch; • Gwneud Cymru yn wlad dysg; 	<p>Dylai'r CDLI geisio hwyluso twf economaidd cynaliadwy yn y tymor byr ac yn yr hirdymor.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Hyrwyddo Technolegau Gwybodaeth a Chyfathrebu (TGCh); • Cefnogi Busnesau; • Sefydlu Cymru yn y byd; • Gwella trafnidiaeth; • Creu cymunedau cyf 	
GWIREDDU'R POTENSIAL: STRATEGAETH SWYDDI GWYRDD I GYMRU 2009	
<p>Amcanion a Gofynion</p> <p>Mae'r Strategaeth yn Ymrwymiad Cymru'n Un, sydd wedi'i datblygu yn dilyn ymarfer ymgynghori, sydd wedi'i osod yn bendant i geisio swyddi gwyrdd yng nghyd-destun symudiad i economi mwy cynaliadwy.</p> <p>Nod cyffredinol</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwella cystadleuaeth a'r gallu i wneud elw drwy fod yn fwy effeithlon o ran ynni, gwastraff a dŵr; ▪ Archwilio a datblygu cynnyrch a gwasanaethau sydd eu hangen mewn cymdeithas carbon-isel, gwastraff-isel ac ysgogi'r galw amdanynt; ▪ Cryfhau'r sector ynni carbon isel yng Nghymru 	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p> <p>Dylai'r CDLI hwyluso datblygiad economaidd cynaliadwy sy'n cael effaith fechan ar yr amgylchedd.</p>
STRATEGAETH TWRISTIAETH ARFORDIROL CYMRU (DOGFEN YMGYNGHOROL) (2007)	
<p>Amcanion a Gofynion</p> <p>Mae'r ddogfen yn cyflwyno amlinelliad o strategaeth gyffredinol ar gyfer datblygu potensial yr arfordir o ran twristiaeth mewn modd sydd yn gynaliadwy, wrth ymateb i anghenion marchnadoedd sy'n tyfu. Bydd y strategaeth yn dylanwadu ar raglenni buddsoddi a gwariant ar arfordir Cymru, a bydd yn edrych ar ystod eang o gyfleoedd, gan gynnwys cyfleoedd i ddatblygu canolfannau gwyliau arfordirol, gweithgareddau hamdden egniol a goddefol, porthladdoedd ac angorfeydd marinas a chyfleoedd eraill.</p> <p>Prif nod y strategaeth yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau bod twristiaeth gynaliadwy yn gwneud cyfraniad cynyddol i economi leol cymunedau arfordirol • Gwella ansawdd profiad yr ymwelydd • Sicrhau dull integredig o ddatblygu a rheoli twristiaeth arfordirol • Diogelu amgylchedd a threftadaeth ddiwylliannol yr arfordir fel adnodd o bwys wrth ddatblygu twristiaeth arfordirol 	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p> <p>Dylai'r CDLI adlewyrchu nodau'r strategaeth a hyrwyddo'r diwydiant twristiaeth, tra ar yr un pryd, gwarchod yr amgylchedd a buddiannau cymunedau lleol.</p>

CYFLAWNI EIN POTENSIAL 2006-2013 – AROLWG CANOL TYMOR STRATEGAETH DWRISTIAETH CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae gan y strategaeth y weledigaeth a ganlyn ar gyfer y diwydiant twristiaeth yng Nghymru. Diwydiant aeddfed, hyderus a ffyniannus sy'n gwneud cyfraniad hanfodol a chynyddol i les economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol Cymru drwy gyflawni twf cynaliadwy drwy gydlyn a chydweithio effeithiol ar bob lefel yn y diwydiant.</p> <p>Ceir pedwar nod strategol:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Datblygu a chyfathrebu brand unigryw i Gymru ▪ Gwella ansawdd profiad ymwelwyr yng Nghymru ▪ Gwella hygyrchedd Cymru fel cyrchfan ▪ Annog lefelau sgiliau uwch mewn twristiaeth ▪ Datblygu cydweithio effeithion o fewn y diwydiant 	<p>Dylai'r CDLI ystyried nodau'r strategaeth a hyrwyddo twf twristiaeth gynaliadwy yn Ardal y Cynllun.</p>
LLCC (1996) NCT 6 – ADWERTHU A CHANOL TREFI	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Rhoi cyngor i ACLI ynglŷn â'r diwydiant manwerthu.</p> <p>Arweiniad ar yr ystyriaethau i geisiadau cynllunio manwerthu. Cyflwyno'r syniad o'r angen i ddarparu a pharatoi Asesiad o Effaith Manwerthu.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried y canllawiau wrth lunio ei bolisiau adwerthu.</p>
LLCC (1997) NCT 13 - TWRISTIAETH	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Rhoi arweiniad ar ddatblygiadau gwestai, meysydd gwyliau a charafannau teithiol ac amodau meddiannaeth dymhorol a meddiannaeth gwyliau.</p> <p>Ble'n briodol mae angen hyrwyddo twristiaeth gen ei fod yn hwb i'r economi leol.</p>	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo twf twristiaeth, tra ar yr un pryd, gwarchod yr amgylchedd a buddiannau cymunedau lleol.</p>
RHANBARTHOL	
STRATEGAETH TWRISTIAETH GOGLEDD CYMRU 2003-2008 - CYNLLUNIO TWRISTIAETH YFORY HEDDIW - HYDREF 2003	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Y weledigaeth ar gyfer twristiaeth yng Ngogledd Cymru fydd adeiladu diwydiant ymarferol ffyniannus fydd yn gallu denu ymwelwyr gydol y flwyddyn ac yn:</p>	<p>Dylai'r CDLI gefnogi a hyrwyddo'r diwydiant twristiaeth tra ar yr un adeg,</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Rhoi iddynt brofiadau o safon tu hwnt i'w disgwyliadau • Dathlu rhagoriaeth harddwch godidog Gogledd Cymru • Ymfalchio yn niwylliant a threftadaeth unigryw Gogledd Cymru a'i thrigolion • Cyfrannu'n allweddol i'r economi leol a'r gymuned • Gwerthfawrogi cyfraniad cydgyfranogwyr y strategaeth a bod yn barod i fuddsoddi yn eu llwyddiant • I gyflawni'r weledigaeth bydd yn rhaid i'r holl gyfranogwyr gydweithio i : • Adeiladu dyfodol cynaliadwy i dwristiaeth • Gyflawni prosiectau a gweithgareddau cytunedig • Godi safon isadeiledd a chyfleusterau twristiaeth • Hyrwyddo cyfoeth Gogledd Cymru a'i ardaloedd marchnata yn y marchnadoedd presennol a rhai newydd • Ddatblygu sgiliau croesawu a phroffesiynoldeb y rhai sy'n gweithio ym myd twristiaeth a sectorau perthynol. 	<p>diogelu'r amgylchedd a diddordebau cymunedau lleol.</p>
STRATEGAETH DWRISTIAETH RANBARTHOL	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>"Datblygu diwydiant twristiaeth deinamig a chystadleuol ar gyfer Canolbarth Cymru sy'n cyflawni ei botensial o gyfrannu at economi'r ardal a chynnal ei chymunedau, ei diwylliant a'i hamgylchedd."</p> <p>Mae'r Strategaeth yn canolbwyntio ar y themâu craidd o ddatblygu'r cynnyrch; hyrwyddo a marchnata; a datblygu pobl. Gwnawn hyn drwy gefnogi a chydlynu prosiectau ymarferol fel rhan o chwe rhaglen flaenoriaeth allweddol:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Datblygu'r Cynnyrch – sicrhau bod y cynnyrch yn cwrdd â ac yn rhagori ar alwadau'r farchnad 2. Brandio a Marchnata – drwy ganolbwyntio ar y cwsmer a defnyddio brandiau lleoliad ac eiconig, yn ogystal â marchnadoedd arbenigol 3. Datblygu Sgiliau – datblygu mentrau hyfforddi a DAD priodol i wella ansawdd y gweithlu 4. Gwybodaeth am Dwristiaeth – darparu gwybodaeth amrywiol a hygyrch i dwristiaid yn ystod pob cam o'u hymweliad 5. Ymchwil a Chasglu Gwybodaeth am y Farchnad – sicrhau bod ein penderfyniadau wedi eu hangori gan ddata cywir ac awdurdodol am y rhanbarth 6. Partneriaeth – meithrin a thyfu cysylltiadau effeithiol gydag ystod o bartneriaid. <p>Mae PTCC wedi datblygu nifer o is-strategaethau / astudiaethau i gyd-fynd â'r strategaeth dwristiaeth ranbarthol gyffredinol, ar flaenoriaethau allweddol fel e-farchnata; golff a thwristiaeth ddiwylliannol.</p>	<p>Dylai'r CDLI gefnogi a hyrwyddo'r diwydiant twristiaeth tra ar yr un adeg, diogelu'r amgylchedd a diddordebau cymunedau lleol.</p>

CYNLLUN GWEITHREDU CYFLEON TWRISTIAETH - MWYHAU TWRISTIAETH MEWNDIROL CANOLBARTH CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Amcanionl:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Cynyddu safon profiad ymwelwyr a chefnogi tanadeiledd • Cynyddu cyfleon hamddena, treftadaeth a diwylliannol ar gyfer ymwelwyr ynggyd a bobl leol • Datblygu sectorau allweddolm ar gyfer tyfiant cynaliadwy • Denu ymwelwyr aros talu uchel • Ehangu y tymor twristiaeth • Cryfhau synnwyr yr ardal o hunaniaeth ar sail is-rhanbarthol/lleol <p>Un o gweithgareddau cyhwysir yn y cynllun yw'r datblygiad o brif ganolfannau neu 'hybiau' twristiaeth. Yr amcan yw i ddatblygu rhwydwaith o gyrchfannau allweddol, a fydd yn datblygu i fod yn ffocws ar gyfer buddsoddiad i hybu a chefnogi gweithgaredd ymwelwyr. Mae Blaenau Ffestiniog, Porthmadog wedui eu cydnabod ar gyfer ffocws arbennig fel hybiau blaenoriaeth.</p>	<p>Dylai'r CDLI gefnogi a hyrwyddo'r diwydiant twristiaeth tra ar yr un adeg, diogelu'r amgylchedd a diddordebau cymunedau lleol.</p>
CYNLLUN GWEITHREDU BAE CEREDIGION 2007 -2013	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth - Diwydiant twristiaeth arfordirol integredig gydol y flwyddyn, wedi'i seilio ar amgylchedd naturiol eithriadol a chynnyrch twristiaeth o safon sy'n bodloni disgwyliadau ymwelwyr ac yn rhagori arnynt, ac yn dod â manteision economaidd, cymdeithasol ac amgylcheddol i gymunedau arfordirol yr un pryd.</p> <p>Mae Strategaeth Twristiaeth Arfordirol ddrafft Cymru hefyd wedi nodi nifer o flaenoriaethau y mae angen i dimau Ardal y Cynllun Gofodol eu hystyried. Ymysg y blaenoriaethau perthnasol i Fae Ceredigion mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • gwella safonau o ran cyfleusterau i ymwelwyr, gwybodaeth, llety a disgwyliadau ymwelwyr mewn lleoliadau arfordirol poblogaidd; • potensial dynodi ardal beilot yn 'Ardal Adloniant Arfordirol'; • rhaglenni adfywio trefi glan môr er mwyn arallgyfeirio a chryfhau economïau lleol; • ystyried rôl wardeiniaid traeth a grwpiau gwirfoddol/Gofal Arfordir yn rheoli a chynnal a chadw traethau; • sut mae modd ymdrin â gwella'r stoc llety mewn lleoliadau twristiaeth allweddol ar Benrhyn Llŷn, a chau'r bylchau yn y stoc llety (h.y. meysydd gwersylla o safon); • cynlluniau cludiant cyhoeddus arloesol i liniaru'r pwysau ar ardaloedd neilltuol o sensitif drwy ddarparu dewisiadau amgen yn lle'r car preifat; • datblygu'r llwybrau beicio hamdden/adloniant a darparu cyfleusterau i feicwyr mewn mannau strategol; • gwella'r cyfleusterau i'r rhai sy'n cymryd rhan mewn chwaraeon dŵr ar Benrhyn Llŷn (deifio, syrffio a 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso datblygiad twristiaeth yn yr ardal berthnasol, gan roi ystyriaeth lawn i gynigion a pholisïau'r Cynllun.</p>

<p>chwaraeon barcut);</p> <ul style="list-style-type: none"> • ystyried ehangu'r angorfeydd ym Mhwlheli; • darparu angorfeydd i ymwelwyr mewn marinas, harbyrau a gorsafoedd hwylio o amgylch arfordir Bae Ceredigion; • ystyried manteision (i ddefnyddwyr a'r economi leol) gwella'r cyfleusterau i gychod a mynediad ym Mhorthmadog, Abermaw, Aberdyfi, Aberaeron, Aberteifi a Cheinewydd; • ystyried y potensial i ddatblygu twristiaeth natur ar y tir ac ar y môr gyda meini prawf amddiffyn ac amgylcheddol llym; ac • ystyried sut y gall rôl Aberystwyth, fel y mae'n datblygu, a'r cynigion yn y cynllun allweddol, fod o fudd i'w rôl dwristiaeth ac ehangu'r rôl honno. 	
LLEOL (ACLL GWYNEDD AC YNYS MÔN)	
CYNYDDU BUDD ECONOMAIDD ARFORDIR MÔN-MENAI	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Datblygu cynigion i wneud y defnydd gorau o forlin arbennig Ynys Môn (o ran gweithgareddau ar y tir ac ar y môr) er mwyn cynyddu budd economaidd cymaint â phosibl.	Dylai'r CDLI The LDP should facilitate the economic development in the area, giving full consideration to the Plan's policies and proposals.
CYNLLUN GWEITHREDU ARFORDIR GOGLEDD CYMRU 2016	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Dynodwyd Ardal Adfywio Strategol Arfordir Gogledd Orllewin Cymru (AAS) gan Lywodraeth Cynulliad Cymru ym mis Hydref 2008. Bydd y Cynllun Gweithredu hwn yn tywys gweithrediad gweledigaeth Partneriaeth AAS ar gyfer Arfordir Gogledd Orllewin Cymru dros y 7 i 8 mlynedd nesaf. Ei fwriad yw trawsffurfio'r AAS yn ardal arfordirol ffyniannus a llewyrchus sy'n groesawgar ac yn gyfeillgar ac yn cefnogi cymunedau llewyrchus o fewn economi gynaliadwy leol. Mae Llywodraeth y Cynulliad wedi dynodi £20m i gefnogi tair blynedd cyntaf gweithredu'r Cynllun gweithredu.</p> <p>Bydd y camau gweithredu yn cael eu gweithredu dan y themâu a ganlyn:-</p> <p>Lle i Fyw – Taclo tai gwael yn yr ardal, yn enwedig yn Rhyl a Bae Colwyn;</p> <p>Iechyd a Lles – Ymdrechu i gael cyfleusterau o'r ansawdd gorau i gefnogi gweithlu iach;</p> <p>Addysg a Sgiliau – Gweithio i greu gweithlu sydd wedi'i addysgu'n well ac sy'n fwy gweithgar yn economaidd;</p> <p>Cydluniad Cymunedol – Annog a chefnogi datblygu cymunedau ffyniannus a hyderus;</p> <p>Amgylchedd a Thrafnidiaeth - Creu amgylchedd sy'n cael ei reoli'n dda ble mae pobl eisiau bod;</p>	Dylai'r CDLI ystyried nodau'r cynllun gweithredu wrth ffurfio'r polisiau a'r cynigion.

<p>Economi Amrywiol a Chynaliadwy – Gwella delwedd yr ardal ac annog a helpu twf o fewn sectorau mentrau preifat a chymdeithasol.</p>	
<p>LLEOL (ACLI YNYS MÔN)</p>	
<p>STRATEGAETH ADFYWIO ECONOMAIDD YNYS MÔN 2004-2015</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Mae'r ddogfen hon yn rhoi glasbrint heriol ac uchelgeisiol i Gyngor Sir Ynys Môn ar gyfer y deng mlynedd nesaf.</p> <p>Y Weledigaeth Erbyn 2015, bydd gan Ynys Môn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Economi ffyniannus a llewyrchus gyda chyfleoedd cyflogaeth o ansawdd wedi'u creu gan gyflogwyr arloesol gyda gwasanaethau cefnogol effeithiol a gweithlu medrus a hyblyg; ▪ Delwedd all gystadlu â gweddill y byd, gan lawn ddefnyddio asedau diwylliant, treftadaeth ac amgylchedd unigryw'r Ynys i'w datblygu'n Fam Ynys i'w phobl, buddsoddwyr a'i hymwelwyr; ▪ Cymunedau ffyniannus a chynaliadwy o fewn economi wledig amrywiol; ▪ Safleoedd o ansawdd ac amgylchedd busnes cystadleuol wedi'i wasanaethu gan isadeiledd cysylltiadau a thrafnidiaeth gyfoes; ▪ Trefi sy'n ffynnu ac yn llewyrchu, yn yrwyr twf economaidd; ▪ Wedi manteisio ar ei safle strategol fel y brif fynedfa i'r Iwerddon a'r llwybr trwy Ewrop i ogledd orllewin Lloegr a thu hwnt; ▪ Wedi manteisio ar ei agosrwydd at adnoddau Prifysgol Cymru, Bangor. <p>Targedau Strategol Erbyn 2015, bydd gan Ynys Môn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ GDP yn 72% o gyfartaledd y DU ▪ Poblogaeth yn 69,000 ▪ Twf cyflogaeth i'r hyn sydd gyfwerth â 21,000 ▪ Cyfradd ddiweithdra cymharol o 4.0%. ▪ Cynyddu stoc TAW i 2135 ▪ Cynyddu'r nifer o ymwelwyr dydd i 710,000 ▪ Cyfraddau gweithgarwch o 85% ▪ Lleihad yn y nifer o'r gweithlu sydd heb gymwysterau i 10% ▪ Nifer o'r wardiau mwyaf difreintiedig yn lleihau i 5 ▪ Canran bodlonrwydd o 95% gyda'r Ynys fel lle i fyw (h.y. mesur ansawdd bywyd) 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso adfywio economaidd cynaliadwy yn yr ardal gan roi ystyriaeth lawn i nodau, amcanion a thargedau'r Strategaeth.</p>

▪ 20 o brosiectau newydd a 500 o swyddi net wedi'u creu trwy fewnfuddsoddi▪ Enillion cymharol yn 83% o'r cyfartaledd i'r DU	

TAI	
RHYNGWLADOL	
CYFARWYDDEB YR UE AR BERFFORMIAD YNNI ADEILADAU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Amcan y Gyfarwyddeb yw hyrwyddo gwella perfformiad ynni adeiladau o fewn y Gymuned Ewropeaidd, gan roi ystyriaeth i amgylchiadau hinsoddol a lleol awyr agored, ynghyd â gofynion a chost-efeithiolrwydd hinsoddol mewnol hefyd.</p> <p>Gellir cyflawni hyn drwy bum prif weithred:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Creu methodoleg syml y gellir ei ddefnyddio i gyfrifo perfformiad ynni adeiladau. • Defnyddio gofynion sylfaenol o ran yr holl adeiladau preswyl a thrydyddol newydd (adeiladau cyhoeddus a masnachol fel arfer), ac o ran gwaith adnewyddu mawr a wneir i adeiladau presennol sydd ag arwynebedd llawr sy'n fwy na 1,000 metr sgwâr. • Cyflwyno tystysgrif perfformiad ynni sydd ar gael pan gaiff adeilad ei adeiladu, ei rentu neu ei werthu. • Archwilio bwyleri'n rheolaidd pan fônt yn creu mwy na 20 kW ac archwilio bwyleri sy'n creu mwy na 100 kW bob dwy flynedd. • Archwilio systemau aerdymheru'n rheolaidd pan fônt yn creu mwy na 12 kW. 	<p>Dylai'r Cynllun hwyluso datblygiad adeiladau ynni effeithlon.</p>
CENEDLAETHOL	
CARTREFI GWELL I BOBL CYMRU: STRATEGAETH DAI GENEDLAETHOL CYMRU (2001)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Dyma'r fframwaith polisi ar gyfer y strategaeth dai yng Nghymru. Yn ogystal, rhoddir arweiniad ynghylch y camau sydd angen eu cymryd yn lleol er mwyn sicrhau gwell ansawdd yn y stoc tai.</p> <p>Prif amcan y strategaeth yw ceisio darparu fframwaith i ddatblygu strategaeth dai lleol sy'n cyfrannu at gyflawni gweledigaeth Llywodraeth Cynulliad Cymru ar gyfer tai yng Nghymru. Golyga hyn gynhyrchu strategaeth sy'n seiliedig ar dystiolaeth drwy ddefnyddio partneriaeth effeithlon.</p> <p>Mae angen i bawb yng Nghymru gael cyfle i fyw mewn tai fforddiadwy o ansawdd da ac hefyd dylai pobl gael dewis ynghylch ble maent yn dymuno byw a chael y dewis p'un ai prynu neu rentu yw'r dewis gorau iddynt hwy a'u teuluoedd.</p>	<p>Dylid ystyried gofynion y strategaeth wrth lunio polisiau'r CDLI sy'n gysylltiedig â thai.</p>

Mae angen i ddaliadaeth tai fod o ansawdd dderbyniol ac felly mae angen cael gwared ar y stoc tai gwael.	
CÔD CARTREFI CYNALADWY	
Objectives and Requirements	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Y Cod Cartrefi Cynaliadwy yw safon gydnabyddedig y DU ar gyfer elfennau allweddol dylunio ac adeiladu sy'n cyfrannu at effaith cartref newydd ar yr amgylchedd. Mae Llywodraeth y Cynulliad wedi'i fabwysiadu fel y dewis declyn i asesu sut mae datblygu cynaliadwy'n cael ei roi ar waith mewn cartrefi newydd yng Nghymru.</p> <p>Mae cynllun y Cod Cartrefi Cynaliadwy yn ymwneud â naw egwyddor datblygu cynaliadwy, sef:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ynni ac Allyriadau Carbon Deuocsid; • Dŵr; • Deunyddiau; • Dŵr ffo; • Gwastraff; • Llygredd; • Iechyd a lles; • Rheoli; • Ecoleg. <p>Gall cartref gael gradd rhwng un a chwe seren, gan ddibynnu ar ba mor dda y mae wedi cyrraedd safonau'r Cod. Un seren yw'r lefel mynediad a chwe seren yw'r lefel uchaf – cartref di-garbon. Cartref di-garbon yw cartref heb unrhyw allyriadau net o garbon deuocsid (CO₂) o holl ddefnydd ynni'r cartref dros gyfnod o 12 mis. Mae safonau gorfodol yn y Cod (ar gyfer ynni, dŵr ffo a dŵr) a chaiff credydau ar gyfer pob un o'r categorïau eu pwysoli i roi sgôr cyffredinol.</p> <p>Mae'r Cod yn cynnig gwybodaeth werthfawr i awdurdodau lleol a phobl sy'n prynu tai. Mae hefyd yn cynnig arf i ddatblygwyr ac adeiladwyr osod eu hunain ar wahân o ran datblygu cynaliadwy.</p>	<p>Dylai'r Cynllun hyrwyddo datblygiad o dai cynaladwy ac sy'n rhatach-ar-ynni.</p>
LLCC (2006) NCT 1 – ASTUDIAETHAU ARGAELEDD TIR AR GYFER TAI AR Y CYD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Rhydd arweiniad ynghylch paratoi cydastudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai. Pwrpas yr astudiaeth yw monitro'r ddarpariaeth o dir ar gyfer tai ar y farchnad agored a thai fforddiadwy. Yn ogystal, byddai angen darparu datganiad wedi'i gytuno ynghylch argaeledd tir preswyl ar gyfer cynllunio a rheoli datblygiadau a nodi'r angen i weithredu mewn amgylchiadau pan y pennir bod y cyflenwad yn annigonol.</p>	<p>Dylid ystyried y canllawiau wrth lunio polisïau a dyraniadau tai'r CDLI.</p>

Rhaid i Awdurdodau Cynllunio Lleol sicrhau y darperir cyflenwad digonol o dir ar gyfer tai am gyfnod o bum mlynedd.	
LLCC (2006) NCT 2 – CYNLLUNIO A THAI FFORDDIADWY	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Cynigia arweiniad ymarferol i Awdurdodau Cynllunio Lleol wrth iddo geisio penderfynu sut i fynd ati i ddarparu tai fforddiadwy.</p> <p>Gosodir ynddo'r nod ar gyfer yr ACLI drwy nodi y byddai angen iddo bennu targed ar gyfer tai fforddiadwy yn y Cynllun Datblygu. Bydd sefydlu targed ar gyfer tai fforddiadwy yn seiliedig ar yr angen am dai a nodir yn yr asesiad o'r farchnad dai leol. Er mwyn cyrraedd y targed a nodwyd, bydd llunio polisïau yn hanfodol ac yna bydd angen cael mesurau i fonitro sawl tŷ fforddiadwy a ddarperir o'i gymharu â'r targed. Nodir yn ogystal bod gan landlordiaid cymdeithasol cofrestredig rôl bwysig i'w chwarae i sicrhau y darperir tai fforddiadwy drwy'r system gynllunio.</p>	Dylid ystyried y canllawiau wrth lunio polisïau a dyraniadau tai'r CDLI.
RHANBARTHOL	
ASESU'R FARCHNAD DAI LEOL YNG NGOGLEDD ORLLEWIN CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
Pwrpas yr adroddiad hwn yw cyflwyno asesiad gwaelodlin o'r farchnad dai leol yng ngogledd orllewin Cymru i'w ddefnyddio er dibenion ymgynghori yn y dyfodol.	Dylid ystyried yr Asesiad wrth lunio polisïau a dyraniadau tai'r CDLI.
LLEOL (ACLL GWYNEDD)	
STRATEGAETH TAI LLEOL GWYNEDD 2007-2012	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Gweledigaeth – sicrhau cyflenwad o stoc tai sy'n ddigonol, fforddiadwy ac addas ar gyfer bodloni anghenion cyfnewidiol y boblogaeth;</p> <p>Prif Amcanion:-</p> <ul style="list-style-type: none"> i) Gwella'r cyflenwad tai ii) Gwella ansawdd y tai 	Dylai'r CDLI hwyluso gwella'r cyflenwad, ansawdd, fforddiadwyedd ac addasrwydd tai yn yr ardal er mwyn diwallu anghenion y boblogaeth breswyl.

<p>iii) Gwella fforddiadwyedd y tai iv) Gwella addasrwydd y tai</p> <p>Rhagwelir y gellir gwireddu'r weledigaeth a'r sialensiau a gyflawnir drwy nifer o weithgareddau gwahanol mewn meysydd amrywiol. Ceisia'r Strategaeth Tai Lleol gefnogi'r weledigaeth drwy gyfrannu ble bo hynny'n briodol drwy:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uwchraddio ffisegol a gweledol; • cyfrannu at ddatblygu capasiti a sgiliau yn y maes adeiladu a meysydd perthnasol; • hyrwyddo a darparu tai ac unedau tai fforddiadwy; • cyfrannu at wella iechyd, lles a diogelwch cymunedol; • hyrwyddo effeithiolrwydd ynni mewn tai newydd a thai presennol; • cyfrannu at adeiladu capasiti ac adnoddau cymunedol; • cyfrannu at fodloni anghenion newid demograffig drwy ddarparu tai priodol a gwasanaethau perthnasol i bobl o bob oedran. <p>Addaswyd y weledigaeth dai i Wynedd er mwyn sicrhau y rhoddir ffocws ymarferol ar y prif faterion fydd yn effeithio ar dai ledled Gwynedd o fewn y weledigaeth fwy hirdymor a geir yng Ngwynedd Yfory, ynghyd â'r dyheadau sydd ynddo. Nodwyd yr hyn a ganlyn fel materion strategol allweddol sy'n ymwneud â thai:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Angen parhaus a chynyddol am fwy o dai fforddiadwy i'w prynu neu i'w rhentu; • Angen deall y diffyg cydbwysedd a nodwyd yn y sector rhentu preifat ac ymdrin â hynny, yn benodol ble ceir nifer o dai myfyrwyr; • Ymdrin â'r golled o dai rhent cymdeithasol o ganlyniad i hawl i brynu mewn ardaloedd gwledig; • Yr effaith ar eiddo preswyl sy'n wag yn ddiangen nad ydynt yn cael eu defnyddio'n llawn; • Ymdrin â phryderon ynghylch cyflwr y stoc tai; • Diweddarau'r wybodaeth ynghylch yr angen am dai ymysg grwpiau Du a Lleiafrifoedd Ethnig yn cynnwys Sipsiwn a Theithwyr, a'r effaith bosib ar weithwyr mudol; • Gostwng nifer y bobl ddigartref sydd angen sylw. 	
STRATEGAETH TAI GWAG	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
Gweledigaeth - Bydd Cyngor Gwynedd yn ymdrechu i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd.	Dylai'r CDLI hwyluso aildefnyddio tai gwag er mwyn cynorthwyo i ddiwallu anghenion tai y boblogaeth.
Y nod yw cyfrannu at les y gymdogaeth, cynyddu'r cyflenwad tai, lleihau digartrefedd neu'r posibilrwydd o	

<p>ddigartrefedd, ac ar yr un pryd, lleihau'r pwysau ar Restr Aros Tai y Cyngor Ymdrechir i weithio gyda pherchnogion tai mewn ysbryd o gydweithio. Fodd bynnag, oni bai y gellir cyrraedd cytundeb o fewn cyfnod rhesymol o amser, bydd y Cyngor yn ceisio pwerau cyfreithiol i ddod â'r eiddo yn ôl i ddefnydd.</p> <p>Mae nodau ac amcanion y Strategaeth fel a ganlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sefydlu cyfeiriad strategol i waith ar eiddo gwag; • Sefydlu cynllun gweithredu ynghyd â thargedau a cherrig milltir ar gyfer cyflwyno'r strategaeth; • Parhau i lunio atebion drwy weithio mewn partneriaeth fydd yn mynd i'r afael â'r materion sy'n peri i'r eiddo fod yn wag a pharhau heb gael ei ddefnyddio am gyfnodau maith; • Cynorthwyo i ddarparu tai fforddiadwy o ansawdd da; • Sicrhau bod holl dargedau Llywodraeth y Cynulliad ynghylch tai gwag yn cael eu gwireddu; • Dod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd. 	
STRATEGAETH LLETY POBL HÛN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Gweledigaeth – Er mwyn gwella lefelau iechyd a lles pobl hŷn yng Ngwynedd i fod cystal â'r gorau yn Ewrop erbyn 2018, nod Gwynedd a'i bartneriaid yw darparu dewis o lety, gofal a chefnogaeth i bobl hŷn fydd yn eu galluogi i gael cartref diogel, cyfforddus a chynaliadwy – mewn awyrgylch ddymunol – sy'n addas ar gyfer y cyfnod hwn yn eu bywydau.</p> <p>Amcanion Strategol:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhoi llais cryfach i bobl hŷn wrth gynllunio, rheoli a darparu llety a gwasanaethau perthnasol; • Hyrwyddo a datblygu cyfleoedd yn eu llety i bobl hŷn barhau i wneud cyfraniad gweithredol i'r gymuned ac yn eu datblygiad personol; • Cefnogi a hyrwyddo amrywiaeth o lety ac adnabod atebion perthnasol fydd yn cyfrannu at hyrwyddo a gwella iechyd a lles pobl hŷn; • Hyrwyddo'r ddarpariaeth o lety, gwasanaethau a chymorth gyda gofal a iechyd sy'n galluogi pobl hŷn i fyw bywydau mor annibynnol â phosib mewn awyrgylch addas a diogel; • Adnabod, datblygu a chefnogi'r ddarpariaeth o lety arbenigol, a gwasanaethau gofal a iechyd i grwpiau o bobl hŷn sydd angen mwy o gefnogaeth; • Adnabod a gosod strwythurau, systemau a gwybodaeth yn eu lle sy'n cefnogi gwelliannau parhaus i gynllunio a darparu llety a gwasanaethau perthnasol i bobl hŷn. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso darparu llety addas ar gyfer pobl hŷn.</p>

STRATEGAETH TAI SECTOR PREIFAT 2007-2010	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Gweledigaeth – gweithio gydag eraill i wella'r ddarpariaeth o dai sector preifat sy'n fforddiadwy a chynaliadwy ar gyfer anghenion lleol i gyfrannu at amcanion corfforaethol o ran opsiynau tai ac anelu tuag at lefel o gyflwr yn y stoc tai preifat fydd yn lleihau'r angen am fuddsoddiad sylweddol o fewn deng mlynedd i'r asesiad.</p> <p>Mae'r pryderon a'r ymatebion strategol (o ran defnydd tir) fel a ganlyn:</p> <p>Mae bwriadau'r Cyngor yn adlewyrchu ei bryderon, yn bennaf:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Diffyg tai sector preifat fforddiadwy o ansawdd addas i'w prynu neu rentu i fodloni anghenion lleol • Mynd i'r afael ag anghydraddoldeb yn y maes iechyd • Gofyn am gyngor ariannol na ellir ei gynnal ac adnoddau annigonol i wireddu'r dyheadau • Cynladwyedd gwledig – dylanwad diboblogi / mewnfudo mewn ardaloedd gwledig ac effaith hynny ar gynladwyedd cymunedau lleol • Perchnogaeth anghyfrifol / diwylliant o ddibyniaeth / trefniadau yswiriant annigonol • Effeithiolrwydd ynni, allyriadau carbon a thodi tanwydd • Adeiladau problemus – adeiladau sydd wedi dod i ddiwedd eu hoes / adeiladau gwag, segur ble na wneir defnydd digonol ohonynt • Adfywio ac ailgylchu – adfeilio, dolur llygad a phroblemau diogelwch cymunedol cysylltiedig • Diogelwch Cymunedol • Digartrefedd a phobl ar ymylon cymdeithas • Twyll a chamddefnyddio'r system grantiau • Dirywiad economaidd a diffyg sgiliau mewn masnachau adeiladu allweddol • Profi modd – y canfyddiad bod rheolau profi modd strategol yn annheg • Rhyddhau ecwiti – pobl yn amharod / methu rhyddhau ecwiti. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso gwella'r cyflenwad, ansawdd, fforddiadwyedd ac addasrwydd tai yn yr ardal er mwyn diwallu anghenion y boblogaeth breswyl.</p>
LLEOL (YNYS MON)	
STRATEGAETH LLEOL YNYS MON 2007-2012	
Anghenion a Gofynion	Oblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Prif bwyslais y ddogfen strategaeth hon yw ystyried 'swyddogaeth tai strategol' y Cyngor yn hytrach na'r 'swyddogaeth landlord' draddodiadol a ystyriwyd mewn blynyddoedd a fu. Yn gywir iawn, rydym bellach yn ystyried y swyddogaeth tai strategol a sut mae'n rhyngweithio ag amcanion a strategaethau corfforaethol eraill megis adfywio economaidd, iechyd, strategaeth gymunedol ac addysg.</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso gwella'r cyflenwad, ansawdd, fforddiadwyedd ac addasrwydd tai yn yr ardal er mwyn diwallu anghenion y boblogaeth breswyl.</p>

<p>Sefydlodd y Cyngor y chwe blaenoriaeth gwasanaeth a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cynyddu nifer y tai fforddiadwy a'r dewis sydd ar gael, gan ganolbwyntio ar y ddarpariaeth rentu cymdeithasol. Bydd hyn yn cynnwys gwella'r holl dai cymdeithasol fel eu bod yn bodloni Safon Ansawdd Tai Cymru erbyn 2012, a chynnal y safon wedi hynny ▪ Taclo digartrefedd ▪ Gwella ansawdd tai ar draws yr holl ddaliadaethau ▪ Gweithio tuag at gyflawni opsiynau tai cynaliadwy ar gyfer aelwydydd bregus ▪ Taclo tiodi tanwydd a chynyddu effeithiolrwydd ynni ▪ Cynnaladwyedd cymunedol a chynhwysiad cymdeithasol 	
STRATEGAETH DIGARTREFEDD I YNYS MÔN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae Deddf Digartrefedd 2002 yn gofyn am i bob awdurdod lleol fabwysiadu Strategaeth Digartrefedd. Dylai'r strategaeth hon fod yn seiliedig ar adolygiad lleol o ddigartrefedd a dylai gydymffurfio â'r weledigaeth a nodir yn y Strategaeth Tai Lleol.</p> <p>Crynodeb o'r Camau Gweithredu Arfaethedig:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Parhau i gefnogi a hybu gwaith <i>Agorfa a'r Lighthouse</i> ▪ Yn unol ag argymhelliad y CGCP Drafft, adolygu'r ddarpariaeth gyfredol a'r gallu i gyflwyno'r ddarpariaeth i fodloni'r anghenion a nodwyd ▪ Ymgysylltu ag awdurdodau a darparwyr eraill i edrych ar ymateb gwasanaeth rhanbarthol. ▪ Anelu i ddarparu nifer o unedau hunangynhwysol i gleientiaid gydag anghenion cefnogi lefel uchel ac yn benodol er mwyn bodloni <i>Gorchymyn Addasrwydd Llety Dros Dro (Cymru)</i>. ▪ Parhau i gefnogi gweithio mewn Partneriaeth Ranbarthol gydag Asiantaethau Cyfiawnder Troseddol i sicrhau bod ein gwasanaethau i rai sy'n gadael y carchar yn briodol i'w anghenion unigol ▪ Rhoi'r gorau i ddefnyddio llety Gwely a Brechwast ar gyfer y grŵp cleient hwn ac eithrio mewn argyfyngau. ▪ Ymgysylltu â'r SMAT a chymdeithasau tai i ddarparu llety ychwanegol i bobl ble y gellir mynd i'r afael â'u hanghenion cefnogi drwy wasanaethau presennol. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso gwella'r cyflenwad, ansawdd, fforddiadwyedd ac addasrwydd tai yn yr ardal ar gyfer pob rhan o'r gymdeithas.</p>

TIRWEDD	
RHYNGWLADOL	
CONFENSIWN TIRWEDDAU EWROPEAIDD Y CE (DILYSWYD 2006)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Y Confensiwn Tirweddau Ewropeaidd (CTE) yw'r confensiwn rhyngwladol cyntaf i ganolbwyntio'n benodol ar dirwedd, ac mae wedi'i ymrwymo'n benodol i warchod, rheoli a chynllunio holl dirweddau Ewrop.</p> <p>Arwyddwyd y CTE gan Lywodraeth y DU ar 24 Chwefror 2006, fe'i dilyswyd ar 21 Tachwedd 2006 ac fe ddaeth yn orfodol ar 1 Mawrth 2007.</p> <p>Mae'r confensiwn yn tynnu sylw at yr angen i gydnabod y dirwedd yn y gyfraith, datblygu polisiau tirwedd sydd wedi'u hymrwymo i warchod, rheoli a chreu tirweddau, a sefydlu gweithdrefnau fel y gall y cyhoedd a budd-ddeiliaid eraill gyfrannu at greu a gweithredu polisiau'r dirwedd. Yn ogystal, bydd yn annog integreiddio'r dirwedd i bob maes polisi perthnasol, yn cynnwys polisiau diwylliannol, economaidd a chymdeithasol.</p> <p>Mae'r mesurau penodol yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> • codi ymwybyddiaeth o werth tirweddau ymysg holl sectorau'r gymdeithas, ac o rôl y gymdeithas yn eu ffurfio; • hyrwyddo hyfforddiant ac addysg ynghylch y dirwedd ymysg arbenigwyr ar y dirwedd, proffesiynau perthnasol eraill, ac mewn cyrsiau ysgol a phrifysgol; • adnabod ac asesu tirweddau, a dadansoddi newidiadau yn y dirwedd, gyda budd-ddeiliaid yn chwarae rhan weithredol; • gosod amcanion ar gyfer ansawdd y dirwedd, gyda'r cyhoedd yn rhan o hynny; • gweithredu polisiau tirwedd, drwy sefydlu cynlluniau a rhaglenni ymarferol. 	<p>Dylai'r Cynllun gynnwys polisiau sy'n gwarchod a mwyhau'r dirwedd.</p>
CENEDLAETHOL	
LLCC (1996) NCT 7 – RHEOLI HYSBYSEBION AWYR AGORED	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
Dyma ganllawiau i Awdurdodau Cynllunio Lleol ar yr ystyriaethau ynghylch rheoli hysbysebion awyr agored er	Dylid ystyried y canllawiau wrth lunio

<p>budd mwynderau a diogelwch y cyhoedd.</p> <p>Rhaid sicrhau bod dyluniad hysbysebion yn gydnaws â'r ardal, ac o ganlyniad, rhaid rhoi ystyriaeth bwysig i hysbysebion mewn ardaloedd cadwraeth. Yn ogystal, bydd angen negodi ar ran y ddwy ochr ynghylch y math o hysbyseb fyddai'n briodol.</p>	<p>polisiau'r CDLI.</p>
LLCC (1998) NCT 14 – CYNLLUNIO ARFORDIROL	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Dyma ganllawiau ar ddatblygiadau mewn ardaloedd arfordirol.</p> <p>Mae angen i'r ACLI benderfynu ar y lleoliadau yr ystyrir fel yr ardaloedd arfordirol mwyaf priodol allai ymdopi â datblygiadau pellach. Mae'n debygol y bydd ystyriaethau cynllunio yn newid, yn amodol ar natur yr ardal arfordirol.</p>	<p>Dylid ystyried y canllawiau wrth lunio polisiau'r CDLI sy'n ymwneud â datblygiadau mewn lleoliadau arfordirol.</p>
LLCC (2002) NCT 19 – TELATHREBU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Rhoddir ystyriaeth i'r twf yn y diwydiannau technolegol a thelathrebu ac o ganlyniad, y galw cymdeithasol ac economaidd am y diwydiannau hynny.</p> <p>Mae galw cymdeithasol ac economaidd am dechnoleg delathrebu fwy modern. Rhoddir arweiniad ynghylch yr angen i reoli datblygiadau telathrebu, y trefniadau ymgynghori y dylid ymgymryd â hwy, ynghyd â'r ystyriaethau iechyd ac amgylcheddol.</p>	<p>Dylai'r CDLI roi ystyriaeth lawn i ofynion strategol rhwydweithiau telathrebu. Dylai'r CDLI ystyried ardrawiad datblygu telathrebu ar gynladwyedd, gan bwysu a mesur yr angen am dwf economaidd gydag effeithiau cymdeithasol ac amgylcheddol.</p>
STRATEGAETH DWRISTIAETH DDIWYLLIANNOL AR GYFER CYMRU (2003)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Dyma Fframwaith i ddatblygu potensial Cymru fel lleoliad twristiaeth ddiwylliannol. Mae hanes, iaith a ffordd o fyw unigryw Cymru yn asedau twristiaeth penodol sy'n gymorth i wahanu Cymru o wledydd eraill y DU. Darperir fframwaith ar sut y gellir gwella ansawdd y cynnyrch twristiaeth ddiwylliannol a sicrhau yr hyrwyddir hyn yn effeithiol.</p> <p>Ceisir sicrhau y cydnabyddir Cymru ledled y byd fel lleoliad sy'n cynnig profiad twristiaeth ddiwylliannol o ansawdd yn seiliedig ar ei diwylliant unigryw sy'n ffurfio rhan hanfodol o brofiad cyflawn yr ymwelwr.</p> <p>Bydd modd cyflawni'r weledigaeth honno drwy ddilyn y camau a ganlyn:-</p>	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo'r iaith Gymraeg a'r treftadaeth diwylliannol a chofleidio'r amrywiaeth a geir yn y gymdeithas. Dylai'r Cynllun gofleidio'r cyfleoedd fydd yn codi o ganlyniad i adnoddau ieithyddol a diwylliannol yr ardal.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Gwella mynediad ymwelwyr at ddiwylliant • Gwella ansawdd profiad ymwelwyr • Codi proffil Cymru fel lleoliad twristiaeth ddiwylliannol • Deall nodweddion a defnyddiau twristiaeth ddiwylliannol 	
LLCC (2002) NCT 12 – DYLUNIO	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae'n darparu canllawiau ar ystyriaethau dylunio da wrth ystyried ceisiadau cynllunio.</p> <p>Mae pwysigrwydd dylunio da yn hanfodol er mwyn sicrhau dyluniad sy'n amgylcheddol gynaliadwy, a sydd â'r gallu i wella'r economi a gwella cynhwysiad cymdeithasol. Bydd angen i ddyluniad datblygiadau gyflawni ei lawn botensial er mwyn sicrhau ei fod yn cynnal ac yn ehangu ansawdd ein hardaloedd a'n traddodiadau gwledig.</p>	<p>Dylid ystyried y canllawiau wrth lunio polisïau'r CDLI sy'n ymwneud â dylunio.</p>
LLEOL	
CYNLLUN RHEOLI AHNE LLŶN (ACLL GWYNEDD)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Gweledigaeth – Ardal gyda thirwedd hanesyddol brydferth, sy'n gyfoeth o fywyd gwyllt a chymunedau bywiog sy'n cynnal yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig ac sy'n ardal a werthfawrogir ac a fwynheir gan drigolion a thwristiaid oherwydd ei rhinweddau.</p> <p>Prif Amcanion:-</p> <ol style="list-style-type: none"> gwarchod, cynnal, a ble bo'n briodol, gwella neu adfer agweddau o'r nodweddion arbennig sy'n gwneud yr ardal yn unigryw. hyrwyddo lles cymdeithasol ac economaidd y cymunedau lleol. 	<p>Dylai'r CDLI ddarparu ar gyfer cadwraeth a ble y bo'n briodol, wella'r amgylchedd naturiol a'r dirwedd, a pharchu hawliau tramwy.</p>
STRATEGAETH TIRWEDD GWYNEDD 2007	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Nodi ardaloedd sydd â gwerth tirwedd uchel iddynt gan ddefnyddio methodoleg LANDMAP.</p>	<p>Dylai'r CDLI gynnwys canfyddiadau'r Strategaeth Tirwedd.</p>

DWR

RHYNGWLADOL	
CYFARWYDDEB Y CE AR NITRADAU (1991) (91/676/EEC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae'r Gyfarwyddeb Nitradau, a fabwysiadwyd gan yr Undeb Ewropeaidd yn 1991, yn ceisio lleihau'r llygredd dŵr a achosir gan nitrogen a ddaw o ffynonellau amaethyddol ac atal y fath llygredd rhag digwydd yn y dyfodol.</p> <p>Mae'r Gyfarwyddeb yn gofyn i Aelod-wladwriaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ddynodi'r holl diroedd sy'n draenio i ddŵr a effeithir gan llygredd nitradau yn Barthau Perygl Nitradau (PPN) • sefydlu côd gwirfoddol o arferion amaethyddol da i'w ddilyn gan yr holl ffermwyr yn y wlad • sefydlu Rhaglen Weithredu orfodol o fesurau er mwyn ceisio mynd i'r afael â nitradau yn cael eu colli mewn amaethyddiaeth. Dylid defnyddio'r Rhaglen Weithredu naill ai mewn PPN neu ledled y wlad gyfan • adolygu graddau'r PPN ac effeithiolrwydd eu Rhaglenni Gweithredu bob pedair blynedd fan leiaf, a gwneud addasiadau yn ôl yr angen. 	<p>Dylai'r cynllun ymgorffori gofynion y Gyfarwyddeb a hwyluso gwarchod a gwella ansawdd dŵr. Yn ogystal, dylai'r Cynllun hwyluso'r ddarpariaeth o ddŵr cynaliadwy.</p>
CYFARWYDDEB FFRAMWAITH DŴR YR UE (2000) (00/60/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Pwrpas y Gyfarwyddeb yw sefydlu fframwaith i warchod dŵr wyneb mewndirol, dyfroedd rhyngbarthol, dyfroedd arfordirol a dŵr daear. Yn fwy penodol, ceisia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • fwyhau statws ac atal ecosystemau dyfrol a gwlypdiroedd cysylltiedig (sy'n dibynnu ar yr ecosystemau dyfrol), rhag dirywio ymhellach • hyrwyddo defnydd cynaliadwy o ddŵr • lleihau llygredd dŵr, yn enwedig yn ôl sylweddau 'blaenoriaeth' a 'blaenoriaeth peryglus' (gweler yr Epil Gyfarwyddebau) • sicrhau y gwelir lleihad graddol mewn llygredd dŵr daear <p>Mae'r Gyfarwyddeb yn gofyn am i Aelod-Wladwriaethau sefydlu rhanbarthau basn afon, ynghyd â chynllun rheoli basn afon ar gyfer pob un ohonynt. Mae'r Gyfarwyddeb yn rhagweld proses gylchol ble y paratoir, gweithredir ac adnewyddir cynlluniau rheoli basn afon bob chwe mlynedd. Mae pedair elfen nodweddiadol i gylch cynllunio basn afon: nodi ac asesu yr effeithiau ar ranbarthau basn afon; monitro amgylcheddol; gosod amcanion amgylcheddol; a dylunio a gweithredu rhaglen o fesurau sydd eu hangen er mwyn eu cyflawni.</p>	<p>Dylai'r Cynllun ymgorffori gofynion y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr a sicrhau na chyfaddawdir ansawdd cyrff dŵr yn Ardal y Cynllun yn sgil cynigion datblygu defnydd tir.</p>

CYFARWYDDEB ANSAWDD DŴR YMDROCHI YR UE (2006) (2006/7/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Prif amcan y Cyfarwyddebau Dŵr Ymdrochi (76/160/EEC a 2006/7/EC) yw gwarchod iechyd cyhoeddus a'r amgylchedd rhag llygredd ymgarthol mewn dyfroedd ymdrochi. Mae gofyn i Aelod-Wladwriaethau nodi ardaloedd ymdrochi poblogaidd a monitro ansawdd dŵr yn y dyfroedd ymdrochi hyn gydol y tymor ymdrochi, sy'n rhedeg o ganol mis Mai hyd ddiwedd mis Medi yn Lloegr.</p> <p>Mae Cyfarwyddeb 76/160/EEC yn nodi nifer o safonau microbiolegol a ffisigocemegol y mae'n rhaid i ddyfroedd ymdrochi gydymffurfio â hwy (safonau 'gorfodol') neu geisio'u bodloni (safonau 'canllaw').</p>	Dylai'r Cynllun hwyluso'r gwaith o warchod a gwella ansawdd dŵr.
EPIL GYFARWYDDEB DŴR DAEAR YR UE (2007)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae'r Gyfarwyddeb hon yn sefydlu mesurau penodol fel y darperir ar eu cyfer yn Erthygl 17(1) a (2) Cyfarwyddeb 2000/60/EC er mwyn atal a rheoli llygredd dŵr daear. Mae'r mesurau hyn yn cynnwys yn benodol:</p> <p>(a) Meini prawf ar gyfer asesu statws cemegol dŵr daear da; a</p> <p>(b) Meini prawf i adnabod a gwyrddroi tueddiadau arwyddocaol a pharhaus sydd ar gynnydd a diffinio'r camau cyntaf i'w dilyn i wrddroi'r tueddiadau.</p>	Dylai'r Cynllun hwyluso'r gwaith o warchod a gwella ansawdd dŵr.
CENEDLAETHOL	
DŴR I'R BOBL A'R AMGYLCHEDD: STRATEGAETH ADNODDAU DŴR I GYMRU A LLOEGR (AA, 2009)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Noda'r strategaeth sut ddylid rheoli adnoddau dŵr drwy Gymru a Lloegr hyd 2050 a thu hwnt er mwyn sicrhau y bydd digon o ddŵr ar gael i bobl ac i'r amgylchedd.</p> <p>Noda'r strategaeth gamau gweithredu o ran newid hinsawdd fydd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Galluogi cynefinoedd a rhywogaethau i addasu'n well i newid hinsawdd; ▪ Galluogi'r ffordd yr ydym yn gwarchod yr amgylchedd dŵr i addasu'n hyblyg i hinsawdd sy'n newid; ▪ Lleihau'r pwysau ar yr amgylchedd a achosir wrth i ddŵr gael ei gymryd i'w ddefnyddio gan fodau dynol; ▪ Annog dewis opsiynau sy'n medru gwrthsefyll newid hinsawdd pan nad oes sicrwydd; ▪ Gwarchod y seilwaith cyflenwad dŵr hanfodol yn well; ▪ Lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr a grëir gan bobl sy'n defnyddio dŵr, gan ystyried y defnydd bywyd cyfan; ▪ Gwella dealltwriaeth o risgiau ac ansicrwydd newid hinsawdd; <p>Noda'r strategaeth gamau gweithredu fydd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwarchod safleoedd cadwraeth sy'n dibynnu ar ddŵr fel eu bod yn gynaliadwy yn yr hirdymor, gan roi 	Dylai'r CDLI hwyluso defnydd effeithlon a chynaliadwy o ddŵr a sicrhau nad yw'r datblygiad yn cael effaith andwyol ar ansawdd y dŵr.

<p>ystyriaeth i effeithiau newid hinsawdd;</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Sicrhau bod materion trwyddedu yn cael eu datrys; ▪ Gwella gwytnwch amgylcheddol, ble bo modd i ni wneud hynny; ▪ Diogelu adnoddau dŵr drwy reoli dalgylchoedd yn effeithiol, gan ystyried y rhyngweithiad rhwng ansawdd a nifer; ▪ Lleihau costau trin ac ynni i ddefnyddwyr dŵr; ▪ Gwella'r dealltwriaeth o sut mae'r amgylchedd dŵr ac ecoleg yn rhyngweithio. <p>Noda'r strategaeth gamau gweithredu o ran tai fydd yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogi tai a datblygiadau cysylltiedig ble gall yr amgylchedd ymdopi â'r gofynion ychwanegol a roddir arno; ▪ Caniatáu dull wedi'i dargedu ble mae'r pwysau ar adnoddau dŵr ar ei fwyaf; ▪ Sicrhau y defnyddir dŵr yn effeithlon mewn cartrefi ac adeiladau a chan ddiwydiant ac amaethyddiaeth; ▪ Rhoi gwell cymhelliant i gwmnïau dŵr ac unigolion i reoli'r galw; ▪ Rhannu adnoddau dŵr presennol yn fwy effeithiol; ▪ Gostwng gollyngiadau ymhellach; ▪ Sicrhau yr ystyrir opsiynau dibynadwy ar gyfer datblygu adnoddau; ▪ Dyrannu adnoddau dŵr yn fwy effeithiol yn y dyfodol. 	
LLCC (2004) NCT 15 - DATBLYGIAD A PHERYGL LLIFOGYDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Noda ganllawiau technegol sy'n ategu'r polisi a nodwyd ym Mholisi Cynllunio Cymru o ran datblygiadau a pherygl llifogydd. Rhydd gyngor ynghylch datblygiadau a pherygl llifogydd fel sy'n berthnasol i egwyddorion cynaladwyedd. Yn ogystal, mae'n darparu fframwaith i asesu'r risg o lifogydd o afonydd/arfordirol neu o ddŵr sy'n llifo o'r datblygiad i leoliadau eraill.</p> <p>Rhydd gyngor ynghylch yr angen i fod yn ofalus wrth ystyried datblygiadau newydd ble mae risg uchel o lifogydd drwy sefydlu fframwaith o ragofalon fydd yn nodi canllawiau ar gyfer gwneud penderfyniadau cynllunio. Y nod yw ceisio cyfeirio datblygiadau newydd draw o ardaloedd sydd dan fgythiad neu sydd mewn perygl uchel o fod yn ardal llifogydd. Bydd angen sicrhau mai dim ond datblygiadau y gellir eu cyfiawnhau yn seiliedig ar brofion a leolir mewn ardaloedd risg uchel. Er mwyn asesu'r ardaloedd ble mae datblygiadau yn addas / anaddas, mae 'map cyngor datblygu' yn bodoli sy'n cynnwys tri pharth llifogydd.</p>	<p>Dylai'r CDLI sicrhau yr ystyrir perygl llifogydd wrth benderfynu ar leoliad datblygiad newydd.</p>

RHANBARTHOL	
CYNLLUNIAU RHEOLI BASN AFON DRAFFT	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae'r deilliannau amgylcheddol y disgwylir i'w gwireddu o ganlyniad i'r gwaith sydd wedi'i gynllunio wedi'u grwpio dan y penawdau a nodir isod, ac fe'u trafodir mewn mwy o fanylder yn y rhannau dilynol.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gwella rheolaeth tir gwledig • Lleihau effeithiau trafndiaeth ac amgylcheddau adeiledig • Sicrhau digon o ddŵr cynaliadwy • Gwella cynefinoedd bywyd gwylt • Ymdrin â llygredd a ddaw o un ffynhonnell 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso gwarchod a gwella ansawdd dŵr a sicrhau nad yw'r datblygiad yn cael effaith andwyol ar ansawdd y dŵr.</p>

PRIDDOEDD, MWYNAU, GWASTRAFF

INTERNATIONAL	
CYFARWYDDEB YR UE AR DIRLENWI (1999) (99/31/EC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Amcan gyffredinol y Gyfarwyddeb yw atal neu leihau gyhyd ag y bod modd yr effeithiau negyddol posib ar yr amgylchedd, yn benodol llygredd dŵr wyneb, dŵr daear, pridd ac aer ac ar yr amgylchedd fyd-eang, yn cynnwys effaith tŷ gwydr, ynghyd ag unrhyw risg ddilynol i iechyd pobl, yn sgil tirlenwi gwastraff yn ystod cylch oes gyfan y safle tirlenwi. Mae'n ceisio hyrwyddo ailgylchu ac adfer a sefydlu arferion tirlenwi o safon uchel ledled yr UE.</p> <p>Mae'r Gyfarwyddeb yn gosod targed ar leihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erbyn 2010, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 75% y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995; • Erbyn 2013, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 50% y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995; • Erbyn 2020, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 35% y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995. 	<p>Dylai'r Cynllun hyrwyddo ailgylchu a hwyluso lleihau'r gwastraff a dirlenwir yn unol â thargedau a osodir gan y Gyfarwyddeb.</p>
CYFARWYDDEB FFRAMWAITH YR UE AR WASTRAFF (2000) (75/442/EEC)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Gyfarwyddeb Fframwaith ar Wastraff yn ceisio gwarchod iechyd cyhoeddus a'r amgylchedd rhag yr effeithiau niweidiol a achosir wrth gasglu, cludo, trin, storio a thipio gwastraff. Rhaid i Aelod-wladwriaethau wahardd gadael, dympio neu waredu gwastraff mewn ffordd afreolus a rhaid iddynt annog atal, ailgylchu ac aildddefnyddio gwastraff.</p> <p>Noda Erthygl 4 y bydd Aelod-wladwriaethau yn cymryd mesurau angenrheidiol i sicrhau bod gwastraff yn cael ei adennill neu ei waredu heb roi'r cyhoedd mewn perygl ac heb ddefnyddio prosesau neu ddulliau allai beryglu'r amgylchedd, ac yn benodol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • heb greu risg i ddŵr, aer neu bridd, neu i blanhigion ac anifeiliaid; • heb achosi niwsans sŵn neu arogleuon; • heb gael effaith andwyol ar gefn gwlad neu ar fannau o ddiddordeb arbennig. 	<p>Dylai'r Cynllun hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir.</p> <p>Dylai'r Cynllun annog aildddefnyddio ac ailgylchu gwastraff.</p> <p>Dylai'r Cynllun adnabod safleoedd ar gyfer cyfleusterau rheoli gwastraff.</p>

CENEDLAETHOL	
LLCC (2002) YN GALL GYDA GWASTRAFF – STRATEGAETH WASTRAFF GENEDLAETHOL CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Rhoddir arweiniad ar sut fydd angen i Gymru symud o fod yn or-ddibynol ar dirlenwi i reoli gwastraff mewn ffordd fwy cynaliadwy. Er mwyn gwarchod ein cymunedau, mae angen lleihau cyfanswm y gwastraff a gynhrychir. Yn ogystal, mae cynnydd mewn lefelau ailgylchu a chompostio yn hanfodol.</p> <p>Gosodir cyfres o dargedau ar gyfer gwahanol fathau o wastraff. Nodir bod angen i bobl Cymru geisio ailgylchu a chompostio mwy. Nodir targed benodol ar gyfer 2009/10 ac fe nodir bod angen ailgylchu a chompostio 40% o wastraff bwrdeistrefol. Ceisir gwireddu'r amcanion hyn drwy hyrwyddo newid, defnyddio adnoddau'n fwy effeithiol a chodi ymwybyddiaeth.</p>	<p>Dylid sicrhau bod polisiâu'r CDLI sy'n ymwneud â gwastraff yn adlewyrchu gofynion y strategaeth.</p>
LLCC (2001) NCT 21 – GWASTRAFF	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Nodir ynddo sut all y system gynllunio gyfrannu at reoli adnodd gwastraff mewn ffordd gynaliadwy. Bwriedir cyflwyno fframwaith cynllunio defnydd tir sy'n gynhwysfawr, integredig a chynaliadwy o ran rheoli gwastraff yng Nghymru.</p> <p>Mae rheoli gwastraff yn gynaliadwy yn rhan bwysig o strategaeth y Cynulliad. Yr ystyriaethau pwysig wrth ymdrin â gweithrediadau rheoli gwastraff yw'r math o adnoddau rheoli gwastraff a'r effeithiau amgylcheddol posib. Rhoddir arweiniad pellach ynghylch datblygiadau gwastraff mewn ardaloedd arbennig megis AHNE.</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhrychir.</p>
LLC (2001) POLISI CYNLLUNIO MINERALAU CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Nodir ynddo bolisi cynllunio defnydd tir Llywodraeth Cynulliad Cymru o ran mwyngloddio mwynau a datblygiadau cysylltiedig yng Nghymru (yn cynnwys y mwynau yn y ddaear a gloddir o dan y ddaear).</p> <p>Cyfeirir at yr angen i ddatblygu mwynau mewn ffordd gynaliadwy. Golyga hyn y gwneir defnydd gofalus o adnodd cyfyngedig ac y diogelir mwynderau cyfredol a'r amgylchedd. Bydd angen cyfyngu a lliniaru unrhyw effaith ar y gymuned leol ac ar yr amgylchedd.</p> <p>Y prif amcanion yw:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darparu adnodd mwynau i fodloni anghenion cymdeithasol a gwarchod yr adnodd rhag cael ei ddisbyddu. • Gwarchod ardaloedd o ddiwylliant naturiol neu ardaloedd adeiledig o bwys. 	<p>Dylai'r CDLI roi ystyriaeth lawn i'r canllawiau a sicrhau fod y defnydd o fwynau yn cael eu datblygu'n gynaliadwy.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • Cyfyngu ar yr effeithiau amgylcheddol a achosir wrth echdynnu mwynau. • Sicrhau yr adferir y safle i safon uchel ac y gwneir ôl-ddefnydd buddiol ohono. • Annog defnydd effeithlon a phriodol o fwynau ac aildefnyddio ac ailgylchu mwynau'n briodol. 	
LLCC (2004) NCT MWYNAU 1 - AGREGAU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Rhoddir cyngor manwl ar y mecanwaith o lunio a darparu polisi echdynnu agregau gan yr Awdurdod Cynllunio Mwynau a'r diwydiant agregau.</p> <p>Angen sicrhau y rheolir y ddarpariaeth mwynau mewn ffordd gynaliadwy ac felly sicrhau cydbwysedd rhwng ystyriaethau amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol. Bydd modd sicrhau bod unrhyw effaith andwyol bosib yn cael ei lliniaru. Y prif amcanion yw:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Darparu agregau mewn ffordd gynaliadwy. • Peidio ag echdynnu mewn lleoliadau ble ceir tirweddau cadwriaethol arbennig neu sydd o bwys cadwriaethol ddiwylliannol, naturiol neu ddaearyddol. • Lliniaru'r r effeithiau andwyol a achosir wrth echdynnu mwynau. • Sicrhau lefel adfer ac ôl-ofal uchel sy'n darparu ar gyfer ôl-ddefnydd buddiol. • Annog gwneud defnydd effeithlon o fwynau drwy gynyddu'r defnydd bosib y gellir ei wneud o adnoddau eraill megis agregau. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso'r gwaith o echdynnu mwynau mewn ffordd gynaliadwy yn ardal y Cynllun.</p>
TUAG AT DYFODOL DIWASTRAFF. CYMRU'N UN: CENEDL UN BLANED	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'n darparu'r weledigaeth ar gyfer dulliau rheoli gwastraff a'r targedau sydd angen eu cyrraedd. Ceisir cyflawni dwy brif darged wrth lwyddo â'r strategaeth wastraff, sef:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erbyn 2025, bydd angen sicrhau bod holl sectorau Cymru yn ailgylchu 70% o'u gwastraff. Bydd hyn yn cynnwys gwastraff masnachol, domestig a'r sector cyhoeddus. • Erbyn 2050, y nod yw llwyddo i ddod yn genedl ddiwastraff. Golyga hyn bod angen dylunio cynnyrch a gwasanaethau fel y ceir gwared ar wastraff yn ei gyfanrwydd. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir.</p>

RHAMBARTHOL	
CYNLLUN GWASTRAFF RHANBARTHOL GOGLEDD CYMRU – AROLWG CYNTAF 2007	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth:</p> <p>Darparu fframwaith cynllunio defnydd tir i reoli gwastraff ac adennill adnoddau mewn ffordd gynaliadwy yng ngogledd Cymru, gyda'r amcanion a ganlyn:</p> <p>Amcan A: Lleihau effeithiau andwyol ar yr amgylchedd ac ar iechyd pobl.</p> <p>Amcan B: Lleihau effeithiau cymdeithasol ac economaidd andwyol ac uchafu cyfleoedd cymdeithasol ac economaidd.</p> <p>Amcan C: Bodloni anghenion cymunedau a busnesau.</p> <p>Amcan D: Cydymffurfio â gofynion deddfwriaethol, targedau, egwyddorion a pholisïau a bennir gan fframwaith polisi Ewropeaidd a chenedlaethol.</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir. Yn ogystal, dylai'r CDLI hyrwyddo aildefnyddio ac ailgylchu gwastraff a hyrwyddo lleihau cyfanswm y gwastraff a dirlenwir, yn unol â thargedau a osodir gan Gyfarwyddbau perthnasol.</p>
DATGANIAD TECHNEGOL RHANBARTHOL AR AGREGAU 2008	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Mae Polisi Cynllunio Mwynau (Cymru), Nodyn Cyngor Technegol Mwynau (Cymru) 1: Agregau (NCTM1), yn gosod un amcan gyffredin, sef ceisio sicrhau bod cyflenwad o agregau (sy'n hanfodol ar gyfer adeiladu), yn cael eu rheoli mewn ffordd gynaliadwy, ac y sicrhau y ceir cydbwysedd rhwng y costau amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol. Bydd y DTRh yn darparu'r sail strategol ar gyfer creu Cynlluniau Datblygu Lleol a Chynlluniau Datblygu Lleol (CDLI) mewn awdurdodau unigol yn y Rhanbarth. Felly, yn unol â'r amcan hwn, bydd y DTRh yn ceisio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sicrhau y gwneir cymaint o ddefnydd â phosib o ddeunyddiau wedi'u hailgylchu a deunyddiau eilradd, ynghyd â gwastraff mwynol. • Diogelu mwynau'r tir gan y gall fod eu hangen yn yr hirdymor. • Adnabod bod ymestyn y chwareli agregau cyfredol yn debygol o fod yn briodol pan ellir bodloni egwyddorion datblygu cynaliadwy. • Pan fo angen cyflenwad o agregau mewn ardaloedd newydd, dylai rhain ddod o leoliadau ble nad oes fawr o gyfyngiadau amgylcheddol a dylid rhoi ystyriaeth i oblygiadau trafndiaeth. • Cynnal cyflenwad o agregau morol sy'n cydymffurfio â gofynion arferion da amgylcheddol. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso echdynnu agregau'n gynaliadwy, gan sicrhau fod cydbwysedd rhwng y costau amgylcheddol, economaidd a chymdeithasol.</p>

LOCAL	
STRATEGAETH GWASTRAFF BWRDEISTREFOL GWYNEDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Prif amcan – rheoli gwastraff bwrdeistrefol mewn ffordd sy'n darparu buddion economaidd a chymdeithasol ynghyd ag amddiffyn yr amgylchedd a iechyd pobl.	Dylai'r CDLI hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir.
STRATEGAETH RHEOLI GWASTRAFF TREFOL YNYS MON, 2004	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Dyhead Llywodraeth Cynulliad Cymru a CLILC yw y bydd gwastraff bwrdeistrefol yng Nghymru yn cael ei reoli mewn ffordd sy'n darparu buddion economaidd a chymdeithasol, ynghyd â gwarchod yr amgylchedd a iechyd pobl yn y dyfodol. Mae Strategaeth Rheoli Gwastraff Bwrdeistrefol Ynys Môn yn cyfrannu'n helaeth at fodloni'r dyhead hwn, yn lleol a chenedlaethol, a sicrhau bod gwastraff bwrdeistrefol yn cael ei reoli mewn ffordd fwy cynaliadwy.</p> <p>Targedau:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erbyn 2009/10 ni ddylai deilliannau gwastraff ar gyfer bob aelwyd fod yn fwy na'r rhai hynny yn 1997/98; ac ▪ Erbyn 2020, dylai deilliannau gwastraff ar gyfer bob person fod yn llai na 300kg/y flwyddyn. <p>Targedau Ailgylchu a Chompostio</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erbyn 2003/04 cyflawni o leiaf 15% o ailgylchu/compostio, gydag isafswm o 5% o gompostio (gyda chompost a geir o ddeunyddiau ffynhonnell wedi'u gwahanu) a 5% o ailgylchu. ▪ Erbyn 2006/07 cyflawni o leiaf 25% o ailgylchu/compostio, gydag isafswm o 10% o gompostio (gyda chompost a geir o ddeunyddiau ffynhonnell wedi'u gwahanu) a 10% o ailgylchu. ▪ Erbyn 2009/10 cyflawni o leiaf 40% o ailgylchu/compostio, gydag isafswm o 15% o gompostio (gyda chompost a geir o ddeunyddiau ffynhonnell wedi'u gwahanu) a 15% o ailgylchu. <p>Targedau'r Gyfarwyddeb Dirlenwi</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Erbyn 2010, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 75% (pwysau) y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995. ▪ Erbyn 2013, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 50% (pwysau) y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995. ▪ Erbyn 2020, lleihau cyfanswm y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy a dirlenwir i 35% (pwysau) y cyfanswm a dirlenwyd ym 1995. 	Dylai'r CDLI hwyluso rheolaeth gynaliadwy o wastraff ac annog lleihau'r gwastraff a gynhyrchir.

TRAFNIDIAETH

RHYNGWLADOL	
PAPUR GWYN Y COMISIWN EWROPEAIDD AR Y POLISI CLUDIANT EWROPEAIDD (2001)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Disgrifia'r papur yr hyn sydd wedi'i gyflawni hyd yma ar lefel yr Undeb a'r Aelod-wladwriaethau a'r hyn a ddylid ei wneud yn y dyfodol agos. Mae'r prif fesurau a awgrymir yn y Papur Gwyn yn cynnwys:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Adfywio'r rheilffyrdd ▪ Gwella ansawdd y sector trafndiaeth ffyrdd ▪ Taro cydbwysedd rhwng y twf mewn aer ▪ Trafndiaeth a'r amgylchedd ▪ Troi aml-ddull teithio yn realiti ▪ Gwella diogelwch ffyrdd ▪ Mabwysiadu polisi am godi tâl effeithiol ▪ Nodi hawliau ac ymrwymadau defnyddwyr ▪ Datblygu trafndiaeth trefol o ansawdd uchel ▪ Datblygu amcanion amgylcheddol tymor canolig a thymor hir ar gyfer system drafnidiaeth gynaliadwy. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso system drafnidiaeth effeithlon a chynaliadwy.</p>
CENEDLAETHOL	
LLC (2008) CYMRU'N UN: CYSYLLTU'R GENEDL – STRATEGAETH DRAFNIDIAETH CYMRU	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI
<p>Rhoddir arweiniad ynghylch sut gellir datblygu modelau i hyrwyddo datblygiadau cynaliadwy a sicrhau bod ardaloedd gwledig yng Nghymru yn cael eu gwasanaethu gan drafnidiaeth cyhoeddus o ansawdd.</p> <p>Eglurir ynddo hefyd sut y bwriedir mynd ati i wireddu deilliannau cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol.</p> <p>Mae'r angen i hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy sy'n gwarchod yr amgylchedd ac sy'n cryfhau bywyd economaidd a chymdeithasol yn hanfodol. Prif weledigaeth y strategaeth yw ceisio sicrhau gwlad sy'n hygyrch i bawb, ble bydd teithio o un gymuned i'r llall yng Nghymru yn weddol hawdd, cynaliadwy ac yn gadael i'r economi ffynnu. Yn ogystal, thaid i drafnidiaeth gyfrannu at warchod yr amgylchedd.</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso datblygu cyfundrefn gludiant effeithiol a chynaliadwy, sy'n gwella mynediad i bawb a fydd yn ei thro yn grymuso cymunedau, yr economi a'r amgylchedd.</p>
FFRAMWAITH TRAFNIDIAETH CYMRU TACHWEDD 2001	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd

<p>Noda'r Fframwaith Trafnidiaeth sut mae Llywodraeth Cynulliad Cymru am geisio arwain a chefnogi cyflwyniad y seilwaith trafndiaeth a'r gwasanaethau sydd eu hangen yng Nghymru yn fewnol ac er mwyn cysylltu Cymru â gweddill y byd.</p> <p>Y targed trafndiaeth cyffredinol a nodir yn <i>GwellCymru</i> oedd: Datblygu system drafndiaeth gynaliadwy sydd wedi'i chydlynu'n well i gefnogi cymunedau lleol a chreu economi ffyniannus.</p> <p>Yr amcan yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwella cludiant cyhoeddus a chymunedol ym mhob ardal er mwyn gwella hygyrchedd i'r rhai hynny nad ydynt yn berchen ar gar; mewn ardaloedd trefol mae gennym amcan ychwanegol i ddenu pobl i beidio â teithio mewn car; ▪ Cynnal a mwyhau coridorau trafndiaeth strategol yng Nghymru i ddarparu mynediad a symudedd o ansawdd uchel; ar gyfer symud yn fewnol a siwrnai a'r rhai sy'n dymuno cael mynediad i weddill y DU, Ewrop a thu hwnt am resymau economaidd, cymdeithasol neu eraill; ▪ hwyluso datblygiad cynaliadwy'r holl brif borthladdoedd a Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd i'w llawn botensial strategol; ▪ cynnal a gwella ffyrdd rhanbarthol a lleol i gynnal ein hasedau a darparu gwell mynediad a symudedd i gludiant cyhoeddus, cerbydau cario llwythi a theithio preifat ar y ffyrdd; ▪ cyfrannu at darged Llywodraeth y DU i gynyddu cyfanswm y nwyddau a symudir ar drên o 80% a gwella effeithiolrwydd ac ansawdd y ffordd y cludir llwythi o nwyddau ar y ffyrdd; ▪ gwella diogelwch, iechyd ac amgylchiadau amgylcheddol, yn enwedig ar y ffyrdd; ▪ cynyddu faint o gerdded a beicio y gellir ei wneud ar siwrnai hanfodol, boed hynny ar gyfer siwrne fer gyfan neu fel rhan o siwrne hwy sy'n cynnwys dulliau cludiant eraill. 	<p>Dylai'r CDLI hwyluso system drafndiaeth effeithlon a chynaliadwy sy'n gwella mynediad i bawb.</p>
YR ADRAN DRAFNIDIAETH (2004): DYFODOL TRAFNIDIAETH: RHWYDWAITH AR GYFER 2030.	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Dyma strategaeth hirdymor sy'n ystyried yr holl ffactorau fydd yn pennu anghenion trafndiaeth dros y 25 mlynedd nesaf ac yn egluro sut mae'r DU yn bwriadu bodloni anghenion o'r fath mewn dull cynaliadwy.</p> <p>Mae tri prif thema yn y strategaeth: buddsoddiad parhaus yn yr hirdymor; gwelliant mewn rheoli trafndiaeth a blaengynllunio. Disgrifia'r nodau hirdymor, fel prif dargedau ar gyfer polisiau byrdymor.</p>	<p>Dylai'r CDLI ystyried anghenion y Cynllun.</p>
YR ADRAN DRAFNIDIAETH (2008) CYFLWYNO SYSTEM DRAFNIDIAETH GYNALIADWY	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r ddogfen yn amlinellu'r pum nod ar gyfer trafndiaeth, gan ganolbwyntio ar yr her o gyflwyno twf economaidd cryf, tra'n lleihau allyriadau nwyon tŷ gwydr ar yr un pryd. Mae'n amlinellu cyfansoddiad allweddol ein seilwaith</p>	<p>Dylai'r CDLI hwyluso datblygiad system drafndiaeth gynaliadwy yn ardal y</p>

<p>genedlaethol.</p> <p>Rydym eisiau i'n system drafnidiaeth:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Gefnogi cystadleuaeth a thwf economaidd cenedlaethol, gan gyflwyno rhwydweithiau trafndiaeth dibynadwy ac effeithlon; ▪ Lleihau allyriadau carbon deuocsid a nwyon tŷ gwydr eraill o drafnidiaeth, a bod taclo newid hinsawdd yn ddeiliant a ddymunir; ▪ Cyfrannu at well diogelwch, iechyd a disgwyliad oes hwy drwy leihau'r risg o farwolaeth, anaf neu salwch o ganlyniad i drafnidiaeth a thrwy hyrwyddo dulliau teithio sy'n fanteisiol i iechyd; ▪ Hyrwyddo cyfle mwy cyfartal i bob dinesydd, a bod cyflawni cymdeithas decach yn ddeiliant a ddymunir; a ▪ Gwella ansawdd bywyd defnyddwyr trafndiaeth a rhai nad ydynt yn defnyddio trafndiaeth a hyrwyddo amgylchedd naturiol iach. 	Cynllun.
LLCC (2007) NCT 18 - TRAFNDIAETH	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Noda ganllawiau polisi cynllunio a chyd-destun o ran trafndiaeth, ynghyd â pharcio, cludiant cyhoeddus a hygyrchedd datblygiadau.</p> <p>Mae system drafnidiaeth effeithlon a chynaliadwy yn hanfodol er mwyn cael cymdeithas fodern, ffyniannus a chynhwysol. Fodd bynnag, gall trafndiaeth gael effaith negyddol, yn enwedig o ran iechyd. Mae'r Cynulliad yn mabwysiadu dull cynaliadwy o ddatblygu fel fframwaith gyffredin. Ceisir sicrhau y darperir seilwaith gwasanaethau trafndiaeth sy'n gwella hygyrchedd, creu economi gryfach, gwella diogelwch ffyrdd ac sy'n meithrin cymunedau mwy cynaliadwy. Yn bennaf, gall y cysyniad o ddatblygu tir ddibynnu ar ddarpariaeth y system drafnidiaeth gyfredol. Yn ogystal, rhoddir canllawiau ar safonau parcio, cynllunio stryd, cerdded a beicio, trafndiaeth cyhoeddus, cynllunio ar gyfer y seilwaith drafnidiaeth ac asesu effeithiau a rheoli gweithrediadau.</p>	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy i wasanaethau a chyfleusterau sy'n gwarchod yr amgylchedd a chryfhau economïau a chymunedau. Bydd argaeledd cludiant cyhoeddus yn ystyriaeth bwysig i'r CDLI, yn enwedig o ran cynaladwyedd, hygyrchedd, lleihau'r ddibyniaeth ar gludiant cyhoeddus a chyfrannu tuag at ymateb i newid hinsawdd.</p>
DEDDF CEFN GWLAD A HAWLIAU TRAMWY 2000 DEFRA (2000)	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Mae'r Ddeddf, sy'n cynnwys pum rhan a 16 Atodlen, yn darparu ar gyfer mynediad y cyhoedd ar droed i fathau penodol o dir, yn diwygio'r gyfraith sy'n ymwneud â hawliau tramwy, cynyddu gwarchodaeth ar gyfer Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) ac yn cryfhau deddfwriaeth orfodi bywyd gwyllt ac yn darparu ar gyfer rheoli Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE) yn well. Mae'r Ddeddf yn cydymffurfio â darpariaethau'r Confensiwn Ewropeaidd ar Hawliau Dynol sy'n gofyn am ymgynghori pan all y mesurau hyn effeithio ar hawliau'r unigolyn.</p>	<p>Dylai'r CDLI ddarparu ar gyfer cadwraeth a ble y bo'n briodol, wella'r amgylchedd naturiol a'r dirwedd, a pharchu hawliau tramwy.</p>

RHANBARTHOL	
CYNLLUN CLUDIANT CYHOEDDUS RHANBARTHOL TAITH	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Gweledigaeth:</p> <p>Hyrwyddo rhwydwaith o wasanaethau cludiant cyhoeddus effeithiol, integredig o ansawdd uchel sy'n cyfrannu at ffyniant economaidd ac amgylcheddol y Rhanbarth, ac yn cyflwyno safonau sylfaenol o ran hygyrchedd a diogelwch sy'n gyson â'r gwerth gorau i bob cymuned, yn cynnwys y rhai sydd wedi'u hynysu'n gymdeithasol.</p> <p>Amcanion:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Clymu ag amcanion awdurdodau lleol eraill o ran trafndiaeth, gan gynnwys y gwerth gorau • Goresgyn ynysiad ac amddifadedd cymdeithasol • Cyfrannu at ddatblygiad economaidd yr ardal • Cael gwared ar y rhwystrau i deithio, yn cynnwys trosglwyddo rhwng dulliau gwahanol o deithio • Bod yn gynaliadwy • Cynnig ansawdd ar hyd y daith gyfan • Bod mor ddiogel â phosib • Bod yn gost effeithiol • Gwneud y defnydd gorau o adnoddau'r sector cyhoeddus a'r sector preifat • Cyflawni'r lefelau sylfaenol hygyrchedd • Gweithio mewn partneriaeth • Bod yn realistig o ran cyflawni • Adeiladu ar sgiliau uchel presennol • Darparu atebion integredig • Datblygu strwythurau a mecanweithiau mwy effeithiol ar gyfer darparu 	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy i wasanaethau a chyfleusterau sy'n gwarchod yr amgylchedd a chryfhau economïau a chymunedau. Bydd argaeledd cludiant cyhoeddus yn ystyriaeth bwysig i'r CDLI, yn enwedig o ran cynaladwyedd, hygyrchedd, lleihau'r ddibyniaeth ar gludiant cyhoeddus a chyfrannu tuag at ymateb i newid hinsawdd.</p>
CYNLLUN CLUDIANT RHANBARTHOL TAITH	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
<p>Bydd Taith yn cyflawni rhwydweithiau trafndiaeth diogel, cynaliadwy ac effeithlon i gefnogi gweithgareddau economaidd a chymdeithasol nifer o gymunedau a busnesau yng ngogledd Cymru, gan roi ystyriaeth i'w rôl Ewropeaidd.</p>	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy i wasanaethau a chyfleusterau sy'n gwarchod yr</p>

<p>Amcanion:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Uchafu hygyrchedd i gyflogaeth, addysg, iechyd a gwasanaethau ar gyfer amrywiol gymunedau gogledd Cymru • Gwella ansawdd a darpariaeth cludiant i deithwyr ar draws y gogledd i mewn i'r ardal ac allan ohoni • Hwyluso symudiad effeithlon nwyddau i gefnogi diwydiant a masnach y Rhanbarth a'i swyddogaethau fel Porth Rhanbarthol • Darparu, hyrwyddo a gwella dulliau teithio a seilwaith gynaliadwy er mwyn isafu effeithiau negyddol cludiant ar yr amgylchedd lleol a byd-eang • Gwella diogelwch holl ddulliau cludiant • Gwella effeithlonrwydd y rhwydwaith trafndiaeth a'r defnydd a wneir ohono • Uwchraddio a chynnal y seilwaith trafndiaeth, gan ddarparu seilwaith newydd sylweddol yn ôl yr angen <p>Blaenoriaethau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bodloni anghenion cludiant amrywiol gogledd Cymru mewn ffordd effeithlon • Proffil a pherfformiad cludiant i deithwyr • Lleihau tagfeydd a hyd siwrnai • Cefnogi datblygiadau • Rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy sy'n effeithlon a diogel • Gwella'r gwasanaeth rheilffyrdd i ogledd Cymru • Symud nwyddau mewn ffordd effeithlon ac amgylcheddol gyfeillgar • Cynllunio a rheoli traffig yn ddoeth • Trafndiaeth gynaliadwy 	<p>amgylchedd a chryfhau economïau a chymunedau.</p>
<p>STRATEGAETH CLUDIANT CYHOEDDUS RHANBARTHOL TRACC (GWYNEDD)</p>	
<p>Amcanion a Gofynion</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd</p>
<p>Cynllunio ar gyfer, ac yn darparu mewn partneriaeth, system drafndiaeth integredig yn Rhanbarth TraCC sy'n hwyluso datblygiad economaidd, sicrhau mynediad at yr holl wasanaethau a chyfleoedd, cynnal a gwella ansawdd bywyd cymunedol a pharchu'r amgylchedd.</p> <p>Dyma flaenoriaethau Cynllun Trafndiaeth Rhanbarthol TraCC:</p>	<p>Dylai'r CDLI hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy i wasanaethau a chyfleusterau sy'n gwarchod yr amgylchedd a chryfhau economïau a chymunedau.</p>

<ol style="list-style-type: none"> 1. Lleihau'r galw am deithio 2. Lleihau effaith symudiadau ar yr amgylchedd leol a byd-eang 3. Gwella diogelwch eiddo a diogelwch personol holl ddefnyddwyr trafnidiaeth 4. Gwella hygyrchedd teithio i wasanaethau, swyddi a chyfleusterau ym mhob sector o'r gymdeithas 5. Gwella ansawdd ac integreiddiad y system cludiant cyhoeddus, yn cynnwys y swyddogaeth cludiant cymunedol 6. Darparu, hyrwyddo a gwella dulliau teithio cynaliadwy 7. Cynnal a gwella'r priffyrdd cyfredol a'r seilwaith drafnidiaeth 8. Sicrhau bod materion teithio a hygyrchedd yn cael eu hintegreiddio'n briodol mewn penderfyniadau sy'n ymwneud â defnydd tir 9. Gwella effeithiolrwydd, dibynadwyedd a chydlyniad symudiadau yng nghanolbarth Cymru a rhwng canolbarth Cymru a rhanbarthau eraill yng Nghymru a Lloegr. 10. Lleihau'r galw am deithio 11. Lleihau effaith symudiadau ar yr amgylchedd leol a byd-eang 12. Gwella diogelwch eiddo a diogelwch personol holl ddefnyddwyr trafnidiaeth 13. Gwella hygyrchedd teithio i wasanaethau, swyddi a chyfleusterau ym mhob sector o'r gymdeithas 14. Gwella ansawdd ac integreiddiad y system cludiant cyhoeddus, yn cynnwys y swyddogaeth cludiant cymunedol 15. Darparu, hyrwyddo a gwella dulliau teithio cynaliadwy 16. Cynnal a gwella'r priffyrdd cyfredol a'r seilwaith drafnidiaeth 17. Sicrhau bod materion teithio a hygyrchedd yn cael eu hintegreiddio'n briodol mewn penderfyniadau sy'n ymwneud â defnydd tir 18. Gwella effeithiolrwydd, dibynadwyedd a chydlyniad symudiadau yng nghanolbarth Cymru a rhwng canolbarth Cymru a rhanbarthau eraill yng Nghymru a Lloegr. 	
LLEOL (ACLL GWYNEDD)	
CYNLLUN GWELLA HAWLIAU TRAMWY GWYNEDD	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd

Rhydd y Cynllun gyfle i'r Cyngor addasu ac adolygu'r rhwydwaith ar gyfer defnydd heddiw a chyfrannu at gyflwyno'r buddion ehangach i drigolion Gwynedd ac ymwelwyr.	Dylai'r CDLI ddarparu ar gyfer cadwraeth a ble bo'n briodol, wella'r amgylchedd naturiol a'r dirwedd, a pharchu hawliau tramwy.
STRATEGAETH CLUDIANT CYMUNEDOL GWYNEDD	
<p>Amcanion a Gofynion</p> <p>Prif Amcan: Datblygu a hyrwyddo rhwydwaith cludiant gwirfoddol a chymunedol sy'n weithredol ac arloesol sy'n cynnig dewisiadau hygrychedd sy'n ymateb i anghenion lleol, gwella cynhwysiad cymdeithasol ac sy'n cynnig y gwerth gorau.</p> <p>Camau Strategol:</p> <p>Amcan 1 – Cydlynu ac Integreiddio – annog defnyddio cludiant cymunedol ar draws adrannau pan fo hynny'n cael ei adnabod fel y ffordd orau o fynd i'r afael â sialensiau cludiant a bodloni anghenion mynediad a nodir yn strategaethau ehangach y Cyngor, gwella integreiddiad gwasanaethau cludiant cymunedol gyda gwasanaethau bws a thrên eraill i sicrhau gwell effeithlonrwydd yn y rhwydwaith cludiant teithwyr a rhoi mynediad i ddefnyddwyr i well dewis o wasanaethau a lleoliadau.</p> <p>Amcan 2 – Partneriaeth – datblygu partneriaeth ystyrlon wrth gynllunio a darparu cludiant cymunedol.</p> <p>Amcan 3 – Cyfleoedd Datblygu – datblygu ac annog arferion gorau wrth weithredu ac mewn safonau technegol; ymchwilio i gynlluniau cludiant cymunedol uwch a'u cyflwyno ble byddant yn mynd i'r afael â'r angen fwyaf effeithiol; ymchwilio i system froceriaeth ledled y sir a gweithredu hynny er mwyn sicrhau bod cerbydau nad ydynt yn cael eu defnyddio'n llawn yn cael eu darparu ar gyfer y sector cludiant cymunedol a gwirfoddol.</p> <p>Amcan 4 – Hyfforddiant</p>	<p>Goblygiadau i'r CDLI</p> <p>Dylai'r CDLI hyrwyddo rhwydweithiau trafndiaeth cynaliadwy i wasanaethau a chyfleusterau sy'n gwarchod yr amgylchedd a chryfhau economïau a chymunedau. Bydd argaeledd cludiant cyhoeddus yn ystyriaeth bwysig i'r CDLI, yn enwedig o ran cynaladwyedd, hygrychedd, lleihau'r ddibyniaeth ar gludiant cyhoeddus a chyfrannu tuag at ymateb i newid hinsawdd.</p>
LLEOL (ACLI YNYS MÔN)	
CYNLLUN TRAFNDIAETH LLEOL YNYS MÔN	
Amcanion a Gofynion	Goblygiadau i'r CDLI ar y Cyd
Mae'r CTLI yn fecanwaith i annog dulliau teithio sy'n amgylcheddol gyfeillgar . Er mwyn annog mwy o bobl i gerdded a beicio, mae'r Cyngor Sir a'i bartneriaid yn gweithredu Strategaeth Hawliau Tramwy a Strategaeth Beicio yn barod. Mae'r CTLI yn adlewyrchu prif ddarpariaethau'r dogfennau hyn.	Dylai'r CDLI hyrwyddo dulliau cludiant sy'n garedig i'r amgylchedd a datblygu rhwydwaith cludiant craidd wedi'i

<p><i>Gweledigaeth Trafnidiaeth Strategol Ynys Môn yw:</i> Datblygu rhwydwaith drafnidiaeth graidd sydd wedi'i hintegreiddio'n dda sy'n ddiogel, effeithlon, glân a theg sy'n cefnogi ac ategu strategaeth defnydd tir y Cyngor.</p> <p><i>Mae'r dadansoddiad a nodir yn y CTLI yn nodi wyth thema allweddol ble mae cyfleoedd yn codi i gyflawni Gweledigaeth Trafnidiaeth Strategol Ynys Môn:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Trafnidiaeth Integredig ▪ Gwelliannau mewn Teithio Cyhoeddus ▪ Gwelliannau mewn Teithio Preifat ▪ Teithio Glanach ▪ Teithio Diogel ▪ Rheoli Teithio Busnes ▪ Gwelliannau Parcio ▪ Rheoli a chynnal a chadw'r Rhwydwaith Priffyrdd 	<p>hintegreiddio'n dda ac sy'n ddiogel, effeithiol, glân a theg.</p>
--	--

ATODIAD 2

Dadansoddiad Gwaelodlin AC/AAS

DADANSODDIAD GWAELODLIN YNYS MON

Bioamrywiaeth

Mae Ynys Môn yn cynnwys amrywiaeth gyfoethog o fflora a ffawna ar draws yr amgylchedd daearol, morol ac arfordirol. Adlewyrchir pwysigrwydd y fioamrywiaeth hon gan nifer y safleoedd dynodedig, sy'n cynnwys 8 ACA, 3 AGA, 1 Ramsar a 60 SoDdGA. Mae gan Ynys Môn nifer o gynefinoedd â blaenoriaeth gan gynnwys Rhos yr Iseldir a'r Arfordir, Gwelyau Cors, Ffeniau, Coetiroedd Llydanddail, Gwrychoedd Hynafol a Chyfoethog Mewn Rhywogaethau, Pyllau ac Ymylon Ffyrdd sy'n Gyfoethog Mewn Blodau; yma y mae rhai o'r Twyni Tywod mwyaf eang yng Nghymru. Mae rhai o'r rhywogaethau prin ac a warchodir ar Ynys Môn yn cynnwys y Fadfall Gribog, y Wiwer Goch, y Dyfrgi, Llygoden y Dŵr a'r Frân Goesgoch, ac mae cynlluniau gweithredu ar gyfer pob un o'r rhain.

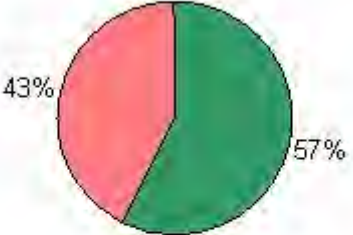
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
Safleoedd Ewropeidd	<p style="text-align: center;">Dynodiadau Ewropeidd ar Ynys Môn¹</p> <p><small>© Heddluau y Gorn, Cofreirio'r Ffôn Cymru a'r Ynys Môn Rhif Ffôn: 030020412 © Crown copyright. All rights reserved. Isle of Anglesey County Cofreirio'r Ffôn: 030020412</small></p>	<p>Dangosydd 21: Canran y nodweddion ar safleoedd Natura 2000 mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella³ yng Nghymru</p> <p>Statws y dangosydd: Sefydlog / Dim tuedd glir</p> <p>Rhywogaethau - pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd 45% o'r holl rywogaethau mewn cyflwr ffafriol yn yr asesiadau o 2000 i 2009. • Mae amrywiaeth mawr rhwng y grwpiau o rywogaethau. Er enghraifft, roedd 80% neu fwy o famaliaid ac adar morol 	<p>Gwarchod ardaloedd dynodedig ac ardaloedd ehangach o fioamrywiaeth trwy sicrhau bod datblygiadau yn cael cyn lleied o effaith â phosibl.</p> <p>Gwella ardaloedd dynodedig ac ardaloedd ehangach o fioamrywiaeth trwy gynnal a gwella isadeiledd gwyrdd.</p>	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd						
Bioamrywiaeth										
	<p>Safleoedd Ewropeaidd a leolir ar Ynys Môn²:</p> <p>Ardaloedd Cadwraeth Arbennig</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ACA Twyni Tywod Abermenai i Aberffraw (1871ha) 2. Arfordir Ynys Môn: ACA Morfa Heli (1058ha) 3. ACA Ffeniau Ynys Môn (467ha) 4. ACA Cemlyn (14ha) 5. ACA Glan-traeth (14ha) 6. ACA Arfordir Ynys Gybi (464ha) 7. ACA Llyn Dinam (36ha) 8. ACA Afon Menai a Bae Conwy <p>Ardaloedd Gwarchodaeth Arbennig (AGA)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. AGA Arfordir Ynys Gybi (608ha) 2. AGA Ynys Seiriol (31ha) 3. AGA Ynys Feurig, Bae Cemlyn ac Ynysoedd y Moelrhoniaid (31ha) <p>Ramsar</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ramsar Ffeniau Ynys Môn a Llŷn (625ha) 		<p>mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella. Fodd bynnag, roedd 80% neu fwy o amffibiaid, gloynnod byw a physgod mewn cyflwr anffafriol.</p> <p>Cynefinoedd - pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oddi mewn i'r mwyafrif o'r grwpiau o gynefinoedd, roedd rhwng 40% a 50% o'r nodweddion mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella yn yr asesiadau o 2000 i 2009. Y tu allan i'r amrediad hwnnw, roedd 100% o'r ogofâu a 75% o'r riffiau a'r ogofâu môr mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella. Fodd bynnag, roedd 76% o'r glaswelltiroedd yr iseldir a 70% o'r traethellau, y baeau a'r lagwnau mewn cyflwr anffafriol. 							
<p>Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig</p>	<p>Ceir 60 SoDdGA yn Ynys Môn⁴:</p> <table border="0" style="width: 100%;"> <tr> <td style="width: 33%;">1. Arfordir Gogleddol Penmon</td> <td style="width: 33%;">22. Glannau Ynys Gybi: Holy Island Coast</td> <td style="width: 33%;">40. Nantanog</td> </tr> <tr> <td>2. Parc Baron Hill</td> <td></td> <td>41. Cwningar Niwbwrch - Ynys</td> </tr> </table>	1. Arfordir Gogleddol Penmon	22. Glannau Ynys Gybi: Holy Island Coast	40. Nantanog	2. Parc Baron Hill		41. Cwningar Niwbwrch - Ynys		<p>SoDdGAoedd yng Nghymru – yr Wybodaeth Gyfredol (Ebrill 05 i Mawrth 06)⁵:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae 12% o Gymru wedi'i 	
1. Arfordir Gogleddol Penmon	22. Glannau Ynys Gybi: Holy Island Coast	40. Nantanog								
2. Parc Baron Hill		41. Cwningar Niwbwrch - Ynys								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Bioamrywiaeth					
	3. Beddmanarch-Cymyran 4. Bwrdd Arthur 5. Cadnant Dingle 6. Cae Gwyn 7. Caeau Talwrn 8. Pen Bryn yr Eglwys 9. Bae Cemlyn 10. Clegir Mawr 11. Coed y Gell a Morfa Dulas 12. Cors Bodeilio 13. Cors Bodwrog 14. Cors Erddreiniog 15. Cors Goch 16. Cors y Farl 17. Craig Wen / Cors Castell 18. Fferam Uchaf 19. Glannau Penmon-Biwmares 20. Glannau Porthaethwy 21. Glannau Rhoscolyn	23. Glan-Traeth 24. Gwenfro a Rhos y Gad 25. Henborth 26. Llanbadrig - Dinas Gynfor 27. Llyn Alaw 28. Llyn Bodgylched 29. Llyn Garreg-Lwyd 30. Llyn Hafodol a Cors Clegyrog 31. Llyn Llygeirian 32. Llyn Llywenan 33. Llyn Maelog 34. Llyn Padrig 35. Llyn Traffll 36. Llynnau Y Fali - Valley Lakes 37. Cors Ddyga / Malltraeth Marsh 38. Mariandyrys 39. Mynydd Parys	Llanddwyn 42. Penrhos Lligwy 43. Penrhynoedd 44. Porth Diana 45. Ynys Seiriol / Puffin Island 46. Gwely cyrs Rhoscolyn 47. Rhosneigr 48. Riffiau Rhosneigr 49. Salbri 50. Ynysoedd y Moelrhoniaid 51. Traeth Lligwy 52. Tre Wilmot 53. Tre'r Gof 54. Trwyn Dwlban 55. Tŷ Croes 56. Tyddyn y Waen 57. Tywyn Aberffraw 58. Waun Eurad 59. Y Werthyr 60. Ynys Feurig	dynodi'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) <ul style="list-style-type: none"> Yn ystod 2005/6 cafodd Cymru dri SoDdGA, 399 ha yn ychwanegol Mae 71% o SoDdGAoedd yn ôl ardal hefyd yn safleoedd o bwysigrwydd rhyngwladol ar gyfer bywyd gwylt Gellir cyrraedd chwarter y SoDdGAoedd oddi mewn i 1km o dref neu ddinas Mae 62% o SoDdGAoedd yn ôl ardal yn cael eu dosbarthu fel tir mynediad agored. O sampl o SoDdGAoedd, ystyrid bod 47% o'r cynefinoedd a'r rhywogaethau dynodedig mewn cyflwr ffafriol Gwyddys bod 25% o SoDdGAoedd yn ôl ardal ym mherchnogaeth cyrff sector cadwraeth neu'n cael eu rheoli ganddynt 	

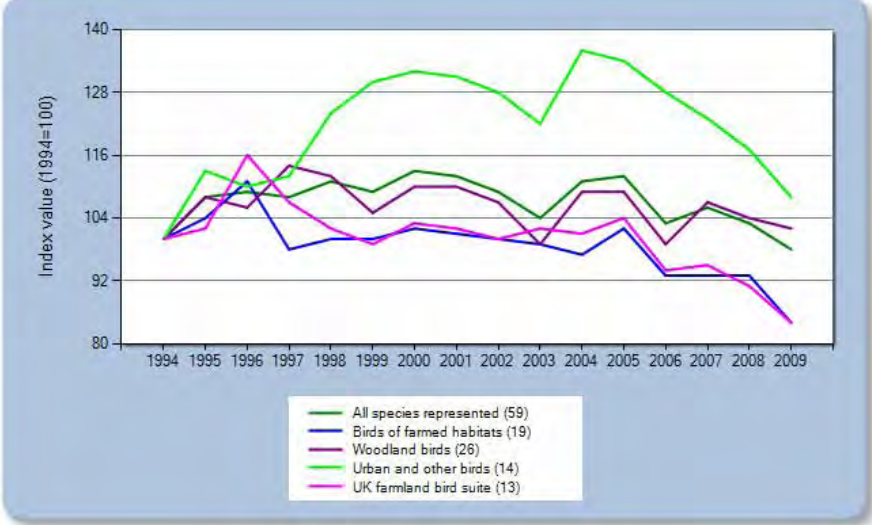
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
Cynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth	Cynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth Lleol ym Môn⁶		Crynodeb o brif ganlyniadau Rownd Adrodd Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig 2008 ⁷ :	
	<p>Cynefinoedd:</p> <p>Gwrychoedd Cors Bori Arfordirol a Gorfifdir Lagwnau Heli Arfordirol Twyni Tywod Arfordirol Ymylon Caeau Ymylon Ffyrdd sy'n Gyfoethog Mewn Blodau Gerddi Llynnoedd Calchbalmant Ffeniau yr Iseldir Rhostir yr Iseldir Clogwyni a Llethrau Arforol Planhigfeydd Pyllau Afonydd a Nentydd Traethau Tywodlyd Gwelyau Morwellt Gwelyau Cors Gwlyb Coetir</p>	<p>Rhywogaethau:</p> <p>Tylluan Wen Aderyn y Bwn Ysgyfarnog Brown Brân Goesgoch Madfall Gribog Llamdyddion Brith y Gors Gelen Meddyginiaethol Dyfrgi Llysiâu'r Afu Petalog Y Wiwer Goch Tafolen y Traeth Ehedydd Mwsogl Pluog Main Gwyrdd Mursen y De Crafanc Trillob Llygoden y Dŵr Ystlum Lleiaf (Cyffredin) Ystlum Lleiaf (Soprano) Ystlum Mawr Ystlum Pedol Lleiaf Ystlum Hirglust</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mae partneriaethau Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth ar lefel y Deyrnas Unedig ac ar lefel leol yn parhau i ddarparu manteision i rai rhywogaethau a chynefinoedd â blaenoriaeth, gyda chyfradd y dirywiad yn arafu ac mewn rhai achosion wedi peidio neu wedi'i wrthdroi. Fodd bynnag, mae llawer o waith ar ôl i'w wneud. • Roedd 8 cynefin â blaenoriaeth (18%) a 40 rhywogaeth â blaenoriaeth (11%) yn cynyddu neu roedd yn debygol eu bod yn cynyddu. • Roedd 9 cynefin â blaenoriaeth (20%) a 144 o rywogaethau â blaenoriaeth (39%) yn sefydlog neu roedd yn debygol eu bod yn sefydlog. • Roedd 19 cynefin â blaenoriaeth (42%) ac 88 rhywogaeth â blaenoriaeth (24%) yn dirywio neu roedd yn debygol eu bod yn dirywio ond mae cyfradd y dirywiad yn arafu i 9 cynefin (20%) a 28 rhywogaeth (8%). • Adroddwyd bod 8 rhywogaeth wedi eu colli ers cyhoeddi Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig ym 1994 a chredid bod 11 wedi eu colli cyn y dyddiad hwn. • Adroddwyd ein bod yn gwybod mwy am anghenion cadwraeth cynefinoedd a rhywogaethau â blaenoriaeth o gymharu â 2002, ond bod bylchau o hyd yn ein monitro. Y tu hwnt i 2010, adnabuwyd bod y prif fylchau yn debygol o fod ar gyfer 	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
			<p>cynefinoedd morol, arfordirol a glaswelltir ac ar gyfer grwpiau o anifeiliaid di-asgwrn-cefn a phlanhigion.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd cynnydd ar dargedau yn gymysg. Ar gyfer y rhai hynny a oedd wedi'u hanelu at gynnal bioamrywiaeth (yr amserlen ar gyfer y rhain yw 2010), roedd 52% o'r targedau rhywogaethau wedi'u cyrraedd ac 17% heb eu cyflawni; o ran rhywogaethau, roedd 26% wedi'u cyrraedd a 30% heb eu cyflawni. Roedd y gweddill naill ai ddim yn hysbys neu heb gael eu hadrodd. O ran y targedau a oedd wedi'u hanelu at wneud gwelliannau, nid oedd cymaint o gynnydd â'r disgwyl wedi bod gyda'r mwyafrif, ond gyda rhai rhywogaethau, megis Pryf Cop y Fuwch Goch Gota, y glöyn byw Glas Mawr ac Aderyn y Bwn, roedd y cynnydd yn drawiadol. • Roedd colli cynefin/ dirywiad cynefin (yn enwedig o ganlyniad i amaethyddiaeth, newidiadau mewn arferion rheoli neu ddatblygu isadeiledd) a chynhesu byd-eang yn parhau i fod yn brif fygythiadau a adroddwyd ar gyfer y gyfran fwyaf o rywogaethau a chynefinoedd â blaenoriaeth. 	
Gwarchodfe ydd Natur Cenedlaethol	<p>Cors Erddreiniog Cors Erddreiniog yw'r fwyaf o ffeniau Môn. Lleolir y warchodfa helaeth hon bum cilometr i'r gorllewin o Benllech ar ochr ogledd-ddwyreiniol yr ynys, gyda phentrefi bychain Capel Coch i'r gorllewin a Brynteg i'r dwyrain.</p> <p>Cors Goch Mae gwarchodfa Cors Goch yn un o nifer o ffeniau'r iseldir ar Ynys Môn ac fe'i lleolir rhwng pentrefi Pentraeth a Benllech. Saif y warchodfa yng ngwely rhewlyn</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd					
Bioamrywiaeth									
	<p>hynafol. Dros amser, mae pant hynafol y llyn wedi llenwi gyda mawn, wrth i blanhigion ffynnu a marw dros y 10,000 o flynyddoedd diwethaf – gan adael y ffen a welwn heddiw.</p> <p>Cors Bodeilio Mae Cors Bodeilio yn warchodfa natur o bwysigrwydd cenedlaethol oherwydd ei chors galchog unigryw, sy'n gorwedd mewn dyffryn calchfaen bas rhwng Llangedfni a Phentraeth, ar Ynys Môn. Mae dŵr o'r calchfaen carbonifferaidd o'i gwmpas yn bwydo'r gors, ac mae hyn yn ei dro wedi annog amrywiaeth o wahanol rywogaethau ffen gwlyptir i ddatblygu, sy'n ffynnu dros y gwely o fawn ffen.</p> <p>Cwningar Niwbwrch ac Ynys Llanddwyn Wedi'i leoli ym mhen de-orllewinol Ynys Môn, yn gwarchod agoriad deheuol Afon Menai, y mae Cwningar Niwbwrch yn un o'r systemau twyni tywod arfordirol gorau ym Mhrydain, gydag eangderau mawr o dwyni symudol a sefydlog. Mae i'r warchodfa nodweddion daearegol pwysig – y creigiau cyn-Gambriaidd (rhai o'r hynaf yn y wlad) y mae Ynys Llanddwyn wedi'i ffurfio ohonynt a'r lafâu clustog sy'n ffurfio'r ddynesfa i'r ynys llanw honno⁸.</p>		<p>Asesiad o'r Safle Cyfan⁹</p> <p>Statws</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Statws</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol</td> <td>57%</td> </tr> <tr> <td>Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio</td> <td>43%</td> </tr> </tbody> </table> <p> ■ Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol ■ Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio </p>	Statws	Procent	Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol	57%	Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio	43%
Statws	Procent								
Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol	57%								
Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio	43%								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd							
Bioamrywiaeth											
		<p>Statws yr holl nodweddion cynefin a rhywogaethau GNG</p> <table border="1"> <caption>Statws yr holl nodweddion cynefin a rhywogaethau GNG</caption> <thead> <tr> <th>Statws</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ffatriol</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>Anffatriol adferol</td> <td>34%</td> </tr> <tr> <td>Anffatriol ac yn dirywio</td> <td>26%</td> </tr> </tbody> </table>	Statws	Procent	Ffatriol	40%	Anffatriol adferol	34%	Anffatriol ac yn dirywio	26%	
Statws	Procent										
Ffatriol	40%										
Anffatriol adferol	34%										
Anffatriol ac yn dirywio	26%										
Gwarchodfe-ydd Natur Lleol	<p>Ceir chwe Gwarchodfa Natur Leol ar Ynys Môn:</p> <p>Coed Cyrnol Ardal o flaendraeth a coetir cymysg ger pont Menai, y bont grog enwog. Mae'r safle trefol hwn yn fan poblogaidd i bobl leol fynd i gerdded. Golygfeydd braf o'r Fenai, gyda hwyaid yr eithin, y pibydd coesgoch, piod y môr a phibydd y mawn yn aml i'w gweld ar y glannau cyfagos.</p>	Data Gap.									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	<p>Cytir Mawr/ Llandegfan Rhostir oedd yr ardal fechan hon o dir comin i'r dwyrain o hen bentref Llandegfan ar un adeg, ond fe greodd tan difrifol yn ystod sychder mawr 1976 yr amodau perffaith ar gyfer coed bedw a choetir yw llawer o'r safle erbyn heddiw. Llwyddwyd i ddal gafael ar weddillion yr hen rostir.</p> <p>Comin Llanddona Mae pentref Llanddona wedi'i blethu'n agos â'i dir comin – o ganlyniad i ganrifoedd o erydu'r tir comin gan dyddynwyr. O ganlyniad, mae grug yn nodwedd amlwg yn nhirwedd y pentref, ond mae swyddogaeth wreiddiol y tir fel tir pori ac ar gyfer casglu cynnud (coed tân) wedi peidio â bod ers blynyddoedd lawer ac mae'r hyn sy'n weddill yn cael ei dorri neu weithiau'n cael ei losgi. Mae'r llain mwy o dir comin yn Rhos Llaniestyn i'r dwyrain, sef ardal hyfryd o ros yr iseldir, yn dal i fod â'r potensial ar gyfer ei reoli'n draddodiadol (pori a llosgi) unwaith eto.</p> <p>Comin Llangoed Arferai gwartheg y pentrefwyr bori ar y tir comin hwn ar un adeg, ond wedi i'r defnydd hwn beidio fflynyddoedd lawer yn ôl, mae wedi datblygu'n goetir gwlyb o goed helyg a choed gwern.</p> <p>Trwyn yr Wylfa Rhoddwyd y pentir hwn ger atomfa'r Wylfa i'r gymuned leol gan y cwmni ynni niwclear. Yn gymysgedd o laswelltir a rhos yr arfordir, mae'n lleoliad rhagorol ar gyfer gwyllo mulfrain gwynion, palod Manaw, gwenoliaid y môr ac ati yn hedfan heibio.</p> <p>Nant y Pandy Ardal o goetir cymysg ar hyd dyffryn serthochrog Afon Cefni. Ceir yno nifer dda o dderw digoes yn ogystal â choed castanwydd melys, coed ffawydd a choed llarwydd wedi'u plannu. Mae'r safle yn cynnwys corstir a'r afon lle gellir gweld</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	ambell drochwr swil weithiau a dyfrgi ¹⁰ .			
Coetiroedd Hynafol	Gorchuddir 3.5% o Ynys Môn gan goed, sy'n gyfran isel iawn o gymharu â rhannau eraill o Gymru ac Ewrop; gorchuddir 13% o Gymru a 33% o'r Undeb Ewropeaidd gan goed ar gyfartaledd. Dim ond Gwlad yr Ia a Malta, trwy Ewrop gyfan, sydd â chanran is o goed yn gorchuddio'r tir. Mae llawer o'r coetir yn dameidiog ac ar wasgar ac felly mae iddo gyfyngiadau o ran gallu cynnig cynefin i rywogaethau o anifeiliaid, adar neu blanhigion sy'n brin yn lleol. Mae coetir hynafol a lled-naturiol yn adnodd arbennig o brin; ceir llai na 250 hectar ar Ynys Môn, sef llai na 0.5% o'r harwynebedd tir. Mae'r rhan fwyaf o'r coetir sydd mewn perchnogaeth breifat yn cael ei reoli'n wael ¹¹ .			
Adar	<p>Mae'r data poblogaeth adar ar lefel Cymru-gyfan.</p> <p>Digonedd tymor-byr o adar sy'n bridio'n eang yng Nghymru, 1994 i 2009¹²</p> 		<ul style="list-style-type: none"> • Yn gyffredinol, yng Nghymru, gwelodd 16.9% o rywogaethau gynnydd a 42.7% ostyngiad yn eu hamrediad rhwng 1968-1972 ac 1988-1991. Fe arhosodd 40.3% ohonynt yn sefydlog. • Gwelodd dros hanner y rhywogaethau o adar o gynefinoedd wedi'u ffermio ostyngiad yn eu hamrediad dros y cyfnod o 20 mlynedd. 	

¹ Cyngor Sir Ynys Môn

² JNCC - Protected sites.

³ Llywodraeth Cynulliad Cymru (Gorffennaf 2010) Cyflwr yr Amgylchedd. Ar gael arlein: <http://wales.gov.uk/topics/statistics/headlines/environment2010/100722/?lang=en>

⁴ Anglesey Nature : Natur Môn - Protected Areas. Ar gael arlein: <http://angleseynature.co.uk/>

⁵ CCGC - SoDdGAoedd yng Nghymru – Adroddiad Cyflwr Gwybodaeth Gyfredol ar gyfer Ebrill 2005 - Mawrth 2006.

⁶ System Adrodd am Weithredu dros Bioamrywiaeth (BARS) – Cynlluniau Partneriaeth - G. Cymru/ N. Wales - Cynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth Ynys Môn LBAP. Ar gael arlein: <http://ukbars.defra.gov.uk/>

⁷ JNCC - The UK Biodiversity Action Plan: Highlights from the 2008 reporting round. Ar gael arlein: <http://jncc.defra.gov.uk/default.aspx?page=5398>

⁸ CCGC - Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol. Ar gael arlein: <http://www.ccw.gov.uk/landscape--wildlife/protecting-our-landscape/special-landscapes--sites/protected-landscapes/national-nature-reserves.aspx>

⁹ CCGC - Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol- Statws y GNC. Ar gael arlein: <http://www.ccw.gov.uk/landscape--wildlife/protecting-our-landscape/special-landscapes--sites/protected-landscapes/national-nature-reserves/nnr-report.aspx>

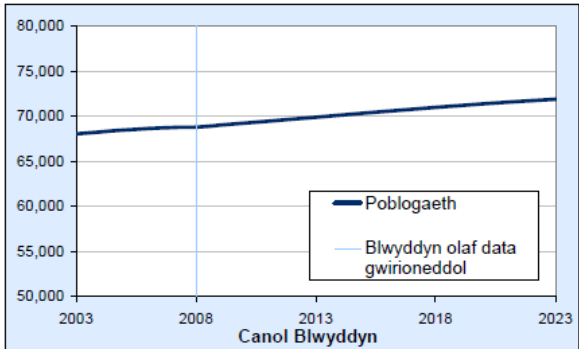
¹⁰ Anglesey Nature : Natur Môn - Protected Areas. Ar gael arlein: <http://angleseynature.co.uk/>

¹¹ Cyngor Sir Ynys Môn – Strategaeth Coed Gwrychoedd a Choetir Cyngor Sir Ynys Môn 2003-08

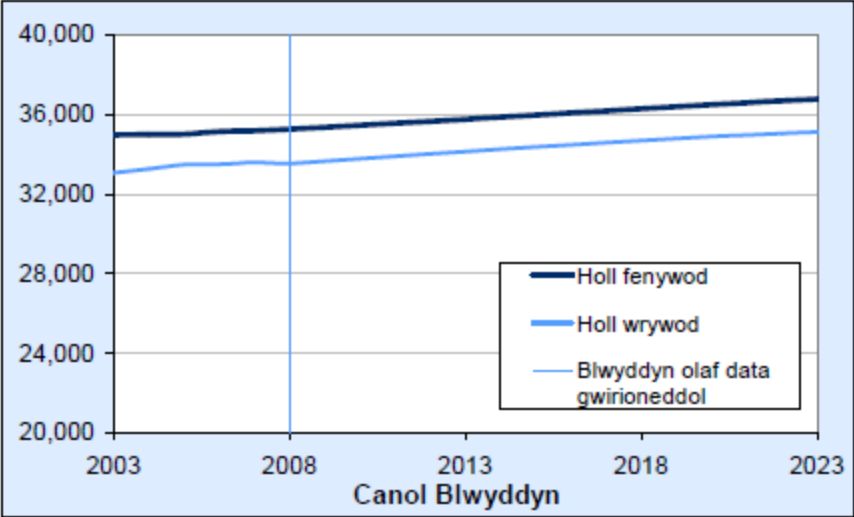
¹² Llywodraeth Cynulliad Cymru <http://www.statswales.wales.gov.uk/TableViewer/document.aspx?ReportId=5759>

Cymunedau

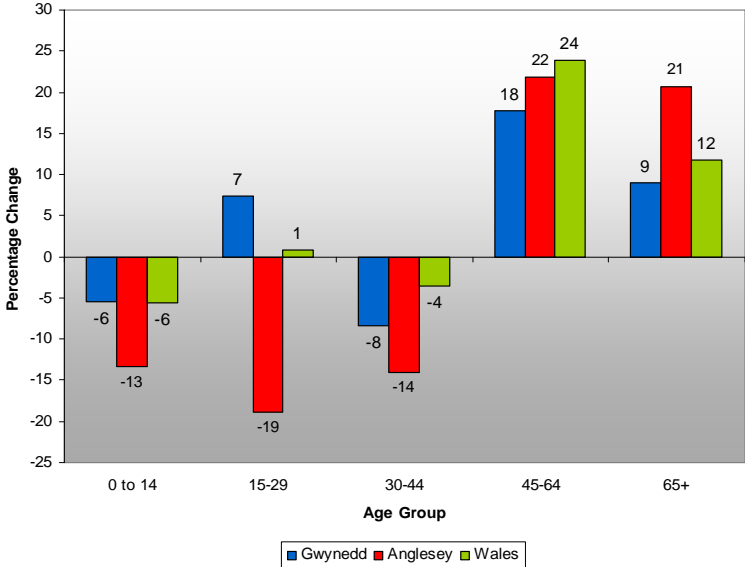
Mae poblogaeth Ynys Môn yn mynd yn hŷn, gyda llai o blant yn cael eu geni a mwy o bobl yn byw yn hŷn, ac mae hyn yn adlewyrchu'r tuedd cenedlaethol. Er y rhagwelir i'r nifer o enedigaethau yn Ynys Môn ostwng yn ystod 25 mlynedd i ddod, rhagwelir y bydd y Gyfradd Ffrwythlondeb yn aros yn eithaf sefydlog. Rhagwelir y bydd y nifer o farwolaethau yn Ynys Môn yn gostwng hyd at 2014/15, ac yna cynyddu eto oherwydd disgwyliad oes uwch, fydd yn cyfrannu at dwf y boblogaeth sy'n mynd yn hŷn. Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru wedi dangos bod 55% o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (LSOAs) yn Ynys Môn yn fwy difreintiedig na chyfartaledd Cymru. O'r 44 LSOAs yn Ynys Môn, disgyn tri (Morawelon, Tudur a Phorthyfelin) o fewn 10% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Mae gan Ynys Môn un o'r cyfrannau uchaf o drigolion gwyn yn y wlad. Yn 2007, amcangyfrifwyd mai 69,000 oedd poblogaeth Ynys Môn, a bod 68,300 o'r boblogaeth yn wyn. Mae gan Ynys Môn lefelau trosedd a damweiniau ffyrdd sy'n is na'r cyfartaledd cenedlaethol.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd													
Cymunedau																	
Cyfanswm Poblogaeth a Rhagolygon	<p>Yn 2001, cofnodwyd mai cyfanswm poblogaeth Ynys Môn oedd 66,829, a chyda 97 person i bob cilometr sgwâr, mae dwysedd poblogaeth y Sir yn llai na'r hyn ar gyfer Cymru gyfan (143 person i bob cilometr sgwâr)¹. Yn ôl rhagolygon poblogaeth canol-2008 LICC, disgwylir i gyfanswm poblogaeth Ynys Môn weld cynnydd o 3,100 (neu 4.5%) erbyn canol-2023. Y cynnydd hwn yn nhwff y boblogaeth erbyn canol-2023 yw'r nawfed isaf ymysg holl awdurdodau lleol Cymru. Rhagwelir y bydd y boblogaeth yn parhau i dyfu drwy gydol deng mlynedd olaf y cyfnod rhagweld gan gyrraedd 72,600 erbyn canol-2033².</p>			<p>Mae poblogaeth Ynys Môn yn cynyddu'n araf (4.5% erbyn 2023) o gymharu ag awdurdodau lleol eraill Cymru.</p>													
	<p style="text-align: center;">Cyfanswm Poblogaeth Ynys Môn³</p> <table border="1"> <caption>Data for Population of Ynys Môn</caption> <thead> <tr> <th>Canol Blwyddyn</th> <th>Poblogaeth</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2003</td> <td>66,829</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>~68,000</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>~69,000</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>~70,000</td> </tr> <tr> <td>2023</td> <td>72,600</td> </tr> </tbody> </table>		Canol Blwyddyn	Poblogaeth	2003	66,829	2008	~68,000	2013	~69,000	2018	~70,000	2023	72,600			
Canol Blwyddyn	Poblogaeth																
2003	66,829																
2008	~68,000																
2013	~69,000																
2018	~70,000																
2023	72,600																

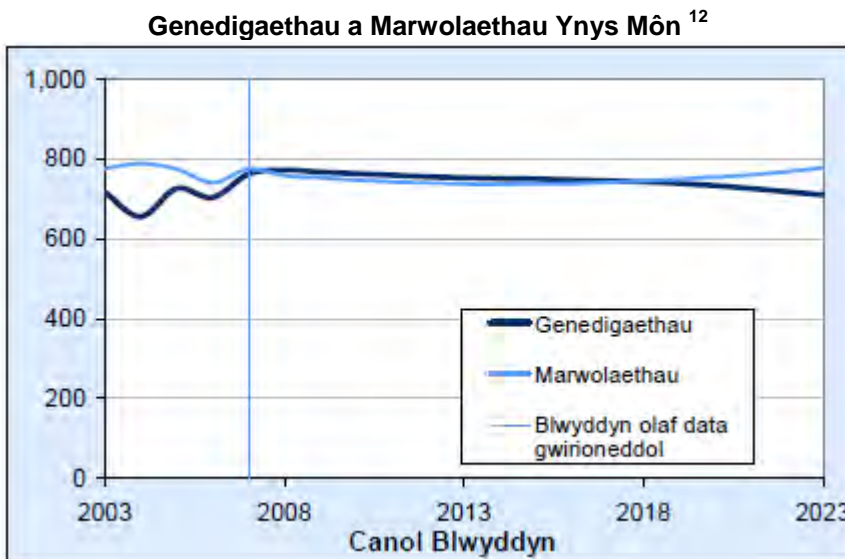
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																													
Cymunedau																																																																																																	
	<p style="text-align: center;">Canran y newid ers 2008 yn ôl awdurdod lleol, blynyddoedd penodol⁴</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2013</th> <th>2018</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Ynys Môn</td><td>2</td><td>3</td><td>5</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>1</td><td>2</td><td>4</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>1</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>3</td><td>7</td><td>10</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>1</td><td>2</td><td>2</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>3</td><td>6</td><td>9</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>3</td><td>5</td><td>8</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>2</td><td>5</td><td>7</td></tr> <tr><td>Sir Benfro</td><td>3</td><td>5</td><td>7</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>4</td><td>8</td><td>11</td></tr> <tr><td>Abertawe</td><td>3</td><td>7</td><td>11</td></tr> <tr><td>Castell-Nedd Port Talbot</td><td>2</td><td>4</td><td>7</td></tr> <tr><td>Pen-y-Bont ar Ogwr</td><td>3</td><td>6</td><td>9</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>3</td><td>7</td><td>11</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>7</td><td>15</td><td>24</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>1</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>1</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>Caerffili</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>1</td><td>2</td><td>3</td></tr> <tr><td>Tor-faen</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>2</td><td>4</td><td>5</td></tr> <tr><td>Casnewydd</td><td>2</td><td>4</td><td>6</td></tr> </tbody> </table>				2013	2018	2023	Ynys Môn	2	3	5	Gwynedd	1	2	4	Conwy	1	3	4	Sir Ddinbych	3	7	10	Sir y Fflint	1	2	2	Wrecsam	3	6	9	Powys	3	5	8	Ceredigion	2	5	7	Sir Benfro	3	5	7	Sir Gaerfyrddin	4	8	11	Abertawe	3	7	11	Castell-Nedd Port Talbot	2	4	7	Pen-y-Bont ar Ogwr	3	6	9	Bro Morgannwg	3	7	11	Caerdydd	7	15	24	Rhondda Cynon Taf	1	3	4	Merthyr Tudful	1	3	4	Caerffili	2	3	4	Blaenau Gwent	1	2	3	Tor-faen	0	0	0	Sir Fynwy	2	4	5	Casnewydd	2	4	6		
	2013	2018	2023																																																																																														
Ynys Môn	2	3	5																																																																																														
Gwynedd	1	2	4																																																																																														
Conwy	1	3	4																																																																																														
Sir Ddinbych	3	7	10																																																																																														
Sir y Fflint	1	2	2																																																																																														
Wrecsam	3	6	9																																																																																														
Powys	3	5	8																																																																																														
Ceredigion	2	5	7																																																																																														
Sir Benfro	3	5	7																																																																																														
Sir Gaerfyrddin	4	8	11																																																																																														
Abertawe	3	7	11																																																																																														
Castell-Nedd Port Talbot	2	4	7																																																																																														
Pen-y-Bont ar Ogwr	3	6	9																																																																																														
Bro Morgannwg	3	7	11																																																																																														
Caerdydd	7	15	24																																																																																														
Rhondda Cynon Taf	1	3	4																																																																																														
Merthyr Tudful	1	3	4																																																																																														
Caerffili	2	3	4																																																																																														
Blaenau Gwent	1	2	3																																																																																														
Tor-faen	0	0	0																																																																																														
Sir Fynwy	2	4	5																																																																																														
Casnewydd	2	4	6																																																																																														

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																		
Cymunedau																						
<p>Cyfansoddiad y Boblogaeth, a Newid yn y Boblogaeth</p>	<p>Rhyw</p> <p>Yn seiliedig ar ragolygon poblogaeth LICC canol-2008, bydd mwy o ferched nac o ddynion ym mhoblogaeth Ynys Môn drwy gydol y cyfnod rhagweld. O ganol-2008 hyd canol-2023 rhagwelir y bydd tueddiadau twf tebyg o ran poblogaeth dynion a merched (4.7% a 4.3% yn y drefn honno). Rhagwelir y bydd y duedd hon yn parhau drwy gydol gweddill y cyfnod rhagweld hyd at ganol-2033⁵.</p>	<p style="text-align: center;">Poblogaeth Ynys Môn yn ôl Rhyw⁶</p> <table border="1" data-bbox="515 627 1366 1145"> <caption>Estimated data from the population graph</caption> <thead> <tr> <th>Canol Blwyddyn</th> <th>Holl fenywod</th> <th>Holl wrywod</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2003</td> <td>~35,000</td> <td>~33,000</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>~35,500</td> <td>~33,500</td> </tr> <tr> <td>2013</td> <td>~36,000</td> <td>~34,000</td> </tr> <tr> <td>2018</td> <td>~36,500</td> <td>~34,500</td> </tr> <tr> <td>2023</td> <td>~37,000</td> <td>~35,000</td> </tr> </tbody> </table>	Canol Blwyddyn	Holl fenywod	Holl wrywod	2003	~35,000	~33,000	2008	~35,500	~33,500	2013	~36,000	~34,000	2018	~36,500	~34,500	2023	~37,000	~35,000	<p>Mae mwy o ferched na dynion yn Ynys Môn.</p> <p>Mae poblogaeth Ynys Môn yn boblogaeth sy'n heneiddio</p> <p>Rhagwelir y bydd y gyfradd enedigaethau yn gostwng ac yna'n sefydlogi.</p> <p>Rhagwelir y bydd y gyfradd farwolaethau yn gostwng hyd at 2014/15 cyn cynyddu.</p> <p>Rhagwelir y bydd disgwyliad oes yn Ynys Môn yn cynyddu o 80.6 yn 2008/09 i 83.0 yn 2022/23.</p>	
Canol Blwyddyn	Holl fenywod	Holl wrywod																				
2003	~35,000	~33,000																				
2008	~35,500	~33,500																				
2013	~36,000	~34,000																				
2018	~36,500	~34,500																				
2023	~37,000	~35,000																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																							
Cymunedau																																											
	Poblogaeth Cymru, Gogledd Cymru a'r Awdurdodau Lleol, yn ôl rhyw⁷																																										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Area</th> <th colspan="3">2009</th> </tr> <tr> <th>Persons</th> <th>Males</th> <th>Females</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Isle of Anglesey</td> <td>68,768</td> <td>33,567</td> <td>35,201</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>118,767</td> <td>57,625</td> <td>61,142</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>111,353</td> <td>53,907</td> <td>57,446</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>96,732</td> <td>47,006</td> <td>49,726</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>149,923</td> <td>73,793</td> <td>76,130</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>133,207</td> <td>65,636</td> <td>67,571</td> </tr> <tr> <td>North Wales</td> <td>678,750</td> <td>331,534</td> <td>347,216</td> </tr> <tr> <td>Wales</td> <td>2,999,319</td> <td>1,465,542</td> <td>1,533,777</td> </tr> </tbody> </table>		Area	2009			Persons	Males	Females	Isle of Anglesey	68,768	33,567	35,201	Gwynedd	118,767	57,625	61,142	Conwy	111,353	53,907	57,446	Denbighshire	96,732	47,006	49,726	Flintshire	149,923	73,793	76,130	Wrexham	133,207	65,636	67,571	North Wales	678,750	331,534	347,216	Wales	2,999,319	1,465,542	1,533,777		
Area	2009																																										
	Persons	Males	Females																																								
Isle of Anglesey	68,768	33,567	35,201																																								
Gwynedd	118,767	57,625	61,142																																								
Conwy	111,353	53,907	57,446																																								
Denbighshire	96,732	47,006	49,726																																								
Flintshire	149,923	73,793	76,130																																								
Wrexham	133,207	65,636	67,571																																								
North Wales	678,750	331,534	347,216																																								
Wales	2,999,319	1,465,542	1,533,777																																								
	<p>Oed y Boblogaeth</p> <p>Disgwyllir i boblogaeth Ynys Môn weld cynnydd o 4.5% o ganol-2008 hyd ganol-2023. Mae'r cynnydd hwn yn bennaf oherwydd y cynnydd yn y nifer o bobl sy'n 65 mlwydd oed a hŷn, a disgwyllir i'r grŵp oedran hwn weld cynnydd o 40% o 14,400 canol-2008 i 20,100 canol-2023. Mae'r cynnydd hwn yn y nifer o bobl hŷn yn ganlyniad i ddau ffactor; y cyntaf oherwydd disgwyliad oes uwch sy'n golygu fod mwy o bobl yn byw'n hwy, a'r ail yw bod y carfanau mwy yn heneiddio, megis y rhai a anwyd ar ôl yr Ail Ryfel Byd.⁸</p> <p>Y newid ym mhoblogaeth Ynys Môn, blynyddoedd allweddol a grwpiau oedran allweddol⁹</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2008</th> <th>2013</th> <th>2018</th> <th>2023</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Plant</td> <td>12,369</td> <td>12,398</td> <td>12,728</td> <td>12,985</td> </tr> <tr> <td>Oed 16-64</td> <td>42,017</td> <td>40,794</td> <td>39,635</td> <td>38,788</td> </tr> <tr> <td>Oed 65+</td> <td>14,413</td> <td>16,712</td> <td>18,624</td> <td>20,122</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm</td> <td>68,799</td> <td>69,903</td> <td>70,988</td> <td>71,896</td> </tr> </tbody> </table>			2008	2013	2018	2023	Plant	12,369	12,398	12,728	12,985	Oed 16-64	42,017	40,794	39,635	38,788	Oed 65+	14,413	16,712	18,624	20,122	Cyfanswm	68,799	69,903	70,988	71,896																
	2008	2013	2018	2023																																							
Plant	12,369	12,398	12,728	12,985																																							
Oed 16-64	42,017	40,794	39,635	38,788																																							
Oed 65+	14,413	16,712	18,624	20,122																																							
Cyfanswm	68,799	69,903	70,988	71,896																																							

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Cymunedau																											
	<p data-bbox="342 373 1527 432">Poblogaeth yn ôl grŵp oedran yng Ngwynedd, Ynys Môn a Chymru – % y newid rhwng 1991 a 2009¹⁰</p> <table border="1" data-bbox="566 485 1308 1054"> <caption>Percentage Change in Population by Age Group (1991-2009)</caption> <thead> <tr> <th>Age Group</th> <th>Gwynedd</th> <th>Anglesey</th> <th>Wales</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0 to 14</td> <td>-6</td> <td>-13</td> <td>-6</td> </tr> <tr> <td>15-29</td> <td>7</td> <td>-19</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>30-44</td> <td>-8</td> <td>-14</td> <td>-4</td> </tr> <tr> <td>45-64</td> <td>18</td> <td>22</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>65+</td> <td>9</td> <td>21</td> <td>12</td> </tr> </tbody> </table> <p data-bbox="331 1098 739 1126">Genedigaethau a Marwolaethau</p> <p data-bbox="331 1161 1534 1375">Dengys y gwir ddata mwyaf diweddar fod yna ostyngiadau bychan wedi bod yn nifer y genedigaethau yn Ynys Môn yn 2004/05 a 2006/07. Rhagwelir y bydd y nifer o enedigaethau yn Ynys Môn o 2008/09 ymlaen yn gostwng, cyn sefydlogi tua diwedd y cyfnod rhagweld. Disgwylir y gostyngiad hwn oherwydd y rhagwelir y bydd gostyngiad yn y nifer o ferched o oed ffrwythlondeb (15-49) ym mhymtheg mlynedd cyntaf y cyfnod rhagweld. Er y rhagwelir i'r nifer o enedigaethau yn Ynys Môn ostwng yn ystod 25 mlynedd nesaf, rhagwelir y bydd Cyfanswm y Gyfradd Ffrwythlondeb (TFR) yn aros yn eithaf sefydlog ar 2.1.</p>	Age Group	Gwynedd	Anglesey	Wales	0 to 14	-6	-13	-6	15-29	7	-19	1	30-44	-8	-14	-4	45-64	18	22	24	65+	9	21	12		
Age Group	Gwynedd	Anglesey	Wales																								
0 to 14	-6	-13	-6																								
15-29	7	-19	1																								
30-44	-8	-14	-4																								
45-64	18	22	24																								
65+	9	21	12																								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p>Arhosodd y gyfradd farwolaethau yn Ynys Môn yn eithaf sefydlog o 2003/04 hyd 2007/08. Rhagwelir y bydd y nifer o farwolaethau'n gostwng hyd at oddeutu 2014/15 cyn cynyddu tua diwedd y cyfnod rhagweld, yn bennaf oherwydd cynnydd yn y nifer o bobl hŷn (65 mlwydd oed a hŷn) yn Ynys Môn. Mae hyn yn cyd-fynd â'r duedd gyffredinol y disgwylir ei gweld ar hyd Cymru.¹¹</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																																																																																																																																															
Cymunedau																																																																																																																																																																																																																																																			
	Nifer y genedigaethau, marwolaethau a newid naturiol yn ôl awdurdod lleol, blynyddoedd penodol¹³																																																																																																																																																																																																																																																		
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="3">2008/09</th> <th colspan="3">2012/13</th> <th colspan="3">2022/23</th> </tr> <tr> <th>Genedigaethau</th> <th>Marwolaethau</th> <th>Newid Naturiol</th> <th>Genedigaethau</th> <th>Marwolaethau</th> <th>Newid Naturiol</th> <th>Genedigaethau</th> <th>Marwolaethau</th> <th>Newid Naturiol</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Ynys Môn</td><td>800</td><td>800</td><td>-</td><td>800</td><td>700</td><td>-</td><td>700</td><td>800</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>1,300</td><td>1,300</td><td>-100</td><td>1,300</td><td>1,300</td><td>-</td><td>1,400</td><td>1,200</td><td>100</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>1,100</td><td>1,400</td><td>-300</td><td>1,100</td><td>1,400</td><td>-300</td><td>1,100</td><td>1,400</td><td>-300</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>1,100</td><td>1,100</td><td>-</td><td>1,100</td><td>1,100</td><td>-</td><td>1,100</td><td>1,100</td><td>-</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>1,800</td><td>1,400</td><td>400</td><td>1,700</td><td>1,300</td><td>400</td><td>1,600</td><td>1,400</td><td>200</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>1,700</td><td>1,300</td><td>400</td><td>1,700</td><td>1,300</td><td>400</td><td>1,600</td><td>1,300</td><td>300</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>1,300</td><td>1,400</td><td>-200</td><td>1,200</td><td>1,400</td><td>-200</td><td>1,200</td><td>1,600</td><td>-300</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>700</td><td>700</td><td>-100</td><td>700</td><td>700</td><td>-</td><td>700</td><td>800</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Sir Benfro</td><td>1,300</td><td>1,300</td><td>-</td><td>1,300</td><td>1,300</td><td>-</td><td>1,200</td><td>1,300</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>2,000</td><td>2,100</td><td>-100</td><td>2,000</td><td>2,000</td><td>-</td><td>2,000</td><td>2,100</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Abertawe</td><td>2,700</td><td>2,300</td><td>400</td><td>2,900</td><td>2,200</td><td>600</td><td>3,100</td><td>2,200</td><td>900</td></tr> <tr><td>Castell-Nedd Port Talbot</td><td>1,600</td><td>1,500</td><td>100</td><td>1,600</td><td>1,400</td><td>100</td><td>1,500</td><td>1,400</td><td>100</td></tr> <tr><td>Pen-y-Bont ar Ogwr</td><td>1,600</td><td>1,400</td><td>200</td><td>1,600</td><td>1,400</td><td>200</td><td>1,600</td><td>1,400</td><td>100</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>1,500</td><td>1,200</td><td>300</td><td>1,500</td><td>1,200</td><td>300</td><td>1,500</td><td>1,200</td><td>300</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>4,600</td><td>2,700</td><td>2,000</td><td>5,100</td><td>2,500</td><td>2,500</td><td>5,900</td><td>2,500</td><td>3,500</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>2,900</td><td>2,500</td><td>400</td><td>2,800</td><td>2,400</td><td>500</td><td>2,700</td><td>2,300</td><td>400</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>800</td><td>600</td><td>200</td><td>800</td><td>600</td><td>200</td><td>700</td><td>600</td><td>100</td></tr> <tr><td>Caerffili</td><td>2,200</td><td>1,700</td><td>500</td><td>2,100</td><td>1,700</td><td>500</td><td>2,000</td><td>1,700</td><td>300</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>900</td><td>800</td><td>100</td><td>900</td><td>800</td><td>100</td><td>800</td><td>700</td><td>100</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>1,100</td><td>1,000</td><td>100</td><td>1,000</td><td>900</td><td>100</td><td>1,000</td><td>900</td><td>-</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>800</td><td>900</td><td>-</td><td>800</td><td>900</td><td>-100</td><td>800</td><td>900</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Casnewydd</td><td>2,000</td><td>1,300</td><td>600</td><td>2,000</td><td>1,300</td><td>700</td><td>2,000</td><td>1,200</td><td>800</td></tr> </tbody> </table>			2008/09			2012/13			2022/23			Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol	Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol	Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol	Ynys Môn	800	800	-	800	700	-	700	800	-100	Gwynedd	1,300	1,300	-100	1,300	1,300	-	1,400	1,200	100	Conwy	1,100	1,400	-300	1,100	1,400	-300	1,100	1,400	-300	Sir Ddinbych	1,100	1,100	-	1,100	1,100	-	1,100	1,100	-	Sir y Fflint	1,800	1,400	400	1,700	1,300	400	1,600	1,400	200	Wrecsam	1,700	1,300	400	1,700	1,300	400	1,600	1,300	300	Powys	1,300	1,400	-200	1,200	1,400	-200	1,200	1,600	-300	Ceredigion	700	700	-100	700	700	-	700	800	-100	Sir Benfro	1,300	1,300	-	1,300	1,300	-	1,200	1,300	-100	Sir Gaerfyrddin	2,000	2,100	-100	2,000	2,000	-	2,000	2,100	-100	Abertawe	2,700	2,300	400	2,900	2,200	600	3,100	2,200	900	Castell-Nedd Port Talbot	1,600	1,500	100	1,600	1,400	100	1,500	1,400	100	Pen-y-Bont ar Ogwr	1,600	1,400	200	1,600	1,400	200	1,600	1,400	100	Bro Morgannwg	1,500	1,200	300	1,500	1,200	300	1,500	1,200	300	Caerdydd	4,600	2,700	2,000	5,100	2,500	2,500	5,900	2,500	3,500	Rhondda Cynon Taf	2,900	2,500	400	2,800	2,400	500	2,700	2,300	400	Merthyr Tudful	800	600	200	800	600	200	700	600	100	Caerffili	2,200	1,700	500	2,100	1,700	500	2,000	1,700	300	Blaenau Gwent	900	800	100	900	800	100	800	700	100	Torfaen	1,100	1,000	100	1,000	900	100	1,000	900	-	Sir Fynwy	800	900	-	800	900	-100	800	900	-100	Casnewydd	2,000	1,300	600	2,000	1,300	700	2,000	1,200	800		
	2008/09			2012/13			2022/23																																																																																																																																																																																																																																												
	Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol	Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol	Genedigaethau	Marwolaethau	Newid Naturiol																																																																																																																																																																																																																																										
Ynys Môn	800	800	-	800	700	-	700	800	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Gwynedd	1,300	1,300	-100	1,300	1,300	-	1,400	1,200	100																																																																																																																																																																																																																																										
Conwy	1,100	1,400	-300	1,100	1,400	-300	1,100	1,400	-300																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Ddinbych	1,100	1,100	-	1,100	1,100	-	1,100	1,100	-																																																																																																																																																																																																																																										
Sir y Fflint	1,800	1,400	400	1,700	1,300	400	1,600	1,400	200																																																																																																																																																																																																																																										
Wrecsam	1,700	1,300	400	1,700	1,300	400	1,600	1,300	300																																																																																																																																																																																																																																										
Powys	1,300	1,400	-200	1,200	1,400	-200	1,200	1,600	-300																																																																																																																																																																																																																																										
Ceredigion	700	700	-100	700	700	-	700	800	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Benfro	1,300	1,300	-	1,300	1,300	-	1,200	1,300	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Gaerfyrddin	2,000	2,100	-100	2,000	2,000	-	2,000	2,100	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Abertawe	2,700	2,300	400	2,900	2,200	600	3,100	2,200	900																																																																																																																																																																																																																																										
Castell-Nedd Port Talbot	1,600	1,500	100	1,600	1,400	100	1,500	1,400	100																																																																																																																																																																																																																																										
Pen-y-Bont ar Ogwr	1,600	1,400	200	1,600	1,400	200	1,600	1,400	100																																																																																																																																																																																																																																										
Bro Morgannwg	1,500	1,200	300	1,500	1,200	300	1,500	1,200	300																																																																																																																																																																																																																																										
Caerdydd	4,600	2,700	2,000	5,100	2,500	2,500	5,900	2,500	3,500																																																																																																																																																																																																																																										
Rhondda Cynon Taf	2,900	2,500	400	2,800	2,400	500	2,700	2,300	400																																																																																																																																																																																																																																										
Merthyr Tudful	800	600	200	800	600	200	700	600	100																																																																																																																																																																																																																																										
Caerffili	2,200	1,700	500	2,100	1,700	500	2,000	1,700	300																																																																																																																																																																																																																																										
Blaenau Gwent	900	800	100	900	800	100	800	700	100																																																																																																																																																																																																																																										
Torfaen	1,100	1,000	100	1,000	900	100	1,000	900	-																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Fynwy	800	900	-	800	900	-100	800	900	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Casnewydd	2,000	1,300	600	2,000	1,300	700	2,000	1,200	800																																																																																																																																																																																																																																										
	<p>Disgwyliad Oes</p> <p>Dengys y gwir ddata mwyaf diweddar fod disgwyliad oes yn Ynys Môn wedi bod yn sefydlog ar y cyfan, ac eithrio 2006/07 ble y bu gostyngiad bychan iawn. Yn ystod y cyfnod rhagweld, rhagwelir y bydd disgwyliad oes pobl Ynys Môn yn cynyddu o 80.6 yn 2008/09 i 83.0 yn 2022/23. Rhagwelir y bydd y cynnydd hwn yn parhau drwy gydol deng mlynedd olaf y cyfnod rhagweld.¹⁴</p>																																																																																																																																																																																																																																																		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																											
Cymunedau																																															
	<p style="text-align: center;">Disgwyliad Oes Ynys Môn¹⁵</p> <table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <caption>Estimated data for Disgwyliad Oes Ynys Môn</caption> <thead> <tr> <th>Canol Blwyddyn</th> <th>Disgwyliad Oes (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2003</td><td>79.5</td></tr> <tr><td>2004</td><td>79.0</td></tr> <tr><td>2005</td><td>79.5</td></tr> <tr><td>2006</td><td>80.0</td></tr> <tr><td>2007</td><td>80.5</td></tr> <tr><td>2008</td><td>81.0</td></tr> <tr><td>2009</td><td>81.5</td></tr> <tr><td>2010</td><td>82.0</td></tr> <tr><td>2011</td><td>82.5</td></tr> <tr><td>2012</td><td>83.0</td></tr> <tr><td>2013</td><td>83.5</td></tr> <tr><td>2014</td><td>84.0</td></tr> <tr><td>2015</td><td>84.5</td></tr> <tr><td>2016</td><td>85.0</td></tr> <tr><td>2017</td><td>85.5</td></tr> <tr><td>2018</td><td>86.0</td></tr> <tr><td>2019</td><td>86.5</td></tr> <tr><td>2020</td><td>87.0</td></tr> <tr><td>2021</td><td>87.5</td></tr> <tr><td>2022</td><td>88.0</td></tr> <tr><td>2023</td><td>88.5</td></tr> </tbody> </table>	Canol Blwyddyn	Disgwyliad Oes (%)	2003	79.5	2004	79.0	2005	79.5	2006	80.0	2007	80.5	2008	81.0	2009	81.5	2010	82.0	2011	82.5	2012	83.0	2013	83.5	2014	84.0	2015	84.5	2016	85.0	2017	85.5	2018	86.0	2019	86.5	2020	87.0	2021	87.5	2022	88.0	2023	88.5		
Canol Blwyddyn	Disgwyliad Oes (%)																																														
2003	79.5																																														
2004	79.0																																														
2005	79.5																																														
2006	80.0																																														
2007	80.5																																														
2008	81.0																																														
2009	81.5																																														
2010	82.0																																														
2011	82.5																																														
2012	83.0																																														
2013	83.5																																														
2014	84.0																																														
2015	84.5																																														
2016	85.0																																														
2017	85.5																																														
2018	86.0																																														
2019	86.5																																														
2020	87.0																																														
2021	87.5																																														
2022	88.0																																														
2023	88.5																																														

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																												
Cymunedau																																																																																																
	Disgwyliad Oes ar adeg genedigaeth yn ôl awdurdod lleol, blynyddoedd penodol¹⁶																																																																																															
		<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2008/09</th> <th>2012/13</th> <th>2022/23</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Ynys Môn</td><td>80.6</td><td>81.5</td><td>83.0</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>80.3</td><td>81.2</td><td>82.7</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>80.1</td><td>81.0</td><td>82.5</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>80.3</td><td>81.2</td><td>82.8</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>80.4</td><td>81.3</td><td>82.8</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>80.1</td><td>81.1</td><td>82.6</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>81.5</td><td>82.4</td><td>83.8</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>82.0</td><td>82.9</td><td>84.2</td></tr> <tr><td>Sir Benfro</td><td>80.5</td><td>81.5</td><td>83.0</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>80.2</td><td>81.1</td><td>82.7</td></tr> <tr><td>Abertawe</td><td>80.4</td><td>81.3</td><td>82.8</td></tr> <tr><td>Castell-Nedd Port Talbot</td><td>79.6</td><td>80.6</td><td>82.2</td></tr> <tr><td>Pen-y-Bont ar Ogwr</td><td>79.6</td><td>80.6</td><td>82.2</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>80.7</td><td>81.6</td><td>83.1</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>80.0</td><td>80.9</td><td>82.4</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>79.0</td><td>79.9</td><td>81.6</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>77.9</td><td>78.9</td><td>80.7</td></tr> <tr><td>Caerffili</td><td>79.1</td><td>80.1</td><td>81.7</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>78.2</td><td>79.2</td><td>81.0</td></tr> <tr><td>Tor-faen</td><td>79.8</td><td>80.8</td><td>82.3</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>81.6</td><td>82.5</td><td>83.9</td></tr> <tr><td>Casnewydd</td><td>79.7</td><td>80.7</td><td>82.3</td></tr> </tbody> </table>		2008/09	2012/13	2022/23	Ynys Môn	80.6	81.5	83.0	Gwynedd	80.3	81.2	82.7	Conwy	80.1	81.0	82.5	Sir Ddinbych	80.3	81.2	82.8	Sir y Fflint	80.4	81.3	82.8	Wrecsam	80.1	81.1	82.6	Powys	81.5	82.4	83.8	Ceredigion	82.0	82.9	84.2	Sir Benfro	80.5	81.5	83.0	Sir Gaerfyrddin	80.2	81.1	82.7	Abertawe	80.4	81.3	82.8	Castell-Nedd Port Talbot	79.6	80.6	82.2	Pen-y-Bont ar Ogwr	79.6	80.6	82.2	Bro Morgannwg	80.7	81.6	83.1	Caerdydd	80.0	80.9	82.4	Rhondda Cynon Taf	79.0	79.9	81.6	Merthyr Tudful	77.9	78.9	80.7	Caerffili	79.1	80.1	81.7	Blaenau Gwent	78.2	79.2	81.0	Tor-faen	79.8	80.8	82.3	Sir Fynwy	81.6	82.5	83.9	Casnewydd	79.7	80.7	82.3		
	2008/09	2012/13	2022/23																																																																																													
Ynys Môn	80.6	81.5	83.0																																																																																													
Gwynedd	80.3	81.2	82.7																																																																																													
Conwy	80.1	81.0	82.5																																																																																													
Sir Ddinbych	80.3	81.2	82.8																																																																																													
Sir y Fflint	80.4	81.3	82.8																																																																																													
Wrecsam	80.1	81.1	82.6																																																																																													
Powys	81.5	82.4	83.8																																																																																													
Ceredigion	82.0	82.9	84.2																																																																																													
Sir Benfro	80.5	81.5	83.0																																																																																													
Sir Gaerfyrddin	80.2	81.1	82.7																																																																																													
Abertawe	80.4	81.3	82.8																																																																																													
Castell-Nedd Port Talbot	79.6	80.6	82.2																																																																																													
Pen-y-Bont ar Ogwr	79.6	80.6	82.2																																																																																													
Bro Morgannwg	80.7	81.6	83.1																																																																																													
Caerdydd	80.0	80.9	82.4																																																																																													
Rhondda Cynon Taf	79.0	79.9	81.6																																																																																													
Merthyr Tudful	77.9	78.9	80.7																																																																																													
Caerffili	79.1	80.1	81.7																																																																																													
Blaenau Gwent	78.2	79.2	81.0																																																																																													
Tor-faen	79.8	80.8	82.3																																																																																													
Sir Fynwy	81.6	82.5	83.9																																																																																													
Casnewydd	79.7	80.7	82.3																																																																																													
Ymfudo	Ymfudo mewnol net yn ôl rhyw																																																																																															
	<p>Ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagweld, disgwylir i Ynys Môn weld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2,340 o bobl yn cyrraedd yr awdurdod o weddill y DU; • 2,130 o bobl yn gadael yr awdurdod i fynd i weddill y DU; 																																																																																															

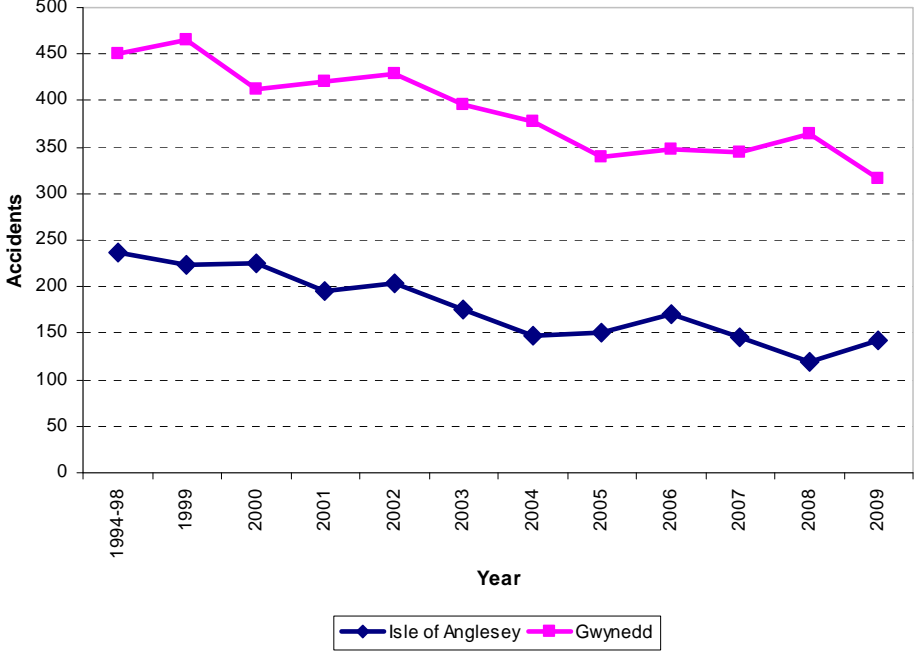
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<ul style="list-style-type: none"> • Mewnfudo mewnol net o 220 o bobl. <p>Ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagweld, rhagwelir i ymfudo mewnol net Ynys Môn fod yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bositif ar gyfer dynion a merched, sy'n awgrymu y bydd mwy o bobl yn cyrraedd nag yn gadael; • Gymharol uwch i ferched na dynion (+120 a +100 yn y drefn honno); • Cyrraedd y ddegfed lefel isaf o ymfudo mewnol net o holl awdurdodau lleol Cymru. <p>Ymfudo rhyngwladol net yn ôl rhyw</p> <p>Ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagolwg, disgwylir i Ynys Môn weld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 120 o bobl yn dod i'r awdurdod o dramor ; • 130 o bobl yn gadael yr awdurdod i fynd dramor; • Mewnfudo mewnol net o -10 o bobl. <p>Ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagolwg, rhagwelir i ymfudo rhyngwladol net Ynys Môn fod yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gymharol uwch i ferched na dynion (oddeutu dim i ferched a -10 i ddynion); • Cyrraedd safle 11 o ran y lefelau ymfudo rhyngwladol net uchaf o holl awdurdodau lleol Cymru.¹⁷ 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																																																																																																																																															
Cymunedau																																																																																																																																																																																																																																																			
	<p>Rhagdybiaeth o'r lefelau ymfudo ar gyfer y cyfnod rhagweld yn ôl awdurdod lleol, blynyddoedd penodol¹⁸</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="3">Cyfanswm Ymfudo</th> <th colspan="3">Ymfudiad Mewnol</th> <th colspan="3">Ymfudiad Rhyngwladol</th> </tr> <tr> <th>Mewn</th> <th>Allan</th> <th>Net</th> <th>Mewn</th> <th>Allan</th> <th>Net</th> <th>Mewn</th> <th>Allan</th> <th>Net</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Ynys Môn</td><td>2,500</td><td>2,300</td><td>200</td><td>2,300</td><td>2,100</td><td>200</td><td>100</td><td>100</td><td>-</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>5,900</td><td>5,600</td><td>300</td><td>5,300</td><td>5,100</td><td>100</td><td>600</td><td>500</td><td>100</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>5,200</td><td>4,600</td><td>600</td><td>4,900</td><td>4,200</td><td>700</td><td>300</td><td>400</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>4,900</td><td>4,200</td><td>600</td><td>4,600</td><td>4,000</td><td>700</td><td>200</td><td>200</td><td>-</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>4,900</td><td>5,000</td><td>-100</td><td>4,700</td><td>4,700</td><td>-</td><td>200</td><td>300</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>4,300</td><td>3,900</td><td>400</td><td>3,900</td><td>3,600</td><td>300</td><td>500</td><td>300</td><td>100</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>5,900</td><td>5,000</td><td>900</td><td>5,700</td><td>4,800</td><td>900</td><td>300</td><td>300</td><td>-</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>6,700</td><td>6,300</td><td>400</td><td>5,900</td><td>5,800</td><td>100</td><td>800</td><td>500</td><td>300</td></tr> <tr><td>Sir Benfro</td><td>4,600</td><td>4,000</td><td>600</td><td>4,200</td><td>3,600</td><td>600</td><td>400</td><td>300</td><td>-</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>6,800</td><td>5,400</td><td>1,400</td><td>6,500</td><td>5,100</td><td>1,300</td><td>300</td><td>300</td><td>100</td></tr> <tr><td>Abertawe</td><td>10,500</td><td>9,500</td><td>1,000</td><td>8,900</td><td>8,500</td><td>400</td><td>1,600</td><td>1,000</td><td>600</td></tr> <tr><td>Castell-Nedd Port Talbot</td><td>4,100</td><td>3,700</td><td>500</td><td>4,100</td><td>3,500</td><td>600</td><td>100</td><td>200</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Pen-y-Bont ar Ogwr</td><td>4,300</td><td>3,700</td><td>600</td><td>4,100</td><td>3,400</td><td>700</td><td>200</td><td>200</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>5,500</td><td>4,900</td><td>600</td><td>5,100</td><td>4,600</td><td>500</td><td>300</td><td>300</td><td>-</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>23,200</td><td>20,700</td><td>2,400</td><td>17,700</td><td>17,900</td><td>-300</td><td>5,500</td><td>2,800</td><td>2,700</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>7,000</td><td>6,900</td><td>100</td><td>6,500</td><td>6,300</td><td>300</td><td>500</td><td>600</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>1,400</td><td>1,500</td><td>-</td><td>1,300</td><td>1,400</td><td>-100</td><td>100</td><td>100</td><td>-</td></tr> <tr><td>Caerffili</td><td>4,500</td><td>4,500</td><td>100</td><td>4,400</td><td>4,200</td><td>200</td><td>100</td><td>200</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>1,700</td><td>1,600</td><td>-</td><td>1,600</td><td>1,600</td><td>-</td><td>100</td><td>100</td><td>-</td></tr> <tr><td>Tor-faen</td><td>2,400</td><td>2,500</td><td>-100</td><td>2,300</td><td>2,400</td><td>-</td><td>-</td><td>100</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>4,500</td><td>4,100</td><td>400</td><td>4,400</td><td>3,900</td><td>400</td><td>200</td><td>200</td><td>-100</td></tr> <tr><td>Casnewydd</td><td>5,400</td><td>5,600</td><td>-200</td><td>4,900</td><td>5,000</td><td>-200</td><td>500</td><td>600</td><td>-</td></tr> </tbody> </table>			Cyfanswm Ymfudo			Ymfudiad Mewnol			Ymfudiad Rhyngwladol			Mewn	Allan	Net	Mewn	Allan	Net	Mewn	Allan	Net	Ynys Môn	2,500	2,300	200	2,300	2,100	200	100	100	-	Gwynedd	5,900	5,600	300	5,300	5,100	100	600	500	100	Conwy	5,200	4,600	600	4,900	4,200	700	300	400	-100	Sir Ddinbych	4,900	4,200	600	4,600	4,000	700	200	200	-	Sir y Fflint	4,900	5,000	-100	4,700	4,700	-	200	300	-100	Wrecsam	4,300	3,900	400	3,900	3,600	300	500	300	100	Powys	5,900	5,000	900	5,700	4,800	900	300	300	-	Ceredigion	6,700	6,300	400	5,900	5,800	100	800	500	300	Sir Benfro	4,600	4,000	600	4,200	3,600	600	400	300	-	Sir Gaerfyrddin	6,800	5,400	1,400	6,500	5,100	1,300	300	300	100	Abertawe	10,500	9,500	1,000	8,900	8,500	400	1,600	1,000	600	Castell-Nedd Port Talbot	4,100	3,700	500	4,100	3,500	600	100	200	-100	Pen-y-Bont ar Ogwr	4,300	3,700	600	4,100	3,400	700	200	200	-100	Bro Morgannwg	5,500	4,900	600	5,100	4,600	500	300	300	-	Caerdydd	23,200	20,700	2,400	17,700	17,900	-300	5,500	2,800	2,700	Rhondda Cynon Taf	7,000	6,900	100	6,500	6,300	300	500	600	-100	Merthyr Tudful	1,400	1,500	-	1,300	1,400	-100	100	100	-	Caerffili	4,500	4,500	100	4,400	4,200	200	100	200	-100	Blaenau Gwent	1,700	1,600	-	1,600	1,600	-	100	100	-	Tor-faen	2,400	2,500	-100	2,300	2,400	-	-	100	-100	Sir Fynwy	4,500	4,100	400	4,400	3,900	400	200	200	-100	Casnewydd	5,400	5,600	-200	4,900	5,000	-200	500	600	-		
	Cyfanswm Ymfudo			Ymfudiad Mewnol			Ymfudiad Rhyngwladol																																																																																																																																																																																																																																												
	Mewn	Allan	Net	Mewn	Allan	Net	Mewn	Allan	Net																																																																																																																																																																																																																																										
Ynys Môn	2,500	2,300	200	2,300	2,100	200	100	100	-																																																																																																																																																																																																																																										
Gwynedd	5,900	5,600	300	5,300	5,100	100	600	500	100																																																																																																																																																																																																																																										
Conwy	5,200	4,600	600	4,900	4,200	700	300	400	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Ddinbych	4,900	4,200	600	4,600	4,000	700	200	200	-																																																																																																																																																																																																																																										
Sir y Fflint	4,900	5,000	-100	4,700	4,700	-	200	300	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Wrecsam	4,300	3,900	400	3,900	3,600	300	500	300	100																																																																																																																																																																																																																																										
Powys	5,900	5,000	900	5,700	4,800	900	300	300	-																																																																																																																																																																																																																																										
Ceredigion	6,700	6,300	400	5,900	5,800	100	800	500	300																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Benfro	4,600	4,000	600	4,200	3,600	600	400	300	-																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Gaerfyrddin	6,800	5,400	1,400	6,500	5,100	1,300	300	300	100																																																																																																																																																																																																																																										
Abertawe	10,500	9,500	1,000	8,900	8,500	400	1,600	1,000	600																																																																																																																																																																																																																																										
Castell-Nedd Port Talbot	4,100	3,700	500	4,100	3,500	600	100	200	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Pen-y-Bont ar Ogwr	4,300	3,700	600	4,100	3,400	700	200	200	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Bro Morgannwg	5,500	4,900	600	5,100	4,600	500	300	300	-																																																																																																																																																																																																																																										
Caerdydd	23,200	20,700	2,400	17,700	17,900	-300	5,500	2,800	2,700																																																																																																																																																																																																																																										
Rhondda Cynon Taf	7,000	6,900	100	6,500	6,300	300	500	600	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Merthyr Tudful	1,400	1,500	-	1,300	1,400	-100	100	100	-																																																																																																																																																																																																																																										
Caerffili	4,500	4,500	100	4,400	4,200	200	100	200	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Blaenau Gwent	1,700	1,600	-	1,600	1,600	-	100	100	-																																																																																																																																																																																																																																										
Tor-faen	2,400	2,500	-100	2,300	2,400	-	-	100	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Sir Fynwy	4,500	4,100	400	4,400	3,900	400	200	200	-100																																																																																																																																																																																																																																										
Casnewydd	5,400	5,600	-200	4,900	5,000	-200	500	600	-																																																																																																																																																																																																																																										
Ethnigrwydd	<p>Yn 2007, amcangyfrifwyd mai 69,000 oedd poblogaeth Ynys Môn, a bod 68,300 o'r boblogaeth yn wyn. O gymharu â'r ALL eraill, dyma un o'r cyfrannau uchaf o drigolion gwyn yng Nghymru.</p>																																																																																																																																																																																																																																																		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau					Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																																																																									
Cymunedau																																																																																																																																																																																	
	Amcangyfrif o Boblogaeth yn ôl grŵp ethnig ac Awdurdod Lleol¹⁹																																																																																																																																																																																
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ethnic Group</th> <th>All Groups</th> <th>White</th> <th>Mixed</th> <th>Asian or Asian British</th> <th>Black or Black British</th> <th>Other Ethnic Group</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Wales</td> <td>2,980,000</td> <td>2,893,700</td> <td>23,700</td> <td>36,000</td> <td>10,100</td> <td>16,500</td> </tr> <tr> <td>The Isle of Anglesey</td> <td>69,000</td> <td>68,300</td> <td>300</td> <td>200</td> <td>0</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>118,400</td> <td>116,600</td> <td>700</td> <td>700</td> <td>200</td> <td>400</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>111,700</td> <td>110,100</td> <td>700</td> <td>600</td> <td>100</td> <td>400</td> </tr> <tr> <td>Denbighshire</td> <td>97,000</td> <td>95,200</td> <td>700</td> <td>900</td> <td>100</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Flintshire</td> <td>150,500</td> <td>148,900</td> <td>700</td> <td>500</td> <td>100</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>Wrexham</td> <td>131,900</td> <td>129,900</td> <td>700</td> <td>600</td> <td>100</td> <td>500</td> </tr> <tr> <td>Powys</td> <td>132,000</td> <td>130,300</td> <td>600</td> <td>500</td> <td>200</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>Ceredigion</td> <td>77,800</td> <td>76,200</td> <td>500</td> <td>700</td> <td>100</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>Pembrokeshire</td> <td>117,900</td> <td>116,100</td> <td>700</td> <td>700</td> <td>100</td> <td>500</td> </tr> <tr> <td>Carmarthenshire</td> <td>179,500</td> <td>176,800</td> <td>800</td> <td>800</td> <td>200</td> <td>800</td> </tr> <tr> <td>Swansea</td> <td>228,100</td> <td>220,400</td> <td>1,700</td> <td>3,000</td> <td>800</td> <td>2,100</td> </tr> <tr> <td>Neath Port Talbot</td> <td>137,400</td> <td>135,300</td> <td>800</td> <td>700</td> <td>200</td> <td>400</td> </tr> <tr> <td>Bridgend</td> <td>133,900</td> <td>131,200</td> <td>900</td> <td>900</td> <td>300</td> <td>700</td> </tr> <tr> <td>The Vale of Glamorgan</td> <td>124,000</td> <td>118,900</td> <td>1,500</td> <td>1,900</td> <td>500</td> <td>1,100</td> </tr> <tr> <td>Rhondda Cynon Taf</td> <td>233,700</td> <td>229,600</td> <td>1,400</td> <td>1,400</td> <td>300</td> <td>1,100</td> </tr> <tr> <td>Merthyr Tydfil</td> <td>55,600</td> <td>54,600</td> <td>300</td> <td>300</td> <td>0</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>Caerphilly</td> <td>171,800</td> <td>169,100</td> <td>1,000</td> <td>1,000</td> <td>300</td> <td>500</td> </tr> <tr> <td>Blaenau Gwent</td> <td>69,200</td> <td>68,300</td> <td>300</td> <td>200</td> <td>100</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Torfaen</td> <td>91,100</td> <td>89,800</td> <td>600</td> <td>500</td> <td>200</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Monmouthshire</td> <td>88,200</td> <td>86,600</td> <td>600</td> <td>500</td> <td>100</td> <td>300</td> </tr> <tr> <td>Newport</td> <td>140,200</td> <td>132,600</td> <td>1,800</td> <td>4,000</td> <td>900</td> <td>700</td> </tr> <tr> <td>Cardiff</td> <td>321,000</td> <td>288,800</td> <td>6,700</td> <td>15,600</td> <td>4,600</td> <td>5,100</td> </tr> </tbody> </table>							Ethnic Group	All Groups	White	Mixed	Asian or Asian British	Black or Black British	Other Ethnic Group	Wales	2,980,000	2,893,700	23,700	36,000	10,100	16,500	The Isle of Anglesey	69,000	68,300	300	200	0	200	Gwynedd	118,400	116,600	700	700	200	400	Conwy	111,700	110,100	700	600	100	400	Denbighshire	97,000	95,200	700	900	100	200	Flintshire	150,500	148,900	700	500	100	300	Wrexham	131,900	129,900	700	600	100	500	Powys	132,000	130,300	600	500	200	300	Ceredigion	77,800	76,200	500	700	100	300	Pembrokeshire	117,900	116,100	700	700	100	500	Carmarthenshire	179,500	176,800	800	800	200	800	Swansea	228,100	220,400	1,700	3,000	800	2,100	Neath Port Talbot	137,400	135,300	800	700	200	400	Bridgend	133,900	131,200	900	900	300	700	The Vale of Glamorgan	124,000	118,900	1,500	1,900	500	1,100	Rhondda Cynon Taf	233,700	229,600	1,400	1,400	300	1,100	Merthyr Tydfil	55,600	54,600	300	300	0	300	Caerphilly	171,800	169,100	1,000	1,000	300	500	Blaenau Gwent	69,200	68,300	300	200	100	200	Torfaen	91,100	89,800	600	500	200	200	Monmouthshire	88,200	86,600	600	500	100	300	Newport	140,200	132,600	1,800	4,000	900	700	Cardiff	321,000	288,800	6,700	15,600	4,600	5,100		
Ethnic Group	All Groups	White	Mixed	Asian or Asian British	Black or Black British	Other Ethnic Group																																																																																																																																																																											
Wales	2,980,000	2,893,700	23,700	36,000	10,100	16,500																																																																																																																																																																											
The Isle of Anglesey	69,000	68,300	300	200	0	200																																																																																																																																																																											
Gwynedd	118,400	116,600	700	700	200	400																																																																																																																																																																											
Conwy	111,700	110,100	700	600	100	400																																																																																																																																																																											
Denbighshire	97,000	95,200	700	900	100	200																																																																																																																																																																											
Flintshire	150,500	148,900	700	500	100	300																																																																																																																																																																											
Wrexham	131,900	129,900	700	600	100	500																																																																																																																																																																											
Powys	132,000	130,300	600	500	200	300																																																																																																																																																																											
Ceredigion	77,800	76,200	500	700	100	300																																																																																																																																																																											
Pembrokeshire	117,900	116,100	700	700	100	500																																																																																																																																																																											
Carmarthenshire	179,500	176,800	800	800	200	800																																																																																																																																																																											
Swansea	228,100	220,400	1,700	3,000	800	2,100																																																																																																																																																																											
Neath Port Talbot	137,400	135,300	800	700	200	400																																																																																																																																																																											
Bridgend	133,900	131,200	900	900	300	700																																																																																																																																																																											
The Vale of Glamorgan	124,000	118,900	1,500	1,900	500	1,100																																																																																																																																																																											
Rhondda Cynon Taf	233,700	229,600	1,400	1,400	300	1,100																																																																																																																																																																											
Merthyr Tydfil	55,600	54,600	300	300	0	300																																																																																																																																																																											
Caerphilly	171,800	169,100	1,000	1,000	300	500																																																																																																																																																																											
Blaenau Gwent	69,200	68,300	300	200	100	200																																																																																																																																																																											
Torfaen	91,100	89,800	600	500	200	200																																																																																																																																																																											
Monmouthshire	88,200	86,600	600	500	100	300																																																																																																																																																																											
Newport	140,200	132,600	1,800	4,000	900	700																																																																																																																																																																											
Cardiff	321,000	288,800	6,700	15,600	4,600	5,100																																																																																																																																																																											

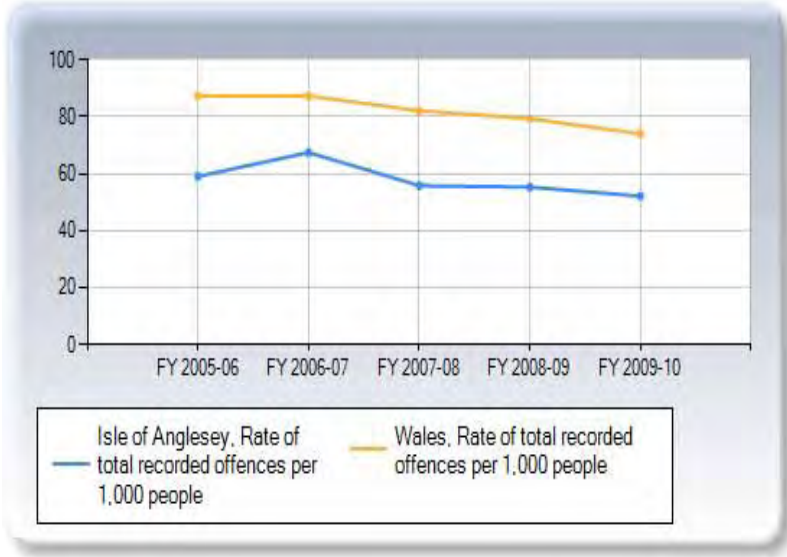
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																																								
Cymunedau																																																																																																																																												
Iechyd	<p>Mae gan Ynys Môn gyfradd ganwr uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (424.2 o bob 100,000 o gymharu â 410 yng Nghymru rhwng 2004 a 2006).²⁰</p> <p>Ynys Môn – oedolion sydd wedi adrodd am salwch allweddol, ffordd o fyw sy'n dylanwadu ar iechyd neu ddefnyddio gwasanaeth²¹</p>																																																																																																																																											
	<p><i>Per cent</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Observed</th> <th>Age-standardised</th> <th>Wales</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">Health status and illnesses</td> </tr> <tr> <td>Currently being treated for:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> High blood pressure</td> <td>20</td> <td>18</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td> Any heart condition excluding high blood pressure (a)</td> <td>10</td> <td>9</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td> Any respiratory illness</td> <td>14</td> <td>13</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td> Any mental illness</td> <td>8</td> <td>8</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td> Arthritis</td> <td>12</td> <td>12</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td> Diabetes</td> <td>6</td> <td>5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Have a limiting long-term illness (b)</td> <td>28</td> <td>27</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>SF-36 (higher score means better health):</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Physical component summary score</td> <td>48.8</td> <td>49.3</td> <td>48.8</td> </tr> <tr> <td> Mental component summary score</td> <td>51.1</td> <td>51.0</td> <td>49.9</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Health-related lifestyle</td> </tr> <tr> <td> Smoker (c)</td> <td>22</td> <td>22</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td> Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors</td> <td>24</td> <td>25</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td> Consumption of alcohol: above guidelines (d)</td> <td>42</td> <td>43</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td> Consumption of alcohol: binge (d)</td> <td>26</td> <td>27</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td> Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)</td> <td>40</td> <td>39</td> <td>36</td> </tr> <tr> <td> Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)</td> <td>29</td> <td>30</td> <td>29</td> </tr> <tr> <td> Overweight or obese (g)</td> <td>57</td> <td>56</td> <td>57</td> </tr> <tr> <td> Obese (h)</td> <td>21</td> <td>20</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Health service use</td> </tr> <tr> <td> Family doctor (GP) in the past two weeks</td> <td>17</td> <td>17</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>In the past three months:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>In the past twelve months:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> In hospital as an inpatient</td> <td>11</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td> Outpatients</td> <td>35</td> <td>34</td> <td>32</td> </tr> <tr> <td> Pharmacist</td> <td>68</td> <td>67</td> <td>70</td> </tr> <tr> <td> Dentist</td> <td>76</td> <td>75</td> <td>70</td> </tr> <tr> <td> Optician</td> <td>48</td> <td>47</td> <td>49</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Unweighted base (i)</td> </tr> <tr> <td> All aged 16+</td> <td>1,229</td> <td>1,229</td> <td>29,331</td> </tr> </tbody> </table>			Observed	Age-standardised	Wales	Health status and illnesses				Currently being treated for:				High blood pressure	20	18	20	Any heart condition excluding high blood pressure (a)	10	9	9	Any respiratory illness	14	13	13	Any mental illness	8	8	10	Arthritis	12	12	13	Diabetes	6	5	6	Have a limiting long-term illness (b)	28	27	27	SF-36 (higher score means better health):				Physical component summary score	48.8	49.3	48.8	Mental component summary score	51.1	51.0	49.9	Health-related lifestyle				Smoker (c)	22	22	24	Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors	24	25	22	Consumption of alcohol: above guidelines (d)	42	43	45	Consumption of alcohol: binge (d)	26	27	28	Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)	40	39	36	Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)	29	30	29	Overweight or obese (g)	57	56	57	Obese (h)	21	20	21	Health service use				Family doctor (GP) in the past two weeks	17	17	18	In the past three months:				Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty	4	4	5	In the past twelve months:				In hospital as an inpatient	11	10	10	Outpatients	35	34	32	Pharmacist	68	67	70	Dentist	76	75	70	Optician	48	47	49	Unweighted base (i)				All aged 16+	1,229	1,229	29,331		
	Observed	Age-standardised	Wales																																																																																																																																									
Health status and illnesses																																																																																																																																												
Currently being treated for:																																																																																																																																												
High blood pressure	20	18	20																																																																																																																																									
Any heart condition excluding high blood pressure (a)	10	9	9																																																																																																																																									
Any respiratory illness	14	13	13																																																																																																																																									
Any mental illness	8	8	10																																																																																																																																									
Arthritis	12	12	13																																																																																																																																									
Diabetes	6	5	6																																																																																																																																									
Have a limiting long-term illness (b)	28	27	27																																																																																																																																									
SF-36 (higher score means better health):																																																																																																																																												
Physical component summary score	48.8	49.3	48.8																																																																																																																																									
Mental component summary score	51.1	51.0	49.9																																																																																																																																									
Health-related lifestyle																																																																																																																																												
Smoker (c)	22	22	24																																																																																																																																									
Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors	24	25	22																																																																																																																																									
Consumption of alcohol: above guidelines (d)	42	43	45																																																																																																																																									
Consumption of alcohol: binge (d)	26	27	28																																																																																																																																									
Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)	40	39	36																																																																																																																																									
Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)	29	30	29																																																																																																																																									
Overweight or obese (g)	57	56	57																																																																																																																																									
Obese (h)	21	20	21																																																																																																																																									
Health service use																																																																																																																																												
Family doctor (GP) in the past two weeks	17	17	18																																																																																																																																									
In the past three months:																																																																																																																																												
Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty	4	4	5																																																																																																																																									
In the past twelve months:																																																																																																																																												
In hospital as an inpatient	11	10	10																																																																																																																																									
Outpatients	35	34	32																																																																																																																																									
Pharmacist	68	67	70																																																																																																																																									
Dentist	76	75	70																																																																																																																																									
Optician	48	47	49																																																																																																																																									
Unweighted base (i)																																																																																																																																												
All aged 16+	1,229	1,229	29,331																																																																																																																																									
	<p>Source: Welsh Health Survey 2008 + 2009</p>																																																																																																																																											

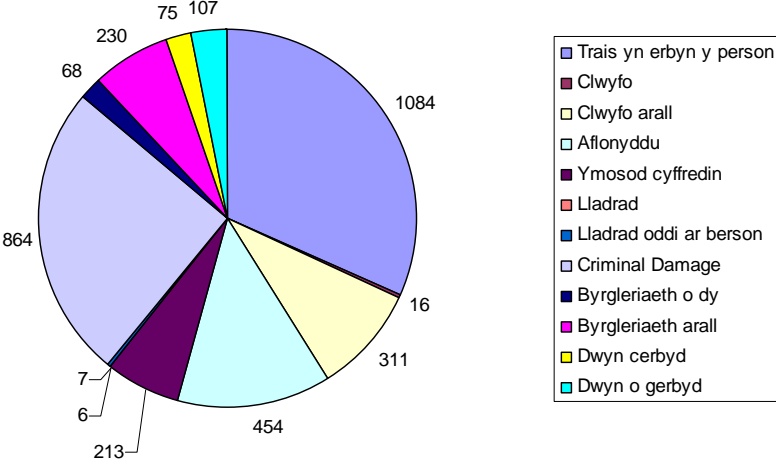
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																		
Cymunedau																						
	<p>(a) Yn cynnwys y rhai a ddywedodd eu bod wedi derbyn triniaeth yn dilyn trawiad ar y galon.</p> <p>(b) Oedolion a ddywedodd fod ganddynt salwch hirdymor, problemau iechyd neu anabledd sy'n cyfyngu ar eu gweithgareddau dyddiol neu ar eu gwaith. Gofynnwyd i oedolion gynnwys problemau oedd yn gysylltiedig â henaint.</p> <p>(c) Oedolion a ddywedodd eu bod yn ysmegu'n ddyddiol neu'n achlysurol.</p> <p>(d) Mewn ymateb i gwestiwn yn gofyn am y mwyaf o unedau a yfwyd mewn diwrnod yn ystod y saith diwrnod diwethaf. Cyfeiria'r canllawiau uchod at ddynion yn yfed mwy na phedair uned mewn dydd, a merched yn yfed mwy na thair uned.</p> <p>(e) Cyfeiria 'binge' neu oryfed mewn pyliau at ddynion yn yfed mwy nag wyth uned mewn dydd a merched yn yfed mwy na chwe uned.</p> <p>(f) Yn seiliedig ar yr holl oedolion (pobl sy'n yfed alcohol, a phobl nad ydynt yn yfed alcohol)</p> <p>(g) Dywed y canllawiau y dylai oedolion fwyta o leiaf pum darn o amrywiaeth o ffrwythau a llysiau pob dydd.</p> <p>(h) Dywed y canllawiau y dylai oedolion ddilyn gweithgareddau corfforol sy'n gymedrol neu'n fwy egnïol am o leiaf 30 munud, bum gwaith yr wythnos neu fwy. Gofynnwyd i'r ymatebwyr gynnwys unrhyw weithgaredd corfforol sy'n rhan o'u swydd.</p> <p>(i) Mynegai Mâs y Corff (BMI) sy'n 25 neu'n uwch. Cyfrifir BMI drwy rannu'r pwysau (Kg) â'r taldra wedi'i sgwario (m²).</p> <p>(j) Mynegai Mâs y Corff (BMI) sy'n 30 neu'n uwch. Cyfrifir BMI drwy rannu'r pwysau (Kg) â'r taldra wedi'i sgwario (m²).</p> <p>(k) Mae'r seiliau'n amrywio: mae'r rhai a ddengys yn berthnasol i'r sampl cyfan.</p>																					
Damweiniau Ffordd	<table border="1" data-bbox="338 1023 1097 1249"> <thead> <tr> <th colspan="3" data-bbox="338 1023 1097 1054">Damweiniau Ffordd 2006</th> </tr> <tr> <th data-bbox="338 1054 712 1086"></th> <th data-bbox="712 1054 909 1086">Ynys Môn</th> <th data-bbox="909 1054 1097 1086">Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="338 1086 712 1118">Damweiniau</td> <td data-bbox="712 1086 909 1118">14.1</td> <td data-bbox="909 1086 1097 1118">25.5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1118 712 1150">Pobl wedi'u hanafu</td> <td data-bbox="712 1118 909 1150">19.9</td> <td data-bbox="909 1118 1097 1150">37.3</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1150 712 1182">Pobl wedi'u hanafu - ychydig</td> <td data-bbox="712 1150 909 1182">306.3</td> <td data-bbox="909 1150 1097 1182">381.6</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1182 712 1249">Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol</td> <td data-bbox="712 1182 909 1249">42.1</td> <td data-bbox="909 1182 1097 1249">46.3</td> </tr> </tbody> </table>	Damweiniau Ffordd 2006				Ynys Môn	Cymru	Damweiniau	14.1	25.5	Pobl wedi'u hanafu	19.9	37.3	Pobl wedi'u hanafu - ychydig	306.3	381.6	Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol	42.1	46.3		<p>Rhwng 1999 a 1994, ar y cyfan, bu gostyngiad yn y nifer o bobl wedi'u hanafu mewn damweiniau ffordd ac yn y nifer o bobl mewn car a laddwyd neu a anafwyd yn ddifrifol.</p>	
Damweiniau Ffordd 2006																						
	Ynys Môn	Cymru																				
Damweiniau	14.1	25.5																				
Pobl wedi'u hanafu	19.9	37.3																				
Pobl wedi'u hanafu - ychydig	306.3	381.6																				
Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol	42.1	46.3																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																						
Cymunedau																																										
	<p style="text-align: center;">Damweiniau Ffordd yn Ynys Môn a Gwynedd</p> <table border="1" data-bbox="483 438 1400 1093"> <caption>Data for Damweiniau Ffordd yn Ynys Môn a Gwynedd</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Isle of Anglesey</th> <th>Gwynedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1994-98</td><td>235</td><td>450</td></tr> <tr><td>1999</td><td>220</td><td>465</td></tr> <tr><td>2000</td><td>225</td><td>410</td></tr> <tr><td>2001</td><td>195</td><td>420</td></tr> <tr><td>2002</td><td>200</td><td>430</td></tr> <tr><td>2003</td><td>175</td><td>395</td></tr> <tr><td>2004</td><td>145</td><td>380</td></tr> <tr><td>2005</td><td>145</td><td>340</td></tr> <tr><td>2006</td><td>170</td><td>350</td></tr> <tr><td>2007</td><td>145</td><td>345</td></tr> <tr><td>2008</td><td>115</td><td>365</td></tr> <tr><td>2009</td><td>140</td><td>315</td></tr> </tbody> </table> <p>Blynyddoedd o fywyd a gollwyd oherwydd marwolaeth yn dilyn damwain cerbyd modur, 2000 – 2004 = 19 i bob 10,000 o'r boblogaeth yn Ynys Môn; 15.3 i bob 10,000 o'r boblogaeth yng Nghymru.</p> <p>Mae'r gyfradd o ddamweiniau fesul pob hyd o'r ffordd yn is yn yr ardal na'r gyfradd i Gymru (14.1 i bob 100km a 25.5 i bob 100km yn y drefn honno) - yr ail gyfradd isaf o bob Awdurdod Unedol yng Nghymru.²²</p>	Year	Isle of Anglesey	Gwynedd	1994-98	235	450	1999	220	465	2000	225	410	2001	195	420	2002	200	430	2003	175	395	2004	145	380	2005	145	340	2006	170	350	2007	145	345	2008	115	365	2009	140	315		
Year	Isle of Anglesey	Gwynedd																																								
1994-98	235	450																																								
1999	220	465																																								
2000	225	410																																								
2001	195	420																																								
2002	200	430																																								
2003	175	395																																								
2004	145	380																																								
2005	145	340																																								
2006	170	350																																								
2007	145	345																																								
2008	115	365																																								
2009	140	315																																								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD)</p>	<p>Dengys WIMD 2008 fod gan Ynys Môn (sydd â 44 o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (LSOAs)) dair LSOA (4%) sydd o fewn y 10% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru. Maent fel a ganlyn:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Morawelon sydd â sgôr o 48.2, ac yn safle 119 allan o 1896 yng Nghymru. Gosodwyd yr LSOA hwn yn y categori o'r 10% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. • Tudur sydd â sgôr o 42.9, ac yn safle 187 allan o 1896 yng Nghymru. Gosodwyd yr LSOA hwn yn y categori o'r 10% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. • Porthyfelin 1 sydd â sgôr o 41.6, yn safle 204 allan o 1896 yng Nghymru. Gosodwyd yr LSOA hwn yn y categori o'r 10-20% o'r ardaloedd mwyaf difreintiedig yng Nghymru. <p>Yn Ynys Môn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd gan yr LSOAs ddsbarthiad sgôr amddifadedd o dros 88% o'r holl amrediad yng Nghymru. • Mae 5% o'i LSOAs yn disgyn o fewn y categori o'r 10% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru. • Mae 55% o'i LSOAs yn disgyn o fewn y categori o'r 50% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru. • Mae lefelau o amddifadedd sy'n is na'r cyfartaledd yn y tri chategori mwyaf difreintiedig (y mwyaf difreintiedig 10%, 20%, 30%), ond mae lefelau o amddifadedd yn uwch na'r cyfartaledd yn y categori 50% mwyaf difreintiedig). <p>Yn y 10% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru ceir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Niferoedd o LSOAs sy'n uwch na'r cyfartaledd yn Ynys Môn ar gyfer Tai (18%) a Mynediad (18%) • Niferoedd o LSOAs sy'n is na'r cyfartaledd yn Ynys Môn ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> • Amddifadedd Cyffredinol (5%) • Incwm (7%) • Cyflogaeth (2%) • Iechyd (2%) • Addysg (5%) • Y Gymuned (7%) 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																				
Cymunedau																								
	<p>Roedd 55% o'r LSOAs yn Ynys Môn yn fwy difreintiedig na chyfartaledd Cymru. ²³</p> <p style="text-align: center;">Map yn Dangos Safle WIMD cyffredinol Wardiau Ynys Môn²⁴</p> <p style="text-align: right; font-size: small;">Welsh Index of Multiple Deprivation 2008 Overall Index of Multiple Deprivation Isle of Anglesey By Lower Level Super Output Areas 1 to 100 Most Deprived 101 to 200 201 to 300 301 to 400 401 to 500 Least Deprived Electoral Division 15 Cathwrt Survey Board/2008/2007</p>																							
Trosedd	<table border="1" data-bbox="338 1042 1095 1246"> <thead> <tr> <th colspan="3" data-bbox="338 1042 1095 1070">Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth)</th> </tr> <tr> <th data-bbox="338 1070 712 1099"></th> <th data-bbox="712 1070 887 1099">Ynys Môn</th> <th data-bbox="887 1070 1095 1099">Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="338 1099 712 1128">Trosedd a gofnodwyd</td> <td data-bbox="712 1099 887 1128">67.7</td> <td data-bbox="887 1099 1095 1128">87.5</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1128 712 1157">Trais yn erbyn person</td> <td data-bbox="712 1128 887 1157">20.4</td> <td data-bbox="887 1128 1095 1157">18.2</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1157 712 1185">Byrgleriaeth o dŷ</td> <td data-bbox="712 1157 887 1185">1.3</td> <td data-bbox="887 1157 1095 1185">3.6</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1185 712 1214">Dwyn cerbyd</td> <td data-bbox="712 1185 887 1214">1.3</td> <td data-bbox="887 1185 1095 1214">3.8</td> </tr> <tr> <td data-bbox="338 1214 712 1243">Dwyn o gerbyd</td> <td data-bbox="712 1214 887 1243">2.1</td> <td data-bbox="887 1214 1095 1243">8.6</td> </tr> </tbody> </table>	Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth)				Ynys Môn	Cymru	Trosedd a gofnodwyd	67.7	87.5	Trais yn erbyn person	20.4	18.2	Byrgleriaeth o dŷ	1.3	3.6	Dwyn cerbyd	1.3	3.8	Dwyn o gerbyd	2.1	8.6	<p>Mae'r gyfradd drosedd yn Ynys Môn wedi gostwng yn raddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf gyda gostyngiad cyffredinol o 23% rhwng 2006/07 a 2009/10.</p>	
Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth)																								
	Ynys Môn	Cymru																						
Trosedd a gofnodwyd	67.7	87.5																						
Trais yn erbyn person	20.4	18.2																						
Byrgleriaeth o dŷ	1.3	3.6																						
Dwyn cerbyd	1.3	3.8																						
Dwyn o gerbyd	2.1	8.6																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																		
Cymunedau																						
	<p style="text-align: center;">25</p> <p style="text-align: center;">Y Gyfradd Drosedd i bob 1,000 o bobl</p> <table border="1" data-bbox="539 456 1323 1015"> <caption>Y Gyfradd Drosedd i bob 1,000 o bobl</caption> <thead> <tr> <th>Ffynhonnell</th> <th>FY 2005-06</th> <th>FY 2006-07</th> <th>FY 2007-08</th> <th>FY 2008-09</th> <th>FY 2009-10</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Isle of Anglesey, Rate of total recorded offences per 1,000 people</td> <td>58</td> <td>68</td> <td>55</td> <td>55</td> <td>52</td> </tr> <tr> <td>Wales, Rate of total recorded offences per 1,000 people</td> <td>88</td> <td>88</td> <td>82</td> <td>78</td> <td>75</td> </tr> </tbody> </table>	Ffynhonnell	FY 2005-06	FY 2006-07	FY 2007-08	FY 2008-09	FY 2009-10	Isle of Anglesey, Rate of total recorded offences per 1,000 people	58	68	55	55	52	Wales, Rate of total recorded offences per 1,000 people	88	88	82	78	75			
Ffynhonnell	FY 2005-06	FY 2006-07	FY 2007-08	FY 2008-09	FY 2009-10																	
Isle of Anglesey, Rate of total recorded offences per 1,000 people	58	68	55	55	52																	
Wales, Rate of total recorded offences per 1,000 people	88	88	82	78	75																	
	<p>Yn 2009/10, Ynys Môn oedd â'r gyfradd drosedd isaf namyn tri yng Nghymru.</p>																					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																								
Cymunedau																												
	<p style="text-align: center;">Troseddau Hysbysadwy a Gofnodwyd gan yr Heddlu (Ebrill 09 – Mawrth 10)²⁶</p> <table border="1" data-bbox="1142 582 1366 949"> <caption>Legend for Crime Categories</caption> <tr><td>■</td><td>Trais yn erbyn y person</td></tr> <tr><td>■</td><td>Clwyfo</td></tr> <tr><td>■</td><td>Clwyfo arall</td></tr> <tr><td>■</td><td>Aflonyddu</td></tr> <tr><td>■</td><td>Ymosod cyffredin</td></tr> <tr><td>■</td><td>Lladrad</td></tr> <tr><td>■</td><td>Lladrad oddi ar berson</td></tr> <tr><td>■</td><td>Criminal Damage</td></tr> <tr><td>■</td><td>Byrgeriaeth o dy</td></tr> <tr><td>■</td><td>Byrgeriaeth arall</td></tr> <tr><td>■</td><td>Dwyn cerbyd</td></tr> <tr><td>■</td><td>Dwyn o gerbyd</td></tr> </table>	■	Trais yn erbyn y person	■	Clwyfo	■	Clwyfo arall	■	Aflonyddu	■	Ymosod cyffredin	■	Lladrad	■	Lladrad oddi ar berson	■	Criminal Damage	■	Byrgeriaeth o dy	■	Byrgeriaeth arall	■	Dwyn cerbyd	■	Dwyn o gerbyd			
■	Trais yn erbyn y person																											
■	Clwyfo																											
■	Clwyfo arall																											
■	Aflonyddu																											
■	Ymosod cyffredin																											
■	Lladrad																											
■	Lladrad oddi ar berson																											
■	Criminal Damage																											
■	Byrgeriaeth o dy																											
■	Byrgeriaeth arall																											
■	Dwyn cerbyd																											
■	Dwyn o gerbyd																											

¹ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Ystadegau Cymdogaeth – Ynys Môn. Ar gael ar-lein:
<http://www.neighbourhood.statistics.gov.uk/dissemination/LeadDatasetList.do?a=7&b=276858&c=Anglesey&d=13&g=412995&i=1001x1003&m=0&r=1&s=1302598070859&enc=1&domainId=13>

² LICC (2010): Amcanestyniadau Poblogaeth Awdurdodau Lleol Cymru (sail-2008): Adroddiad Awdurdodau Lleol

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ Ibid

⁶ Ibid

⁷ Arsyllfa Dysgu a Sgiliau dros Gymru: Gwybodaeth am y Farchnad Lafur a Theclyn Cynllunio – LMI Lleol: Ynys Môn. Ar gael ar-lein yma:

<http://www.learningobservatory.com/lmi-anglesey>

⁸ LICC (2010): Amcanestyniadau Poblogaeth Awdurdodau Lleol Cymru (sail-2008): Adroddiad Awdurdodau Lleol

⁹ Ibid

¹⁰ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (a ddefnyddiwyd 12/04/11). Ystadegau Cymdogaeth – Ynys Môn.

¹¹ LICC (2010): Amcanestyniadau Poblogaeth Awdurdodau Lleol Cymru (sail-2008): Adroddiad Awdurdodau Lleol

¹² Ibid

¹³ Ibid

¹⁴ Ibid

¹⁵ Ibid

¹⁶ Ibid

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

¹⁹ Statscymru: Poblogaeth ac Ymfudo: Amcangyfrifon yn ôl Grwpiau Ethnig. Ar gael ar-lein:

<http://www.statswales.wales.gov.uk/TableViewer/tableView.aspx?ReportId=29063>

²⁰ InfoBase Cymru: <http://www.infobasecymru.net/IAS/dataviews/tabular?viewId=49&subsetId=>

²¹ LICC (2010) Arolwg Iechyd Cymru 2008 + 2009: Canlyniadau Awdurdodau a Byrddau Iechyd Lleol

²² Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (a ddefnyddiwyd 12/04/11). Ystadegau Cymdogaeth – Ynys Môn.

²³ LICC - Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2008

²⁴ Ibid

²⁵ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol (a ddefnyddiwyd 12/04/11). Ystadegau Cymdogaeth – Ynys Môn.

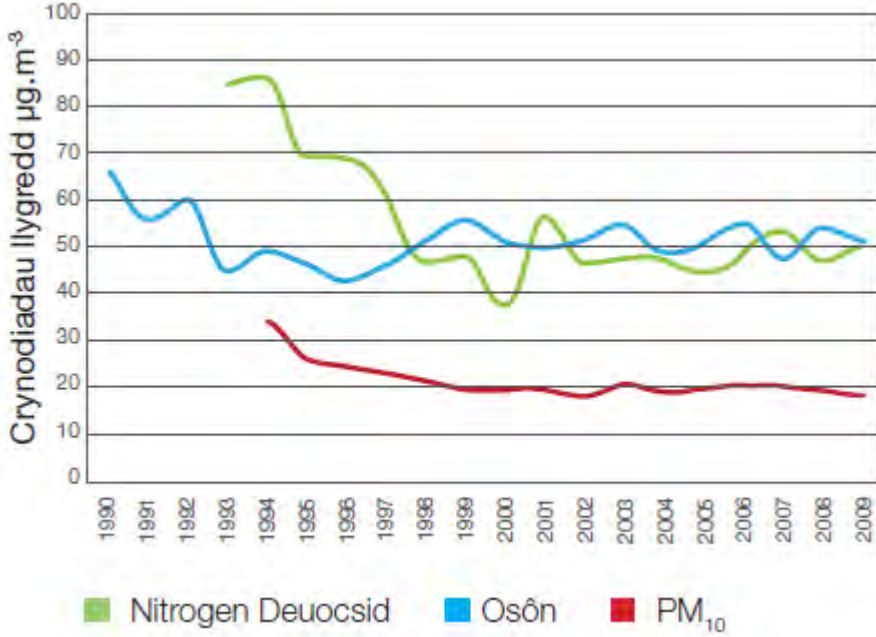
²⁶ Ibid

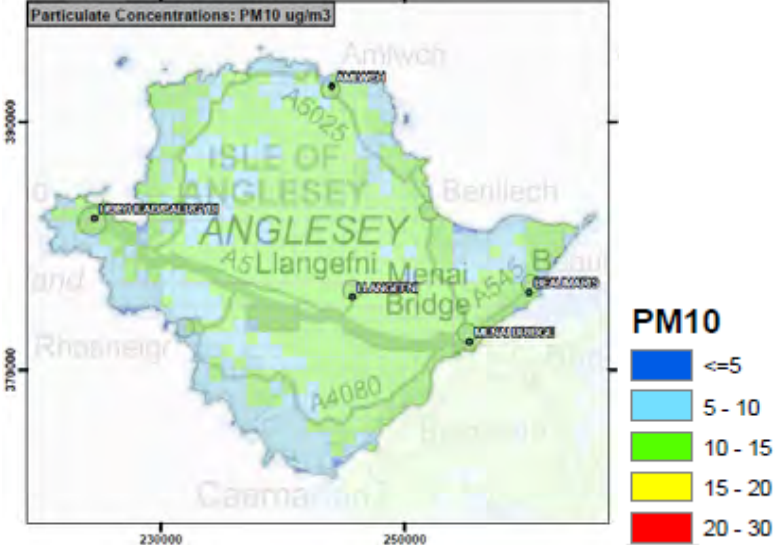
Ffactorau Hinsoddol

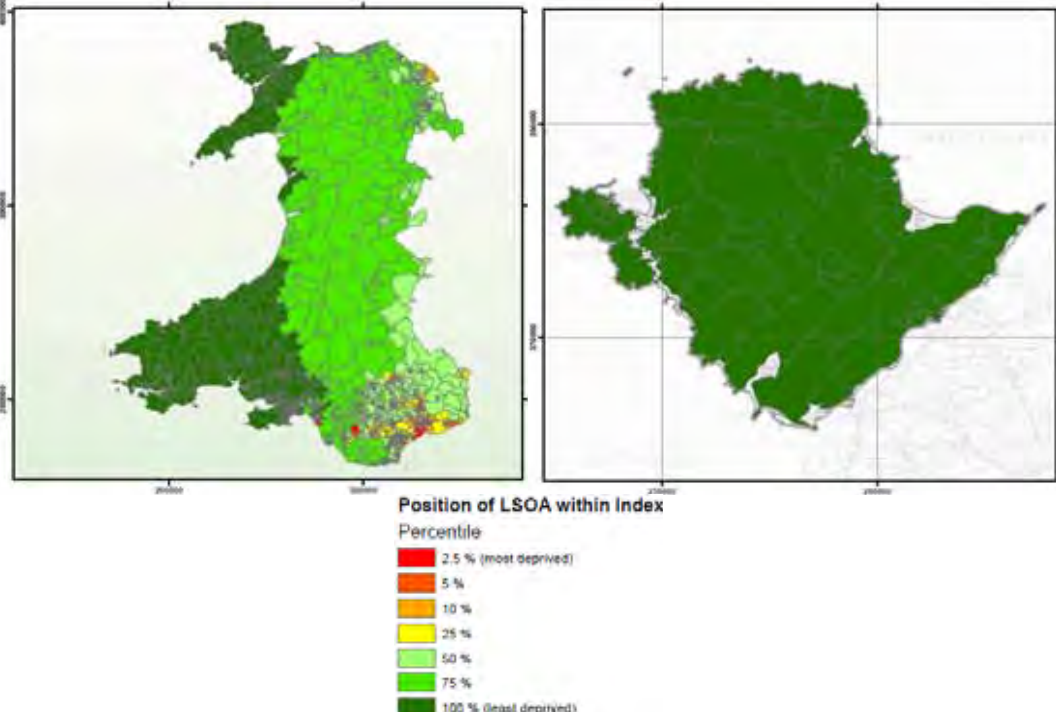
Mae gan Ynys Môn un o'r lefelau uchaf o allyriadau CO₂ y pen yng Nghymru. Mae allyriadau CO₂ mwyaf sylweddol ardal cynllun Ynys Môn yn deillio o ddiwydiant Rhagwelir y bydd cynnydd cyffredinol yn y tymereddau cyfartalog blynyddol yng Nghymru yn 1.3°C erbyn y 2020au, 2.0°C erbyn y 2040au a 3.3°C erbyn y 2080au, yn erbyn y waelodlin 1961 i 1990. Mae'r cynnydd a ragwelir i Ynys Môn ar ochr isaf yr amrediadau hyn h.y. rhagwelir y bydd uchafswm cyfartalog tymereddau'r haf 3°C yn uwch na'r ffigyrau gwaelodlin o gymharu â hyd at 6°C yn uwch yng nghanol Cymru ac yn ne Cymru. Yn gyffredinol, gall y Sir hefyd ddisgwyl cael hafau sychach, a mwy o ddigwyddiadau tywydd eithafol / anarferol, megis glawiad uwch / gaeafau gwlypach. Mae LICC wedi gosod targed o gynhyrchu 7 o oriau terawatt drwy ynni adnewyddadwy er mwyn cyrraedd targed y DU o gynhyrchu 15% o ynni â dulliau adnewyddadwy erbyn 2020. Mae Strategaeth Ynys Ynni'r Sir yn fenter allweddol sy'n canolbwyntio'n uniongyrchol ar gefnogi chwyldro carbon isel LICC. Mae'r cyfleoedd allweddol yn cynnwys: Cynhyrchu ynni gwynt ar y môr, prosiect Llanw'r Moelrhoniaid a'r cais arfaethedig ar gyfer 2012 am adweithydd newydd yn Wylfa (3.2GW).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd				
Ffactorau Hinsoddol								
Rhagolygon Newid Hinsawdd	Rhagwelir y bydd cynnydd cyffredinol yn y tymereddau cyfartalog blynyddol yng Nghymru yn 1.3°C erbyn y 2020au, 2.0°C erbyn y 2040au a 3.3°C erbyn y 2080au, yn erbyn y waelodlin 1961 i 1990. Mae'r cynnydd a ragwelir i Ynys Môn ar ochr isaf yr amrediadau hyn h.y. rhagwelir y bydd uchafswm cyfartalog tymereddau'r haf 3°C yn uwch na'r ffigyrau gwaelodlin o gymharu â hyd at 6°C yn uwch yng nghanol Cymru ac yn ne Cymru. ¹ Yn gyffredinol, gall y Sir hefyd ddisgwyl cael hafau sychach, a mwy o ddigwyddiadau tywydd eithafol / anarferol, megis glawiad uwch / gaeafau gwlypach.			Bydd angen ymgorffori mesurau addasu newid yn yr hinsawdd fel elfen annatod o ddatblygiadau tai ac isadeiledd newydd.				
Allyriadau Carbon Deuocsid		Cymru: Allyriadau net CO₂ wedi'u lleihau 80% o gymharu â lefelau 1990.	Tunelli Carbon Deuocsid y pen yng Nghymru - 13.1 (2007)²					
	Bu gostyngiad o 0.68% mewn allyriadau rhwng 2005/2007	Allyriadau Carbon Deuocsid Ynys Môn yn ôl Sector (2007) (kt CO₂)						
		Diwydiant /Masnachol	Domestig	Trafnidiaeth Ffyrdd	Defnydd tir, Newid mewn defnydd tir	Cyfanswm	Safle ymysg y 22 Awdurdod Lleol	Mae allyriadau CO ₂ mwyaf sylweddol ardal cynllun Ynys Môn yn deillio o ddiwydiant.

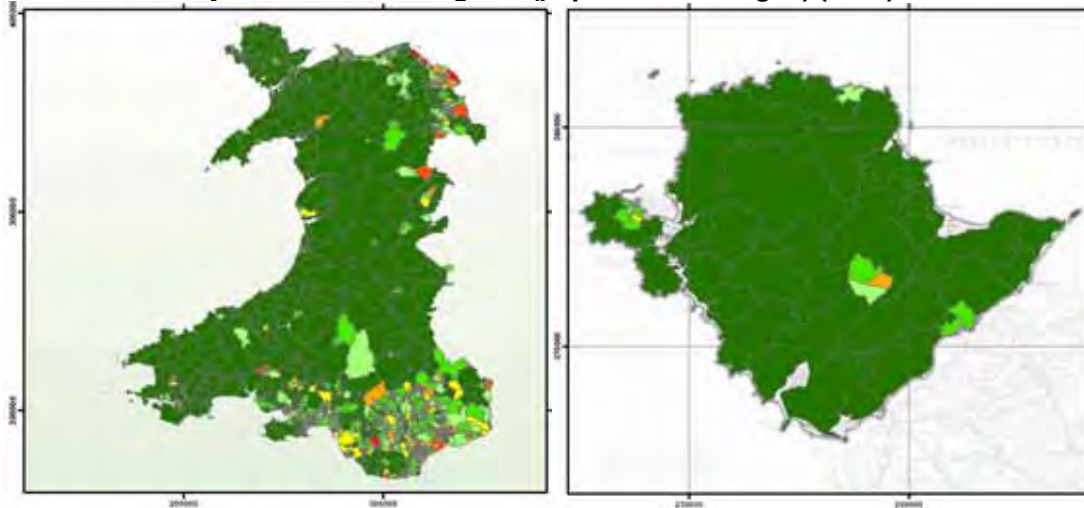
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws/ Tuedd			Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol								
					a Choedwig -aeth			
		411	181	143	43	778	15	
		Allyriadau Carbon Deuocsid y pen yn Ynys Môn yn ôl Sector (2007)						
		Diwydiant /Masnachol	Domestig	Trafnidiaeth Ffyrdd	Defnydd tir, Newid mewn defnydd tir a Choedwigaeth	Cyfanswm		
	Ynys Môn	6.0	2.6	2.1	0.6	11.3	Mae gan Ynys Môn un o'r lefelau uchaf o allyriadau y pen yng Nghymru.	
	Cymru	6.5	2.4	2.3	-0.1	11.1		
		Mae Ynys Môn yn un o'r pum awdurdod yn y DU sydd â 18% o stoc tai'r ALI wedi'i ynysu (croglloft / wal geudod) fel rhan o'r Targed Gostwng Allyriadau Carbon (CERT). ³						Cyfleoedd pellach i wella perfformiad y stoc tai presennol a'r stoc tai yn y dyfodol.
Allyriadau Nwyon Tŷ Gwydr	Bwlch Data Rhanbarthol	<p>Cyfanswm allyriadau'r chwe Nwy Tŷ Gwydr yng Nghymru yn 2006 oedd 51.1MtCO₂ cyfwerth. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd o 3.9% ers 2005 a gostyngiad o 7.4% ar allyriadau blwyddyn sylfaen y chwe nwy tŷ gwydr.</p> <p>Cyfanswm yr allyriadau CO₂ yng Nghymru yn 2006 oedd 42.5MtCO₂ cyfwerth, sy'n cynrychioli cynnydd o 4.7% ers 2005 a gostyngiad o 1.8% ar allyriadau CO₂ blwyddyn sylfaen.</p> <p>Dengys y ffigyrau hyn ostyngiad mewn allyriadau o gymharu â'r flwyddyn</p>						Cyfleoedd i wella'r duedd i ostwng allyriadau CO ₂ (e.e. trwy fesurau tai a thrafnidiaeth)

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
		sylfaen, ond cynnydd mewn allyriadau o gymharu â 2005. ⁴		
Llygredd Aer		<p style="text-align: center;">Ansawdd Aer yng Nghymru ers 1990</p> <p style="text-align: center;">5</p> <p>Mae ansawdd aer yng Nghymru ynd al i wella o flwyddyn i flwyddyn, ac mae'r crynodiad o allyriadau a'r llygryddion allweddol yn yr aer yn lleihau, er bod y crynodiadau blynyddol cyfartalog wedi dechrau sefydlogi eto yn y blynyddoedd diweddar.</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p style="text-align: center;">Cymedr Blynnyddol Crynodiadau PM₁₀ Wedi'u Modelu (2008)⁶</p> 			
<p>Dengys y map uchod y crynodiadau cymedr blynnyddol PM₁₀ wedi'u modelu a'u mapio i rid 1km. Darperir y data gan NetCen ac mae'n seiliedig ar allyriadau wedi'u modelu sy'n cael eu rhyddhau i'r atmosffer gan ffynonellau yn y DU o'r National Atmospheric Emissions Inventory (NAEI) ynghyd â chrynodiadau wedi'u mesur. Ar hyn o bryd, amcanion Strategaeth Ansawdd Aer Genedlaethol y DU ar gyfer PM₁₀ yw crynodiad sy'n llai na 40ugm³ wedi'i fesur fel cymedr blynnyddol a 50ugm³ wedi'i fesur fel cymedr 24 awr (ni ddylai fod yn uwch na hyn fwy na 35 gwaith mewn blwyddyn). Dengys y map yn 2008, fod y crynodiadau PM₁₀ o fewn y cyfyngiadau cenedlaethol. Awgryma'r map fod crynodiadau PM₁₀ yn is yn yr ardaloedd mwy arfordirol o'r Sir.</p>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru: Ansawdd Aer</p>	<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2008) (WIMD) yw'r mesur swyddogol o amddifadedd mewn ardaloedd bychain yng Nghymru. Mae elfen amgylchedd ffisegol y WIMD yn cynnwys pedwar dangosydd gan gynnwys ansawdd aer (crynnodiadau llygryddion aer) ac allyriadau llygryddion aer. Mae'r dangosydd Ansawdd Aer yn defnyddio data ar grynodiadau o lygryddion (bensen, nitrogen deuocsid, sylffwr deuocsid, gronynnau, carbon monocsid ac osôn).</p>	<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD): Mynegai Crynnodiad Ansawdd Aer yn ôl y Cyfartaledd i'r Boblogaeth (population-averaged)(2008).</p> 		<p>Nid yw amddifadedd mewn perthynas â'r elfen amgylchedd ffisegol o fewn y WIMD yn sylweddol i Ynys Môn, ac ar y mynegai hwn, yr ynys yw un o'r ardaloedd lleiaf difreintiedig yng Nghymru, gan gynnig amgylchedd o ansawdd uchel i'r boblogaeth leol.</p>

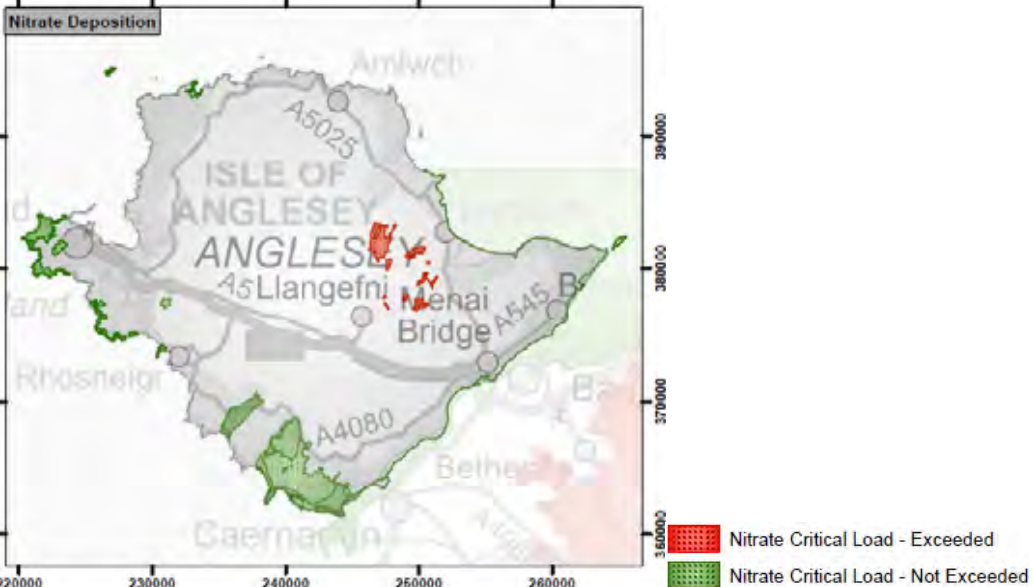
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p><i>Noder: Dangosir y cymunedau sydd â'r problemau ansawdd aer mwyaf sylweddol yng nghyswllt y boblogaeth mewn coch.</i></p> <p>Dengys y mapiau uchod fod ansawdd aer Ynys Môn yn dda o gymharu â gweddill Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r LSOA yn y Sir ymysg y rhai lleiaf difreintiedig yng Nghymru⁷.</p> <p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD): Mynegai Allyriadau Aer yn ôl y Cyfartaledd i'r Boblogaeth (population-averaged) (2008)⁸.</p>			

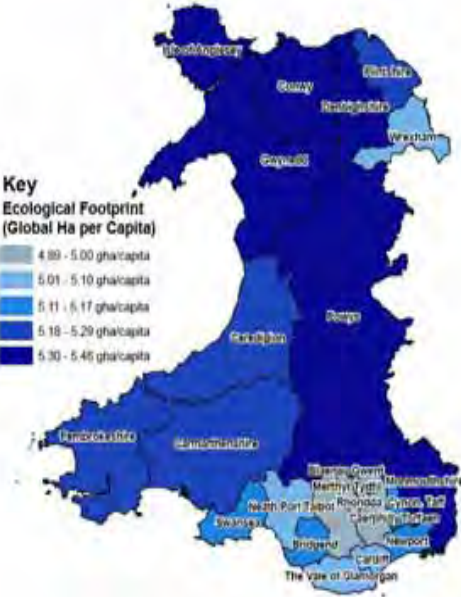

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p>Position of LSOA within Index</p> <p>Percentile</p> <ul style="list-style-type: none"> 2.5 % (most deprived) 5 % 10 % 25 % 50 % 75 % 100 % (least deprived) Local Authority <p><i>Noder: Dangosir y Cymunedau sydd â'r problemau ansawdd aer mwyaf sylweddol yng nghyswllt y boblogaeth mewn coch.</i></p>	<p>Dengys y mapiau uchod fod ansawdd aer Ynys Môn yn gysylltiedig â'r cyfartaledd i'r boblogaeth yn dda o gymharu â gweddill Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r LSOAs ymysg y rhai sydd leiaf difreintiedig yng nghyswllt y mesur hwn. Fodd bynnag, mae'r ardaloedd mwyaf poblog, Amlwch, Caergybi, Porthaethwy a Llangefni yn fwy difreintiedig.</p>		
Crynodeiad nwyon sy'n destun rheoliad / Ansawdd aer	<p>Sylffwr Deuocsid</p> <p>Rhwng 27 Medi 2007 a 27 Tachwedd 2008, bu i <i>AEA Energy and Environment</i> gynnal gwaith monitro Sylffwr Deuocsid ym Mharc Arfordir Penrhos ar ran <i>Anglesey Aluminium Metals Ltd.</i> Canlyniad y gwaith monitro hwn oedd nad oedd risg o ragori ar yr amcanion SO₂ ar gyfer y lleoliad hwn.</p> <p>Mater Gronynnol (PM₁₀)</p> <p>Yn ystod y deuddeg mis diwethaf, mae'r Awdurdod Lleol wedi bod yn cynnal gwaith monitro PM₁₀ mewn tri lleoliad sy'n ffynonellau i allyriadau diflan, gan gynnwys lleoliad newydd yn y pyllau gwaddodiad ym Mynydd Parys. Dengys canlyniadau'r astudiaethau hyn nad oes llawer o debygolrwydd y bydd yr amcanion ansawdd aer ar gyfer PM₁₀ yn cael eu rhagori yn y lleoliadau hyn.</p> <p>Nitrogen Deuocsid (NO₂)</p>		<p>Mae'r awdurdod lleol wedi ystyried cysylltiadau allyriadau ansawdd aer â ffynonellau diflan a ffermydd dofednod fel rhan o'r broses adolygu flynyddol ac wedi casglu mai bychan iawn yw'r tebygolrwydd y byddai'r amcanion ansawdd aer yn cael eu rhagori yn unrhyw un o'r ffynonellau hyn.</p>	<p>Nid yw ansawdd aer yn broblem sylweddol yn Ynys Môn, ac eithrio'r manau problemus sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth ffyrdd, sy'n destun monitro rheolaidd.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p>Y canlyniadau o'r tiwbiau trylediad NO₂ ar gyfer ymylfaen yr A55(T) yn Llanfair P.G yw'r unig leoliad sy'n uwch nag amcan blynyddol Llywodraeth Cynulliad Cymru, sef 40µg/m³. Mae'r eiddo agosaf oddeutu 20m o'r ymylfaen ble yr amcangyfrifir y byddai'r crynodiad yn 22.1 µg/m³. Fodd bynnag, mae'r tiwb trylediad NO₂ yn Llanfair P.G wedi'i leoli'n gyfagos ag encilfa awdurdodedig ble nad oes unrhyw gyfyngiad ar ei ddefnydd. Felly, byddai'r amcan un awr o 200 µg/m³ (ni ddylai fod yn uwch na hyn fwy na 18 gwaith mewn blwyddyn) yn berthnasol. Tra bod y cymedr blynyddol yn aros yn is na 60 µg/m³, mae'n annhebygol y bydd yr amcan cymedrig 1 awr ar gyfer NO₂ yn cael ei ragori yn Llanfair P.G. ond dylid nodi fod cynnydd wedi bod bob blwyddyn mewn NO₂ o 40.7 µg/m³ yn 2005 i 44.5 µg/m³ yn 2008.</p> <p>Bydd yr Awdurdod Lleol yn parhau â'r lleoliad tiwb trylediad NO₂ yn Llanfair P.G. gan ei fod wedi'i leoli gyferbyn ag encilfa ble mae'r amcan un awr o 200 µg/m³ (ni ddylai fod yn uwch na hyn fwy na 18 gwaith mewn blwyddyn) yn berthnasol. Bydd angen i'r Awdurdod Lleol fonitro pa un ai yw'r cymedr blynyddol yn parhau yn is na 60 µg/m³ ai peidio, yn enwedig o gofio'r cynnydd diweddar yng nghyfarfartaledd blynyddol NO₂ yn y lleoliad hwn.</p> <p>Ffynonellau Llygredd Aer</p> <p>Dim ond un cais y mae'r Awdurdod Lleol wedi'i dderbyn yn y blynyddoedd diwethaf am ganiatâd am simnai yn gysylltiedig â ffwrnais fiomas. Roedd y cais yn ymwneud â simnai 10</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p>metr o uchder wedi'i leoli o fewn ffens berimedr ar safle RAF y Fali a chredwyd nad oedd hi'n debygol y byddai'r cyhoedd yn cael eu hamlygu i'r allyriadau.</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol wedi ystyried materion ansawdd aer sy'n gysylltiedig ag allyriadau diflan a ffermydd dofednod yn yr arolwg hwn. Mae wedi dod i'r casgliad mai prin iawn yw'r tebygolrwydd y bydd yr amcanion ansawdd aer yn cael eu rhagori gan unrhyw un o'r ffynonellau hyn. Ni adnabuwyd unrhyw ffynonellau eraill i'w hasesu nad oedd wedi'u hasesu'n barod mewn adolygiadau blaenorol.</p> <p>Mae'r Awdurdod Lleol wedi adnabod bod locomotifau diesel neu stêm yn aros yn eu hunfan yn rheolaidd am gyfnodau o chwarter awr neu hwy yng Ngorsaf Rheilffordd Caergybi. Mae injans y locomotifau yn rhedeg am gyfnodau hir o amser nepell oddi wrth yr arhosfa fysis a'r palmant ar Ffordd Fictoria. Felly, yn ddiweddar, mae'r Awdurdod Lleol wedi gosod Dadansoddwr SO2 Fflwroleuedd UV yn yr hen doiledau cyhoeddus ar Ffordd Fictoria, i fonitro'r allyriadau o'r locomotifau llonydd. Bydd canlyniadau'r gwaith monitro'n cael eu hadrodd mewn Asesiad Manwl ar ddiwedd Ebrill 2010⁹.</p>			
Dyddodiad Asid		<p>Mae asid yn cynnwys dyddodiad gwlyb a sych o lygryddion o'r atmosffer sydd â'r potensial i asideiddio priddoedd a dyfroedd croyw. Mae'r llygryddion yn cynnwys sylffwr deuocsid (SO₂), nitrogen ocsid (Nox) ac amonia (NH₃). Dyddodiad nitrogen yw dyddodiad ocsidau nitrogen (Nox) ac amonia (NH₃) o'r atmosffer i'r tir. Dyddodiad cyflawn yw'r cyfuniad o ddyddodiad gwlyb a dyddodiad sych. Cyfeiria nitrogen at ddos o'r llygrydd all arwain at ewtroffigedd.</p> <p>Er mwyn penderfynu pa un ai yw dyddodiad asid neu nitrogen yn cael effaith negatiff ar</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p>ecosystem, neu ran o ecosystem ai peidio, gosodir llwyth critigol ar gyfer cynefinoedd unigol, er enghraifft, coetir neu gors, a rhywogaethau unigol, er enghraifft, math o fwsogl neu blanhigyn dŵr croyw. Mae llwyth critigol yn ymwneud â faint o lygrydd sy'n cael ei ddyddodi o'r aer i'r ddaear. Pan fo dyddodiad yn llai na'r llwyth critigol, gellir casglu bod dyddodiad llygrydd sy'n uwch na hyn yn dangos effeithiau anuniongyrchol niweidiol ar gynefin neu rywogaeth. Os yw dyddodiad yn fwy na'r llwyth critigol, yna ystyrir ei fod wedi rhagori'r llwyth critigol. Dengys y mapiau a ganlyn ragfynegiad wedi'i fodelu ar gyfer dyddodiad asid a dyddodiad nitrad yn 2010.</p>	<p>Effeithiau Ansawdd Aer Safleoedd Natura 2000 – Rhagfynegiadau wedi'u Modelu ar gyfer Dyddodiad Asid 2010¹⁰</p> 		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
<p>Ôl-troed Ecolegol</p>	<p>Yn 2003, roedd ôl-troed ecolegol Ynys Môn yn 5.3 hecтар byd eang (gha) y person sy'n ei wneud yn un o'r chwe awdurdod lleol uchaf yng Nghymru¹¹.</p> <p>Mae amcangyfrifon y <i>Stockholm Environment Institute</i> yn awgrymu fod yr 'earthshare', neu'r gyfran o'r ddaear, ar gyfartaledd yn 1.8 gha i bob person.</p> <p>Amcangyfrifwyd mai cyfanswm Ôl-troed Ecolegol Cymru yn</p>	<p>Mae ôl-troed Cymru wedi cynyddu ar gyfradd gyfartalog o 1.5% y flwyddyn rhwng 1990 a 2003.</p>	<p>Yr angen i leihau ôl-troed ecolegol Ynys Môn a Gwynedd, gyda ffocws penodol ar yr allyriadau sy'n codi o dai a thrafnidiaeth.</p>	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	2003 oedd 5.16 gha i bob person. Mae hyn bron iawn yn deirgwaith yr <i>earthshare</i> cyfartalog. Wrth ddefnyddio'r un sail i gyfrifo, gwelwyd mai cyfanswm Ôl-troed Ecolegol y DU yn 2003 oedd 5.6 gha i bob person.			
Targedau Ynni Adnewyddadwy		Mae LICC wedi gosod targed o gynhyrchu 7 o oriau terawatt drwy ynni adnewyddadwy er mwyn cyrraedd targed y DU o gynhyrchu 15% o ynni â dulliau adnewyddadwy erbyn 2020 (atodiad i NCT8) ¹² .		Mae Strategaeth Ynys Ynni Ynys Môn yn fenter allweddol sy'n canolbwyntio'n uniongyrchol ar gefnogi chwyldro carbon isel LICC. Mae'r cyfleoedd allweddol yn cynnwys: Cynhyrchu ynni gwynt ar y môr, prosiect Llanw'r Moelrhoniaid a'r cais arfaethedig ar gyfer 2012 am adweithydd newydd yn Wylfa (3.2GW) ¹³
Capasiti ynni adnewyddadwy sydd wedi'i osod	Dim dadansoddiad o'r capasiti ar gyfer y cynllun ardal / rhanbarthol	Mae 143 o safleoedd yng Nghymru sy'n cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy. Mae'r twf mewn capasiti ar hyd Cymru yn deillio fwyaf o ffynonellau ynni gwynt (+157Mwe) ¹⁴ .		Mae Ynys Môn yn cynnig cyfleoedd sylweddol i gynyddu capasiti adnewyddadwy wedi'i osod (cynhyrchu ynni o wynt oddi ar y môr + llanw'r môr).
Addasu Newid Hinsawdd	Dim data ar gyfer y cynllun ardal / rhanbarthol ar gynnydd / mesurau addasu	Mae Strategaeth Newid Hinsawdd Cymru yn gosod fframwaith strategol. Newid Hinsawdd, prosiect peilot Newid Lleoedd, camau gweithredu ymarferol mewn ALI i barhau â'r addasu ¹⁵ .	Dim gwaelodlin o fesurau wedi'i sefydlu, mae'r dulliau presennol yn seiliedig ar asesu risg gan gynnwys gwydnwch yr isadeiledd, rheoli'r arfordir, rheoli'r tir.	Cefnogi/hwyluso datblygiad cynlluniau addasu sector.

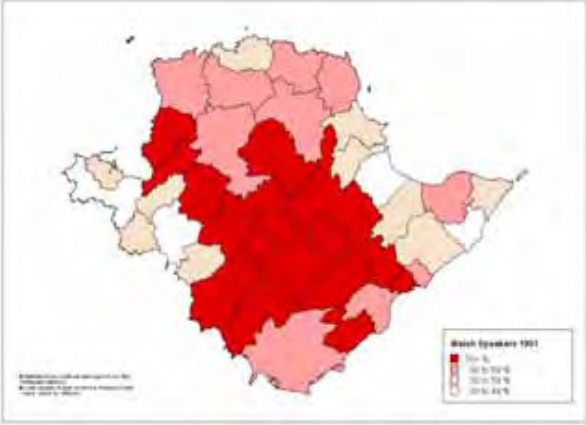
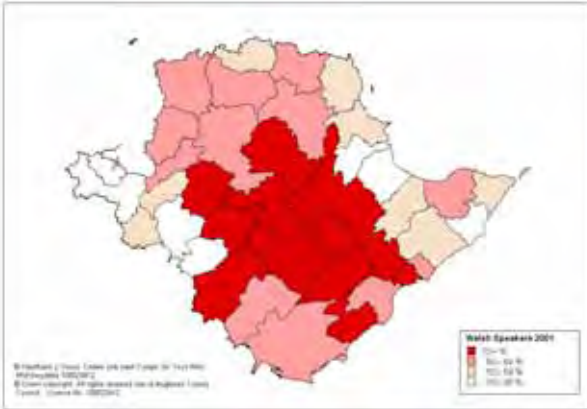
-
- ¹ LIC (2009) Newid Hinsawdd: ei effeithiau i Gymru (Tachwedd, 2009) <http://wales.gov.uk/docs/desh/policy/091101climateimpactsen.pdf>
- ² LICC <http://www.assemblywales.org/09-037.pdf>
- ³ Yr Ymddiriedolaeth Arbed Ynni (2010) <http://www.energysavingtrust.org.uk/business/Business/Information/Homes-Energy-Efficiency-Database-HEED/CERT-reports-from-HEED>
- ⁴ Datganiadau Ysgrifenedig LICC 2008 <http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstatements/2008/greenhouse/?lang=en>
- ⁵ Ansawdd Aer yng Nghymru (2009) – Fforwm Ansawdd Aer Cymru
- ⁶ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd
- ⁷ Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen (LSOAs): Mae Cymru a Lloegr wedi'u rhannu yn Ardaloedd Cynnyrch Ehangach (SOA), a phob un ohonynt ag oddeutu yr un boblogaeth. Mae tri haen: Yr haen is (y lleiaf), Yr Haen Ganol a'r Haen Uwch (y fwyaf). Mae 1,896 Ardal Gynnyrch Ehangach Haen Is yng Nghymru, ac mae ganddynt oll oddeutu 1,500 o bobl. Cyfrifir sgoriau amddifadedd ar gyfer pob un o'r ardaloedd hyn: ucha'n byd yw'r sgoriau, mwya'n byd yw'r amddifadedd. LICC (2008) Adroddiad Cryno Ystadegau Cymru WIMD.
- ⁸ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd
- ⁹ Adroddiad Sgopio AAS Cyngor Sir Ynys Môn, Cyfres II (2006) (diweddariadau 2010)
- ¹⁰ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd
- ¹¹ *Wales' Ecological Footprint - Scenarios to 2020* E. Dawkins, A. Paul, J. Barrett, J. Minx and K. Scott. <http://wales.gov.uk/topics/sustainabledevelopment/publications/ecofootprint/?lang=en>
- ¹² Nodyn Cyngor Technegol (NCT) 8 Ynni Adnewyddadwy <http://wales.gov.uk/topics/planning/policy/tans/tan8/?lang=en>
- ¹³ Gweledigaeth Ynys Ynni, Ynys Môn <http://www.anglesey.gov.uk/doc.asp?cat=5046>
- ¹⁴ Adran Ynni a Newid Hinsawdd, Tueddiadau Ynni: <http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/statistics/publications/trends/>
- ¹⁵ LICC (2010) Strategaeth Newid Hinsawdd Cymru. <http://wales.gov.uk/docs/desh/publications/101006ccstratfinalen.pdf>

Y Dreftadaeth Ddiwylliannol

Mae gan Fôn dreftadaeth gyfoethog sy'n cynnwys nifer o safleoedd dynodedig a safleoedd cofrestredig sy'n cyfrannu'n helaeth tuag at gymeriad cyffredinol y dirwedd ddiwylliannol ac yn darparu ffynhonnell bwysig sydd o ddiddordeb i dwristiaid ac o ran cynhyrchu refeniw gan ymwelwyr. Mae Môn yn un o gadarnleoedd allweddol siaradwyr Cymraeg yng Nghymru gyda'r boblogaeth sefydlog yn ffurfio un o'r cyfraddau uchaf o siaradwyr Cymraeg (ar ôl Gwynedd) drwy Gymru gyfan. Mae datblygu a hyrwyddo'r iaith Gymraeg ym Môn yn un o elfennau allweddol y cyfoeth diwylliannol sydd gan yr ynys i'w gynnig i breswylwyr ac ymwelwyr fel ei gilydd.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd			
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol							
Yr Iaith Gymraeg	Yng Nghyfrifiad 2001, roedd oddeutu 39,000 o bobl ym Môn yn siarad Cymraeg a oedd yn cynrychioli ychydig dros 60% o'r boblogaeth (roedd 63.3% o'r boblogaeth dros dair blwydd oed yn dweud eu bod yn medru siarad Cymraeg) ¹ . Roedd y Cyfrifiad yn dangos peth dirywiad yn y nifer o siaradwyr Cymraeg rhwng 1991 a 2001 (gwelwyd gostyngiad o 10.3% yn Llaneugrad).			Cefnogi a hyrwyddo'r defnydd o'r iaith Gymraeg mewn cymunedau sy'n bodoli a rhai sy'n datblygu. Symud ymlaen â'r darpariaethau a osodir ym Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ³ .			
	Sgiliau yn yr Iaith Gymraeg (2001)²						
		Poblogaeth dros dair blwydd oed	Siarad Cymraeg ond nid yn darllen na'i hysgrifennu	Siarad a darllen Cymraeg ond nid yn ei hysgrifennu	Siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	Cyfuniad arall o sgiliau	Dim gwybodaeth o'r Gymraeg
			%	%	%	%	%
	Môn	64,679	6.39	2.94	50.51	1.82	29.60
	Cymru	2,805,701	2.83	1.37	16.32	2.98	71.57

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																					
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol																									
	<p><i>Tueddiadau yn yr iaith Gymraeg</i></p> <p>Newidiadau yn y Nifer a'r % o Siaradwyr Cymraeg ers 1951</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Ynys Môn</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1951</td> <td>38,443 (80.0%)</td> <td>714,700 (28.9%)</td> </tr> <tr> <td>1961</td> <td>37,101 (75.0%)</td> <td>656,000 (26.0%)</td> </tr> <tr> <td>1971</td> <td>37,135 (66.0%)</td> <td>542,400 (20.8%)</td> </tr> <tr> <td>1981</td> <td>39,229 (61.0%)</td> <td>508,200 (18.9%)</td> </tr> <tr> <td>1991</td> <td>41,240 (61.9%)</td> <td>500,000 (18.5%)</td> </tr> <tr> <td>2001</td> <td>38,893 (60.1%)</td> <td>582,368 (20.7%)</td> </tr> </tbody> </table>		Blwyddyn	Ynys Môn	Cymru	1951	38,443 (80.0%)	714,700 (28.9%)	1961	37,101 (75.0%)	656,000 (26.0%)	1971	37,135 (66.0%)	542,400 (20.8%)	1981	39,229 (61.0%)	508,200 (18.9%)	1991	41,240 (61.9%)	500,000 (18.5%)	2001	38,893 (60.1%)	582,368 (20.7%)		
Blwyddyn	Ynys Môn	Cymru																							
1951	38,443 (80.0%)	714,700 (28.9%)																							
1961	37,101 (75.0%)	656,000 (26.0%)																							
1971	37,135 (66.0%)	542,400 (20.8%)																							
1981	39,229 (61.0%)	508,200 (18.9%)																							
1991	41,240 (61.9%)	500,000 (18.5%)																							
2001	38,893 (60.1%)	582,368 (20.7%)																							
	<p>Er y bu dirywiad sylweddol yn y canran o'r boblogaeth sy'n medru siarad Cymraeg, mae'n ddiddorol nodi bod y nifer o siaradwyr Cymraeg yn 2001 (38,893,) ychydig yn uwch na'r nifer yn 1951 (38,443). Adlewyrcha hyn y twf ym mhoblogaeth yr ynys yn sgil datblygiadau gwaith mawr yn y 1960au, sef Gorsaf Ynni Wylfa a gwaith mwyndoddi Alwminiwm Môn.</p> <p>Yn gydamserol â'r mewnlifiad o bobl o'r tu allan i Gymru i'r ynys, bu allfudiad o bobl ifanc yn chwilio am waith yn sgil y sylfaen economaidd gyfyngedig sy'n bodoli ar yr ynys. Bu dirywiad o oddeutu 10% yn y canran o siaradwyr Cymraeg yn genedlaethol rhwng 1951 a 1991. Fodd bynnag, rhwng 1991 a 2001 bu newid yn y duedd gyda chynnydd o dros 2% yn y canran o siaradwyr Cymraeg.</p> <p>Roedd canran y siaradwyr Cymraeg ar yr ynys yn 1991 bron yn 62%. Roedd 16 o wardiau'r ynys gyda dros 70% o'u poblogaeth yn medru siarad Cymraeg. Gellir cymharu canlyniadau Cyfrifiad 2001 gyda Chyfrifiad 1991 a dengys hwn batrwm y newid yn y gallu i siarad Cymraeg. Roedd nifer y cymunedau ble mae dros 70% o'u poblogaeth yn medru siarad Cymraeg wedi dirywio i 13 erbyn 2001 fel y gwelir yn y mapiau isod.</p>																								

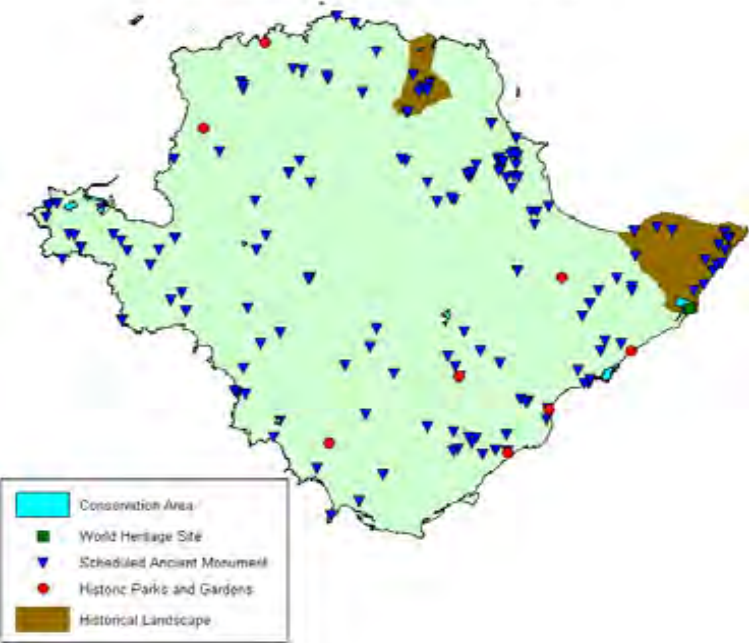
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
	<p>% Siaradwyr Cymraeg yn Wardiau Môn yn 1991</p> <p>% Siaradwyr Cymraeg yn Wardiau Môn yn 2001</p> 			

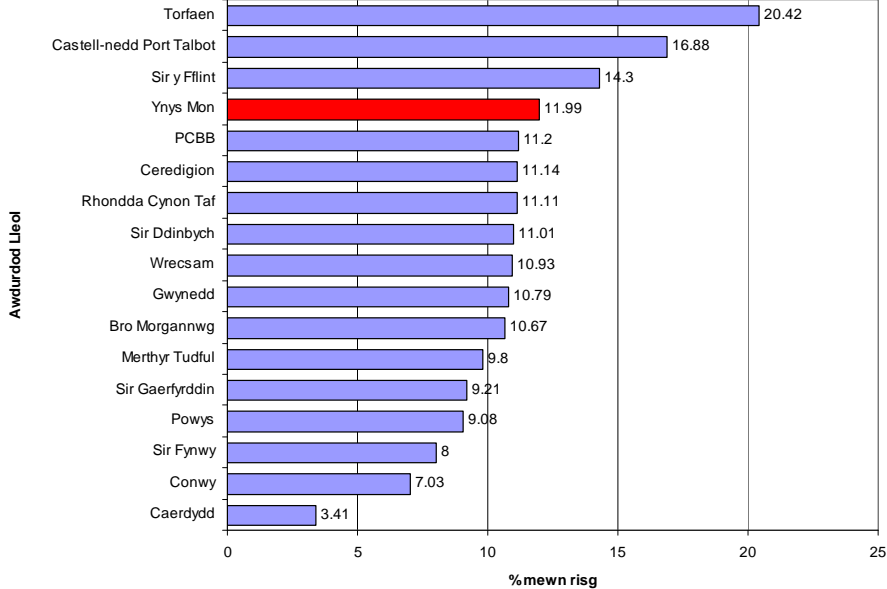
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
<p>Dengys y ffigur isod y newidiadau a welwyd ym mhob cymuned unigol ar yr ynys rhwng 1991 a 2001.</p> <p style="text-align: center;">% Y Newid yn y Siaradwyr Cymraeg yn Wardiau Môn rhwng 1991 a 2001</p> <div data-bbox="719 533 1391 1007" style="text-align: center;"> <p style="font-size: small;">© Windward of Gwynedd Cyfwrdd 2001. Trefnwyd gan Ynys Môn. 08/01/2001. 1000/01/01. © Crown Copyright. All rights reserved. Date of Revision: 01/01/2001.</p> </div> <p>Mae'r prif negeseuon o'r mapiau uchod fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bu'r gostyngiad mwyaf o 10.3% yn Llaneugrad, er mai cymuned fechan yw hon, mae newid bach yn y niferoedd yn cael effaith mawr ar y canrannau. • Gwelwyd y cynnydd mwyaf o 6.9% yn Llanfair-yn-Neubwll. Roedd hyn yn sgil y ffaith bod rhai o dai'r llu awyr wedi cael eu gwerthu ac efallai eu bod wedi cael eu prynu gan bobl leol. • Bu gostyngiad mewn tair cymuned arall (Caergybi, Rhosneigr a Llaneugrad) i lai na 50% o siaradwyr Cymraeg a golyga hyn bod saith cymuned yn y categori hwn erbyn 				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
		<p>hyn. Maent i gyd mewn lleoliadau arfordirol.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn ogystal, rhwng 1991 a 2001, bu gostyngiad yn y canran o siaradwyr Cymraeg mewn tair cymuned (Llanfaethlu, Bodorgan a Llanfachraeth) i lai na 70%. • Pery 13 cymuned ar yr ynys ble mae dros 70% o'u poblogaeth yn siarad Cymraeg. Mae mwyafrif o'r cymunedau hyn yng nghanol yr ynys. • Ar gyfartaledd, bu gostyngiad o bron i 2% yn nifer y siaradwyr Cymraeg ar yr ynys rhwng 1991 a 2001. <p><u>Pobl a anwyd yng Nghymru</u></p> <p>Mae mapiau 4 a 5 isod yn cymharu canran y boblogaeth a anwyd y tu allan i Gymru yn 1991 a 2001, tra bod mapiau rhif 6 a 7 yn cymharu canran y boblogaeth a anwyd yng Nghymru ac sy'n siarad Cymraeg yn 1991 a 2001. Yn olaf, mae mapiau 8 a 9 yn edrych ar ganran y newid yn y ffigurau hyn rhwng 1991 a 2001. Mae'r ffigurau hyn yn seiliedig ar wardiau'r ynys yn 1991.</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
	Newidiadau yn y % o'r boblogaeth a anwyd yng Nghymru			
<div data-bbox="745 411 1368 1305"> <p style="text-align: center;">CHANGES IN % OF PEOPLE BORN IN WALES</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="text-align: center;"> <p>Map 4 - % Born in Wales 1991</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Map 5 - % Born in Wales 2001</p> </div> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>Map 6 - % Welsh Speakers Born in Wales 1991</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Map 7 - % Welsh Speakers Born in Wales 2001</p> </div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> <p>30 to 49% 50 to 59% 60 to 69% 70+%</p> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> <div style="text-align: center;"> <p>Map 8 - Changes in the % of People Born in Wales 1991 to 2001</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Map 9 - Changes in % of Welsh Speakers Born in Wales 1991 to 2001</p> </div> </div> <div style="text-align: center; margin-top: 10px;"> <p>-10 to -5% -4.9 to 0% 0.1 to 5% 5.1 to 11%</p> </div> </div>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
	<p>Y materion allweddol sy'n codi o'r data sydd ar gael (gan nodi bod gwybodaeth o'r Cyfrifiad yn gyfyngedig yn ei allu i adlewyrchu tueddiadau presennol):</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae mwyafrif o wardiau'r ynys wedi gweld gostyngiad yn y canran o'u poblogaeth a anwyd yng Nghymru ond heb newid categori. • Yr unig eithriad mawr i hyn yw'r ardal rhwng Benllech a Llanidan. • Mae dros 70% o'r bobl a anwyd yng Nghymru yn medru siarad Cymraeg ym mhob ward heblaw Biwmares a wardiau Ynys Gybi (sy'n cynnwys aneddiadau Caerdybi a Threarddur); • O ran y cynnydd yn nifer y siaradwyr Cymraeg, gwelwyd y twf mwyaf yn yr ardal sy'n ymestyn o Benllech i Lanfairpwll. • Yn gyffredinol, dengys y mapiau hyn bod preswylwyr a anwyd yng Nghymru yn fwy tebygol o siarad Cymraeg a bod mewnfudwyr di-Gymraeg yn gostwng canran y bobl ar yr ynys sy'n siarad Cymraeg. 			
Safleoedd Treftadaeth y Byd	<p>Mae Castell Biwmares, sy'n Safle Treftadaeth y Byd (1987), yn enghraifft berffaith o gastell consentrig. Mae muriau amddiffynnol y castell anorffenedig wedi goroesi a chânt eu hamgylchynu gan ffos sydd wedi'i hadfer yn rhannol. Mae'r dynodiad hwn ar ddau safle ac mae'n cynnwys Castell a Muriau'r Dref yng Nghaernarfon, Gwynedd.</p>	<p>Rheolir y castell gan Cadw ac mae ar agor i ymwelwyr; ased hanesyddol allweddol a ffynhonnell cyllid cadwraeth/twristiaeth.</p>	<p>Adnodd hanesyddol allweddol yn ffurfio rhan o'r diwylliant sydd gan Fôn i'w gynig.</p>	
Henebion Cofrestredig	<p>Ceir 142 o henebion cofrestredig ym Môn, oll o fewn tafliad carreg i'r glannau ac yn cynnwys amrediad o strwythurau gan gynnwys claddfeydd Oes Newydd y Cerrig a'r Oes Efydd a meini hirion.</p>	<p>Yn unol â ffigyrau Cymru, mae statws cyflwr cyffredinol yr Henebion Cofrestredig ym Môn yn gwella. Yng Nghymru, mae'r nifer o Henebion Cofrestredig a gafodd eu dinistrio wedi lleihau yn y cyfnod rhwng 1996 a 2003¹.</p>	<p>Cadw a gwella cyflwr yr Henebion Cofrestredig.</p>	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
<p>Parciau a Gerddi o Ddiddordeb Hanesyddol</p>	<p>Ym Môn mae wyth o barciau a gerddi ar gofrestr Cadw/ICOMOS o barciau a gerddi o ddiddordeb hanesyddol arbennig yng Nghymru: Bodorgan; Carreglwyd; Cestyll; Llanidan; Plas Berw; Plas Gwyn; Plas Newydd; Plas Rhianfa.</p>			
	<p style="text-align: center;">Historical Designations on Anglesey</p> 			<p>Hwyluso arfer rheoli priodol er mwyn cadw'r statws 'cyflwr da' a chydabod y cyfleoedd diwylliannol ac economaidd ehangach sy'n codi o asedau a dynodiadau hanesyddol.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																				
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol																																								
Adeiladau Rhestredig	<p>Yn Hydref 2007, roedd 1116 adeilad rhestredig ym Môn (y nawfed uchaf yng Nghymru). O'r adeiladau rhestredig hyn, roedd 137 wedi'u dosbarthu yn y categori 'mewn perygl', sef 11.99% o'r cyfanswm - y bedwaredd gyfran uchaf o holl Awdurdodau Lleol yng Nghymru. Roedd 19.6% o'r holl adeiladau rhestredig wedi'u dosbarthu yn y categori 'bregus' ac roedd 68.42% wedi'u dosbarthu yn y categori 'ddim mewn unrhyw berygl'⁵. Yn ogystal, mae 12 ardal gadwraeth adeiladau.</p>																																							
<p>Adeiladau rhestredig mewn perygl yn ôl Awdurdod Lleol</p> <table border="1" data-bbox="616 694 1500 1284"> <thead> <tr> <th>Awdurdod Lleol</th> <th>%mewn risg</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Torfaen</td><td>20.42</td></tr> <tr><td>Castell-nedd Port Talbot</td><td>16.88</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>14.3</td></tr> <tr><td>Ynys Mon</td><td>11.99</td></tr> <tr><td>PCBB</td><td>11.2</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>11.14</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>11.11</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>11.01</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>10.93</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>10.79</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>10.67</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>9.8</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>9.21</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>9.08</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>8</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>7.03</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>3.41</td></tr> </tbody> </table>					Awdurdod Lleol	%mewn risg	Torfaen	20.42	Castell-nedd Port Talbot	16.88	Sir y Fflint	14.3	Ynys Mon	11.99	PCBB	11.2	Ceredigion	11.14	Rhondda Cynon Taf	11.11	Sir Ddinbych	11.01	Wrecsam	10.93	Gwynedd	10.79	Bro Morgannwg	10.67	Merthyr Tudful	9.8	Sir Gaerfyrddin	9.21	Powys	9.08	Sir Fynwy	8	Conwy	7.03	Caerdydd	3.41
Awdurdod Lleol	%mewn risg																																							
Torfaen	20.42																																							
Castell-nedd Port Talbot	16.88																																							
Sir y Fflint	14.3																																							
Ynys Mon	11.99																																							
PCBB	11.2																																							
Ceredigion	11.14																																							
Rhondda Cynon Taf	11.11																																							
Sir Ddinbych	11.01																																							
Wrecsam	10.93																																							
Gwynedd	10.79																																							
Bro Morgannwg	10.67																																							
Merthyr Tudful	9.8																																							
Sir Gaerfyrddin	9.21																																							
Powys	9.08																																							
Sir Fynwy	8																																							
Conwy	7.03																																							
Caerdydd	3.41																																							

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
Llongddrylliadau Dynodedig	Oddi ar arfordir Môn ceir dau longddrylliad cofrestredig, sef y Mary a Phwll Fanog ⁶ .			

1 LICC - StatsWales. <http://www.statswales.wales.gov.uk/index.htm>

2 Cyfrifiad (2001) Office of National Statistics (ONS) <http://www.statistics.gov.uk/hub/>

3 LICC. <http://wales.gov.uk/topics/welshlanguage/legislation/?skip=1&lang=en> . Bwrdd yr Iaith Gymraeg. <http://www.byig-wlb.org.uk/English/Pages/index.aspx>

⁴ StatsCymru. Dangosydd Rhif 26 <http://www.statswales.wales.gov.uk/tableviewer/document.aspx?ReportId=6001>

⁵ Amgylchedd Hanesyddol Cymru: Datganiad Sefyllfa 2007 (LICC) a Chyngor Gwynedd

⁶ Comisiwn Brenhinol Henebion Cymru

Yr Economi

Nid yw economi Ynys Môn yn gryf iawn o ran gweithgynhyrchu, masnach a gwasanaethau sydd â gwerth ariannol uchel. Yn 2009, amcangyfrifwyd bod Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) y pen a grëwyd gan ddiwydiant ym Môn yn £11,333, yr isaf o holl awdurdodau lleol y DU. Fodd bynnag, caiff y gwerth GVA ei amcangyfrif yn y gweithle yn hytrach nac yn y cartref, felly mae cyfanswm uchel y rhai sy'n cymudo o'r ynys yn egluro'r cynhyrchiant isel y pen ymysg trigolion yr ynys. Yn gyffredinol, mae cyfradd y nifer sy'n hawlio budd-daliadau wedi bod yn uwch ym Môn nac yng Nghymru gyfan ers tua 2009. Ym mis Ionawr 2011, cafwyd bod 899 o bobl oed gweithio ym Môn yn ddi-waith.

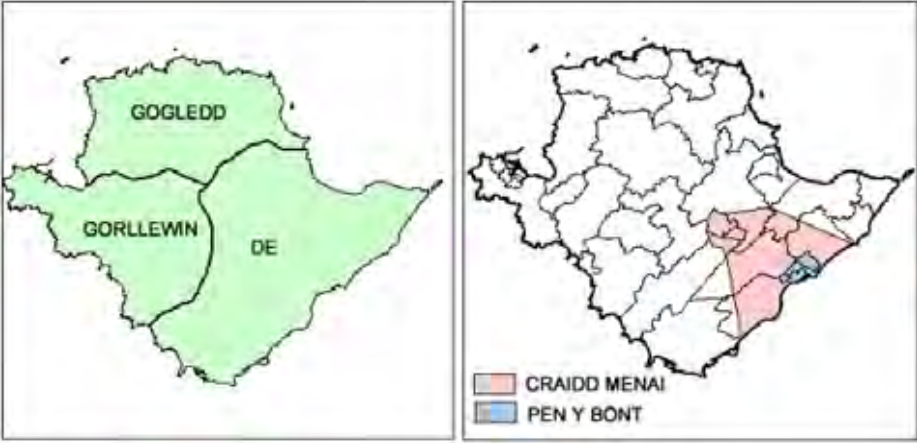
Mae rhai diwydiannau'n fwy cyffredin ym Môn nac eraill. Yn 2007, gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd oedd cyflogwr unigol mwyaf pobl Môn (32.9%). Yn ail i hyn oedd y diwydiant dosbarthu, gwestai a bwytai (25.4%), sydd hefyd yn adlewyrchu'r patrwm dros Gymru gyfan. Mae cyfran y diwydiannau amaeth, coedwigaeth a physgota; ac adeiladu yn sylweddol uwch ym Môn nac yng Nghymru'n gyffredinol.

Gwelwyd twf bychan a chyson ar draws y rhan fwyaf o rannau'r sector twristiaeth. Fodd bynnag, nid yw'r graddau twf yn ddigon uchel i awgrymu bod y diwydiant yn chwyddo ar raddau cyflym iawn; mae gofyn buddsoddi'n sylweddol mewn llety ansawdd uchel, atyniadau i dwristiaid a gweithgareddau hamdden er mwyn denu mwy o gwsmeriaid i'r ynys. Dirywiodd cyfanswm yr ymwelwyr a ddeuai i Fôn rhwng 2004 a 2006, er eu bod yng nghynt wedi cynyddu ers 2001. Mae'r cyfanswm sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth ym Môn wedi aros yn weddol gyson ers 2001.

Yn y sector amaeth mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y nifer o ffermwyr llawn amser rhwng 2002 a 2007; lleihad bychan yn y nifer o ffermwyr rhan amser; a chynnydd sylweddol yn y nifer o weithwyr rheolaidd a thymhorol. Mae cyfanswm yr arwynebedd tir a gaiff ei ffarmio ym Môn wedi cynyddu ers 2002, a gwelwyd cynnydd sylweddol yn nifer yr hectarau o borfeydd parhaol a gaiff eu ffarmio, a lleihad sylweddol yn arwynebedd y tir glas newydd a gaiff ei ffarmio.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi				
Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA)	Mae'r Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) yn mesur gwerth y cynhyrchiant sy'n digwydd o fewn y Sir. Cafwyd bod gwerth yr allbwn o economi Ynys Môn yn £780 biliwn yn 2008. Roedd gwerth yr allbwn o Fôn yn cyfrannu 1.6% tuag at werth yr allbwn o Gymru gyfan, o'i gymharu ag allbwn o 4.2% o Bowys, 5.9% o Gonwy a Sir Ddinbych gyda'i gilydd a 3.7% o Wynedd. Cafwyd bod gwerth GVA y pen a grëwyd gan ddiwydiant ym Môn oddeutu £11,333 yn 2009, yr isaf o holl awdurdodau lleol y DU, sy'n amlygu'r ffaith nad yw economi'r sir yn gryf iawn o ran diwydiannau gweithgynhyrchu, masnach a gwasanaethau sydd â gwerth ariannol uchel. Fodd bynnag, caiff y gwerth GVA ei amcangyfrif yn y gweithle yn hytrach nac yn y cartref, felly mae cyfanswm uchel y rhai sy'n cymudo o'r ynys yn egluro'r cynhyrchiant isel y pen ymysg trigolion yr ynys. ¹		Angen hwyluso'r gwaith o barhau i hyrwyddo buddsoddiad yn yr economi leol er mwyn	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																								
Yr Economi																												
	<p style="text-align: center;">Gwerth Ychwanegol Crynswth y pen 1998-2006</p> <p style="text-align: center;">Blwyddyn</p> <p style="text-align: center;"> ◆ Gwynedd ■ Ynys Môn ▲ Conwy a Sir Ddinbych × Cymru </p>			cefnogi tyfiant busnesau lleol, yn enwedig ymysg y diwydiannau gweithgynhyrc hu a masnach.																								
Gweithgarwch Economaidd	<p>Mae'r gyfradd gweithgarwch economaidd yn mesur canran y boblogaeth sydd mewn gwaith neu'n ddi-waith, ac mae felly'n fesur cyffredinol defnyddiol o'r cyfleoedd sydd ar gael i bobl yn y farchnad lafur. Fel arfer, caiff ei mynegi fel canran o'r boblogaeth oed gweithio. Ym mis Mehefin 2010, amcangyfrifwyd bod cyfradd gweithgarwch economaidd Ynys Môn (73.7%) yn uwch na chyfradd Cymru'n gyffredinol (72.8%). Mae'r gyfradd ddiweithdra hefyd yn llawer is na'r gyfradd genedlaethol.²</p> <p style="text-align: center;">Gweithgarwch Economaidd yng Ngwynedd, Môn a Chymru (Chwarter Mehefin 2010)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th></th> <th>Môn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai</td> <td>58.6</td> <td>54.8</td> <td>58.0</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig</td> <td>69.7</td> <td>69.5</td> <td>66.8</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig</td> <td>10.2</td> <td>13.4</td> <td>8.2</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol</td> <td>73.7</td> <td>73.6</td> <td>72.8</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith</td> <td>5.5</td> <td>5.6</td> <td>8.3</td> </tr> </tbody> </table>			Môn	Gwynedd	Cymru	% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai	58.6	54.8	58.0	% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig	69.7	69.5	66.8	% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig	10.2	13.4	8.2	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol	73.7	73.6	72.8	% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith	5.5	5.6	8.3		Cyfradd gweithgarwch economaidd fymryn uwch, a chyfradd ddiweithdra is o'u cymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol.
	Môn	Gwynedd	Cymru																									
% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai	58.6	54.8	58.0																									
% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig	69.7	69.5	66.8																									
% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig	10.2	13.4	8.2																									
% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol	73.7	73.6	72.8																									
% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith	5.5	5.6	8.3																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi						
	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – eisiau swydd	5.2	4.0	6.6		
	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – ddim eisiau swydd	21.1	22.4	20.6		
<p>Ym Môn, mae cyfradd gweithgarwch economaidd yr ynys yn amrywio rhwng y gwahanol ardaloedd, a rhwng dynion a merched. Yn rhannau gogleddol yr ynys yn enwedig, ac yn y rhannau gorllewinol, mae cyfradd gweithgarwch economaidd merched yn amlwg yn is na chyfradd y dynion, sy'n adlewyrchiad o strwythur diwydiant a busnes yr ardaloedd ymylol hyn.</p>						
						
<p>Mae'r ardaloedd sy'n nes at y pontydd sy'n cysylltu Môn â'r tir mawr yn rhan o Ardal y Fenai, neu Ganolfan Menai, fel y nodwyd yn Niweddariad Cynllun Gofodol Cymru 2008, a dyma'r prif sbardun economaidd ar gyfer yr is-ranbarth. Mae'r gyfradd gweithgarwch economaidd yn gryfach yn 'ardal y pontydd', sy'n agos at Fangor, ac mae'r cryfder hwn yn treiddio i ardaloedd cyfagos y gellir eu hadnabod fel de Ynys Môn.</p>						
	Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan	

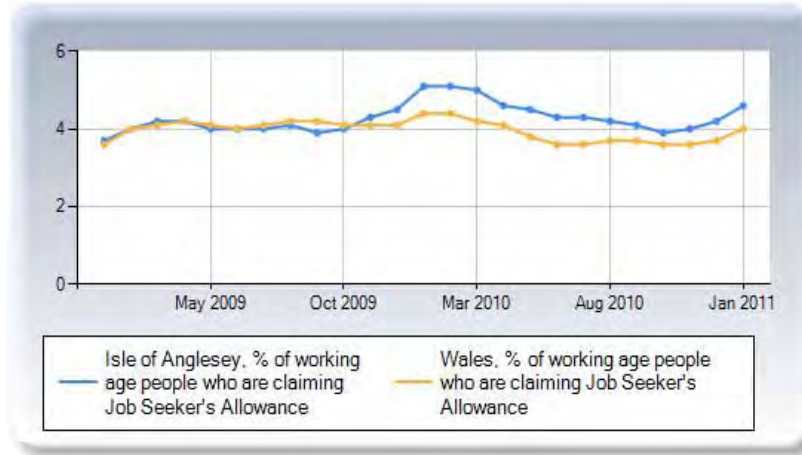
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau					Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi								
	Gweithgarwch Economaidd	62.3%	60.3%	53.7%	63.6%	56.7%		
<p>Dengys y tabl uchod, gan ddefnyddio data Cyfrifiad 2001, bod ardaloedd Canolfan Menai ac 'ardal y pontydd' yn gryfach nac ardaloedd y gogledd a'r gorllewin. Mae Llangefni'n gymharol gryf o ran y gyfradd weithgarwch, ond gwelir bod Caergybi'n amlwg yn wannach. Un o'r prif resymau dros anweithgarwch economaidd yw ymddeol. Caiff gweithgarwch economaidd ei fesur ar gyfer y boblogaeth 16-74 mlwydd oed, ond yn amlwg erys yr oedran ymddeol arferol o gwmpas 65 mlwydd oed. Mae'n bosib i hyn newid yn y dyfodol, gan y bydd deddfwriaeth newydd yn caniatáu i bobl weithio'n hirach os dymunant.</p>								
		Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan		
	% y Bobl Economaidd Anweithredol (16-74) sydd wedi Ymddeol	43.1%	39.5%	33.8%	45.9%	41.8%		
<p>Dengys y tabl hwn, gan ddefnyddio data Cyfrifiad 2001, bod cyfran y bobl economaidd anweithredol sydd mewn oed gweithio ond wedi ymddeol ar ei uchaf yn ardaloedd Canolfan Menai ac 'ardal y pontydd'. Gellir cymharu hyn â'r gyfran sy'n anabl neu'n wael yn barhaol, neu sy'n dioddef salwch tymor hir - dyma brif achosion eraill anweithgarwch economaidd.</p>								
		Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan		
	% y Bobl Economaidd Anweithredol (16-74) sy'n wael neu'n anabl	18.3%	21.1%	25.4%	15.7%	21.5%		
		Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan		
	% â salwch tymor hir:	18.7%	20.3%	24.5%	17.3%	22.8%		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																			
Yr Economi																							
	<p>O'r tabl uchod, mae'n amlwg, o ran yr ardaloedd y tu hwnt i ardaloedd Canolfan Menai ac 'ardal y pontydd', bod gwaeledd neu anabledd parhaol, a salwch tymor hir, yn fwy cyffredin fel achosion sy'n peri anweithgarwch economaidd. Ymddengys yn ardaloedd y gogledd a'r gorllewin bod lefelau o ddiweithdra cudd o bosib, ble mai gwaeledd neu anabledd yn hytrach nac ymddeol sy'n achosi i bobl adael y gweithlu. Gall hyn fod yn adlewyrchiad o strwythur diwydiant a busnes yn yr ardaloedd hynny, ble ceir prinder o swyddi sy'n llai corfforol, a fyddai'n addas i bobl â phroblemau iechyd.</p> <p>Mae'n werth nodi hefyd bod proffil oedran ardaloedd Canolfan Menai ac 'ardal y pontydd' yn golygu y bydd mwy o bobl yn cyrraedd oedran ymddeol mewn ychydig o flynyddoedd, a gallai nifer y gweithwyr fydd ar gael yr adeg honno gyfyngu'r farchnad lafur a chyfyngu datblygiad economaidd. Fodd bynnag, gallai economi sy'n cynnig cyfleoedd deniadol i bobl aros ym myd gwaith am hwy ffafrio'r gyfradd gweithgarwch economaidd. Yr her fawr arall yw ymestyn cryfder ardal y ganolfan, a chynnig cyfleoedd i weithwyr o ardaloedd difreintiedig y gogledd a'r gorllewin.</p>																						
Diweithdra	<p>Y ffigurau diweithdra a fydd fel arfer yn ennyn y sylw mwyaf yw'r rheini a gaiff eu rhyddhau'n fisol, a chânt eu hadnabod yn gyffredinol fel y cyfrifiad hawlwyr. Cyfeiria'r rhain at y nifer o bobl nad ydynt mewn gwaith ac sy'n hawlio budd-daliadau'n gysylltiedig â diweithdra, Lwfans Ceisio Gwaith (JSA) yn bennaf. Y ffigurau hyn yw'r brif ffynhonnell wybodaeth swyddogol ynglŷn â diweithdra mewn ardaloedd bychain (Ynys Môn a'i wardiau).³</p> <p style="text-align: center;">Lwfans Ceisio Gwaith (Ionawr 2011)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Môn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Nifer y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith</td> <td>1,899</td> <td>2,506</td> <td>75,163</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith</td> <td>4.6</td> <td>3.4</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Nifer y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith</td> <td>565</td> <td>780</td> <td>24,805</td> </tr> <tr> <td>% y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith</td> <td>29.8</td> <td>31.1</td> <td>33</td> </tr> </tbody> </table>		Môn	Gwynedd	Cymru	Nifer y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	1,899	2,506	75,163	% y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	4.6	3.4	4	Nifer y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	565	780	24,805	% y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	29.8	31.1	33		
	Môn	Gwynedd	Cymru																				
Nifer y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	1,899	2,506	75,163																				
% y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	4.6	3.4	4																				
Nifer y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	565	780	24,805																				
% y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	29.8	31.1	33																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	----------------	-------------------------------------

Yr Economi

Hawlwy Lwfans Ceisio Gwaith (canran)⁴

Yn gyffredinol, mae cyfradd y nifer sy'n hawlio wedi bod yn uwch ym Môn nac yng Nghymru gyfan ers tua 2009. Ym mis Ionawr 2011, cyfrifwyd bod 899 o bobl o oed gweithio ym Môn yn ddi-waith. Roedd hyn gyfystyr â 4.6% o'r boblogaeth oed gweithio (y chweched uchaf yng Nghymru) tra bod y canran yng Nghymru yn 4%. Mae diweithdra'n amrywio ar draws Ynys Môn. Dengys y tabl isod rai o'r amrywiadau o fewn y Sir.

Diweithdra ymysg hawlwy yn y wardiau (Ion 2011)⁵

Hawlwy di-waith	% y boblogaeth oed gweithio amcangyfrifedig
Uchaf	Tref Caergybi (12.8)
Ail uchaf	Morawelon (12.3)
Trydydd uchaf	Porthyfelin (9.4)
Trydydd isaf	Cefni (1.8)
Ail isaf	Llangoed (1.6)

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi							
	Isaf	Braint (1.6)					
	Dengys y tabl isod yn ogystal bod diweithdra gryn dipyn yn uwch yn ardaloedd gogleddol a gorllewinol yr ynys nac yn ne'r ynys a Chanolfan Menai.						
		Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan	
	Di-waith (Pobl 16-74 economaidd weithredol)	5.7%	7.4%	11.7%	4.9%	8.6%	
	Dengys y tabl isod, gan ddefnyddio data Cyfrifiad 2001, bod diweithdra ar ei uchaf yng Nghaergybi a'r ardaloedd gwledig sydd ymhell o Ganolfan Menai. Mae hefyd yn uwch yn Llangefni nac yn 'ardal y pontydd' ger Bangor.						
Enillion	Defnyddir <i>CACI Paycheck</i> i gyfrifo enillion. Gweler isod ddata incwm a gasglwyd o amrywiol ffynonellau masnachol, a chaiff y data ei ddiweddarau'n gyson wrth i wybodaeth bellach ddod i law.						
	£24,350 oedd y canolrif incwm ym Môn yn 2009, oedd yn is na chanolrif incwm Cymru gyfan (£24,750). Daeth Môn yn 11eg allan o'r 22 Awdurdod Unedol yng Nghymru yng nghyswllt y mesur hwn.						
	Enillion yn 2009⁶						
		Canolrif Incwm (£)	% y cartrefi sy'n ennill dan 60% o Ganolrif Enillion y DU				
	Gwynedd	£23,050	34.5%				
	Ynys Môn	£24,350	32.1%				
	Conwy	£24,950	30.9%				
	Sir Ddinbych	£24,700	31.6%				
	Sir y Fflint	£28,300	26.4%				
	Wrecsam	£25,850	30%				
	Cymru	£24,750	28%				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																						
Yr Economi																																																										
	<p>Daeth y canlyniadau allweddol a ganlyn i'r amlwg wedi dadansoddiad pellach o ddata <i>CACI Paycheck</i> yn 2009:</p> <ul style="list-style-type: none"> Roedd incwm 61.5% o gartrefi'r sir yn llai na £30,000. Roedd 13.5% o gartrefi Môn yn ennill incwm o lai na £10k. Roedd 38.5% o gartrefi Gwynedd yn ennill incwm o fwy na £30,000. Y ward â'r canolrif incwm cartref uchaf oedd Cwm Cadnant (£37,100) a'r ward oedd â'r cymedr incwm cartref isaf oedd Morawelon (£16,450). 																																																									
Math y Diwydiant	<p>Mae rhai diwydiannau'n fwy cyffredin nac eraill ym Môn. Yn 2007, gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd oedd cyflogwyr unigol mwyaf pobl Môn (32.9%). Yn ail i hyn oedd y diwydiant dosbarthu, gwestai a bwytai (25.4%), sydd hefyd yn adlewyrchu'r patrwm dros Gymru gyfan.⁷</p> <p style="text-align: center;">Sectorau Diwydiant ym Môn a Chymru (2008)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Diwydiant</th> <th colspan="2">Môn</th> <th colspan="2">Cymru</th> </tr> <tr> <th>Nifer</th> <th>%</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Amaeth a physgota</td> <td>Amh.</td> <td>Amh.</td> <td>18,300</td> <td>1.5</td> </tr> <tr> <td>Ynni a dŵr</td> <td>Amh.</td> <td>Amh.</td> <td>6,400</td> <td>0.5</td> </tr> <tr> <td>Gweithgynhyrchu</td> <td>2,800</td> <td>14.9</td> <td>161,500</td> <td>13.7</td> </tr> <tr> <td>Adeiladu</td> <td>1,200</td> <td>6.5</td> <td>61,000</td> <td>5.2</td> </tr> <tr> <td>Dosbarthu, gwestai a bwytai</td> <td>4,800</td> <td>25.4</td> <td>272,500</td> <td>23.0</td> </tr> <tr> <td>Trafnidiaeth a chysylltiadau</td> <td>1,300</td> <td>6.9</td> <td>50,600</td> <td>4.3</td> </tr> <tr> <td>Bancio, cyllid ac yswiriant</td> <td>1,900</td> <td>9.9</td> <td>166,500</td> <td>14.1</td> </tr> <tr> <td>Gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd</td> <td>5,400</td> <td>28.3</td> <td>389,600</td> <td>32.9</td> </tr> <tr> <td>Gwasanaethau eraill</td> <td>800</td> <td>4.3</td> <td>56,600</td> <td>4.8</td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae perfformiad y gwahanol ddiwydiannau'n amrywio'n helaeth o ran y gwerth GVA rhwng 1996 a 2008, a roddir fel y % o'r holl ddiwydiannau:</p>		Diwydiant	Môn		Cymru		Nifer	%	Nifer	%	Amaeth a physgota	Amh.	Amh.	18,300	1.5	Ynni a dŵr	Amh.	Amh.	6,400	0.5	Gweithgynhyrchu	2,800	14.9	161,500	13.7	Adeiladu	1,200	6.5	61,000	5.2	Dosbarthu, gwestai a bwytai	4,800	25.4	272,500	23.0	Trafnidiaeth a chysylltiadau	1,300	6.9	50,600	4.3	Bancio, cyllid ac yswiriant	1,900	9.9	166,500	14.1	Gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd	5,400	28.3	389,600	32.9	Gwasanaethau eraill	800	4.3	56,600	4.8		
Diwydiant	Môn			Cymru																																																						
	Nifer	%	Nifer	%																																																						
Amaeth a physgota	Amh.	Amh.	18,300	1.5																																																						
Ynni a dŵr	Amh.	Amh.	6,400	0.5																																																						
Gweithgynhyrchu	2,800	14.9	161,500	13.7																																																						
Adeiladu	1,200	6.5	61,000	5.2																																																						
Dosbarthu, gwestai a bwytai	4,800	25.4	272,500	23.0																																																						
Trafnidiaeth a chysylltiadau	1,300	6.9	50,600	4.3																																																						
Bancio, cyllid ac yswiriant	1,900	9.9	166,500	14.1																																																						
Gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd	5,400	28.3	389,600	32.9																																																						
Gwasanaethau eraill	800	4.3	56,600	4.8																																																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd		
Yr Economi						
<ul style="list-style-type: none"> • Amaeth, hela, coedwigaeth a physgota wedi gostwng 74.1% • Cynhyrchiant wedi cynyddu 36.3% • Dosbarthu, trafnidiaeth a chysylltiadau wedi cynyddu 158.1% • Gwasanaethau busnes a chyllid wedi cynyddu 129.4% • Gweinyddu'r cyhoedd, addysg, iechyd a gwasanaethau eraill wedi cynyddu 76.8% <p style="text-align: center;">Gwerth Ychwanegol Crynswth y Diwydiannau, 1996- 2008⁸</p> <p>Dengys y tabl isod, yn seiliedig ar ddata Cyfrifiad 2001, y prif sectorau diwydiant yng ngwahanol rannau o Fôn.</p>						
		Canolfan y Cynllun Gofodol	Llangefni	Caergybi	'Ardal y pontydd'	Tu allan i'r Ganolfan

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau					Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi								
	Cyfanwerthu, man werthu ac atgyweirio	15.4%	17.3%	15.3%	14.4%	14.6%		
	Addysg	13.1%			16.4%			
	Iechyd a Gwaith Cymdeithasol	15.6%	13.1%		16.7%	12.3%		
	Gweithgynhyrchu		18.8%	21.8%		14.6%		
	Trafnidiaeth, storio a chysylltiadau			13.3%				
	<p>Ymddengys o'r uchod bod y sectorau cyfanwerthu a man werthu (gan gynnwys atgyweirio ceir ac eraill) yn gryf ym mhob rhan. Mae gan ardal Canolfan Menai sector gwasanaethau cryf, a hynny yn bennaf ym meysydd addysg, iechyd a gofal cymdeithasol, sy'n adlewyrchu pa mor agos yw'r ardal at Fangor a'r ddibyniaeth ar wasanaethau ysbyty, prifysgol a choleg. Ar y llaw arall, mae strwythur diwydiannol mwy traddodiadol i Gaergybi, ble bo gweithgynhyrchu a thrafnidiaeth, storio a chysylltiadau'n gryfach. Mae'n bosib bod gweithgynhyrchu yn cyrraedd cyfnod eithaf bregus o ansicrwydd a chystadleuaeth ryngwladol gref. Fodd bynnag, mae trafndiaeth a chysylltiadau'n sectorau twf cryf, all ddwyn budd o'r llwybr fferi i Iwerddon. Llangefni sydd â'r gymysgedd fwyaf amrywiol o wasanaethau a gweithgynhyrchu traddodiadol.</p>							
Galwedigaethau	<p>Mae strwythur economi Ynys Môn yn ffafrio rhai mathau o swyddi fwy na'i gilydd. Rhwng mis Gorffennaf 2009-2010, y tair galwedigaeth fwyaf cyffredin ym Môn oedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Galwedigaethau crefftau medrus – gwaith llaw yn gyffredinol. Cysylltir y crefftau hyn â dynion yn bennaf, a gwelir gwahaniaeth o +2.5% o gymharu â'r ffigur i Gymru. Galwedigaethau proffesiynol a thechnegol cysylltiol – mae gwahaniaeth o +2.0% yma rhwng Môn a Chymru. Rheolwyr ac uwch swyddogion – is na'r cyfartaledd cenedlaethol, gyda gwahaniaeth o -2.2% rhwng ffigurau Môn a Chymru. <p>Y tri math o alwedigaeth sy'n llai cyffredin ym Môn yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> Cwmnïau prosesu, gweithfeydd a pheiriannau – gwaith sy'n gyfan gwbl â llaw, yn rhannol fedrus ac yn cynnwys gwaith rheolaidd, mewn ffatrioedd yn bennaf. Fodd bynnag, mae galwedigaethau o'r fath fymryn yn fwy cyffredin nac yng Nghymru'n gyffredinol (+0.5%). Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer – gwahaniaeth bychan o +0.4% rhwng Môn a Chymru. Galwedigaethau elfennol – galwedigaethau lle nad oes angen sgiliau megis galwedigaethau gweithfeydd a storio, galwedigaethau elfennol a gwasanaeth megis ffeilio a glanhau. Mae gwahaniaeth bychan o -0.9% yma rhwng Môn a Chymru. 						Annual Population Survey (Jul 2009-Jun 2010)	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi							
	Galwedigaethau ym Môn a Chymru (Gor 09 – Meh 10)⁹						
	Môn		Cymru				
	Galwedigaeth	Nifer	%	Nifer	%		
	Rheolwyr ac uwch swyddogion	3,200	10.8	169,500	13%		
	Galwedigaethau proffesiynol	3,100	10.3	162,700	12.5%		
	Galwedigaethau proffesiynol a thechnegol cysylltiol	5,000	16.5	189,300	14.5%		
	Galwedigaethau gweinyddol ac ysgrifenyddol	3,200	10.5	140,200	10.8%		
	Galwedigaethau crefftau medrus	4,400	14.7	158,200	12.2%		
	Galwedigaethau gwasanaeth personol	3,300	10.8	127,200	9.8%		
	Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer	2,400	8.0	99,100	7.6%		
	Cwmnïau prosesu, gweithfeydd a pheiriannau	2,400	7.8	95,000	7.3%		
	Galwedigaethau elfennol	2,900	9.7	153,200	11.8%		
Busnesau Cofrestredig	Busnesau yn ôl Diwydiant⁸						
	% o'r holl unedau busnes lleol	Môn	Gwynedd	Cymru			
	Amaeth, Coedwigaeth a Physgota	21.1	19.7	12.4		Fel a welir, mae cyfran y diwydiannau sy'n rhai amaeth, coedwigaeth a physgota, ac adeiladu yn sylweddol uwch nac yng Nghymru'n gyffredinol.	
	Cynhyrchiant	5.0	5.0	6.0			
	Adeiladu	11.5	9.8	10.5			
	Crefftau Modur	3.0	2.6	3.4			
	Cyfanwerthu	3.4	3.0	3.9			
	Man werthu	11.5	12.6	12.1			
	Trafnidiaeth a Storio	3.4	2.7	3.5			

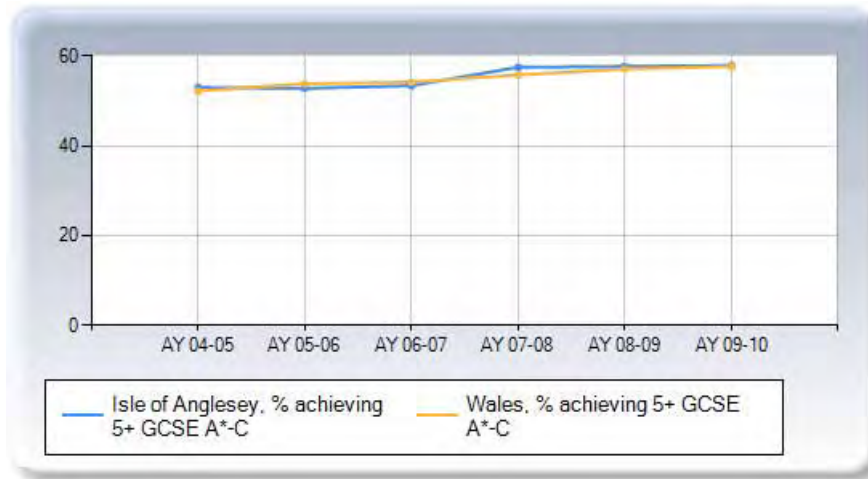
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi						
	Llety a Gwasanaethau Bwyd	8.7	10.9	8.1		
	Gwybodaeth a Chyfathrebu	1.8	2.9	3.3		
	Cyllid ac Yswiriant	1.2	1.4	2.0		
	Eiddo	1.9	1.7	2.5		
	Proffesiynol, Gwyddonol a Thechnegol	6.0	5.4	8.4		
	Gwasanaethau Gweinyddu a Chefnogi Busnes	6.0	5.2	6.6		
	Gweinyddu ac Amddiffyn y Cyhoedd	1.8	1.8	1.4		
	Addysg	3.0	3.2	2.9		
	Iechyd	5.1	5.4	6.4		
	Y Celfyddydau, Adloniant, Hamdden a Gwasanaethau Eraill	5.7	6.7	6.7		
	Busnesau yn ôl eu Maint⁹					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																								
Yr Economi																												
	 <table border="1"> <caption>Data for Business Unit Chart (22-Mar-2010)</caption> <thead> <tr> <th>Employee Count</th> <th>Isle of Anglesey (%)</th> <th>Wales (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0 - 4 persons</td> <td>~70</td> <td>~65</td> </tr> <tr> <td>5 - 9 persons</td> <td>~15</td> <td>~18</td> </tr> <tr> <td>10 - 19 persons</td> <td>~10</td> <td>~12</td> </tr> <tr> <td>20 or more persons</td> <td>~5</td> <td>~10</td> </tr> </tbody> </table>		Employee Count	Isle of Anglesey (%)	Wales (%)	0 - 4 persons	~70	~65	5 - 9 persons	~15	~18	10 - 19 persons	~10	~12	20 or more persons	~5	~10											
Employee Count	Isle of Anglesey (%)	Wales (%)																										
0 - 4 persons	~70	~65																										
5 - 9 persons	~15	~18																										
10 - 19 persons	~10	~12																										
20 or more persons	~5	~10																										
Addysg a Sgiliau	<p>Yn ystod eu blwyddyn olaf o addysg orfodol, enillodd cyfran fymryn yn uwch o ddisgyblion Môn bum gradd TGAU A*-C nag a wnaeth disgyblion yng Nghymru gyfan – roedd y ffigwr yn 57.9% ym Môn o gymharu â 57.7% yng Nghymru (2009-10).¹⁰ Yn 2006/07, roedd cyfran y disgyblion a adawodd addysg llawn-amser heb gymwysterau yn is ym Môn o gymharu â Chymru.¹¹</p> <p style="text-align: center;">Addysg a dysgu gydol oes yng Ngwynedd, Môn a Chymru (2009-2010)¹²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Môn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal</td> <td>19.5</td> <td>19</td> <td>20.1</td> </tr> <tr> <td>Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal</td> <td>16.2</td> <td>15.6</td> <td>16.5</td> </tr> <tr> <td>% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)</td> <td>83.2</td> <td>84.9</td> <td>81.6</td> </tr> <tr> <td>% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)</td> <td>57.9</td> <td>63.8</td> <td>57.7</td> </tr> <tr> <td>% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006</td> <td>18.4</td> <td>14.6</td> <td>16.2</td> </tr> </tbody> </table>			Môn	Gwynedd	Cymru	Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal	19.5	19	20.1	Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal	16.2	15.6	16.5	% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)	83.2	84.9	81.6	% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)	57.9	63.8	57.7	% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006	18.4	14.6	16.2		
	Môn	Gwynedd	Cymru																									
Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal	19.5	19	20.1																									
Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal	16.2	15.6	16.5																									
% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)	83.2	84.9	81.6																									
% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)	57.9	63.8	57.7																									
% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006	18.4	14.6	16.2																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	----------------	-------------------------------------

Yr Economi

Canran y disgyblion sy'n ennill 5 gradd TGAU A*-C neu fwy¹⁵

Mae cryn amrywiaeth yng nghymwysterau trigolion y gwahanol ardaloedd ym Môn, fel y dengys y tabl isod.

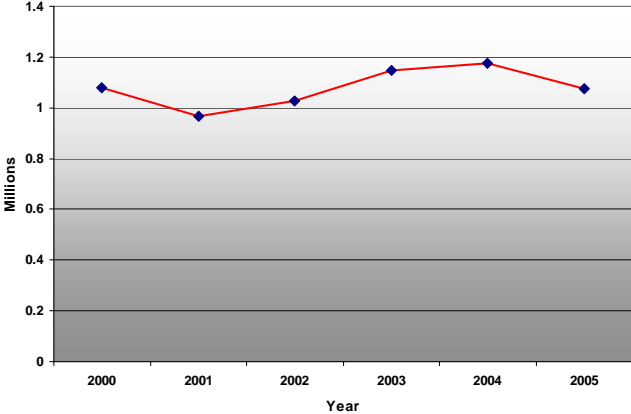
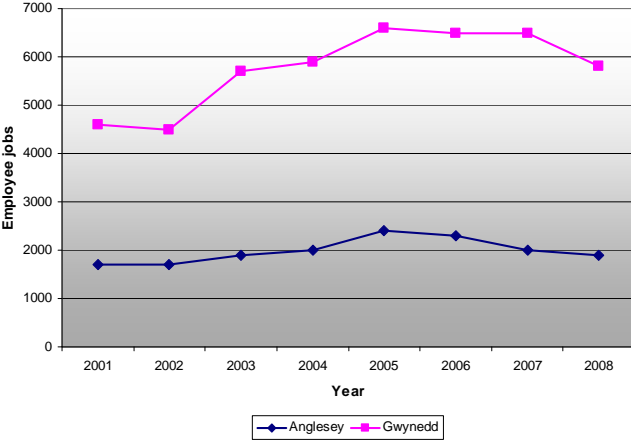
Cymwysterau ar lefel ward ym Môn, 2011 (Ffynhonnell: Cyfrifiad 2001)

% y boblogaeth rhwng 16 – 74 oed	Dim cymwysterau
Uchaf	Morawelon (49%)
Ail uchaf	Tudur (43.7%)
Trydydd uchaf	Ffordd Llundain (43.7%)
Trydydd isaf	Braint (22%)
Ail isaf	Cwm Cadnant (20%)
Isaf	Cadnant (18.4%)

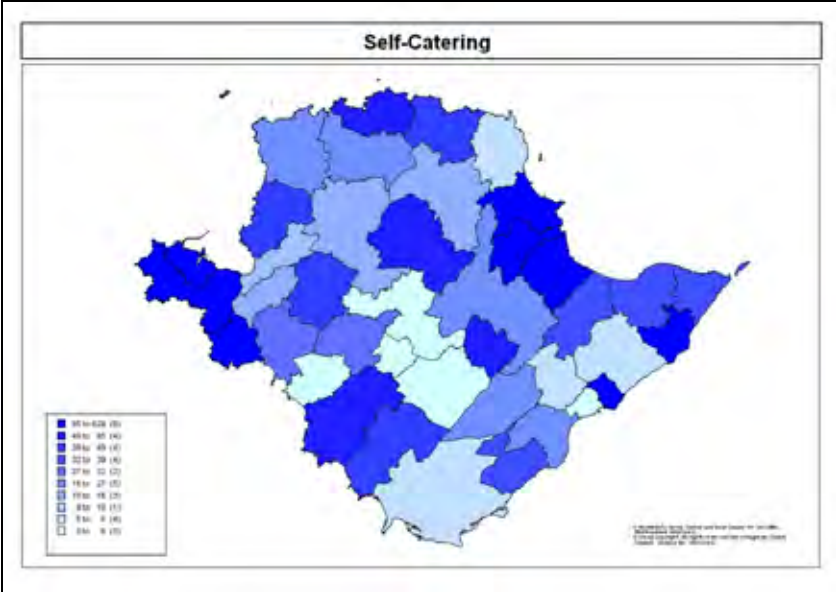
Mae diffyg cymwysterau yn fwy cyffredin ymysg y gweithwyr hŷn, a adawodd yr ysgol ar adeg pan nad oedd

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																				
Yr Economi																																																																																								
	<p>cymwysterau ffurfiol mor angenrheidiol ag y maent nawr er mwyn cael prentisiaeth mewn crefft draddodiadol ac ati. Mae'n bosib bod diffyg cyfleoedd am addysg ac ailhyfforddi i oedolion yn yr ardaloedd ymylol bellach yn cyfyngu gallu nifer o'r gweithwyr hŷn i addasu i gyfleoedd newydd am waith. Yn ardal Canolfan Menai sy'n nes at Fangor, ceir gwahanol fath o economi, ble bo cymwysterau sylfaenol yn hanfodol, a chyfleoedd i ailhyfforddi yn haws i'w cyrraedd o bosib. Wrth i'r farchnad lafur yn ardal y Ganolfan gael ei chyfyngu fwyfwy gan weithlu sy'n heneiddio, bydd yr angen i ddibynnu ar weithlu hyfforddedig a chymwysedig sy'n byw ymhellach i ffwrdd yn cynyddu. Bydd angen cyfleoedd hyfforddi felly ar weithwyr o ardaloedd difreintiedig gogledd a gorllewin yr ynys, er mwyn addasu i economi lleol sy'n newid ac yn ehangu. Bydd hyn yn fwy gwir byth pan ddechreuir dad-gomisiynu Wylfa o 2010 ymlaen.</p>																																																																																							
Twristiaeth	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Dadansoddiad Gwariant fesul Sector</th> </tr> <tr> <th>(£ miliwn)</th> <th>2008</th> <th>2007</th> <th>% newid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Llety</td> <td>34.6</td> <td>32.5</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Bwyd a Diod</td> <td>31.8</td> <td>29.4</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Hamdden</td> <td>12.5</td> <td>10.7</td> <td>16</td> </tr> <tr> <td>Siopa</td> <td>41.3</td> <td>38.7</td> <td>7</td> </tr> <tr> <td>Trafnidiaeth</td> <td>15.5</td> <td>13.9</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Gwariant anuniongyrchol</td> <td>55.1</td> <td>51.2</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>TAW</td> <td>23.7</td> <td>21.9</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm</td> <td>214.6</td> <td>198.4</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr</th> </tr> <tr> <th>(£ miliwn)</th> <th>2008</th> <th>2007</th> <th>% newid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Llety â Gwasanaeth</td> <td>32.4</td> <td>31.7</td> <td>2</td> </tr> <tr> <td>Llety heb Wasanaeth</td> <td>158.7</td> <td>143.0</td> <td>11</td> </tr> <tr> <td>Aros â Ffrindiau neu Berthnasau</td> <td>6.6</td> <td>6.6</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Ymwelwyr am y dydd</td> <td>16.8</td> <td>17.1</td> <td>-1</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm</td> <td>214.6</td> <td>198.4</td> <td>8</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Dyddiau Twristiaid</th> </tr> <tr> <th>Miloedd</th> <th>2008</th> <th>2007</th> <th>% newid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Llety â Gwasanaeth</td> <td>351</td> <td>352</td> <td>0</td> </tr> <tr> <td>Llety heb Wasanaeth</td> <td>4,137</td> <td>3,770</td> <td>10</td> </tr> </tbody> </table>		Dadansoddiad Gwariant fesul Sector				(£ miliwn)	2008	2007	% newid	Llety	34.6	32.5	6	Bwyd a Diod	31.8	29.4	8	Hamdden	12.5	10.7	16	Siopa	41.3	38.7	7	Trafnidiaeth	15.5	13.9	11	Gwariant anuniongyrchol	55.1	51.2	8	TAW	23.7	21.9	8	Cyfanswm	214.6	198.4	8	Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr				(£ miliwn)	2008	2007	% newid	Llety â Gwasanaeth	32.4	31.7	2	Llety heb Wasanaeth	158.7	143.0	11	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	6.6	6.6	0	Ymwelwyr am y dydd	16.8	17.1	-1	Cyfanswm	214.6	198.4	8	Dyddiau Twristiaid				Miloedd	2008	2007	% newid	Llety â Gwasanaeth	351	352	0	Llety heb Wasanaeth	4,137	3,770	10	<p>Bu dirywiad yng nghyfanswm yr ymwelwyr a ddeuai i Fôn rhwng 2004 a 2006, ar ôl gweld cynnydd ers 2001.</p> <p>Mae cyfanswm y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth ym Môn wedi aros yn weddol gyson ers 2001.</p>	<p>Mae angen cefnogi twf y diwydiant twristiaeth gyda'r isadeiledd angenrheidiol.</p>
Dadansoddiad Gwariant fesul Sector																																																																																								
(£ miliwn)	2008	2007	% newid																																																																																					
Llety	34.6	32.5	6																																																																																					
Bwyd a Diod	31.8	29.4	8																																																																																					
Hamdden	12.5	10.7	16																																																																																					
Siopa	41.3	38.7	7																																																																																					
Trafnidiaeth	15.5	13.9	11																																																																																					
Gwariant anuniongyrchol	55.1	51.2	8																																																																																					
TAW	23.7	21.9	8																																																																																					
Cyfanswm	214.6	198.4	8																																																																																					
Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr																																																																																								
(£ miliwn)	2008	2007	% newid																																																																																					
Llety â Gwasanaeth	32.4	31.7	2																																																																																					
Llety heb Wasanaeth	158.7	143.0	11																																																																																					
Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	6.6	6.6	0																																																																																					
Ymwelwyr am y dydd	16.8	17.1	-1																																																																																					
Cyfanswm	214.6	198.4	8																																																																																					
Dyddiau Twristiaid																																																																																								
Miloedd	2008	2007	% newid																																																																																					
Llety â Gwasanaeth	351	352	0																																																																																					
Llety heb Wasanaeth	4,137	3,770	10																																																																																					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi						
	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	254	253	0		
	Ymwelwyr am y dydd	466	473	-1		
	Cyfanswm	5,207	4,848	7		
	Nifer y Twristiaid					
	Miloedd	2008	2007	% newid		
	Llety â Gwasanaeth	201	203	-1		
	Llety heb Wasanaeth	643	587	10		
	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	107	106	0		
	Ymwelwyr am y dydd	466	473	-1		
	Cyfanswm	1,417	1,369	3		
	Sectorau sy'n cyflogi					
	(Cyfystyr â Gwaith Llawn Amser)	2008	2007	% change		
	Llety	1,046	1,046	0		
	Bwyd a Diod	742	685	8		
	Hamdden	354	304	17		
	Siopa	879	822	7		
	Trafnidiaeth	161	145	11		
	Cyfanswm Cyflogaeth Uniongyrchol	3,183	3,003	6		
	Cyflogaeth Anuniongyrchol	849	789	8		
	Cyfanswm	4,031	3,791	6		
	<p>Gwelwyd twf bychan a chyson ar draws y rhan fwyaf o rannau'r sector twristiaeth rhwng 2007 a 2008. Fodd bynnag, nid yw'r graddau twf yn ddigon uchel i awgrymu bod y diwydiant yn chwyddo ar radd hynod o gyflym, sy'n awgrymu bod angen buddsoddi'n sylweddol mewn llety ansawdd uchel, atyniadau i dwristiaid a gweithgareddau hamdden er mwyn denu mwy o gwsmeriaid i'r ynys.</p> <p>Roedd cyfanswm gwariant twristiaid ym Môn yn 2008 yn £214 miliwn, tra bod nifer y twristiaid wnaeth ymweld ag ardal yr awdurdod lleol yn 1,417,000.</p>					

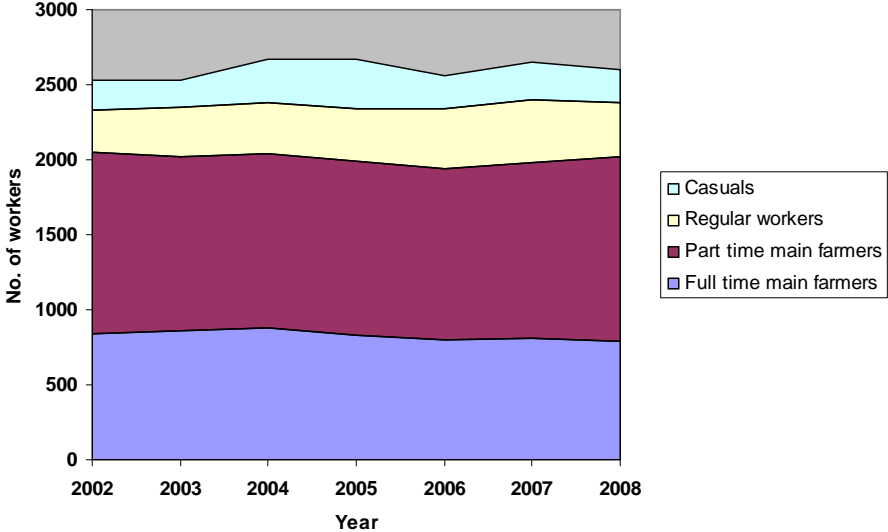
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																									
Yr Economi																																													
	<p>Yn 2008, roedd 4,031 o bobl wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth. Roedd y mwyafrif o'r rhain yn cael eu cyflogi'n uniongyrchol (78.9%).¹³</p> <p style="text-align: center;">Cyfanswm ymwelwyr (miliynau)¹⁷</p> <table border="1" data-bbox="689 443 1317 858"> <caption>Cyfanswm ymwelwyr (miliynau)¹⁷</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Millions</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2000</td><td>1.08</td></tr> <tr><td>2001</td><td>0.98</td></tr> <tr><td>2002</td><td>1.02</td></tr> <tr><td>2003</td><td>1.15</td></tr> <tr><td>2004</td><td>1.18</td></tr> <tr><td>2005</td><td>1.08</td></tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Cyfanswm y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth yng Ngwynedd a Môn¹⁸</p> <table border="1" data-bbox="689 928 1317 1369"> <caption>Cyfanswm y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth yng Ngwynedd a Môn¹⁸</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Anglesey</th> <th>Gwynedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2001</td><td>1700</td><td>4600</td></tr> <tr><td>2002</td><td>1700</td><td>4500</td></tr> <tr><td>2003</td><td>1900</td><td>5700</td></tr> <tr><td>2004</td><td>2000</td><td>5900</td></tr> <tr><td>2005</td><td>2400</td><td>6600</td></tr> <tr><td>2006</td><td>2300</td><td>6500</td></tr> <tr><td>2007</td><td>2000</td><td>6500</td></tr> <tr><td>2008</td><td>1900</td><td>5800</td></tr> </tbody> </table>	Year	Millions	2000	1.08	2001	0.98	2002	1.02	2003	1.15	2004	1.18	2005	1.08	Year	Anglesey	Gwynedd	2001	1700	4600	2002	1700	4500	2003	1900	5700	2004	2000	5900	2005	2400	6600	2006	2300	6500	2007	2000	6500	2008	1900	5800			
Year	Millions																																												
2000	1.08																																												
2001	0.98																																												
2002	1.02																																												
2003	1.15																																												
2004	1.18																																												
2005	1.08																																												
Year	Anglesey	Gwynedd																																											
2001	1700	4600																																											
2002	1700	4500																																											
2003	1900	5700																																											
2004	2000	5900																																											
2005	2400	6600																																											
2006	2300	6500																																											
2007	2000	6500																																											
2008	1900	5800																																											

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi				
	<p><u>Llety â Gwasanaeth</u></p> <p>Yn gyffredinol, gwelir bod y patrymau data'n dilyn tueddiadau'r boblogaeth, a bod y lefelau stoc gwllâu uchaf i'w gweld yn ardaloedd mwyaf poblog yr ynys. Nid yw'r ardaloedd mwyaf gwledig yn cynnig lefelau uchel o stoc gwllâu.</p> <p style="text-align: center;">Ffigurau Stoc Gwllâu Llety â Gwasanaeth fesul Cymuned¹⁴</p> <div data-bbox="689 544 1310 999" style="text-align: center;"> </div> <p>Un nodwedd sy'n peri syndod yw'r ffaith nad yw lefelau llety â gwasanaeth yn uchel iawn ar hyd arfordir y Fenai, ac eithrio Biwmares, Porthaethwy a Llanfairpwll.</p> <p><u>Hunanarlwyo</u></p> <p>Mae cyfanswm o 6,645 o wllâu i'w cael mewn eiddo hunanarlwyo (bythynnod, byngalos, fflatiau ac ati), cynnydd o 251% ers 2000 (1,893 oedd y ffigur bryd hynny). Mae'r cynnydd arwyddocaol hwn yn y stoc gwllâu'n awgrymu bod y farchnad hunanarlwyo wedi datblygu'n sylweddol.</p> <p>Mae 1,187 eiddo hunanarlwyo ar Ynys Môn, sy'n cynnwys cyfanswm o 3,769 ystafell. Gellir rhannu'r ystafelloedd hyn i dri categori: sengl, dwbl a phâr.</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi				
	<p style="text-align: center;">Ffigurau Stoc Gwlâu Hunanarlwyo fesul Cymuned²⁰</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p data-bbox="333 983 602 1011"><u>Carafanio a Gwersylla</u></p> <p data-bbox="333 1043 1666 1197">Ymddengys bod dwy ‘ganolfan’ i’r ffigurau stoc gwllâu carafán a gwersylla ar yr ynys. Mae’r ganolfan gyntaf yn gyfuniad o’r Arfordir Hanesyddol (Cemaes, Amlwch) a’r Arfordir Teuluol (Benllech, Moelfre), a’r ail yn gyfuniad o’r Arfordir Mynydd, Natur a Harbwr gydag un gymuned yr un o’r Arfordir Gweithgareddau, Arfordir Gwledig a Chefn Gwlad Agored. Eto, mae’r ardaloedd sydd a’r dwysedd uchaf o ran carafanio a gwersylla wedi’u lleoli ar yr arfordir.¹⁵</p>			
Amaeth	Pobl wedi’u cyflogi yn y diwydiant Amaeth (2001)²²		Yn y sector amaeth mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y nifer o	
	Môn	Cymru		
Pawb	26,167	1,186,256		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																												
Yr Economi																																
	<table border="1"> <tr> <td>Amaeth, hela a choedwigaeth</td> <td>1015</td> <td>29,125</td> </tr> <tr> <td>Canran</td> <td>3.9</td> <td>2.5</td> </tr> </table>	Amaeth, hela a choedwigaeth	1015	29,125	Canran	3.9	2.5			<p>ffermwyr llawn amser rhwng 2002 a 2007; lleihad bychan yn y nifer o ffermwyr rhan-amser; a chynnydd sylweddol yn y nifer o weithwyr rheolaidd a thymhorol.</p> <p>Tra bod nifer y ffermydd gweithredol ym Môn sydd â defaid, gwartheg llaeth a moch wedi lleihau ers 2002, mae nifer y ffermydd cig eidion, geifr a chywion ieir wedi cynyddu.</p> <p>Mae cyfanswm arwynebedd y tir a gaiff ei ffarmio ym Môn wedi cynyddu ers 2002. Mae cynnydd sylweddol wedi</p>																						
Amaeth, hela a choedwigaeth	1015	29,125																														
Canran	3.9	2.5																														
	<p>Mae canran uwch o bobl Môn yn gweithio yn y diwydiant amaeth na'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae'r nifer sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant Amaeth yn sylweddol llai yn y mannau mwy trefol megis Amlwch, Caergybi, Llangefni a Phorthaethwy. Mae'r ardaloedd ble ceir y canran uchaf o bobl yn gweithio ym myd amaeth yn dueddol o fod yn ardaloedd sydd wedi'u lleoli ymhell o drefi mawr, neu ardaloedd â lefelau uchel o weithgarwch twristiaeth megis Benllech.</p>																															
	<p>Nifer y Gweithwyr Amaethyddol, Coedwigaeth a Hela¹⁶</p> <p>Nifer y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y Diwydiant Amaeth, Coedwigaeth a Hela</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ward</th> <th>Nifer</th> <th>Ward</th> <th>Nifer</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Aberffraw</td> <td>57</td> <td>Porth Amlwch</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Amlwch wledig</td> <td>17</td> <td>Biwmares</td> <td>17</td> </tr> <tr> <td>Bodffordd</td> <td>60</td> <td>Bodorgan</td> <td>47</td> </tr> <tr> <td>Braint</td> <td>3</td> <td>Bryngwran</td> <td>36</td> </tr> <tr> <td>Brynteg</td> <td>17</td> <td>Cadnant</td> <td>4</td> </tr> <tr> <td>Cefni</td> <td>9</td> <td>Cwm Cadnant</td> <td>27</td> </tr> </tbody> </table>				Ward	Nifer	Ward	Nifer	Aberffraw	57	Porth Amlwch	8	Amlwch wledig	17	Biwmares	17	Bodffordd	60	Bodorgan	47	Braint	3	Bryngwran	36	Brynteg	17	Cadnant	4	Cefni	9	Cwm Cadnant	27
Ward	Nifer	Ward	Nifer																													
Aberffraw	57	Porth Amlwch	8																													
Amlwch wledig	17	Biwmares	17																													
Bodffordd	60	Bodorgan	47																													
Braint	3	Bryngwran	36																													
Brynteg	17	Cadnant	4																													
Cefni	9	Cwm Cadnant	27																													

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd		
Yr Economi								
	Cyngar	9	Gwyngyll	13	bod yn nifer yr hectarau o borfeydd parhaol a gaiff eu ffarmio, a lleihad sylweddol yn arwynebedd y tir glas newydd a gaiff ei ffarmio. Yn ôl data'r arolwg, cynyddodd maint ffarm ar gyfartaledd ym Môn o 39 i 44 hectar rhwng 2002 a 2008.			
	Tref Caerdybi	4	Kingsland	4				
	Llanbadrig	21	Llanbedrgoch	15				
	Llanddyfnan	53	Llaneilian	67				
	Llanfaethlu	42	Llanfair yn Neubwll	41				
	Llanfihangel Ysgeifiog	64	Llangoed	19				
	Llanidan	31	Llannerchymedd	77				
	Ffordd Llundain	6	Maeshyfryd	13				
	Mechell	52	Moelfre	17				
	Morawelon	3	Parc a'r Mynydd	3				
	Pentraeth	39	Porthyfelin	6				
	Rhosneigr	9	Rhosyr	34				
	Trearddur	24	Tudur	10				
	Tysilio	14	Fali	23				
<p>Y wardiau sydd â'r lefelau uchaf o bobl wedi'u cyflogi yn y diwydiant amaeth yw Aberffraw, Bodffordd, Llanddyfnan, Mechell, Llaneilian a Llannerchymedd. Mae'r rhain yn wardiau sydd â phoblogaethau isel, ac aneddiadau cymharol fychan sydd ynddynt.</p> <p>Ar gyfer yr un cyfnod, mae cynnydd wedi bod yn nifer y ffermydd sy'n cydymffurfio â safonau maint yr UE, ac yn nifer yr hectarau a gaiff eu ffarmio.</p>								
Cyfrifiad Amaethyddol Cymru – Ardaloedd Amaethyddol Bychain ym Môn, 2002 i 2007²⁴								
Blwyddyn a Newid	Unedau maint Ewropeaidd	Tir a ffermir	Prif ffermydd – llawn-amser	Prif ffermydd – rhan-amser	Gweithwyr rheolaidd	Gweithwyr tymhorol		
2002	23,516	50,544	844	1202	282	201		
2007	26,863	54,488	807	1174	416	249		
Newid 2002-07	+3347	+3944	-37	-28	+134	+48		
% newid 2002-07	+14.2%	+7.8%	-4.3	-2.3	+47.5	+23.9		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																
Yr Economi																																																				
	<p style="text-align: center;">Cyflogaeth yn ôl categori yn ardal ACLI Ynys Môn (2002-2008)²⁵</p> <table border="1" data-bbox="566 443 1451 976"> <caption>Estimated data from the chart</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Full time main farmers</th> <th>Part time main farmers</th> <th>Regular workers</th> <th>Casuals</th> <th>Unlabeled</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2002</td><td>850</td><td>1200</td><td>300</td><td>200</td><td>450</td></tr> <tr><td>2003</td><td>850</td><td>1150</td><td>300</td><td>200</td><td>450</td></tr> <tr><td>2004</td><td>850</td><td>1150</td><td>350</td><td>250</td><td>450</td></tr> <tr><td>2005</td><td>800</td><td>1150</td><td>350</td><td>250</td><td>450</td></tr> <tr><td>2006</td><td>800</td><td>1150</td><td>400</td><td>250</td><td>450</td></tr> <tr><td>2007</td><td>800</td><td>1150</td><td>450</td><td>250</td><td>450</td></tr> <tr><td>2008</td><td>800</td><td>1200</td><td>400</td><td>200</td><td>450</td></tr> </tbody> </table> <p>Yn 2008, roedd 48% o ffermydd gweithredol yn cynnal un ffermwr llawn amser, er mai dim ond 22% o ffermydd oedd yn llogi gweithwyr rheolaidd. Cynyddodd nifer y gweithwyr rheolaidd, a nifer y ffermydd sy'n cyflogi pobl yn rheolaidd, yn gysionrhwyng 2002 a 2008, tra bu cryn amrywiaeth yn lefel y gwaith tymhorol. Bu lleihad yn nifer y ffermydd gweithredol yn yr astudiaeth yn ystod y cyfnod hwn o 1,282 i 1,181.</p> <p><u>Da Byw</u></p> <p>Dengys tabl 15 isod bod nifer y ffermydd gweithredol ym Môn sydd â defaid, geifr, gwartheg llaeth a moch wedi lleihau ers 2002, tra bod nifer y ffermydd cig eidion, geifr a chywion ieir wedi cynyddu.</p>	Year	Full time main farmers	Part time main farmers	Regular workers	Casuals	Unlabeled	2002	850	1200	300	200	450	2003	850	1150	300	200	450	2004	850	1150	350	250	450	2005	800	1150	350	250	450	2006	800	1150	400	250	450	2007	800	1150	450	250	450	2008	800	1200	400	200	450			
Year	Full time main farmers	Part time main farmers	Regular workers	Casuals	Unlabeled																																															
2002	850	1200	300	200	450																																															
2003	850	1150	300	200	450																																															
2004	850	1150	350	250	450																																															
2005	800	1150	350	250	450																																															
2006	800	1150	400	250	450																																															
2007	800	1150	450	250	450																																															
2008	800	1200	400	200	450																																															

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau						Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi									
Ffermydd Da Byw yn Ynys Môn²⁶									
	Ffermydd Gweithredol	Â defaid	Â geifr	Â gwartheg llaeth	Â chig eidion	Â moch	Â chywion ieir		
2002	1282	799	5	177	429	31	225		
2003	1245	761	6	165	413	23	230		
2004	1230	750	12	160	407	13	249		
2005	1227	746	12	155	399	17	259		
2006	1217	734	15	150	393	22	261		
2007	1213	701	6	196	521	12	252		
2008	1181	708	12	168	472	12	248		
% newid	-7.9	-11.3	140	-5	10	-61	10.2		
<i>Tir Âr</i>									
Defnydd Tir Amaethyddol (Hectar) – Ardal ACLI Ynys Môn²⁷									
Blwyddyn	Arwynebedd a Ffermir	Tir Glas	Porfeydd Parhaol	Tir Pori Garw	Tir Glas Newydd	Cnydau a Garddwriaeth			
2002	50,544	47,106	36,425	4,604	6,079	2228			
2003	52,352	48,856	40,357	3,148	5,349	2267			
2004	51,742	48,454	40,050	3,250	5,157	2335			
2005	55,639	52,500	41,635	6,261	4,601	2100			
2006	55,707	52,811	43,578	5,214	4,019	2797			
2007	54,488	47,392	42,484	4,908	3,890	2021			
2008	52,787	49,536	42,576	3,712	3,248	2251			
% change	+4.4	+5.2	+16.9	-19.4	-46.6	+1			
<i>Amaethyddiaeth yn Ardal AHNE Ynys Môn</i>									
Defnydd tir amaethyddol (Hectar) ardal astudiaeth AHNE Môn 2002-2006 ac o gymharu â Chymru a Rhanbarth gogledd Cymru (2006)									

Dangosydd	Data Cyfredol		Cymaryddion a thargedau					Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Yr Economi										
		Blwyd dyn	Arwynebedd a Ffermir	Tir Glas	Porfeydd Parhaol	Tir Pori Garw	Tir Glas Newydd	Cnydau a Garddwriaeth		
		2002	11,592	10,637	8,642	843	1,152	600		
		2003	11,984	11,077	9,414	614	1,049	594		
		2004	11,933	11,114	9,364	694	1,056	564		
		2005	12,828	12,007	9,594	1,395	1,017	538		
		2006	13,095	12,317	10,187	1,242	888	475		
		NW	248,710	235,543	149,410	74,052	12,081	3,650		
		Wales	1,499,606	1,366,125	1,037,585	228,879	99,661	63,945		

¹ LICC: www.statswales.gov.uk

² Swyddfa Ystadegau Gwladol: NOMIS – ystadegau swyddogol y farchnad lafur

³ Ibid

⁴ Uned Ddata Llywodraeth Leol Cymru: InfoBase Cymru

⁵ Swyddfa Ystadegau Gwladol: NOMIS – ystadegau swyddogol y farchnad lafur

⁶ CACI - Paycheck

⁷ Llywodraeth Cynulliad Cymru www.statswales.gov.uk

⁸ Ibid

⁹ Swyddfa Ystadegau Gwladol: NOMIS – Arolwg Poblogaeth Blynnyddol

¹⁰ Uned Ddata Llywodraeth Leol Cymru: InfoBase Cymru

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Llywodraeth Cynulliad Cymru: Ystadegau Allweddol i Wynedd

¹⁴ Uned Ddata Llywodraeth Leol Cymru: InfoBase Cymru

¹⁵ Ibid

¹⁶ Adroddiad Sgopio AAS Cyngor Sir Ynys Môn, Cyfres II (2006) (diweddariadau 2010)

¹⁷ Ibid

¹⁸ Ibid

¹⁹ Ibid

²⁰ Ibid

²¹ Cyngor Sir Ynys Môn

²² Swyddfa Ystadegau Gwladol: 'Neighbourhood Statistics – Ynys Môn

²³ Adroddiad Sgopio AAS Cyngor Sir Ynys Môn, Cyfres II (2006) (diweddariadau 2010)

²⁴ LLGC Ystadegau Amaethyddol Ardaloedd Bach Cymru

²⁵ Ibid

²⁶ Ibid

²⁷ Ibid

Tai

Bu cynnydd sylweddol yng nghyfran y tai sy'n cael eu rhentu ym Môn, fodd bynnag, mae'r gyfran yn dal yn weddol isel pan y'i cymharir â chyfran y tai y mae eu perchnogion yn byw ynddynt (perchen-breswylwyr). Rhagwelir y bydd y gyfran o aelwydydd ym Môn yn cynyddu 5,100, neu 17% i 35,400, rhwng 2006 a 2031. Cynrychiola hyn gynnydd cyfartalog mewn aelwydydd o 0.6% y flwyddyn, sy'n llai na'r twf a ragwelwyd ar gyfer Cymru gyfan o 0.9% y flwyddyn. Yn ôl Arolwg Cyflwr Tai Cymru 1998, mae stoc tai Môn yn debyg i rai Cymru gyfan, gyda 32% o'r tai wedi'u hadeiladu cyn 1919. Fel y gweddill o'r DU, gwelodd Môn gynnydd sylweddol mewn prisiau tai dros y blynyddoedd diwethaf, er bod prisiau tai erbyn hyn yn dechrau gostwng yn araf. Mae'r gyfran uchel o dai gwag ac /neu ail gartrefi/tai haf, ynghyd â'r ddarpariaeth o dai fforddiadwy, yn faterion allweddol i Fôn, yn enwedig mewn rhai ardaloedd arfordirol/gwledig.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Tai																											
Deiliadaeth Tai	<p>Mae 28,356 o aelwydydd ym Môn (2001). Pery perchen-breswylwyr y brif ddeiliadaeth ar yr ynys gyda 19,214 uned (2001), sydd gyfystyr â 68% o'i gymharu â 71.3% yng Nghymru gyfan. Fel y gwelir yn y ffigwr isod, mae'r sector rhentu preifat, ynghyd â thai a rentir gan Gymdeithasau Tai, wedi gweld cynnydd sylweddol gyda thwf o 25.9% a 79.9% yn ôl eu trefn rhwng 1991 a 2001¹.</p> <p style="text-align: center;">Deiliadaeth Tai ym Môn a Chymru²</p> <table border="1"> <caption>Data for Deiliadaeth Tai ym Môn a Chymru²</caption> <thead> <tr> <th>Categori</th> <th>Cymru (%)</th> <th>Ynys Môn (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Perchen</td> <td>34.8</td> <td>34</td> </tr> <tr> <td>Perchen gyda morgais /benthyciad</td> <td>33</td> <td>36.8</td> </tr> <tr> <td>Perchnogaeth wedi ei rannu</td> <td>0.3</td> <td>0.5</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan y cyngor</td> <td>15.5</td> <td>13.7</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan Gymdeithas Tai</td> <td>1.5</td> <td>4.2</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan landlord neu asiant gosod</td> <td>9.5</td> <td>7.4</td> </tr> <tr> <td>Rhentu arall</td> <td>5.5</td> <td>3.3</td> </tr> </tbody> </table>	Categori	Cymru (%)	Ynys Môn (%)	Perchen	34.8	34	Perchen gyda morgais /benthyciad	33	36.8	Perchnogaeth wedi ei rannu	0.3	0.5	Rhentu gan y cyngor	15.5	13.7	Rhentu gan Gymdeithas Tai	1.5	4.2	Rhentu gan landlord neu asiant gosod	9.5	7.4	Rhentu arall	5.5	3.3	<p>Bu cynnydd sylweddol yng nghyfran y tai a rentir ym Môn. Fodd bynnag, mae'r gyfran hon yn weddol isel pan y'i cymharir â chyfran uchel y tai y mae eu perchnogion yn byw ynddynt.</p>	<p>Felly, mae angen hyrwyddo datblygu tai fforddiadwy ar gyfer y rhai sydd â'r angen mwyaf.</p>
Categori	Cymru (%)	Ynys Môn (%)																									
Perchen	34.8	34																									
Perchen gyda morgais /benthyciad	33	36.8																									
Perchnogaeth wedi ei rannu	0.3	0.5																									
Rhentu gan y cyngor	15.5	13.7																									
Rhentu gan Gymdeithas Tai	1.5	4.2																									
Rhentu gan landlord neu asiant gosod	9.5	7.4																									
Rhentu arall	5.5	3.3																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai							
	Deiliadaeth Tai – Newidiadau Allweddol³						
	Deiliadaeth	1991	2001	Cynnydd/ Lleihad			
	Cyfanswm aelwydydd	26,799	28,356	+5.8%			
	Perchen-breswylwr	18,508	19,214	+3.8%			
	Rhentu yn breifat	2,141	2696	+25.9%			
	Rhentu gan yr ALI	5,068	4396	-13.3%			
	Rhentu gan Gymdeithasau Tai	234	421	+79.9%			
	Rhentu – arall	848	1558	+83%			
Cyfansoddiad Aelwydydd	Yn 2001, roedd cyplau priod yn byw yn 37.3% o aelwydydd ym Môn ac roedd hyn yn debyg i'r ffigwr am Gymru gyfan (37.22%). Mae'r tabl isod yn rhoi dadansoddiad fesul ward o gyfansoddiad aelwydydd yr ynys.						
	Cyfansoddiad Aelwydydd⁴						
	Pob Aelwyd	Rhiant sengl	Priod gyda neu heb blant	Pensiynwr	Cyd-fyw gyda neu heb blant		
	Uchaf	Tudur (18.3%)	Braint (48%)	Llanbedrgoch (38.3%)	Tudur (11.2%)		
	Ail uchaf	Morawelon (18.1%)	Llanddyfnan (47%)	Brynteg (38.2%)	Cyngar (10.3%)		
	Trydydd uchaf	Ffordd Llundain (17%)	Llaneilian (47%)	Rhosneigr (37.1%)	Ffordd Llundain (9.5%)		
	Trydydd isaf	Llaneilian (6.4%)	Biwmares (26.4%)	Llanfihangel Ysgeifiog (20.5%)	Tref Caerdybi (4.9%)		
	Ail isaf	Cadnant (6.4%)	Tref Caerdybi (26.3%)	Kingsland (19.1%)	Aberffraw (4.3%)		
	Isaf	Llanbedrgoch (5.4%)	Ffordd Llundain (26%)	Llanfair -yn-Neubwll (17.3%)	Cwm Cadnant (4%)		
	Môn	10.6%	37.3%	26.6%	7%		
	Cymru	10.7%	37.2%	25.1%	7.5%		
					Mae gordyrru yn broblem mewn rhai rhannau o'r sir, tra bod cyfrannau cymharol uchel o aelwydydd yn byw mewn tai ble mae mwy o le ynddynt nag sydd ei angen.	Mae cyfrannau cymharol uchel o aelwydydd gyda rhiant sengl mewn rhai manau yn golygu bod angen lle ar gyfer cartrefu pobl sengl ynghyd â thai wedi'u dylunio yn benodol ar gyfer y boblogaeth hyn sy'n cynyddu.	

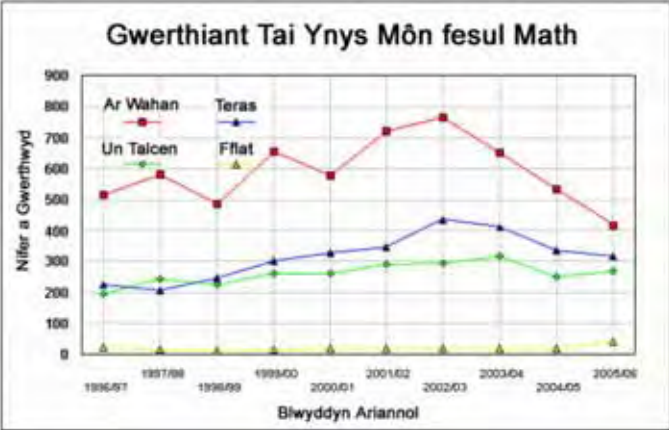
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																			
Tai																							
	<p>Drwy gymharu nifer yr ystafelloedd a'r nifer o breswylwyr, mae Cyfrifiad 2001 yn rhoi sgôr sy'n cynrychioli gordyrru neu dan-feddiannaeth. Mae gwerth o - 1 yn awgrymu gordyrru mewn tai. Ym Môn, mae gordyrru mewn 3% o aelwydydd. Mae hyn ychydig yn is na'r ffigwr cenedlaethol o 4.4% (gweler y tabl isod).</p> <p style="text-align: center;">Cyfradd Deiliadaeth ym Môn a Chymru</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">% pob aelwyd</th> <th colspan="4">Gradd Deiliadaeth</th> </tr> <tr> <th>+2 neu ragor</th> <th>+1</th> <th>0</th> <th>-1 neu lai</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Môn</td> <td>61</td> <td>23</td> <td>12</td> <td>3</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>56.4</td> <td>24.7</td> <td>14.5</td> <td>4.4</td> </tr> </tbody> </table> <p>Ym Môn, mae cyfartaledd y nifer o ystafelloedd ym mhob aelwyd yn 5.79 – y seithfed uchaf o'r holl awdurdodau unedol yng Nghymru ac ychydig yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (5.59).</p>	% pob aelwyd	Gradd Deiliadaeth				+2 neu ragor	+1	0	-1 neu lai	Môn	61	23	12	3	Cymru	56.4	24.7	14.5	4.4			
% pob aelwyd	Gradd Deiliadaeth																						
	+2 neu ragor	+1	0	-1 neu lai																			
Môn	61	23	12	3																			
Cymru	56.4	24.7	14.5	4.4																			
Rhagamcaniad o Aelwydydd	<p>Rhagwelir y bydd nifer yr aelwydydd ym Môn yn cynyddu 5,100, neu 17%, i 35,400, rhwng 2006 a 2031. Cynrychiola hyn gynnydd cyfartalog mewn aelwydydd o 0.6% y flwyddyn, sy'n llai na'r twf a ragwelwyd ar gyfer Cymru gyfan o 0.9% y flwyddyn.</p> <p style="text-align: center;">Rhagamcaniad o'r aelwydydd ym Môn 2006-2031⁵</p> <table border="1"> <caption>Data for Rhagamcaniad o'r aelwydydd ym Môn 2006-2031⁵</caption> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Miloedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2006</td> <td>30.1</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>31.6</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>32.9</td> </tr> <tr> <td>2021</td> <td>34.0</td> </tr> <tr> <td>2026</td> <td>34.8</td> </tr> <tr> <td>2031</td> <td>35.4</td> </tr> </tbody> </table>	Blwyddyn	Miloedd	2006	30.1	2011	31.6	2016	32.9	2021	34.0	2026	34.8	2031	35.4			<p>Mae'r rhagamcaniad o'r cynnydd yn nifer yr aelwydydd yn golygu y dylid hyrwyddo datblygiadau tai priodol er mwyn darparu ar gyfer y cynnydd hwn.</p>					
Blwyddyn	Miloedd																						
2006	30.1																						
2011	31.6																						
2016	32.9																						
2021	34.0																						
2026	34.8																						
2031	35.4																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Tai																											
	<p>Mewn cymhariaeth, disgwylir y bydd cynnydd o 23.2% yn nifer yr aelwydydd yng Ngwynedd; cynnydd o 27% yng Nghonwy a chynnydd o 34% yn Sir Ddinbych yn yr un cyfnod.</p> <p>Rhagwelir ym Môn y bydd y boblogaeth yn cynyddu 2,400, neu 3.5%, i 70,500 rhwng 2006 a 2031. Mae hyn yn is na'r twf cyfartalog o 10.6% sydd wedi'i ragamcanu ym mhoblogaeth Cymru gyfan.</p> <p>Er y cynnydd sydd wedi'i ragamcanu yn nifer yr aelwydydd rhwng 2006 a 2031, mae'r rhagamcaniad o faint cyfartalog aelwydydd yn dangos lleihad o 2.26 yn 2006 i 1.99. Mewn cymhariaeth, rhagwelir y bydd maint cyfartalog aelwydydd yng Nghymru yn lleihau o 2.30 yn 2006 i 2.03 erbyn 2031⁶.</p>																										
Stoc Tai	<p>Yn 2001, amcangyfrifwyd bod 31,483 gofod aelwyd ym Môn, ychydig yn llai na 3% o gyfanswm stoc tai Cymru gyfan. Roedd mwy na 90% ohonynt gyda phreswylwyr yn byw ynddynt, tra bod 3.7% yn dai haf neu ail gartrefi a 4.9% ohonynt yn wag.</p> <p style="text-align: center;">Gofod Aelwyd (1991 a 2001)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Gofod Aelwyd</th> <th>1991</th> <th>2001</th> <th>Cynnydd/Lleihad</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cyfanswm gofod</td> <td>30,499</td> <td>31,483</td> <td>+3.2%</td> </tr> <tr> <td>Aelwyd wedi'i meddiannu</td> <td>26,786</td> <td>28,772</td> <td>+7.4%</td> </tr> <tr> <td>Gofod aelwydydd heb eu meddiannu</td> <td>3,795</td> <td>2711</td> <td>-36.21%</td> </tr> <tr> <td>Ddim yn cael ei ddefnyddio fel prif gartref</td> <td>1,834</td> <td>1170</td> <td>-21.4%</td> </tr> <tr> <td>Gwag</td> <td>1,961</td> <td>1541</td> <td></td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae'r tabl uchod yn dangos bod gofod aelwyd wedi'i meddiannu wedi cynyddu ar gyfradd o 7.4% rhwng 1991 a 2001 i 28,772 o unedau. Mae'r cynnydd mewn gofod wedi'i feddiannu yn sgil adeiladau newydd a gofod heb ei feddiannu, sef 984 a 1084 yn ôl eu trefn. Mae'r cynnydd yn nifer yr aelwydydd, ynghyd â marchnad dai fywiog ar yr ynys wedi lleihau cyfran y farchnad o aelwydydd gwag o 6.4% yn 1991 i 4.8% yn 2001. Roedd portffolio stoc tai'r Cyngor yn 3877 o unedau ar 31 Mawrth 2006. Dros y pum mlynedd diwethaf, collwyd oddeutu 100 o dai bob blwyddyn o ganlyniad i'r Hawl i Brynu. Mae pedwar Landlord Cymdeithasol Cofrestredig (RSL) yn darparu tai cymdeithasol ar yr ynys, sef: i) Cymdeithas Tai Eryri, ii) Cymdeithas Tai Clwyd Alun, iii) Cymdeithas Tai Gogledd Cymru, a iv) Cymdeithas Tai Cymru a'r Gorllewin. Mae portffolio eiddo'r RSL ar yr ynys ar hyn o bryd yn 531 uned (ar 1 Mehefin 2006). Mae hyn gyfystyr â thuedd gynyddol o oddeutu 20 uned y flwyddyn (yn seiliedig ar y ffigwr gwreiddiol o 231 yn 1991)⁷.</p>	Gofod Aelwyd	1991	2001	Cynnydd/Lleihad	Cyfanswm gofod	30,499	31,483	+3.2%	Aelwyd wedi'i meddiannu	26,786	28,772	+7.4%	Gofod aelwydydd heb eu meddiannu	3,795	2711	-36.21%	Ddim yn cael ei ddefnyddio fel prif gartref	1,834	1170	-21.4%	Gwag	1,961	1541			<p>Mae'r gyfran uchel o aelwydydd gwag/ail gartrefi/tai haf yn broblem mewn rhai ardaloedd o Fôn ac yn cyfyngu'r dewis o dai ar gyfer pobl leol, sydd yn ei dro yn cael effaith niweidiol ar gynaliadwyedd y cymunedau.</p>
Gofod Aelwyd	1991	2001	Cynnydd/Lleihad																								
Cyfanswm gofod	30,499	31,483	+3.2%																								
Aelwyd wedi'i meddiannu	26,786	28,772	+7.4%																								
Gofod aelwydydd heb eu meddiannu	3,795	2711	-36.21%																								
Ddim yn cael ei ddefnyddio fel prif gartref	1,834	1170	-21.4%																								
Gwag	1,961	1541																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																				
Tai																																																																																								
Cyflwr y Stoc Tai	<p>Yn ôl Arolwg Cyflwr Tai Cymru 1998, roedd stoc tai Môn yn debyg i Gymru gyfan gyda 32% o dai wedi'u hadeiladu cyn 1919, o'i gymharu â 47% yng Ngwynedd.</p> <p style="text-align: center;">% o dai heb fod yn addas yn ôl dyddiad y'u hadeiladwyd yn yr AU (1998)⁸</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Cyn 1919</th> <th>1919-44</th> <th>1945-64</th> <th>Ar ôl 1964</th> <th>Pob un</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Môn</td> <td>8.9</td> <td>7.3</td> <td>2.8</td> <td>0.9</td> <td>4.4</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>12.7</td> <td>2.9</td> <td>2.8</td> <td>0.2</td> <td>4.8</td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>17.5</td> <td>7.5</td> <td>3.2</td> <td>2.0</td> <td>7.2</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>16.9</td> <td>5.5</td> <td>7.4</td> <td>2.6</td> <td>10.5</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>14.9</td> <td>9.3</td> <td>8.0</td> <td>2.4</td> <td>8.5</td> </tr> </tbody> </table> <p>Yn 1998, roedd 4.4% o'r stoc tai a amcangyfrifwyd ym Môn wedi eu categorio'n anaddas. Roedd y gyfradd hon yn llai na hanner y gyfradd ar gyfer Cymru a Gwynedd (10.5%). Yn 2001, Môn oedd gyda'r ail gyfran uchaf o dai heb wres canolog o'r holl awdurdodau unedol yng Nghymru. Yn 2001, roedd 19.1% o dai ym Môn heb wres canolog o'i gymharu â 7.5% yng Nghymru gyfan. Yng nghyfrifiad 1991, dangoswyd bod 8,268 o aelwydydd ar yr ynys heb wres canolog. Roedd y ffigwr hwn wedi gostwng i 5,420 yng Nghyfrifiad 2001- gostyngiad o 35%.</p> <p style="text-align: center;">% o'r holl aelwydydd heb wres canolog⁹</p> <table border="1"> <caption>Data for % o'r holl aelwydydd heb wres canolog⁹</caption> <thead> <tr> <th>Region</th> <th>Percentage (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Gwynedd</td><td>21.6</td></tr> <tr><td>Isel of Anglesey</td><td>19.1</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>14.6</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>14.5</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>12.7</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>12.6</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>11.7</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>8.5</td></tr> <tr><td>Camrthenshire</td><td>6.8</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>6.7</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>6.6</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Tair</td><td>5.6</td></tr> <tr><td>The Vale of Glamorgan</td><td>5.1</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>4.5</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>4.2</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>4</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>3.9</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>3.6</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>2.6</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>2.6</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>2.5</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>2.5</td></tr> <tr><td>Wales</td><td>7.5</td></tr> </tbody> </table>		Cyn 1919	1919-44	1945-64	Ar ôl 1964	Pob un	Môn	8.9	7.3	2.8	0.9	4.4	Conwy	12.7	2.9	2.8	0.2	4.8	Sir Ddinbych	17.5	7.5	3.2	2.0	7.2	Gwynedd	16.9	5.5	7.4	2.6	10.5	Cymru	14.9	9.3	8.0	2.4	8.5	Region	Percentage (%)	Gwynedd	21.6	Isel of Anglesey	19.1	Conwy	14.6	Ceredigion	14.5	Pembrokeshire	12.7	Wrexham	12.6	Denbighshire	11.7	Powys	8.5	Camrthenshire	6.8	Flintshire	6.7	Cardiff	6.6	Rhondda Cynon Tair	5.6	The Vale of Glamorgan	5.1	Merthyr Tydfil	4.5	Bridgend	4.2	Monmouthshire	4	Neath Port Talbot	3.9	Swansea	3.6	Newport	2.6	Caerphilly	2.6	Torfaen	2.5	Blaenau Gwent	2.5	Wales	7.5			<p>Felly, mae angen darparu ystod o dai addas fydd yn bodloni anghenion pob math o aelwydydd fel y bo pawb yn cael y cyfle i fyw mewn tai gweddus a fforddiadwy, naill ai drwy adeiladu tai newydd neu drwy hwyluso gwella tai sy'n bodoli.</p>
	Cyn 1919	1919-44	1945-64	Ar ôl 1964	Pob un																																																																																			
Môn	8.9	7.3	2.8	0.9	4.4																																																																																			
Conwy	12.7	2.9	2.8	0.2	4.8																																																																																			
Sir Ddinbych	17.5	7.5	3.2	2.0	7.2																																																																																			
Gwynedd	16.9	5.5	7.4	2.6	10.5																																																																																			
Cymru	14.9	9.3	8.0	2.4	8.5																																																																																			
Region	Percentage (%)																																																																																							
Gwynedd	21.6																																																																																							
Isel of Anglesey	19.1																																																																																							
Conwy	14.6																																																																																							
Ceredigion	14.5																																																																																							
Pembrokeshire	12.7																																																																																							
Wrexham	12.6																																																																																							
Denbighshire	11.7																																																																																							
Powys	8.5																																																																																							
Camrthenshire	6.8																																																																																							
Flintshire	6.7																																																																																							
Cardiff	6.6																																																																																							
Rhondda Cynon Tair	5.6																																																																																							
The Vale of Glamorgan	5.1																																																																																							
Merthyr Tydfil	4.5																																																																																							
Bridgend	4.2																																																																																							
Monmouthshire	4																																																																																							
Neath Port Talbot	3.9																																																																																							
Swansea	3.6																																																																																							
Newport	2.6																																																																																							
Caerphilly	2.6																																																																																							
Torfaen	2.5																																																																																							
Blaenau Gwent	2.5																																																																																							
Wales	7.5																																																																																							

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																	
Tai																																					
	Ar lefel ward, Ffordd Llundain sydd â'r gyfran uchaf o aelwydydd heb wres canolog (33.9%) - bron ddwbl y cyfartaledd cenedlaethol. Ward Cefni, sydd â chyfartaledd o 5.2% o'r holl aelwydydd heb wres canolog, yw'r ward gyda'r cyfartaledd isaf. Mae 0.24% o aelwydydd Môn heb wres canolog neu heb fod yr unig aelwyd sy'n defnyddio'r bath, y gawod neu'r toiled, o gymharu â 0.16% yng Nghymru gyfan ¹⁰ .																																				
Tai a Gwblhawyd	<p style="text-align: center;">Tai a Gwblhawyd yn ôl Awdurdod Lleol ¹¹</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2001 - 2002</th> <th>2002- 2003</th> <th>2003- 2004</th> <th>2004- 2005</th> <th>2005 - 2006</th> <th>2006 - 07</th> <th>2007 - 2008</th> <th>2008 - 2009</th> <th>2009- 2010</th> <th>Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Môn</td> <td>188</td> <td>223</td> <td>160</td> <td>126</td> <td>226</td> <td>255</td> <td>281</td> <td>296</td> <td>226</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>203</td> <td>151</td> <td>210</td> <td>292</td> <td>196</td> <td>164</td> <td>250</td> <td>187</td> <td>149</td> <td>158</td> </tr> </tbody> </table>			2001 - 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005 - 2006	2006 - 07	2007 - 2008	2008 - 2009	2009- 2010	Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir	Môn	188	223	160	126	226	255	281	296	226	220	Gwynedd	203	151	210	292	196	164	250	187	149	158		Cyfartaledd blynyddol yr ystod o dai sy'n cael eu cwblhau ac efallai yn methu â darparu ar gyfer yr anghenion sy'n seiliedig ar y duedd.
	2001 - 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005 - 2006	2006 - 07	2007 - 2008	2008 - 2009	2009- 2010	Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir																											
Môn	188	223	160	126	226	255	281	296	226	220																											
Gwynedd	203	151	210	292	196	164	250	187	149	158																											
Prisiau Tai	<p>Ers 2001/02 mae prisiau tai ym Môn wedi cynyddu'n sylweddol fel y gwelir yn y ffigwr isod.</p> <p style="text-align: center;">Pris Eiddo Cyfartalog Môn yn Ôl Math¹²</p>		Gwelodd Môn, fel y gweddill o'r DU, gynydd sylweddol mewn prisiau tai dros y blynyddoedd diwethaf, er bod prisiau tai erbyn hyn yn dechrau gostwng yn araf.	Mae angen hwyluso datblygu tai fforddiadwy yn y sir.																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																		
Tai																																																																						
	<p>Dengys y tabl isod bod cyfradd gwerthiant tai ar wahân wedi arafu'n sylweddol. Mae angen monitro marweidd-dra yng ngwerthiant tai yn y sector tai ar wahân. Os yw'r duedd yn dangos lleihad yn y nifer o berchen-feddianwyr sy'n medru symud i fyny'r ysgol eiddo, efallai y bydd hyn yn cael effaith sy'n rhaedru i lawr ar y nifer o pobl sy'n chwilio am ddeiliadaeth fel 'perchennog'.</p> <p style="text-align: center;">Gwerthiannau Tai yn ôl eu Math¹³</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Blwyddyn Ariannol</th> <th>Ar Wahân</th> <th>Lled-wahanedig</th> <th>Teras</th> <th>Fflat</th> <th>Cyffredinol</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2005/06</td> <td>£213,138</td> <td>£133,864</td> <td>£98,075</td> <td>£156,436</td> <td>£155,714</td> </tr> <tr> <td>2004/05</td> <td>£186,214</td> <td>£115,526</td> <td>£90,016</td> <td>£341,876</td> <td>£145,463</td> </tr> <tr> <td>2003/04</td> <td>£143,882</td> <td>£83,917</td> <td>£63,699</td> <td>£91,869</td> <td>£106,039</td> </tr> <tr> <td>2002/03</td> <td>£114,633</td> <td>£72,195</td> <td>£49,841</td> <td>£58,980</td> <td>£87,043</td> </tr> <tr> <td>2001/02</td> <td>£89,583</td> <td>£56,104</td> <td>£40,673</td> <td>£58,202</td> <td>£69,818</td> </tr> <tr> <td>2000/01</td> <td>£80,640</td> <td>£50,513</td> <td>£38,115</td> <td>£51,842</td> <td>£61,839</td> </tr> <tr> <td>1999/00</td> <td>£75,861</td> <td>£48,537</td> <td>£36,931</td> <td>£34,951</td> <td>£60,055</td> </tr> <tr> <td>1998/99</td> <td>£72,325</td> <td>£44,136</td> <td>£33,583</td> <td>£36,227</td> <td>£55,524</td> </tr> <tr> <td>1997/98</td> <td>£65,734</td> <td>£44,658</td> <td>£35,946</td> <td>£39,226</td> <td>£54,522</td> </tr> <tr> <td>1996/97</td> <td>£62,284</td> <td>£42,293</td> <td>£32,143</td> <td>£59,227</td> <td>£51,080</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Gwerthiannau Tai Môn yn ôl eu Math¹⁴</p>		Blwyddyn Ariannol	Ar Wahân	Lled-wahanedig	Teras	Fflat	Cyffredinol	2005/06	£213,138	£133,864	£98,075	£156,436	£155,714	2004/05	£186,214	£115,526	£90,016	£341,876	£145,463	2003/04	£143,882	£83,917	£63,699	£91,869	£106,039	2002/03	£114,633	£72,195	£49,841	£58,980	£87,043	2001/02	£89,583	£56,104	£40,673	£58,202	£69,818	2000/01	£80,640	£50,513	£38,115	£51,842	£61,839	1999/00	£75,861	£48,537	£36,931	£34,951	£60,055	1998/99	£72,325	£44,136	£33,583	£36,227	£55,524	1997/98	£65,734	£44,658	£35,946	£39,226	£54,522	1996/97	£62,284	£42,293	£32,143	£59,227	£51,080		
Blwyddyn Ariannol	Ar Wahân	Lled-wahanedig	Teras	Fflat	Cyffredinol																																																																	
2005/06	£213,138	£133,864	£98,075	£156,436	£155,714																																																																	
2004/05	£186,214	£115,526	£90,016	£341,876	£145,463																																																																	
2003/04	£143,882	£83,917	£63,699	£91,869	£106,039																																																																	
2002/03	£114,633	£72,195	£49,841	£58,980	£87,043																																																																	
2001/02	£89,583	£56,104	£40,673	£58,202	£69,818																																																																	
2000/01	£80,640	£50,513	£38,115	£51,842	£61,839																																																																	
1999/00	£75,861	£48,537	£36,931	£34,951	£60,055																																																																	
1998/99	£72,325	£44,136	£33,583	£36,227	£55,524																																																																	
1997/98	£65,734	£44,658	£35,946	£39,226	£54,522																																																																	
1996/97	£62,284	£42,293	£32,143	£59,227	£51,080																																																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																			
Tai																							
																							
Fforddiadwyedd Tai	<p>Gan ddefnyddio prisiau cyfartalog tai a manylion canolrif incwm, mae'n bosib gweld ym mha ardaloedd yr oedd pobl yn medru prynu tai. Dengys y tabl isod y gymhareb fforddiadwyedd tai mewn wardiau a ddewiswyd ym Môn o'i gymharu â'r sir yn gyffredinol a Chymru gyfan.</p> <p style="text-align: center;">Cymhareb Fforddiadwyedd (Ionawr 2010- Rhag 2010)¹⁵</p> <table border="1" data-bbox="376 957 913 1337"> <thead> <tr> <th>Ardal</th> <th>Cymhareb Fforddiadwyedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rhosneigr</td> <td>8.45</td> </tr> <tr> <td>Cadnant</td> <td>8.09</td> </tr> <tr> <td>Llanfaethlu</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Moelfre</td> <td>7.93</td> </tr> <tr> <td>Llanddyfnan</td> <td>7.57</td> </tr> <tr> <td>Tref Caergybi</td> <td>4.28</td> </tr> <tr> <td>Porth Amlwch</td> <td>3.89</td> </tr> <tr> <td>Llanfair-yn-Neubwll</td> <td>3.81</td> </tr> <tr> <td>Kingsland</td> <td>3.73</td> </tr> </tbody> </table>	Ardal	Cymhareb Fforddiadwyedd	Rhosneigr	8.45	Cadnant	8.09	Llanfaethlu	8	Moelfre	7.93	Llanddyfnan	7.57	Tref Caergybi	4.28	Porth Amlwch	3.89	Llanfair-yn-Neubwll	3.81	Kingsland	3.73		<p>Mae tai fforddiadwy yn fater allweddol ym Môn er bod fforddiadwyedd yn medru amrywio'n ddaearyddol gyda rhai ardaloedd arfordirol ac ardaloedd gwledig â chymarebau fforddiadwyedd uchel.</p>
Ardal	Cymhareb Fforddiadwyedd																						
Rhosneigr	8.45																						
Cadnant	8.09																						
Llanfaethlu	8																						
Moelfre	7.93																						
Llanddyfnan	7.57																						
Tref Caergybi	4.28																						
Porth Amlwch	3.89																						
Llanfair-yn-Neubwll	3.81																						
Kingsland	3.73																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai						
	Cymru	5.01				
	Dengys y tabl uchod mai yng Nghaergybi y lleolir tair o wardiau ble mae'r tai mwyaf fforddiadwy.					
Y Gofrestr Tai	Mae'r Gofrestr Tai gyda rhestr o aelwydydd sydd eisiau symud i mewn neu sydd yn symud rhwng cartrefi sydd ym mherchnogaeth y Cyngor Sir a chymdeithasau tai sy'n cymryd rhan yn y cynllun. Dengys y tabl isod ofynion tai dewisol y teuluoedd sydd wedi'u cofrestru ar y rhestr aros tai cymdeithasol (ar 7 Hydref 2005).					
	Y Gofrestr Tai ¹⁶					
	Plwyf	Aelwydydd ar y Gofrestr Tai	Cyfanswm nifer yr Aelwydydd	% angen yr aelwydydd yn yr is-ardal	% angen yr is-ardal yn erbyn y cyfanswm angen	
	Cylch y Garn	7	311	2.2	0.2	
	Llaneugrad	5	160	3	0.1	
	Llanddyfnan	15	389	3.8	0.3	
	Trearddur	46	874	5.2	1	
	Llanfaelog	56	950	5.9	1.3	
	Penmynydd	9	151	6	0.2	
	Tref Alaw	14	211	6.6	0.3	
	Mechell	39	520	7.5	0.9	
	Llanfair ME	120	1505	7.9	2.8	
	Cwm Cadnant	76	863	8.8	1.7	
	Rhosyr	80	902	8.9	1.8	
	Llangristiolus/Cerr igceinwen	43	454	9.4	1	
	Llangoed	55	565	9.7	1.2	
	Rhosybol	41	403	10.2	0.9	
	Llanidan	39	376	10.4	0.9	
	Bodorgan	44	386	11.4	1	
	Moelfre	62	542	11.4	1.4	
	Aberffraw	38	292	13	0.9	
	Llanddona	37	279	13.3	0.8	
	Bodffordd	50	373	13.4	1.3	
	Llaneilian	66	485	13.6	1.5	
	Trewalchmai	47	345	13.6	1.1	
	Bryngwran	44	306	14.4	1	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai							
	Llanfair – yn - neubwll	88	602	14.6	2.1		
	Llanddanielfab	41	277	14.8	0.9		
	Amlwch	240	1533	15.6	5.7		
	Caergybi	731	4466	16.4	17.1		
	Llanfachraeth	34	202	16.8	0.8		
	Biwmares	160	942	17	3.7		
	Pentraeth	87	485	17.9	2		
	Llanerchymedd	76	476	18	1.7		
	Llanbadrig	112	602	18.7	2.7		
	Llanfaethlu	47	233	20	1.1		
	Rhoscolyn	55	264	20.8	1.2		
	Gaerwen/Pentre Berw	138	593	23.3	3.2		
	Llangefni	425	1750	24.3	9.8		
	Llanfairpwll	275	1073	25.6	6.6		
	Bodedern	98	367	26.7	2.2		
	Porthaethwy	380	1299	29.	8.8		
	Dyffryn/Fali	281	893	31.5	6.5		
	Cyfanswm	4301	27700	15.5	100		
	<p>Mae 4301 o aelwydydd ar gofrestr tai'r Ynys. Yn y tabl uchod, gwelir bod cynghorau tref/cymuned y Fali, Porthaethwy, Bodedern, Llanfairpwll a Llangefni gyda'r lefel uchaf o angen pan fesurir y gofrestr fel canran yn erbyn y boblogaeth o aelwydydd presennol.</p> <p>Awgryma'r gofrestr tai bod gofyn sylweddol am gartrefi ychwanegol ar draws yr ynys. Er yr ymddengys bod Caergybi a Llangefni gyda'r gyfradd uchaf o aelwydydd ar y gofrestr tai, mae cymunedau'r Fali, Porthaethwy a Bodedern gyda'r angen mwyaf pan fesurir y gofrestr fel canran yn erbyn y boblogaeth bresennol o aelwydydd. Dengys hyn bod tai fforddiadwy yn fater arwyddocaol ym mhob cymuned ym Môn¹⁷.</p>						
Argaeledd Tir ar gyfer Tai	<p>Ar ddyddiad cychwyn y Cyd-astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai, ar 1 Ebrill, 2009, roedd cyfanswm cyflenwad tir ar safleoedd o bum uned neu ragor o fewn ACLI Ynys Môn gyda lle ar gyfer 1238 o dai. Wrth gynnwys safleoedd o dan bum uned, roedd cyfanswm y cyflenwad tir o fewn ACLI Ynys Môn yn gynydd o 624 o dai i 1862 o dai.</p> <p>Roedd y cyflenwad pum mlynedd yn 1191 o dai, sy'n llai na'r ffigwr o 1246 o dai yn astudiaeth 2008. Roedd y</p>						Bydd angen ystyried canfyddiadau'r Cyd-Astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai pan

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai				
	<p>cyflenwad pum mlynedd o dai yn cynnwys 691 uned ar safleoedd mawr a 500 ar safleoedd bach.</p> <p>Y tu allan i'r cyflenwad pum mlynedd, roedd categori 3i yn cynnwys 429 uned gyda 118 uned ychwanegol yng nghategori 3ii.</p> <p>Roedd cyfanswm o 108 uned yn cael eu hadeiladu ar safleoedd mawr ar 1 Awst 2009. Roedd yr astudiaeth yn rhoi cyflenwad tir o 5.13 blwyddyn ar gyfer yr ynys.</p> <p>Oherwydd oed cynllun datblygu'r ynys a chyfleoedd cyfyngedig o ran safleoedd a ddaw ar gael yn annisgwyl nid oes sicrwydd y gellir cynnal cyflenwad tir pum mlynedd hyd yr adeg pan gaiff y Cynllun Datblygu Lleol ei fabwysiadu.</p>		ffurfir y CDLI ar y Cyd.	

¹ Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol: "Neighbourhood Statistics – Ynys Môn

² Ibid.

³ Ibid.

⁴ Ibid.

⁵ Cyngor Sir Ynys Môn (2006) Adroddiad Cwmpasu AAS Cyfrol II (dweddariad 2010)

⁶ LLCC – Rhagamcaniadau teuleuoedd ar gyfer Cymru (2006)

⁷ Swyddfa Ystadegau Cenedlaethol: "Neighbourhood Statistics – Ynys Môn

⁸ Cyngor Sir Ynys Môn (2006) Adroddiad Cwmpasu AAS Cyfrol II (dweddariad 2010)

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Cofrestrfa Tir

¹³ Ibid.

¹⁴ Ibid.

¹⁵ Hometrack

¹⁶ Cofrestr Tai Môn

¹⁷ Cyngor Sir Ynys Môn (2005) Astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai

Y Dirwedd

Mae bron holl arfordir Ynys Môn wedi ei ddynodi'n AHNE oherwydd ei hamrywiol thirweddau arfordirol arbennig. Mae'r AHNE yn cyd-fynd â rhai rhannau o'r Arfordir Treftadaeth, ac mae rhai o greigiau hynaf Prydain yn ffurfio cefnau isel a dyffrynoedd bas llwyfandir gwastad morol Môn. Copa Mynydd Twr yw'r pwynt uchaf ym Môn (219m) a cheir golygfeydd arbennig o Eryri yn y pellter. Mae clogwyni isel bob yn ail â childraethau, traethau cerigos a phentrefi bach cudd yn britho arfordir gogleddol yr ynys. Mae clogwyni calchfaen serth yr arfordir dwyreiniol, ynghyd â'r traethau tywodlyd braf, yn gyferbyniad llwyr i ddiffaethwch twyni tywod y de sy'n ymdreiglo i lawr i Fae Aberffraw. Mae gan Fôn hefyd dirwedd hanesyddol bwysig, a'i safleoedd gwarchoddedig yn amrywio o gladdfeydd Oes yr Efydd i gastell canoloesol Biwmares. Mae dwy ardal yn yr AHNE wedi eu rhestru yn y Rhestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dirwedd				
Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE)	<p>AHNE Ynys Môn¹</p> <p>Mae bron y cyfan o 201km o arfordir Môn, yr ynys hynafol, wedi'i ddynodi yn AHNE. Mae'r ynys yn cynnwys amrywiaeth eang o dirweddau arfordirol godidog. Mae'r AHNE yn cyd-fynd â rhannau o'r Arfordir Treftadaeth. Mae rhai o greigiau hynaf Prydain, ffurfiannau creigiau cyn-Gambrian Mona, yn ffurfio cefnau isel a dyffrynoedd bas llwyfandir gwastad morol Môn. Copa Mynydd Twr yw'r pwynt uchaf ym Môn (219m) a cheir golygfeydd arbennig o Eryri yn y pellter. Mae clogwyni isel bob yn ail â childraethau, traethau cerigos a phentrefi bach cudd yn britho arfordir gogleddol yr ynys. Mae clogwyni calchfaen serth yr arfordir dwyreiniol, ynghyd â'r traethau tywodlyd braf, yn gyferbyniad llwyr i ddiffaethwch twyni tywod y de sy'n ymdreiglo i lawr i Fae Aberffraw.</p> <p>Mae cynefinoedd amrywiol, o rostiroedd morol i fflatiau llaid yn rhoi lefel uchel o ddiddordeb morol, botanegol ac adaryddol i'r AHNE. Mae twyni tywod Gwarchodfa Natur Genedlaethol Cwningar Niwbwrch yn enghraifft nodedig o'r cynefin cymhleth hwn ac mae clogwyni calchfaen yr ynys yn safle nythu pwysig.</p> <p>Mae gan Fôn hefyd dirwedd hanesyddol bwysig, a'i safleoedd gwarchoddedig yn amrywio o gladdfeydd Oes yr Efydd i gastell canoloesol Biwmares. Mae dwy ardal yn yr AHNE wedi eu rhestru yn y Rhestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol yng Nghymru.</p> <p>Yn draddodiadol, mae economi gwledig yr AHNE wedi'i seilio ar dyddynnod amaethyddol bychain amrywiol, er bod y nifer wedi gostwng 44% ers 1945. Mae diwydiant lleol sylweddol sy'n ffinio â'r AHNE yn cynnwys gorsaf ynni niwclear yr Wylfa a gwaith mwyndoddi alwminiwm ac echdynnu bromin. Nid oes unrhyw drefi mawrion yn yr AHNE ac mae trigolion ei phentrefi arfordirol yn cymudo mwyfwy i'r tir mawr i weithio.</p>			<p>Mae datblygiadau newydd angen bod yn sympathetig i'r dirwedd bresennol.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dirwedd				
	<p>Mae twristiaeth yn chwarae rhan allweddol yn yr economi lleol; gwersylloedd carafannau statig yn bennaf. Mae'r AHNE hefyd yn ardal hamddena bwysig i bobl leol, ymwelwyr dydd o dir mawr Bangor a hefyd ymwelwyr o ogledd-orllewin Lloegr. Mae hwylio, marchogaeth, pysgota môr, deifio a dringo creigiau ymysg dim ond rhywfaint o'r defnydd a wneir o arfordir yr AHNE gan bobl. Mae cylchdaith llwybr troed yn cael ei datblygu ar hyn o bryd.</p> 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dirwedd				
<p>Arfordiroedd Treftadaeth</p>	<p>Ffynhonnell¹</p> <p>Mae 3 Arfordir Treftadaeth yn Ynys Môn²:</p> <p>Arfordir Treftadaeth Gogledd Ynys Môn Mae Arfordir Treftadaeth Gogledd Ynys Môn yn ymestyn 18 milltir ar hyd arfordir gogleddol Ynys Môn o Borth Swtan yn y gorllewin i Fae Dulas yn y dwyrain.</p> <p>Arfordir Treftadaeth Mynydd Twr Mae'r arfordir treftadaeth hwn yn ymestyn 8 milltir ar hyd arfordir gorllewinol Porth Swtan o draethau ymdrochi Bae Trearddur i glogwyni Ynys Arw.</p> <p>Arfordir Treftadaeth Bae Aberffraw Roedd Aberffraw unwaith yn borthladd pwysig, ond llanwodd yr aber â mwd yn raddol, gan adael yr arfordir twyni tywod presennol ar ei ôl. Mae'r twyni tywod yn amrywio o ran uchder, gyda'r uchaf yn 30 troedfedd a rhagor. Sefydlogir y tywod gan foresg ger y môr a cheir lleiniau o Gelyn y Môr yma yn yr hydref. Mae'r twyni tywod sydd wedi datblygu hefyd wedi creu llyn mewnol Llyn Coron.</p>	<p>Dynodwyd ymron i hanner arfordir Cymru yn Arfordir Treftadaeth. Ymysg y rhannau dynodedig mae 14 gwahanol ran o arfordir ac mae 11 ohonynt o fewn Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol y Parc Cenedlaethol. Mae 6 o Arfordiroedd Treftadaeth Cymru yn Sir Benfro, 3 yn Ynys Môn a'r gweddill yn Nyffryn Morgannwg ar benrhyn Gŵyr, Penrhyn Llŷn, y Gogarth ger Llandudno ac yng Ngheredigion.⁴</p>		
<p>Tirweddau Hanesyddol</p>	<p>Mae dwy ran o Ynys Môn wedi cael eu dynodi'n Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Eithriadol, sef Amlwch, Mynydd Paris a Phenmon.⁵</p>			

¹Cymdeithas Cenedlaethol AHNE – AoHNE Ynys Mon. Ar gael arlein yn:

<http://www.aonb.org.uk/wba/naaonb/naaonbpreview.nsf/Web%20Default%20Frameset?OpenFrameSet&Frame=Main&Src=%2Fwba%2Fnaaonb%2Fnaaonbpreview.nsf%2F%24LU.WebHomePage%2F%24first!OpenDocument%26AutoFramed>

² Cefn Gwlad Ynys Môn ac AHNE – Adnodd Addysgiadol Gwasanaeth AHNE Ynys Môn. Ar gael ar-lein yma:

<http://www.anglesey.gov.uk/upload/public/attachments/142/AONBeducationresource.pdf>

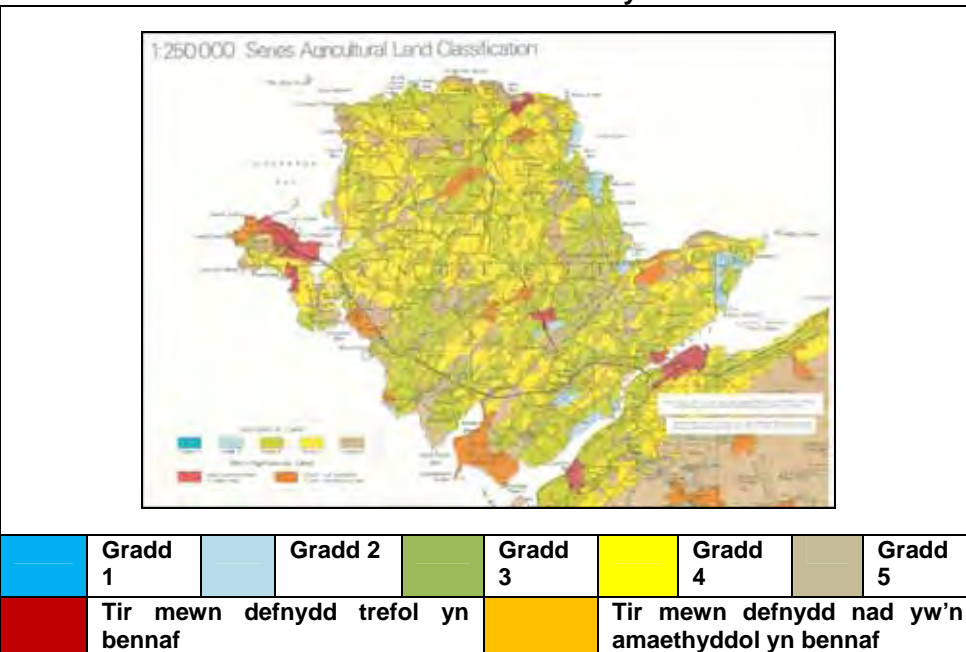
³Britain Express - Heritage Coasts. Ar gael ar-lein yma: <http://www.britainexpress.com/countryside/coast/index.htm>

⁴ CCGC - Heritage Coasts – Wales' Unspoilt Coastline. Ar gael arlein yn: <http://www.ccw.gov.uk/landscape--wildlife/protecting-our-landscape/special-landscapes--sites/protected-landscapes/heritage-coasts.aspx>

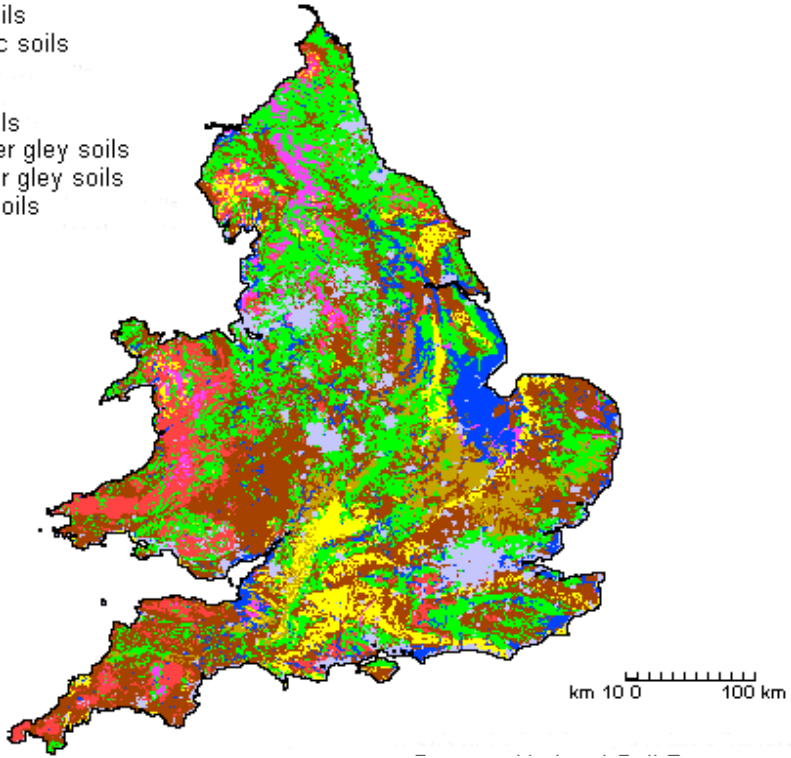
⁵ Cadw - Register of Historic Landscapes, Parks and Gardens of Special Interest in Wales (2001)

Priddoedd, Mwynau a Gwastraff

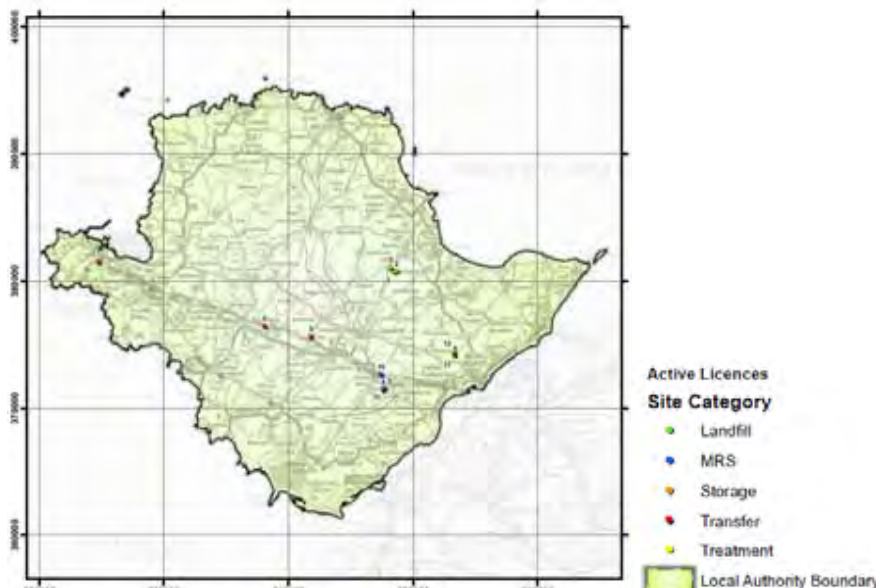
Mae mwyafrif tir amaethyddol Ynys Môn un ai'n Radd 3 (Ansawdd Cymharol Dda) neu'n Radd 4 (Ansawdd Gwael), fodd bynnag, mae pocedi bychain o Radd 2 (Ansawdd Da lawn) yn bennaf ar ochr ddwyreiniol yr ynys sydd angen ei warchod. Mae lefel y carbon yn y pridd wedi bod yn gostwng yn raddol yng Nghymru a Lloegr oherwydd nifer o ffactorau ac mae newid hinsawdd ymysg y rhesymau hynny. Yn unol â'r duedd hon, mae gan Ynys Môn ddwysedd carbon pridd isel. Mae maint y gwastraff bwrdeistrefol ledled y DG yn codi bob blwyddyn a dengys ffigurau nad yw Ynys Môn yn eithriad i'r tuedd hwn. Dengys tueddiadau bod graddfa ailgylchu/compostio gwastraff bwrdeistrefol yn Ynys Môn wedi bod yn gynyddol uwch na chanran Cymru ers 2007/2008. Yn 2009/10, ailgylchwyd neu gompostwyd 51% o wastraff bwrdeistrefol Ynys Môn ac roedd canran Cymru ar gyfer yr un cyfnod yn is, sef 40%.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd			
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff							
Tir Amaethyddol	<p style="text-align: center;">Dosbarthiad Tir Amaethyddol Series¹</p> <p style="text-align: center;">1:250 000 Series Agricultural Land Classification</p>			Mae angen cyfeirio datblygiad i safleoedd tir llwyd gymaint â phosib er mwyn gwarchod tir amaethyddol gradd uchel.			
	Gradd 1	Gradd 2	Gradd 3	Gradd 4	Gradd 5		
	Tir mewn defnydd trefol yn bennaf		Tir mewn defnydd nad yw'n amaethyddol yn bennaf				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	<p>Mae mwyafrif tir amaethyddol Ynys Môn unai'n Radd 3 (Ansawdd Cymharol Dda) neu'n Radd 4 (Ansawdd Gwael). Mae hyn yn cyfyngu ar yr amrediad o ddefnydd amaethyddol ar gyfer mwyafrif y tir sydd ar gael i'w ffermio. Mae pocedi o dir amaethyddol Gradd 2 (Ansawdd Da lawn) yn bodoli, yn bennaf ar ochr ddwyreiniol yr Ynys a bydd gwarchod a chadw'r lleiniau tir hyn at ddibenion amaethyddol yn ystyriaeth flaenoriaethol yn y Cynllun Datblygu Lleol terfynol.</p>			
<p>Ansawdd Pridd</p>	<p style="text-align: center;">Dwysedd Carbon Pridd bob 1km yng Nghymru²</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Dengys y map uchod ddwysedd carbon priddoedd Cymru. Mae'r dynodiad yn dibynnu ar fath y pridd, gyda dros 50% o gyfanswm carbon pridd wedi'i leoli mewn ardal sy'n hafal i 23% o gyfanswm arwyneb y tir.</p> <p>Mae tirwedd a daeareg Cymru yn anhygoel o amrywiol, ac yn cynnwys amrediad eang o fathau o bridd a</p>		<p>Awgrymodd papur diweddar gan Bellamy et al (2005) bod y gostyngiad yn lefel carbon pridd Cymru a Lloegr wedi digwydd ar raddfa gymedrig o 0.6% y flwyddyn dros gyfnod 1978 - 2003.</p>	<p>Gall colli mater organig pridd arwain at erydiad pridd, colli ffrwythlondeb, cywasgiad a dirywiad tir cyffredinol.</p> <p>Mae angen gwarchod a rheoli pridd gan gynnwys cynnal carbon pridd a dylid osgoi peri risg ychwanegol drwy lygru neu halogi.</p>

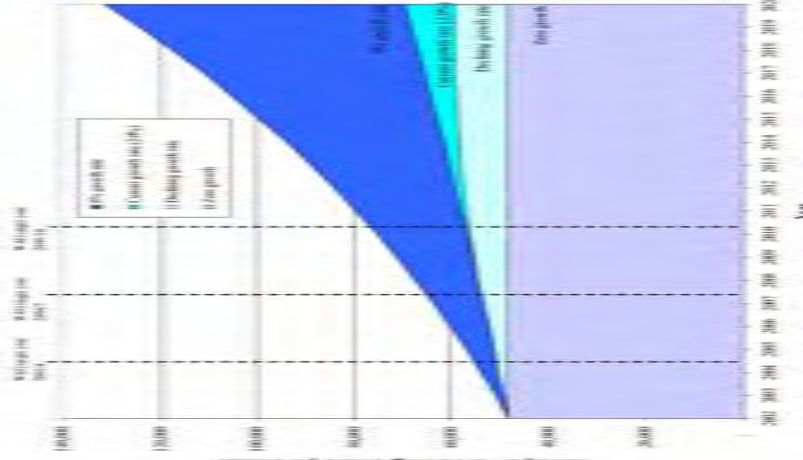
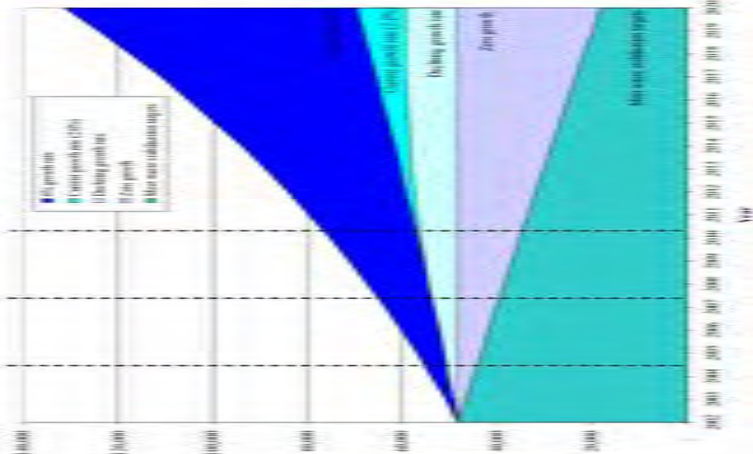
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	<p>adlewyrchir yn y defnydd a wneir o dir ledled y wlad. Mae creigiau gwaddodol caled yn gwaelodoli mwyafrif Cymru, sydd yna wedi'u gorchuddio â chyfres o briddoedd asid nodweddiadol, a haenlin arwyneb mawnaidd. Gorchuddir llai na 5% o dir Cymru gan fawn mwy trwchus, deunydd organig o leiaf 40cm o ddwfn.</p> <p style="text-align: center;">Mathau o Bridd yng Nghymru a Lloegr³</p> <div style="display: flex; align-items: flex-start;"> <div style="margin-right: 20px;"> <ul style="list-style-type: none"> Raw gley soils Lithomorphic soils Pelosols Brown soils Podzolic soils Surface-water gley soils Ground-water gley soils Man-made soils Peat soils </div> <div style="text-align: center;"> </div> </div>			

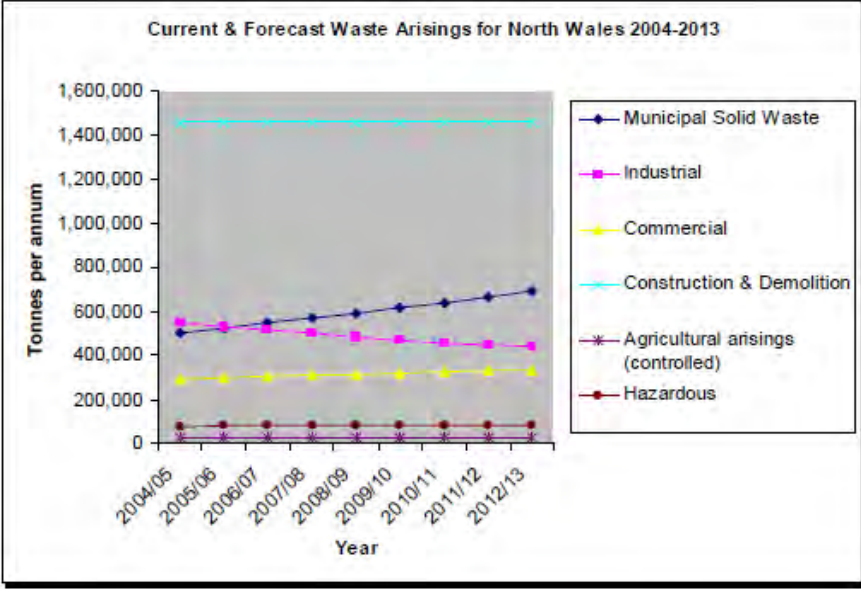
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
Prif grwpiau pridd a'u hehangder yng Nghymru⁴				
	Grŵp Pridd Mawr	Ehangder yng Nghymru (%)	Disgrifiad	
	Priddoedd daearol crai	<0.1	Priddoedd ofnadwy o ifanc gyda dim ond haenen organofwinaidd arwynebol	
	Priddoedd glei crai	0.2	Priddoedd ifanc anaeddfed o forfeydd heli	
	Priddoedd Lithomorffig	2.2	Priddoedd bas heb isbridd hindreuliedig	
	Pelosoliaid	0.1	Priddoedd 'cracio' cleiog	
	Priddoedd Llwyd	30.2	Priddoedd lomog athraidd gydag isbridd hindreuliedig	
	Priddoedd Podosolig	32.3	Priddoedd asid gydag isbridd lliw llachar llawn haearn	
	Priddoedd glei dŵr wyneb	24.7	Priddoedd lomog a chleio sy'n dymhorol ddyfrlawn gydag isbridd anathraidd	
	Priddoedd glei dŵr daear	3.4	Priddoedd yn gysylltiedig â dŵr daear tymhorol	
	Priddoedd a wnaethpwyd	0.4	Priddoedd adferedig daear a	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	gan ddyn		aflonyddwyd	
	Priddoedd mawn	3.4	Priddoedd mewn mawn dwfn	
	Tir Annosbarthedig	3.0		
Adnoddau Gwastraff yn Ynys Môn	<p>Ers 2008, mae 13 Trwydded Rheoli Gwastraff Weithredol yn Ynys Môn. Ymysg y rhain mae 7 Safle Trosglwyddo, 4 Safle Tirlenwi, a 2 Safle MRS⁵.</p> <p style="text-align: center;">Trwyddedau Rheoli Gwastraff Gweithredol⁶</p> <p>Dynododd Adroddiad Cynllunio ar gyfer Rheoli a Gwaredu Gwastraff yn y Dyfodol yn Ynys Môn (2005) 13 o safleoedd oedd â'r potensial i gael eu defnyddio i ddatblygu isadeiledd rheoli gwastraff newydd, neu i ymestyn</p>			<p>Cynnal rhwydwaith o adnoddau rheoli gwastraff i ymdrin â gwastraff a gynhrychir yn y sir mewn modd cynaliadwy.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																												
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff																																
	adnodd rheoli gwastraff sydd eisoes yn bodoli un ai yng nghyswllt maint neu amrediad y gweithgarwch:																															
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Enw'r Safle</th> <th>Defnyddiau Dangosol</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Lein Aros Rheilffordd Amlwch</td> <td>Safle Amwynder Dinesig</td> </tr> <tr> <td>Ardal i'r gogledd o iard goed Caerdybi</td> <td>Safle Amwynder Dinesig</td> </tr> <tr> <td>EP S2 Caerdybi</td> <td>Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol</td> </tr> <tr> <td>Ardal Trosglwyddo Fflasgiau BNFL</td> <td>Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol</td> </tr> <tr> <td>Parc Busnes Llangefni, Safle 1</td> <td>Safle Amwynder Dinesig</td> </tr> <tr> <td>Parc Busnes Llangefni Safle 2</td> <td>Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol</td> </tr> <tr> <td>Cyn Sale Tirlenwi Clegir Mawr</td> <td>Compostio mewn Adweithyddion Caeedig / aeddfedu compost</td> </tr> <tr> <td>Safle tirlenwi Penhesgyn Gors</td> <td>Cyfleuster tirlenwi newydd; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig</td> </tr> <tr> <td>Chwarel Gwalchmai</td> <td>Cyfleuster Tirlenwi Newydd; Ymestyn Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau</td> </tr> <tr> <td>Ardal orllewinol Chwarel Gwalchmai</td> <td>Cyfleuster tirlenwi newydd (codi tir); Compostio rhenc agored</td> </tr> <tr> <td>Chwarel Gwyndy</td> <td>Cyfleuster tirlenwi newydd</td> </tr> <tr> <td>Chwarel Bwlch Gwyn, Pentre Berw</td> <td>Cyfleuster tirlenwi newydd</td> </tr> <tr> <td>Rhosgoch</td> <td>Cyfleuster tirlenwi newydd; Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig; Trin gwastraff gweddilliol</td> </tr> </tbody> </table>		Enw'r Safle	Defnyddiau Dangosol	Lein Aros Rheilffordd Amlwch	Safle Amwynder Dinesig	Ardal i'r gogledd o iard goed Caerdybi	Safle Amwynder Dinesig	EP S2 Caerdybi	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol	Ardal Trosglwyddo Fflasgiau BNFL	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol	Parc Busnes Llangefni, Safle 1	Safle Amwynder Dinesig	Parc Busnes Llangefni Safle 2	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol	Cyn Sale Tirlenwi Clegir Mawr	Compostio mewn Adweithyddion Caeedig / aeddfedu compost	Safle tirlenwi Penhesgyn Gors	Cyfleuster tirlenwi newydd; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig	Chwarel Gwalchmai	Cyfleuster Tirlenwi Newydd; Ymestyn Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau	Ardal orllewinol Chwarel Gwalchmai	Cyfleuster tirlenwi newydd (codi tir); Compostio rhenc agored	Chwarel Gwyndy	Cyfleuster tirlenwi newydd	Chwarel Bwlch Gwyn, Pentre Berw	Cyfleuster tirlenwi newydd	Rhosgoch	Cyfleuster tirlenwi newydd; Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig; Trin gwastraff gweddilliol		
Enw'r Safle	Defnyddiau Dangosol																															
Lein Aros Rheilffordd Amlwch	Safle Amwynder Dinesig																															
Ardal i'r gogledd o iard goed Caerdybi	Safle Amwynder Dinesig																															
EP S2 Caerdybi	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol																															
Ardal Trosglwyddo Fflasgiau BNFL	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol																															
Parc Busnes Llangefni, Safle 1	Safle Amwynder Dinesig																															
Parc Busnes Llangefni Safle 2	Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn Adweithyddion Caeedig; Trin Gwastraff Gweddilliol																															
Cyn Sale Tirlenwi Clegir Mawr	Compostio mewn Adweithyddion Caeedig / aeddfedu compost																															
Safle tirlenwi Penhesgyn Gors	Cyfleuster tirlenwi newydd; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig																															
Chwarel Gwalchmai	Cyfleuster Tirlenwi Newydd; Ymestyn Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau																															
Ardal orllewinol Chwarel Gwalchmai	Cyfleuster tirlenwi newydd (codi tir); Compostio rhenc agored																															
Chwarel Gwyndy	Cyfleuster tirlenwi newydd																															
Chwarel Bwlch Gwyn, Pentre Berw	Cyfleuster tirlenwi newydd																															
Rhosgoch	Cyfleuster tirlenwi newydd; Safle Amwynder Dinesig; Cyfleuster Ailgylchu Deunyddiau; Compostio mewn adweithyddion caeedig; Trin gwastraff gweddilliol																															
Deilliannau Gwastraff	<p>Mae gwastraff bwrdeistrefol yn cynnwys gwastraff y cartref yn ogystal â gwastraff arall a gesglir gan awdurdod casglu gwastraff. Cydnabyddir bod deilliannau gwastraff bwrdeistrefol yn cynyddu bob blwyddyn yn y DG, gyda'r twf blynyddol cyfredol ar gyfer y DG ar y cyfan yn 2.7% y flwyddyn. Mae ffigurau 5 a 6 yn dangos deilliannau gwastraff Ynys Môn yng nghyswllt gwastraff bwrdeistrefol a gwastraff y cartref hyd at y flwyddyn 2020 yn seiliedig ar nifer o senarios cyfraddau twf:</p> <ul style="list-style-type: none"> cyfradd dwf o 6% (yn cynrychioli twf dros y 5 mlynedd ddiwethaf); 			Mae nifer o ffactorau all effeithio ar dwf maint y gwastraff a gynhyrchir. Ymhlith y rhain mae, newid yn y																												

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	<ul style="list-style-type: none"> • cyfradd dwf o 2.0% (yn cynrychioli'r twf cyfredol); • cyfradd dwf o 1.5%; a • cyfradd dwf sy'n gostwng (Mae hwn yn tybio'r gyfradd dwf gyfredol o 2.0% hyd at 2006, wedi'i dilyn â chyfradd dwf sy'n gostwng hyd at 2017 a dim cyfradd dwf wedi hynny) <p>Mae'r ffigurau yn dangos 'cyfradd dwf sy'n cyrraedd targedau LICC' sy'n ceisio cydymffurfio â thargedau lleihau a sefydlogi gwastraff, ar gyfer gwastraff y cartref yn unig, a amlinellir yn y ddogfen 'Yn Gall Gyda Gwastraff'. Mae'r targedau fel a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • erbyn 2009/10 ni ddylai deilliannau gwastraff pob cartref fod yn fwy na'r rhai hynny yn 1997/98; ac • erbyn 2020, dylai deilliannau gwastraff y pen fod yn llai na 300kg/y flwyddyn. <p>Dengys ffigur 3 amrywiaeth fawr rhwng deilliannau gwastraff y cartref tybiedig a'r tunelledd mwyaf i gydymffurfio â'r targedau sefydlogi gwastraff a nodir uchod. Mewn gwirionedd, er mwyn cyflawni'r targedau sefydlogi gwastraff, byddai angen gwrthdroi'r duedd dwf a chyflawni lleihad o oddeutu 2.2% y flwyddyn mewn deilliannau gwastraff.</p> <p>Ystyrir mai'r senario 'twf sy'n gostwng' yw'r mwyaf realistig, gan ystyried cyfraddau twf diweddar/cyfredol a'r tebygolrwydd y byddai'r twf yn gostwng dros gyfnod y strategaeth o ganlyniad i effaith strategaethau lleihau gwastraff.</p>			<p>boblogaeth, newid yn nifer a maint aelwydydd, ymddygiad defnyddwyr, effeithiolrwydd strategaethau lleihau gwastraff, a newid yn ffyniant economaidd ardal. Mae angen lleihau deilliannau gwastraff o'r holl sectorau er mwyn cyrraedd y targedau a bennir gan Ewrop a Llywodraeth Cynulliad Cymru.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
		<p data-bbox="600 331 1400 363">Rhagolygon Deilliannau Gwastraff Bwrdeistrefol yn Ynys Môn⁸</p> 		
		<p data-bbox="667 861 1332 893">Rhagolygon Deilliannau Gwastraff Tai yn Ynys Môn⁹</p> 		

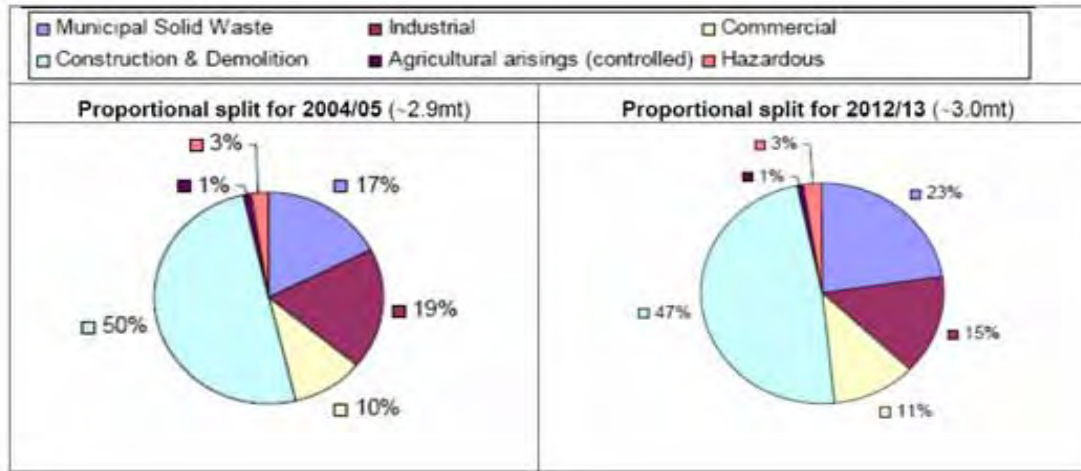
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	<p>Mae Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009) yn rhagweld y deilliannau gwastraff a ganlyn yng Ngogledd Cymru erbyn 2013.</p> <p style="text-align: center;">Deilliannau Gwastraff Cyfredol a'r Rhagolygon ar gyfer Gogledd Cymru (2004-2013)¹⁰</p> <div style="text-align: center;"> </div> <p>Mae'r ffigwr isod yn dangos sut y rhagwelir y bydd cyfran gymharol pob ffrwd gwastraff yn newid rhwng 2004 a 2013. Wrth gymharu'r data, gwelir:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bod Adeiladu a Dymchwel a Masnachol a Diwydiannol i gyfrif am fwyafrif y deilliannau yn y rhanbarth; • bydd MSW yn parhau i fod y brif ffrwd gwastraff sy'n tyfu gyflymaf; ac • mae cyfran y gwastraff amaethyddol sydd angen ei reoli'n allanol yn parhau'n ddi-nod o gymharu â 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	------------------	---

Priddoedd, Mwynau a Gwastraff

phrif ffrydiau gwastraff eraill.

Rhaniad Gwastraff Cyfartalog a Chyfredol a'r Rhagolygon (2004/5 a 2012/13) yng Ngogledd Cymru ¹¹

Nodir y targedau a ganlyn ar gyfer gwastraff yng Nghymru yn yr ymgynghoriad ar Strategaeth Wastraff Newydd ar gyfer Cymru (Tuag at Ddyfodol Diwastraff (2009):

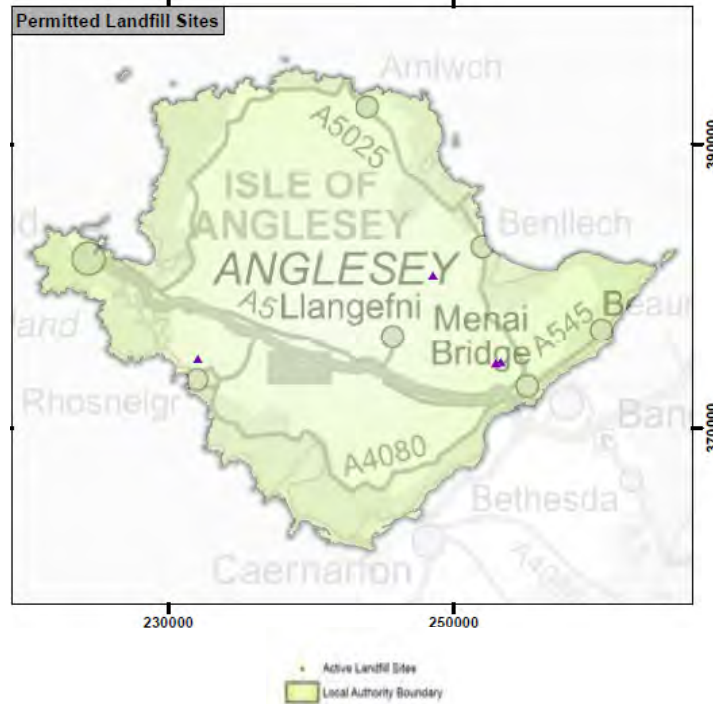
Targedau Gwastraff Cymru

Targed ar gyfer:	TARGED AR GYFER POB BLWYDDYN				
	09/10	12/13	15/16	19/20	24/25
Lefelau isafswm ailddefnyddio ac ailgylchu / compostio (neu AD)	40%	52%	58%	64%	70%
Lleiafswm cyfran ailddefnyddio / ailgylchu / compostio y mae'n rhaid iddo gael ei ddiidoli yn y ffynhonnell (ymyfaen, safle dyfod ac / neu safle amwynder dinesig (AD).	80%	80%	80%	80%	80%
Lefelau compostio (neu AD) o wastraff bwyd ceginau a ddiidolir yn y ffynhonnell fel rhan o'r targed ailgylchu / compostio cyfunol	-	12%	14%	16%	16%

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																												
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff																																			
	<table border="1"> <tr> <td><i>uchod</i></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td><i>Lefel uchafswm o wastraff y cartref gweddioliol l bob preswlydd y flwyddyn</i></td> <td>-</td> <td>295kg</td> <td>258kg</td> <td>210kg</td> <td>150kg</td> </tr> <tr> <td><i>Uchafswm lefel tirlenwi</i></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>10%</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td><i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>42%</td> <td>36%</td> <td>30%</td> </tr> </table>	<i>uchod</i>						<i>Lefel uchafswm o wastraff y cartref gweddioliol l bob preswlydd y flwyddyn</i>	-	295kg	258kg	210kg	150kg	<i>Uchafswm lefel tirlenwi</i>	-	-	-	10%	5%	<i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i>	-	-	42%	36%	30%										
<i>uchod</i>																																			
<i>Lefel uchafswm o wastraff y cartref gweddioliol l bob preswlydd y flwyddyn</i>	-	295kg	258kg	210kg	150kg																														
<i>Uchafswm lefel tirlenwi</i>	-	-	-	10%	5%																														
<i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i>	-	-	42%	36%	30%																														
Ailgylchu Gwastraff Bwrdeistrefol	<p>Cafodd oddeutu 51% o wastraff bwrdeistrefol ei ailgylchu neu'i gompostio yn 2009/10. Roedd y canran ar gyfer Cymru ar gyfer yr un cyfnod yn is, sef 40%.</p> <p>Canran y gyfradd aildddefnyddio/ ailgylchu / compostio gwastraff bwrdeistrefol¹²</p> <table border="1"> <caption>Data for Canran y gyfradd aildddefnyddio/ ailgylchu / compostio gwastraff bwrdeistrefol</caption> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Ynys Môn (%)</th> <th>Cymru (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2001-02</td><td>2</td><td>8</td></tr> <tr><td>2002-03</td><td>10</td><td>12</td></tr> <tr><td>2003-04</td><td>15</td><td>18</td></tr> <tr><td>2004-05</td><td>17</td><td>22</td></tr> <tr><td>2005-06</td><td>20</td><td>25</td></tr> <tr><td>2006-07</td><td>28</td><td>30</td></tr> <tr><td>2007-08</td><td>40</td><td>35</td></tr> <tr><td>2008-09</td><td>48</td><td>38</td></tr> <tr><td>2009-10</td><td>51</td><td>40</td></tr> </tbody> </table>	Blwyddyn	Ynys Môn (%)	Cymru (%)	2001-02	2	8	2002-03	10	12	2003-04	15	18	2004-05	17	22	2005-06	20	25	2006-07	28	30	2007-08	40	35	2008-09	48	38	2009-10	51	40			Dengys tueddiadau bod graddfa ailgylchu / compostio gwastraff bwrdeistrefol yn Ynys Môn wedi bod yn gyson uwch na chyfartaledd Cymru ers 2007/2008.	Mae angen cyfrannu tuag at ostwng faint o wastraff bwrdeistrefol sy'n cael ei dirllenwi drwy hwyluso darparu rhwydwaith cynhwysfawr, integredig a chynaliadwy o gyfleusterau rheoli gwastraff newydd ar gyfer trin a gwaredu gwastraff mewn ffordd wahanol i dirllenwi.
Blwyddyn	Ynys Môn (%)	Cymru (%)																																	
2001-02	2	8																																	
2002-03	10	12																																	
2003-04	15	18																																	
2004-05	17	22																																	
2005-06	20	25																																	
2006-07	28	30																																	
2007-08	40	35																																	
2008-09	48	38																																	
2009-10	51	40																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
<p>Gwastraff Bwrdeistref ol- Tirlenwi</p>	<p>Cludir y gwastraff bwrdeistrefol a gesglir o Orsaf Trosglwyddo Gwastraff Penhesgyn i safle tirlenwi Llanddulas, Conwy. Caiff deunyddiau sych y gellir eu hailgylchu eu cadw yng Ngwalchmai. Bydd y deunyddiau a ddidolwyd yna'n cael eu hanfon at fasnachwyr neu brosesyddion i gael eu trin. Mae'r holl wastraff gwyrdd o ganolfan Ailgylchu Gwastraff Tŷ Gwalchmai, gan gynnwys deunydd a gaiff ei ysgubo oddi ar y strydoedd yn cael ei brosesu drwy ei gompostio mewn rhenciau ar fferm leol. Caiff gwastraff gardd a gasglir yn safle Canolfan Ailgylchu Gwastraff y Cartref (HWRC) Penhesgyn, ac o gasglu gwastraff gwyrdd o erddi yn cael ei brosesu ar safle'ry Gwaith Compostio Mewn CYnhwysydd (IVC) a weithredir gan y Cyngor.</p>			<p>Gellid aildefnyddio, ailgylchu, compostio neu drin rhywfaint o'r gwastraff mewn gwahanol ffyrdd i gynhyrchu ynni sy'n deillio o danwydd.</p>

Safleoedd Tirlenwi yn Ynys Môn (8/10/2010)

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																		
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff																																																						
<p>Yn 2007 - 08, tirlenwodd Ynys Môn 17,027 tunnell o Wastraff Bwrdeistrefol Biogdiraddadwy.</p> <p>Mae'r targedau statudol yn y Gyfarwyddeb Tirlenwi yn ymwneud â gostwng cyfaint Gwastraff Bwrdeistrefol Biogdiraddadwy (GBB) nad yw'n cael ei anfon i safleoedd tirlenwi. Ymysg y targedau statudol a osodir yng Nghyfarwyddeb Tirlenwi'r UE mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erbyn 2010, ni ellir tirlenwi mwy na 75% o'r GBB a gynhyrchir • Erbyn 2013, ni ellir tirlenwi mwy na 50% o'r GBB a gynhyrchir • Erbyn 2020, ni ellir tirlenwi mwy na 35% o'r GBB a gynhyrchir <p>Mae cynllun wedi cael ei lansio yng Nghymru i ostwng maint y gwastraff domestig yr ydym yn ei domennu mewn safleoedd tirlenwi. Daeth Rheoliadau'r Cynllun Lwfansau Tirlenwi (Cymru) 2004 (Rheoliadau'r CLT) i rym yng Nghymru ar 1 Hydref 2004, i ostwng maint y gwastraff bwrdeistrefol biogdiraddadwy (GBB) sy'n cael ei gludo i safleoedd tirlenwi.</p> <p style="text-align: center;">Cymharu canran Lwfansau CLT a ddefnyddiwyd dros dair blynedd ddiwethaf y cynllun CLT¹⁴</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Awdurdod Lleol</th> <th>Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2006/7 (tunnell)</th> <th>Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2006/7 (%)</th> <th>Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (tunnell)</th> <th>Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (%)</th> <th>Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2008/9 (tunnell)</th> <th>Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2008/09 (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>22,471</td> <td>93.4</td> <td>17,027</td> <td>78.1</td> <td>12,865</td> <td>65.8</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>35,588</td> <td>91.7</td> <td>31,808</td> <td>89.6</td> <td>28,920</td> <td>89.7</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm Cymru</td> <td>754,582</td> <td>79.9</td> <td>680,912</td> <td>78.6</td> <td>599,703</td> <td>76.1</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Targedau'r Cynllun Lwfansau Tirlenwi¹⁵</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2010-11</th> <th>2011-12</th> <th>2012-13</th> <th>2013-2014</th> <th>2014-2015</th> <th>2015-2016</th> <th>2016-2017</th> <th>2017-2018</th> <th>2018-2019</th> <th>2019-2020</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table>					Awdurdod Lleol	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2006/7 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2006/7 (%)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (%)	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2008/9 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2008/09 (%)	Ynys Môn	22,471	93.4	17,027	78.1	12,865	65.8	Gwynedd	35,588	91.7	31,808	89.6	28,920	89.7	Cyfanswm Cymru	754,582	79.9	680,912	78.6	599,703	76.1		2010-11	2011-12	2012-13	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020											
Awdurdod Lleol	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2006/7 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2006/7 (%)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (%)	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2008/9 (tunnell)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2008/09 (%)																																																
Ynys Môn	22,471	93.4	17,027	78.1	12,865	65.8																																																
Gwynedd	35,588	91.7	31,808	89.6	28,920	89.7																																																
Cyfanswm Cymru	754,582	79.9	680,912	78.6	599,703	76.1																																																
	2010-11	2011-12	2012-13	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020																																												

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau										Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff													
	Gwynedd	28,909	25,238	21,567	20,649	19,731	18,814	17,896	16,978	16,060	15,143		
	<p>Cyrhaeddodd Ynys Môn ei darged Cynllun Lwfansau Tirlenwi ar gyfer 2008/09 ond gyda chanran llawer is o gymharu â 2006/07.</p> <p>Mae targedau statudol y Gyfarwydddeb Dirlenwi yn ymwneud â gostwng cyfaint y Gwastraff Bwrdeistrefol Biogddiraddadwy (GBB) a gaiff ei anfon i safleoedd tirlenwi. Ymysg y targedau statudol a osodir yng Nghyfarwydddeb Dirlenwi'r UE mae:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Erbyn 2010, ni ellir tirlenwi mwy na 75% o'r GBB a gynhyrchir • Erbyn 2013, ni ellir tirlenwi mwy na 50% o'r GBB a gynhyrchir • Erbyn 2020, ni ellir tirlenwi mwy na 35% o'r GBB a gynhyrchir 												
Perfformiad Cyfredol yn erbyn Targedau	<p>Mae perfformiad rhanbarth gogledd Cymru yn erbyn targedau Strategaeth Wastraff Genedlaethol Cymru wedi cael ei fonitro'n agos gydol y broses adolygu. Er bod argaeledd ac ansawdd data ar hyd y ffrydiau gwastraff amrywiol wedi gwella dros amser, pery diffyg yn y data i sefydlu'n llawn y perfformiad yn erbyn nifer o'r targedau. O'r targedau hynny ble y ceir data rhanbarthol digonol ar gael ar eu cyfer, dengys y data amrywiaeth o heriau sylweddol a thargedau a gyrhaeddwyd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sefydlogi a lleihau gwastraff y cartref – dengys y ffigurau diweddaraf bod deilliannau'r cartref ar gyfer bob aelwyd yn y rhanbarth yn parhau'n uwch na tharged Cymru ar gyfer 1997/98. Hefyd, mae'r rhanbarth yn wynebu'r her sylweddol o leihau gwastraff yn y cartref y pen gan gyrraedd 40% y flwyddyn; • Ailgylchu a Chompostio Gwastraff Bwrdeistrefol - cyflawnodd holl awdurdodau lleol gogledd Cymru'r targed ailgylchu a chompostio ar gyfer 2006/0736. • Tirlenwi Gwastraff Bwrdeistrefol Biogddiraddadwy - dengys y data, ar gyfer blwyddyn cynllun 2006/07 bod holl awdurdodau'r rhanbarth wedi cyrraedd eu lwfansau tirlenwi. Powys oedd un o'r awdurdodau wnaeth berfformio orau, a pherfformiodd Sir y Fflint yn dda hefyd, gan gadw'n isel iawn o dan ei lwfans. • Tirlenwi Gwastraff Diwydiannol a Masnachol – dengys y data bod y rhanbarth eisoes yn cyrraedd targed dargyfeirio 2010; • Deilliannau Gwastraff Peryglus - er y gellir cydnabod bod y dyddiad targed chwe mlynedd i ffwrdd yng nghyswllt y data mwyaf cyfredol sydd ar gael, dengys y ffigurau bod y rhanbarth yn cynhyrchu oddeutu 30,000 tonnall yn fwy o wastraff na tharged 2010; a • Cyfleusterau ar gyfer Gwastraff Peryglus o Gartrefi – er bod gwelliant digonol wedi digwydd yng nghyswllt y gwastraff a nodir yn y targed, mae'r rhanbarth yn parhau i fethu â chyrraedd y targed ar gyfer 												Yr angen i gyfrannu tuag at leihau faint o wastraff bwrdeistrefol sy'n cael ei dirlenwi drwy hwyluso darparu rhwydwaith gynhwysfawr, integreiddiedig a chynaliadwy o gyfleusterau rheoli gwastraff newydd a gwell ar gyfer trin a gwaredu gwastraff fel dewis arall i

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
	darparu cyfleusterau didoli gwastraff peryglus o gartrefi yn well ¹⁶ .			dirlenwi.
Mwynau	<p>Ymhlith y mwynau economaidd a weithir yn fwyaf ceir cwartsit, gwenithfaen, calchfaen, tywodfaen, tywod, graean a siâl. Mae'r mwynau hyn wedi cael eu defnyddio'n lleol, yn rhanbarthol ac yn genedlaethol at ddibenion adeiladu ac adeiladu ffyrdd, yn ogystal ag ar gyfer gwneud gwaith addurnol.</p> <p>Ceir dyddodion sylweddol o fwyneiddiad mhetalau bas anfferrus yng Ngogledd yr ynys. Mae'r rhan fwyaf o'r rhain wedi cael eu defnyddio'n helaeth er mae'n parhau i ddigwydd ym Mynydd Parys lle ceir mwyneiddiad polimetallig helaeth.</p> <p>Canfuwyd yn sgil arolwg a wnaethpwyd gan Gyngor Gwynedd bod cyfanswm o 419 o safleoedd echdynnu mwynau hanesyddol a phresennol ar yr ynys, ac roedd gan 72 o'r rhain hanes cynllunio, 30 ohonynt gyda chaniatâd cynllunio gweithredol. Yn 2005, roedd 11 gwaith mwyn yn gweithredu yn Ynys Môn.</p>			

¹ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (Diweddariadau 2010)

² Bradley, R.I., Milne, R., Bell J., Lilly, A., Jordan C. and Higgins, A. (2005) Cronfa ddata carbon pridd a defnydd tir ar gyfer y Deyrnas Unedig. Defnydd a Rheolaeth Pridd, 21, 4, 363-369.

³ Sefydliad Adnoddau Pridd Cenedlaethol (<http://www.landis.org.uk/index.cfm>)

⁴ CCW : Strategic Environmental Assessment - A Guidance for Practitioners 2007

⁵ Pecyn Tystiolaeth Leol Asiantaeth yr Amgylchedd

⁶ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (Diweddariadau 2010)

⁷ Ibid

⁸ Dogfen Graidd Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² Llywodraeth Cynulliad Cymru: Ystadegau Cymru

¹³ Ibid

¹⁴ Grŵp Aelodau Rhanbarthol Cymru – Dogfen Graidd Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)

¹⁵ Ibid

16 Ibid

Trafnidiaeth

Mae nifer y ceir i bob aelwyd ym Môn yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol, sy'n adlewyrchu natur wledig yr ynys a'r ddibyniaeth ar gerbydau preifat. Ffafirir defnyddio'r car i deithio i'r gwaith, fodd bynnag mae nifer uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol yn gweithio o gartref yn Ynys Môn. Mae oddeutu 85% o aelwydydd yr Ynys wedi'u lleoli o fewn pellter cerdded i gludiant cyhoeddus, fodd bynnag, mae'r amllder wedi'i gyfyngu yng nghyswllt gwasanaethau cludiant cyhoeddus mewn ardaloedd penodol.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Trafnidiaeth				
Llwybrau Trafnidiaeth	<p>Ffordd gerbydau ddeuol yr A55 a gwblhawyd yn 2001 yw'r coridor trafndiaeth strategol sy'n croesi'r ynys sydd hefyd yn rhan o Euro Route E22. Hefyd, mae 236km o ffyrdd trefol sirol a 943km o ffyrdd gwledig sirol ar yr ynys, sef asgwrn cefn y rhwydwaith priffyrdd.</p> <p>Ar ochr orllewinol yr ynys mae porthladd Caergybi, sef y prif gyswllt fferi o Brydain i Iwerddon a ddefnyddiwyd gan 2.2 miliwn o deithwyr yn 2004. Rhoddwyd caniatâd yn ddiweddar i ddarparu teithiau hedfan masnachol o RAF Y Fali i Gaerdydd gan o bosib ddarparu cyswllt awyr i Iwerddon hefyd. Dechreuwyd teithiau hedfan masnachol ddwywaith y dydd o RAF Y Fali i Gaerdydd ym mis Mai 2007. Mae prif lein rheilffordd Gogledd Cymru yn croesi'r ynys o Lanfairpwll i Gaergybi gan ddarparu 6 o orsafoedd trên. Hefyd mae lein cangen nas defnyddir o Gaerwen i Amlwch.</p> <p>Mae rhwydwaith helaeth o wasanaethau bws ar yr ynys y mae eu hanner yn gweithredu'n fasnachol gydag oddeutu 1.49 o deithiau teithwyr yn 2005. Hefyd, mae rhwydwaith helaeth o Hawliau Tramwy Cyhoeddus yn bodoli sy'n cynnwys 1060km o lwybrau troed cyhoeddus, 4.1km o lwybrau ceffyl a 4.5km o gilffyrdd (y mae 1.1km ohonynt yn gilffyrdd cyfyngedig).</p> <p>Hefyd, mae rhan 29 milltir o hyd sydd wedi'i arwyddo o Lwybr Beicio Rhif 8 y Llwybr Beicio Cenedlaethol o Gaergybi i Gaerdydd yn mynd ar hyd ffyrdd bychain yr ynys yn ogystal â Llwybr Rhif 5 sydd i'r gogledd. Mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am 195km o lwybrau beicio sy'n cael eu cynnal a'u cadw, ac nid yw 16.9km o'r cyfanswm hwnnw yn ffurfio rhan o'r briffordd gyhoeddus¹.</p>	<p>Mae trigolion Ynys Môn yn ddibynnol iawn ar ddefnyddio cerbydau preifat sy'n codi'r mater sydd ynghlwm â sut y gellir gwella cysylltiadau cludiant cyhoeddus a lle y dylid canolbwyntio ar ddatblygiadau newydd er mwyn lleihau allyriadau carbon</p>		

Llwybrau Trafnidiaeth Ynys Môn³

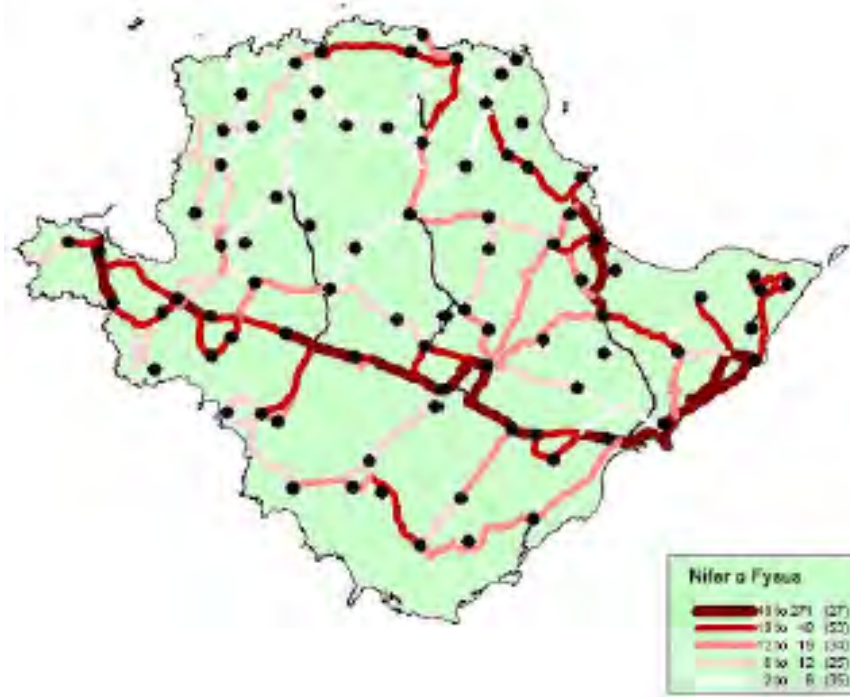

amlder wedi'i gyfyngu yng nghyswllt gwasanaethau cludiant cyhoeddus mewn ardaloedd penodol.

Mae byffer o 400 metr i lwybr y bysiau ac 800 metr o amgylch y gorsafoedd trên yn dangos bod oddeutu 85% o aelwydydd yr ynys wedi'u lleoli o fewn pellter cerdded i gludiant cyhoeddus.

Amllder gwasanaethau bws ddyddiau'r wythnos⁴

Amlledd o Wasanaeth Bws Dyddiau'r Wythnos

Mae'r ffigwr uchod yn dangos bod llawer o amrywiaeth rhwng prif lwybrau bws yr ynys o gymharu â rhai o'r llwybrau mwy gwledig, gyda llwybr Caergybi i Fangor yn asgwrn cefn i'r gwasanaeth. Ar lawer i ran o'r gwasanaeth, dim ond nifer bychan iawn o fysiau sy'n pasio drwy'r anheddiad bob dydd.

Amlder darpariaeth fysiau o Ganolfannau Eilaidd Brif Ganolfannau⁵

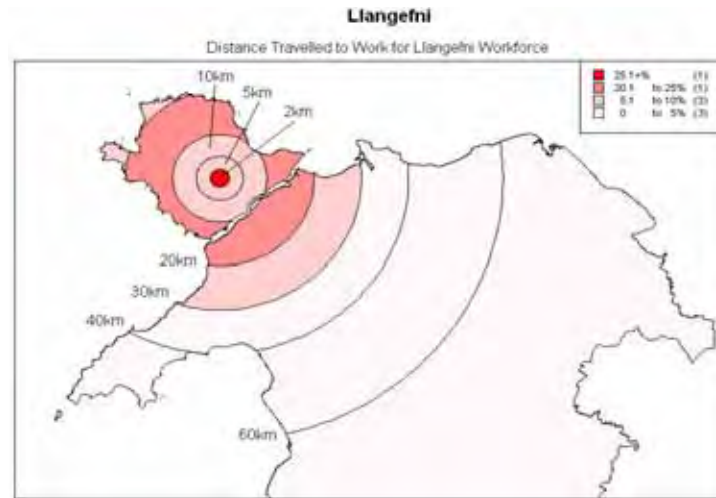
Dengys y ffigurau uchod mai dim ond un prif lwybr o Gaerbybi i Fangor sy'n darparu amlder o hanner awr neu well o ganolfannau eilaidd i'r prif ganolfannau. Mae'n bosib cyrraedd un o'r prif ganolfannau o fewn 30 munud o'r holl ganolfannau eilaidd ar wahân i Rosneigr a Biwmares.

Y Porthladd yng Nghaerbybi yw'r prif borthladd sy'n gwasanaethu Iwerddon a Phrydain gyda thros 2.2 miliwn o deithwyr ar y môr. Fodd bynnag, mae'r ffigwr hwn yn ostyngiad o oddeutu 18% o ffigwr 1998, sef rhagor na 2.7

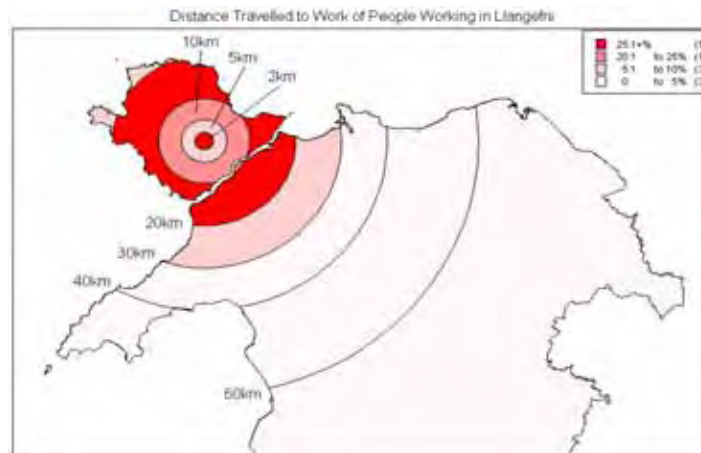
	<p>miliwn o deithwyr ar y môr.</p> <p>Mae rhwydwaith Hawliau Tramwy Cyhoeddus helaeth ar yr ynys sy'n cynnwys 1060km o lwybrau troed cyhoeddus, 4.1km o lwybrau ceffyl a 4.5km o gilffyrdd (y mae 1.1km o'r cyfanswm hwnnw yn gilffyrdd cyfyngedig).</p> <p>Mae llwybr arfordirol yn amgylchynu 125 milltir o arfordir yr ynys ac 14 cylchdaith wedi'u nodi. Hefyd, mae rhan 29 milltir sydd wedi'i arwyddo o Lwybr Beicio Rhif 8 y Llwybr Beicio Cenedlaethol o Gaerdydd i Gaerdydd yn mynd ar hyd ffridd bychain yr ynys yn ogystal â Llwybr Rhif 5 sydd i'r gogledd.</p> <p>Mae'r Cyngor hefyd yn gyfrifol am 195km o lwybrau beicio sy'n cael eu cynnal a'u cadw, ac nid yw 16.9km o'r cyfanswm hwnnw yn ffurfio rhan o'r briffordd gyhoeddus.</p>																																					
<p>Teithio i'r Gwaith</p>	<p style="text-align: center;">Dull Teithio i'r Gwaith⁶</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="376 662 1093 1045"> <p style="text-align: center;">Trafeilio i Gwaith 1991</p> <table border="1"> <caption>Trafeilio i Gwaith 1991</caption> <thead> <tr> <th>Dull Trafeilio</th> <th>Ynys Môn 1991 (%)</th> <th>Cymru 1991 (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Car</td> <td>65.4</td> <td>67.1</td> </tr> <tr> <td>Bws neu Dren</td> <td>3.9</td> <td>8.6</td> </tr> <tr> <td>Cerdded</td> <td>12.0</td> <td>12.8</td> </tr> <tr> <td>Arall</td> <td>8.3</td> <td>5.2</td> </tr> <tr> <td>Gweithio o Adre</td> <td>9.6</td> <td>6.4</td> </tr> </tbody> </table> </div> <div data-bbox="1115 662 1854 1029"> <p style="text-align: center;">Trafeilio i Gwaith 2001</p> <table border="1"> <caption>Trafeilio i Gwaith 2001</caption> <thead> <tr> <th>Dull Trafeilio</th> <th>Ynys Môn 2001 (%)</th> <th>Cymru 2001 (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Car</td> <td>78.9</td> <td>70.2</td> </tr> <tr> <td>Bws neu Tren</td> <td>2.9</td> <td>6.6</td> </tr> <tr> <td>Cerdded</td> <td>10.1</td> <td>10.3</td> </tr> <tr> <td>Arall</td> <td>3.8</td> <td>3.1</td> </tr> <tr> <td>Gweithio o Adre</td> <td>12.6</td> <td>9.7</td> </tr> </tbody> </table> </div> </div> <ul style="list-style-type: none"> • Ceir - Roedd Ynys Môn yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol yn 1991, fodd bynnag, erbyn 2001 roedd yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol. • Gweithio o gartref – cyfran llawer uwch yn Ynys Môn o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol. Petai'r categori gweithio o gartref yn cael ei ddiddymu, yna byddai'r nifer sy'n teithio i'r gwaith yn y car yn Ynys Môn yn 2001 yn codi i 80.9% tra bo'r canran cenedlaethol ond yn codi i 77.7% sy'n dangos effaith y categori hwn ar ffigurau Ynys Môn. • Bws / trê - mae'r ffigwr yn llawer is yn Ynys Môn o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol. Fodd bynnag, yng nghyswllt y defnydd a wneir o fysiau yn Ynys Môn, mae'r ffigwr yn debyg i ffigurau awdurdodau gwledig eraill, a'r awdurdodau trefol neu ddinesig fel Caerdydd 11% ac Abertawe 8.2% sy'n dylanwadu ar y cyfartaledd cenedlaethol. • Ar droed - cwmpodd ffigurau Ynys Môn o fod yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol yn 1991 i fod yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol erbyn 2001. 	Dull Trafeilio	Ynys Môn 1991 (%)	Cymru 1991 (%)	Car	65.4	67.1	Bws neu Dren	3.9	8.6	Cerdded	12.0	12.8	Arall	8.3	5.2	Gweithio o Adre	9.6	6.4	Dull Trafeilio	Ynys Môn 2001 (%)	Cymru 2001 (%)	Car	78.9	70.2	Bws neu Tren	2.9	6.6	Cerdded	10.1	10.3	Arall	3.8	3.1	Gweithio o Adre	12.6	9.7	<p>Dibyniaeth uchel ar gerbydau preifat.</p>
Dull Trafeilio	Ynys Môn 1991 (%)	Cymru 1991 (%)																																				
Car	65.4	67.1																																				
Bws neu Dren	3.9	8.6																																				
Cerdded	12.0	12.8																																				
Arall	8.3	5.2																																				
Gweithio o Adre	9.6	6.4																																				
Dull Trafeilio	Ynys Môn 2001 (%)	Cymru 2001 (%)																																				
Car	78.9	70.2																																				
Bws neu Tren	2.9	6.6																																				
Cerdded	10.1	10.3																																				
Arall	3.8	3.1																																				
Gweithio o Adre	12.6	9.7																																				

Dengys hyn ddibyniaeth uwch ar geir i deithio i'r gwaith yn Ynys Môn rhwng 1991 a 2001.

Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Weithlu Llangefni⁷

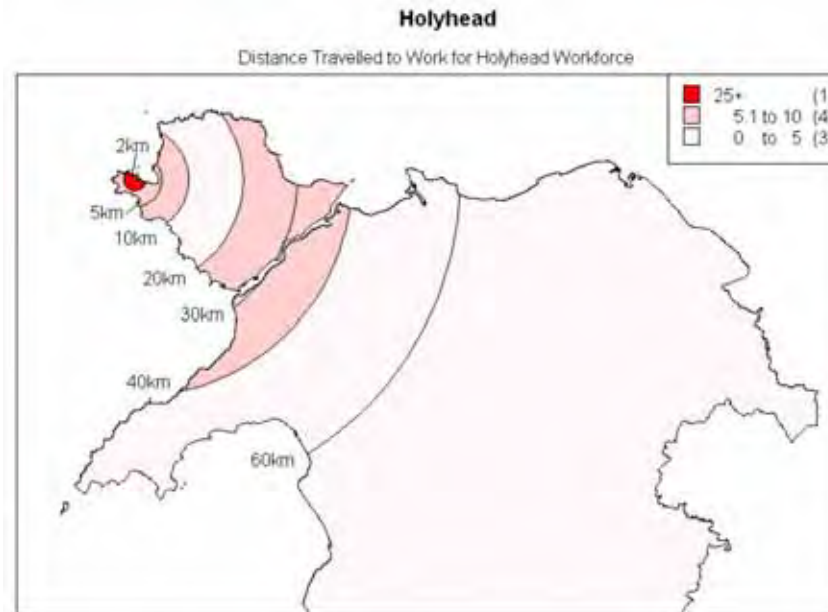

Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Bobl sy'n Gweithio yng Ngweithlu Llangefni⁸

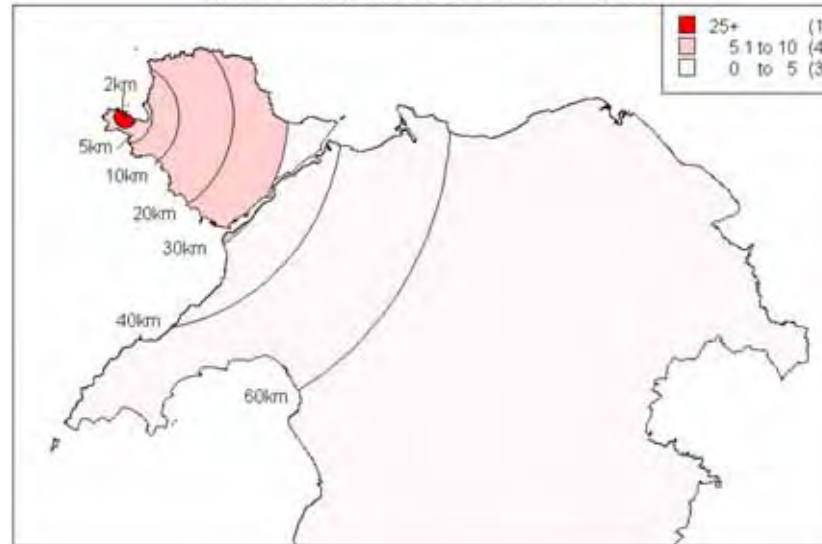
- Gweithlu Llangefni – y tu allan i'r ganolfan ei hun mae'r canran uchaf o weithlu Llangefni yn teithio i'r parth 10km i 20km (21.8%).
- Er nad yw union leoliad gwaith y bobl hyn yn hysbys, mae'r ffaith fod y parth hwn yn cynnwys Bangor yn dangos yn glir bod y mwyafrif sy'n teithio'r pellter hwn yn teithio tuag at y ganolfan hon.
- Gweithio yn Llangefni – eto, y tu allan i'r ganolfan ei hun mae'r lefel uchaf o fewnlif o'r parth 10km i 20km (31.5%)
- Mae'r ardal hon hefyd yn cynnwys mwyafrif rhan ogleddol yr ynys, fodd bynnag, ac eithrio'r Wylfa, nid oes unrhyw gyflogwyr mawr yn yr ardal.

Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Weithlu Caerdybi⁹

Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Bobl sy'n gweithio yng Ngweithlu Caergybi¹⁰

Distance Travelled to Work of People Working in Holyhead

- Gweithlu Caergybi – mae dros hanner y gweithlu yn aros yn y dref.
- Mae gweddill y gweithlu yn y categori 5.1 i 10% hyd at 40k i ffwrdd ac eithrio'r parth 10 i 20km sydd ond yn cyfrif am 3.2%. Byddai hyn oherwydd bod diffyg cyflogwyr mawr yn y parth hwn.
- Gweithio yng Nghaergybi – eto, cyfran uchel o'r dref ei hun gyda mwyafrif y gweddill yn dod o'r holl barthau hyd at 30km sy'n gwneud 33% o weithlu'r dref.
- Mae Bangor yn y parth 30km i 40km, a dim ond 4.9% o weithlu'r dref y mae'r parth hwn yn ei ddarparu.

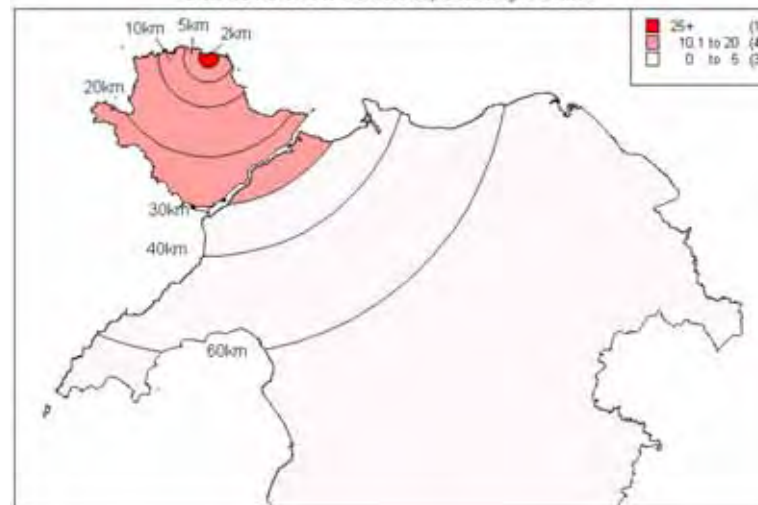
Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Weithlu Amlwch¹¹

Amlwch

Pellter a Deithir i'r Gwaith gan Bobl sy'n Gweithio yng Ngweithlu Amlwch¹²

Distance Travelled to Work of People Working in Amlwch

	<ul style="list-style-type: none"> • Gweithlu Amlwch – mae lefel gymharol is o 40% o weithlu'r dref yn aros yn y dref. • Mae'r lefel uchaf wedyn o'r gweithlu yn teithio i barthau o fewn 10km i 30km. Ymysg y parthau hyn mae Caergybi, Llangefni a Bangor. • Gweithio yn Amlwch - ac eithrio o'r dref ei hun, mae lefel gyson o fewnlif o'r holl barthau hyd at 30km sef, mewn gwirionedd, gweddill yr ynys a Bangor. 																																
<p>Perchnogaeth Ceir:</p>	<p>Mae nifer yr aelwydydd nad oes ganddynt gar wedi gostwng yn Ynys Môn o chwarter (25%) yn 1991 i bumed (20.9%) erbyn 2001. Nifer cyfartalog y ceir i bob aelwyd yn Ynys Môn yn 2001 yw 1.19 (yn seiliedig ar 3 char mewn aelwydydd o 3 char a rhagor), o gymharu â'r canran cenedlaethol o 1.08. O ddiidymu ffigurau prif ganolfannau trefol yr ynys, sef Caergybi a Llangefni, yna mae nifer cyfartalog y ceir i bob aelwyd yn codi i 1.30.</p> <p>Mae'r ffigurau'n adlewyrchu natur wledig Ynys Môn a'r ddibyniaeth ar gerbydau preifat gan fod nifer y ceir i bob aelwyd yn uwch na'r canran cenedlaethol ar gyfer bob categori.</p> <p style="text-align: center;">Perchnogaeth Ceir¹³</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="340 678 990 997"> <table border="1"> <caption>Perchnogaeth Car 1991</caption> <thead> <tr> <th>Nifer o Geir</th> <th>Ynys Môn 1991 (%)</th> <th>Wales 1991 (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dim Car</td> <td>25.5</td> <td>32.3</td> </tr> <tr> <td>1 Car</td> <td>48.2</td> <td>45.6</td> </tr> <tr> <td>2 Car</td> <td>21.4</td> <td>18.4</td> </tr> <tr> <td>3+ Car</td> <td>4.9</td> <td>3.7</td> </tr> </tbody> </table> </div> <div data-bbox="1008 678 1657 997"> <table border="1"> <caption>Perchnogaeth Ceir 2001</caption> <thead> <tr> <th>Nifer o Geir</th> <th>Ynys Môn 2001 (%)</th> <th>Cymru 2001 (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dim Car</td> <td>20.9</td> <td>26</td> </tr> <tr> <td>1 Car</td> <td>46.5</td> <td>45.5</td> </tr> <tr> <td>2 Car</td> <td>25.2</td> <td>22.9</td> </tr> <tr> <td>3+ Car</td> <td>7.4</td> <td>5.5</td> </tr> </tbody> </table> </div> </div>	Nifer o Geir	Ynys Môn 1991 (%)	Wales 1991 (%)	Dim Car	25.5	32.3	1 Car	48.2	45.6	2 Car	21.4	18.4	3+ Car	4.9	3.7	Nifer o Geir	Ynys Môn 2001 (%)	Cymru 2001 (%)	Dim Car	20.9	26	1 Car	46.5	45.5	2 Car	25.2	22.9	3+ Car	7.4	5.5	<p>Cynyddodd perchnogaeth ceir rhwng 1991 a 2001.</p>	
Nifer o Geir	Ynys Môn 1991 (%)	Wales 1991 (%)																															
Dim Car	25.5	32.3																															
1 Car	48.2	45.6																															
2 Car	21.4	18.4																															
3+ Car	4.9	3.7																															
Nifer o Geir	Ynys Môn 2001 (%)	Cymru 2001 (%)																															
Dim Car	20.9	26																															
1 Car	46.5	45.5																															
2 Car	25.2	22.9																															
3+ Car	7.4	5.5																															

¹ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (diweddariadau 2010)

² Taith (Medi 2009) Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarthol Gogledd Cymru

³ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (diweddariadau 2010)

⁴ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (diweddariadau 2010)

⁵ Ibid.

⁶ Swyddfa Ystadegau Gwladol: Ystadegau Cymdogaeth - Ynys Môn

⁷ Cyngor Ynys Môn (2006) Adroddiad Sgopio AAS Cyfres II (diweddaraiadau 2010)

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

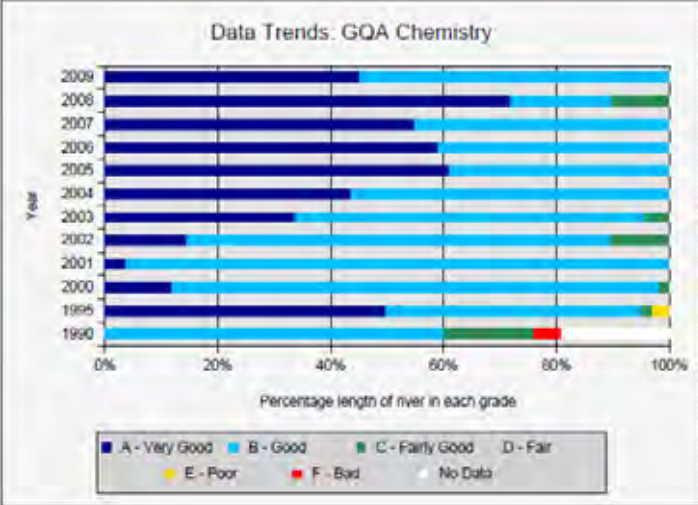
¹² Ibid.

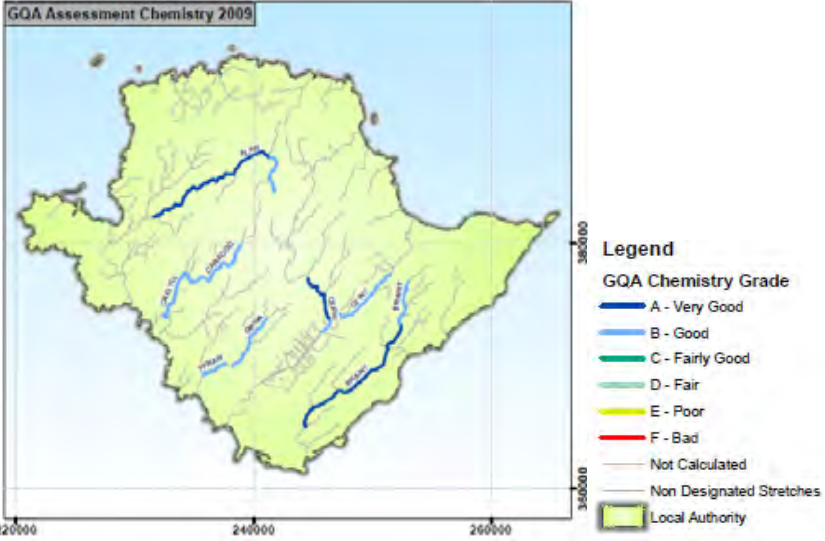
¹³ Swyddfa Ystadegau Gwladol: Ystadegau Cymdogaeth - Ynys Môn

Dŵr

Dengys asesiadau bod gan afonydd, llynnoedd a dyfroedd arfordirol yn Ynys Môn ac o'i chwmpas, ddŵr o ansawdd cymedrol i dda, ac y disgwylir iddo wella dros y pum mlynedd nesaf. Saif Ynys Môn ym Mharth Adnoddau Dŵr Gogledd Eryri - Ynys Môn, a adwaenir fel un sydd mewn diffyg yn y Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (CRhAD) a gynhyrchwyd gan Dŵr Cymru - yn bennaf yn sgil yr ansicrwydd mawr ynghylch y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd. Mae gan y ddau senario cynllunio a ystyrir yn y CRhAD ddŵr yn weddill hyd oddeutu 2017/18. O hynny ymlaen, mae'r diffyg yn cynyddu dan y senario Cyfartaledd Blynnyddol hyd uchafswm o 1.63 MI/d yn 2024/35 a hyd at uchafswm o 3.19 MI/d dan y senario Cyfnod Critigol yn 2029/30. Mae mesurau i fynd i'r afael â'r diffyg posib wedi'u cynnig ac maent yn cynnwys uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai ac echdynnu mwy o gronfa ddŵr Marchlyn Bach. Dengys asesiadau bod oddeutu 1,000 – 2,500 o eiddo yn Ynys Môn mewn perygl o orlifo, ac mae'r cyfanswm hwn yn debygol o gynyddu o ganlyniad i newid hinsawdd.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
Ansawdd Dŵr	Statws Ecolegol Cyfredol / Potensial Dŵr Wyneb yn Nalgylch Gogledd Orllewin Cymru¹			<p>Angen cynnal a gwella ansawdd dŵr drwy leihau'r risg o lygredd yn mynd i mewn i gyrsiau dŵr.</p> <p>Ymgorffori Systemau Draenio Trefol Cynaliadwy mewn datblygiadau newydd.</p>
				

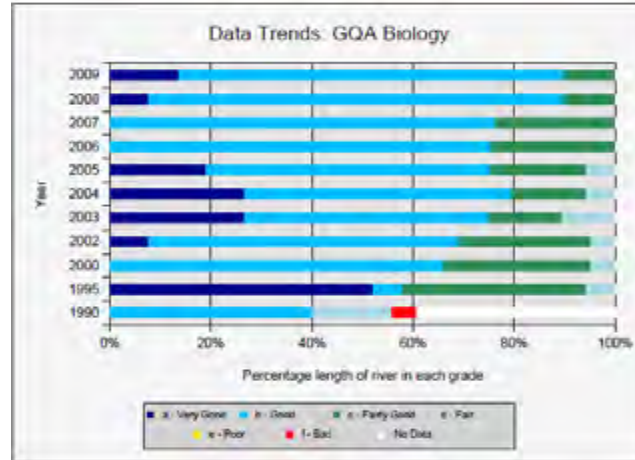
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd							
Dŵr											
	<p>Asesiad Ansawdd Cyffredinol (AAC) – Cemeg</p> <p>Mae AAC cemeg yn disgrifio ansawdd afonydd o ran mesuriadau cemegol sy'n canfod y mathau mwyaf cyffredin o lygredd. Y llygyddion dan sylw yw'r Galw am Ocsigen Biocemegol, Ocsigen Toddedig ac Amonia. Rhennir yr afonydd yn hydroedd gwahanol ac fe roddir gradd i bob hyd sy'n amrywio o rhwng A i F. A yw'r ansawdd gorau ac F yw'r ansawdd gwaethaf.</p> <p style="text-align: center;">Ansawdd cemegol afonydd yn Ynys Môn (2009)²</p> <p style="text-align: center;">Ansawdd Cemegol Afonydd (2006)³</p> <table border="1" data-bbox="472 1198 1272 1396"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ynys Môn</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ansawdd Da (% o hyd yr afon)</td> <td>100</td> <td>94.9</td> </tr> <tr> <td>Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)</td> <td>100</td> <td>98.1</td> </tr> </tbody> </table>		Ynys Môn	Cymru	Ansawdd Da (% o hyd yr afon)	100	94.9	Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)	100	98.1	
	Ynys Môn	Cymru									
Ansawdd Da (% o hyd yr afon)	100	94.9									
Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)	100	98.1									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd									
Dŵr													
	<p style="text-align: center;">Ansawdd Cemegol Afonydd yn Ynys Môn 2009⁴</p> <p>Asesiad Ansawdd Cyffredinol (AAC) – Bioleg</p> <p>Mae AAC Bioleg yn cymharu'r nifer a'r amrywiaeth o facroinfertebratau sy'n bresennol ar wely'r afon o'i gymharu â'r hyn y gellid ei ddisgwyl ar gyfer y math hwnnw o amgylchedd ffisegol. Gall hyn roi arwydd o lygredd o amrediad eang o ffynonellau, yn cynnwys problemau ysbeidiol.</p> <p style="text-align: center;">Ansawdd Biolegol Afonydd (2006)⁵</p> <table border="1" data-bbox="472 1182 1171 1375"> <thead> <tr> <th></th> <th>Ynys Môn</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ansawdd Da (% o hyd yr afon)</td> <td>100</td> <td>94.9</td> </tr> <tr> <td>Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)</td> <td>100</td> <td>98.1</td> </tr> </tbody> </table>				Ynys Môn	Cymru	Ansawdd Da (% o hyd yr afon)	100	94.9	Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)	100	98.1	
	Ynys Môn	Cymru											
Ansawdd Da (% o hyd yr afon)	100	94.9											
Ansawdd Da neu Weddol (% o hyd yr afon)	100	98.1											

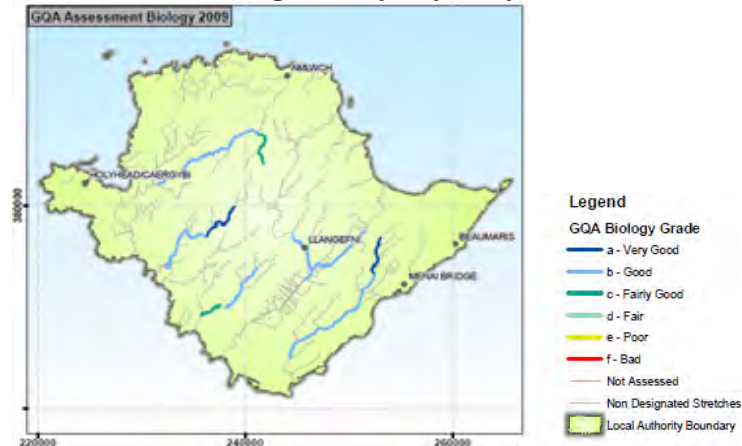
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

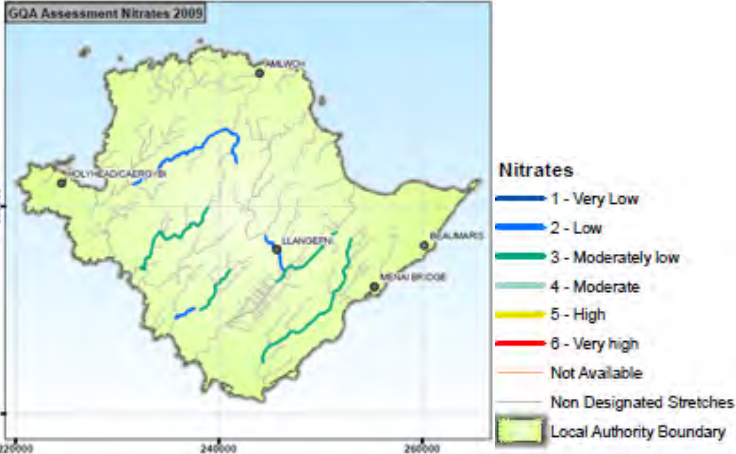
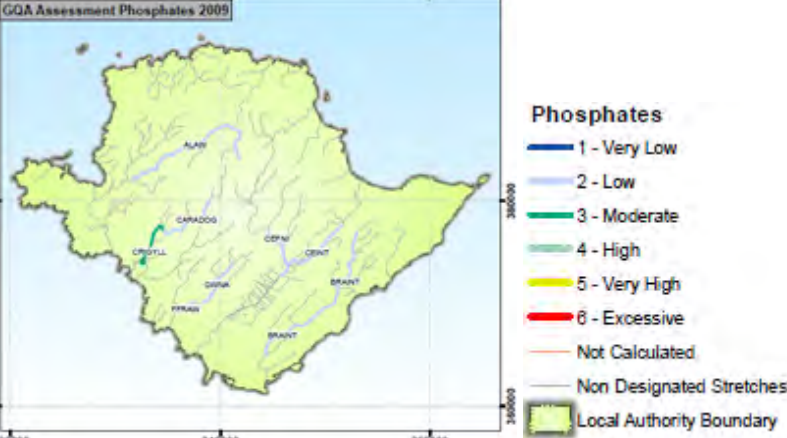
Ansawdd biolegol afonydd yn Ynys Môn 1990 - 2009⁶

Ansawdd Biolegol Afonydd yn Ynys Môn 2009⁷

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																														
Dŵr																																																																		
	<p align="center">Tabl yn Crynhoi AAC Biolog a Chemeg mewn Blwyddyn Ddiweddar (2009)⁸</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Grade</th> <th colspan="2">Length of River in Each Grade (km)</th> <th colspan="2">% Length of River in Each Grade</th> <th colspan="2">% Length of Welsh Rivers in Each Grade</th> </tr> <tr> <th>Biology</th> <th>Chemistry</th> <th>Biology</th> <th>Chemistry</th> <th>Biology</th> <th>Chemistry</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A</td> <td>9649.25</td> <td>32012.30</td> <td>13.59</td> <td>45.09</td> <td>33.18</td> <td>74.43</td> </tr> <tr> <td>B</td> <td>54228.91</td> <td>38990.64</td> <td>76.38</td> <td>54.91</td> <td>50.39</td> <td>19.42</td> </tr> <tr> <td>C</td> <td>7124.78</td> <td>0.00</td> <td>10.03</td> <td>0.00</td> <td>10.83</td> <td>3.01</td> </tr> <tr> <td>D</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.71</td> <td>0.83</td> </tr> <tr> <td>E</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.74</td> <td>1.23</td> </tr> <tr> <td>F</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td></td> <td>0.06</td> </tr> <tr> <td>No Data</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>4.15</td> <td>1.01</td> </tr> </tbody> </table>			Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade		Biology	Chemistry	Biology	Chemistry	Biology	Chemistry	A	9649.25	32012.30	13.59	45.09	33.18	74.43	B	54228.91	38990.64	76.38	54.91	50.39	19.42	C	7124.78	0.00	10.03	0.00	10.83	3.01	D	0.00	0.00	0.00	0.00	0.71	0.83	E	0.00	0.00	0.00	0.00	0.74	1.23	F	0.00	0.00	0.00	0.00		0.06	No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	4.15	1.01	
Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade																																																													
	Biology	Chemistry	Biology	Chemistry	Biology	Chemistry																																																												
A	9649.25	32012.30	13.59	45.09	33.18	74.43																																																												
B	54228.91	38990.64	76.38	54.91	50.39	19.42																																																												
C	7124.78	0.00	10.03	0.00	10.83	3.01																																																												
D	0.00	0.00	0.00	0.00	0.71	0.83																																																												
E	0.00	0.00	0.00	0.00	0.74	1.23																																																												
F	0.00	0.00	0.00	0.00		0.06																																																												
No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	4.15	1.01																																																												
	<p>Dengys y tabl uchod bod 100% o hydroedd afonydd yn Ynys Môn o ansawdd da iawn neu dda o ran cemeg, o'i gymharu â 94.9% yng Nghymru a bod 90% o afonydd o ansawdd biolegol da neu dda iawn o'i gymharu â 83.57% yng Nghymru.</p> <p>Nitradau a Ffosffadau</p> <p>Asesir dau faetholyn dan y cynllun AAC, sef nitradau a ffosffadau. Rhoddir gradd o 1 i 6 ar gyfer ffosffadau a nitradau fel ei gilydd. Ni chyfunir rhain i un radd maetholion unigol. Yn hyn o beth, mae'n wahanol i'r dosbarthiadau cemegol ac esthetig sy'n cyfuno'r ffactorau i radd unigol.</p>																																																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p style="text-align: center;">Asesiad AAC - Nitradau (2009)⁹</p> <p style="text-align: center;">Tueddiadau ffosffadau yn afonydd Ynys Môn (2009)¹⁰</p> 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

AAC Tueddiadau Nitradau a Ffosffadau yn Ynys Môn¹¹

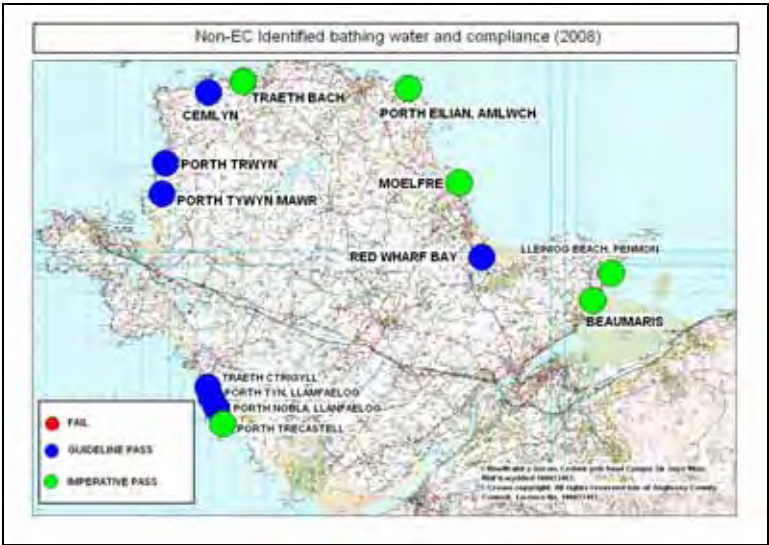
Tabl yn Crynhoi AAC Nitradau a Ffosffadau mewn Blwyddyn Ddiweddar (2009)¹²

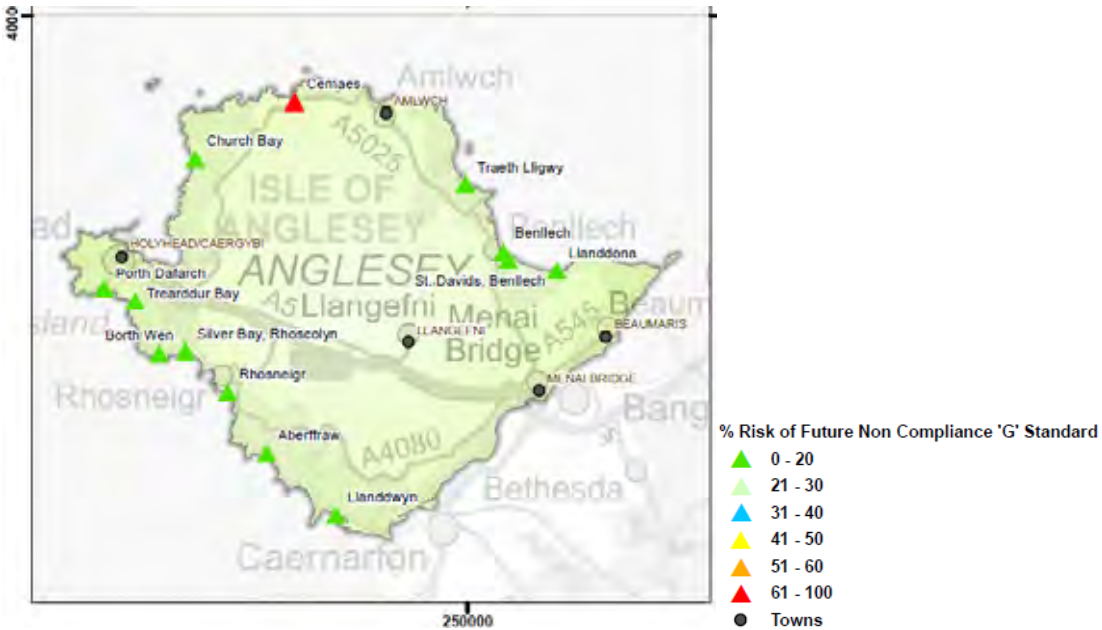
GQA Nitrates and Phosphates Recent Year Summary Table						
Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade	
	Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates
1	0.00	0.00	0.00	0.00	53.79	54.51
2	25623.59	65039.05	36.09	91.60	25.04	31.52
3	45379.35	5963.89	63.91	8.40	17.26	6.99
4	0.00	0.00	0.00	0.00	1.89	4.14
5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.75	1.73
6	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25	0.10
No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	1.01	1.01

Dangosydd	Data Cyfredol			Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm		Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Dŵr								
	Enw'r Corff Dŵr	Categori	Statws Cyffredinol Cyfredol	Cyrff dŵr afonydd a llynnoedd yn nalgylch Gogledd Orllewin Cymru	Heddiw	2015		
	Ynys Môn¹³							
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Crigyll / Caradog	Afon	Da	% gyda statws ecolegol da neu botensial am hynny	26	30		
	Braint - isaf	Afon	Da	% wedi'i hasesu i fod â statws biolegol da neu uchel	57	59		
	Cefni – uchafbwynt y llanw hyd Ceint	Afon	Cymedrol	% wedi'i hasesu fel bod â statws cemegol da	93	93		
	Braint – uchaf	Afon	Da	% â statws cyffredinol dda (cemegol ac ecolegol)	26	30		
	Cefni – Ceint hyd gronfa ddŵr Cefni	Afon	Da	% yn gwella un neu fwy o elfennau mewn afonydd		10		
	Cefni – dwyrain cronfa ddŵr Cefni	Afon	Da	Yn nalgylch gogledd orllewin Cymru, mae 202 corff dŵr afon a 33 llyn. Mae 26 o afonydd ac 20 o lynnoedd yn rhai gwneud neu'n rhai sydd wedi'u hadnewid yn sylweddol. Ar hyn o bryd, mae gan 25% o'r afonydd (350km neu 31% o hydroedd yr afonydd), statws / potensial am statws da neu well, yn cynnwys Afon Dyfi i fyny'r afon o Afon Twymyn, Afon Dwyfach ac Afon Braint. Mae gan 64% o'r afonydd a gynhaliwyd asesiad bioleg arnynt statws da neu uchel erbyn hyn, ac mae gan 27% statws biolegol cymedrol. Ar hyn o bryd, mae gan 27% o'r llynnoedd a aseswyd statws / potensial am statws ecolegol da neu well, yn cynnwys Llyn Ogwen a Llyn Idwal. Ar hyn o bryd, mae gan 30% o'r llynnoedd a aseswyd statws biolegol da neu well, ac mae gan 43% statws biolegol cymedrol a 26% statws biolegol gwael. ¹⁴				
	Cefni – gorllewin cronfa ddŵr Cefni	Afon	Da					
	Dienw – Dalgylch Crigyll / Caradog	Afon	Da					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Crigyll / Caradog	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					
	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinio	Afon	Cymedrol					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																															
Dŵr																																																			
	<table border="1"> <tr> <td>Crigyll / Caradog</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Crigyll</td> <td>Afon</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinïog</td> <td>Afon</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Llyn Alaw</td> <td>Llyn</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Cronfa Ddŵr Cefni</td> <td>Llyn</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Llyn Coron</td> <td>Llyn</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Lagŵn Cemlyn</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Ynysoedd y Moelrhoniaid</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Gogledd Bae Caernarfon</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Gogledd Ynys Môn</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Gogledd Cymru</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Bae Cymyran</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> <tr> <td>Bae Conwy</td> <td>Arfordirol</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Afon Menai</td> <td>Arfordirol</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Bae Caergybi</td> <td>Arfordirol</td> <td>Cymedrol</td> </tr> <tr> <td>Glannau Ynys Gybi</td> <td>Arfordirol</td> <td>Da</td> </tr> </table>	Crigyll / Caradog			Crigyll	Afon	Cymedrol	Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinïog	Afon	Cymedrol	Llyn Alaw	Llyn	Cymedrol	Cronfa Ddŵr Cefni	Llyn	Cymedrol	Llyn Coron	Llyn	Cymedrol	Lagŵn Cemlyn	Arfordirol	Da	Ynysoedd y Moelrhoniaid	Arfordirol	Da	Gogledd Bae Caernarfon	Arfordirol	Da	Gogledd Ynys Môn	Arfordirol	Da	Gogledd Cymru	Arfordirol	Da	Bae Cymyran	Arfordirol	Da	Bae Conwy	Arfordirol	Cymedrol	Afon Menai	Arfordirol	Cymedrol	Bae Caergybi	Arfordirol	Cymedrol	Glannau Ynys Gybi	Arfordirol	Da	<p>Dangosydd 35a: Ansawdd dŵr afon – biolegol a chemegol¹⁵</p> <p>Pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae canran yr hydoedd afon yng Nghymru sydd ag iddynt ansawdd cemegol da neu gymedrol wedi bod yn gyson uwch na 98% ers 1994. Mae canran yr hydoedd afon sydd ag iddynt ansawdd cemegol da wedi parhau'n weddol sefydlog dros yr un cyfnod, ac roedd ar ei uchaf, sef 95.4%, yn 2007. Mae canran yr hydoedd afon yng Nghymru sydd ag iddynt ansawdd biolegol da neu gymedrol wedi bod yn gyson uwch na 99% ers 2002. Mae canran yr hydoedd afon sydd ag iddynt ansawdd biolegol da wedi cynyddu'n gyffredinol dros yr un cyfnod, o 78.5% yn 2002 i 87.1% yn 2009. <p>Dangosydd 35c: Cydymffurfiaeth â 'statws da' dan y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr¹⁶</p> <p>Pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rhoddwyd statws ecolegol da neu well i 75% corff dŵr arfordirol a aseswyd yn 2008. Rhoddwyd statws ecolegol da neu well i 35% o gyrff dŵr trawsnewidiol, i 29% o afonydd a chamlesi ac i 20% o lynnoedd a aseswyd yn 2008. 	
Crigyll / Caradog																																																			
Crigyll	Afon	Cymedrol																																																	
Dienw – Dalgylch Braint / Cadnant / Lleinïog	Afon	Cymedrol																																																	
Llyn Alaw	Llyn	Cymedrol																																																	
Cronfa Ddŵr Cefni	Llyn	Cymedrol																																																	
Llyn Coron	Llyn	Cymedrol																																																	
Lagŵn Cemlyn	Arfordirol	Da																																																	
Ynysoedd y Moelrhoniaid	Arfordirol	Da																																																	
Gogledd Bae Caernarfon	Arfordirol	Da																																																	
Gogledd Ynys Môn	Arfordirol	Da																																																	
Gogledd Cymru	Arfordirol	Da																																																	
Bae Cymyran	Arfordirol	Da																																																	
Bae Conwy	Arfordirol	Cymedrol																																																	
Afon Menai	Arfordirol	Cymedrol																																																	
Bae Caergybi	Arfordirol	Cymedrol																																																	
Glannau Ynys Gybi	Arfordirol	Da																																																	
Ansawdd Dŵr Ymdrochi	<p>Mae ansawdd dŵr ymdrochi wedi amrywio o amgylch Ynys Môn ac mae'n dibynnu ar nifer o ffactorau, yn cynnwys glawiad, llygredd tryledol a gollyngiadau o waith trin carthffosiaeth. Ym 1996, pan grëwyd y Bartneriaeth Môr Glas, ymrwymodd Dŵr Cymru i gynnal rhaglen estynedig o welliannau cyfalaf yn eu gweithiau trin carthffosiaeth dros Gymru gyfan. Yn ddi-os, mae'r gwelliannau hyn yn Ynys Môn wedi arwain at welliant cyffredinol yn ansawdd y dŵr ymdrochi o amgylch yr ynys, ond ceir pocedi o amgylch yr arfordir o hyd ble mae ansawdd y dŵr ymdrochi yn wael neu'n amrywiol. Nid oes carthffosydd mewn rhai rhannau o'r ynys ac fel y cyfryw, gwaredir carthffosiaeth o'r ardaloedd hyn drwy ddefnyddio gwaith trin unigol, megis tanciau septig neu garthbyllau.</p> <p>Yn 2008, samplodd Asiantaeth yr Amgylchedd 13 o draethau wedi'u dynodi gan y Gymuned Ewropeaidd a samplodd</p>			<p>Hyrwyddo gweithgareddau sy'n debygol o gynnal ansawdd uchel y dŵr ymdrochi.</p>																																															

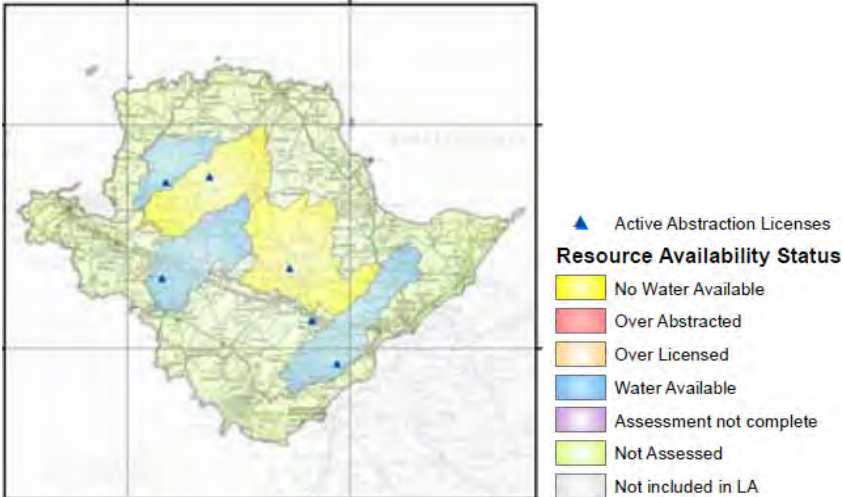
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>Cyngor Sir Ynys Môn 13 o draethau heb eu dynodi gan y Gymuned Ewropeaidd. Ar y cyfan, mae ansawdd dŵr wedi gwella dros amser, gyda 73% o draethau yn cyrraedd y canllawiau safonol yn 2008, o'i gymharu â dim ond 33% ym 1992.</p> <p>Bwriad Cyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi'r GE (76/160/EEC) oedd diogelu iechyd cyhoeddus a'r amgylchedd drwy leihau'r llygredd mewn dŵr ymdrochi ac amddiffyn dŵr ymdrochi rhag dirywio ymhellach. Dan Ddeddf Amgylchedd 1995, etifeddodd Asiantaeth yr Amgylchedd y cyfrifoldeb o gwblhau'r rhaglenni monitro angenrheidiol o ran cyfarwyddebau penodol oedd yn gysylltiedig â dŵr, yn cynnwys y Cyfarwyddebau Dŵr Ymdrochi, yng Nghymru a Lloegr.¹⁷</p>			
Asiantaeth yr Amgylchedd – Adroddiad Dŵr Ymdrochi Cymru 2008 (A)				
<p>Pan fabwysiadwyd Cyfarwyddeb 76/160/EEC am y tro cyntaf, dim ond nifer cyfyngedig o ddyfroedd ymdrochi a ddynodwyd gan Lywodraeth y DU. Ers hynny, mae nifer helaeth o ddyfroedd ymdrochi wedi'u hychwanegu at y rhestr gychwynnol. Yn y gorffennol, mae nifer o ddyfroedd ymdrochi heb eu dynodi wedi'u monitro'n rheolaidd gan un o'r sefydliadau a ragflaenodd Asiantaeth yr Amgylchedd, sef y <i>National Rivers Authority</i>.</p>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	Asiantaeth yr Amgylchedd – Adroddiad Dŵr Ymdrochi Cymru 2008 (B)			
				
	<p>Mae cydymffurfiaeth dyfroedd ymdrochi heb eu dynodi gan y GE ar gyfer Safon G (yr ansawdd dŵr angenrheidiol ar gyfer Gwobrau'r Faner Las a'r Arfordir Glas), wedi profi'n fwy problemus ac mae cyfradd uchel o fethiannau wedi'u cofnodi. Mae nifer o leoliadau wedi methu â bodloni'r Safon G gofynnol. Mae tri lleoliad (Traeth Bach, Porth Eilian a Biwmares) wedi nodi methiant llwyr (100%) ar y safon benodol hon.</p> <p>Mae'r Gyfarwydddeb Dŵr Ymdrochi gyfredol yn nodi amrediad o safonau ansawdd dŵr ddylai gael eu cyrraedd mewn dyfroedd ymdrochi dynodedig. Ar hyn o bryd, mae'r safonau hyn yn syrthio i ddau gategori: safonau gorfodol a safonau canllaw (G). Nid yw cydymffurfio â'r safonau canllaw yn fandadol ond nodar gyfarwydddeb y dylai aelod-wladwriaethau 'ymdrechu' i'w defnyddio fel canllawiau. Mae ansawdd dŵr sy'n unol â'r canllaw yn ofyn ar gyfer gwobrau traethau'r Faner Las a'r Arfordir Glas.</p> <p>Nid yw cydymffurfiaeth mewn un flwyddyn benodol yn ddangosydd dibynadwy o'r tueddiadau. Os gwelir gwahaniaeth yn lefel y cydymffurfio o flwyddyn i flwyddyn, nid yw'n angenrheidiol bod gwelliant neu ddirywiad wedi digwydd mewn gwirionedd, a hynny oherwydd y cyfyngiadau ystadegol a geir o ganlyniad i ddefnyddio cyfres o ddata mor fychan. Bydd rhai traethau yn newid eu</p>			

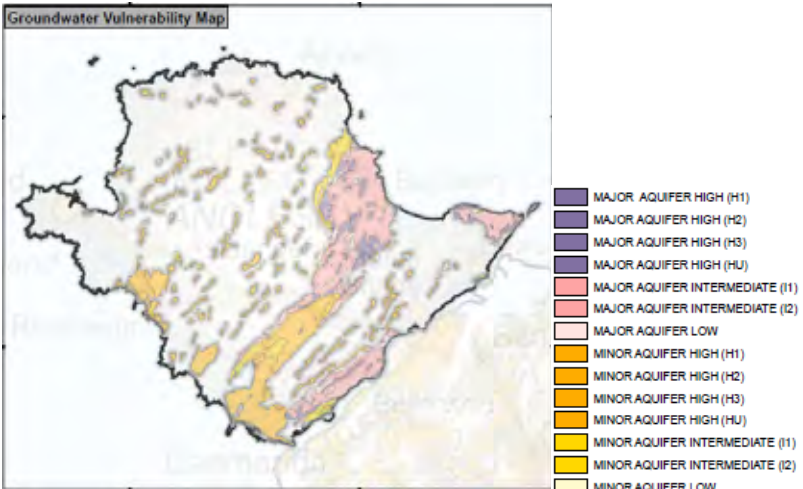
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>statws o hyd oherwydd iddynt basio neu fethu o drwch blewyn.</p> <p>Daeth y Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi ddiwygiedig i rym yng Nghyfraith Ewrop ym mis Mawrth 2006 ac fe'i cyfieithwyd i reoliadau Dŵr Ymdrochi'r DU ym mis Ebrill 2008. Bydd nodweddion newydd y gyfarwyddeb ddiwygiedig yn cymryd mwy o amser nes eu bod yn weithredol. Dylai'r gyfarwyddeb ddiwygiedig fod yn gwbl weithredol erbyn 2015.¹⁸</p> <p style="text-align: center;">Y Risg o Fethu â Chydymffurfio â Safonau Canllaw'r Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi Gyfredol yn y Dyfodol</p> 			

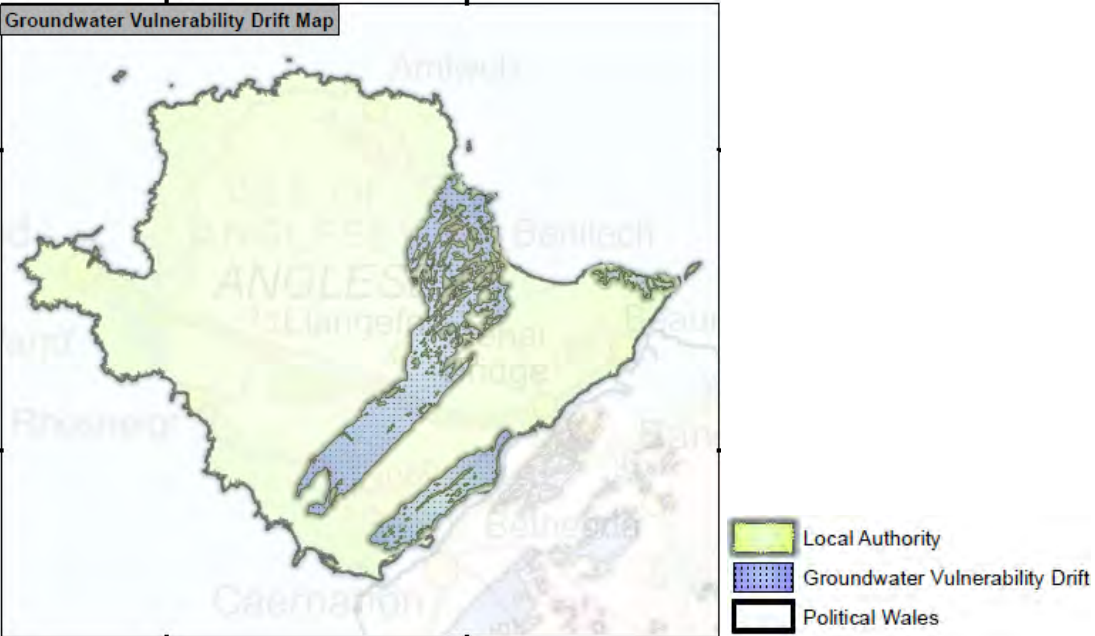
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p style="text-align: center;">Dosbarthiad a Ragwelir dan y Gyfarwydeb Dŵr Ymdrochi Ddiwygiedig</p> <p>Gwobrau'r Faner Las¹⁹</p> <p>Er mwyn cael y wobr hon, rhaid i ddŵr ymdrochi gyrraedd y safonau canllaw Ewropeaidd uchaf a argymhellir ac mae'n rhaid i'r traeth fod yn lân, wedi'i reoli'n dda a hyrwyddo rheolaeth amgylcheddol gadarn.</p> <p>Yn amlwg, gwelwyd cynnydd yn nifer y gwobrau Baner Las i draethau yn Ynys Môn a chafwyd y wobr gyntaf ym 1995. Ers hyn, mae nifer o leoliadau eraill wedi ennill y wobr a gwelwyd lefel uchel o gysondeb gydol gweddill y 1990au ac ymlaen i'r ddegawd nesaf.</p>			

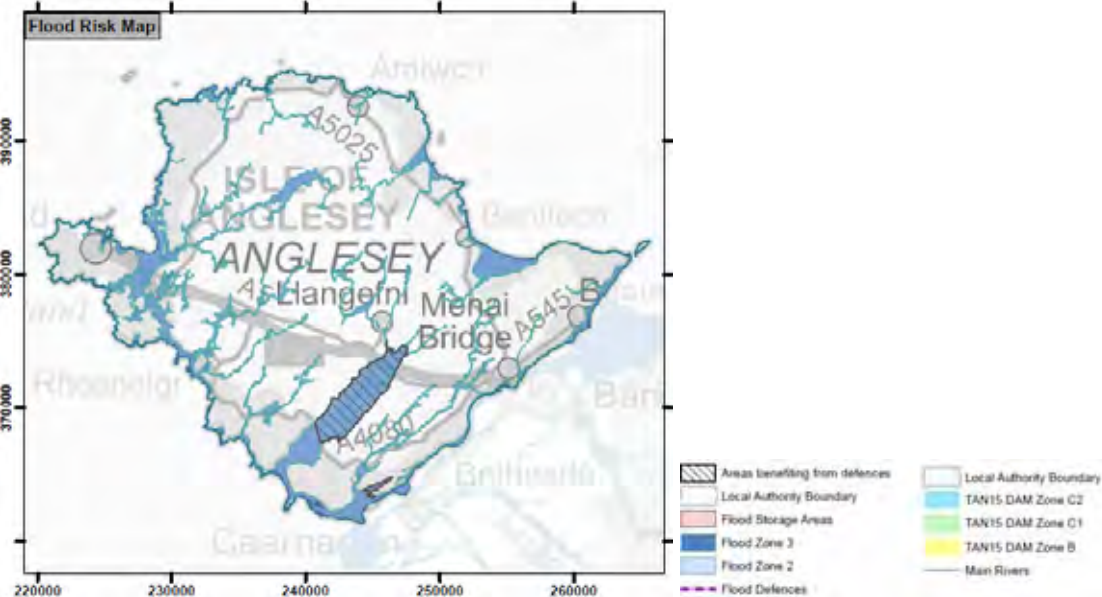
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>Fodd bynnag, mae nifer sylweddol o draethau nad ydynt wedi ennill statws y Faner Las erioed. Er gwaetha'r cynnydd cyffredinol yn nifer y gwobrau Baner Las, mae sgôp sylweddol i wella o hyd cyn y gellir cyflawni record 100% o wobrau Baner Las ar gyfer yr holl draethau wedi'u dynodi gan y GE yn Ynys Môn.</p> <p>Yn ogystal, enillodd traeth Cemaes statws y Faner Las yn 2004, ond fe gollodd y statws hwnnw y flwyddyn ddilynol. Byth ers hynny, nid ydyw wedi llwyddo i adennill statws y Faner Las. Nid yw 6 o'r 13 safle wedi ennill statws y Faner Las erioed yn ystod y cyfnod rhwng 1998 a 2008.</p> <p>Traethau Gwobrau Glan Môr</p> <p>Ym mis Mawrth pob blwyddyn, gwobrwyir y faner felyn a glas nodedig i draethau sy'n cyrraedd yr ansawdd dŵr safonol mandadol ac sy'n lân, yn ddiogel ac wedi'u rheoli'n dda. Yn 2009, enillodd 26 o draethau Ynys Môn y wobwr hon.</p> <p>Gwobrau Arfordir Glas</p> <p>Mae'r Wobr Arfordir Glas yn unigryw gan ei fod yn cydnabod ansawdd dŵr sy'n unol â'r Canllaw (y Canllaw yw dynodiad y GE ar gyfer ansawdd dŵr rhagorol), ynghyd ag Arfer Orau mewn rheolaeth amgylcheddol ar draethau gwledig nad oes ganddynt, efallai, yr un cyfleusterau â'r hyn sy'n gysylltiedig â thraethau mewn canolfannau glan môr. Cafodd y traethau a ganlyn yn Ynys Môn y Wobr Arfordir Glas yn 2008:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Traeth Mawr, Aberffraw • Porth Trecastell, Llanfaelog • Porth Nobla, Llanfaelog • Porth Tyn Tywyn, Llanfaelog • Traeth Llydan, Rhosneigr • Traeth Lligwy, Dulas • Traeth Llydan, Rhoscolyn • Borth Wen, Rhoscolyn • Porth Tywyn Mawr, Llanfaethlu • Porth Trwyn, Llanfaethlu • Cemlyn • Dewi Sant, Traeth Coch, Red Wharf Bay 			

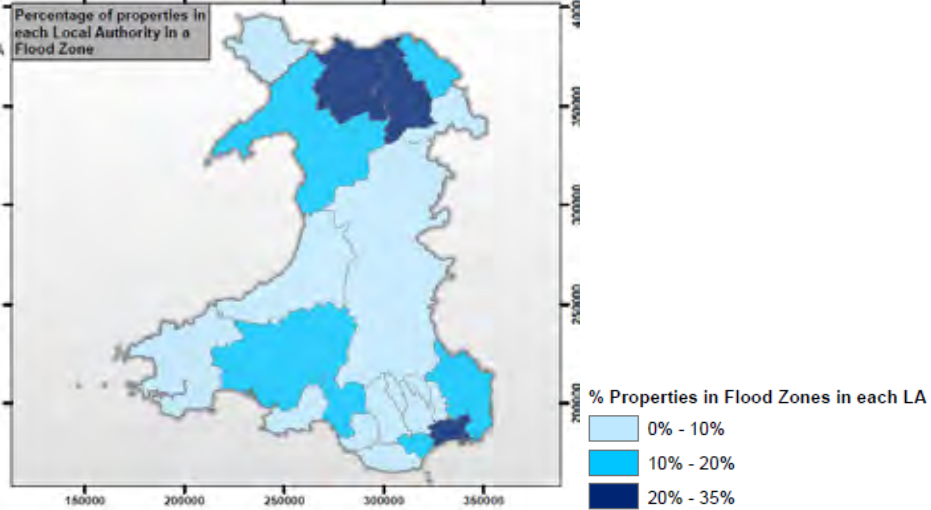
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<ul style="list-style-type: none"> Traeth Lleiniog, Penmon 			
Adnoddau Dŵr	<p>Mae Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru yn gyfrifol am reoli adnoddau dŵr yng Nghymru. Un o'r ffyrdd y gwneir hyn yw trwy drwyddedau echdynnu dŵr. Mae Strategaethau Rheoli Echdynnu Dalgylch (CAMS) wedi'u cynhyrchu i ddarparu fframwaith i asesu'r adnoddau sydd ar gael a chynhyrchu strategaeth drwyddedu sy'n cynorthwyo gyda rheoli adnoddau dŵr mewn dalgylchoedd mewn ffordd gynaliadwy.</p> <p>Mae ardal Strategaeth Rheoli Echdynnu Dalgylch Ynys Môn oddeutu 716km² ac mae wedi'i leoli yn gyfan gwbl o fewn ardal y Cyngor Sir. Cefni, Alaw, Braint, Wygyr a Goch yw rhai o'r prif sianeli afon. Cyflenwir dŵr yr ynys yn bennaf o gronfeydd dŵr Cefni ac Alaw, er bod peth dŵr yn cael ei gludo mewn pibelli ar draws Pont Britannia o gronfa ddŵr Cwellyn, Eryri.</p> <p>Dengys y map isod yr adnoddau dŵr sydd ar gael yn Ynys Môn.²⁰</p> <p style="text-align: center;">Statws Argaeledd Adnoddau CAMS²¹</p> 		Angen hyrwyddo defnyddio dŵr, fel adnodd naturiol, mewn ffordd gynaliadwy.	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
<p>Cyflenwad Dŵr</p>	<p>Ar hyn o bryd, cyflenwir dŵr ar gyfer y rhan fwyaf o Ynys Môn o gronfeydd dŵr wedi'u lleoli yn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Llyn Alaw (i'r gogledd orllewin o Lanerchymedd) • Cronfa Ddŵr Cefni (i'r gogledd orllewin o Langefni) • Llyn Traffwll (i'r dwyrain o Gaergeiliog a Llanfihangel yn Nhowyn) • Llyn Cwellyn <p>Mae Porthaethwy a Llangefni yn cael cyflenwad dŵr o Lyn Cwellyn yn Arfon, Gwynedd (sydd ar y tir mawr), drwy bibell sy'n rhedeg ar draws Pont Britannia.</p> <p>Mae Parth Adnodd Dŵr Gogledd Eryri – Ynys Môn yn un a adwaenir fel un sydd mewn diffyg yn y Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (CRhAD) a gynhyrchwyd gan Dŵr Cymru - yn bennaf yn sgil yr ansicrwydd mawr ynghylch y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd. Mae gan y ddau senario cynllunio a ystyrir yn y CRhAD ddŵr yn weddill hyd oddeutu 2017/18. O hynny ymlaen, mae'r diffyg yn cynyddu dan y senario Cyfartaledd Blynyddol hyd uchafswm o 1.63 MI/d yn 2024/35 a hyd at uchafswm o 3.19 MI/d dan y senario Cyfnod Critigol yn 2029/30.</p> <p style="text-align: center;">Senarios Cyfartaledd Blynyddol a Chynllunio ar gyfer y Cyfnod Critigol</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="338 828 1016 1302"> </div> <div data-bbox="1016 828 1695 1302"> </div> </div> <p>Er mwyn mynd i'r afael â'r diffygion yn y ddau senario cynllunio, cynigia'r CRhAC yr Opsiynau a ganlyn: * Canfod mwy o enghreifftiau ble mae dŵr yn gollwng</p>			<p>Posib na fydd cymaint o adnoddau dŵr ar gael o ganlyniad i newid hinsawdd.</p> <p>Sicrhau bod datblygiadau newydd yn cynnwys mesurau effeithiolrwydd dŵr.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>* Uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai ac echdynnu mwy o gronfa ddŵr Marchlyn Bach.</p> <p>Byddai'r opsiwn o ran canfod dŵr yn gollwng yn cael ei weithredu yn 2017/18 er mwyn arbed uchafswm o 2.79MI/d. Byddai'r opsiwn i uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai yn dechrau yn 2022/23 a byddai'n darparu uchafswm o 0.43MI/d yn ystod gweddill y cyfnod cynllunio.²²</p>			
Ansawdd Dŵr Daear	<p>Mae Mapiau Gwendid Dŵr Daear yn rhoi gwybodaeth ynghylch pa mor sylweddol y mae dŵr daear am fod ac a ydyw'n agored i lygredd ar wyneb y tir ai peidio. Mae disgrifiadau wedi'u nodi ar y mapiau er mwyn rhoi eglurhad o'r gwahanol ddyfrhaenau a'r mathau o briddoedd. Mae gan yr ardaloedd sydd wedi'u dynodi fel 'dyfrhaenau mawr' arwyddocâd strategol o ran adnoddau dŵr – yn aml maent yn cefnogi echdyniadau mawrion ar gyfer y cyflenwad dŵr cyhoeddus. Mae gan ddyfrhaenau bychan arwyddocâd mwy lleol i ddefnyddwyr domestig, amaethyddol a diwydiannol (er y gellid eu defnyddio ar gyfer dŵr yfed o hyd). Nid yw ardaloedd nad ydynt yn ddyfrhaenau yn storio symiau arwyddocaol o ddŵr daear. Fodd bynnag, gallant gefnogi cyflenwadau lleol mewn rhai ardaloedd, e.e. tarddellau bychan sy'n cyflenwi eiddo unigol.²³</p> <p style="text-align: center;">Gwendid Dŵr Daear (2009)²⁴</p> <div style="text-align: center;"> <p>The map shows the geographical distribution of different aquifer types across the region. Major aquifers are shown in shades of purple and pink, while minor aquifers are shown in shades of orange and yellow. The map is titled 'Groundwater Vulnerability Map' and includes a legend with 14 categories.</p> <ul style="list-style-type: none"> MAJOR AQUIFER HIGH (H1) MAJOR AQUIFER HIGH (H2) MAJOR AQUIFER HIGH (H3) MAJOR AQUIFER HIGH (HU) MAJOR AQUIFER INTERMEDIATE (I1) MAJOR AQUIFER INTERMEDIATE (I2) MAJOR AQUIFER LOW MINOR AQUIFER HIGH (H1) MINOR AQUIFER HIGH (H2) MINOR AQUIFER HIGH (H3) MINOR AQUIFER HIGH (HU) MINOR AQUIFER INTERMEDIATE (I1) MINOR AQUIFER INTERMEDIATE (I2) MINOR AQUIFER LOW </div>			<p>Angen lliniaru'r achosion ble mae adnoddau dŵr daear a chyflenwadau dŵr yfed yn cael eu halogi.</p>

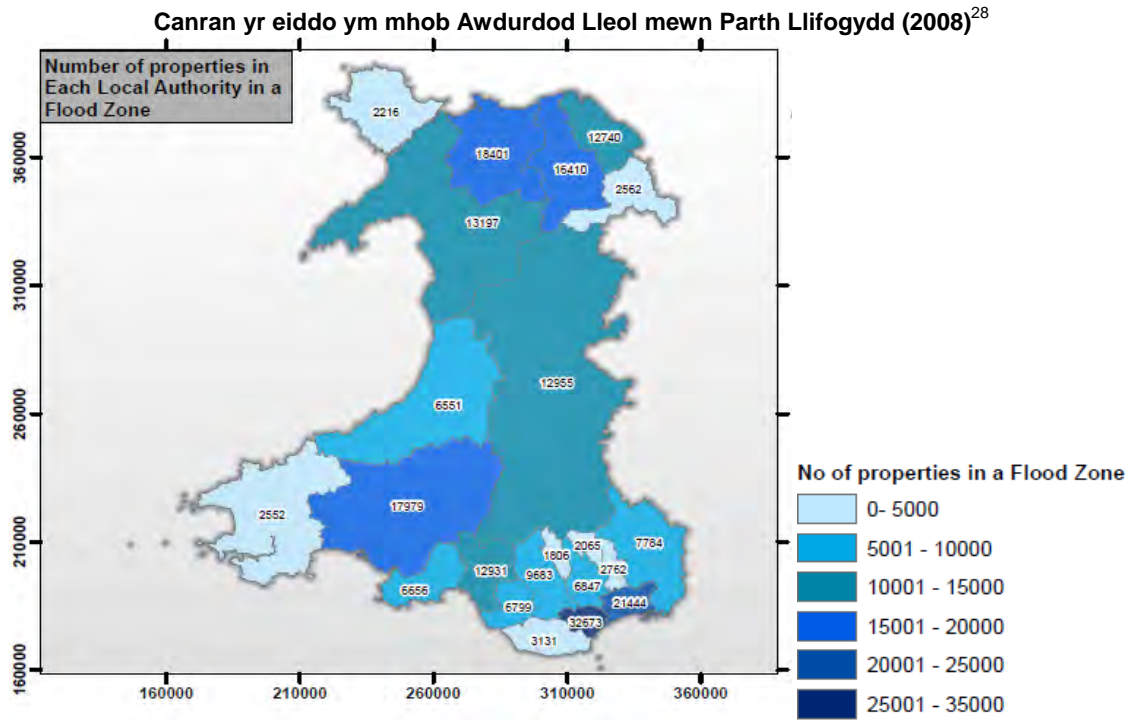
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p style="text-align: center;">Map Drifft Gwendid Dŵr Daear (2009)²⁵</p> <p>Ar hyn o bryd, nid oes echdyniadau dŵr daear wedi'u trwyddedu yn yr ardal gan fod echdynnu dŵr daear wedi'i eithrio o'r system trwyddedu, ond, fe'i defnyddir yn helaeth ar gyfer cyflenwadau dŵr bychan, preifat, ar draws yr ynys.</p> <p>Dŵr Mwyngloddiau</p> <p>Mae gan Fynydd Parys yng ngogledd Môn gysylltiad maith â'r diwydiant copr a metelau gwerthfawr. O ganlyniad i'r treftadaeth diwydiannol hwn, mae ansawdd dŵr gwael yn gysylltiedig â dŵr ffo asidig a phroblemau penodol yn Afon Goch. Yn ogystal, mae rhannau o Fynydd Parys wedi'u dynodi fel Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig.</p>			

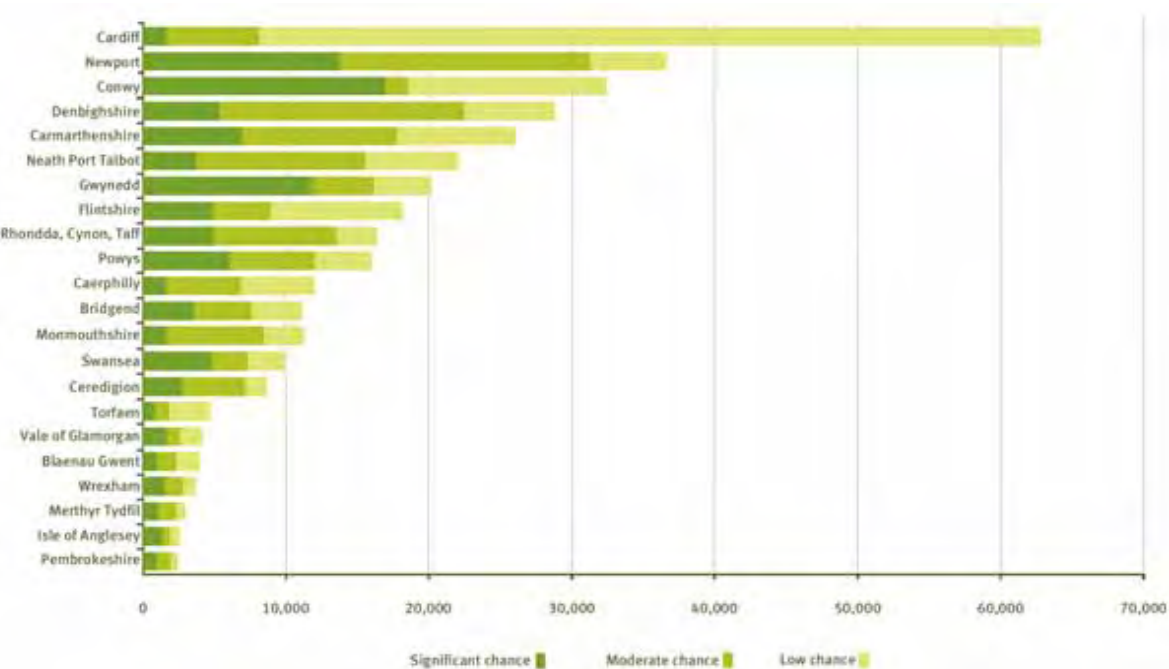
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
<p>Risg o Lifogydd</p>	<p style="text-align: center;">Ardaloedd mewn perygl o lifogydd yn Ynys Môn²⁶</p> <p><i>Allwedd:</i></p> <p>Parth Llifogydd 2 – amcangyfrif gorau Asiantaeth yr Amgylchedd o'r ardaloedd o dir rhwng parth 3 a graddfa'r llifogydd o afonydd neu o'r môr ble mae siawns o 1000 i 1 o lifogydd mewn unrhyw flwyddyn. Mae'n cynnwys yr ardaloedd hynny sydd wedi'u diffinio ym mharth llifogydd 3.</p> <p>Parth llifogydd 3 – amcangyfrif gorau'r asiantaeth o'r ardaloedd hynny o dir sydd â siawns o 100 i 1 (neu fwy) o lifogydd o'r môr bob blwyddyn. Mae'r map uchod yn dangos y prif afonydd a'r parthau llifogydd a ddarperir yn y mapiau cyngor yn NCT 15.</p> <p>Parth B – Ardaloedd y gwyddys iddynt fod wedi gorlifo yn y gorffennol a thystiolaeth o ddyddodion gwaddodol yno.</p> <p>Parth C1 – Ardaloedd o'r gorlifdir sydd wedi'u datblygu ac a wasanaethir gan seilwaith sylweddol, yn cynnwys amddiffynfeydd llifogydd.</p> <p>Parth C2 – Ardaloedd o'r gorlifdir heb seilwaith amddiffynfeydd llifogydd sylweddol.</p> <p>Caergybi – dengys bod rhannau sylweddol o'r tir yn y porthladd yn agored i risg o lifogydd yn sgil gorlifo llanw. Dangosir llifogydd arfordirol pellach o Draeth Penrhos sy'n ymestyn tua'r tir dros ran o ffatri Alwminiwm Môn. Yr unig ardal arall mewn perygl o lifogydd yw cwrs dŵr sy'n rhedeg i'r gorllewin o stad tai Pentrefelin tua'r môr ger Porthfelin</p>			<p>Posibilrwydd y gwelir risg uwch o lifogydd o ganlyniad i newid hinsawdd.</p> <p>Sicrhau bod datblygiadau newydd yn cael eu cyfeirio draw o ardaloedd sydd mewn risg uchel o lifogydd.</p> <p>Angen cyflwyno mesurau isafu neu liniaru llifogydd i leihau cyfaint a chyfradd dŵr ffo mewn datblygiad newydd.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>House.</p> <p>Felly, nid yw mwyafrif yr anheddiad wedi'i effeithio gan risg o lifogydd ar hyn o bryd. Y ffactor arwyddocaol i Gaerbybi yw'r rôl y mae'r morglawdd yn ei chwarae wrth amddiffyn yr harbwr mewnol a'r dref a'r gwaith sydd ei angen i gynnal a chadw'r morglawdd.</p> <p>Llangefni – Rhed Afon Cefni drwy ganol Llangefni, ond, oherwydd topograffi'r dref, ardal weddol gyfyngedig sydd wedi'i heffeithio gan y risg o lifogydd. Yn ogystal, mae'n ymwneud yn bennaf ag eiddo masnachol a diwydiannol drwy ganol y dref ac i lawr ochr orllewinol y stad ddiwydiannol. Mae rhan fawr o'r anheddiad nas effeithir gan y risg o lifogydd, er y gallai lleoliad y risg o lifogydd gael effaith ar y potensial i ailddatblygu rhai o safleoedd canol y dref yn ardaloedd preswyl.</p> <p>Amlwch – Rhed Afon Goch drwy ganol Amlwch ac er mai safleoedd masnachol a diwydiannol yr effeithia arnynt yn bennaf, mae hefyd yn cyfyngu ar y potensial am dwf preswyl ac ailddatblygu mewn rhai rhannau o'r canol.</p> <p style="text-align: center;">Canran yr eiddo ym mhob Awdurdod Lleol mewn Parth Llifogydd (2008)²⁷</p> <p style="font-size: small;">Percentage of properties in each Local Authority in a Flood Zone</p> <p style="font-size: small;">% Properties in Flood Zones in each LA</p> <ul style="list-style-type: none"> 0% - 10% 10% - 20% 20% - 35% 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																			
Dŵr																																																																																																																							
	Awdurdodau Lleol Cymru wedi'u gosod yn ôl nifer y bobl sydd mewn perygl o lifogydd²⁹																																																																																																																						
	 <table border="1" data-bbox="358 414 1523 1085"> <caption>Approximate data from the chart</caption> <thead> <tr> <th>Awdurdod</th> <th>Significant chance</th> <th>Moderate chance</th> <th>Low chance</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Cardiff</td><td>10,000</td><td>20,000</td><td>30,000</td><td>60,000</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>10,000</td><td>15,000</td><td>15,000</td><td>40,000</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>15,000</td><td>35,000</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>15,000</td><td>30,000</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>15,000</td><td>30,000</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Rhondda, Cynon, Taff</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Vale of Glamorgan</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>5,000</td><td>10,000</td><td>10,000</td><td>25,000</td></tr> </tbody> </table>			Awdurdod	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total	Cardiff	10,000	20,000	30,000	60,000	Newport	10,000	15,000	15,000	40,000	Conwy	10,000	10,000	15,000	35,000	Denbighshire	5,000	10,000	15,000	30,000	Cardiff	5,000	10,000	15,000	30,000	Neath Port Talbot	5,000	10,000	10,000	25,000	Gwynedd	5,000	10,000	10,000	25,000	Flintshire	5,000	10,000	10,000	25,000	Rhondda, Cynon, Taff	5,000	10,000	10,000	25,000	Powys	5,000	10,000	10,000	25,000	Caerphilly	5,000	10,000	10,000	25,000	Bridgend	5,000	10,000	10,000	25,000	Monmouthshire	5,000	10,000	10,000	25,000	Swansea	5,000	10,000	10,000	25,000	Ceredigion	5,000	10,000	10,000	25,000	Torfaen	5,000	10,000	10,000	25,000	Vale of Glamorgan	5,000	10,000	10,000	25,000	Blaenau Gwent	5,000	10,000	10,000	25,000	Wrexham	5,000	10,000	10,000	25,000	Merthyr Tydfil	5,000	10,000	10,000	25,000	Isle of Anglesey	5,000	10,000	10,000	25,000	Pembrokeshire	5,000	10,000	10,000	25,000	
Awdurdod	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total																																																																																																																			
Cardiff	10,000	20,000	30,000	60,000																																																																																																																			
Newport	10,000	15,000	15,000	40,000																																																																																																																			
Conwy	10,000	10,000	15,000	35,000																																																																																																																			
Denbighshire	5,000	10,000	15,000	30,000																																																																																																																			
Cardiff	5,000	10,000	15,000	30,000																																																																																																																			
Neath Port Talbot	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Gwynedd	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Flintshire	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Rhondda, Cynon, Taff	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Powys	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Caerphilly	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Bridgend	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Monmouthshire	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Swansea	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Ceredigion	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Torfaen	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Vale of Glamorgan	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Blaenau Gwent	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Wrexham	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Merthyr Tydfil	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Isle of Anglesey	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			
Pembrokeshire	5,000	10,000	10,000	25,000																																																																																																																			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																			
Dŵr																																																																																																																							
	<p>Awdurdodau Lleol Cymru wedi'u gosod yn ôl nifer yr eiddo sydd mewn perygl sylweddol o lifogydd³⁰</p>																																																																																																																						
<table border="1"> <caption>Approximate data from the chart</caption> <thead> <tr> <th>Awdurdod</th> <th>Significant chance</th> <th>Moderate chance</th> <th>Low chance</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Conwy</td><td>10,000</td><td>8,000</td><td>8,000</td><td>26,000</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>10,000</td><td>8,000</td><td>5,000</td><td>23,000</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>7,000</td><td>10,000</td><td>5,000</td><td>22,000</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>5,000</td><td>5,000</td><td>8,000</td><td>18,000</td></tr> <tr><td>Carmarthenshire</td><td>5,000</td><td>7,000</td><td>6,000</td><td>18,000</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>4,000</td><td>8,000</td><td>6,000</td><td>18,000</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>3,000</td><td>9,000</td><td>4,000</td><td>16,000</td></tr> <tr><td>Rhondda, Cynon, Taff</td><td>3,000</td><td>6,000</td><td>1,000</td><td>10,000</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>3,000</td><td>3,000</td><td>1,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>2,000</td><td>7,000</td><td>4,000</td><td>13,000</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>2,000</td><td>3,000</td><td>2,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>2,000</td><td>4,000</td><td>1,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>2,000</td><td>4,000</td><td>1,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Vale of Glamorgan</td><td>1,000</td><td>2,000</td><td>1,000</td><td>4,000</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>1,000</td><td>4,000</td><td>2,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>1,000</td><td>32,000</td><td>1,000</td><td>34,000</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>1,000</td><td>2,000</td><td>1,000</td><td>4,000</td></tr> </tbody> </table>					Awdurdod	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total	Conwy	10,000	8,000	8,000	26,000	Gwynedd	10,000	8,000	5,000	23,000	Newport	7,000	10,000	5,000	22,000	Powys	5,000	5,000	8,000	18,000	Carmarthenshire	5,000	7,000	6,000	18,000	Flintshire	4,000	8,000	6,000	18,000	Denbighshire	3,000	9,000	4,000	16,000	Rhondda, Cynon, Taff	3,000	6,000	1,000	10,000	Swansea	3,000	3,000	1,000	7,000	Neath Port Talbot	2,000	7,000	4,000	13,000	Bridgend	2,000	3,000	2,000	7,000	Ceredigion	2,000	4,000	1,000	7,000	Monmouthshire	2,000	4,000	1,000	7,000	Vale of Glamorgan	1,000	2,000	1,000	4,000	Isle of Anglesey	1,000	1,000	1,000	3,000	Wrexham	1,000	1,000	1,000	3,000	Caerphilly	1,000	4,000	2,000	7,000	Cardiff	1,000	32,000	1,000	34,000	Pembrokeshire	1,000	1,000	1,000	3,000	Merthyr Tydfil	1,000	1,000	1,000	3,000	Blaenau Gwent	1,000	1,000	1,000	3,000	Torfaen	1,000	2,000	1,000	4,000
Awdurdod	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total																																																																																																																			
Conwy	10,000	8,000	8,000	26,000																																																																																																																			
Gwynedd	10,000	8,000	5,000	23,000																																																																																																																			
Newport	7,000	10,000	5,000	22,000																																																																																																																			
Powys	5,000	5,000	8,000	18,000																																																																																																																			
Carmarthenshire	5,000	7,000	6,000	18,000																																																																																																																			
Flintshire	4,000	8,000	6,000	18,000																																																																																																																			
Denbighshire	3,000	9,000	4,000	16,000																																																																																																																			
Rhondda, Cynon, Taff	3,000	6,000	1,000	10,000																																																																																																																			
Swansea	3,000	3,000	1,000	7,000																																																																																																																			
Neath Port Talbot	2,000	7,000	4,000	13,000																																																																																																																			
Bridgend	2,000	3,000	2,000	7,000																																																																																																																			
Ceredigion	2,000	4,000	1,000	7,000																																																																																																																			
Monmouthshire	2,000	4,000	1,000	7,000																																																																																																																			
Vale of Glamorgan	1,000	2,000	1,000	4,000																																																																																																																			
Isle of Anglesey	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Wrexham	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Caerphilly	1,000	4,000	2,000	7,000																																																																																																																			
Cardiff	1,000	32,000	1,000	34,000																																																																																																																			
Pembrokeshire	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Merthyr Tydfil	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Blaenau Gwent	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Torfaen	1,000	2,000	1,000	4,000																																																																																																																			

¹ Asiantaeth yr Amgylchedd Gorllewin Cymru: Cynllun Rheoli Basn Afon Ar gael arlein: <http://www.environment-gency.gov.uk/research/planning/125095.aspx>

² Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol: Ynys Môn

³ LICC: Ystadegau Allweddol ar gyfer Ynys Môn. Ar gael arlein: <http://www.assemblywales.org/anglesey.pdf>

⁴ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol: Ynys Môn

⁵ LICC: Ystadegau Allweddol ar gyfer Ynys Môn. Ar gael arlein <http://www.assemblywales.org/anglesey.pdf>

⁶ Ibid.

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Ibid.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Ibid.

¹² Ibid.

¹³ Asiantaeth yr Amgylchedd Gorllewin Cymru Cynllun Rheoli Basn Afon: "Surface water bodies - classification status and objectives for Water Framework Directive Cycle 1" (diweddardwyd Ionawr 2011). Ar gael arlein: <http://www.environment-agency.gov.uk/research/planning/125095.aspx>

¹⁴ Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru (Rhagfyr 2009) Cynllun Rheoli Basn Afon Ardal Gorllewin Cymru

¹⁵ LICC (Gorffennaf 2010) Cyflwr yr Amgylchedd. Ar gael ar lein: <http://wales.gov.uk/topics/statistics/headlines/environment2010/100722/?lang=en>

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol: Ynys Môn

¹⁸ Ibid.

¹⁹ Cadw Cymru'n Daclus www.keepwalestidy.org

²⁰ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol: Ynys Môn

²¹ Ibid.

²² Dŵr Cymru (2008) "Water Resource Management Plan Main Report".

²³ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol: Ynys Môn²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ibid.

²⁷ Ibid.

²⁸ Ibid.

²⁹ Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru (2009) Llifogydd yng Nghymru - asesiad cenedlaethol o'r perygl llifogydd

³⁰ Ibid.

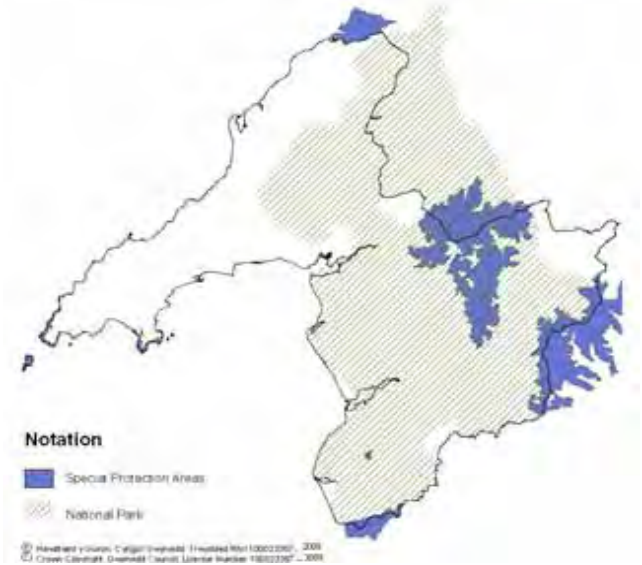
DADANSODDIAD GWAELODLIN GWYNEDD

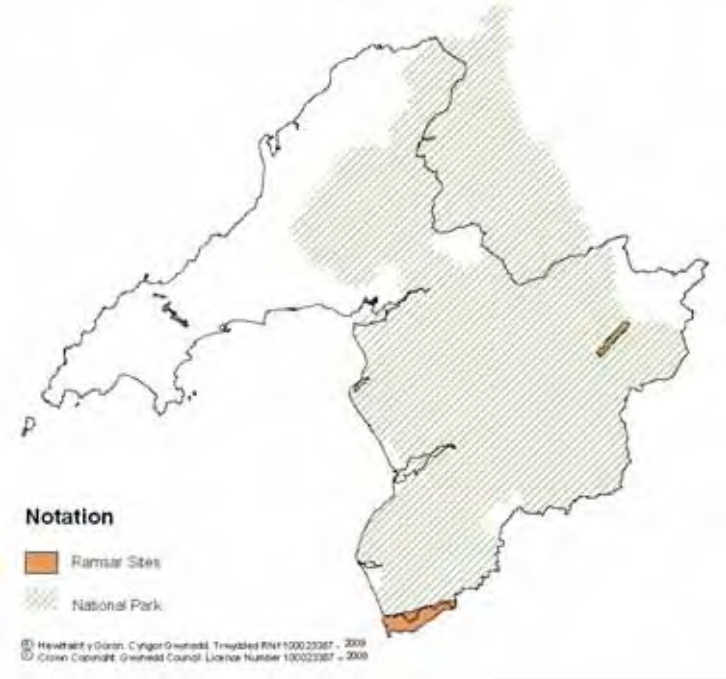
Bioamrywiaeth

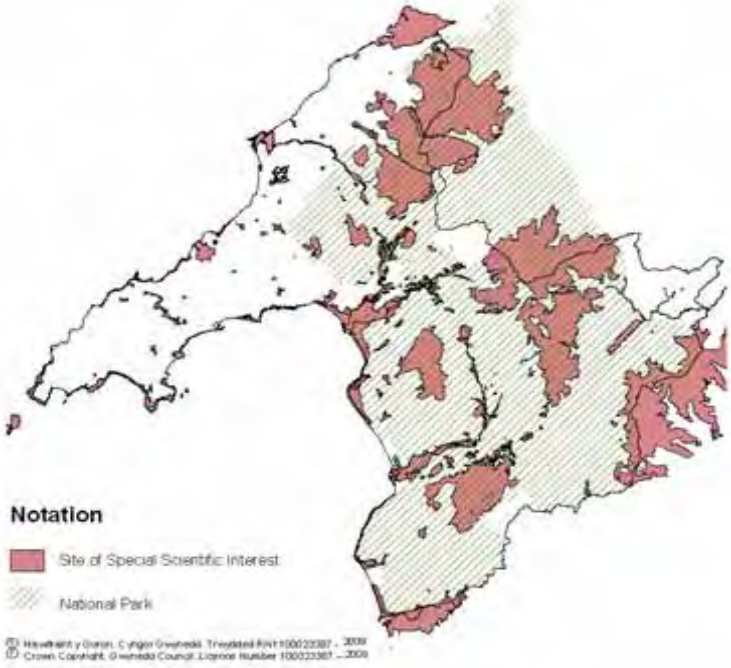
Mae gan Wynedd adnodd bioamrywiaeth cyfoethog ac amrywiol. Adlewyrchir pwysigrwydd y fioamrywiaeth hon gan nifer y safleoedd dynodedig, sy'n cynnwys 12 ACA, 4 AGA, 1 Ramsar a 146 SoDdGA. Fodd bynnag, mae cyflwr sawl un o'r safleoedd hyn dan fygythiad cyson. Mae Natur Gwynedd, sef cynllun gweithredu cynefinoedd a rhywogaethau'r awdurdod yn adnabod nifer o rywogaethau a chynefinoedd pwysig ac yn amlinellu statws y cynefin/rhywogaeth dan sylw, y ffactorau sy'n effeithio arnynt ynghyd â'r gweithredoedd arfaethedig er mwyn mynd ati i wella eu statws. Er mwyn gwella cyflwr y rhywogaethau a'r cynefinoedd hyn, rhaid rheoli eu nodweddion yn effeithiol. (Noder: Cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
Safleoedd Ewropeaidd	<p>Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA)¹</p> <p>Ceir 12 ACA oddi mewn i Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd a 6 y tu allan i ffin y Cyngor ond a ystyrir yn ddigon agos iddynt allu cael eu heffeithio:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ACA Pen Llŷn a'r Sarnau (146023.48ha) • ACA Afon Menai a Bae Conwy • ACA Coedwigoedd Derw a Safleoedd Ystumod Meirionnydd (1832.55ha) • ACA Glynllifon (189.27ha) • ACA Afon Gwyrfaï a Llyn Cwellyn (114.29ha) • ACA Mynyddoedd y Berwyn a De Clwyd (27221.21ha) • ACA Eryri (19739.6ha) • ACA Clogwyni Môr Llŷn (1048.4ha) • ACA Ffeniau Llŷn (283.68ha) • ACA Corsydd Eifionydd (144.32ha) • ACA Afon Dyfrdwy a Llyn Tegid • ACA Migneint-Arenig-Dduallt (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) (19968.23ha) • ACA Morfa Harlech a Morfa Dyffryn (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) 	<p>Dangosydd 21: Canran y nodweddion ar safleoedd Natura 2000 mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella yng Nghymru²</p> <p>Statws y dangosydd: Sefydlog / Dim tuedd glir</p> <p>Rhywogaethau - pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Roedd 45% o'r holl rywogaethau mewn cyflwr ffafriol yn yr asesiadau o 2000 i 2009. • Mae amrywiaeth mawr rhwng y grwpiau o rywogaethau. Er enghraifft, roedd 80% neu fwy o famaliaid ac adar morol 	<p>Amddiffyn ardaloedd dynodedig ac ehangach o fioamrywiaeth drwy sicrhau bod datblygiad yn cael cyn lleied o effaith â phosibl.</p> <p>Gwella ardaloedd dynodedig ac ehangach o fioamrywiaeth drwy gynnal a gwella isadeiledd gwyrdd.</p>	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	<p>(1062.57ha)</p> <ul style="list-style-type: none"> • ACA Rhinog (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) (3144.53ha) • ACA Twyni Tywod Abermenai i Aberffraw (1871.03 ha) • ACA Cadair Idris (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) (3785ha) • ACA Afon Eden, Cors Goch – Trawsfynydd (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) (284.29ha) • ACA Coedydd Aber (y tu allan i ardal ACLI Gwynedd) (346.2ha) <p style="text-align: center;">ACAoedd yng Ngwynedd</p> <p>Notation</p> <ul style="list-style-type: none"> Special Areas of Conservation National Park <p><small>© Crown Copyright Ordnance Survey Licence Number 100022007 / 2009 © Crown Copyright Ordnance Survey Licence Number 100022007 / 2009</small></p>		<p>mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella. Fodd bynnag, roedd 80% neu fwy o amffibiaid, gloynnod byw a physgod mewn cyflwr anffafriol.</p> <p>Cynefinoedd - pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oddi mewn i'r mwyafrif o'r grwpiau o gynefinoedd, roedd rhwng 40% a 50% o'r nodweddion mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella yn yr asesiadau o 2000 i 2009. Y tu allan i'r amrediad hwnnw, roedd 100% o'r ogofâu a 75% o'r riffiau a'r ogofâu môr mewn cyflwr ffafriol neu'n gwella. Fodd bynnag, roedd 76% o laswelltiroedd yr iseldir a 70% o'r traethellau, y baeau a'r lagwnau mewn cyflwr anffafriol. 	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	<p>Ardal Gwarchodaeth Arbennig (AGA)</p> <p>Ceir 4 AGA oddi mewn i ardal ACLI Gwynedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • AGA Berwyn (24187.53ha) (yn rhannol oddi mewn i ACLI Gwynedd) • AGA Glannau Aberdaron ac Ynys Enlli (505.03 ha) • AGA Traeth Lafan, Bae Conwy (2642.98ha) • AGA Mynydd Cilan, Trwyn yr Wylfa ac Ynysoedd Sant Tudwal (373.55ha) <p style="text-align: center;">AGAoedd yng Ngwynedd</p> <p>Notation</p> <ul style="list-style-type: none"> Special Protection Areas National Park <p><small>© Heddlu y Gorn: Cynllun Gwynedd - Ffynhonnau 10002290 - 2009 © Crown Copyright. Geographical Names: License Number 10002290 - 2009</small></p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	<p>Safleoedd Ramsar</p> <p>Ceir 1 Safle Ramsar oddi mewn i ardal ACLI Gwynedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ramsar Ffeniau Ynys Môn a Llŷn (624.9ha) <p style="text-align: center;">Safleoedd Rasmar yng Ngwynedd</p> 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
<p>Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig</p>	<p>Yn 2009 roedd 146 SoDdGA gyda chyfanswm rhyngddynt o tua 57193ha oddi mewn i ffin Awdurdod Unedol Gwynedd.</p> <p style="text-align: center;">SoDdGAoedd yng Ngwynedd</p> 	<p>SoDdGA yng Nghymru – yr Wybodaeth Gyfredol (Ebrill 05 i Mawrth 06)³:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae 12% o Gymru wedi'i dynodi'n Safle o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig (SoDdGA) • Yn ystod 2005/6 cafodd Cymru dri SoDdGA, 399 ha yn ychwanegol • Mae 71% o SoDdGAoedd yn ôl ardal hefyd yn safleoedd o bwysigrwydd rhyngwladol ar gyfer bywyd gwylt • Gellir cyrraedd chwarter y SoDdGAoedd oddi mewn i 1km o dref neu ddinas • Mae 62% o SoDdGAoedd yn ôl ardal yn cael eu dosbarthu fel tir mynediad agored. • O sampl o SoDdGAoedd, ystyrid bod 47% o'r cynefinoedd a'r rhywogaethau dynodedig mewn cyflwr ffafriol • Gwyddys bod 25% o 	<p>Amddiffyn ardaloedd dynodedig ac ehangach o fioamrywiaeth drwy sicrhau bod datblygiad yn cael cyn lleied o effaith â phosibl.</p>	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd														
Bioamrywiaeth																		
			<p>SoDdGAoedd yn ôl ardal ym mherchnogaeth cyrff sector cadwraeth neu'n cael eu rheoli ganddynt</p> <p>Yn 2009, barnwyd bod 66 SoDdGA yng Ngwynedd mewn cyflwr anffafriol tra barnwyd bod 72 ohonynt mewn cyflwr ffafriol. Nid oedd statws y 7 oedd yn weddill yn hysbys.</p>															
<p>Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol</p>	<p>Ceir 25 Gwarchodfa Natur Genedlaethol yng Ngwynedd, sy'n ymestyn dros tua 2% o ardal Gwynedd.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div data-bbox="459 837 795 1316"> <p>Asesiad o'r Safle Cyfan⁴</p> <p>Statws</p> <table border="1"> <caption>Asesiad o'r Safle Cyfan⁴ - Statws</caption> <thead> <tr> <th>Statws</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol</td> <td>57%</td> </tr> <tr> <td>Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio</td> <td>43%</td> </tr> </tbody> </table> </div> <div data-bbox="884 837 1310 1316"> <p>Statws holl nodweddion rhywogaethau a chynefinoedd GNG</p> <p>Statws</p> <table border="1"> <caption>Statws holl nodweddion rhywogaethau a chynefinoedd GNG - Statws</caption> <thead> <tr> <th>Statws</th> <th>Procent</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ffafriol</td> <td>40%</td> </tr> <tr> <td>Anffafriol adferol</td> <td>34%</td> </tr> <tr> <td>Anffafriol ac yn dirywio</td> <td>26%</td> </tr> </tbody> </table> </div> </div>		Statws	Procent	Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol	57%	Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio	43%	Statws	Procent	Ffafriol	40%	Anffafriol adferol	34%	Anffafriol ac yn dirywio	26%		
Statws	Procent																	
Pob nodwedd yn ffafriol neu anffafriol adferol	57%																	
Un neu fwy o nodweddion yn anffafriol ac yn dirywio	43%																	
Statws	Procent																	
Ffafriol	40%																	
Anffafriol adferol	34%																	
Anffafriol ac yn dirywio	26%																	

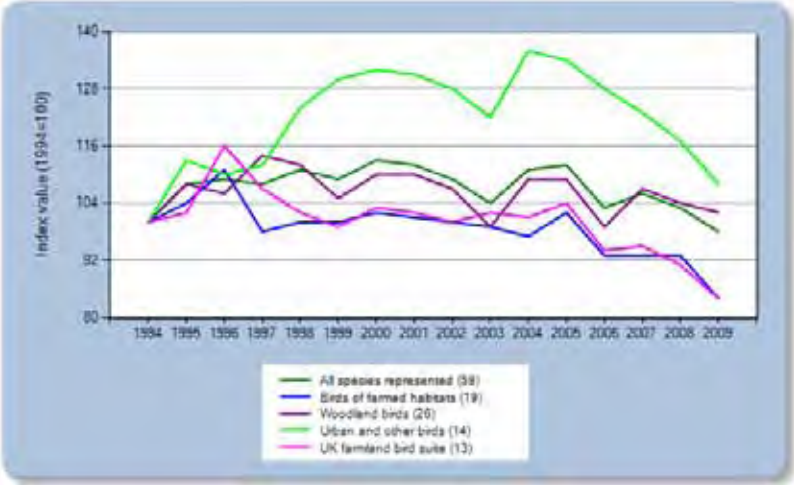
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd								
Bioamrywiaeth												
Gwarchodfeydd Natur Lleol	<p>Ceir 7 Gwarchodfa Natur Leol (GNL) yng Ngwynedd yn ymestyn dros ardal o tua 1700 hectar⁵:</p> <ul style="list-style-type: none"> • GNL Lôn Cob Bach • GNL Parc y Borth • GNL Pen y Banc • GNL Traeth Lafan • GNL Y Foryd • GNL Parc Dudley 		Bwlch Data									
Cynlluniau Gweithredu Bioamrywiaeth	<p>Natur Gwynedd yw Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth yr Awdurdod Lleol. Mae'r tablau isod yn dangos y rhywogaethau a'r cynefinoedd sydd â chynlluniau gweithredu wedi'u cynnwys yn Natur Gwynedd ynghyd â'u cyflwr presennol</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Rhywogaethau CGBLI</th> <th>Statws Presennol</th> <th>Wedi'i gynnwys yn Adran 74 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy?</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Dyfrgi</td> <td>Mae dyfrgwn wedi bod yn dychwelyd i nifer o ddalgylchoedd afonydd yng Ngwynedd yn y blynyddoedd diwethaf.</td> <td>Ydyw</td> </tr> <tr> <td>Bele'r Coed</td> <td>Ddim yn hysbys</td> <td>Nac ydyw</td> </tr> </tbody> </table>	Rhywogaethau CGBLI	Statws Presennol	Wedi'i gynnwys yn Adran 74 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy?	Dyfrgi	Mae dyfrgwn wedi bod yn dychwelyd i nifer o ddalgylchoedd afonydd yng Ngwynedd yn y blynyddoedd diwethaf.	Ydyw	Bele'r Coed	Ddim yn hysbys	Nac ydyw		<p>Crynodeb o brif ganlyniadau Rownd Adrodd Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig 2008:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mae partneriaethau Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth ar lefel y Deyrnas Unedig ac ar lefel leol yn parhau i ddarparu manteision i rai rhywogaethau a chynefinoedd â blaenoriaeth, gyda chyfradd y dirywiad yn arafu ac mewn rhai achosion wedi peidio neu wedi'i wrthdroi. Fodd bynnag, mae llawer o waith ar ôl i'w wneud. • Roedd 8 cynefin â blaenoriaeth (18%) a 40 rhywogaeth â blaenoriaeth (11%) yn cynyddu neu roedd yn debygol eu bod yn cynyddu. • Roedd 9 cynefin â blaenoriaeth (20%) a 144 rhywogaeth â blaenoriaeth (39%) yn sefydlog neu roedd yn debygol eu bod yn sefydlog.
Rhywogaethau CGBLI	Statws Presennol	Wedi'i gynnwys yn Adran 74 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy?										
Dyfrgi	Mae dyfrgwn wedi bod yn dychwelyd i nifer o ddalgylchoedd afonydd yng Ngwynedd yn y blynyddoedd diwethaf.	Ydyw										
Bele'r Coed	Ddim yn hysbys	Nac ydyw										

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	Ffwlbar	Yn hanesyddol mae Gwynedd yn gadarnle yng Nghymru ar gyfer y ffwlbar. Ymddengys y gallai fod dwysedd uchel ohonynt mewn rhai ardaloedd.	Nac ydyw	<ul style="list-style-type: none"> Roedd 19 cynefin â blaenoriaeth (42%) ac 88 rhywogaeth â blaenoriaeth (24%) yn dirywio neu roedd yn debygol eu bod yn dirywio ond mae cyfradd y dirywiad yn arafu i 9 cynefin (20%) a 28 rhywogaeth (8%). Adroddwyd bod 8 rhywogaeth wedi eu colli ers cyhoeddi Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth y Deyrnas Unedig ym 1994 a chredid bod 11 wedi eu colli cyn y dyddiad hwn. Adroddwyd ein bod yn gwybod mwy am anghenion cadwraeth cynefinoedd a rhywogaethau â blaenoriaeth o gymharu â 2002, ond bod bylchau o hyd yn ein monitro. Y tu hwnt i 2010, adnabuwyd bod y prif fylchau yn debygol o fod ar gyfer cynefinoedd morol, arfordirol a glaswelltir ac ar gyfer grwpiau o anifeiliaid di-asgwrn-cefn a phlanhigion. Roedd cynnydd ar dargedau yn gymysg. Ar gyfer y rhai hynny a oedd wedi'u hanelu at gynnal bioamrywiaeth (yr amserlen ar gyfer y rhain yw 2010), roedd 52% o'r targedau rhywogaethau wedi'u cyrraedd ac 17% heb eu cyflawni; o ran rhywogaethau, roedd 26% wedi'u cyrraedd a 30% heb eu cyflawni. Roedd y gweddill naill ai ddim yn hysbys neu heb gael eu hadrodd. O ran y targedau a oedd wedi'u hanelu at wneud gwelliannau, nid oedd cymaint o gynnydd â'r disgwyl wedi bod gyda'r
	Ysgyfarnog brown	Dosbarthiad ddim yn hysbys	Ydyw	
	Pathew Brown Golau	Ddim yn hysbys	Ydyw	
	Llygoden y Dŵr	Mae arolygon diweddar yn awgrymu ei bod yn debygol bod llygod y dŵr yn gyffredin trwy Wynedd.	Ydyw	
	Y Dylluan Wen	Mae'n debygol bod y dirywiad trwy'r Deyrnas Unedig wedi'i adlewyrchu yng Ngwynedd.	Nac ydyw	
	Ystlum Pedol Lleiaf	Ddim yn hysbys	Ydyw	
	Y Fran Goesgoch	Roedd parau yn trigo mewn 67 o safleoedd yn ACLI Gwynedd yn 2002 ac mae'r boblogaeth ar gynnydd ar hyn o bryd.	Nac ydyw	
	Torgoch yr Arctig	Ddim yn hysbys	Nac ydyw	
	Lamprai	Ddim yn hysbys	Nac ydyw	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	Salmonidau	Ceir dirywiad yng Ngwynedd yn nifer y brithyll ac eog mudol sy'n cael eu dal ond ymddengys fod y brithyll brown yn dal i gynnal niferoedd cyson.	Nac ydyw	<p>mwyafrif, ond gyda rhai rhywogaethau, megis y Pryf Cop y Fuwch Goch Gota, glöyn byw Glas Mawr ac Aderyn y Bwn, roedd y cynnydd yn drawiadol.</p> <ul style="list-style-type: none"> Roedd colli cynefin/ dirywiad cynefin (yn enwedig o ganlyniad i amaethyddiaeth, newidiadau mewn arferion rheoli neu ddatblygu seilwaith) a chynhesu byd-eang yn parhau i fod yn brif fgythiadau a adroddwyd ar gyfer y gyfran fwyaf o rywogaethau a chynefinoedd â blaenoriaeth⁶.
	Gwiber	Mae 11 ardal 10km ² lle ceir gwiberod oddi mewn i ACLI Gwynedd.	Nac ydyw	
	Brith y Gors	Amcangyfrifir fod y nythfeydd yng Nghymru a Lloegr yn diflannu ar gyfradd o ymhell dros 10% bob degawd.	Ydyw	
	Pryf lleidr cacynen	Cofnodion diweddar wedi'u cyfyngu i Cors Geirch.	Ydyw	
	Clychau'r Gog	Mae digonedd ohonynt yn lleol yng Ngwynedd.	Nac ydyw	
	Dŵr-lyriad arnofiol	Mae Gwynedd yn gadarnle ar gyfer dŵr-lyriad arnofiol yng Nghymru.	Ydyw	
	Cornchwiglen	Mae'r boblogaeth fridio wedi dirywio'n fawr yn y blynyddoedd diweddar.	Nac ydyw	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
	Cynefin Cynllun Gweithredu Bioamrywiaeth yr Awdurdod Lleol	Statws Presennol	Wedi'i gynnwys yn Adran 74 Deddf Cefn Gwlad a Hawliau Tramwy?	
	Coedwigoedd Derw yr Ucheldir	Amcangyfrifir mai cyfanswm arwynebedd y tir yn ACLI Gwynedd yw 1100 ha2. Ni wyddys a yw'r adnodd yn dirywio.	Ydyw	
	Coetir gwlyb	Amcangyfrifir mai cyfanswm arwynebedd y tir yn ACLI Gwynedd yw 1100 ha2.	Ydyw	
	Ymylon caeau â	Cyfran y tir â yn ACLI Gwynedd yw 3% o gyfanswm arwynebedd y tir. Mae priddoedd Pen Llŷn wedi'u graddio'n gyson.	Nac ydyw	
	Cloddiau	Mae cloddiau yn arbennig o nodweddiadol o Ben Llŷn.	Nac ydyw	
	Traethellau	Yn 2000 rhoddyd y dosbarthiad uchaf (A/da) i'r holl forydau yng Ngwynedd ar sail eu hansawdd biolegol.	Ydyw	
	Clogwyni a llethrau arforol	Mae gan Wynedd 107km o arfordir gyda chynefin clogwyni a llethrau arforol, ac mae cyfran fawr ohonynt yn cynnwys cynefinoedd a rhywogaethau pwysig.	Ydyw	
	Coridorau afonydd	Ddim yn hysbys	Nac ydyw	

Dangosydd	Data Cyfredol		Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth					
	Porfa Rhos	Mae gan ACLI Gwynedd dros 4% o adnodd Cymru. Mae dirywiad wedi bod mewn porfa rhos yng Ngwynedd ers y 1930au, gyda llawer ohono yn cael ei ddisodli gan borfa rhygwellt.	Nac ydyw		
Coetiroedd Hynafol	<p>Gwarchodfeydd Coetiroedd yn ACLI Gwynedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bryn Meurig • Coed Doctor • Coed y Nursery • Wern Mynach • Coedydd Orierton <p>Ceir ardaloedd eang o goetir hynafol lled-naturiol wedi'i adnabod oddi mewn i ACLI Gwynedd.</p>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Bioamrywiaeth				
Adar	<p>Mae'r data poblogaeth adar ar lefel Cymru gyfan.</p> <p>Digonedd tymor-byr o adar sy'n bridio'n eang yng Nghymru, 1994 i 2009⁷</p> 	<ul style="list-style-type: none"> • Yn gyffredinol, yng Nghymru, gwelodd 16.9% o rywogaethau gynydd a 42.7% ostyngiad yn eu hamrediad rhwng 1968-1972 ac 1988-1991. Fe arhosodd 40.3% ohonynt yn sefydlog. • Gwelodd dros hanner y rhywogaethau o adar o gynefinoedd wedi'u ffermio ostyngiad yn eu hamrediad dros y cyfnod o 20 mlynedd. 		

¹ JNCC Protected Sites

² WAG (July 2010) Cyflwr yr Amgylchedd (Edrychwyd ar hwn ar 06/04/11) Ar gael arlein: <http://wales.gov.uk/topics/statistics/headlines/environment2010/100722/?lang=en>

³ CCGC (Edrychwyd ar hwn ar 06/04/11) SoDdGAoedd yng Nghymru – Adroddiad Cyflwr Gwybodaeth Gyfredol ar gyfer Ebrill 2005 - Mawrth 2006

⁴ CCGC (Edrychwyd ar hwn ar 06/04/11) Gwarchodfeydd Natur Cenedlaethol yng Nghymru - Statws y GNC. Ar gael arlein: <http://www.ccw.gov.uk/landscape--wildlife/protecting-our-landscape/special-landscapes--sites/protected-landscapes/national-nature-reserves/nnr-report.aspx>

⁵ Cyngor Gwynedd

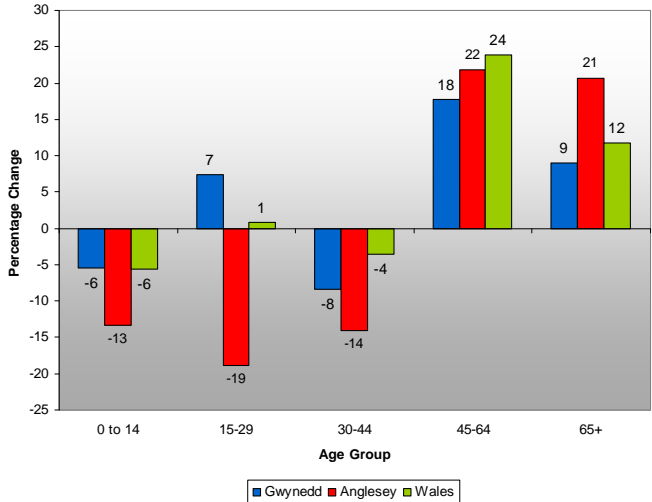
⁶ JNCC - The UK Biodiversity Action Plan: Highlights from the 2008 reporting round. Ar gael arlein: <http://jncc.defra.gov.uk/default.aspx?page=5398>

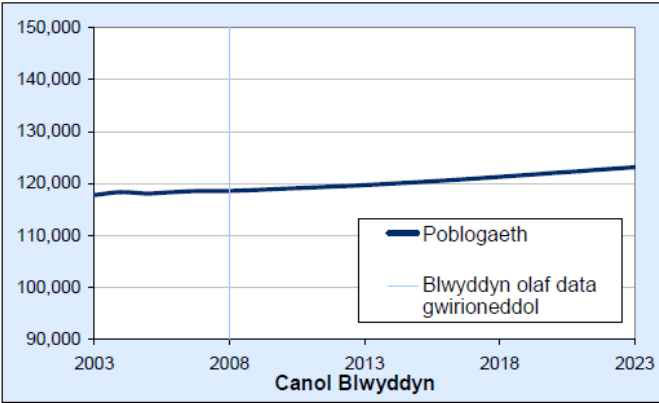
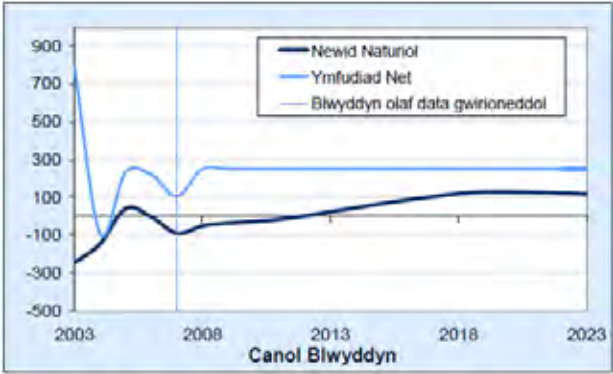
⁷ Llywodraeth Cynulliad Cymru <http://www.statswales.wales.gov.uk/TableViewer/document.aspx?ReportId=5759>

Cymunedau

Mae poblogaeth Gwynedd yn mynd yn hŷn, gyda llai o blant yn cael eu geni a mwy o bobl yn byw yn hŷn, ac mae hyn yn adlewyrchu'r patrwm cenedlaethol. Ers nifer o flynyddoedd, mae pryder wedi bod ynghylch pobl ifanc yn gadael gogledd orllewin Cymru, a dengys tystiolaeth fod hyn yn broblem sylweddol yn y sir. O ran iechyd, mae angen lleihau'r nifer o bobl sy'n dioddef o glefydau a chyflyrau megis pwysedd gwaed uchel. Mae Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru wedi dangos fod y mwyafrif o ardaloedd bychan Gwynedd yn llai difreintiedig na'r cyfartaledd i Gymru. Fodd bynnag, ceir mannau eithaf difreintiedig o fewn yr awdurdod, yn bennaf o ran tai a mynediad, yn enwedig yn ardaloedd mwyaf gwledig Penrhyn Llŷn. (Noder: cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol).

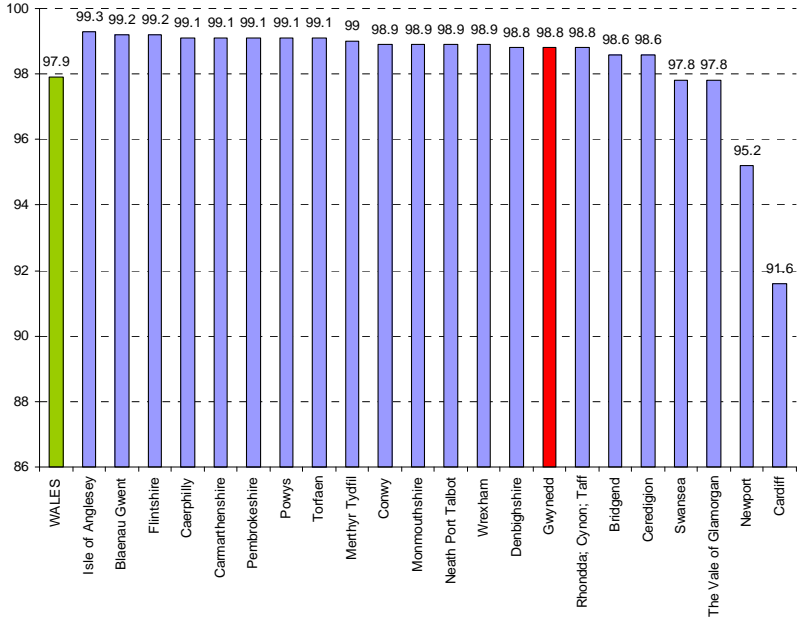
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Cymunedau																											
Cyfansoddiad y Boblogaeth, a Newid yn y Boblogaeth	<p>Yn 2001, cofnodwyd mai cyfanswm poblogaeth Gwynedd oedd 116,843, a chyda 47 person i bob cilomedr sgwâr, mae dwysedd poblogaeth y Sir yn llai na'r hyn ar gyfer Cymru gyfan (143 person i bob cilomedr sgwâr)¹.</p> <p style="text-align: center;">Amcangyfrifon Canol Blwyddyn o'r Boblogaeth – 2003 - 2009²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> <th>2008</th> <th>2009</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>117,200</td> <td>118,300</td> <td>118,100</td> <td>118,100</td> <td>118,400</td> <td>118,600</td> <td>118,800</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>2,918.2</td> <td>2,928.8</td> <td>2,943.5</td> <td>2,950.1</td> <td>2,961.9</td> <td>2,976.1</td> <td>2,990.1</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Pyramid Poblogaeth Gwynedd a'r DU yn ôl Oedran a Rhyw (2001)³</p>		2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	Gwynedd	117,200	118,300	118,100	118,100	118,400	118,600	118,800	Cymru	2,918.2	2,928.8	2,943.5	2,950.1	2,961.9	2,976.1	2,990.1	<p>Mae'r boblogaeth wedi cynyddu'n raddol yn ystod blynyddoedd diweddar. Rhwng 2003 a 2009, bu cynnydd o 1.3% ym mhoblogaeth yr awdurdod lleol, o gymharu â chynnydd o 2.4% yng Nghymru yn gyffredinol.</p>	<p>Effaith poblogaeth sy'n heneiddio yw y bydd cynnydd yn y nifer o unigolion sydd o oed pensiwn, a gostyngiad yn y nifer o bobl sydd o oed gweithio. Bydd hyn yn arwain at gynydd sylweddol yn y galw am ofal iechyd, gwasanaethau preswyl, pensiynau a gwasanaethau eraill a ddefnyddir gan yr henoed. Yn ei dro, bydd</p>
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009																				
Gwynedd	117,200	118,300	118,100	118,100	118,400	118,600	118,800																				
Cymru	2,918.2	2,928.8	2,943.5	2,950.1	2,961.9	2,976.1	2,990.1																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																								
Cymunedau																												
	<p>Poblogaeth yn ôl grŵp oedran yng Ngwynedd, Ynys Môn a Chymru - % y newid rhwng 1991 a 2009</p> <table border="1" data-bbox="600 435 1249 938"> <caption>Data for Population Change by Age Group (1991-2009)</caption> <thead> <tr> <th>Age Group</th> <th>Gwynedd (%)</th> <th>Anglesey (%)</th> <th>Wales (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0 to 14</td> <td>-6</td> <td>-13</td> <td>-6</td> </tr> <tr> <td>15-29</td> <td>7</td> <td>-19</td> <td>1</td> </tr> <tr> <td>30-44</td> <td>-8</td> <td>-14</td> <td>-4</td> </tr> <tr> <td>45-64</td> <td>18</td> <td>22</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>65+</td> <td>9</td> <td>21</td> <td>12</td> </tr> </tbody> </table> <p>Dengys Amcangyfrifon Canol Blwyddyn mis Mehefin 2009 fod 23.7% o boblogaeth sefydlog Gwynedd yn hŷn na 60/65 mlwydd oed (oed ymddeol) ac yn nawfed o'r brig o ran y canran o bobl yn y grŵp oedran hwn ymysg Awdurdodau Unedol Cymru. O gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol, mae cyfran ychydig yn is o boblogaeth Gwynedd yn y categori oed gweithio (grŵp oedran 16 – 59/64) – sef 58.7% o gymharu â 60% yng Nghymru Gyfan (Amcangyfrif Canol Blwyddyn 2009).</p>	Age Group	Gwynedd (%)	Anglesey (%)	Wales (%)	0 to 14	-6	-13	-6	15-29	7	-19	1	30-44	-8	-14	-4	45-64	18	22	24	65+	9	21	12	<p>Dengys tystiolaeth mewn astudiaeth o'r newid ym mhroffil oed trigolion Gwynedd yn ystod y cyfnod rhwng 1991 a 2001 bod y boblogaeth yn mynd yn hŷn. Bu cynnydd o 9% yn y gyfran o'r boblogaeth yng Ngwynedd sydd yn y grŵp oedran 65+ o gymharu â chynnydd o 12% yng Nghymru.</p> <p>Cymysg oedd y newid yng nghyfran y bobl ifanc, gyda gostyngiad o 6% yn y grŵp oedran 0-14 mlwydd oed, a chynnydd o 7% yn y grŵp oedran 15-29 mlwydd oed.</p>	<p>hyn yn darparu cyfleoedd cyflogaeth yn y meysydd hyn.</p>	
Age Group	Gwynedd (%)	Anglesey (%)	Wales (%)																									
0 to 14	-6	-13	-6																									
15-29	7	-19	1																									
30-44	-8	-14	-4																									
45-64	18	22	24																									
65+	9	21	12																									
<p>Rhagolygon Poblogaeth⁴</p>	<p>Yn ôl rhagolygon poblogaeth canol-2008 LICC, disgwylir i boblogaeth Gwynedd weld cynnydd o 4,600 (neu 3.9%) erbyn canol 2023. Y cynnydd hwn yn nhwf y boblogaeth erbyn canol 2023 yw'r chweched isaf ymysg holl awdurdodau lleol Cymru. Disgwylir i'r boblogaeth barhau i gynyddu yn ystod deng mlynedd olaf y cyfnod hwn, gan gyrraedd 126,000 erbyn canol 2023. Dengys y gwir ddata mwyaf diweddar fod mwy o farwolaethau nac o enedigaethau wedi bod yng Ngwynedd yn ystod y pum mlynedd yn arwain at ganol 2007/08, ar wahân i ychydig o newid naturiol positif a fu yn 2005/06. Yn ystod y cyfnod hwn, rhagwelir y bydd newid naturiol yn cynyddu yng Ngwynedd nes cyrraedd oddeutu 130 yn fwy o enedigaethau nac o</p>			<p>Os yw tueddiadau'r gorffennol yn parhau, bydd angen hwyluso datblygiad priodol</p>																								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p>farwolaethau yn 2019/20. O'r flwyddyn hon ymlaen, disgwylir i'r newid naturiol ostwng, nes ei fod yn negatiff tua diwedd y cyfnod hwn, oherwydd mwy o farwolaethau a gostyngiad yn y nifer o enedigaethau. Heb gael mewnfudo net cadarnhaol ar gyfer blynyddoedd olaf y cyfnod rhagweld, byddai poblogaeth Gwynedd yn gostwng.</p>	<p style="text-align: center;">Cyfanswm y Boblogaeth</p> <p style="text-align: center;">Newid Naturiol ac Ymfudo Net</p> 		<p>er mwyn diwallu anghenion y boblogaeth fwy a dylid ystyried hyfywdra gwasanaethau yn y dyfodol oherwydd twf yn y boblogaeth.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
Y newid yn y boblogaeth, blynyddoedd allweddol a grwpiau oedran allweddol				
	2008	2013	2018	2023
Plant	21,170	20,094	19,798	20,422
16-64 mlwydd oed	73,893	73,579	73,516	73,076
65 mlwydd oed a hŷn	23,527	26,040	27,976	29,671
Cyfanswm	118,590	119,713	121,290	123,170
<p>Disgwylir i boblogaeth Gwynedd weld cynnydd o 3.9% o ganol 2008 hyd ganol 2023. Mae'r cynnydd hwn yn bennaf oherwydd y cynnydd yn y nifer o bobl sy'n 65 mlwydd oed a hŷn, a disgwylir i'r grŵp oedran hwn weld cynnydd o 26.1% o 23,500 yng nghanol 2008 i 29,700 yng nghanol 2023. Mae'r cynnydd hwn yn y nifer o bobl hŷn yn ganlyniad i ddau ffactor; y cyntaf oherwydd disgwyliad oes uwch sy'n golygu fod mwy o bobl yn byw'n hwy, a'r ail yw bod y carfanau mwy yn heneiddio, megis y rhai a anwyd ar ôl yr Ail Ryfel Byd.</p> <p>Yn ystod y cyfnod rhagweld, disgwylir i'r gymhareb ddibyniaeth yng Ngwynedd gynyddu o oddeutu 610 ym mhob 1,000 o'r boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 mlwydd oed yng nghanol 2008 i 690 ym mhob 1,000 o'r boblogaeth sydd rhwng 16 a 64 mlwydd oed yng nghanol 2023. Mae hyn yn bennaf oherwydd cynnydd yn y nifer o bobl sy'n 65 mlwydd oed ac yn hŷn.</p> <p>Ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagweld, disgwylir i Wynedd weld:</p> <ul style="list-style-type: none"> • 5,290 o bobl o weddill y DU yn dod i'r awdurdod; • 5,140 o bobl yn gadael yr awdurdod i fynd i weddill y DU; • Mewnfudo mewnol net o 150 o bobl. <p>Pwyntiau Allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhagwelir y bydd y nifer o enedigaethau yng Ngwynedd yn gostwng i 1250 yn 2010/11 cyn cynyddu i 1,360 erbyn 2022/23. O'r pwynt hwn ymlaen, rhagwelir y bydd y nifer o enedigaethau yn gostwng am weddill y cyfnod rhagweld. • Rhagwelir y bydd y nifer o farwolaethau yng Ngwynedd yn gostwng hyd at 2018/19 gan gyrraedd 1,220 cyn cynyddu i 1,360 erbyn 2032/33. Digwydd y newid yn y ffigyrau marwolaeth oherwydd dau ffactor: yn gyntaf, rhagwelir i'r disgwyliad oes fod yn uwch (gan arwain at ostyngiad yn y nifer o farwolaethau yn ystod blynyddoedd cynnar y rhagolwg); ac yn ail, effaith garfanol, gan fod pobl yn byw yn hwy, bydd mwy o bobl hŷn yn y dyfodol. Rhagwelir y bydd y nifer o bobl hŷn yng Ngwynedd (65 mlwydd 				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p>oed a hŷn) yn cynyddu o 23,500 yng nghanol 2008 i 33,200 yng nghanol 2033. Mae gan y grwpiau oedran hŷn gyfradd farwolaeth uwch, sy'n arwain at ragweld mwy o farwolaethau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yn ystod y cyfnod rhagweld, rhagwelir y bydd newid naturiol yn cynyddu yng Ngwynedd gan gyrraedd 130 yn fwy o enedigaethau nac o farwolaethau yn 2019/20. O hyn ymlaen rhagwelir y bydd newid naturiol yn gostwng, ac yn negatiff erbyn diwedd y cyfnod rhagweld, oherwydd mwy o farwolaethau a llai o enedigaethau. 250 yw'r mewnfudo net ar gyfer pob blwyddyn o'r cyfnod rhagweld yng Ngwynedd. • Felly, erbyn diwedd y cyfnod rhagweld, mae'r newid net yng Ngwynedd yn gostwng yn raddol oherwydd bod y newid naturiol yn gynyddol negatiff, sy'n golygu fod y boblogaeth yn cynyddu ar raddfa arafach. <p>Rhagwelir y bydd y nifer o bobl sy'n 65 mlwydd oed ac yn hŷn yn gweld cynnydd o 41% yng Ngwynedd erbyn 2033, gan gynyddu'n barhaus drwy gydol y cyfnod rhagweld.</p>			
Ethnigrwydd⁵	<p>Yn 2001, roedd 1.2 % o boblogaeth Gwynedd wedi'u categorio fel grwpiau ethnig heb fod yn wyn o gymharu â 2.1% ar gyfer Cymru gyfan. O'r grwpiau ethnig hyn, y rhai hynny o gefndir cymysg yw'r grŵp mwyaf blaenllaw (34.7%), a'r grŵp ethnig Du neu Du Prydeinig yw'r un lleiaf blaenllaw (8.6%)⁴.</p>			<p>Yr angen i hwyluso datblygiad sy'n ystyried pob rhan o'r gymuned.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																								
Cymunedau																																																												
	<p style="text-align: center;">Canran o bobl wyn yn ôl awdurdod lleol</p> <table border="1" data-bbox="526 406 1321 1029"> <caption>Data for Canran o bobl wyn yn ôl awdurdod lleol</caption> <thead> <tr> <th>Awdurdod Lleol</th> <th>Canran (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>WALES</td><td>97.9</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>99.3</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>99.2</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>99.2</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>99.1</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>91.6</td></tr> <tr><td>Cardiff North</td><td>95.2</td></tr> <tr><td>Cardiff South</td><td>95.2</td></tr> <tr><td>Cardiff West</td><td>95.2</td></tr> <tr><td>Caerthenshire</td><td>99.1</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>99.1</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>99.1</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>99.1</td></tr> <tr><td>Menthyr Tydfil</td><td>99.0</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>98.9</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>98.9</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>98.9</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>98.9</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>98.8</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>98.8</td></tr> <tr><td>Rhondda, Cynon, Taff</td><td>98.8</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>98.6</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>98.6</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>97.8</td></tr> <tr><td>The Vale of Glamorgan</td><td>97.8</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>95.2</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>91.6</td></tr> </tbody> </table>		Awdurdod Lleol	Canran (%)	WALES	97.9	Isle of Anglesey	99.3	Blaenau Gwent	99.2	Flintshire	99.2	Caerphilly	99.1	Cardiff	91.6	Cardiff North	95.2	Cardiff South	95.2	Cardiff West	95.2	Caerthenshire	99.1	Pembrokeshire	99.1	Powys	99.1	Torfaen	99.1	Menthyr Tydfil	99.0	Conwy	98.9	Monmouthshire	98.9	Neath Port Talbot	98.9	Wrexham	98.9	Denbighshire	98.8	Gwynedd	98.8	Rhondda, Cynon, Taff	98.8	Bridgend	98.6	Ceredigion	98.6	Swansea	97.8	The Vale of Glamorgan	97.8	Newport	95.2	Cardiff	91.6		
Awdurdod Lleol	Canran (%)																																																											
WALES	97.9																																																											
Isle of Anglesey	99.3																																																											
Blaenau Gwent	99.2																																																											
Flintshire	99.2																																																											
Caerphilly	99.1																																																											
Cardiff	91.6																																																											
Cardiff North	95.2																																																											
Cardiff South	95.2																																																											
Cardiff West	95.2																																																											
Caerthenshire	99.1																																																											
Pembrokeshire	99.1																																																											
Powys	99.1																																																											
Torfaen	99.1																																																											
Menthyr Tydfil	99.0																																																											
Conwy	98.9																																																											
Monmouthshire	98.9																																																											
Neath Port Talbot	98.9																																																											
Wrexham	98.9																																																											
Denbighshire	98.8																																																											
Gwynedd	98.8																																																											
Rhondda, Cynon, Taff	98.8																																																											
Bridgend	98.6																																																											
Ceredigion	98.6																																																											
Swansea	97.8																																																											
The Vale of Glamorgan	97.8																																																											
Newport	95.2																																																											
Cardiff	91.6																																																											
Ymfudo⁶	<p>Mae pobl yn symud i Wynedd, ac o'r Sir yn gyson am amryw o resymau. Mae gwaith, astudio, ymddeol a chysylltiadau teuluol yn rhesymau pam fod pobl yn symud o un lleoliad i'r llall.</p> <p>O fewn rhanbarth gogledd Cymru, rhwng canol 1999 a chanol 2004, gwelodd Conwy'r nifer uchaf o fewnfudo net, 27.7%, ac yn Ynys Môn y gwelwyd y mewnfudiad isaf (7.5%). Roedd gan Gonwy (32) a Sir Ddinbych (31) y gyfradd fewnlif uchaf. Roedd y gyfradd all-lif uchaf yng Ngwynedd (24), a Chonwy a Sir Ddinbych yn agos wedyn (23 yn y ddwy Sir). Roedd y gyfradd all-lif uchaf yng Ngwynedd (24), a Chonwy a Sir Ddinbych yn agos y tu ôl iddi (23 yn y ddwy sir).</p>			<p>Bydd graddfa a natur mewnfudo ac allfudo yn effeithio ar strwythur poblogaeth y sir. Mae yna angen parhaus i ymdrin â'r broblem o bobl ifanc yn gadael y Sir a dylid</p>																																																								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																						
Cymunedau																																																										
	<p>Cyfartaledd blynyddol symudiadau ymfudo rhwng yr awdurdodau lleol â Lloegr, yn ôl awdurdod lleol, pob blwyddyn, yn seiliedig ar amcangyfrifon rhwng canol 1999 a chanol 2004 (miloedd).</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Rhanbarth</th> <th colspan="3">Cyfartaledd</th> <th colspan="2">Cyfradd (pob 1000 o'r boblogaeth)</th> </tr> <tr> <th>Mewnlifiad</th> <th>All-lifiad</th> <th>Net</th> <th>Mewnlifiad</th> <th>All-lifiad</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>1.5</td> <td>1.2</td> <td>0.3</td> <td>22</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>3.5</td> <td>2.8</td> <td>0.6</td> <td>29</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>3.5</td> <td>2.5</td> <td>1.0</td> <td>32</td> <td>23</td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>2.9</td> <td>2.1</td> <td>0.8</td> <td>31</td> <td>23</td> </tr> <tr> <td>Sir y Fflint</td> <td>3.7</td> <td>3.1</td> <td>0.7</td> <td>25</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td>Wrecsam</td> <td>2.7</td> <td>2.3</td> <td>0.4</td> <td>21</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>Gogledd Cymru</td> <td>17.7</td> <td>14.0</td> <td>3.7</td> <td>27</td> <td>21</td> </tr> </tbody> </table>			Rhanbarth	Cyfartaledd			Cyfradd (pob 1000 o'r boblogaeth)		Mewnlifiad	All-lifiad	Net	Mewnlifiad	All-lifiad	Ynys Môn	1.5	1.2	0.3	22	18	Gwynedd	3.5	2.8	0.6	29	24	Conwy	3.5	2.5	1.0	32	23	Sir Ddinbych	2.9	2.1	0.8	31	23	Sir y Fflint	3.7	3.1	0.7	25	21	Wrecsam	2.7	2.3	0.4	21	18	Gogledd Cymru	17.7	14.0	3.7	27	21		<p>ystyried yr effaith a gaiff colli pobl sydd o oed gweithio ar yr economi leol.</p>
Rhanbarth	Cyfartaledd				Cyfradd (pob 1000 o'r boblogaeth)																																																					
	Mewnlifiad	All-lifiad	Net	Mewnlifiad	All-lifiad																																																					
Ynys Môn	1.5	1.2	0.3	22	18																																																					
Gwynedd	3.5	2.8	0.6	29	24																																																					
Conwy	3.5	2.5	1.0	32	23																																																					
Sir Ddinbych	2.9	2.1	0.8	31	23																																																					
Sir y Fflint	3.7	3.1	0.7	25	21																																																					
Wrecsam	2.7	2.3	0.4	21	18																																																					
Gogledd Cymru	17.7	14.0	3.7	27	21																																																					
	<p>Bydd graddfa a natur mewnfudo ac allfudo yn effeithio ar strwythur poblogaeth y sir. Ers nifer o flynyddoedd, mae pryder wedi bod ynghylch pobl ifanc yn gadael gogledd orllewin Cymru, ac mae nifer o fentrau economaidd a chymdeithasol wedi bod yn ceisio cadw pobl ifanc yn yr ardal ac i annog y rhai hynny sydd wedi gadael i ddychwelyd yn ôl i'r ardal. Dengys y ffigwr isod fod nifer sylweddol o bobl ifanc rhwng 20 a 29 mlwydd oed wedi gadael Gwynedd yn ystod y flwyddyn hyd at fis Mehefin 2009, tra bod mewnfudo yn uwch nag allfudo ar gyfer y categori 45-64 mlwydd oed. Mae'n debyg mae'r rheswm am y mewnlifiad uchel o bobl 15-19 mlwydd oed yw'r myfyrwyr sy'n astudio yn y Sir.</p>																																																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																														
Cymunedau																																																		
	Symudiadau Gros a net yn ôl grŵp oedran (hyd at fis Mehefin 2009)																																																	
	<table border="1"> <caption>Data for Symudiadau Gros a net yn ôl grŵp oedran (hyd at fis Mehefin 2009)</caption> <thead> <tr> <th>Grŵp Oedran</th> <th>Balans Net (miloedd)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>0-4</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>5-9</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>10-14</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>0-14</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>15-19</td><td>0.90</td></tr> <tr><td>20-24</td><td>-0.50</td></tr> <tr><td>25-29</td><td>-0.20</td></tr> <tr><td>15-29</td><td>0.20</td></tr> <tr><td>30-34</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>35-39</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>40-44</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>30-44</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>45-49</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>50-54</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>55-59</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>45-59</td><td>0.10</td></tr> <tr><td>60-64</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>45-64</td><td>0.10</td></tr> <tr><td>65-69</td><td>-0.05</td></tr> <tr><td>65-69</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>70-74</td><td>0.00</td></tr> <tr><td>75+</td><td>-0.05</td></tr> </tbody> </table>			Grŵp Oedran	Balans Net (miloedd)	0-4	0.00	5-9	0.00	10-14	0.00	0-14	0.00	15-19	0.90	20-24	-0.50	25-29	-0.20	15-29	0.20	30-34	0.00	35-39	0.00	40-44	0.00	30-44	0.00	45-49	0.00	50-54	0.00	55-59	0.00	45-59	0.10	60-64	0.00	45-64	0.10	65-69	-0.05	65-69	0.00	70-74	0.00	75+	-0.05	
Grŵp Oedran	Balans Net (miloedd)																																																	
0-4	0.00																																																	
5-9	0.00																																																	
10-14	0.00																																																	
0-14	0.00																																																	
15-19	0.90																																																	
20-24	-0.50																																																	
25-29	-0.20																																																	
15-29	0.20																																																	
30-34	0.00																																																	
35-39	0.00																																																	
40-44	0.00																																																	
30-44	0.00																																																	
45-49	0.00																																																	
50-54	0.00																																																	
55-59	0.00																																																	
45-59	0.10																																																	
60-64	0.00																																																	
45-64	0.10																																																	
65-69	-0.05																																																	
65-69	0.00																																																	
70-74	0.00																																																	
75+	-0.05																																																	
Iechyd Cyffredinol	<p>Yn 2001, disgrifiodd 69.2% o boblogaeth Gwynedd eu hiechyd fel 'da', sy'n well na'r gyfradd iechyd 'da' ar gyfer Cymru, sef 65.1% ac yn uwch na phob Awdurdod Unedol yng Nghymru.⁷</p> <p>Disgrifiodd 9.5% o boblogaeth Gwynedd eu hiechyd fel 'ddim yn dda', o gymharu â 12.5% o boblogaeth Cymru.</p> <p style="text-align: center;">Iechyd Cyffredinol (2001)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2"></th> <th colspan="2">Iechyd da</th> <th colspan="2">Iechyd gweddol dda</th> <th colspan="2">Iechyd Ddim yn Dda</th> </tr> <tr> <th>Pawb</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>116,843</td> <td>80,910</td> <td>69.2</td> <td>24,781</td> <td>21.2</td> <td>11,152</td> <td>9.5</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>2,903,085</td> <td>1,888,849</td> <td>65.1</td> <td>652,769</td> <td>22.5</td> <td>361,467</td> <td>12.5</td> </tr> </tbody> </table>			Iechyd da		Iechyd gweddol dda		Iechyd Ddim yn Dda		Pawb	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%	Gwynedd	116,843	80,910	69.2	24,781	21.2	11,152	9.5	Cymru	2,903,085	1,888,849	65.1	652,769	22.5	361,467	12.5		Mae angen cynnal iechyd a lles cyffredinol trigolion ac annog byw'n iach i leihau'r nifer o achosion o bwysedd gwaed uchel a salwch resbiradol.																
	Iechyd da			Iechyd gweddol dda		Iechyd Ddim yn Dda																																												
	Pawb	Nifer	%	Nifer	%	Nifer	%																																											
Gwynedd	116,843	80,910	69.2	24,781	21.2	11,152	9.5																																											
Cymru	2,903,085	1,888,849	65.1	652,769	22.5	361,467	12.5																																											

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																												
Cymunedau																																
	<p align="center">Iechyd Cyffredinol yn ôl Ward (2001)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Pawb</th> <th>% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'da'</th> <th>% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'ddim yn dda'</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uchaf</td> <td>Bethel (78.2)</td> <td>Llanbedrog (14.5)</td> </tr> <tr> <td>Ail Uchaf</td> <td>Cwm y Glo (76.9)</td> <td>Talysarn (13.9)</td> </tr> <tr> <td>Trydydd Uchaf</td> <td>Llandderfel (75.9)</td> <td>Hirael (13.3)</td> </tr> <tr> <td>Trydydd Isaf</td> <td>Dyffryn Arduwy (60)</td> <td>Llanuwchllyn (5.6)</td> </tr> <tr> <td>Ail isaf</td> <td>Tywyn (59.8)</td> <td>Menai Bangor (5.3)</td> </tr> <tr> <td>Isaf</td> <td>Llanbedrog (56.2)</td> <td>Bethel (4.8)</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>69.3</td> <td>9.5</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>65.1</td> <td>12.5</td> </tr> </tbody> </table>		Pawb	% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'da'	% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'ddim yn dda'	Uchaf	Bethel (78.2)	Llanbedrog (14.5)	Ail Uchaf	Cwm y Glo (76.9)	Talysarn (13.9)	Trydydd Uchaf	Llandderfel (75.9)	Hirael (13.3)	Trydydd Isaf	Dyffryn Arduwy (60)	Llanuwchllyn (5.6)	Ail isaf	Tywyn (59.8)	Menai Bangor (5.3)	Isaf	Llanbedrog (56.2)	Bethel (4.8)	Gwynedd	69.3	9.5	Cymru	65.1	12.5			
Pawb	% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'da'	% y bobl a ddisgrifiodd eu hiechyd fel 'ddim yn dda'																														
Uchaf	Bethel (78.2)	Llanbedrog (14.5)																														
Ail Uchaf	Cwm y Glo (76.9)	Talysarn (13.9)																														
Trydydd Uchaf	Llandderfel (75.9)	Hirael (13.3)																														
Trydydd Isaf	Dyffryn Arduwy (60)	Llanuwchllyn (5.6)																														
Ail isaf	Tywyn (59.8)	Menai Bangor (5.3)																														
Isaf	Llanbedrog (56.2)	Bethel (4.8)																														
Gwynedd	69.3	9.5																														
Cymru	65.1	12.5																														
Salwch Cyfyngus Hirdymor⁸	<p>Yn 2001, roedd gan 24,122 o bobl (20.6% o gyfanswm poblogaeth Gwynedd) rhyw fath o salwch cyfyngus hirdymor (y pedwerydd o'r gwaelod o bob awdurdod unedol yng Ngwynedd, ac ychydig yn is na'r ffigur ar gyfer Cymru gyfan, sef 23.3%)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="6">Salwch cyfyngus hirdymor (2001)</th> </tr> <tr> <th colspan="2" rowspan="2">Pawb</th> <th colspan="2">Â salwch cyfyngus tymor hir</th> <th colspan="2">Ddim â salwch cyfyngus tymor hir</th> </tr> <tr> <th>Nifer</th> <th>%</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>116,843</td> <td>24,122</td> <td>20.6</td> <td>92,721</td> <td>79.4</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>2,903,085</td> <td>675,662</td> <td>23.3</td> <td>2,227,423</td> <td>76.7</td> </tr> </tbody> </table>		Salwch cyfyngus hirdymor (2001)						Pawb		Â salwch cyfyngus tymor hir		Ddim â salwch cyfyngus tymor hir		Nifer	%	Nifer	%	Gwynedd	116,843	24,122	20.6	92,721	79.4	Cymru	2,903,085	675,662	23.3	2,227,423	76.7	Yn 1991, roedd gan 13.9% o boblogaeth Gwynedd salwch cyfyngus hirdymor. Erbyn 2001, roedd y ffigur hwn wedi cynyddu i 20.1%. Yn fwy na thebyg, mae'r gwahaniaethau yn adlewyrchu'r gwahanol agweddau neu ganfyddiadau o salwch/iechyd.	
Salwch cyfyngus hirdymor (2001)																																
Pawb		Â salwch cyfyngus tymor hir		Ddim â salwch cyfyngus tymor hir																												
		Nifer	%	Nifer	%																											
Gwynedd	116,843	24,122	20.6	92,721	79.4																											
Cymru	2,903,085	675,662	23.3	2,227,423	76.7																											

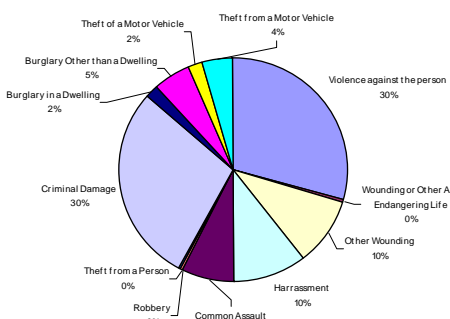
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																								
Cymunedau																																																																												
	<p style="text-align: center;">Salwch cyfyngus hirdymor yn ôl Awdurdod Unedol (2001)</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; margin-top: 10px;"> <thead> <tr> <th>Awdurdod Unedol</th> <th>% with a LLTI</th> <th>% without a LLTI</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Wrexham</td><td>21.5</td><td>78.5</td></tr> <tr><td>The Vale of Glamorgan</td><td>19.9</td><td>80.1</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>24.8</td><td>75.2</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>24.7</td><td>75.3</td></tr> <tr><td>Rhondda; Cynon; Taff</td><td>27.2</td><td>72.8</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>20.4</td><td>79.6</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>22.3</td><td>77.7</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>21.6</td><td>78.4</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>29.4</td><td>70.6</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>19.1</td><td>80.9</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>30</td><td>70</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>22.4</td><td>77.6</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>25.6</td><td>74.4</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>19.2</td><td>80.8</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>23.4</td><td>76.6</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>23.5</td><td>76.5</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>20.7</td><td>79.3</td></tr> <tr><td>Carmarthenshire</td><td>26.3</td><td>73.7</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>18.8</td><td>81.2</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>26.3</td><td>73.7</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>25</td><td>75</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>28.3</td><td>71.7</td></tr> <tr><td>Wales</td><td>23.3</td><td>76.7</td></tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center; margin-top: 10px;"> ■ % with a LLTI ■ % without a LLTI </p>		Awdurdod Unedol	% with a LLTI	% without a LLTI	Wrexham	21.5	78.5	The Vale of Glamorgan	19.9	80.1	Torfaen	24.8	75.2	Swansea	24.7	75.3	Rhondda; Cynon; Taff	27.2	72.8	Powys	20.4	79.6	Pembrokeshire	22.3	77.7	Newport	21.6	78.4	Neath Port Talbot	29.4	70.6	Monmouthshire	19.1	80.9	Merthyr Tydfil	30	70	Isle of Anglesey	22.4	77.6	Gwynedd	25.6	74.4	Flintshire	19.2	80.8	Denbighshire	23.4	76.6	Conwy	23.5	76.5	Ceredigion	20.7	79.3	Carmarthenshire	26.3	73.7	Cardiff	18.8	81.2	Caerphilly	26.3	73.7	Bridgend	25	75	Blaenau Gwent	28.3	71.7	Wales	23.3	76.7		
Awdurdod Unedol	% with a LLTI	% without a LLTI																																																																										
Wrexham	21.5	78.5																																																																										
The Vale of Glamorgan	19.9	80.1																																																																										
Torfaen	24.8	75.2																																																																										
Swansea	24.7	75.3																																																																										
Rhondda; Cynon; Taff	27.2	72.8																																																																										
Powys	20.4	79.6																																																																										
Pembrokeshire	22.3	77.7																																																																										
Newport	21.6	78.4																																																																										
Neath Port Talbot	29.4	70.6																																																																										
Monmouthshire	19.1	80.9																																																																										
Merthyr Tydfil	30	70																																																																										
Isle of Anglesey	22.4	77.6																																																																										
Gwynedd	25.6	74.4																																																																										
Flintshire	19.2	80.8																																																																										
Denbighshire	23.4	76.6																																																																										
Conwy	23.5	76.5																																																																										
Ceredigion	20.7	79.3																																																																										
Carmarthenshire	26.3	73.7																																																																										
Cardiff	18.8	81.2																																																																										
Caerphilly	26.3	73.7																																																																										
Bridgend	25	75																																																																										
Blaenau Gwent	28.3	71.7																																																																										
Wales	23.3	76.7																																																																										
	<p>Roedd gan 13 o wardiau Gwynedd ganran oedd yn uwch na'r cyfartaledd i Gymru. Y bedair ward yng Ngwynedd oedd â'r cyfraddau uchaf o Salwch Cyfyngus Hirdymor oedd Llanbedrog (31%), Talysarn (26.4%), Cadnant Caernarfon (26%) a Phenygroes (25.6%).</p>																																																																											

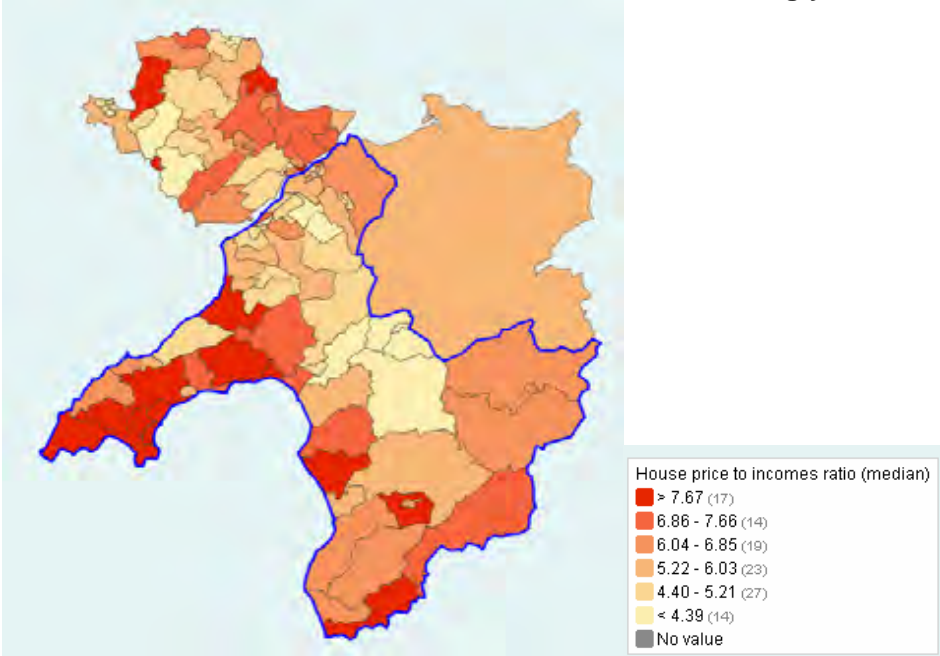
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																								
Cymunedau																																												
Disgwyliad Oes	Disgwyliad Oes⁹																																											
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th colspan="2">1991-1993</th> <th colspan="2">1995-1997</th> <th colspan="2">1999-2001</th> <th colspan="2">2003-2005</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Gwryw</th> <th>Benyw</th> <th>Gwryw</th> <th>Benyw</th> <th>Gwryw</th> <th>Benyw</th> <th>Gwryw</th> <th>Benyw</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>73.6</td> <td>79.7</td> <td>75.1</td> <td>80.4</td> <td>76.0</td> <td>80.9</td> <td>76.9</td> <td>81.0</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>73.3</td> <td>78.8</td> <td>73.8</td> <td>79.1</td> <td>74.8</td> <td>79.8</td> <td>76.2</td> <td>80.6</td> </tr> </tbody> </table>									1991-1993		1995-1997		1999-2001		2003-2005			Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwynedd	73.6	79.7	75.1	80.4	76.0	80.9	76.9	81.0	Cymru	73.3	78.8	73.8	79.1	74.8	79.8	76.2	80.6
	1991-1993		1995-1997		1999-2001		2003-2005																																					
	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw	Gwryw	Benyw																																				
Gwynedd	73.6	79.7	75.1	80.4	76.0	80.9	76.9	81.0																																				
Cymru	73.3	78.8	73.8	79.1	74.8	79.8	76.2	80.6																																				
	<p>Ar y cyfan, ar gyfer dynion a merched, mae disgwyliad oes wedi cynyddu'n raddol ers 1991.</p> <p>Yn ystod 2003-2005, o ran disgwyliad oes, Gwynedd oedd y bedwaredd raddfa uchaf ar gyfer dynion a merched yng Nghymru.</p> <p>Rhwng 2003 a 2005, roedd disgwyliad oes yng Ngwynedd yn uwch na'r hyn ar gyfer Cymru, a Chymru a Lloegr gyda'i gilydd.</p>																																											
Iechyd	<p>Mae gan Wunedd gyfradd gancr uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (418 o bob 100,000 o gymharu â 410 yng Nghymru rhwng 2004 a 2006)¹⁰.</p>			<p>Mae gan Wunedd gyfradd gancr sy'n uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae'r sir yn perfformio un ai cystal â Chymru, neu'n well, o ran nifer yr achosion o afiechydon nodedig eraill.</p>		<p>Mae'r gyfran o drigolion sydd â rhyw fath o gyflwr/salwch yn broblem. Mae angen cynnal iechyd a lles cyffredinol y trigolion a'u hannog i fyw'n iachach.</p>																																						

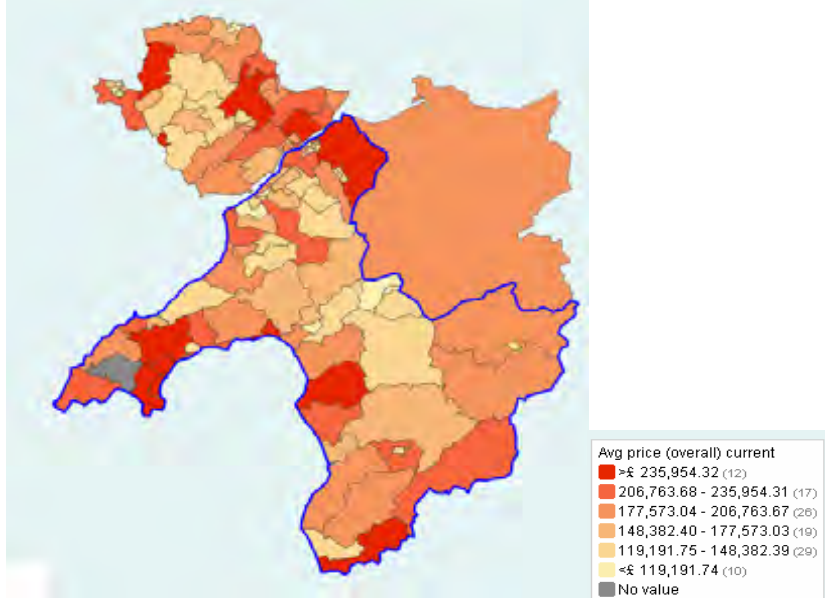
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																																								
Cymunedau																																																																																																																																												
	<p>Gwynedd – oedolion sydd wedi adrodd am salwch allweddol, ffordd o fyw sy'n gysylltiedig ag iechyd neu ddefnyddio gwasanaeth¹¹</p> <p><i>Per cent</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Observed</th> <th>Age-standardised</th> <th>Wales</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td colspan="4">Health status and illnesses</td> </tr> <tr> <td>Currently being treated for:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> High blood pressure</td> <td>21</td> <td>19</td> <td>20</td> </tr> <tr> <td> Any heart condition excluding high blood pressure (a)</td> <td>10</td> <td>9</td> <td>9</td> </tr> <tr> <td> Any respiratory illness</td> <td>11</td> <td>10</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td> Any mental illness</td> <td>8</td> <td>8</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td> Arthritis</td> <td>11</td> <td>10</td> <td>13</td> </tr> <tr> <td> Diabetes</td> <td>8</td> <td>5</td> <td>8</td> </tr> <tr> <td>Have a limiting long-term illness (b)</td> <td>28</td> <td>24</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>SF-36 (higher score means better health):</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Physical component summary score</td> <td>48.7</td> <td>49.2</td> <td>48.8</td> </tr> <tr> <td> Mental component summary score</td> <td>50.7</td> <td>50.7</td> <td>49.8</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Health-related lifestyle</td> </tr> <tr> <td>Smoker (c)</td> <td>24</td> <td>25</td> <td>24</td> </tr> <tr> <td>Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors</td> <td>19</td> <td>20</td> <td>22</td> </tr> <tr> <td>Consumption of alcohol: above guidelines (d)</td> <td>48</td> <td>47</td> <td>45</td> </tr> <tr> <td>Consumption of alcohol: binge (d)</td> <td>28</td> <td>29</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)</td> <td>42</td> <td>42</td> <td>36</td> </tr> <tr> <td>Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)</td> <td>34</td> <td>34</td> <td>29</td> </tr> <tr> <td>Overweight or obese (g)</td> <td>58</td> <td>57</td> <td>57</td> </tr> <tr> <td>Obese (h)</td> <td>20</td> <td>19</td> <td>21</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Health service use</td> </tr> <tr> <td>Family doctor (GP) in the past two weeks</td> <td>20</td> <td>19</td> <td>18</td> </tr> <tr> <td>In the past three months:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>5</td> </tr> <tr> <td>In the past twelve months:</td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td> In hospital as an inpatient</td> <td>10</td> <td>10</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td> Outpatients</td> <td>31</td> <td>30</td> <td>32</td> </tr> <tr> <td> Pharmacist</td> <td>88</td> <td>88</td> <td>70</td> </tr> <tr> <td> Dentist</td> <td>72</td> <td>72</td> <td>70</td> </tr> <tr> <td> Optician</td> <td>47</td> <td>45</td> <td>49</td> </tr> <tr> <td colspan="4">Unweighted base (i)</td> </tr> <tr> <td> All aged 16+</td> <td>1,262</td> <td>1,262</td> <td>29,331</td> </tr> </tbody> </table>			Observed	Age-standardised	Wales	Health status and illnesses				Currently being treated for:				High blood pressure	21	19	20	Any heart condition excluding high blood pressure (a)	10	9	9	Any respiratory illness	11	10	13	Any mental illness	8	8	10	Arthritis	11	10	13	Diabetes	8	5	8	Have a limiting long-term illness (b)	28	24	27	SF-36 (higher score means better health):				Physical component summary score	48.7	49.2	48.8	Mental component summary score	50.7	50.7	49.8	Health-related lifestyle				Smoker (c)	24	25	24	Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors	19	20	22	Consumption of alcohol: above guidelines (d)	48	47	45	Consumption of alcohol: binge (d)	28	29	28	Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)	42	42	36	Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)	34	34	29	Overweight or obese (g)	58	57	57	Obese (h)	20	19	21	Health service use				Family doctor (GP) in the past two weeks	20	19	18	In the past three months:				Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty	4	4	5	In the past twelve months:				In hospital as an inpatient	10	10	10	Outpatients	31	30	32	Pharmacist	88	88	70	Dentist	72	72	70	Optician	47	45	49	Unweighted base (i)				All aged 16+	1,262	1,262	29,331		
	Observed	Age-standardised	Wales																																																																																																																																									
Health status and illnesses																																																																																																																																												
Currently being treated for:																																																																																																																																												
High blood pressure	21	19	20																																																																																																																																									
Any heart condition excluding high blood pressure (a)	10	9	9																																																																																																																																									
Any respiratory illness	11	10	13																																																																																																																																									
Any mental illness	8	8	10																																																																																																																																									
Arthritis	11	10	13																																																																																																																																									
Diabetes	8	5	8																																																																																																																																									
Have a limiting long-term illness (b)	28	24	27																																																																																																																																									
SF-36 (higher score means better health):																																																																																																																																												
Physical component summary score	48.7	49.2	48.8																																																																																																																																									
Mental component summary score	50.7	50.7	49.8																																																																																																																																									
Health-related lifestyle																																																																																																																																												
Smoker (c)	24	25	24																																																																																																																																									
Non-smoking adults regularly exposed to passive smoke indoors	19	20	22																																																																																																																																									
Consumption of alcohol: above guidelines (d)	48	47	45																																																																																																																																									
Consumption of alcohol: binge (d)	28	29	28																																																																																																																																									
Consumption of fruit and vegetables: meets guidelines (e)	42	42	36																																																																																																																																									
Exercise or physical activity done: meets guidelines (f)	34	34	29																																																																																																																																									
Overweight or obese (g)	58	57	57																																																																																																																																									
Obese (h)	20	19	21																																																																																																																																									
Health service use																																																																																																																																												
Family doctor (GP) in the past two weeks	20	19	18																																																																																																																																									
In the past three months:																																																																																																																																												
Accident, injury or poisoning needing hospital treatment or a visit to casualty	4	4	5																																																																																																																																									
In the past twelve months:																																																																																																																																												
In hospital as an inpatient	10	10	10																																																																																																																																									
Outpatients	31	30	32																																																																																																																																									
Pharmacist	88	88	70																																																																																																																																									
Dentist	72	72	70																																																																																																																																									
Optician	47	45	49																																																																																																																																									
Unweighted base (i)																																																																																																																																												
All aged 16+	1,262	1,262	29,331																																																																																																																																									
	(a) Yn cynnwys y rhai a ddywedodd eu bod wedi derbyn triniaeth yn dilyn trawiad ar y galon.																																																																																																																																											

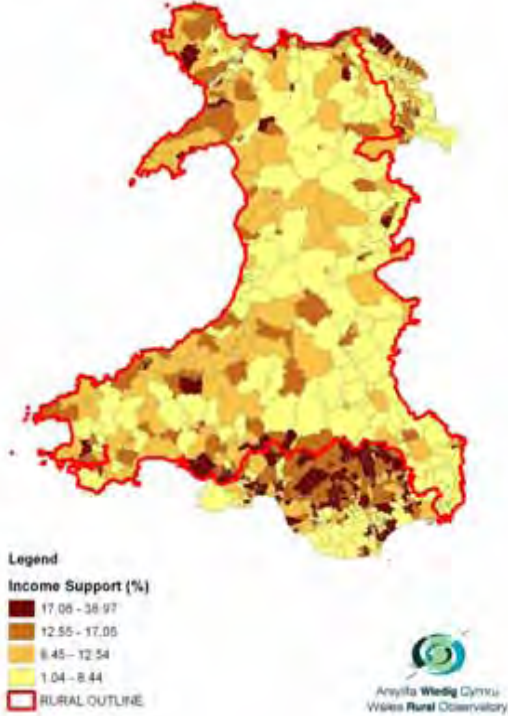
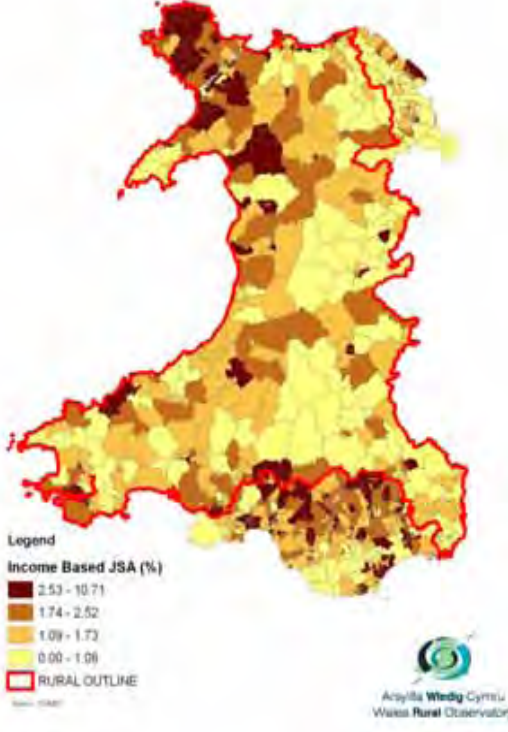
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p>(b) Oedolion a ddywedodd fod ganddynt salwch hirdymor, problemau iechyd neu anabledd sy'n cyfyngu ar eu gweithgareddau dyddiol neu ar eu gwaith. Gofynnwyd i oedolion gynnwys problemau oedd yn gysylltiedig â henaint.</p> <p>(c) Oedolion a ddywedodd eu bod yn ysmegu'n ddyddiol neu'n achlysurol.</p> <p>(d) Mewn ymateb i gwestiwn yn gofyn am y mwyaf o unedau a yfwyd mewn diwrnod yn ystod y saith diwrnod diwethaf. Cyfeiria'r canllawiau uchod at ddynion yn yfed mwy na phedair uned mewn dydd, a merched yn yfed mwy na thair uned.</p> <p>(e) Cyfeiria 'binge' neu oryfed mewn pyliau at ddynion yn yfed mwy nag wyth uned mewn dydd a merched yn yfed mwy na chwe uned.</p> <p>(f) Yn seiliedig ar yr holl oedolion (pobl sy'n yfed alcohol, a phobl nad ydynt yn yfed alcohol)</p> <p>(g) Dywed y canllawiau y dylai oedolion fwyta o leiaf pum darn o amrywiaeth o ffrwythau a llysiau pob dydd.</p> <p>(h) Dywed y canllawiau y dylai oedolion ddilyn gweithgareddau corfforol sy'n gymedrol neu'n fwy egniol am o leiaf 30 munud, bum gwaith yr wythnos neu fwy. Gofynnwyd i'r ymatebwyr gynnwys unrhyw weithgaredd corfforol sy'n rhan o'u swydd.</p> <p>(i) Mynegai Mâs y Corff (BMI) sy'n 25 neu'n uwch. Cyfrifir BMI drwy rannu'r pwysau (Kg) â'r taldra wedi'i sgwario (m²).</p> <p>(j) Mynegai Mâs y Corff (BMI) sy'n 30 neu'n uwch. Cyfrifir BMI drwy rannu'r pwysau (Kg) â'r taldra wedi'i sgwario (m²).</p> <p>(k) Mae'r seiliau'n amrywio: mae'r rhai a ddengys yn berthnasol i'r sampl cyfan.</p>			
Iechyd Corfforol ¹²	<p>Yn 2005/06, adroddwyd gan 37% o boblogaeth Gwynedd eu bod wedi bodloni canllawiau ar gyfer gweithgaredd corfforol yn ystod yr wythnos flaenorol, 7% yn uwch na'r gyfradd i Gymru, a 2% yn uwch na'r ffigwr a gofnodwyd ar gyfer Gwynedd yn 2003/05..</p> <p>Roedd safle Gwynedd ar y brig (ynghyd â Cheredigion) allan o'r 22 Awdurdod Unedol yng Nghymru yng nghyswllt y mesur hwn. Yn 2005/06, ystyriwyd fod 51% o boblogaeth Gwynedd tros eu pwysau yng nghyswllt y mesur hwn, sy'n 4% yn is na chyfradd Cymru.</p>			<p>Mae angen cynnal iechyd a lles cyffredinol y trigolion a'u hannog i fyw'n iachach.</p>

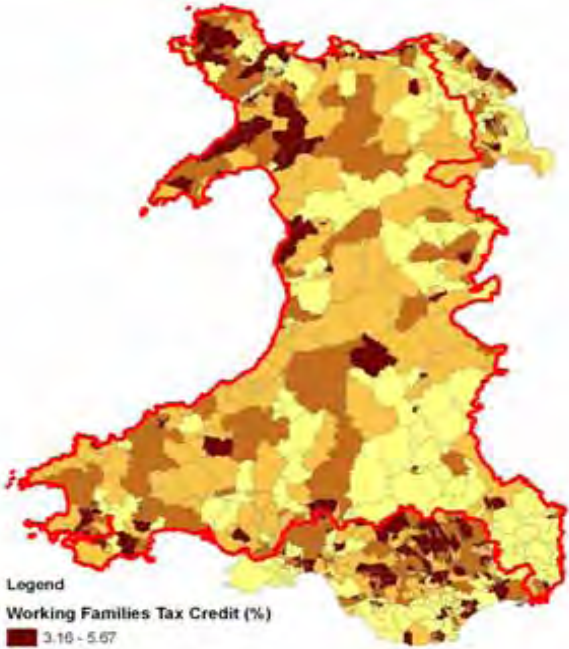

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																						
Cymunedau																																										
Damweiniau Ffordd¹³	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Damweiniau Ffordd 2006</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Damweiniau</td> <td>11.9</td> <td>25.5</td> </tr> <tr> <td>Pobl wedi'u hanafu</td> <td>19.1</td> <td>37.3</td> </tr> <tr> <td>Pobl wedi'u hanafu - ychydig</td> <td>419.5</td> <td>381.6</td> </tr> <tr> <td>Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol</td> <td>50.7</td> <td>46.3</td> </tr> </tbody> </table>	Damweiniau Ffordd 2006				Gwynedd	Cymru	Damweiniau	11.9	25.5	Pobl wedi'u hanafu	19.1	37.3	Pobl wedi'u hanafu - ychydig	419.5	381.6	Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol	50.7	46.3		Rhwng 1999 a 2003, ar y cyfan, roedd gostyngiad yn y nifer o bobl wedi'u hanafu mewn damweiniau ffordd ac yn y nifer o bobl mewn car a laddwyd neu a anafwyd yn ddifrifol.																					
Damweiniau Ffordd 2006																																										
	Gwynedd	Cymru																																								
Damweiniau	11.9	25.5																																								
Pobl wedi'u hanafu	19.1	37.3																																								
Pobl wedi'u hanafu - ychydig	419.5	381.6																																								
Pobl wedi'u hanafu – wedi'u lladd neu'u hanafu'n ddifrifol	50.7	46.3																																								
	<p style="text-align: center;">Damweiniau Ffordd yn Ynys Môn a Gwynedd</p> <table border="1"> <caption>Data for Damweiniau Ffordd yn Ynys Môn a Gwynedd</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Ynys Môn</th> <th>Gwynedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1994-98</td><td>240</td><td>450</td></tr> <tr><td>1999</td><td>220</td><td>460</td></tr> <tr><td>2000</td><td>225</td><td>410</td></tr> <tr><td>2001</td><td>195</td><td>420</td></tr> <tr><td>2002</td><td>200</td><td>430</td></tr> <tr><td>2003</td><td>175</td><td>395</td></tr> <tr><td>2004</td><td>145</td><td>380</td></tr> <tr><td>2005</td><td>145</td><td>340</td></tr> <tr><td>2006</td><td>165</td><td>345</td></tr> <tr><td>2007</td><td>145</td><td>345</td></tr> <tr><td>2008</td><td>120</td><td>365</td></tr> <tr><td>2009</td><td>140</td><td>320</td></tr> </tbody> </table>	Year	Ynys Môn	Gwynedd	1994-98	240	450	1999	220	460	2000	225	410	2001	195	420	2002	200	430	2003	175	395	2004	145	380	2005	145	340	2006	165	345	2007	145	345	2008	120	365	2009	140	320		
Year	Ynys Môn	Gwynedd																																								
1994-98	240	450																																								
1999	220	460																																								
2000	225	410																																								
2001	195	420																																								
2002	200	430																																								
2003	175	395																																								
2004	145	380																																								
2005	145	340																																								
2006	165	345																																								
2007	145	345																																								
2008	120	365																																								
2009	140	320																																								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																					
Cymunedau																									
	<p>Y gyfradd farwolaethau yn ôl yr achos (graddfa marwoldeb safonedig uniongyrchol i bob 100,000 o'r boblogaeth): damweiniau ffyrdd (cyfartaledd 2004-06) – 24.8 – y trydydd uchaf yng Nghymru.</p> <p>Blynyddoedd o fywyd a gollwyd oherwydd marwolaeth yn dilyn damwain cerbyd modur, 2000 – 2004 = 17.9 i bob 10,000 o'r boblogaeth yng Ngwynedd; 15.3 i bob 10,000 o'r boblogaeth yng Nghymru.</p>	14																							
Trosedd	<p>Y Gyfradd Drosedd i bob 1,000 o'r boblogaeth</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="3">Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth)¹⁵</th> </tr> <tr> <th></th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Trosedd a gofnodwyd</td> <td>73.5</td> <td>87.5</td> </tr> <tr> <td>Trais yn erbyn person</td> <td>21.9</td> <td>18.2</td> </tr> <tr> <td>Byrgleriaeth o dŷ</td> <td>1.7</td> <td>3.6</td> </tr> <tr> <td>Dwyn cerbyd</td> <td>1.3</td> <td>3.8</td> </tr> <tr> <td>Dwyn o gerbyd</td> <td>3.5</td> <td>8.6</td> </tr> </tbody> </table> <p>Troseddau Hysbysadwy a Gofnodwyd gan yr Heddlu (Ebrill 07 – Mawrth 08)¹⁶</p> 		Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth) ¹⁵				Gwynedd	Cymru	Trosedd a gofnodwyd	73.5	87.5	Trais yn erbyn person	21.9	18.2	Byrgleriaeth o dŷ	1.7	3.6	Dwyn cerbyd	1.3	3.8	Dwyn o gerbyd	3.5	8.6	<p>Mae'r gyfradd drosedd yng Ngwynedd wedi gostwng yn raddol yn ystod y blynyddoedd diwethaf gyda gostyngiad cyffredinol o 14% rhwng 2006/07 a 2009/10.</p> <p>Yn 2009/10, Gwynedd oedd â'r gyfradd drosedd isaf namyn wyth yng Nghymru.</p>	<p>Mae angen hyrwyddo'r gostyngiad parhaus mewn cyfraddau trosedd drwy annog datblygiadau sy'n gwella diogelwch cymunedau.</p>
Trosedd a Gofnodwyd 2006-07 (i bob 100,000 o'r boblogaeth) ¹⁵																									
	Gwynedd	Cymru																							
Trosedd a gofnodwyd	73.5	87.5																							
Trais yn erbyn person	21.9	18.2																							
Byrgleriaeth o dŷ	1.7	3.6																							
Dwyn cerbyd	1.3	3.8																							
Dwyn o gerbyd	3.5	8.6																							

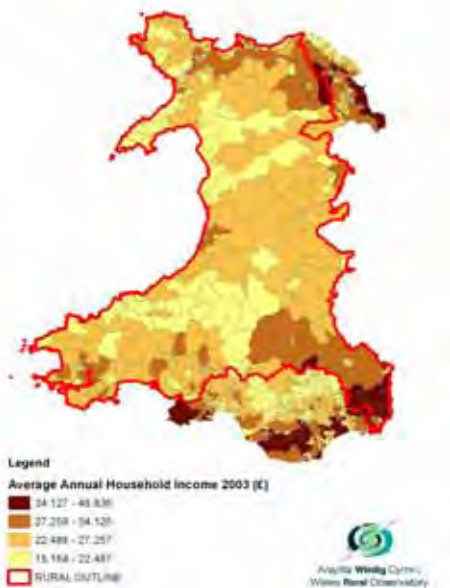
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
<p>Tai Fforddiadwy mewn Ardaloedd Gwledig¹⁷</p>	<p>Yng Ngwynedd, y gymhareb fforddiadwyedd ar gyfer tai yn gyffredinol yw 5.79 – sy'n uwch na'r hyn ar gyfer Cymru (5.01) (Ionawr 2010 – Rhagfyr 2010). Fel y gwelir o'r mapiau isod, mae'r gymhareb prisiau tai i incwm a phrisiau tai ar gyfartaledd yn uwch yn wardiau mwy gwledig Gwynedd. Mae hyn yn arbennig o wir yn wardiau mwy gwledig Penrhyn Llŷn ac ar hyd arfordir Meirionnydd.</p>	<p>Cymhareb prisiau tai i incwm (canolrif) - Ionawr 2010 - Rhagfyr 2010</p> <p>House price to incomes ratio (median)</p> <ul style="list-style-type: none"> > 7.67 (17) 6.86 - 7.66 (14) 6.04 - 6.85 (19) 5.22 - 6.03 (23) 4.40 - 5.21 (27) < 4.39 (14) No value 		<p>Mae angen hwyluso datblygiad tai sy'n diwallu anghenion cymunedau, yn enwedig yn ardaloedd gwledig y sir.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p>Prisiau Cyfartalog Cyffredinol (nawr – 28/2/11) Gorffennaf 2010 – Rhagfyr 2010</p> <p>Avg price (overall) current</p> <ul style="list-style-type: none"> Dark Red: >£ 235,954.32 (12) Red-Orange: 206,763.68 - 235,954.31 (17) Orange: 177,573.04 - 206,763.67 (26) Light Orange: 148,382.40 - 177,573.03 (19) Yellow-Orange: 119,191.75 - 148,382.39 (29) Light Yellow: <£ 119,191.74 (10) Grey: No value 			
Economi¹⁸	<p>Ceir yn y mapiau isod ddadansoddiad gofodol manwl o aelwydydd sy'n derbyn budd-dal yng Nghymru wledig. Dengys y mapiau hyn yn glir raniad rhwng y dwyrain a'r gorllewin o fewn y Gymru wledig, o ran derbyn y tri budd-dal gwladol, ac yn gyffredinol mae'r lefelau sy'n derbyn budd-dal yn uwch yn y gogledd-orllewin ac yn is yn yr ardaloedd dwyreiniol. Yn ogystal, yng Nghymru wledig, ymddengys fod lefelau budd-dal ar eu huchaf yn y wardiau hynny sy'n cynnwys y trefi mwy. Mae'r patrwm gofodol mwyaf trawiadol rhwng y gorllewin a'r dwyrain i'w weld yn yr ail ffigwr isod, sy'n dangos y gyfran o bobl sy'n derbyn Lwfans Ceisio Gwaith, gyda lefelau uchel o dderbyn budd-dal i'w gweld yn y rhan fwyaf o wardiau Ynys Môn, gogledd-orllewin Gwynedd a de-ddwyrain Ceredigion. Ymddengys o'r tri ffigwr hefyd fod gan Wynedd ac Ynys Môn broffiliau tebyg i'r Cymoedd. Fel ag yn achos lefelau budd-dal ac incwm, ceir rhaniad amlwg rhwng y gorllewin a'r dwyrain o ran cyfraddau diweithdra, gyda'r cofnodion uchaf i'w cael yng Ngwynedd, Ynys Môn a Sir Benfro, a'r cyfraddau isaf i'w cael yn Sir Fynwy a Phowys. Ceir clystyrau o wardiau â lefelau diweithdra uchel yn Ynys Môn a rhannau gogledd-orllewin Gwynedd.</p>			<p>Amrywiadau daearyddol sylweddol yn y gyfradd diweithdra, sy'n awgrymu bod angen cryfhau ac arallgyfeirio economïau lleol o fewn y sir.</p> <p>Yr angen i</p>

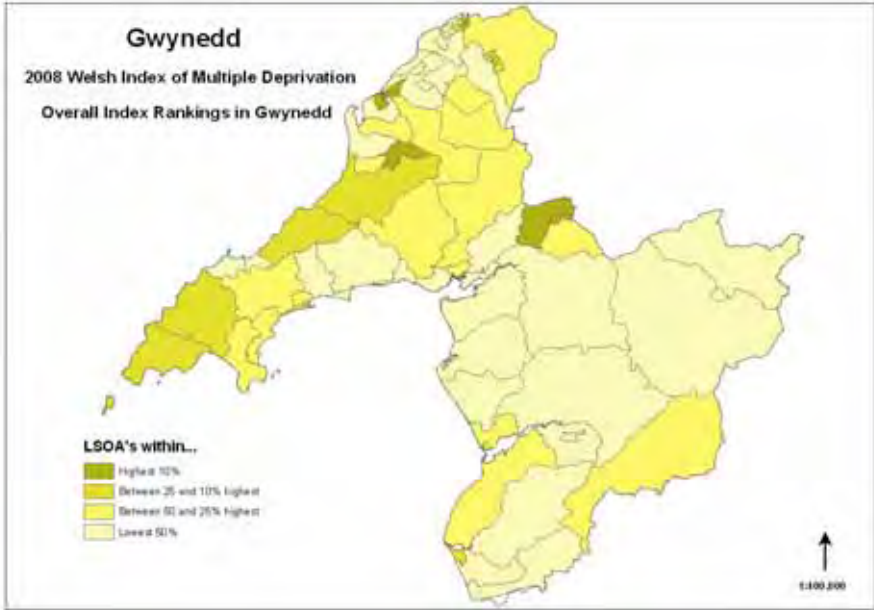
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p data-bbox="434 357 1093 416">Canran yr aelwydydd yn hawlio cymhorthdal incwm yn 2001, yn ôl ward</p> 	<p data-bbox="1155 357 1771 416">Canran yr aelwydydd yn hawlio Lwfans Ceisio Gwaith yn seiliedig ar incwm yn 2001, yn ôl ward</p> 		<p data-bbox="1944 357 2157 783">hwyluso datblygu cyfleusterau a gwasanaethau cymunedol mewn ardaloedd gwledig a hwyluso gwella cyfleoedd lleol drwy gynyddu faint o gyflogaeth o ansawdd sydd ar gael ynghyd â chefnogi busnesau lleol.</p> <p data-bbox="1944 847 2157 1246">Mae angen hybu buddsoddiad mewn ardaloedd gwledig drwy ddarparu isadeiledd o drafndiaeth, cysylltiadau a thir sy'n gymorth i ddenu busnesau newydd er mwyn darparu gwaith â chyflog uwch.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<p data-bbox="472 384 1048 448" style="text-align: center;">Canran yr aelwydydd yn hawlio credyd treth i deuluoedd yn 2001, yn ôl ward</p> <p data-bbox="454 1066 725 1225">Legend Working Families Tax Credit (%)</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.16 - 5.67 2.53 - 3.15 1.95 - 2.52 0.00 - 1.94 RURAL OUTLINE <p data-bbox="902 1177 1077 1270" style="text-align: center;"><small>Arwyllfa Wiedig Cymru Wales Rural Observatory</small></p>	<p data-bbox="1144 384 1778 416" style="text-align: center;">Canran yr aelwydydd di-waith yn 2001, yn ôl ward</p> <p data-bbox="1155 1102 1285 1262">Legend Unemployed</p> <ul style="list-style-type: none"> 3.37% - 3.5% 3.51% - 4.9% 4.81% - 6% 6.01% - 6% 8.01% - 10% RURAL OUTLINE <p data-bbox="1597 1198 1771 1294" style="text-align: center;"><small>Arwyllfa Wiedig Cymru Wales Rural Observatory</small></p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
Canran cyfraddau hawlwr budd-dal, 2001 yn ôl awdurdod lleol gwledig				
	Lwfans Ceisio Gwaith	Cymhort hdal Incwm	Budd-dal Y Dreth Gyngor	Credyd Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio
Sir Gaerfyrddin	1.9	14.8	22.1	2.5
Ceredigion	1.6	9.6	15.7	2.2
Conwy	2.1	15.1	16.8	2.9
Sir Ddinbych	1.9	15.5	19.1	2.7
Gwynedd	2.8	12.6	12.4	2.9
Ynys Môn	3.4	13.7	35.0	2.8
Sir Fynwy	1.2	8.4	13.4	1.8
Sir Benfro	2.2	13.7	20.8	3.1
Powys	1.4	9.8	14.2	2.5
Gwledig	2.0	12.7	18.5	2.6
Trefol	2.3	14.8	23.0	2.4
* Ardaloedd awdurdodau lleol Caerdydd, Casnewydd ac Abertawe				
<p>Yng Nghymru wledig, roedd gan y pedwar awdurdod lleol yn y gogledd-orllewin a'r de-orllewin y lefelau incwm cyfartalog isaf a'r gyfran uchaf o aelwydydd incwm isel yn 2003. Cofnodwyd fod gan Wunedd ychydig yn llai na 22% o aelwydydd ar incwm isel a'r canran ar gyfer Ynys Môn oedd 21%. Dengys y map isod sut y dosbarthir aelwydydd incwm isel yn ôl pob ward, gyda'r cyfrannau uchaf o aelwydydd incwm isel i'w gweld mewn rhannau eang o Wunedd ac Ynys Môn.</p>				
% o aelwydydd gydag incwm blynyddol llai na £10,000				
Ardal	% aelwydydd			
Gwynedd	27.2			
Sir Ddinbych	27			
Sir Benfro	26.9			
Sir Gaerfyrddin	26.5			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																
Cymunedau																				
	<table border="1"> <tr><td>Conwy</td><td>26</td></tr> <tr><td>Môn</td><td>24.7</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>22.8</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>22.8</td></tr> <tr><td>Sir y Fflint</td><td>20.3</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>17.5</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>16.5</td></tr> <tr><td>Cyfartaledd Cymru wledig</td><td>24.8</td></tr> </table>	Conwy	26	Môn	24.7	Ceredigion	22.8	Powys	22.8	Sir y Fflint	20.3	Bro Morgannwg	17.5	Sir Fynwy	16.5	Cyfartaledd Cymru wledig	24.8			
Conwy	26																			
Môn	24.7																			
Ceredigion	22.8																			
Powys	22.8																			
Sir y Fflint	20.3																			
Bro Morgannwg	17.5																			
Sir Fynwy	16.5																			
Cyfartaledd Cymru wledig	24.8																			
<p>Cyfran yr aelwydydd yn derbyn incwm blynyddol llai na £10,000 yng Nghymru yn 2003, yn ôl ward</p>																				
																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																	
Cymunedau																																																																					
	Canran cyfraddau hawl wyr budd-dal, 2001 yn ôl awdurdod lleol gwledig																																																																				
	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Lwfans Ceisio Gwaith</th> <th>Cymhort h dal Incwm</th> <th>Budd-dal y Dreth Gyngor</th> <th>Credyd Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Sir Gaerfyrddin</td> <td>1.9</td> <td>14.8</td> <td>22.1</td> <td>2.5</td> </tr> <tr> <td>Ceredigion</td> <td>1.6</td> <td>9.6</td> <td>15.7</td> <td>2.2</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>2.1</td> <td>15.1</td> <td>16.8</td> <td>2.9</td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>1.9</td> <td>15.5</td> <td>19.1</td> <td>2.7</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>2.8</td> <td>12.6</td> <td>12.4</td> <td>2.9</td> </tr> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>3.4</td> <td>13.7</td> <td>35.0</td> <td>2.8</td> </tr> <tr> <td>Sir Fynwy</td> <td>1.2</td> <td>8.4</td> <td>13.4</td> <td>1.8</td> </tr> <tr> <td>Sir Benfro</td> <td>2.2</td> <td>13.7</td> <td>20.8</td> <td>3.1</td> </tr> <tr> <td>Powys</td> <td>1.4</td> <td>9.8</td> <td>14.2</td> <td>2.5</td> </tr> <tr> <td>Gwledig</td> <td>2.0</td> <td>12.7</td> <td>18.5</td> <td>2.6</td> </tr> <tr> <td>Trefol</td> <td>2.3</td> <td>14.8</td> <td>23.0</td> <td>2.4</td> </tr> <tr> <td colspan="5">* Ardaloedd awdurdodau lleol Caerdydd, Casnewydd ac Abertawe</td> </tr> </tbody> </table>					Lwfans Ceisio Gwaith	Cymhort h dal Incwm	Budd-dal y Dreth Gyngor	Credyd Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio	Sir Gaerfyrddin	1.9	14.8	22.1	2.5	Ceredigion	1.6	9.6	15.7	2.2	Conwy	2.1	15.1	16.8	2.9	Sir Ddinbych	1.9	15.5	19.1	2.7	Gwynedd	2.8	12.6	12.4	2.9	Ynys Môn	3.4	13.7	35.0	2.8	Sir Fynwy	1.2	8.4	13.4	1.8	Sir Benfro	2.2	13.7	20.8	3.1	Powys	1.4	9.8	14.2	2.5	Gwledig	2.0	12.7	18.5	2.6	Trefol	2.3	14.8	23.0	2.4	* Ardaloedd awdurdodau lleol Caerdydd, Casnewydd ac Abertawe				
	Lwfans Ceisio Gwaith	Cymhort h dal Incwm	Budd-dal y Dreth Gyngor	Credyd Treth i Deuluoedd sy'n Gweithio																																																																	
Sir Gaerfyrddin	1.9	14.8	22.1	2.5																																																																	
Ceredigion	1.6	9.6	15.7	2.2																																																																	
Conwy	2.1	15.1	16.8	2.9																																																																	
Sir Ddinbych	1.9	15.5	19.1	2.7																																																																	
Gwynedd	2.8	12.6	12.4	2.9																																																																	
Ynys Môn	3.4	13.7	35.0	2.8																																																																	
Sir Fynwy	1.2	8.4	13.4	1.8																																																																	
Sir Benfro	2.2	13.7	20.8	3.1																																																																	
Powys	1.4	9.8	14.2	2.5																																																																	
Gwledig	2.0	12.7	18.5	2.6																																																																	
Trefol	2.3	14.8	23.0	2.4																																																																	
* Ardaloedd awdurdodau lleol Caerdydd, Casnewydd ac Abertawe																																																																					
Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD)	<p>Dengys WIMD 2008 fod yng Ngwynedd (sydd â 75 o Ardaloedd Cynnyrch Ehangach Haen Is (LSOAs)) dair LSOA (4%) sydd o fewn y 10% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru.</p> <p>Yn y 10% o'r LSOAs mwyaf difreintiedig yng Nghymru ceir:</p> <ul style="list-style-type: none"> Niferoedd o LSOAs sy'n uwch na'r cyfartaledd yng Ngwynedd ar gyfer Tai (41%) a Mynediad (24%) Amddifadedd o ran mynediad i wasanaethau sy'n uwch mewn pentrefi bychain ac ardaloedd gwledig. Niferoedd o LSOAs yn is na'r cyfartaledd yng Ngwynedd ar gyfer: <ul style="list-style-type: none"> Amddifadedd Cyffredinol (4%) 			Mae angen gostwng amddifadedd yn benodol yn nhermau tai a mynediad i wasanaethau, yn enwedig yn yr ardaloedd mwyaf difreintiedig.																																																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Cymunedau				
	<ul style="list-style-type: none"> • Incwm (3%) • Cyflogaeth (1%) • Addysg (4%) • Yr Amgylchedd (1%) • Y Gymuned (5%) <p>Roedd 44% o'r LSOAs yng Ngwynedd yn fwy difreintiedig na chyfartaledd Cymru ¹⁹.</p> <p>Dengys y map isod fod gan ardaloedd gwledig megis Pen Llŷn fynegai amddifadedd cyffredinol sydd ar y cyfan yn uwch na'r hyn ar gyfer y rhan fwyaf o Wunedd.</p> <p style="text-align: center;">Map yn Dangos Safle WIMD cyffredinol Wardiau Gwynedd²⁰</p> 			

¹ Cyfrifiad 2001 (Tabl KS01)

² Amcangyfrifon Canol Blwyddyn o'r Boblogaeth, Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

³ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: <http://www.statistics.gov.uk/census2001/pyramids/pages/00nc.asp>

⁴ LICC (2010): Amcanestyniadau Poblogaeth Awdurdodau Lleol Cymru (sail-2008): Adroddiad Awdurdodau Lleol

⁵ Cyfrifiad 2001 (Tabl KS06)

⁶ Llywodraeth Cynulliad Cymru: <http://wales.gov.uk/cisd/publications/statspopulation/2006/0215migration/en.pdf?lang=en>

⁷ Cyfrifiad 2001 (Tabl KS08)

⁸ Cyfrifiad 2001 (Tabl KS08)

⁹ Cyngor Gwynedd: Asesiad Demograffeg 1801-2005

¹⁰ InfoBase Cymru: <http://www.infobasecymru.net/IAS/dataviews/tabular?viewId=49&geold=1&subsetId=>

¹¹ LICC (2010) Arolwg Iechyd Cymru 2008 + 2009: Canlyniadau Awdurdodau a Byrddau Iechyd Lleol

¹² Ffocws ar Wynedd 2007, Cyngor Gwynedd

¹³ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol: Ystadegau Allweddol i Wynedd

¹⁴ InfoBase Cymru

¹⁵ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

¹⁶ Y Swyddfa Ystadegau Gwladol

¹⁷ Hometrack

¹⁸ Arsyllfa Wledig Cymru

¹⁹ LICC - Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru 2008

²⁰ Cyngor Gwynedd

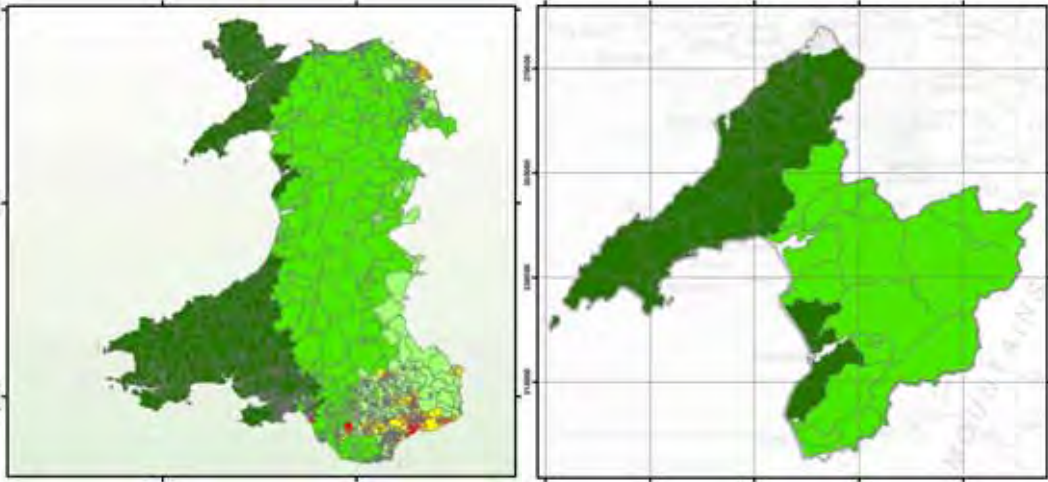
Ffactorau Hinsoddol

Nid yw llygredd aer yn broblem sylweddol yng Ngwynedd. Fodd bynnag, o ganlyniad i newid hinsawdd, rhagwelir y bydd cynnydd yn y tymereddau cyfartalog blynyddol yng Nghymru o 1.3°C erbyn y 2020au, 2.0°C erbyn y 2040au a 3.3°C erbyn y 2080au, yn erbyn y waelodlin 1961 i 1990. Yn gyffredinol, gall y Sir hefyd ddisgwyl cael hafau sychach, a mwy o ddigwyddiadau tywydd eithafol / anarferol, megis glawiad uwch / gaeafau gwlypach.

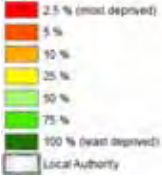
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd			
Ffactorau Hinsoddol							
Rhagolygon Newid Hinsawdd¹	Rhagwelir y bydd cynnydd cyffredinol yn y tymereddau cyfartalog blynyddol yng Nghymru o 1.3°C erbyn y 2020au, 2.0°C erbyn y 2040au a 3.3°C erbyn y 2080au, yn erbyn y waelodlin 1961 i 1990. Rhagwelir y bydd cyffredinol yn uchafswm tymereddau dyddiol Cymru yn ystod yr haf yn 1.9°C erbyn y 2020au, 2.8°C erbyn y 2040au a 4.8°C erbyn y 2080au. Rhagwelir y bydd cynnydd yn lleiafswm tymereddau dyddiol Cymru yn ystod y gaeaf o 1.5°C erbyn y 2020au, 2.1°C erbyn y 2040au a 3.5°C erbyn y 2080au. Yn gyffredinol, gall y Sir hefyd ddisgwyl cael hafau sychach, a mwy o ddigwyddiadau tywydd eithafol / anarferol, megis glawiad uwch / gaeafau gwlypach.			Bydd angen ymgorffori mesurau addasu newid yn yr hinsawdd fel elfen annatod o ddatblygiadau tai ac isadeiledd newydd.			
Allyriadau Carbon Deuocsid		Cymru: Allyriadau net CO2 wedi'u lleihau 80% o gymharu â lefelau 1990.	Tunelli Carbon Deuocsid y pen yng Nghymru - 13.1 (2007)²				
	Bu gostyngiad o 1.63% mewn allyriadau rhwng 2005/2007	Allyriadau Carbon Deuocsid Gwynedd yn ôl Sector (2007) (kt CO₂)					
	Diwydiant /Masnacho I	Domestig	Trafnidiaeth Ffyrdd	Defnydd tir, Newid mewn defnydd tir a Choedwig aeth	Cyfanswm	Safle ymysg y 22 Awdurdod Lleol	Daw'r allyriadau CO2 mwyaf sylweddol yng Ngwynedd o ffynonellau domestig, tra bod gwerth allyriadau negatiff yn perthyn i ddefnydd tir, newid mewn defnydd tir a choedwigaeth.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws/ Tuedd			Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol								
		295	302	295	-115	777	16	
		Allyriadau Carbon Deuocsid y pen yng Ngwynedd yn ôl Sector (2007)						
		Diwydiant /Masnachol	Domestig	Trafnidiaeth Ffyrdd	Defnydd tir, Newid mewn defnydd tir a Choedwigae th	Cyfanswm		
	Gwynedd	2.5	2.6	2.5	-1.0	6.6	Mae gan Wunedd un o'r lefelau isaf o allyriadau y pen yng Nghymru.	
	Cymru	6.5	2.4	2.3	-0.1	11.1		
Allyriadau Nwyon Tŷ Gwydr	Bwlch Data Rhanbarthol	<p>Cyfanswm allyriadau'r chwe Nwy Tŷ Gwydr yng Nghymru yn 2006 oedd 51.1Mt CO₂ cyfwerth. Mae hyn yn cynrychioli cynnydd o 3.9% ers 2005 a gostyngiad o 7.4% ar allyriadau blwyddyn sylfaen y chwe nwy tŷ gwydr.</p> <p>Cyfanswm yr allyriadau CO₂ yng Nghymru yn 2006 oedd 42.5Mt CO₂ cyfwerth, sy'n cynrychioli cynnydd 4.7% ers 2005 a gostyngiad 1.8% ar allyriadauCO₂ blwyddyn sylfaen.</p> <p>Dengys y ffigurau hyn ostyngiad mewn allyriadau o gymharu â'r flwyddyn sylfaen, ond cynnydd mewn allyriadau o gymharu â 2005³.</p>					Cyfleoedd i wella'r duedd i ostwng allyriadau CO ₂ (e.e. trwy fesurau tai a thrafnidiaeth)	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																				
Ffactorau Hinsoddol																																																																																								
Llygredd Aer	<p style="text-align: center;">Ansawdd Aer yng Nghymru ers 1990⁴</p> <table border="1" style="margin-top: 10px;"> <caption>Approximate data from the air quality graph</caption> <thead> <tr> <th>Yr</th> <th>Nitrogen Deuocsid (µg.m⁻³)</th> <th>Osôn (µg.m⁻³)</th> <th>PM₁₀ (µg.m⁻³)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1990</td><td>-</td><td>65</td><td>-</td></tr> <tr><td>1991</td><td>-</td><td>55</td><td>-</td></tr> <tr><td>1992</td><td>-</td><td>60</td><td>-</td></tr> <tr><td>1993</td><td>-</td><td>45</td><td>-</td></tr> <tr><td>1994</td><td>85</td><td>48</td><td>33</td></tr> <tr><td>1995</td><td>70</td><td>45</td><td>25</td></tr> <tr><td>1996</td><td>68</td><td>42</td><td>23</td></tr> <tr><td>1997</td><td>65</td><td>45</td><td>21</td></tr> <tr><td>1998</td><td>45</td><td>50</td><td>20</td></tr> <tr><td>1999</td><td>48</td><td>55</td><td>18</td></tr> <tr><td>2000</td><td>38</td><td>50</td><td>18</td></tr> <tr><td>2001</td><td>55</td><td>50</td><td>18</td></tr> <tr><td>2002</td><td>45</td><td>52</td><td>17</td></tr> <tr><td>2003</td><td>48</td><td>55</td><td>19</td></tr> <tr><td>2004</td><td>48</td><td>50</td><td>18</td></tr> <tr><td>2005</td><td>45</td><td>52</td><td>19</td></tr> <tr><td>2006</td><td>48</td><td>55</td><td>19</td></tr> <tr><td>2007</td><td>50</td><td>48</td><td>19</td></tr> <tr><td>2008</td><td>48</td><td>52</td><td>18</td></tr> <tr><td>2009</td><td>45</td><td>50</td><td>18</td></tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">5</p> <p>Mae ansawdd aer yng Nghymru ynd al i wella o flwyddyn i flwyddyn, ac mae'r crynodiad o allyriadau a'r llygryddion allweddol yn yr aer yn lleihau, er bod y crynodiadau blynyddol cyfartalog wedi dechrau sefydlogi eto yn y blynyddoedd diweddar.</p>			Yr	Nitrogen Deuocsid (µg.m ⁻³)	Osôn (µg.m ⁻³)	PM ₁₀ (µg.m ⁻³)	1990	-	65	-	1991	-	55	-	1992	-	60	-	1993	-	45	-	1994	85	48	33	1995	70	45	25	1996	68	42	23	1997	65	45	21	1998	45	50	20	1999	48	55	18	2000	38	50	18	2001	55	50	18	2002	45	52	17	2003	48	55	19	2004	48	50	18	2005	45	52	19	2006	48	55	19	2007	50	48	19	2008	48	52	18	2009	45	50	18	
Yr	Nitrogen Deuocsid (µg.m ⁻³)	Osôn (µg.m ⁻³)	PM ₁₀ (µg.m ⁻³)																																																																																					
1990	-	65	-																																																																																					
1991	-	55	-																																																																																					
1992	-	60	-																																																																																					
1993	-	45	-																																																																																					
1994	85	48	33																																																																																					
1995	70	45	25																																																																																					
1996	68	42	23																																																																																					
1997	65	45	21																																																																																					
1998	45	50	20																																																																																					
1999	48	55	18																																																																																					
2000	38	50	18																																																																																					
2001	55	50	18																																																																																					
2002	45	52	17																																																																																					
2003	48	55	19																																																																																					
2004	48	50	18																																																																																					
2005	45	52	19																																																																																					
2006	48	55	19																																																																																					
2007	50	48	19																																																																																					
2008	48	52	18																																																																																					
2009	45	50	18																																																																																					

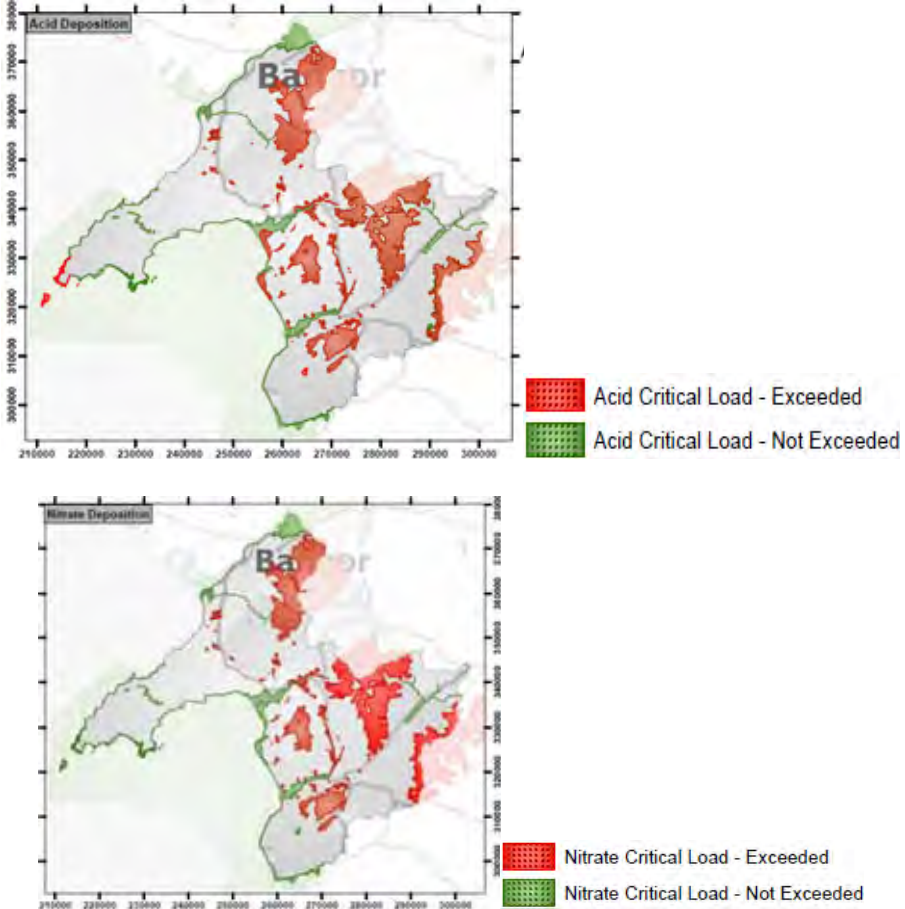
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	mwy gwledig yn y Sir.			
Ansawdd Aer WIMD	<p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (2008) (WIMD) yw'r mesur swyddogol o amddifadedd mewn ardaloedd bychain yng Nghymru. Mae elfen amgylchedd ffisegol y WIMD yn cynnwys pedwar dangosydd gan gynnwys ansawdd aer (crynodiadau llygryddion aer) ac allyriadau llygryddion aer. Mae'r dangosydd Ansawdd Aer yn defnyddio data ar grynodiadau o lygryddion (bensen, nitrogen deuocsid, sylffwr deuocsid, gronynnau, carbon monocsid ac osôn).</p> <p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD): Mynegai Crynodiad Ansawdd Aer yn ôl y Cyfartaledd i'r Boblogaeth (population averaged) (2008)⁷.</p> 			

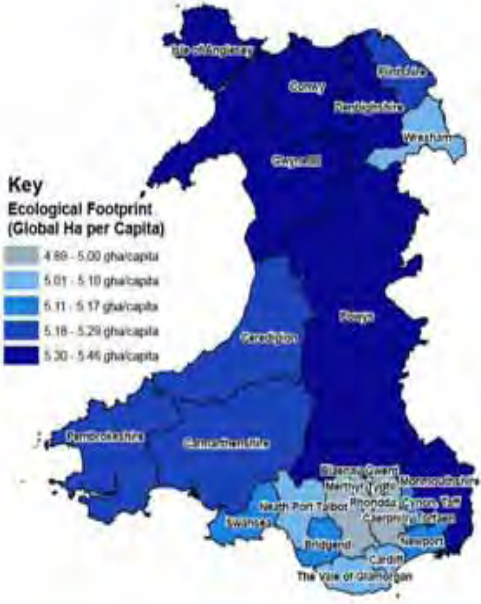
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
		<p style="text-align: center;">Position of LSOA within index</p> <p style="text-align: center;">Percentile</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ 2.5 % (most deprived) ■ 5 % ■ 10 % ■ 25 % ■ 50 % ■ 75 % ■ 100 % (least deprived) <p style="text-align: center;"><i>Noder: Dangosir y cymunedau sydd â'r problemau ansawdd aer mwyaf sylweddol mewn coch.</i></p> <p>Dengys y mapiau uchod fod ansawdd aer Gwynedd yn gysylltiedig â'r cyfartaledd i'r boblogaeth yn dda o gymharu â gweddill Cymru. Mae'r rhan fwyaf o'r LSOA yn y Sir ymysg y rhai lleiaf difreintiedig yng Nghymru. Mae'n amlwg fod Penrhyn Llŷn ac ardaloedd gogleddol y Sir yn sylweddol llai difreintiedig.</p> <p>Mynegai Amddifadedd Lluosog Cymru (WIMD): Mynegai Allyriadau Aer yn ôl y Cyfartaledd i'r Boblogaeth (2008).</p>		
				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	<p>Position of LSOA within Index Percentile</p> <p>Noder: Dengys y cymunedau sydd â'r problemau ansawdd aer mwyaf sylweddol yng nghyswllt y boblogaeth mewn coch.</p>	<p>Dengys y mapiau uchod fod ansawdd aer Gwynedd yn gysylltiedig â'r cyfartaledd i'r boblogaeth yn dda o gymharu â gweddill Cymru. Mae'r ardaloedd mwyaf difreintiedig o gwmpas prif aneddiadau Pwllheli, Bangor, Caernarfon a Blaenau Ffestiniog. Mae'r rhain yn ardaloedd nodweddiadol ble y ceir mwy o lygredd aer oherwydd trafnidiaeth ffyrdd a mwy o weithgarwch economaidd a diwydiannol.</p>		
<p>Crynodeiad nwyon sy'n destun rheoliad / Ansawdd aer⁸</p>	<p>Nitrogen Deuocsid</p> <p>Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi mabwysiadu dau Amcan Ansawdd Aer ar gyfer nitrogen deuocsid:</p> <p>Crynodeiad cymedr blynyddol o $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$</p> <p>Crynodeiad cymedr un awr o $200 \mu\text{g}/\text{m}^3$</p>	<p>Nid oes Ardal Rheoli Ansawdd Aer yng Ngwynedd ar gyfer y llygrydd hwn. Yn ystod 2007, roedd Cyngor Gwynedd yn parhau i fonitro'r llygrydd hwn mewn 28 o leoliadau ar ymylfaen ffyrdd a lleoliadau canolog yn y Sir.</p> <p>Dros y blynyddoedd diwethaf, mae tiwbiau o'r un tri safle wedi dangos y lefelau uchaf o nitrogen deuocsid. Mae'r safleoedd hyn yn cynnwys; C2, wedi'i leoli ar gylchfan yr A498 yng Nghaernarfon; B3, wedi'i leoli ar yr A4087 yn Ffordd Caernarfon, Bangor; a B4, wedi'i leoli ger Ffordd Ddeuol yr A55 ym Mhenrhosgarnedd, Bangor. Fodd bynnag, nid oedd y ffigyrau hyn yn uwch na'r amcan. Dengys isod y tueddiadau blynyddol ar gyfer y tri safle.</p>		<p>Nid yw ansawdd aer yn broblem sylweddol yng Ngwynedd, ac eithrio'r manau problemus sy'n gysylltiedig â thrafnidiaeth ffyrdd, sy'n destun monitro rheolaidd.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																				
Ffactorau Hinsoddol																																								
	<p style="text-align: center;">Tueddiadau Blynyddol NO₂ mewn µg/m³ yn y tri safle mwyaf llygredig yn ystod 2007</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Cod y Safle</th> <th>2000</th> <th>2001</th> <th>2002</th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>C1</td> <td>34.81</td> <td>34.56</td> <td>33.42</td> <td>38.38</td> <td>32.93</td> <td>36.03</td> <td>35.27</td> <td>34.03</td> </tr> <tr> <td>B3</td> <td>31.44</td> <td>30.28</td> <td>28.61</td> <td>37.18</td> <td>33.09</td> <td>30.80</td> <td>26.74</td> <td>27.30</td> </tr> <tr> <td>B4</td> <td>18.91</td> <td>21.19</td> <td>24.70</td> <td>37.76</td> <td>29.11</td> <td>32.73</td> <td>28.64</td> <td>29.94</td> </tr> </tbody> </table>			Cod y Safle	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	C1	34.81	34.56	33.42	38.38	32.93	36.03	35.27	34.03	B3	31.44	30.28	28.61	37.18	33.09	30.80	26.74	27.30	B4	18.91	21.19	24.70	37.76	29.11	32.73	28.64	29.94	
Cod y Safle	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007																																
C1	34.81	34.56	33.42	38.38	32.93	36.03	35.27	34.03																																
B3	31.44	30.28	28.61	37.18	33.09	30.80	26.74	27.30																																
B4	18.91	21.19	24.70	37.76	29.11	32.73	28.64	29.94																																
	<p>Yn lleol, nid oedd unrhyw ffynonellau diwydiannol presennol, newydd nac arfaethedig wedi'u rhestru yn Atodiad 2 o'r arweiniad technegol fyddai'n debygol o ryddhau crynodiadau uchel o nitrogen deuocsid. Yn ystod 2007, nid oedd unrhyw allyriadau o awyrennau oedd yn debygol o ryddhau crynodiadau uchel o NO₂ o fewn y Sir. Casglwyd nad oedd angen parhau i gael Asesiad Manwl ar gyfer nitrogen deuocsid yng Ngwynedd.</p> <p>Gronynnau (PM₁₀)</p> <p>Mae Llywodraeth Cynulliad Cymru wedi mabwysiadu dau Amcan Ansawdd Aer ar gyfer PM₁₀:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Crynodiad cymedr blynyddol dim uwch na 40 µg/m³ • 50 µg/m³ fel cymedr 24 awr - ni ddylai fod yn uwch na hyn fwy na 35 gwaith mewn blwyddyn <p>Yn ystod tymor yr haf 2007, cynhaliwyd astudiaeth i fonitro PM₁₀ mewn lleoliad yn Stad Ddiwydiannol Cibyn, Caernarfon. Roedd y Gwasanaeth wedi derbyn nifer o gwynion gan Reolwyr Unedau Busnes oedd wedi'u lleoli'n agos i gwmni o'r enw <i>Gwynedd Skip Hire</i> oherwydd y lefelau o lwch yn yr eiddo. Mae'r cwmni yn gweithredu peiriant sglodi a sgriniwr ar gyfer prosesu pren gwastraff ar y safle.</p> <p>Gosodwyd y monitor yn Uned Fusnes A15 gyfagos i'r gogledd o <i>Gwynedd Skip Hire</i> (gweler y cynllun - atodiad 1) ar 13/04/2007 hyd at 02/07/2007. Wrth gyfrifo'r canlyniadau ar sail cymedr</p>																																							

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
		<p>24 awr, nid oedd unrhyw un o'r canlyniadau'n uwch na'r amcan o $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Nid oes newid wedi bod mewn mannau eraill yng Ngwynedd o ran y ffynonellau a allai gynyddu allyriadau PM_{10} yn sylweddol.</p> <p>Yn yr adroddiad cynnydd ar gyfer 2006, nodwyd bod astudiaethau pellach i'w cwblhau ym Maes Padarn yn Llanberis yn ystod 2007, ble'r oedd un astudiaeth flaenorol yn uwch na'r amcan ansawdd aer cymedr blynyddol o $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Mae trigolion sy'n byw yn y rhan hon o'r dref wedi cyflwyno nifer o gwynion i'r Cyngor oherwydd y lefel o fwg sy'n cael ei ollwng o'r trenau injan stêm wrth iddynt gynhesu cyn esgyn yr Wyddfa.</p>		
Dyddodiad Asid⁹		<p>Mae asid yn cynnwys dyddodiad gwlyb a sych o lygryddion o'r atmosffer sydd â'r potensial i asideiddio priddoedd a dyfroedd croyw. Mae'r llygryddion yn cynnwys sylffwr deuocsid (SO_2), nitrogen ocsid (NO_x) ac amonia (NH_3). Dyddodiad nitrogen yw dyddodiad o ocsidau nitrogen (NO_x) ac amonia (NH_3) o'r atmosffer i'r tir. Dyddodiad cyflawn yw'r cyfuniad o ddyddodiad gwlyb a dyddodiad sych. Cyfeiria nitrogen at ddos o'r llygrydd all arwain at ewtroffigedd.</p> <p>Er mwyn penderfynu pa un ai yw dyddodiad asid neu nitrogen yn cael effaith negatif ar ecosystem, neu ran o ecosystem ai peidio, gosodir llwyth critigol ar gyfer cynefinoedd unigol, er enghraifft, coetir neu gors, a rhywogaethau unigol, er enghraifft, math o fwsogl neu blanhigyn dŵr croyw. Mae llwyth critigol yn ymwneud â faint o lygrydd sy'n cael ei ddyddodi o'r aer i'r ddaear. Pan fo dyddodiad yn llai na'r llwyth critigol, gellir casglu bod dyddodiad llygrydd sy'n uwch na hyn yn dangos effeithiau anuniongyrchol niweidiol ar gynefin neu rywogaeth. Os yw dyddodia yn fwy na'r llwyth critigol, yna ystyrir ei fod wedi rhagori'r llwyth critigol. Dengys y mapiau a ganlyn ragfynegiad wedi'i foddelu ar gyfer dyddodiad asid a dyddodiad nitrad yn 2010.</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
		<p data-bbox="551 368 1568 424">Effeithiau Ansawdd Aer Safleoedd Natura 2000 – Rhagfyngiadau wedi'u Modelu ar gyfer Dyddodiad Nitrad 2010</p> <p data-bbox="1131 805 1512 885"> ■ Acid Critical Load - Exceeded ■ Acid Critical Load - Not Exceeded </p> <p data-bbox="1131 1268 1512 1337"> ■ Nitrate Critical Load - Exceeded ■ Nitrate Critical Load - Not Exceeded </p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
<p>Ôl-troed Ecolegol</p>	<p>Yn 2003, roedd ôl-troed ecolegol Gwynedd yn 5.3 – 5.46 hectar byd eang (gha) y person sy'n ei wneud yn un o'r chwe awdurdod lleol uchaf yng Nghymru¹⁰.</p>	<p>Mae ôl-troed Cymru wedi cynyddu ar gyfradd gyfartalog o 1.5% y flwyddyn rhwng 1990 a 2003.</p>		<p>Yr angen i leihau ôl-troed ecolegol y ddau awdurdod lleol, gyda ffocws penodol ar yr allyriadau sy'n codi o dai a thrafnidiaeth.</p>
 <p>Key Ecological Footprint (Global Ha per Capita)</p> <ul style="list-style-type: none"> 4.89 - 5.00 gha/capita 5.01 - 5.10 gha/capita 5.11 - 5.17 gha/capita 5.18 - 5.29 gha/capita 5.30 - 5.46 gha/capita 				
<p>Mae amcangyfrifon y <i>Stockholm Environment Institute</i> yn awgrymu fod yr 'earthshare', neu'r gyfran o'r ddaear, ar gyfartaledd yn 1.8 gha i bob person.</p>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Ffactorau Hinsoddol				
	Amcangyfrifwyd mai cyfanswm Ôl-troed Ecolegol Cymru yn 2003 oedd 5.16 gha i bob person. Mae hyn bron iawn yn deirgwaith yr <i>earthshare</i> cyfartalog. Wrth ddefnyddio'r un sail i gyfrifo, gwelwyd mai cyfanswm Ôl-troed Ecolegol y DU yn 2003 oedd 5.6 gha i bob person.			
Targedau Ynni Adnewyddadwy		Mae LICC wedi gosod targed o gynhyrchu 7 o oriau terawatt drwy ynni adnewyddadwy er mwyn cyrraedd targed y DU o gynhyrchu 15% o ynni â dulliau adnewyddadwy erbyn 2020 (atodiad i NCT8). ¹¹		Mae angen hwyluso datblygiad cynlluniau ynni adnewyddadwy.
Capasiti ynni adnewyddadwy sydd wedi'i osod	Dim dadansoddiad o'r capasiti ar gyfer y cynllun ardal / rhanbarthol	Mae 143 o safleoedd yng Nghymru sy'n cynhyrchu trydan o ffynonellau adnewyddadwy. Mae'r twf mewn capasiti ar hyd Cymru yn deillio fwyaf o ffynonellau ynni gwynt (+157Mwe) ¹²		Mae Gwynedd yn cynnig cyfleoedd sylweddol i gynyddu capasiti adnewyddadwy wedi'i osod (cynhyrchu ynni o wynt oddi ar y môr + llanw'r môr)
Addasu Newid Hinsawdd	Dim data ar gyfer y cynllun ardal / rhanbarthol ar gynnydd / mesurau addasu	Mae Strategaeth Newid Hinsawdd Cymru yn gosod fframwaith strategol. Newid Hinsawdd, prosiect peilot Newid Lleoedd, camau gweithredu ymarferol mewn ALI i barhau â'r addasu ¹³ .	Dim gwaelodlin o fesurau wedi'i sefydlu, mae'r dulliau presennol yn seiliedig ar asesu risg gan gynnwys gwydnwch yr isadeiledd, rheoli'r arfordir, rheoli'r tir	Cefnogi/hwyluso datblygiad cynlluniau addasu sector.

¹ LIC (2009) Newid Hinsawdd: ei effeithiau i Gymru (Tachwedd, 2009) <http://wales.gov.uk/docs/desh/policy/091101climateimpactsen.pdf>)

² LICC <http://www.assemblywales.org/09-037.pdf>

³ Datganiadau Ysgrifenedig LICC 2008 <http://wales.gov.uk/about/cabinet/cabinetstatements/2008/greenhouse/?lang=en>

⁴ Fforwm Ansawdd Aer Cymru

⁵ Ansawdd Aer yng Nghymru (2009) – Fforwm Ansawdd Aer Cymru

⁶ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd

⁷ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd

⁸ Adolygu ac Asesu Ansawdd Aer 2010 – Adroddiad Cynnydd 2007 (Cyngor Gwynedd)

⁹ Pecyn Tystiolaeth Leol - Asiantaeth yr Amgylchedd

¹⁰ *Wales' Ecological Footprint - Scenarios to 2020* E. Dawkins, A. Paul, J. Barrett, J. Minx and K. Scott.

<http://wales.gov.uk/topics/sustainabledevelopment/publications/ecofootprint/?lang=en>

¹¹ Nodyn Cyngor Technegol (NCT) 8 Ynni Adnewyddadwy <http://wales.gov.uk/topics/planning/policy/tans/tan8/?lang=en>

¹² Adran Ynni a Newid Hinsawdd, Tueddiadau Ynni: <http://www.decc.gov.uk/en/content/cms/statistics/publications/trends/>

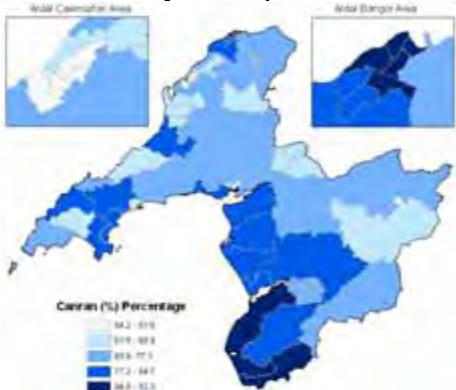
¹³ LICC (2010) Strategaeth Newid Hinsawdd Cymru. <http://wales.gov.uk/docs/desh/publications/101006ccstratfinalen.pdf>

Y Dreftadaeth Ddiwylliannol

Mae Gwynedd yn gadarnle'r iaith Gymraeg gyda'r gyfran uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghymru. Fodd bynnag, mae amrywiadau o fewn y sir, gyda'r cyfrannau'n tueddu i fod yn uwch mewn rhai ardaloedd trefol ynghyd ag ardaloedd y cyn chwareli llechi ond mae'r cyfrannau yn sylweddol is mewn llawer o'r ardaloedd arfordirol. Yn ogystal, mae gan Wunedd amgylchedd hanesyddol cyfoethog a adlewyrchir yn nifer y dynodiadau ffurfiol, gan gynnwys 2505 adeilad rhestredig, 490 o henebion cofrestredig, 16 o barciau a gerddi hanesyddol, 40 ardal gadwraeth ac un safle treftadaeth y byd. (Noder: Cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd				
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol								
Yr Iaith Gymraeg ¹	Mae gan Wunedd y gyfran uchaf o bobl sy'n medru siarad Cymraeg drwy Gymru. Yn 2001, roedd 69% o boblogaeth Gwynedd dros dair blwydd oed yn medru siarad Cymraeg ac roedd y hyn yn sylweddol uwch na chyfartaledd Cymru o 21%.			A need to facilitate the preservation and enhance				
	Sgiliau yn yr Iaith Gymraeg (2001)			Welsh language and culture as an important part				
		Poblogaeth dros dair blwydd oed	Siarad Cymraeg ond nid yn darllen na'i hysgrifennu	Siarad a darllen Cymraeg ond nid yn ei hysgrifennu	Siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	Cyfuniad arall o sgiliau	Dim gwybodaeth o'r Gymraeg	Mae angen diogelu a chadw'r iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig drwy eu hyrwyddo fel rhan annatod o'n hetifeddiaeth ddiwylliannol.
			%	%	%	%	%	Symud ymlaen â'r darpariaethau a osodir ym Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011 ² .
	Gwynedd	112,800	5.75	2.31	60.63	1.50	23.89	
Cymru	2,805,701	2.83	1.37	16.32	2.98	71.57		
Mae'r gyfran o siaradwyr Cymraeg yn amrywio cryn lawer o fewn Gwynedd. Mae siaradwyr Cymraeg yn cynrychioli o leiaf 30% o'r boblogaeth barhaol ym mhob ward heblaw un yng Ngwynedd (yr eithriad yw ward Menai ym Mangor, o bosib oherwydd nifer y myfyrwyr (23%)). Ceir y cyfrannau uchaf o siaradwyr Cymraeg yng Nghaernarfon a'r cyffiniau. Mae cyfran y siaradwyr Cymraeg yn tueddu i fod yn uwch mewn rhai ardaloedd trefol yn ogystal ag ardaloedd y cyn chwareli llechi, ond yn sylweddol is mewn llawer o ardaloedd arfordirol ym Meirionnydd.								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
Amrywiaethau daearyddol mewn sgiliau yn yr iaith Gymraeg (2001)				
Ward	% y boblogaeth 3 blwydd oed a throsodd sy'n medru siarad, darllen ac ysgrifennu Cymraeg	% y boblogaeth 3 blwydd oed a throsodd heb ddim gwybodaeth o'r Gymraeg		
Uchaf	Penygroes(81.8)	Menai, Bangor (66.3)		
Ail Uchaf	Llanrug (80.4)	Deiniol (58.5)		
Trydydd Uchaf	Bethel (79.5)	Llangelynnin (50.5)		
Trydydd Isaf	Tywyn (33.7)	Penygroes(8.7)		
Ail isaf	Deiniol (24.2)	Seiont (7.4)		
Isaf	Menai Bangor (23.3)	Peblig (6.0)		
Gwynedd	60.6	23.9		
Cymru	16.3	71.6		
% Siaradwyr Cymraeg yn wardiau Gwynedd (2001)				
<p style="text-align: center;"> % of Welsh Speakers ■ 27.0 - 45.1 ■ 45.2 - 59.9 ■ 59.9 - 70.1 ■ 70.2 - 77.4 ■ 77.5 - 84.3 </p>				
Dengys y tabl isod bod nifer y bobl yng Ngwynedd sy'n siarad Cymraeg wedi gostwng o 76.2%				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
		<p>Gwelir bod cyfran y siaradwyr Cymraeg wedi gostwng mewn sawl ardal rhwng 1991 a 2001, yn enwedig ar arfordir Meirionnydd ac mewn rhannau helaeth o ben Llŷn. Gwelwyd gostyngiad sylweddol yn wardiau Bowydd a Rhiw (-14.7%), Botwnnog a Thudweiliog (-11.9%) a Llanengan (-10%). Ar y llaw arall, roedd nifer o ardaloedd wedi dangos cynnydd yn y canran o siaradwyr Cymraeg ac mae'n ddiddorol nodi bod nifer y siaradwyr Cymraeg wedi cynyddu mewn llawer ardal ble mae cyfran isel o siaradwyr Cymraeg yn byw (Abermaw, +4.8%), Menai Bangor, +30.5%; Tywyn, +10.1%).</p> <p><i>Pobl a anwyd yng Nghymru</i></p> <p>Mae oddeutu 80% o breswylwyr Gwynedd a anwyd yng Nghymru yn medru siarad, ysgrifennu a darllen Cymraeg a dim ond 5% o'r preswylwyr a anwyd yng Nghymru sydd heb ddim sgiliau o gwbl yn yr iaith Gymraeg. Mae llai o lawer o breswylwyr a anwyd y tu allan i Gymru yn medru siarad Cymraeg ac mae mwy o amrywiaeth gydag oedran. Nid oes gan 16.5% o bobl rhwng 3 a 15 mlwydd sgiliau yn yr iaith Gymraeg o gwbl, ac mae'r ganran hon yn cynyddu i 79% o ran y trigolion dros 65 blwydd oed.</p> <p>% o'r boblogaeth a anwyd y tu allan i Gymru sy'n methu siarad Cymraeg (dros dair blwydd oed) 2001</p> 		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
	Mae'n amlwg o'r ffigwr uchod bod y cyfrannau uchaf o bobl a anwyd y tu allan i Gymru nad ydynt yn medru siarad Cymraeg yn byw ar arfordir Meirionnydd ac mewn rhannau helaeth o ben Llŷn.			
Safleoedd Treftadaeth y Byd	Mae cestyll a muriau tref y brenin Edward yng Ngwynedd yn cynnwys castell a muriau tref Caernarfon a gafodd eu hychwanegu at restr Safleoedd Treftadaeth y Byd (STB), yn 1987 ³ fel safle diwylliannol o werth byd-eang eithriadol.	Rheolir y castell gan Cadw ac mae ar agor i ymwelwyr; ased hanesyddol allweddol a ffynhonnell cyllid cadwraeth/twristiaeth.		Adnodd hanesyddol allweddol yn ffurfio rhan o'r diwylliant sydd gan Wunedd i'w gynnig.
Henebion Cofrestredig	Mae oddeutu 490 o Henebion Cofrestredig yng Ngwynedd. Yng Nghymru gyfan, yn 1996 ac yn 2003, adroddwyd bod oddeutu 80% o'r henebion cofrestredig yn sefydlog ac roedd oddeutu 10% ohonynt wedi'u gwella neu wedi'u gwella'n sylweddol. Yn yr un cyfnod, bu cynnydd mewn aflonyddwch arwynebol, fel arfer gan fod mwy o lystyfiant ymledol a phrysg yn tyfu drostynt, o bosib, yn sgil trefn amaethu lai dwys a anogwyd gan gynlluniau amaeth-amgylcheddol. Cafodd y cynnydd hwn ei osod yn erbyn lleihad mewn aflonyddwch difrifol a oedd weithiau'n cael ei achosi yn sgil amaethu dwys ⁴ .			Hwyluso ymarfer rheoli priodol er mwyn cadw'r statws 'cyflwr da' a chydnabod y cyfleoedd diwylliannol ac economaidd ehangach sy'n codi o asedau a dynodiadau hanesyddol.
Ardaloedd Cadwraeth	Yn 2010, roedd 40 ardal gadwraeth yn Ardal Cynllun Gwynedd - yr ail nifer uchaf yng Nghymru ⁵ .			
Parciau a Gerddi o Ddiddordeb Hanesyddol	Ceir 16 o barciau a gerddi yn ACLI Gwynedd ac maent yn cyfrannu'n helaeth tuag at gymeriad, amrywiaeth ac arwahanrwydd ei dirwedd ⁶ .			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																		
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol																																																						
	Safleoedd / Ardaloedd yng Ngwynedd a gynhwysir yng nghofrestr tirweddau, parciau a gerddi o ddiddordeb arbennig yng Nghymru																																																					
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Enw'r Parc/Gardd Hanesyddol</th> <th>Cyngor Cymuned</th> <th>Gradd y Parc/Gardd Hanesyddol</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Abermaw: Taith Gerdded Panorama</td> <td>Abermaw</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Broom Hall</td> <td>Llanystumdwy</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Boduan</td> <td>Buan</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Castell Bryn Bras</td> <td>Llanrug</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Caernarfon: Parc Comin Morfa</td> <td>Caernarfon</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Cefnamwlch</td> <td>Tudweiliog</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Glasfryn</td> <td>Llanystumdwy</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Glynllifon</td> <td>Llandwrog</td> <td>I</td> </tr> <tr> <td>Castell Penrhyn</td> <td>Llandygai</td> <td>II*</td> </tr> <tr> <td>Plas Bodegroes</td> <td>Llannor</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Plas yn Rhiw</td> <td>Aberdaron</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Portmeirion</td> <td>Penrhyndeudraeth</td> <td>II*</td> </tr> <tr> <td>Rhiwlas</td> <td>Llandderfel</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Tan yr Allt</td> <td>Porthmadog</td> <td>II</td> </tr> <tr> <td>Y Faenol</td> <td>Pentir</td> <td>I</td> </tr> <tr> <td>Y Wern</td> <td>Dolbenmaen</td> <td>II*</td> </tr> </tbody> </table>	Enw'r Parc/Gardd Hanesyddol	Cyngor Cymuned	Gradd y Parc/Gardd Hanesyddol	Abermaw: Taith Gerdded Panorama	Abermaw	II	Broom Hall	Llanystumdwy	II	Boduan	Buan	II	Castell Bryn Bras	Llanrug	II	Caernarfon: Parc Comin Morfa	Caernarfon	II	Cefnamwlch	Tudweiliog	II	Glasfryn	Llanystumdwy	II	Glynllifon	Llandwrog	I	Castell Penrhyn	Llandygai	II*	Plas Bodegroes	Llannor	II	Plas yn Rhiw	Aberdaron	II	Portmeirion	Penrhyndeudraeth	II*	Rhiwlas	Llandderfel	II	Tan yr Allt	Porthmadog	II	Y Faenol	Pentir	I	Y Wern	Dolbenmaen	II*		
Enw'r Parc/Gardd Hanesyddol	Cyngor Cymuned	Gradd y Parc/Gardd Hanesyddol																																																				
Abermaw: Taith Gerdded Panorama	Abermaw	II																																																				
Broom Hall	Llanystumdwy	II																																																				
Boduan	Buan	II																																																				
Castell Bryn Bras	Llanrug	II																																																				
Caernarfon: Parc Comin Morfa	Caernarfon	II																																																				
Cefnamwlch	Tudweiliog	II																																																				
Glasfryn	Llanystumdwy	II																																																				
Glynllifon	Llandwrog	I																																																				
Castell Penrhyn	Llandygai	II*																																																				
Plas Bodegroes	Llannor	II																																																				
Plas yn Rhiw	Aberdaron	II																																																				
Portmeirion	Penrhyndeudraeth	II*																																																				
Rhiwlas	Llandderfel	II																																																				
Tan yr Allt	Porthmadog	II																																																				
Y Faenol	Pentir	I																																																				
Y Wern	Dolbenmaen	II*																																																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol				
	<p style="text-align: center;">Parciau a Gerddi Hanesyddol yn Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd</p> 			
Adeiladau Rhestredig	<p>Yn Ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd (ACLI) mae 2505 o adeiladau rhestredig (yr ail uchaf yng Nghymru). O'r adeiladau rhestredig hynny, yn 2007, nodwyd bod 266 ohonynt 'mewn perygl', sef 10.79% o'r cyfanswm - y degfed cyfradd uchaf o'r holl Awdurdodau Lleol yng Nghymru. Roedd 17.1% o'r holl adeiladau rhestredig wedi'u dynodi'n 'fregus' a 72.1% wedi'u dynodi 'heb fod mewn perygl'⁷.</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																				
Y Dreftadaeth Ddiwylliannol																																								
		Adeiladau rhestredig mewn perygl yn ôl Awdurdod Unedol																																						
	Awdurdod Lleol	<table border="1" style="margin-left: auto; margin-right: auto;"> <thead> <tr> <th>Awdurdod Lleol</th> <th>%mewn risg</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Torfaen</td><td>20.42</td></tr> <tr><td>Castell-nedd Port Talbot</td><td>16.88</td></tr> <tr><td>Sir y Ffliint</td><td>14.3</td></tr> <tr><td>Ynys Mon</td><td>11.99</td></tr> <tr><td>PCBB</td><td>11.2</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>11.14</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon Taf</td><td>11.11</td></tr> <tr><td>Sir Ddinbych</td><td>11.01</td></tr> <tr><td>Wrecsam</td><td>10.93</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>10.79</td></tr> <tr><td>Bro Morgannwg</td><td>10.67</td></tr> <tr><td>Merthyr Tudful</td><td>9.8</td></tr> <tr><td>Sir Gaerfyrddin</td><td>9.21</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>9.08</td></tr> <tr><td>Sir Fynwy</td><td>8</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>7.03</td></tr> <tr><td>Caerdydd</td><td>3.41</td></tr> </tbody> </table>		Awdurdod Lleol	%mewn risg	Torfaen	20.42	Castell-nedd Port Talbot	16.88	Sir y Ffliint	14.3	Ynys Mon	11.99	PCBB	11.2	Ceredigion	11.14	Rhondda Cynon Taf	11.11	Sir Ddinbych	11.01	Wrecsam	10.93	Gwynedd	10.79	Bro Morgannwg	10.67	Merthyr Tudful	9.8	Sir Gaerfyrddin	9.21	Powys	9.08	Sir Fynwy	8	Conwy	7.03	Caerdydd	3.41	
Awdurdod Lleol	%mewn risg																																							
Torfaen	20.42																																							
Castell-nedd Port Talbot	16.88																																							
Sir y Ffliint	14.3																																							
Ynys Mon	11.99																																							
PCBB	11.2																																							
Ceredigion	11.14																																							
Rhondda Cynon Taf	11.11																																							
Sir Ddinbych	11.01																																							
Wrecsam	10.93																																							
Gwynedd	10.79																																							
Bro Morgannwg	10.67																																							
Merthyr Tudful	9.8																																							
Sir Gaerfyrddin	9.21																																							
Powys	9.08																																							
Sir Fynwy	8																																							
Conwy	7.03																																							
Caerdydd	3.41																																							

¹ Cyfrifiad 1981, 1991, 2001

² LLCC. <http://wales.gov.uk/topics/welshlanguage/legislation/?skip=1&lang=en> . Bwrdd yr Iaith Gymraeg. <http://www.byig-wlb.org.uk/English/Pages/index.aspx>

³ Cyngor Gwynedd

⁴ LLCC: "Welsh Historic Environment: Position Statement 2007")

⁵ Cyngor Gwynedd

⁶ Rhan 1 o Gofrestr o Dirwedau, Parciau a Gerddi Hanesyddol o Ddiddordeb Arbennig yng Nghymru)

⁷ Cyngor Gwynedd

Yr Economi

Mae perfformiad yr economi'n amrywio'n fawr yng Ngwynedd. Mae cyfradd y nifer sy'n hawlio budd-daliadau wedi bod yn is na Chymru gyfan yn y blynyddoedd diweddar. Mae cyflogaeth wedi'i seilio'n bennaf ar weinyddiaeth gyhoeddus, addysg ac iechyd, sydd wedi profi'r cynnydd uchaf yn y Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) dros y blynyddoedd diweddar. Ar y llaw arall mae dirywiad cyson wedi bod yn y diwydiant amaeth, hela, coedwigaeth a physgota dros y ddeng mlynedd diwethaf. Yn ogystal, mae enillion cyfartalog cartrefi yng Ngwynedd yn is na'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae'r economi wedi'i seilio'n bennaf ar y sector cyhoeddus, ond mae sectorau eraill yn enwedig twristiaeth yn ddiwydiannau allweddol serch hyn. Fodd bynnag, mae nifer yr ymwelwyr a ddaw i Wynedd wedi dirywio'n ddiweddar. (Noder: cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																		
Yr Economi																																																						
Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA)	<p>Mae Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) Gwynedd yn mesur gwerth y cynhyrchiant sy'n digwydd o fewn y sir. Cafwyd bod gwerth yr allbwn o economi Gwynedd yn £1.620 biliwn yn 2008. Roedd gwerth yr allbwn o Wynedd yn cyfrannu 3.7% tuag at werth yr allbwn o Gymru gyfan, o'i gymharu ag allbwn o 4.2% o Bowys, 5.9% o Gonwy a Sir Ddinbych gyda'i gilydd ac 1.6% o Ynys Môn. Cafwyd bod gwerth GVA y pen yng Ngwynedd ar gyfartaledd yn £13,664 yn 2008, a oedd yn is na'r cyfartaledd yng Nghymru a'r Deyrnas Unedig, sydd o bosib yn tynnu sylw at y ffaith nad yw economi'r sir yn gryf iawn o ran diwydiannau gweithgynhyrchu, masnach a gwasanaethau sydd â gwerth ariannol uchel.¹</p>			<p>Angen hwyluso'r gwaith o barhau i hyrwyddo buddsoddiad yn yr economi leol er mwyn cefnogi tyfiant busnesau lleol, yn enwedig ymysg y diwydiannau gweithgynhyrchu a masnach.</p>																																																		
	<p>Gwerth Ychwanegol Crynswth y pen 1998-2006</p> <table border="1"> <caption>Data for Gwerth Ychwanegol Crynswth y pen 1998-2006 (Estimated values in £m)</caption> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Ynys Môn</th> <th>Conwy a Sir Ddinbych</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1998</td><td>9000</td><td>6800</td><td>8500</td><td>10500</td></tr> <tr><td>1999</td><td>9200</td><td>7000</td><td>8800</td><td>10800</td></tr> <tr><td>2000</td><td>9500</td><td>7500</td><td>9200</td><td>11200</td></tr> <tr><td>2001</td><td>10000</td><td>8000</td><td>9500</td><td>11800</td></tr> <tr><td>2002</td><td>10800</td><td>8800</td><td>10000</td><td>12500</td></tr> <tr><td>2003</td><td>11500</td><td>9500</td><td>10500</td><td>13200</td></tr> <tr><td>2004</td><td>12200</td><td>10000</td><td>11000</td><td>13800</td></tr> <tr><td>2005</td><td>12800</td><td>10500</td><td>11500</td><td>14200</td></tr> <tr><td>2006</td><td>13500</td><td>11000</td><td>12000</td><td>14800</td></tr> </tbody> </table>			Blwyddyn	Gwynedd	Ynys Môn	Conwy a Sir Ddinbych	Cymru	1998	9000	6800	8500	10500	1999	9200	7000	8800	10800	2000	9500	7500	9200	11200	2001	10000	8000	9500	11800	2002	10800	8800	10000	12500	2003	11500	9500	10500	13200	2004	12200	10000	11000	13800	2005	12800	10500	11500	14200	2006	13500	11000	12000	14800	
Blwyddyn	Gwynedd	Ynys Môn	Conwy a Sir Ddinbych	Cymru																																																		
1998	9000	6800	8500	10500																																																		
1999	9200	7000	8800	10800																																																		
2000	9500	7500	9200	11200																																																		
2001	10000	8000	9500	11800																																																		
2002	10800	8800	10000	12500																																																		
2003	11500	9500	10500	13200																																																		
2004	12200	10000	11000	13800																																																		
2005	12800	10500	11500	14200																																																		
2006	13500	11000	12000	14800																																																		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																
Yr Economi																																				
Gweithgarwch Economaidd	<p>Mae'r gyfradd gweithgarwch economaidd yn mesur canran y boblogaeth sydd mewn gwaith neu'n ddi-waith, ac mae felly'n fesur cyffredinol defnyddiol o'r cyfleoedd sydd ar gael i bobl yn y farchnad lafur. Fel arfer, caiff ei mynegi fel canran o'r boblogaeth o oed gweithio. Ym mis Mehefin 2010, amcangyfrifwyd bod cyfradd gweithgarwch economaidd Gwynedd (73.6%) yn uwch na chyfradd Cymru gyfan (72.8%).²</p> <p>Gweithgarwch Economaidd yng Ngwynedd, Môn a Chymru (Chwarter Mehefin 2010)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Môn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai</td> <td>58.6</td> <td>54.8</td> <td>58.0</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig</td> <td>69.7</td> <td>69.5</td> <td>66.8</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig</td> <td>10.2</td> <td>13.4</td> <td>8.2</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol</td> <td>73.7</td> <td>73.6</td> <td>72.8</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith</td> <td>5.5</td> <td>5.6</td> <td>8.3</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – eisiau swydd</td> <td>5.2</td> <td>4.0</td> <td>6.6</td> </tr> <tr> <td>% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – ddim eisiau swydd</td> <td>21.1</td> <td>22.4</td> <td>20.6</td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae'n amlwg hefyd fod gan Wunedd gyfran uwch o weithwyr hunangyflogedig, ond cyfran is o gyflogai o gymharu â Chymru gyfan. Mae'r gyfradd ddiweithdra hefyd yn llawer is na'r gyfradd genedlaethol.</p> <p>Ar lefel wardiau unigol yng Ngwynedd, mae'r cyfraddau anweithgarwch economaidd yn amrywio o 62.7% o bobl rhwng 16-74 mlwydd oed ym Menai (Bangor) (yn fwy na thebyg oherwydd y boblogaeth fawr o fyfyrwyr llawn amser) i 26.8% ym Methel.</p>		Môn	Gwynedd	Cymru	% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai	58.6	54.8	58.0	% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig	69.7	69.5	66.8	% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig	10.2	13.4	8.2	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol	73.7	73.6	72.8	% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith	5.5	5.6	8.3	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – eisiau swydd	5.2	4.0	6.6	% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – ddim eisiau swydd	21.1	22.4	20.6			Cyfradd gweithgarwch economaidd fymryn yn uwch, a chyfradd ddiweithdra is o gymharu â'r cyfartaledd cenedlaethol.
	Môn	Gwynedd	Cymru																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogai	58.6	54.8	58.0																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n gyflogedig	69.7	69.5	66.8																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n hunangyflogedig	10.2	13.4	8.2																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd weithredol	73.7	73.6	72.8																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n ddi-waith	5.5	5.6	8.3																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – eisiau swydd	5.2	4.0	6.6																																	
% y bobl o oed gweithio sy'n economaidd anweithredol – ddim eisiau swydd	21.1	22.4	20.6																																	
Diweithdra	<p>Y ffigurau diweithdra a fydd fel arfer yn ennyn y sylw mwyaf yw'r rheini a gaiff eu rhyddhau'n fisol, a chânt eu hadnabod yn gyffredinol fel y cyfrifiad hawlwr. Cyfeiria'r rhain at y nifer o bobl nad ydynt mewn gwaith ac sy'n hawlio budd-daliadau'n gysylltiedig â diweithdra, Lwfans Ceisio Gwaith (JSA) yn bennaf. Y ffigurau hyn yw'r brif ffynhonnell wybodaeth swyddogol ynglŷn â diweithdra mewn ardaloedd bychain (Gwynedd a'i wardiau).</p>																																			

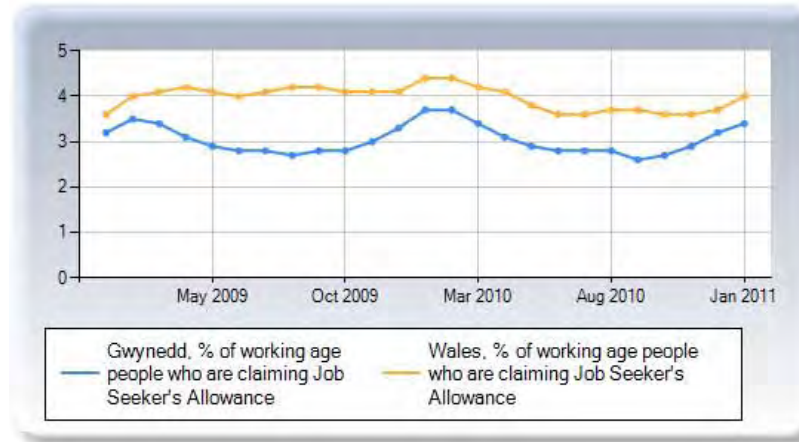
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	----------------	-------------------------------------

Yr Economi

Lwfans Ceisio Gwaith (Ionawr 2011)³

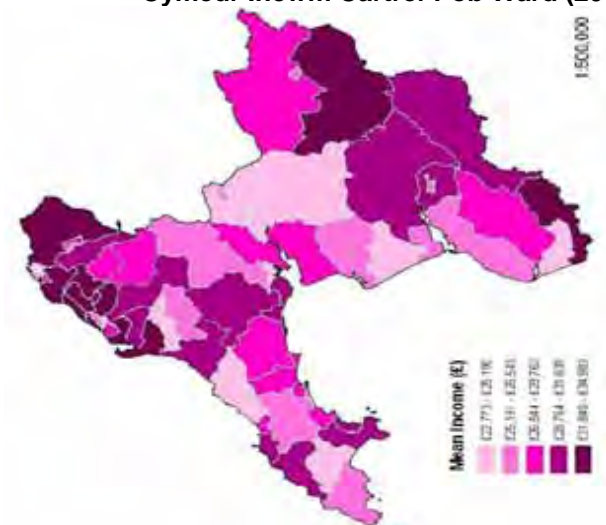
	Môn	Gwynedd	Cymru
Nifer y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	1,899	2,506	75,163
% y bobl o oed gweithio sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	4.6	3.4	4
Nifer y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	565	780	24,805
% y bobl 17-24 mlwydd oed sy'n hawlio Lwfans Ceisio Gwaith	29.8	31.1	33

Hawlwr Lwfans Ceisio Gwaith (canran)⁴

Yn gyffredinol, mae cyfradd y nifer sy'n hawlio wedi bod yn is yng Ngwynedd nac yng Nghymru ers tua 2009. Ym mis Ionawr 2011, cyfrifwyd bod 2,506 o bobl o oed gweithio yng Ngwynedd yn ddi-waith. Roedd hyn gyfystyr â 3.4% o'r boblogaeth o oed gweithio, tra bod y canran yng Nghymru yn 4%. Mae diweithdra yn amrywio'n eithafol rhwng dynion a merched, gyda 56% yn fwy o ddynion yn ddi-waith o gymharu â merched yn ystod mis Ionawr 2009. Mae diweithdra felly'n amrywio ar draws Gwynedd. Mae'r tabl isod yn dangos yr amrywiadau o fewn y Sir.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Yr Economi																											
	<p align="center">Diweithdra ymysg hawlwr yn y wardiau (lon 2011)⁵</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>% y boblogaeth o oed gweithio amcangyfrifedig</th> <th>Hawlwr di-waith</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uchaf</td> <td>Peblig (8.2)</td> </tr> <tr> <td>Ail uchaf</td> <td>Marchog (7.3)</td> </tr> <tr> <td>Trydydd uchaf</td> <td>Talysarn</td> </tr> <tr> <td>Trydydd isaf</td> <td>Tudweiliog (1.0)</td> </tr> <tr> <td>Ail isaf</td> <td>Llanuwchllyn (1.0)</td> </tr> </tbody> </table>			% y boblogaeth o oed gweithio amcangyfrifedig	Hawlwr di-waith	Uchaf	Peblig (8.2)	Ail uchaf	Marchog (7.3)	Trydydd uchaf	Talysarn	Trydydd isaf	Tudweiliog (1.0)	Ail isaf	Llanuwchllyn (1.0)	Amrywiaethau daearyddol sylweddol yn y gyfradd ddiweithdra, sy'n awgrymu bod angen cryfhau ac ehangu economïau lleol o fewn y sir.											
% y boblogaeth o oed gweithio amcangyfrifedig	Hawlwr di-waith																										
Uchaf	Peblig (8.2)																										
Ail uchaf	Marchog (7.3)																										
Trydydd uchaf	Talysarn																										
Trydydd isaf	Tudweiliog (1.0)																										
Ail isaf	Llanuwchllyn (1.0)																										
Enillion	<p>Defnyddir <i>CACI Paycheck</i> i gyfrifo enillion. Gweler isod ddata incwm a gasglwyd o amrywiol ffynonellau masnachol, a chaiff y data ei ddiweddarau'n gyson wrth i wybodaeth bellach ddod i law. £23,050 oedd y canolrif incwm yng Ngwynedd yn 2009, oedd yn is na chanolrif incwm gogledd Cymru a Chymru gyfan (£24,750). Daeth Gwynedd yn 17eg allan o'r 22 Awdurdod Unedol yng Nghymru yng nghyswllt y mesur hwn.</p> <p align="center">Enillion yn 2009⁶</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Canolrif Incwm (£)</th> <th>% y cartrefi sy'n ennill dan 60% o Ganolrif Enillion y DU</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>£23,050</td> <td>34.5%</td> </tr> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>£24,350</td> <td>32.1%</td> </tr> <tr> <td>Conwy</td> <td>£24,950</td> <td>30.9%</td> </tr> <tr> <td>Sir Ddinbych</td> <td>£24,700</td> <td>31.6%</td> </tr> <tr> <td>Sir y Fflint</td> <td>£28,300</td> <td>26.4%</td> </tr> <tr> <td>Wrecsam</td> <td>£25,850</td> <td>30%</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>£24,750</td> <td>28%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Daeth y canlyniadau allweddol a ganlyn i'r amlwg wedi dadansoddiad pellach o Ddata <i>CACI</i></p>			Canolrif Incwm (£)	% y cartrefi sy'n ennill dan 60% o Ganolrif Enillion y DU	Gwynedd	£23,050	34.5%	Ynys Môn	£24,350	32.1%	Conwy	£24,950	30.9%	Sir Ddinbych	£24,700	31.6%	Sir y Fflint	£28,300	26.4%	Wrecsam	£25,850	30%	Cymru	£24,750	28%	Angen hybu buddsoddiad drwy ddarparu rhwydwaith drafnidiaeth, cysylltiadau a thir sy'n gymorth i ddenu busnesau newydd er mwyn darparu gwaith â chyflog uwch.
	Canolrif Incwm (£)	% y cartrefi sy'n ennill dan 60% o Ganolrif Enillion y DU																									
Gwynedd	£23,050	34.5%																									
Ynys Môn	£24,350	32.1%																									
Conwy	£24,950	30.9%																									
Sir Ddinbych	£24,700	31.6%																									
Sir y Fflint	£28,300	26.4%																									
Wrecsam	£25,850	30%																									
Cymru	£24,750	28%																									

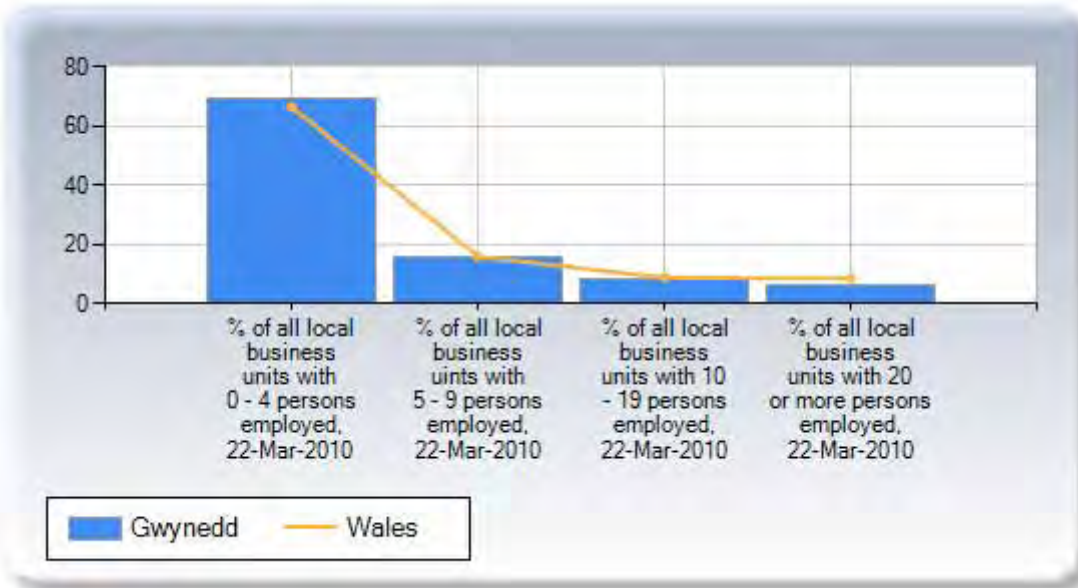
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi				
	<p><i>Paycheck</i> yn 2009:</p> <ul style="list-style-type: none"> Roedd incwm y cartref yn 64.8% o gartrefi'r sir yn llai na £30,000. Roedd gan 14.6% o gartrefi Gwynedd incwm cartref o lai na £10,000. Roedd incwm y cartref yn 35.2% o gartrefi Gwynedd yn fwy na £30,000. Y ward oedd â'r cymedr incwm cartref uchaf oedd ward (enw ar goll) (£33,947) a'r ward oedd â'r cymedr incwm cartref isaf oedd ward Marchog (£22,773). Y ward oedd â'r canolrif incwm cartref uchaf oedd Cwm-y-glo (£31,800), a'r ward oedd â'r canolrif incwm cartref isaf oedd Hirael (£17,700). <p style="text-align: center;">Cymedr Incwm Cartref Pob Ward (2009)</p> 			
Diwydiant	<p>Mae rhai diwydiannau'n fwy cyffredin yng Ngwynedd nac eraill. Yn 2008, gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd oedd cyflogwyr unigol mwyaf pobl Gwynedd (32.9%). Yn ail i hyn oedd y diwydiant dosbarthu, gwestai a bwytai (23.0%), sydd hefyd yn adlewyrchu'r patrwm dros Gymru gyfan. Dros yr un cyfnod, y diwydiannau oedd yn cyflogi'r gyfran leiaf o bobl yng Ngwynedd oedd ynni a dŵr (0.5%) ac amaeth a physgota (1.5%).⁷</p>			<p>Mae'r diwydiant amaeth, hela, coedwigaeth a physgota, a'r diwydiant</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd		
Yr Economi						
	Sectorau Diwydiant yng Ngwynedd a Chymru (2008)				cynhyrchu, wedi lleihau dros y ddeng mlynedd ddiwethaf. Mae angen felly cefnogi'r gwaith o adfywio'r diwydiannau hyn fel sy'n briodol.	
	Diwydiant	Gwynedd		Cymru		
		Nifer	%	Nifer		%
	Amaeth a physgota	300	0.6	18,300		1.5
	Ynni a dŵr	600	1.2	6,400		0.5
	Gweithgynhyrchu	3,700	7.6	161,500		13.7
	Adeiladu	2,200	4.5	61,000		5.2
	Dosbarthu, gwestai a bwytai	15,000	31.2	272,500		23.0
	Trafnidiaeth a chysylltiadau	1,700	3.6	50,600		4.3
	Bancio, cyllid ac yswiriant	4,100	8.6	166,500		14.1
	Gweinyddu'r cyhoedd, addysg ac iechyd	17,900	37.3	389,600		32.9
	Gwasanaethau eraill	2,600	5.3	56,600	4.8	
	<p>Mae perfformiad y gwahanol ddiwydiannau yng nghyswllt y gwerth GVA wedi amrywio'n helaeth rhwng 1996 a 2008, a roddir fel y % o'r holl ddiwydiannau:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amaeth, hela, coedwigaeth a physgota wedi gostwng 78.4% • Cynhyrchiant wedi gostwng 19% • Dosbarthu, trafndiaeth a chysylltiadau wedi cynyddu 68.2% • Gwasanaethau busnes a chyllid wedi cynyddu 64.8% • Gweinyddu'r cyhoedd, addysg, iechyd a gwasanaethau eraill wedi cynyddu 110% 					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																								
Yr Economi																																																																																																																												
	<p style="text-align: center;">Gwerth Ychwanegol Crynswth yn ôl Diwydiant, 1996- 2008⁸</p> <table border="1"> <caption>Estimated data from the GVA by Sector graph (1995-2008)</caption> <thead> <tr> <th>Diwydiant</th> <th>1995</th> <th>1996</th> <th>1997</th> <th>1998</th> <th>1999</th> <th>2000</th> <th>2001</th> <th>2002</th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> <th>2008</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Agriculture, forestry and fishing</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Construction</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Business services and finance</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> <td>100</td> </tr> <tr> <td>Production</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Distribution, transport and communication</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> <td>200</td> </tr> <tr> <td>Public administration, education, health and other services</td> <td>300</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> <td>350</td> </tr> <tr> <td>Total GVA</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> <td>1050</td> </tr> </tbody> </table>			Diwydiant	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Agriculture, forestry and fishing	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	Construction	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	Business services and finance	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	Production	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	Distribution, transport and communication	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	Public administration, education, health and other services	300	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	Total GVA	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	
Diwydiant	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008																																																																																																														
Agriculture, forestry and fishing	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50	50																																																																																																														
Construction	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100																																																																																																														
Business services and finance	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100																																																																																																														
Production	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200																																																																																																														
Distribution, transport and communication	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200	200																																																																																																														
Public administration, education, health and other services	300	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350	350																																																																																																														
Total GVA	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050	1050																																																																																																														
Galwedigaethau	<p>Mae strwythur economi Gwynedd yn ffafrio rhai mathau o swyddi fwy na'i gilydd. Ym mis Gorffennaf 2009-2010, y tair galwedigaeth fwyaf cyffredin yng Ngwynedd oedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> Galwedigaethau crefftiau medrus – gwaith llaw yn gyffredinol. Cysylltir y crefftiau hyn â dynion yn bennaf, a gwelir gwahaniaeth o +5% o gymharu â'r ffigur i Gymru. Galwedigaethau elfennol – galwedigaethau lle nad oes angen sgiliau megis galwedigaethau ffatri a storio, a galwedigaethau elfennol a gwasanaeth megis ffeilio a glanhau. Mae gwahaniaeth yma o +1.0% rhwng Gwynedd a Chymru. Rheolwyr ac uwch swyddogion – tebyg i Gymru gyfan, dim ond gwahaniaeth o +1% rhwng ffigurau Gwynedd a Chymru. 																																																																																																																											

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																	
Yr Economi																																																					
	<p>Y tair math o alwedigaeth sydd lai tebygol o gael eu gweld Ngwynedd yw:</p> <ul style="list-style-type: none"> Gwaith prosesu, gweithfeydd a pheiriannau – gwaith sy'n gyfan gwbl â llaw, yn rhannol fedrus ac yn cynnwys gwaith rheolaidd, mewn ffatrioedd yn bennaf. Mae diffyg gweithgareddau gweithgynhyrchu yng Ngwynedd yn egluro nifer isel y galwedigaethau o'r math hwn o gymharu â Chymru gyfan (-1.5%). Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer – gwahaniaeth bychan o -1.1% rhwng Gwynedd a Chymru. Galwedigaethau gweinyddol ac ysgrifenyddol – gwahaniaeth bychan o -2.5% rhwng Gwynedd a Chymru. <p style="text-align: center;">Galwedigaethau yng Ngwynedd a Chymru (Gor 09 – Meh 10)⁹</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Galwedigaeth</th> <th colspan="2">Gwynedd</th> <th colspan="2">Cymru</th> </tr> <tr> <th>Nifer</th> <th>%</th> <th>Nifer</th> <th>%</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Rheolwyr ac uwch swyddogion</td> <td>7,400</td> <td>14%</td> <td>169,500</td> <td>13%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau proffesiynol</td> <td>6,100</td> <td>11.6%</td> <td>162,700</td> <td>12.5%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau proffesiynol a thechnegol cysylltiol</td> <td>6,100</td> <td>11.6%</td> <td>189,300</td> <td>14.5%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau gweinyddol ac ysgrifenyddol</td> <td>4,400</td> <td>8.3%</td> <td>140,200</td> <td>10.8%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau crefftau medrus</td> <td>9,100</td> <td>17.2%</td> <td>158,200</td> <td>12.2%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau gwasanaeth personol</td> <td>6,300</td> <td>11.9%</td> <td>127,200</td> <td>9.8%</td> </tr> <tr> <td>Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer</td> <td>3,400</td> <td>6.5%</td> <td>99,100</td> <td>7.6%</td> </tr> <tr> <td>Gwaith prosesu,</td> <td>3,100</td> <td>5.9%</td> <td>95,000</td> <td>7.3%</td> </tr> </tbody> </table>		Galwedigaeth	Gwynedd		Cymru		Nifer	%	Nifer	%	Rheolwyr ac uwch swyddogion	7,400	14%	169,500	13%	Galwedigaethau proffesiynol	6,100	11.6%	162,700	12.5%	Galwedigaethau proffesiynol a thechnegol cysylltiol	6,100	11.6%	189,300	14.5%	Galwedigaethau gweinyddol ac ysgrifenyddol	4,400	8.3%	140,200	10.8%	Galwedigaethau crefftau medrus	9,100	17.2%	158,200	12.2%	Galwedigaethau gwasanaeth personol	6,300	11.9%	127,200	9.8%	Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer	3,400	6.5%	99,100	7.6%	Gwaith prosesu,	3,100	5.9%	95,000	7.3%		
Galwedigaeth	Gwynedd			Cymru																																																	
	Nifer	%	Nifer	%																																																	
Rheolwyr ac uwch swyddogion	7,400	14%	169,500	13%																																																	
Galwedigaethau proffesiynol	6,100	11.6%	162,700	12.5%																																																	
Galwedigaethau proffesiynol a thechnegol cysylltiol	6,100	11.6%	189,300	14.5%																																																	
Galwedigaethau gweinyddol ac ysgrifenyddol	4,400	8.3%	140,200	10.8%																																																	
Galwedigaethau crefftau medrus	9,100	17.2%	158,200	12.2%																																																	
Galwedigaethau gwasanaeth personol	6,300	11.9%	127,200	9.8%																																																	
Galwedigaethau gwerthu a gofal cwsmer	3,400	6.5%	99,100	7.6%																																																	
Gwaith prosesu,	3,100	5.9%	95,000	7.3%																																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi							
	gweithfeydd a pheiriannau						
	Galwedigaethau elfennol	6,700	12.8%	153,200	11.8%		
Busnesau Cofrestredig	Busnesau yn ôl Diwydiant (Mawrth 2010)¹⁰					Fel y gwelir yn y tabl, mae cyfran y diwydiannau sy'n y gwasanaethau amaeth, coedwigaeth a physgota; a llety a bwyd yn sylweddol uwch nac yng Nghymru'n gyffredinol.	
	% o'r holl unedau busnes lleol	Môn	Gwynedd	Cymru			
	Amaeth, coedwigaeth a physgota	21.1	19.7	12.4			
	Cynhyrchiant	5.0	5.0	6.0			
	Adeiladu	11.5	9.8	10.5			
	Crefftau modur	3.0	2.6	3.4			
	Cyfanwerthu	3.4	3.0	3.9			
	Man werthu	11.5	12.6	12.1			
	Trafnidiaeth a storio	3.4	2.7	3.5			
	Llety a Gwasanaethau Bwyd	8.7	10.9	8.1			
	Gwybodaeth a chyfathrebu	1.8	2.9	3.3			
	Cyllid ac yswiriant	1.2	1.4	2.0			
	Eiddo	1.9	1.7	2.5			
	Proffesiynol, gwyddonol a thechnegol	6.0	5.4	8.4			
	Gwasanaethau Gweinyddu a Chefnogi Busnes	6.0	5.2	6.6			
Gweinyddu ac amddiffyn y cyhoedd	1.8	1.8	1.4				
Addysg	3.0	3.2	2.9				

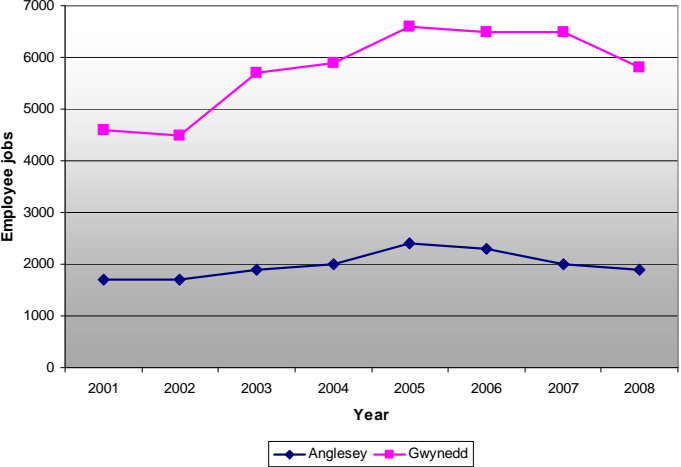
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd															
Yr Economi																					
	Iechyd	5.1	5.4	6.4																	
	Y Celfyddydau, Adloniant, Hamdden a Gwasanaethau Eraill	5.7	6.7	6.7																	
<p>Busnesau yn ôl eu Maint¹¹</p> <table border="1" style="margin: 10px auto;"> <caption>Data for Busnesau yn ôl eu Maint¹¹</caption> <thead> <tr> <th>Employment Category</th> <th>Gwynedd (%)</th> <th>Wales (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0 - 4 persons employed</td> <td>~70</td> <td>~68</td> </tr> <tr> <td>5 - 9 persons employed</td> <td>~15</td> <td>~12</td> </tr> <tr> <td>10 - 19 persons employed</td> <td>~8</td> <td>~8</td> </tr> <tr> <td>20 or more persons employed</td> <td>~5</td> <td>~10</td> </tr> </tbody> </table>							Employment Category	Gwynedd (%)	Wales (%)	0 - 4 persons employed	~70	~68	5 - 9 persons employed	~15	~12	10 - 19 persons employed	~8	~8	20 or more persons employed	~5	~10
Employment Category	Gwynedd (%)	Wales (%)																			
0 - 4 persons employed	~70	~68																			
5 - 9 persons employed	~15	~12																			
10 - 19 persons employed	~8	~8																			
20 or more persons employed	~5	~10																			
Addysg a Sgiliau	Yng Ngwynedd, enillodd cyfran uwch o ddisgyblion Gwynedd bum gradd TGAU A*-C yn ystod eu blwyddyn olaf o addysg orfodol nag a wnaeth disgyblion yng Nghymru gyfan – roedd y ffigur yn 63.8% yng Ngwynedd o'i gymharu â 57.7% yng Nghymru (2009-2010). ¹²																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																													
Yr Economi																																																	
	<p>Yn 2006/07, roedd cyfran y disgyblion a adawodd addysg llawn-amser heb gymwysterau yn is yng Ngwynedd o gymharu â Chymru – 0.5% yng Ngwynedd o'i gymharu â 1.7% yng Nghymru.¹³</p> <p style="text-align: center;">Addysg a dysgu gydol oes yng Ngwynedd, Môn a Chymru (2009-2010)¹⁴</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Môn</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal</td> <td>19.5</td> <td>19</td> <td>20.1</td> </tr> <tr> <td>Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal</td> <td>16.2</td> <td>15.6</td> <td>16.5</td> </tr> <tr> <td>% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)</td> <td>83.2</td> <td>84.9</td> <td>81.6</td> </tr> <tr> <td>% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)</td> <td>57.9</td> <td>63.8</td> <td>57.7</td> </tr> <tr> <td>% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006</td> <td>18.4</td> <td>14.6</td> <td>16.2</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: right;">¹⁵</p> <p style="text-align: center;">Canran y disgyblion sy'n ennill 5 gradd TGAU A*-C neu fwy</p> <table border="1"> <caption>Data for Canran y disgyblion sy'n ennill 5 gradd TGAU A*-C neu fwy</caption> <thead> <tr> <th>AY</th> <th>Gwynedd, % achieving 5+ GCSE A*-C</th> <th>Wales, % achieving 5+ GCSE A*-C</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>AY 04-05</td> <td>59.0</td> <td>52.0</td> </tr> <tr> <td>AY 05-06</td> <td>60.0</td> <td>53.0</td> </tr> <tr> <td>AY 06-07</td> <td>61.0</td> <td>54.0</td> </tr> <tr> <td>AY 07-08</td> <td>62.0</td> <td>55.0</td> </tr> <tr> <td>AY 08-09</td> <td>63.0</td> <td>56.0</td> </tr> <tr> <td>AY 09-10</td> <td>64.0</td> <td>57.0</td> </tr> </tbody> </table>				Môn	Gwynedd	Cymru	Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal	19.5	19	20.1	Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal	16.2	15.6	16.5	% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)	83.2	84.9	81.6	% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)	57.9	63.8	57.7	% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006	18.4	14.6	16.2	AY	Gwynedd, % achieving 5+ GCSE A*-C	Wales, % achieving 5+ GCSE A*-C	AY 04-05	59.0	52.0	AY 05-06	60.0	53.0	AY 06-07	61.0	54.0	AY 07-08	62.0	55.0	AY 08-09	63.0	56.0	AY 09-10	64.0	57.0	
	Môn	Gwynedd	Cymru																																														
Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion cynradd y mae'r AALI yn eu cynnal	19.5	19	20.1																																														
Cymhareb disgybl athro (09-10): ysgolion uwchradd y mae'r AALI yn eu cynnal	16.2	15.6	16.5																																														
% sy'n cyflawni'r lefel ddisgwyliedig – cam allweddol 1 (L2+) (09-10)	83.2	84.9	81.6																																														
% sy'n ennill 5+ TGAU A*-C (09-10)	57.9	63.8	57.7																																														
% y boblogaeth oedolion sydd heb gymwysterau, 2006	18.4	14.6	16.2																																														
AY	Gwynedd, % achieving 5+ GCSE A*-C	Wales, % achieving 5+ GCSE A*-C																																															
AY 04-05	59.0	52.0																																															
AY 05-06	60.0	53.0																																															
AY 06-07	61.0	54.0																																															
AY 07-08	62.0	55.0																																															
AY 08-09	63.0	56.0																																															
AY 09-10	64.0	57.0																																															

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																								
Yr Economi																																																												
	<p>Mae cymwysterau trigolion y gwahanol ardaloedd yng Ngwynedd yn amrywio'n fawr fel y dengys y tabl isod.</p> <p style="text-align: center;">Cymwysterau ar lefel wardiau yng Ngwynedd, 2011 (Ffynhonnell: Cyfrifiad 2001)</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>% y boblogaeth rhwng 16 - 74</th> <th>Dim cymwysterau</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Uchaf</td> <td>Peblig (50.3)</td> </tr> <tr> <td>Ail uchaf</td> <td>Marchog (42.0)</td> </tr> <tr> <td>Trydydd uchaf</td> <td>Cadnant (39.1)</td> </tr> <tr> <td>Trydydd isaf</td> <td>Deiniol (15.1)</td> </tr> <tr> <td>Ail isaf</td> <td>Garth (11.5)</td> </tr> <tr> <td>Isaf</td> <td>Menai Bangor (5.3)</td> </tr> </tbody> </table>			% y boblogaeth rhwng 16 - 74	Dim cymwysterau	Uchaf	Peblig (50.3)	Ail uchaf	Marchog (42.0)	Trydydd uchaf	Cadnant (39.1)	Trydydd isaf	Deiniol (15.1)	Ail isaf	Garth (11.5)	Isaf	Menai Bangor (5.3)	<p>Mae amrywiaeth ddaearyddol sylweddol yn y sir o ran cyrhaeddiad addysgol, sy'n awgrymu y bydd gweithwyr o ardaloedd difreintiedig angen cyfleoedd am hyfforddiant er mwyn addasu i economi sy'n newid ac yn amrywio.</p>																																										
% y boblogaeth rhwng 16 - 74	Dim cymwysterau																																																											
Uchaf	Peblig (50.3)																																																											
Ail uchaf	Marchog (42.0)																																																											
Trydydd uchaf	Cadnant (39.1)																																																											
Trydydd isaf	Deiniol (15.1)																																																											
Ail isaf	Garth (11.5)																																																											
Isaf	Menai Bangor (5.3)																																																											
Twristiaeth	<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Dadansoddiad Gwariant fesul Sector</th> </tr> <tr> <th>(£ miliwn)</th> <th>2007</th> <th>2006</th> <th>% newid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Llety</td> <td>90.1</td> <td>97.6</td> <td>-8</td> </tr> <tr> <td>Bwyd a Diod</td> <td>113.1</td> <td>116.2</td> <td>-3</td> </tr> <tr> <td>Hamdden</td> <td>41.0</td> <td>42.8</td> <td>-4</td> </tr> <tr> <td>Siopa</td> <td>155.1</td> <td>158.8</td> <td>-2</td> </tr> <tr> <td>Trafnidiaeth</td> <td>54.8</td> <td>56.5</td> <td>-3</td> </tr> <tr> <td>Gwariant Anuniongyrchol</td> <td>179.6</td> <td>186.2</td> <td>-4</td> </tr> <tr> <td>TAW</td> <td>79.4</td> <td>82.6</td> <td>-4</td> </tr> <tr> <td>Cyfanswm</td> <td>713.0</td> <td>740.6</td> <td>-4</td> </tr> </tbody> </table> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="4">Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr</th> </tr> <tr> <th>(£ miliwn)</th> <th>2007</th> <th>2006</th> <th>% newid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Llety â Gwasanaeth</td> <td>115.1</td> <td>122.5</td> <td>-6</td> </tr> <tr> <td>Llety heb</td> <td>447.9</td> <td>466.1</td> <td>-4</td> </tr> </tbody> </table>			Dadansoddiad Gwariant fesul Sector				(£ miliwn)	2007	2006	% newid	Llety	90.1	97.6	-8	Bwyd a Diod	113.1	116.2	-3	Hamdden	41.0	42.8	-4	Siopa	155.1	158.8	-2	Trafnidiaeth	54.8	56.5	-3	Gwariant Anuniongyrchol	179.6	186.2	-4	TAW	79.4	82.6	-4	Cyfanswm	713.0	740.6	-4	Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr				(£ miliwn)	2007	2006	% newid	Llety â Gwasanaeth	115.1	122.5	-6	Llety heb	447.9	466.1	-4	<p>Mewn ymateb i'r lleihad diweddar yn rhai o sectorau'r diwydiant twristiaeth, mae angen gwella amrywiaeth ac ansawdd cyfleusterau i dwristiaid, llety i dwristiaid ac atyniadau.</p>
Dadansoddiad Gwariant fesul Sector																																																												
(£ miliwn)	2007	2006	% newid																																																									
Llety	90.1	97.6	-8																																																									
Bwyd a Diod	113.1	116.2	-3																																																									
Hamdden	41.0	42.8	-4																																																									
Siopa	155.1	158.8	-2																																																									
Trafnidiaeth	54.8	56.5	-3																																																									
Gwariant Anuniongyrchol	179.6	186.2	-4																																																									
TAW	79.4	82.6	-4																																																									
Cyfanswm	713.0	740.6	-4																																																									
Refeniw yn ôl Categori Ymwelwyr																																																												
(£ miliwn)	2007	2006	% newid																																																									
Llety â Gwasanaeth	115.1	122.5	-6																																																									
Llety heb	447.9	466.1	-4																																																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi						
	Wasanaeth					
	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	10.9	10.8	0		
	Ymwelwyr am y dydd	139.1	141.2	-1		
	Cyfanswm	713.0	740.6	-4		
Dyddiau Twristiaid						
	Miloedd	2007	2006	% newid		
	Llety â Gwasanaeth	1,449	1,493	-3		
	Llety heb Wasanaeth	13,557	13,971	-3		
	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	435	434	0		
	Ymwelwyr am y dydd	4,004	4,065	-1		
	Cyfanswm	19,445	19,963	-3		
Nifer y Twristiaid						
	Miloedd	2007	2006	% newid		
	Llety â Gwasanaeth	815	841	-3		
	Llety heb Wasanaeth	2,057	2,116	-3		
	Aros â Ffrindiau neu Berthnasau	183	182	0		
	Ymwelwyr am y dydd	4,004	4,065	-1		
	Cyfanswm	7,059	7,204	-2		
Sectorau sy'n cefnogi cyflogaeth						
	(Cyfystyr â Gwaith Llawn Amser)	2007	2006	% newid		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																													
Yr Economi																																			
	Llety	3700	3694	0																															
	Bwyd a Diod	2746	2821	-3																															
	Hamdden	1208	1260	-4																															
	Siopa	3432	3515	-2																															
	Trafnidiaeth	594	613	-3																															
	Cyfanswm Cyflogaeth Uniongyrchol	11680	11903	-2																															
	Cyflogaeth Anuniongyrchol	2877	2984	-4																															
	Cyfanswm	14,556	14,886	-2																															
	<p>Roedd cyfanswm gwariant twristiaid yng Ngwynedd yn 2007 yn £713 miliwn, tra bod y nifer o dwristiaid wnaeth ymweld ag ardal yr awdurdod lleol yn 815,000.</p> <p>Yn 2007, roedd 14,556 o bobl wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth. Y sector llety oedd yn cyflogi'r rhan fwyaf o bobl - roedd yn cyflogi 25.4% o gyfanswm y diwydiant, wedyn y sector siopa (23.6%) ac wedi hynny'r sector bwyd a diod (18.9%).</p>																																		
	<p>Gwariant twristiaeth a nifer y twristiaid yng Ngwynedd (£miliwn)</p> <table border="1"> <caption>Data for Gwariant twristiaeth a nifer y twristiaid yng Ngwynedd (£miliwn)</caption> <thead> <tr> <th>Yr</th> <th>Total Tourist Expenditure (millions)</th> <th>Tourist Numbers (thousands)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1999</td><td>620</td><td>680</td></tr> <tr><td>2000</td><td>610</td><td>680</td></tr> <tr><td>2001</td><td>580</td><td>730</td></tr> <tr><td>2002</td><td>610</td><td>770</td></tr> <tr><td>2003</td><td>700</td><td>820</td></tr> <tr><td>2004</td><td>690</td><td>810</td></tr> <tr><td>2005</td><td>700</td><td>880</td></tr> <tr><td>2006</td><td>700</td><td>830</td></tr> <tr><td>2007</td><td>710</td><td>810</td></tr> </tbody> </table>				Yr	Total Tourist Expenditure (millions)	Tourist Numbers (thousands)	1999	620	680	2000	610	680	2001	580	730	2002	610	770	2003	700	820	2004	690	810	2005	700	880	2006	700	830	2007	710	810	<p>Mae cynnydd cyfredinol o 13% wedi bod yng ngwariant twristiaid yng Ngwynedd rhwng 1999 a 2007, serch hyn mae'r cynnydd hwn wedi arafu ers 2004.</p> <p>Cynyddodd nifer y twristiaid rhwng 1999 a 2005, ond maent wedi gostwng ers hynny.</p> <p>O'r holl sectorau twristiaeth, y sector llety sydd wedi dioddef fwyaf ers 1999. Y sector llety yw'r unig sector sydd wedi gweld lefelau cyflogaeth yn disgyn ers 1999 - maent wedi</p>
Yr	Total Tourist Expenditure (millions)	Tourist Numbers (thousands)																																	
1999	620	680																																	
2000	610	680																																	
2001	580	730																																	
2002	610	770																																	
2003	700	820																																	
2004	690	810																																	
2005	700	880																																	
2006	700	830																																	
2007	710	810																																	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																											
Yr Economi																															
	<p style="text-align: center;">Cyfanswm y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant twristiaeth yng Ngwynedd a Môn¹⁶</p> <table border="1" data-bbox="616 502 1294 970"> <caption>Employee jobs in tourism industry (2001-2008)</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Anglesey</th> <th>Gwynedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2001</td><td>1700</td><td>4600</td></tr> <tr><td>2002</td><td>1700</td><td>4500</td></tr> <tr><td>2003</td><td>1900</td><td>5700</td></tr> <tr><td>2004</td><td>2000</td><td>5900</td></tr> <tr><td>2005</td><td>2400</td><td>6600</td></tr> <tr><td>2006</td><td>2300</td><td>6500</td></tr> <tr><td>2007</td><td>2000</td><td>6500</td></tr> <tr><td>2008</td><td>1900</td><td>5800</td></tr> </tbody> </table>		Year	Anglesey	Gwynedd	2001	1700	4600	2002	1700	4500	2003	1900	5700	2004	2000	5900	2005	2400	6600	2006	2300	6500	2007	2000	6500	2008	1900	5800	<p>disgyn 4.6% ers 1999.</p> <p>Yn ddiweddar, mae nifer y bobl a gyflogir yn y diwydiant twristiaeth wedi disgyn. Mae'r nifer a gyflogir yn y diwydiant wedi disgyn yn flynyddol ers 2003.</p>	
Year	Anglesey	Gwynedd																													
2001	1700	4600																													
2002	1700	4500																													
2003	1900	5700																													
2004	2000	5900																													
2005	2400	6600																													
2006	2300	6500																													
2007	2000	6500																													
2008	1900	5800																													
Amaeth	<p style="text-align: center;">Pobl wedi'u cyflogi yn y diwydiant Amaeth (2001)¹⁷</p> <table border="1" data-bbox="398 1066 1518 1225"> <thead> <tr> <th></th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Pawb</td> <td>46,907</td> <td>1,186,256</td> </tr> <tr> <td>Amaeth, hela a choedwigaeth</td> <td>2234</td> <td>29,125</td> </tr> <tr> <td>Canran</td> <td>4.8</td> <td>2.5</td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae canran uwch o bobl Gwynedd yn gweithio yn y diwydiant amaeth na'r cyfartaledd cenedlaethol. Mae'r nifer sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant Amaeth yn sylweddol llai yn y mannau mwy trefol megis Bangor a Chaernarfon. Mae'r ardaloedd ble ceir y canran uchaf o bobl yn gweithio ym myd amaeth yn dueddol o fod yn ardaloedd sydd wedi'u lleoli ymhell o drefi mawr.</p>			Gwynedd	Cymru	Pawb	46,907	1,186,256	Amaeth, hela a choedwigaeth	2234	29,125	Canran	4.8	2.5																	
	Gwynedd	Cymru																													
Pawb	46,907	1,186,256																													
Amaeth, hela a choedwigaeth	2234	29,125																													
Canran	4.8	2.5																													

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																				
Yr Economi																																																																																																								
Nifer y bobl sydd wedi'u cyflogi yn y diwydiant Amaeth, Coedwigaeth a Hela (2001)¹⁸																																																																																																								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Ward</th> <th>Nifer</th> <th>Ward</th> <th>Nifer</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Garth</td> <td>0</td> <td>Llanberis</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>Cwm-y-glo</td> <td>3</td> <td>Tregarth a Mynydd Llandygai</td> <td>27</td> </tr> <tr> <td>Diffwys a Maenofferen</td> <td>3</td> <td>Bethel</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>Hendre</td> <td>4</td> <td>Gerlan</td> <td>28</td> </tr> <tr> <td>Glyder</td> <td>6</td> <td>Llanbedr</td> <td>29</td> </tr> <tr> <td>Hirael</td> <td>6</td> <td>Waunfawr</td> <td>29</td> </tr> <tr> <td>Menai (Caernarfon)</td> <td>6</td> <td>Penisarwaun</td> <td>30</td> </tr> <tr> <td>Deiniolen</td> <td>8</td> <td>Groeslon</td> <td>33</td> </tr> <tr> <td>Dewi</td> <td>8</td> <td>Abermaw</td> <td>34</td> </tr> <tr> <td>Ogwen</td> <td>8</td> <td>Pentir</td> <td>34</td> </tr> <tr> <td>Deiniol</td> <td>9</td> <td>Llanaelhaearn</td> <td>36</td> </tr> <tr> <td>Menai (Bangor)</td> <td>9</td> <td>Porthmadog-Tremadog</td> <td>37</td> </tr> <tr> <td>Bowydd a Rhiw</td> <td>10</td> <td>Llanengan</td> <td>40</td> </tr> <tr> <td>Peblig (Caernarfon)</td> <td>11</td> <td>Corris/Mawddwy</td> <td>41</td> </tr> <tr> <td>Marchog</td> <td>12</td> <td>Morfa Nefyn</td> <td>43</td> </tr> <tr> <td>De Dolgellau</td> <td>13</td> <td>Clynnog</td> <td>44</td> </tr> <tr> <td>Dwyrain Porthmadog</td> <td>13</td> <td>Harlech</td> <td>44</td> </tr> <tr> <td>Bontnewydd</td> <td>14</td> <td>Llanwnda</td> <td>44</td> </tr> <tr> <td>Cadnant</td> <td>15</td> <td>Tudweiliog</td> <td>44</td> </tr> <tr> <td>Abersoch</td> <td>15</td> <td>Arllechwedd</td> <td>46</td> </tr> <tr> <td>Seiont</td> <td>15</td> <td>Penrhyndeudraeth</td> <td>46</td> </tr> <tr> <td>Llanbedrog</td> <td>16</td> <td>Abererch</td> <td>50</td> </tr> <tr> <td>Talysarn</td> <td>16</td> <td>Tywyn</td> <td>51</td> </tr> <tr> <td>Llanrug</td> <td>17</td> <td>Bryncrug/Llanfihangel</td> <td>52</td> </tr> </tbody> </table>	Ward	Nifer	Ward	Nifer	Garth	0	Llanberis	27	Cwm-y-glo	3	Tregarth a Mynydd Llandygai	27	Diffwys a Maenofferen	3	Bethel	28	Hendre	4	Gerlan	28	Glyder	6	Llanbedr	29	Hirael	6	Waunfawr	29	Menai (Caernarfon)	6	Penisarwaun	30	Deiniolen	8	Groeslon	33	Dewi	8	Abermaw	34	Ogwen	8	Pentir	34	Deiniol	9	Llanaelhaearn	36	Menai (Bangor)	9	Porthmadog-Tremadog	37	Bowydd a Rhiw	10	Llanengan	40	Peblig (Caernarfon)	11	Corris/Mawddwy	41	Marchog	12	Morfa Nefyn	43	De Dolgellau	13	Clynnog	44	Dwyrain Porthmadog	13	Harlech	44	Bontnewydd	14	Llanwnda	44	Cadnant	15	Tudweiliog	44	Abersoch	15	Arllechwedd	46	Seiont	15	Penrhyndeudraeth	46	Llanbedrog	16	Abererch	50	Talysarn	16	Tywyn	51	Llanrug	17	Bryncrug/Llanfihangel	52			
Ward	Nifer	Ward	Nifer																																																																																																					
Garth	0	Llanberis	27																																																																																																					
Cwm-y-glo	3	Tregarth a Mynydd Llandygai	27																																																																																																					
Diffwys a Maenofferen	3	Bethel	28																																																																																																					
Hendre	4	Gerlan	28																																																																																																					
Glyder	6	Llanbedr	29																																																																																																					
Hirael	6	Waunfawr	29																																																																																																					
Menai (Caernarfon)	6	Penisarwaun	30																																																																																																					
Deiniolen	8	Groeslon	33																																																																																																					
Dewi	8	Abermaw	34																																																																																																					
Ogwen	8	Pentir	34																																																																																																					
Deiniol	9	Llanaelhaearn	36																																																																																																					
Menai (Bangor)	9	Porthmadog-Tremadog	37																																																																																																					
Bowydd a Rhiw	10	Llanengan	40																																																																																																					
Peblig (Caernarfon)	11	Corris/Mawddwy	41																																																																																																					
Marchog	12	Morfa Nefyn	43																																																																																																					
De Dolgellau	13	Clynnog	44																																																																																																					
Dwyrain Porthmadog	13	Harlech	44																																																																																																					
Bontnewydd	14	Llanwnda	44																																																																																																					
Cadnant	15	Tudweiliog	44																																																																																																					
Abersoch	15	Arllechwedd	46																																																																																																					
Seiont	15	Penrhyndeudraeth	46																																																																																																					
Llanbedrog	16	Abererch	50																																																																																																					
Talysarn	16	Tywyn	51																																																																																																					
Llanrug	17	Bryncrug/Llanfihangel	52																																																																																																					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Yr Economi							
	Penygroes	19	Dyffryn Ardudwy	57			
	Aberdyfi	20	Dolbenmaen	63			
	Gorllewin Porthmadog	21	Trawsfynydd	70			
	Teigl	21	Botwnnog	72			
	Y Felinheli	21	Llanystumdwy	72			
	Cricieth	23	Efailnewydd/Buan	73			
	Nefyn	23	Aberdaron	78			
	Gogledd Pwllheli	23	Llanuwchllyn	80			
	Llanllyfni	24	Brithdir a Llanfachraeth/Ganllwyd	83			
	De Pwllheli	25	Llangelynnin	87			
	Bala	26	Llandderfel	137			
	Gogledd Dolgellau	27					
	<p>Y wardiau sydd â'r lefelau uchaf o bobl wedi'u cyflogi yn y diwydiant amaeth yw Llandderfel, Llangelynnin, Brithdir a Llanfachraeth/Ganllwyd a Llanuwchllyn. Mae gan y wardiau hyn boblogaethau cymharol fychan, ac aneddiadau cymharol fychan sydd ynddynt.</p> <p>Yn y sector amaeth mae newidiadau sylweddol wedi bod yn y nifer o ffermwyr llawn amser rhwng 2002 a 2007; cynnydd bychan yn nifer y ffermwyr rhan-amser; cynnydd sylweddol yn y nifer o weithwyr rheolaidd a lleihad bychan yn y nifer o weithwyr tymhorol, fel y dengys y tabl isod.</p>						
	Cyfrifiad Amaethyddol Cymru – Ardaloedd Amaethyddol Bychain yng Ngwynedd, 2002 i 2007¹⁹						
	Blwyddyn a Newid	Unedau maint Ewropeaidd	Tir a ffermir	Prif ffermwyr – llawn-amser	Prif ffermwyr – rhan-amser	Gweithwyr rheolaidd	Gweithwyr tymhorol
	2002	44,640	191,578	1,896	1,983	504	510
	2007	45,558	187,230	1,722	2,081	790	486
	Newid 2002-07	918	-4,349	-174	98	286	-24
						Mae'r dirywiad diweddar yn y diwydiant amaeth yn awgrymu bod angen hyrwyddo a chefnogi economi wledig Gwynedd.	

Dangosydd	Data Cyfredol		Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi								
	% newid 2002-07	2.1	-2.3	-9.2	4.9	56.7	-4.7	
<p>Cyflogaeth yn ôl categori yn ardal Awdurdod Cynllunio Lleol Gwynedd (2002-2008)²⁰</p> <p>The chart displays the following data series:</p> <ul style="list-style-type: none"> Full time main farmers (blue): Starts at ~1800 in 2002, peaks at ~1900 in 2005, and ends at ~1700 in 2008. Part time main farmers (maroon): Starts at ~2000 in 2002, peaks at ~2000 in 2005, and ends at ~2200 in 2008. Regular workers (yellow): Starts at ~500 in 2002, peaks at ~800 in 2007, and ends at ~800 in 2008. Casuals (cyan): Starts at ~500 in 2002, peaks at ~600 in 2007, and ends at ~500 in 2008. Unlabeled grey category: Starts at ~1000 in 2002, peaks at ~1000 in 2007, and ends at ~1000 in 2008. 								
<p>Rhwng 2002 a 2008, cynyddodd y nifer o weithwyr rheolaidd a rhan-amser, tra bu lleihad yn nifer y gweithwyr tymhorol a phrif ffermwyr llawn-amser.</p> <p>Yn 2008, roedd 53% o ffermydd gweithredol yn talu am un ffermwr llawn-amser, er mai dim ond 23% o ffermydd oedd yn llogi gweithwyr rheolaidd. Cynyddodd nifer y gweithwyr rheolaidd a nifer y ffermydd yn gyson rhwng 2002 a 2008. Bu lleihad yn nifer y ffermydd gweithredol yn yr astudiaeth yn ystod y cyfnod hwn o 2272 i 2206.</p> <p><i>Da Byw</i></p> <p>Dengys y tabl isod bod nifer y ffermydd gweithredol yng Ngwynedd sydd â defaid, geifr, cig eidion a moch wedi lleihau ers 2002, a bod nifer y ffermydd llaeth a chywion ieir wedi cynyddu.</p>								

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi							
Ffermydd Da Byw yng Ngwynedd²¹							
	Ffermydd Gweithredol	Â defaid	Â geifr	A gwartheg llaeth	Â chig eidion	Â moch	Â chywion ieir
2002	2272	1799	38	180	1067	34	441
2003	2200	1734	30	182	1035	20	428
2004	2115	1646	31	169	983	7	427
2005	2178	1703	32	177	992	17	462
2006	2169	1712	29	167	971	21	461
2007	2227	1698	27	205	1048	23	458
2008	2206	1699	28	190	992	25	493
% newid	-2.9	-5.5	-26	5.5	-7	-26	11.8
<i>Tir Âr</i>							
<p>Dengys y tabl isod bod cyfanswm arwynebedd y tir a gaiff ei ffarmio yng Ngwynedd wedi lleihau ers 2002. Serch hyn, mae cynnydd sylweddol wedi bod yn nifer yr hectarau o borfeydd parhaol a gaiff eu ffarmio, a lleihad sylweddol yn arwynebedd y tir glasnewydd a gaiff ei ffarmio. Yn ôl data'r arolwg, cynyddodd maint cyfartalog ffermydd yn ardal ACLI Gwynedd o 84 i 86 hectar y fferm rhwng 2002 a 2008.</p>							
Defnydd Tir Amaethyddol (Hectar) – Ardal ACLI Gwynedd²²							
Blwyddyn	Arwynebedd a Ffermir	Tir Glas	Porfeydd Parhaol	Tir Pori Garw	Tir Glas Newydd	Cnydau a Garddwriaeth	
2002	191,578	182,804	87,694	82,355	10,801	1,871	
2003	185,649	175,961	98,249	68,126	9,591	2,080	
2004	178,022	168,317	97,036	63,488	7,792	2,153	
2005	184,705	174,642	100,387	64,443	9,810	1,808	
2006	193,001	182,732	105,834	68,840	8,063	1,569	
2007	187,230	166,393	102,403	63,990	8,227	1,861	

Dangosydd	Data Cyfredol		Cymaryddion a thargedau				Statws / Tuedd		Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Yr Economi									
	2008	189,294	177,459	107,565	62,598	7,296	2,089		
	% change	-1.2	-2.9	+22.7	-24	-32.4	+11.7		

¹ LICC : www.statswales.gov.uk

² NOMIS

³ NOMIS

⁴ InfoBase Cymru

⁵ NOMIS

⁶ CACI Paycheck

⁷ Llywodraeth Cynulliad Cymru www.statswales.gov.uk

⁸ Llywodraeth Cynulliad Cymru www.statswales.gov.uk

⁹ Arolwg Poblogaeth Blynyddol, NOMIS

¹⁰ InfoBase Cymru

¹¹ InfoBase Cymru

¹² InfoBase Cymru

¹³ Llywodraeth Cynulliad Cymru: Ystadegau Allweddol i Wynedd

¹⁴ InfoBase Cymru

¹⁵ InfoBase Cymru

¹⁶ Adroddiad STEAM Gwynedd 2008

¹⁷ Cyfrifiad 2001

¹⁸ Cyfrifiad 2001

¹⁹ Ystadegau ar Ardaloedd Bach Amaethyddol yng Nghymru (LICC)

²⁰ Ffynhonnell: Ystadegau ar Ardaloedd Bach Amaethyddol yng Nghymru (LICC)

²¹ Ffynhonnell: Ystadegau ar Ardaloedd Bach Amaethyddol yng Nghymru (LICC)

²² Ffynhonnell: Ystadegau ar Ardaloedd Bach Amaethyddol yng Nghymru (LICC)

Tai

Pryder mawr yng Ngwynedd yw amddifadedd tai ac mae hyn yn gysylltiedig ag oed y tai. Ystyrir bod cyfran helaeth o dai hŷn Gwynedd, yn enwedig y rhai a adeiladwyd cyn 1919, yn anaddas. Fel y gweddill o'r DU, mae Gwynedd wedi gweld cynnydd mawr mewn prisiau tai dros y blynyddoedd diwethaf, er bod prisiau tai erbyn hyn yn cychwyn gostwng yn araf. Fodd bynnag, mae prisiau tai yn parhau yn sylweddol uwch na'r cyfartaledd ar gyfer Cymru. Mae cyfran uchel o dai gwag ac /neu ail gartrefi/tai haf ynghyd â'r ddarpariaeth o dai fforddiadwy yn faterion allweddol yn y sir, yn enwedig mewn rhai ardaloedd arfordirol/gwledig.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																								
Tai																												
Deiliadaeth Tai¹	Yng Ngwynedd mae 49,237 o aelwydydd ac mae 66% ohonynt yn dai y mae eu perchnogion yn byw ynddynt (perchen-breswylwyr) o'i gymharu â 71.3% yng Nghymru.			Bu cynnydd sylweddol yn y gyfran o dai rhent yng Ngwynedd. Fodd bynnag, mae'r gyfran yn gymharol isel pan y'i cymherir â'r gyfran o dai y mae eu perchnogion yn byw ynddynt. Felly, mae angen hwyluso datblygu tai fforddiadwy ar gyfer y rhai sydd eu hangen fwyaf.																								
	<p style="text-align: center;">Deiliadaeth Tai yng Ngwynedd a Chymru</p> <table border="1"> <caption>Data for Deiliadaeth Tai yng Ngwynedd a Chymru</caption> <thead> <tr> <th>Categori</th> <th>Cymru (%)</th> <th>Gwynedd (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Perchen</td> <td>34</td> <td>38.2</td> </tr> <tr> <td>Perchen gyda morgais /benthyciad</td> <td>36.8</td> <td>28.1</td> </tr> <tr> <td>Perchnogaeth wedi ei rannu</td> <td>0.5</td> <td>0.3</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan y cyngor</td> <td>13.7</td> <td>14.7</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan Gymdeithas Tai</td> <td>4.2</td> <td>3.6</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan landlord neu asiant gosod</td> <td>7.4</td> <td>10</td> </tr> <tr> <td>Rhentu arall</td> <td>3.3</td> <td>5</td> </tr> </tbody> </table>			Categori	Cymru (%)	Gwynedd (%)	Perchen	34	38.2	Perchen gyda morgais /benthyciad	36.8	28.1	Perchnogaeth wedi ei rannu	0.5	0.3	Rhentu gan y cyngor	13.7	14.7	Rhentu gan Gymdeithas Tai	4.2	3.6	Rhentu gan landlord neu asiant gosod	7.4	10	Rhentu arall	3.3	5	
Categori	Cymru (%)	Gwynedd (%)																										
Perchen	34	38.2																										
Perchen gyda morgais /benthyciad	36.8	28.1																										
Perchnogaeth wedi ei rannu	0.5	0.3																										
Rhentu gan y cyngor	13.7	14.7																										
Rhentu gan Gymdeithas Tai	4.2	3.6																										
Rhentu gan landlord neu asiant gosod	7.4	10																										
Rhentu arall	3.3	5																										

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																											
Tai																															
	Deiliadaeth Tai - Newidiadau Allweddol																														
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Deiliadaeth</th> <th>1991</th> <th>2001</th> <th>Cynydd/Gost yngiad</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cyfansymiau</td> <td>44,951</td> <td>49,237</td> <td>+9.5</td> </tr> <tr> <td>Perchen-breswylwr</td> <td>30,911</td> <td>32,660</td> <td>+5.7</td> </tr> <tr> <td>Rhentu'n breifat</td> <td>4,300</td> <td>4,927</td> <td>+14.6</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan yr ALI</td> <td>7,917</td> <td>7,235</td> <td>-8.6</td> </tr> <tr> <td>Rhentu gan Gymdeithasau Tai</td> <td>766</td> <td>1,789</td> <td>+133.6</td> </tr> <tr> <td>Rhentu – arall</td> <td>1,057</td> <td>2486</td> <td>+135.1</td> </tr> </tbody> </table>	Deiliadaeth	1991	2001	Cynydd/Gost yngiad	Cyfansymiau	44,951	49,237	+9.5	Perchen-breswylwr	30,911	32,660	+5.7	Rhentu'n breifat	4,300	4,927	+14.6	Rhentu gan yr ALI	7,917	7,235	-8.6	Rhentu gan Gymdeithasau Tai	766	1,789	+133.6	Rhentu – arall	1,057	2486	+135.1		
Deiliadaeth	1991	2001	Cynydd/Gost yngiad																												
Cyfansymiau	44,951	49,237	+9.5																												
Perchen-breswylwr	30,911	32,660	+5.7																												
Rhentu'n breifat	4,300	4,927	+14.6																												
Rhentu gan yr ALI	7,917	7,235	-8.6																												
Rhentu gan Gymdeithasau Tai	766	1,789	+133.6																												
Rhentu – arall	1,057	2486	+135.1																												
	<p>Ar lefel ward, Bethel sydd â'r gyfran uchaf (83.5%) o dai y mae eu perchnogion yn byw ynddynt. Ward Deiniol sydd â'r gyfran isaf o ran perchen-breswylwr, gyda dim ond 27.4% o dai gyda pherchennog yn byw ynddynt - llai na hanner y cyfartaledd sirol.</p> <p>Yng Ngwynedd, ceir yr ail gyfran uchaf o dai sy'n cael eu rhentu o'r holl awdurdodau unedig yng Nghymru (33.4% o'r holl aelwydydd) ac o'r rhain mae 44% yn cael eu rhentu oddi ar yr awdurdod lleol. Ward Pablig sydd â'r gyfran uchaf o'r holl dai (55.4%) sy'n cael eu rhentu oddi ar y Cyngor.</p> <p>Roedd gan Wynedd y nifer mwyaf o werthiannau tai teras o'i gymharu ag ardaloedd awdurdodau lleol eraill yn 2003-2006. Mae hyn gyfystyr â bod Gwynedd gyda'r nifer uchaf o'r math hwn o stoc tai.</p>																														
Cyfansoddiad Aelwydydd	Yn 2001, roedd cyplau priod yn byw yn 34.3% o aelwydydd Gwynedd ac roedd hyn ychydig yn is na'r ffigwr am Gymru gyfan (37.2%).																														

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau			Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai						
	Cyfansoddiad Aelwydydd²					Cyfrannau cymharol uchel o aelwydydd rhiant unigol mewn rhai mannau yn golygu bod angen lle i gartrefu pobl sengl ynghyd â thai wedi'u dylunio yn benodol ar gyfer y boblogaeth hyn sy'n cynyddu.
	Pob aelwyd	Rhiant Unigol	Priod gyda neu heb blant	Pensiynwr	Cyd-fyw gyda neu heb blant	
	Uchaf	Marchog, Bangor (22.4%)	Bethel (49.7%)	Morfa Nefyn (38.9%)	Gerlan, Bethesda (11.7%)	
	Ail Uchaf	Peblig Caernarfon (18.9%)	Llandderfel (45%)	Aberdyfi (38.3%)	Deiniolen (10.8%)	
	Trydydd Uchaf	Cadnant Caernarfon (15.7%)	Groeslon (44.2%)	Llanbedr (38%)	Y Felinheli (10.5%)	
	Trydydd Isaf	Menai, Bangor (5%)	Hirael (19.5%)	Gerlan Bethesda (16.5%)	Llanbedrog (4.4%)	
	Ail isaf	Aberdyfi (4.9%)	Menai, Bangor (16%)	Marchog, Bangor (15.7%)	Tudweiliog (4%)	
	Isaf	Abersoch (4.7%)	Deiniol (11.8%)	Bethel (15.4%)	Llanbedr (3.8%)	
	Gwynedd	9.8%	34.3%	27.5%	7.7%	
	Cymru	10.7%	37.2%	25.1%	7.5%	
	<p>Mae aelwydydd gyda rhieni unigol yn llawer mwy sylweddol mewn rhannau o Fangor, e.e. Marchog, fel canran o'r holl aelwydydd, nac mewn trefi ar arfordiroedd Meirionnydd a Llŷn, megis Aberdyfi ac Abersoch. Mae'r mannau hyn gyda chyfrannau uwch o'u poblogaethau mewn aelwydydd pensiynwyr, gan gyrraedd bron i 4 mewn 10 aelwyd (38.9%) ym Morfa Nefyn, Dwyfor.</p> <p>Drwy gymharu nifer yr ystafelloedd a'r nifer o breswylwyr, mae Cyfrifiad 2001 yn rhoi sgôr sy'n cynrychioli gordyrru neu dan-feddiannaeth. Mae sgôr o -1 yn awgrymu bod gordyrru yn y tŷ, tra bod cyfradd deiliadaeth o +2 neu ragor yn awgrymu bod dwy neu ragor o ystafelloedd nad oes eu 'hangen', yn ôl y diffiniad. Yng Ngwynedd, mae 4.2% o aelwydydd yn byw mewn amgylchiadau ble mae gordyrru. Mae hyn ychydig yn llai na'r ffigwr</p>					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																			
Tai																							
	<p>cededlaethol o 4.4% (gweler y tabl isod).</p> <p style="text-align: center;">Cyfradd Deiliadaeth yng Ngwynedd a Chymru³</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">% o'r holl aelwydydd</th> <th colspan="4">Cyfradd Deiliadaeth</th> </tr> <tr> <th>+2 neu ragor</th> <th>+1</th> <th>0</th> <th>-1 neu lai</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>58.9</td> <td>24.2</td> <td>13</td> <td>4.2</td> </tr> <tr> <td>Cymru</td> <td>56.4</td> <td>24.7</td> <td>14.5</td> <td>4.4</td> </tr> </tbody> </table> <p>Ar lefel ward, mae ward Menai (Bangor) gyda'r cyfrannau uchaf o aelwydydd gyda chyfradd deiliadaeth o -1 neu lai (11.7% o'i gymharu â chyfartaledd y sir o 4.2%). Yng Ngwynedd, mae cyfartaledd y nifer o ystafelloedd ym mhob aelwyd yn 5.74 – yr wythfed uchaf o'r holl awdurdodau unedol yng Nghymru ac ychydig yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol (5.59).</p>	% o'r holl aelwydydd	Cyfradd Deiliadaeth				+2 neu ragor	+1	0	-1 neu lai	Gwynedd	58.9	24.2	13	4.2	Cymru	56.4	24.7	14.5	4.4			<p>Mae gordyrru yn broblem mewn rhai ardaloedd o'r sir, tra bod cyfran gymharol uchel o aelwydydd yn byw mewn tai sydd gyda mwy o le ynddynt nag sydd ei angen.</p>
% o'r holl aelwydydd	Cyfradd Deiliadaeth																						
	+2 neu ragor	+1	0	-1 neu lai																			
Gwynedd	58.9	24.2	13	4.2																			
Cymru	56.4	24.7	14.5	4.4																			
Rhagamcaniad o Aelwydydd⁴	<p>Yn seiliedig ar dueddiadau'r gorffennol, rhagwelir y bydd nifer yr aelwydydd yng Ngwynedd yn cynyddu o 6,600 neu 5.7% i 122,100 rhwng 2008 a 2033. Mae hyn ychydig yn is na'r cynnydd a ragwelwyd yng Nghymru gyfan o 11%.</p> <p style="text-align: center;">Rhagamcaniad o'r Nifer o Aelwydydd yng Ngwynedd 2008-2033</p> <table border="1"> <caption>Data for Rhagamcaniad o'r Nifer o Aelwydydd yng Ngwynedd 2008-2033</caption> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Nifer (Miliedd)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2006</td> <td>51</td> </tr> <tr> <td>2011</td> <td>54</td> </tr> <tr> <td>2016</td> <td>57</td> </tr> <tr> <td>2021</td> <td>59</td> </tr> <tr> <td>2026</td> <td>61</td> </tr> <tr> <td>2031</td> <td>63</td> </tr> </tbody> </table>	Blwyddyn	Nifer (Miliedd)	2006	51	2011	54	2016	57	2021	59	2026	61	2031	63			<p>Mae'r cynnydd a ragamcenir yn nifer yr aelwydydd yn golygu y dylid hyrwyddo datblygu tai priodol ar gyfer y cynnydd hwn.</p>					
Blwyddyn	Nifer (Miliedd)																						
2006	51																						
2011	54																						
2016	57																						
2021	59																						
2026	61																						
2031	63																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																				
Tai																								
	<p>Mewn cymhariaeth, disgwylia Ynys Môn a Chonwy y bydd cynnydd o 5% yn nifer yr aelwydydd a Sir Ddinbych gyda chynnydd o 14% yn yr un cyfnod.</p> <p>Er y cynnydd sydd wedi'i ragamcanu yn nifer yr aelwydydd rhwng 2006 a 2033, mae'r rhagamcaniad o faint cyfartalog aelwydydd yn dangos lleihad o 2.23 yn 2006 i 2.03 yn 2033 – lleihad o 9%. Er cymhariaeth, rhagwelir y bydd maint cyfartalog aelwydydd yng Nghymru yn lleihau o 2.27 yn 2006 i 2.02 erbyn 2031.</p>																							
Stoc Tai	<p>Yn 2001, amcangyfrifwyd bod 56,786 gofod aelwyd yng Ngwynedd, ychydig yn llai na 5% o gyfanswm stoc tai Cymru gyfan. Roedd mwy na 80% ohonynt â phreswylwyr yn byw ynddynt tra bod 7.8% yn dai haf neu ail gartrefi ac roedd 5.5% ohonynt yn wag.</p> <p style="text-align: center;">Gofod Aelwyd (1991 a 2001)⁵</p> <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Gofod Aelwyd</th> <th>1991</th> <th>2001</th> <th>Cynnydd/ Gostyngiad</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Cyfanswm y Gofod</td> <td>55,670</td> <td>56,786</td> <td>+2%</td> </tr> <tr> <td>Aelwyd wedi'i meddiannu</td> <td>45,327</td> <td>49,237</td> <td>+8.6%</td> </tr> <tr> <td>Gofod aelwyd heb ei meddiannu</td> <td>3,475</td> <td>3,112</td> <td>-10.4%</td> </tr> <tr> <td>Ddim yn cael ei defnyddio fel prif gartref</td> <td>6,868</td> <td>4,437</td> <td>-35.4%</td> </tr> </tbody> </table> <p>Roedd 7,549 o'r holl dai yng Ngwynedd yn cael eu dosbarthu fel rhai nad oeddynt yn cael eu meddiannu gan breswylwyr parhaol; roeddynt naill ai yn eiddo gwag neu yn ail gartrefi/tai haf – y gyfradd uchaf o dai gwag yng Nghymru yn 2001 (13.3% o'r holl dai).</p> <p>Ar lefel ward, roedd gan Aberdyfi (yn y Parc Cenedlaethol a'r tu allan i ardal y Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd), y gyfran uchaf o ail gartrefi/tai haf yng Ngwynedd (45% o'r tai), ac roedd Abersoch yn dilyn yn agos (44.9% o'r tai) ynghyd â Llanengan.</p>			Gofod Aelwyd	1991	2001	Cynnydd/ Gostyngiad	Cyfanswm y Gofod	55,670	56,786	+2%	Aelwyd wedi'i meddiannu	45,327	49,237	+8.6%	Gofod aelwyd heb ei meddiannu	3,475	3,112	-10.4%	Ddim yn cael ei defnyddio fel prif gartref	6,868	4,437	-35.4%	<p>Mae'r gyfran uchel o dai gwag/tai haf yn broblem mewn rhai mannau yng Ngwynedd ac yn cyfyngu'r dewis o dai ar gyfer pobl leol sydd yn ei dro yn medru cael effaith andwyol ar gynaliadwyedd cymunedau.</p>
Gofod Aelwyd	1991	2001	Cynnydd/ Gostyngiad																					
Cyfanswm y Gofod	55,670	56,786	+2%																					
Aelwyd wedi'i meddiannu	45,327	49,237	+8.6%																					
Gofod aelwyd heb ei meddiannu	3,475	3,112	-10.4%																					
Ddim yn cael ei defnyddio fel prif gartref	6,868	4,437	-35.4%																					
Cyflwr y Stoc Tai	<p>Mae gan Wynedd yr ail gyfran uchaf o dai wedi'u hadeiladu cyn 1919 fel canran o'r stoc tai sy'n cael eu meddiannu yng Nghymru (1988). Roedd 46.9% yng Ngwynedd o'i gymharu â 32% yng Nghymru a Lloegr⁶.</p>			<p>Mae amddifadedd tai</p>																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																															
Tai																																																			
	% o dai anaddas yn ôl dyddiad y'u hadeiladwyd yn yr AU (1998)			<p>yn dal yn broblem fawr yng Ngwynedd. Mae amddifadedd tai yn gysylltiedig ag oedran y tai ac ystyrir bod cyfran helaeth o dai yng Ngwynedd, yn enwedig y rhai a adeiladwyd cyn 1919, yn anaddas. Felly, mae angen darparu amrediad o dai addas a fydd yn bodloni anghenion pob math o aelwydydd fel bod gan bawb y cyfle i fyw mewn cartref gweddus a fforddiadwy, naill ai drwy adeiladu tai newydd neu hwyluso gwella'r tai presennol.</p>																																															
	<p>Yn 1998, roedd 4800 o dai, neu 10.5% o'r holl stoc tai yng Ngwynedd wedi'u categorio'n anaddas - y chweched cyfradd uchaf ymhlith Awdurdodau Unedol Cymru. Roedd y gyfradd hon yn fwy na dwbl y gyfradd yn y ddau awdurdod lleol cyfochrog, sef Môn (4.4%) a Chonwy (4.8%)⁷. Mae Gwynedd gyda'r gyfran uchaf o dai heb wres canolog o'r holl awdurdodau unedol yng Nghymru. Yn 2001, roedd 21.6% o dai Gwynedd heb wres canolog (yr uchaf yng Nghymru) o'i gymharu â 7.5% yng Nghymru⁸.</p>																																																		
	% o'r holl aelwydydd heb wres canolog																																																		
	<table border="1"> <caption>Data for % o'r holl aelwydydd heb wres canolog</caption> <thead> <tr> <th>Region</th> <th>Percentage</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Gwynedd</td><td>21.6</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>18.1</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>14.6</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>14.5</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>12.7</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>12.6</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>11.7</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>8.5</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>6.8</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>6.7</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>6.6</td></tr> <tr><td>Rhondda Cynon; Taff</td><td>5.6</td></tr> <tr><td>The Vale of Glamorgan</td><td>5.1</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>4.5</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>4.2</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>4.0</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>4.0</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>3.9</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>3.6</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>2.6</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>2.6</td></tr> <tr><td>Blanaau Gwent</td><td>2.5</td></tr> <tr><td>Wales</td><td>7.5</td></tr> </tbody> </table>			Region	Percentage	Gwynedd	21.6	Isle of Anglesey	18.1	Conwy	14.6	Ceredigion	14.5	Pembrokeshire	12.7	Wrexham	12.6	Denbighshire	11.7	Powys	8.5	Cardiff	6.8	Flintshire	6.7	Cardiff	6.6	Rhondda Cynon; Taff	5.6	The Vale of Glamorgan	5.1	Merthyr Tydfil	4.5	Bridgend	4.2	Monmouthshire	4.0	Neath Port Talbot	4.0	Swansea	3.9	Newport	3.6	Caerphilly	2.6	Torfaen	2.6	Blanaau Gwent	2.5	Wales	7.5
Region	Percentage																																																		
Gwynedd	21.6																																																		
Isle of Anglesey	18.1																																																		
Conwy	14.6																																																		
Ceredigion	14.5																																																		
Pembrokeshire	12.7																																																		
Wrexham	12.6																																																		
Denbighshire	11.7																																																		
Powys	8.5																																																		
Cardiff	6.8																																																		
Flintshire	6.7																																																		
Cardiff	6.6																																																		
Rhondda Cynon; Taff	5.6																																																		
The Vale of Glamorgan	5.1																																																		
Merthyr Tydfil	4.5																																																		
Bridgend	4.2																																																		
Monmouthshire	4.0																																																		
Neath Port Talbot	4.0																																																		
Swansea	3.9																																																		
Newport	3.6																																																		
Caerphilly	2.6																																																		
Torfaen	2.6																																																		
Blanaau Gwent	2.5																																																		
Wales	7.5																																																		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																							
Tai																																											
	<p>Mae gan Wunedd yr ail gyfran uchaf o aelwydydd heb wres canolog neu heb fod yr unig aelwyd sy'n defnyddio'r bath, y gawod neu'r toiled (0.46% o'r holl aelwydydd) o'r holl awdurdodau unedol yng Nghymru. Mae hyn fwy na dwywaith cyfrannau'r aelwydydd yng Nghymru gyfan (0.16%). Ar lefel ward, Aberdaron sydd â'r gyfran uchaf o aelwydydd heb wres canolog (37.1%) – bron i ddwbl y cyfartaledd cenedlaethol. O'r holl aelwydydd, ward Glyder sydd â'r gyfran isaf heb wres canolog (10.4% o aelwydydd).</p>																																										
Tai a Gwblhawyd	<p style="text-align: center;">Tai a Gwblhawyd yn ôl Awdurdod Lleol⁹</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2001 - 2002</th> <th>2002- 2003</th> <th>2003- 2004</th> <th>2004- 2005</th> <th>2005 - 2006</th> <th>2006 -07</th> <th>2007 - 2008</th> <th>2008 - 2009</th> <th>2009- 2010</th> <th>Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Ynys Môn</td> <td>188</td> <td>223</td> <td>160</td> <td>126</td> <td>226</td> <td>255</td> <td>281</td> <td>296</td> <td>226</td> <td>220</td> </tr> <tr> <td>Gwynedd</td> <td>203</td> <td>151</td> <td>210</td> <td>292</td> <td>196</td> <td>164</td> <td>250</td> <td>187</td> <td>149</td> <td>158</td> </tr> </tbody> </table>										2001 - 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005 - 2006	2006 -07	2007 - 2008	2008 - 2009	2009- 2010	Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir	Ynys Môn	188	223	160	126	226	255	281	296	226	220	Gwynedd	203	151	210	292	196	164	250	187	149	158	<p>Cyfartaledd blynyddol yr ystod o dai sy'n cael eu cwblhau ac efallai yn methu â darparu'r anghenion sy'n seiliedig ar y duedd.</p>
	2001 - 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005 - 2006	2006 -07	2007 - 2008	2008 - 2009	2009- 2010	Cyfartaledd Blynyddol y Tai a Gwblheir																																	
Ynys Môn	188	223	160	126	226	255	281	296	226	220																																	
Gwynedd	203	151	210	292	196	164	250	187	149	158																																	
Prisiau Tai	<p style="text-align: center;">Prisiau Cyfartalog Tai</p> <table border="1"> <caption>Estimated Average Price (£) from Graph</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Gwynedd (£)</th> <th>Wales (£)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2000</td><td>55,000</td><td>55,000</td></tr> <tr><td>2001</td><td>60,000</td><td>60,000</td></tr> <tr><td>2002</td><td>70,000</td><td>70,000</td></tr> <tr><td>2003</td><td>100,000</td><td>100,000</td></tr> <tr><td>2004</td><td>115,000</td><td>115,000</td></tr> <tr><td>2005</td><td>150,000</td><td>140,000</td></tr> <tr><td>2006</td><td>160,000</td><td>150,000</td></tr> <tr><td>2007</td><td>155,000</td><td>140,000</td></tr> <tr><td>2008</td><td>155,000</td><td>135,000</td></tr> </tbody> </table>									Year	Gwynedd (£)	Wales (£)	2000	55,000	55,000	2001	60,000	60,000	2002	70,000	70,000	2003	100,000	100,000	2004	115,000	115,000	2005	150,000	140,000	2006	160,000	150,000	2007	155,000	140,000	2008	155,000	135,000	<p>Fel y gweddill o'r DU, mae Gwynedd wedi gweld cynnydd mawr mewn prisiau tai dros y blynyddoedd diwethaf, er bod prisiau tai erbyn hyn yn cychwyn gostwng ynn araf. Mae angen dull o hwyluso datblygu tai fforddiadwy yn y sir.</p>			
Year	Gwynedd (£)	Wales (£)																																									
2000	55,000	55,000																																									
2001	60,000	60,000																																									
2002	70,000	70,000																																									
2003	100,000	100,000																																									
2004	115,000	115,000																																									
2005	150,000	140,000																																									
2006	160,000	150,000																																									
2007	155,000	140,000																																									
2008	155,000	135,000																																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																					
Tai																																																																									
	<p>Cododd pris cyfartalog pob tŷ a werthwyd yng Ngwynedd rhwng 1997 a 2006 o 213% - yn uwch na 'r cynnydd o 173% a gofnodwyd ar gyfer tai yng Nghymru gyfan. Fodd bynnag, ers 2006, bu gostyngiad graddol yn y prisiau. Roedd pris cyfartalog tŷ yng Ngwynedd yn 2006 yn £159,452, sef £7,275 yn uwch na'r ffigwr cymharol ar gyfer Cymru gyfan. Yn 2003, gwerthwyd 955 o dai teras yng Ngwynedd, y nifer mwyaf o werthiannau tai teras yn y sir ac ym mhob awdurdod lleol rhwng 2003-2006. Yn 2003, roedd y cyfrannau mwyaf o dai teras a werthwyd yng Ngwynedd a Sir Ddinbych o fewn yr ystod pris rhwng £50,000 a £60,000. Gwerthwyd 160 (16%) yng Ngwynedd a dros 100 (20%)¹⁰ yn Sir Ddinbych.</p> <p style="text-align: center;">Prisiau Tai yn Ôl Deiliadaeth¹¹</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Math y Tŷ</th> <th>Dyddiad</th> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td rowspan="4">Ar Wahân</td> <td>2006</td> <td>£227,427</td> <td>£226,460</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>£215,080</td> <td>£212,411</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>£148,833</td> <td>£158,186</td> </tr> <tr> <td>1997</td> <td>£70,049</td> <td>£81,815</td> </tr> <tr> <td rowspan="4">Lled-wahanedig</td> <td>2006</td> <td>£151,222</td> <td>£140,930</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>£134,771</td> <td>£130,296</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>£93,233</td> <td>£90,576</td> </tr> <tr> <td>1997</td> <td>£47,872</td> <td>£50,629</td> </tr> <tr> <td rowspan="4">Tai Teras</td> <td>2006</td> <td>£120,032</td> <td>£111,879</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>£112,112</td> <td>£103,481</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>£69,891</td> <td>£70,774</td> </tr> <tr> <td>1997</td> <td>£36,871</td> <td>£39,451</td> </tr> <tr> <td rowspan="4">Fflatiau a maisonettes</td> <td>2006</td> <td>£111,743</td> <td>£130,146</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>£114,473</td> <td>£129,335</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>£64,323</td> <td>£95,784</td> </tr> <tr> <td>1997</td> <td>£32,377</td> <td>£43,899</td> </tr> <tr> <td rowspan="4">Pob Math</td> <td>2006</td> <td>£159,452</td> <td>£152,177</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>£148,845</td> <td>£141,560</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>£100,335</td> <td>£102,932</td> </tr> <tr> <td>1997</td> <td>£50,954</td> <td>£55,688</td> </tr> </tbody> </table>			Math y Tŷ	Dyddiad	Gwynedd	Cymru	Ar Wahân	2006	£227,427	£226,460	2005	£215,080	£212,411	2003	£148,833	£158,186	1997	£70,049	£81,815	Lled-wahanedig	2006	£151,222	£140,930	2005	£134,771	£130,296	2003	£93,233	£90,576	1997	£47,872	£50,629	Tai Teras	2006	£120,032	£111,879	2005	£112,112	£103,481	2003	£69,891	£70,774	1997	£36,871	£39,451	Fflatiau a maisonettes	2006	£111,743	£130,146	2005	£114,473	£129,335	2003	£64,323	£95,784	1997	£32,377	£43,899	Pob Math	2006	£159,452	£152,177	2005	£148,845	£141,560	2003	£100,335	£102,932	1997	£50,954	£55,688	
Math y Tŷ	Dyddiad	Gwynedd	Cymru																																																																						
Ar Wahân	2006	£227,427	£226,460																																																																						
	2005	£215,080	£212,411																																																																						
	2003	£148,833	£158,186																																																																						
	1997	£70,049	£81,815																																																																						
Lled-wahanedig	2006	£151,222	£140,930																																																																						
	2005	£134,771	£130,296																																																																						
	2003	£93,233	£90,576																																																																						
	1997	£47,872	£50,629																																																																						
Tai Teras	2006	£120,032	£111,879																																																																						
	2005	£112,112	£103,481																																																																						
	2003	£69,891	£70,774																																																																						
	1997	£36,871	£39,451																																																																						
Fflatiau a maisonettes	2006	£111,743	£130,146																																																																						
	2005	£114,473	£129,335																																																																						
	2003	£64,323	£95,784																																																																						
	1997	£32,377	£43,899																																																																						
Pob Math	2006	£159,452	£152,177																																																																						
	2005	£148,845	£141,560																																																																						
	2003	£100,335	£102,932																																																																						
	1997	£50,954	£55,688																																																																						

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																						
Tai																										
	<p style="text-align: center;">Nifer y Tai a Werthwyd¹²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Dyddiad</th> <th>Nifer a werthwyd – pob math o dŷ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2006</td><td>1931</td></tr> <tr><td>2005</td><td>1673</td></tr> <tr><td>2004</td><td>1892</td></tr> <tr><td>2003</td><td>2201</td></tr> <tr><td>2002</td><td>2596</td></tr> <tr><td>2001</td><td>2308</td></tr> <tr><td>2000</td><td>2343</td></tr> <tr><td>1999</td><td>2040</td></tr> <tr><td>1998</td><td>1927</td></tr> <tr><td>1997</td><td>1875</td></tr> </tbody> </table> <p>Dengys y tabl uchod bod gwerthiant tai ar ei anterth yn 2002 tra gwerthwyd y nifer isaf o dai yn 2005.</p>			Dyddiad	Nifer a werthwyd – pob math o dŷ	2006	1931	2005	1673	2004	1892	2003	2201	2002	2596	2001	2308	2000	2343	1999	2040	1998	1927	1997	1875	
Dyddiad	Nifer a werthwyd – pob math o dŷ																									
2006	1931																									
2005	1673																									
2004	1892																									
2003	2201																									
2002	2596																									
2001	2308																									
2000	2343																									
1999	2040																									
1998	1927																									
1997	1875																									
Fforddiadwydd Tai	<p>Drwy ddefnyddio pris cyfartalog tai a manylion canolrif incwm, mae'n bosib casglu ym mha ardaloedd yr oedd yn bosib i bobl brynu tŷ. Dengys y tabl isod y cymarebau fforddiadwyedd tai mewn wardiau dethol yng Ngwynedd o'u cymharu â'r sir yn gyfan gwbl a Chymru gyfan.</p> <p style="text-align: center;">Cymarebau Fforddiadwyedd (Ionawr 2010-Rhagfyr 2010)¹³</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Ardal</th> <th>Cymarebau Fforddiadwyedd</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Abersoch (Uchaf)</td><td>13.02</td></tr> <tr><td>Llanbedrog (Ail Uchaf)</td><td>10.72</td></tr> <tr><td>Llanengan (Trydydd Uchaf)</td><td>10.55</td></tr> <tr><td>Aberdaron (Pedwerydd Uchaf)</td><td>10.38</td></tr> </tbody> </table>		Ardal	Cymarebau Fforddiadwyedd	Abersoch (Uchaf)	13.02	Llanbedrog (Ail Uchaf)	10.72	Llanengan (Trydydd Uchaf)	10.55	Aberdaron (Pedwerydd Uchaf)	10.38		Mae tai fforddiadwy yn fater allweddol yng Ngwynedd er bod fforddiadwyedd yn amrywio'n ddaearyddol ac mae gan rai ardaloedd arfordirol a gwledig gymarebau fforddiadwyedd												
Ardal	Cymarebau Fforddiadwyedd																									
Abersoch (Uchaf)	13.02																									
Llanbedrog (Ail Uchaf)	10.72																									
Llanengan (Trydydd Uchaf)	10.55																									
Aberdaron (Pedwerydd Uchaf)	10.38																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																									
Tai																													
	<table border="1"> <tr><td>Cricieth (Pumed Uchaf)</td><td>8.76</td></tr> <tr><td>Teigl (Pumed Isaf)</td><td>4.06</td></tr> <tr><td>Penisarwaun (Pedwerydd Isaf)</td><td>3.95</td></tr> <tr><td>Trawsfynydd (Trydydd Isaf)</td><td>3.49</td></tr> <tr><td>Bowydd a Rhiw (Ail Isaf)</td><td>3.34</td></tr> <tr><td>Diffwys a Maenofferen (Isaf)</td><td>2.52</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>5.79</td></tr> <tr><td>Cymru</td><td>5.01</td></tr> </table>	Cricieth (Pumed Uchaf)	8.76	Teigl (Pumed Isaf)	4.06	Penisarwaun (Pedwerydd Isaf)	3.95	Trawsfynydd (Trydydd Isaf)	3.49	Bowydd a Rhiw (Ail Isaf)	3.34	Diffwys a Maenofferen (Isaf)	2.52	Gwynedd	5.79	Cymru	5.01			uchel.									
Cricieth (Pumed Uchaf)	8.76																												
Teigl (Pumed Isaf)	4.06																												
Penisarwaun (Pedwerydd Isaf)	3.95																												
Trawsfynydd (Trydydd Isaf)	3.49																												
Bowydd a Rhiw (Ail Isaf)	3.34																												
Diffwys a Maenofferen (Isaf)	2.52																												
Gwynedd	5.79																												
Cymru	5.01																												
	Mae'r pum ward gyda'r tai lleiaf fforddiadwy ym mhen Llŷn mae fforddiadwyedd wedi bod yn broblem ers cryn amser.																												
Y Gofrestr Tai	Dengys y tabl isod fanylion yr ymgeiswyr ar gofrestr tai Gwynedd.																												
	Y Gofrestr Tai¹⁴																												
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Cyngor Tref/Cymuned</th> <th>Nifer yr ymgeiswyr ar restrau aros tai ALI</th> <th>Nifer o dai gwag tymor hir</th> <th>Nifer y pryniadau a wnaed gyda'r cynllun 'Homebuy' ers 1999</th> <th>Nifer yr ymgeiswyr ar y rhestr aros 'Homebuy' ar hyn o bryd (gweinyddir gan CT Eryri ac yn seiliedig ar gyfeiriad cartref yr ymgeiswyr</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Aberdaron</td><td>57</td><td>13</td><td>0</td><td>1</td></tr> <tr><td>Aberdyfi</td><td>79</td><td>28</td><td>0</td><td>1</td></tr> <tr><td>Abergwyngregyn</td><td>15</td><td>4</td><td>0</td><td>0</td></tr> <tr><td>Abermaw</td><td>190</td><td>36</td><td>3</td><td>6</td></tr> </tbody> </table>	Cyngor Tref/Cymuned	Nifer yr ymgeiswyr ar restrau aros tai ALI	Nifer o dai gwag tymor hir	Nifer y pryniadau a wnaed gyda'r cynllun 'Homebuy' ers 1999	Nifer yr ymgeiswyr ar y rhestr aros 'Homebuy' ar hyn o bryd (gweinyddir gan CT Eryri ac yn seiliedig ar gyfeiriad cartref yr ymgeiswyr	Aberdaron	57	13	0	1	Aberdyfi	79	28	0	1	Abergwyngregyn	15	4	0	0	Abermaw	190	36	3	6			
Cyngor Tref/Cymuned	Nifer yr ymgeiswyr ar restrau aros tai ALI	Nifer o dai gwag tymor hir	Nifer y pryniadau a wnaed gyda'r cynllun 'Homebuy' ers 1999	Nifer yr ymgeiswyr ar y rhestr aros 'Homebuy' ar hyn o bryd (gweinyddir gan CT Eryri ac yn seiliedig ar gyfeiriad cartref yr ymgeiswyr																									
Aberdaron	57	13	0	1																									
Aberdyfi	79	28	0	1																									
Abergwyngregyn	15	4	0	0																									
Abermaw	190	36	3	6																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai							
	Arthog	45	5	0	3		
	Y Bala	77	15	1	3		
	Bangor	694	79	14	39		
	Beddgelert	13	7	0	1		
	Bethesda	241	40	18	24		
	Betws Garmon	6	7	0	1		
	Bontnewydd	164	6	1	2		
	Botwnnog	24	11	0	1		
	Brithdir, Llanfachreth Rhydymain	29	6	0	1		
	Bryncrug	75	6	0	1		
	Buan	15	3	1	1		
	Caernarfon	519	98	38	26		
	Clynnog	9	17	3	3		
	Corris	22	12	1	1		
	Cricieth	128	37	3	8		
	Dolbenmaen	32	13	2	4		
	Dolgellau	159	37	9	8		
	Dyffryn Ardudwy a Thalybont	101	23	2	4		
	Ffestiniog	104	106	10	26		
	Ganllwyd	13	4	0	0		
	Harlech	91	17	2	2		
	Llanaelhaearn	24	13	6	4		
	Llanbedr	80	12	1	1		
	Llanbedrog	62	3	0	3		
	Llanberis	166	30	1	8		
	Llandderfel	34	9	0	0		
	Llandygai	130	14	2	7		
	Llandwrog	55	19	5	8		
	Llanddeiniolen	192	32	9	16		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai							
	Llanegryn	35	5	0	4		
	Llanelltyd	49	7	0	3		
	Llanengan	58	19	1	4		
	Llanfair	45	1	0	0		
	Llanfihangel y Pennant	13	6	0	1		
	Llanfrothen	19	5	0	1		
	Llangelynnin	20	12	1	4		
	Llangywer	NIL	5	0	0		
	Llanllechid	125	6	0	3		
	Llanllyfni	129	53	14	10		
	Llannor	115	22	2	4		
	Llanrug	137	22	12	10		
	Llanuwchllyn	75	9	0	2		
	Llanwnda	74	18	3	10		
	Llanycil	3	6	0	0		
	Llanystumdwy	75	24	3	2		
	Maentwrog	27	5	2	0		
	Mawddwy	11	12	0	0		
	Nefyn	68	33	6	7		
	Pennal	21	4	0	0		
	Penrhyndeudraeth	114	20	6	9		
	Pentir	190	17	0	8		
	Pistyll	6	4	3	0		
	Porthmadog	233	41	16	15		
	Pwllheli	276	39	20	18		
	Talsarnau	16	3	1	2		
	Trawsfynydd	21	15	3	1		
	Tudweiliog	22	17	0	0		
	Tywyn	180	27	10	15		
	Waunfawr	93	13	5	8		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau				Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd								
Tai															
	Y Felinheli	178	10	3	9										
	CYFANSWM		1,242 uned	243 uned	364 ymgeisydd										
	<p><i>Penderfyniadau Digartrefedd, 2005-06 (Rhai sy'n gymwys, rhai sy'n ddigartref yn anfwriadol ac mewn angen blaenoriaethol:</i></p> <p>Gwynedd - 7.1 ym mhob 1,000 aelwyd ; Cymru - 6.3 ym mhob 1000 aelwyd</p>														
Argaeledd Tir Adeiladu	<p>Ar ddyddiad cychwyn y Cyd-astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai, 1 Ebrill, 2009, roedd cyfanswm y cyflenwad tir ar safleoedd o bum uned neu ragor o fewn ACLI Gwynedd gyda lle ar gyfer 1301 o dai. Wrth gynnwys safleoedd o dan bum uned, roedd cyfanswm y cyflenwad tir o fewn ACLI Gwynedd yn gynydd o 506 tŷ i 1807 tŷ.</p> <p>Roedd y cyflenwad pum mlynedd yn 1296 o dai, a oedd yn gynydd ar y ffigwr o 1207 tŷ yn astudiaeth 2008. Roedd y cyflenwad pum mlynedd yn cynnwys 790 uned ar safleoedd mawr a 506 uned ar safleoedd bach.</p>						Bydd yn rhaid ystyried canfyddiadau'r Cyd-Astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai pan ffurfir y CDLI ar y Cyd.								
	<p>Cyflenwad Pum Mlynedd Yng Ngwynedd</p> <table border="1"> <caption>Data for Cyflenwad Pum Mlynedd Yng Ngwynedd</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Dwellings</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2005</td> <td>870</td> </tr> <tr> <td>2007</td> <td>1050</td> </tr> <tr> <td>2008</td> <td>1207</td> </tr> <tr> <td>2009</td> <td>1296</td> </tr> </tbody> </table>					Year		Dwellings	2005	870	2007	1050	2008	1207	2009
Year	Dwellings														
2005	870														
2007	1050														
2008	1207														
2009	1296														

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tai				
	<p>Y tu allan i'r cyflenwad pum mlynedd, roedd categori 3 yn cynnwys 357 uned gyda 154 uned ychwanegol yng nghategori 3.</p> <p>Roedd cyfanswm o 135 uned yn cael eu hadeiladu ar safleoedd mawr ar 1 Ebrill 2008. Mae hyn yn cymharu â ffigwr o 108 uned yn cael eu hadeiladu ar safleoedd mawr yn astudiaeth 2008.</p> <p>Roedd y safleoedd a ddynodwyd yng Nghynllun Datblygu Unedol Gwynedd wedi ychwanegu 1049 uned pellach i'r cyflenwad tir ac roedd 1068 o'r unedau hynny yn debygol o gyfrannu tuag at y cyflenwad pum mlynedd.</p>			

¹ Ffocws ar Wynedd 2007 – Cyngor Gwynedd wedi ei seilio ar Gyfrifiad 1991 a 2001

² Cyfrifiad 2001 Tabl KS20

³ Ffocws ar Wynedd 2007 – Cyngor Gwynedd wedi ei seilio ar Gyfrifiad 1991 a 2001

⁴ LLC - Rhacamcanion Teuleuol ar gyfer Cymru (2008)

⁵ Cyfrifiad 1991 & 2001

⁶ Ffocws ar Wynedd 2007 – Cyngor Gwynedd wedi ei seilio ar Gyfrifiad 1991 a

⁷ Ffocws ar Wynedd 2007 – Cyngor Gwynedd wedi ei seilio ar Gyfrifiad 1991 a

⁸ Cyfrifiad 2001 Tabl KS19

⁹ Cyngor Gwynedd

¹⁰ Asesiad Tai Lleol Gogledd Orllewin Cymru: Adroddiad Gwaelodlin 2008

¹¹ Prisiau Tai Gogledd Orllewin Cymru 2006 : Cyngor Gwynedd

¹² Prisiau Tai Gogledd Orllewin Cymru 2006 : Cyngor Gwynedd

¹³ Hometrack

¹⁴ Cyngor Gwynedd

¹⁵ Astudiaeth Argaeledd Tir ar gyfer Tai (Ebrill 2009) Cyngor Gwynedd

Y Dirwedd

Mae gan Wynedd adnodd tirwedd gwerthfawr sy'n cynnwys nifer o ardaloedd dynodedig megis ardaloedd gwarchod tirweddau, tirweddau hanesyddol ac AHNEau. Fodd bynnag, mae'r nodweddion tirweddol hyn dan bwysau o ganlyniad i ffactorau amrywiol sy'n gysylltiedig â gwaith datblygu. Ymysg y rhain mae adeiladau newydd ac addasiadau, safleoedd carafannau a gwerysilla, ffyrdd, cyfathrebu a thelegyfathrebu, chwareli a gweithfeydd mwynau, coedwigaeth, gwastraff a gwaredu gwastraff, prosesau naturiol a ffermio. (Noder: Cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tirwedd				
Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (AHNE)¹	<p>Yn 1956, dynodwyd rhan fawr o Ben Llŷn yn Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol dan Ddeddf y Parciau Cenedlaethol a Mynediad i Gefn Gwlad 1949. Mae'r AHNE yn cwmpasu tua chwarter y penrhyn – cyfanswm o 15,500 hectar, ar hyd yr arfordir yn bennaf, ond mae hefyd yn ymestyn i mewn i'r tir ac yn cynnwys allwthiadau igneidd amlwg.</p> <p>Mae Llŷn, sydd â ffurfiannau creigiau hynafol cyn-Gambrian ymysg ei daeareg gymhleth, yn estyniad naturiol o gadwyn mynyddoedd Eryri. Ymysg nodweddion cyffredin y daeareg y mae tirweddau arfordirol, yn amrywio o glogwyni serth Bae Aberdaron a phentiroedd i systemau twyni tywod ardal Abersoch. Y pwynt uchaf yn Llŷn yw cadwyn mynyddoedd Yr Eifl (564m) sy'n gwastau'n llwyfandir sy'n ymestyn tua'r môr a chreigiau duon Mynydd Mawr ar ben eitha'r penrhyn. Mae ffyrdd cul a throellog, ffermydd a bythynnod gwyngalch yn nodweddiadol o'r ardal, fel ag y mae ardaloedd agored o diroedd comin hynafol.</p> <p>Mae gan y penrhyn hefyd dreftadaeth gyfoethog, gyda safleoedd henebion hynafol yn dyddio o'r oes Fatholithig ac Oes yr Haearn, megis bryngaer Tre'r Ceiri. Mae Twristiaeth yn hanfodol i'r economi lleol; mae un o brif ganolfannau hwylio'r DU wedi'i lleoli ar arfordir deheuol y penrhyn. Mae llawer o'r pentrefi arfordirol megis Abersoch a Nefyn bellach yn gyrchfannau twristiaeth poblogaidd. Mae'r ardal hefyd yn boblogaidd am wersylla a charafanio.</p>	Mae LANDMAP wedi cadarnhau bod yr AHNE o safon 'uchel' gyda rhai ardaloedd wedi cael eu dosbarthu fel rhai 'eithriadol'.	Yr angen i warchod a gwella tirweddau drwy ddylunio a datblygu priodol o ansawdd uchel sy'n gwneud y gorau o'r cymeriad a'r gwahanolrwydd lleol.	

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tirwedd				
	 <p>Penrhyn Llŷn Llŷn Peninsula</p> <p>Nodiadau/Notation</p> <ul style="list-style-type: none"> Ardal o Harddwch Naturiol Eithriadol (AONB) Area of Outstanding Natural Beauty (AONB) Arfordir Treftadaeth Heritage Coast 			
Arfordiroedd Treftadaeth	<p>Mae mwyafrif Arfordir Treftadaeth Llŷn yn cwmpasu'r un rhan o'r arfordir ag y mae'r AHNE. Rhoddwyd statws arbennig i 55 milltir o'r arfordir yn 1974 i warchod cyfoeth hanesyddol, daearyddol, ecolegol a daearegol yr ardal. Mae'r cyswllt arfordirol gwarchoddedig yn ymestyn o Benrhyn Du, Abersoch, o amgylch Ynys Enlli, i'r gogledd tua'r Eifl i Aberdesach. Nod y statws hwn yw creu cydbwysedd rhwng y diddordeb twristiaeth a'r cymunedau lleol.²</p>	<p>Dynodwyd ymron i hanner arfordir Cymru yn Arfordir Treftadaeth. Ymysg y rhannau dynodedig mae 14 gwahanol ran o arfordir ac mae 11 ohonynt o fewn Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol y Parc Cenedlaethol. Mae 6 o Arfordiroedd Treftadaeth Cymru yn Sir Benfro, 3 yn Ynys Môn a'r gweddill yn Nyffryn Morgannwg ar benrhyn Gŵyr, Penrhyn Llŷn, y Gogarth ger Llandudno ac yng Ngheredigion.³</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tirwedd				
	 <p>(Ffynhonnell: Britain Express (mynediad ar 07/04/11) Arfordiroedd Treftadaeth. Ar gael ar-lein yma: http://www.britainexpress.com/countryside/coast/index.htm)</p>			
Tirweddau Hanesyddol	<p>Tirweddau a gynhwyswyd yn Rhan 2.1 o'r Rhestr o Dirweddau o Ddiddordeb Eithriadol yng Nghymru a leolwyd yn llwyr neu'n rhannol yn Ardal ACLI Gwynedd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Blaenau Ffestiniog • Dinorwig • Aberglaslyn • Llŷn ac Ynys Enlli • Dyffryn Nantlle • Dyffryn Conwy • Gogledd Arllechwedd • Aber Afon Mawddach 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tirwedd				
	<p>Tirweddau sydd yn Rhan 2.2 o'r Rhestr o Dirweddau o Ddiddordeb Hanesyddol Arbennig yng Nghymru:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Glan Llyn y Bala a Llyn Tegid • Dyffryn Dysynni <p style="text-align: center;">Tirweddau Hanesyddol yn Ardal y Cynllun</p> 			
<p>Ardaloedd Gwarchod y Dirwedd (AGT)⁴</p>	<p>Tirweddau a werthfawrogir yn lleol yn ardal y Cynllun a ddynodir gan y Cyngor yw Ardaloedd Gwarchod y Dirwedd, sy'n cael gwarchodaeth sy'n ychwanegol i'r polisïau cynllunio arferol er mwyn gwarchod cefn gwald. Mae 11 Ardal Gwarchod y Dirwedd yn Ardal y Cynllun:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ardal orllewinol Llŷn (y tu allan i'r AHNE) • Porthmadog a'r cyffiniau • Porthmadog – Penrhyndeudraeth 			<p>Mae datblygiadau newydd angen bod yn sympathetig i'r dirwedd bresennol.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Tirwedd				
	<ul style="list-style-type: none"> • Rhosgadfan – Llanberis – Mynydd Llandygai • Bethesda - Rachub • Cwm Bowydd • Cwm Teigl • Ystâd y Penrhyn • Ystâd y Faenol a'r cyffiniau • Parc Gwledig i'r gorllewin o'r Groeslon • Ardal ar hyd Y Fenai 			

¹ Cyngor Gwynedd

² Cyngor Gwynedd

³ CCGC (Edrychwyd arno ar 07/04/11) "Heritage Coasts – Wales' Unspoilt Coastline". Ar gael ar lein: <http://www.ccw.gov.uk/landscape--wildlife/protecting-our-landscape/special-landscapes--sites/protected-landscapes/heritage-coasts.aspx>

Priddoedd, Mwynau a Gwastraff

Mae gan Wynedd ddwysedd carbon pridd uchel. Fodd bynnag, mae lefel y carbon yn y pridd wedi bod yn gostwng yn raddol yng Nghymru a Lloegr oherwydd nifer o ffactorau ac mae newid hinsawdd ymysg y rhesymau hynny. Mae maint y gwastraff bwrdeistrefol ledled y DG yn codi bob blwyddyn a dengys ffigurau nad yw Gwynedd yn eithriad i'r duedd hon. Er gwaetha'r ffaith bod canran uchel o wastraff yn cael ei dirlenwi, mae'r sir yn cyrraedd Targedau'r Cynllun Lwfans Tirlenwi a osodwyd gan y Llywodraeth. Fodd bynnag, mae graddfeydd ailgylchu/compostio yng Ngwynedd wedi bod yn gyson is na chyfartaledd Cymru ers 1998. (Noder: *Cyfeiria 'Gwynedd' yn y waelodlin hon at y sir yn ei chyfanrwydd, oni bai y nodir yn wahanol*).

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws/ Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff				
Tir Amaethyddol	<p style="text-align: center;">Dosbarthiad Tir Amaethyddol Ledled Cymru¹</p> 	<p>Yng Ngwynedd, mae 20% o'r tir amaethyddol yn disgyn i gategori 1, 2 neu 3 (1 yw'r tir gorau) tra bod 80% o'r tir amaethyddol yn disgyn i gategori 4 a 5 (5 yw'r tir gwaethaf).²</p>	<p>Mae angen cyfeirio datblygiadau i safleoedd tir llwyd er mwyn cadw'r tir amaethyddol gradd uchel.</p>	

Ansawdd Pridd

Ddwysedd Carbon Pridd bob 1km yng Nghymru²

Dengys y map uchod ddwysedd carbon priddoedd Cymru. Mae'r dosbarthiad yn dibynnu ar fath y pridd, gyda thros 50% o gyfanswm carbon pridd wedi'i leoli mewn ardal sy'n hafal i 23% o holl arwyneb y tir. Mae mwyafrif carbon pridd Cymru yn gysylltiedig â phriddoedd yr ucheldir sy'n gyffredin iawn yng Ngwynedd.

Mae tirwedd a daeareg Cymru yn amrywiol iawn ac yn cynnwys amrediad eang o fathau o bridd a adlewyrchir gan y defnydd a wneir o dir yn y sir. Mae creigiau gwaddodol caled yn gwaelodoli mwyafrif Cymru, sydd wedi'u gorchuddio â chyfres o briddoedd asid nodweddiadol, gydag haenlin arwyneb mawnaidd. Mae llai na 5% o Gymru wedi'i gorchuddio â deunydd organig mawn mwy trwchus

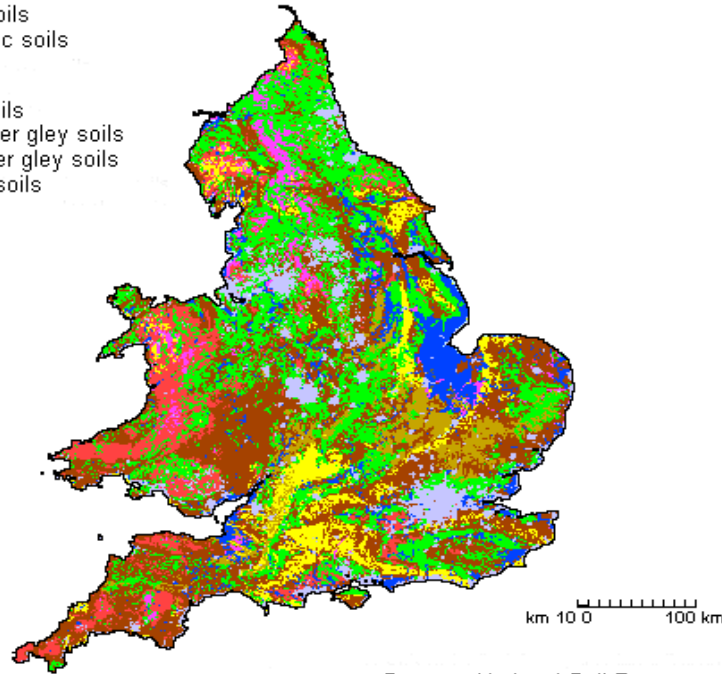
Gall colli mater organig pridd arwain at erydiad pridd, colli ffrwythlondeb, cywasgiad a dirywiad tir cyffredinol.

Mae angen gwarchod a rheoli pridd gan gynnwys cynnal carbon pridd a dylid osgoi peri risg ychwanegol drwy lygru neu halogi.

sydd o leiaf 40cm o ddwfn.

Mathau o Bridd yng Nghymru a Lloegr³

- Raw gley soils
- Lithomorphic soils
- Pelosols
- Brown soils
- Podzolic soils
- Surface-water gley soils
- Ground-water gley soils
- Man-made soils
- Peat soils

Grwpiau Pridd Mawr a'u Hehangder yng Nghymru⁴

Grŵp Pridd Mawr	Ehangder yng Nghymru (%)	Disgrifiad
Priddoedd daearol crai	<0.1	Priddoedd ifanc iawn gyda dim ond haenen organofwynaidd arwynebol
Priddoedd glei crai	0.2	Priddoedd ifanc

			anaeddfed o forfeydd heli		
	Priddoedd Lithormorffig	2.2	Priddoedd bas heb isbridd hindreuliedig		
	Pelosoliaid	0.1	Priddoedd 'cracio' claiog		
	Priddoedd Llwyd	30.2	Priddoedd lomog athraidd gydag isbridd hindreuliedig		
	Priddoedd Podsolig	32.3	Priddoedd asid gydag isbridd lliw llachar llawn haearn		
	Priddoedd glei dŵr wyneb	24.7	Priddoedd lomog a chlaiog sy'n dymhorol ddyfrlawn gydag isbridd anathraidd		
	Priddoedd glei dŵr daear	3.4	Priddoedd yn gysylltiedig â dŵr daear tymhorol		
	Priddoedd a wnaethpwyd gan ddyn	0.4	Priddoedd adferedig daear a aflonyddwyd		
	Priddoedd mawn	3.4	Priddoedd mewn mawn dwfn		
	Tir Annosbarthedig	3.0			
Adnoddau Gwastraff yng Ngwynedd	Ers 2008, mae 33 o Drwyddedau Rheoli Gwastraff Gweithredol yng Ngwynedd gyfan. Ymysg y rhain mae safleoedd ym Mharc Cenedlaethol Eryri gan fod gwastraff yn cael ei drosglwyddo dros ffiniau'r Awdurdodau Cynllunio Lleol. Ymhlith y rhain mae 18 Safle Trosglwyddo, 6 Safle Tirlenwi, 8 Safle MRS ac 1 Safle Trin. ⁵				Cynnal rhwydwaith o adnoddau rheoli gwastraff i ymdrin â'r gwastraff a gynhyrchir yn y sir mewn modd cynaliadwy.

Deilliannau Gwastraff	Deilliannau Gwastraff Rhanbarthol yng Nghymru 2007 (miloedd o dunelli) ⁶			Ceir amrediad o ffactorau a allai effeithio ar dwf maint y gwastraff a gynhyrchir yn cynnwys, newidiadau i'r boblogaeth, newidiadau i nifer y cartrefi a'u maint, ymddygiad defnyddwyr/prynwyr, effeithiolrwydd strategaethau lleihau gwastraff a newidiadau i ffyniant economaidd rhanbarth. Mae angen lleihau gwastraff sy'n deillio o'r holl sectorau fel y gellir cyrraedd y targedau a osodir gan Ewrop a Llywodraeth Cymru.
	Math Gwastraff	Gogledd Cymru	De-ddwyrain Cymru	
Gwastraff Cemegol	26.29	29.08	33.16	
Gwastraff Metalig	44.65	176.65	45.33	
Gwastraff Gofal Iechyd	0.77	2.67	0.20	
Gwastraff anfetel	114.66	127.70	65.08	
Offer y cafwyd ei wared	0.63	1.92	0.66	
Gwastraff anifeiliaid a llyisiau	135.11	194.32	20.61	
Gwastraff cyffredin cymysg	67.99	99.21	88.97	
Lleidiau cyffredin	38.78	18.37	12.87	
Gwastraff Mwynol	51.13	388.52	110.84	

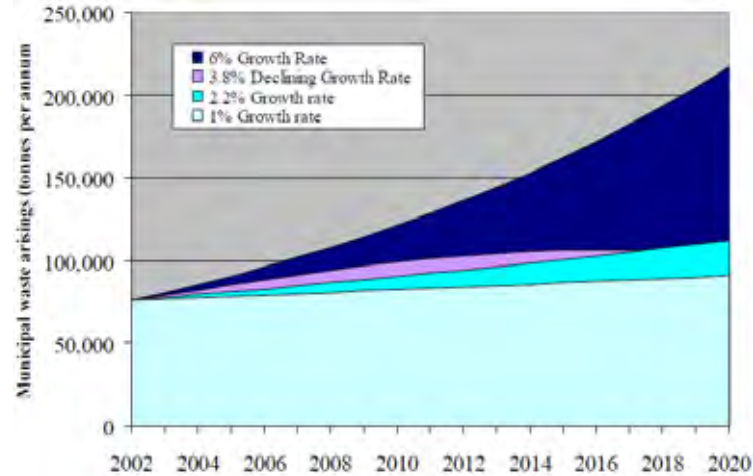
Ers y flwyddyn 2000, bu cynnydd yn y nifer o wastraff bwrdeistrefol a gynhyrchwyd yng Ngwynedd. Yn 2005/06, cynhyrchwyd ychydig mwy na 80,500 tonnelli o wastraff bwrdeistrefol yn y sir, sy'n hafal i dros ddwy ran o dair tonnelli o wastraff i bob person yng Ngwynedd bob blwyddyn. Cydnabyddir bod deilliannau gwastraff bwrdeistrefol yn cynyddu bob blwyddyn yn y DG, gyda'r twf blynyddol cyffredol ar gyfer y DG ar y cyfan yn 2.7% y flwyddyn. Mae ffigurau ar y dudalen nesaf yn dangos deilliannau gwastraff ar gyfer Gwastraff Bwrdeistrefol a Gwastraff Tŷ hyd at y flwyddyn 2020 yn seiliedig ar nifer o senarios graddfa twf:⁷

- Cyfrifwyd bod y raddfa dwf gyffredol ar gyfer Gwynedd yn oddeutu 2.2%;
- Graddfa dwf o 6% (cyfartaledd dros y 15 mlynedd ddiwethaf);
- Graddfa dwf sy'n gostwng o 3.8% (NCT21);
- Graddfa dwf o 1%

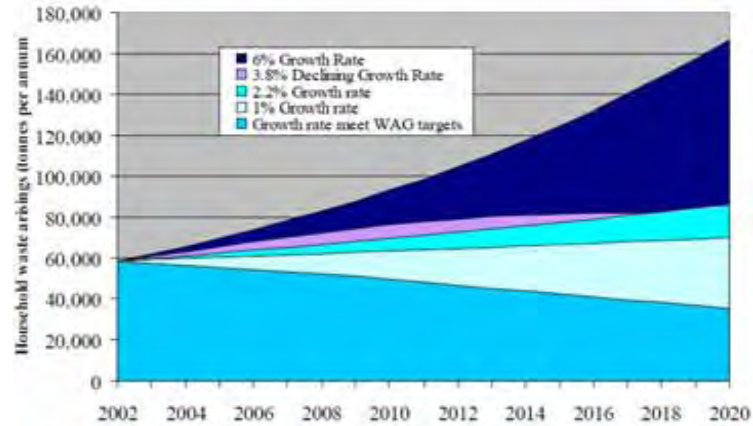
Mae'r ffigurau fel ei gilydd yn dangos 'graddfa dwf sy'n cyrraedd targedau LICC' sy'n ceisio cydymffurfio â thargedau gostwng a sefydlogi gwastraff, ar gyfer gwastraff tai yn unig, a amlinellir yn y ddogfen 'Yn Gall Gyda Gwastraff'. Mae'r targedau fel a ganlyn:

- erbyn 2009/10 ni ddylai deilliannau gwastraff ar gyfer bob aelwyd fod yn fwy na'r rhai hynny yn 1997/98; ac
- erbyn 2020, dylai deilliannau gwastraff ar gyfer bob person fod yn llai na 300kg/y flwyddyn.

Rhagolwg o Ddeilliannau Gwastraff Bwrdeistrefol yng Ngwynedd

Rhagolwg o Ddeilliannau Gwastraff Tŷ yng Ngwynedd

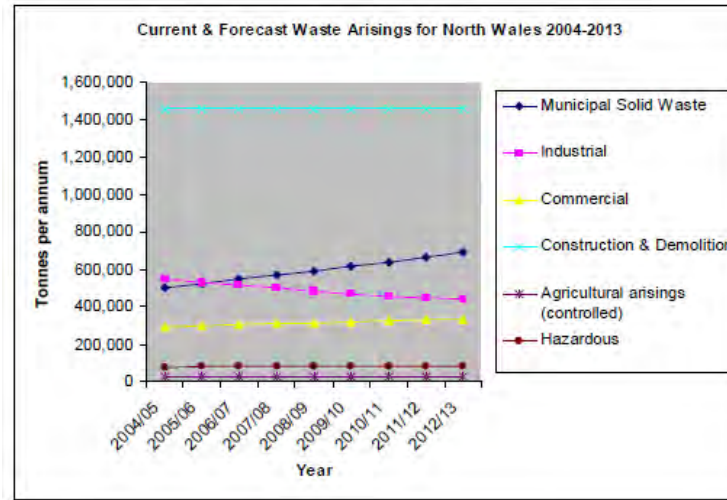
Dengys y ffigwr uchod amrywiaeth mawr rhwng y deilliannau gwastraff tŷ tybiedig a'r tunelledd mwyaf i gydymffurfio â'r targedau sefydlogi gwastraff a nodir uchod. Mewn gwirionedd, er mwyn cyflawni'r targedau sefydlogi gwastraff, bydd angen gwrthdroi'r duedd dwf a chyflawni gostyngiad o oddeutu 2.2% y flwyddyn mewn deilliannau gwastraff.

Ystyri'r mai'r senario '3.8% o dwf sy'n gostwng' yw'r un mwyaf realistig, gan ystyried y graddfeydd twf diweddar/cyfredol a'r

tebygolrwydd y bydd y twf yn gostwng dros gyfnod y strategaeth o ganlyniad i effaith strategaethau lleihau gwastraff a'r tebygolrwydd nad yw'r twf economaidd cyfredol yn debygol o barhau dros yr 20 mlynedd nesaf. Mae hwn yn union yr un fath â'r senario graddfa dwf a ddefnyddir yng Nghynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (NCT 21).

Mae Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009) yn rhagweld y maint deilliannau gwastraff a ganlyn yng Ngogledd Cymru erbyn 2013.

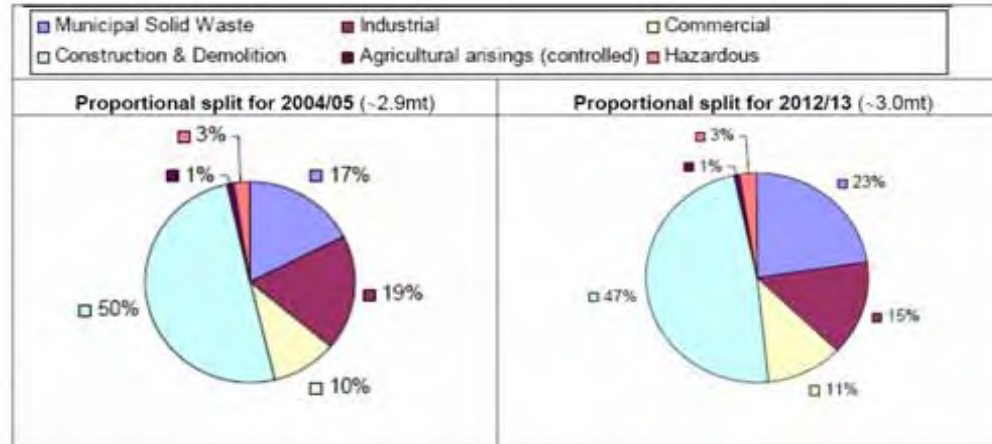
Rhagolwg o Ddeilliannau Gwastraff a Rhai Cyfredol yng Ngogledd Cymru (2004 – 2013)

Dengys y ffigwr isod sut y rhagwelir y bydd cyfran berthnasol bob prif ffrwd wastraff yn newid rhwng 2004 a 2013. O gymharu'r data hwn gwelir:

- bod **Adeiladu a Dymchwel a Masnachol a Diwydiannol** i gyfrif am fwyafrif deilliannau'r ardal;
- y bydd **MSW** yn parhau i fod y brif ffrwd wastraff sy'n tyfu gyflymaf; ac
- y bydd cyfran y **gwastraff amaethyddol** sydd angen ei reoli'n allanol yn parhau i fod yn ddi-nod o gymharu â'r prif ffrydiau gwastraff eraill.

Rhaniaid Cyfran Gwastraff Cyfredol a Rhagolwg (2004/5 a 2012/13) yng Ngogledd Cymru

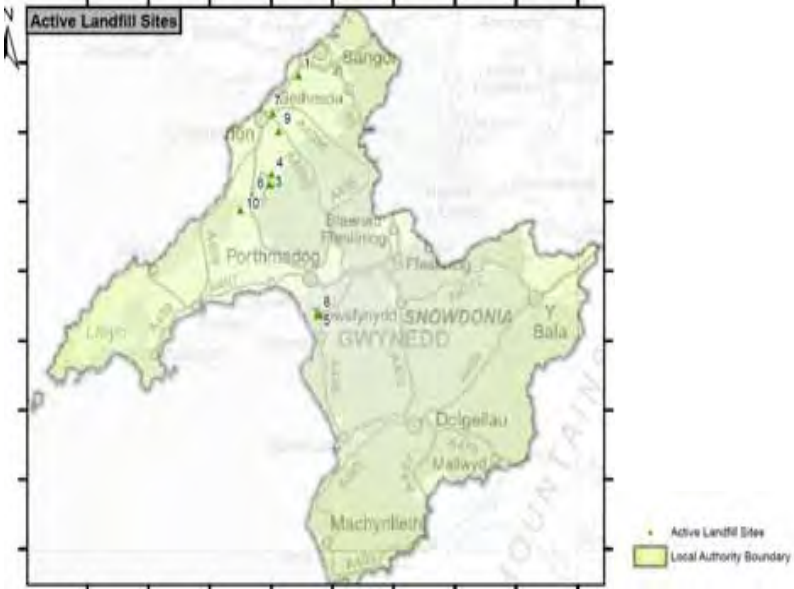

Nodir y targedau a ganlyn ar gyfer gwastraff yng Nghymru yn yr Ymgynghoriad ar Strategaeth Wastraff Newydd ar gyfer Cymru (Tuag at Ddyfodol Ddiwastraff):

Targedau Gwastraff ar gyfer Cymru

	TARGEDAU AR GYFER BOB BLWYDDYN				
	09/10	12/13	15/16	19/20	24/25
Lleiafswm lefelau o aildddefnyddio ac ailgylchu / compostio (neu AD)	40%	52%	58%	64%	70%
Lleiafswm cyfran aildddefnyddio / ailgylchu / compostio y mae'n rhaid iddo ddod o ddiolli'n y ffynhonnell (ymyl ffordd, safle dyfod ac / neu safle amwynder dinesig (AD).	80%	80%	80%	80%	80%
Lleiafswm lefelau compostio (neu AD) o wastraff bwyd o geginau a ddiolir yn y ffynhonnell a fel rhan o'r targed ailgylchu / compostio cyfunol uchod	-	12%	14%	16%	16%
Uchafswm lefel gwastraff tŷ gweddilliol i bob preswlydd bob blwyddyn	-	295kg	258kg	210kg	150kg

	<table border="1"> <tr> <td><i>Uchafswm lefel tirlenwi</i></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>-</td> <td>10%</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td><i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i></td> <td>-</td> <td>-</td> <td>42%</td> <td>36%</td> <td>30%</td> </tr> </table>	<i>Uchafswm lefel tirlenwi</i>	-	-	-	10%	5%	<i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i>	-	-	42%	36%	30%																							
<i>Uchafswm lefel tirlenwi</i>	-	-	-	10%	5%																															
<i>Uchafswm lefel ynni o wastraff</i>	-	-	42%	36%	30%																															
<p>Ailgylchu</p>	<p>Ceir 6 o ganolfannau neu fanciau ailgylchu yng Ngwynedd. Ymysg y rhain mae Caergyachu, Caernarfon, Canolfan Ailgylchu Y Bala, Canolfan Ailgylchu Bangor, Canolfan Ailgylchu Harlech, Canolfan Ailgylchu Pwllheli a Chanolfan Ailgylchu Rhwngddwryd, Garndolbenmaen. Cafodd oddeutu 26% o wastraff bwrdeistrefol ei ailgylchu neu ei gompostio yn 2006 – 2007. Roedd y canran ar gyfer Cymru dros yr un cyfnod rhywfaint yn uwch, sef 30%.</p> <p>Canran gwastraff cyfartalog a ailgylchwyd/compostiwyd 1998-99 i 2007-08⁸</p> <table border="1"> <caption>Data for Waste Recycling/Composting Percentage (1998-99 to 2007-08)</caption> <thead> <tr> <th>Blwyddyn</th> <th>Gwynedd (%)</th> <th>Cymru (%)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>1998-99</td><td>5</td><td>5</td></tr> <tr><td>1999-2000</td><td>5</td><td>7</td></tr> <tr><td>2000-01</td><td>5</td><td>7</td></tr> <tr><td>2001-02</td><td>7</td><td>8</td></tr> <tr><td>2002-03</td><td>12</td><td>13</td></tr> <tr><td>2003-04</td><td>18</td><td>18</td></tr> <tr><td>2004-05</td><td>22</td><td>22</td></tr> <tr><td>2005-06</td><td>24</td><td>26</td></tr> <tr><td>2006-07</td><td>25</td><td>30</td></tr> <tr><td>2007-08</td><td>34</td><td>30</td></tr> </tbody> </table>	Blwyddyn	Gwynedd (%)	Cymru (%)	1998-99	5	5	1999-2000	5	7	2000-01	5	7	2001-02	7	8	2002-03	12	13	2003-04	18	18	2004-05	22	22	2005-06	24	26	2006-07	25	30	2007-08	34	30	<p>Dengys tueddiadau bod graddfeydd ailgylchu/compostio gwastraff bwrdeistrefol yng Ngwynedd wedi bod yn gyson is na chyfartaledd Cymru ers 1998.</p>	<p>Yr angen i gyfrannu tuag at leihau maint y gwastraff bwrdeistrefol sy'n cael ei dirlenwi drwy hwylluso darparu rhwydwaith gynhwysfawr, integredig a chynaliadwy o gyfleusterau rheoli gwastraff newydd a gwell ar gyfer trin a gwaredu gwastraff fel dewis amgen i dirlenwi.</p>
Blwyddyn	Gwynedd (%)	Cymru (%)																																		
1998-99	5	5																																		
1999-2000	5	7																																		
2000-01	5	7																																		
2001-02	7	8																																		
2002-03	12	13																																		
2003-04	18	18																																		
2004-05	22	22																																		
2005-06	24	26																																		
2006-07	25	30																																		
2007-08	34	30																																		

	<ul style="list-style-type: none"> Erbyn 2009/10 y targed o ran maint y gwastraff sy'n cael ei ailgylchu yw 40% 		
<p>Gwastraff Bwrdeistrefol - Tirlenwi</p>	<p style="text-align: center;">Safleoedd Tirlenwi Gweithredol yng Ngwynedd (3/2/2009) (Asiantaeth yr Amgylchedd)</p> <p>Yn dilyn cau Safle Tirlenwi Cilgwyn o fis Ionawr 2009, dechreuodd Awdurdod Gwastraff Gwynedd gael gwared ar wastraff bwrdeistrefol gweddilliol o Arfon a gogledd Dwyfor yn safle Llwyn Isaf sydd â chaniatâd cynllunio ar gyfer tirlenwi a gweithgarwch cysylltiedig sy'n dod i ben yn 2013. Bydd y gwastraff bwrdeistrefol gweddilliol ar gyfer Meirionnydd a de Dwyfor yn parhau i gael ei waredu yn safle Ffridd Rasmus i'r dyfodol.</p> <p>Lansiwyd cynllun yng Nghymru i ostwng maint y gwastraff domestig rydym yn ei domennu ar safleoedd tirlenwi. Daeth Rheoliadau Cynllun Lwfans Tirlenwi (Cymru) (Rheoliadau CLT) 2004 i rym yng Nghymru ar 1 Hydref 2004 i ostwng maint y gwastraff bwrdeistrefol bioddiraddadwy (GBB) a gludir i safleoedd tirlenwi.</p>	<p>Byddai'n bosib ailddefnyddio, ailgylchu, compostio neu drin peth o'r gwastraff sy'n cael ei dirlenwi mewn ffyrdd gwahanol er mwyn cynhyrchu tanwydd sy'n deillio o ynni.</p>	

Cymharu Lwfansau CLT a ddefnyddiwyd yn ystod 3 blynedd ddiwethaf y cynllun CLT ¹¹						
Awdurdod Lleol	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2006/7 (tunelli)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2006/7 (%)	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2007/8 (tunelli)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2007/8 (%)	Cyfanswm GBB a dirlenwyd yn 2008/9 (tunelli)	Lwfans CLT a ddefnyddiwyd yn 2008/9 (%)
Ynys Môn	22,471	93.4	17,027	78.1	12,865	65.8
Gwynedd	35,588	91.7	31,808	89.6	28,920	89.7
Cyfanswm Cymru	754,582	79.9	680,912	78.6	599,703	76.1

Targedau Cynllun Lwfans Tirlenwi ¹¹										
	2010-11	2011-12	2012-13	2013-2014	2014-2015	2015-2016	2016-2017	2017-2018	2018-2019	2019-2020
Ynys Môn	15,938	13,914	11,890	11,384	10,879	10,373	9,867	9,361	8,855	8,349
Gwynedd	28,909	25,238	21,567	20,649	19,731	18,814	17,896	16,978	16,060	15,143

Cyrhaeddodd Gwynedd ei darged Cynllun Lwfans Tirlenwi ar gyfer 2008/09 ond gyda chanran cymharol is o gymharu â 2006/07.

Yn 2006/07, tirlenwyd 73% o ddeilliannau gwastraff bwrdeistrefol o gymharu â chanran Cymru o 68.6%. Hwn oedd y canran uchaf ond dau o'r holl Awdurdodau Lleol yng Nghymru.

Mae targedau statudol y Gyfarwydddeb Dirlenwi yn ymwneud â'r gostyngiad yng nghyfaifaint Gwastraff Bwrdeistrefol Biogddiraddadwy (GBB) a gludir i safleoedd tirlenwi. Ymysg y targedau statudol a bennir yng Nghyfarwydddeb Tirlenwi'r Undeb Ewropeaidd mae:

- Erbyn 2010, ni fydd mwy na 75% o'r GBB a gynhyrchir yn cael ei dirlenwi
- Erbyn 2013, ni fydd mwy na 50% o'r GBB a gynhyrchir yn cael ei dirlenwi
- Erbyn 2020, ni fydd mwy na 35% o'r GBB a gynhyrchir yn cael ei dirlenwi

Perfformiad Presennol yn	Mae perfformiad rhanbarth gogledd Cymru yn erbyn targedau NWSW wedi cael ei fonitro'n agos gydol y broses adolygu. Er bod argaeledd ac ansawdd		Yr angen i gyfrannu tuag at leihau maint
---------------------------------	--	--	--

<p>Erbyn Targedau¹³</p>	<p>y data ar draws y ffrydiau gwastraff amrywiol wedi gwella dros amser, mae diffyg data yn parhau i fod yng nghyswllt sefydlu'r perfformiad yn erbyn nifer o'r targedau. O'r targedau y mae data rhanbarthol digonol ar eu cyfer, mae'r data yn dangos amrywiaeth o heriau sylweddol a thargedau a gyrhaeddwyd:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sefydlogi a gostwng gwastraff tŷ – dengys y ffigurau diweddaraf yn dangos bod deilliannau tŷ ar gyfer pob aelwyd yn y rhanbarth yn parhau i fod yn uwch na ffigur targed 1997/98 ar gyfer Cymru. Mae'r rhanbarth hefyd yn wynebu'r her sylweddol o ostwng gwastraff tŷ i bob person oddeutu 40% y flwyddyn; • Ailgylchu a Chompostio Gwastraff Bwrdeistrefol - dengys y data bod holl awdurdodau Gogledd Cymru wedi cyrraedd y targed ailgylchu a chompostio ar gyfer 2006/07. • Tirlenwi Gwastraff Bwrdeistrefol Biogddiraddadwy - mae'r data yn dangos bod holl awdurdodau'n rhanbarth wedi cyrraedd eu lwfansau tirlenwi perthnasol ar gyfer blwyddyn 2006/07 y Cynllun. Roedd Powys yn un o'r awdurdodau a berfformiodd orau ac fe berfformiodd Sir y Fflint yn dda hefyd, gan aros yn llawer is na'i lwfans. • Tirlenwi Gwastraff Diwydiannol a Masnachol - dengys y data bod y rhanbarth eisoes yn cyflawni targed dargyfeirio 2010; • Deilliannau Gwastraff Peryglus - er y cydnabyddir bod y dyddiad targed yn parhau i fod chwe mlynedd i ffwrdd yng nghyswllt y data diweddaraf sydd ar gael, dengys y ffigurau bod y rhanbarth yn cynhyrchu oddeutu 30,000 tonnell o wastraff yn fwy na tharged 2010; ac • Adnoddau ar gyfer Gwastraff Tŷ Peryglus - er bod gwelliant sylweddol wedi bod yng nghyswllt gwastraff a ddynodir yn y targed, mae'r rhanbarth yn parhau i fethu cyrraedd y targed ar gyfer darparu adnoddau ar gyfer gwahanu gwastraff tŷ peryglus yn well. 		<p>y gwastraff bwrdeistrefol sy'n cael ei dirlenwi drwy hwyluso darparu rhwydwaith gynhwysfawr, integreiddiedig a chynaliadwy o gyfleusterau rheoli gwastraff newydd a gwell ar gyfer trin a gwaredu gwastraff fel dewis amgen i dirlenwi.</p>
---	---	--	--

¹ Llywodraeth Cynulliad Cymru

² Cyngor Gwynedd: "Adroddiad Cyflwr yr Amgylchedd 2004"

³Bradley, R.I., Milne, R., Bell J., Lilly, A., Jordan C. and Higgins, A. (2005) A Soil Carbon and Land Use Database for the United Kingdom. Soil use and Management, 21, 4, 363-369.

⁴ Sefydliad Adnoddau Pridd Cenedlaethol

⁵ Cyngor Cefn Gwlad Cymru – Asesiad Amgylcheddol Strategol – Arweiniad ar gyfer Ymarferwyr 2007

⁶ Pecyn Tystiolaeth Lleol Asiantaeth yr Amgylchedd

⁷ Dogfen Graidd Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)

⁸ Strategaeth Gwastraff Ddraft Gwynedd 2004

⁹ Llywodraeth Cynulliad Cymru: Ystadegau Cymru

¹⁰ Llywodraeth Cynulliad Cymru: Ystadegau Cymru

¹¹ Dogfen Graidd Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)

¹² Dogfen Graidd Adolygiad Cyntaf Cynllun Gwastraff Rhanbarthol Gogledd Cymru (2009)

¹³bid

Trafnidiaeth

Mae nifer y cerbydau preifat sy'n defnyddio ffyrdd y sir yn cynyddu. Fodd bynnag, mae'r defnydd a wneir o gerbydau preifat gan breswylwyr i deithio i'r gwaith yn is yng Ngwynedd na'r cyfartaledd cenedlaethol fel ag y mae'r defnydd a wneir o gludiant cyhoeddus. Mae diffyg cludiant cyhoeddus mewn ardaloedd gwledig yn gwneud mynediad i drafnidiaeth breifat yn hanfodol. Mae canran yr aelwydydd sydd ag un car neu ragor yn sylweddol uwch mewn ardaloedd gwledig nac mewn wardiau trefol.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Trafnidiaeth				
Llwybrau Trafnidiaeth¹	<p>Mae nodweddion trafnidiaeth Gogledd Cymru yn amrywiol – er bod mwyafrif yr ardal yn wledig, mae'r canolfannau sydd â'r poblogaethau mwyaf yn tueddu i fod wedi'u lleoli ar hyd llwybr yr arfordir (Caernarfon, Bangor, Llandudno, Conwy, Bae Colwyn) ac i ogledd ddwyrain y rhanbarth (Yr Wyddgrug, Y Fflint, ardal Queensferry a Chei Cona a Wrecsam).</p> <p>Yr A55 ar hyd Gogledd Cymru yw'r brif briffordd strategol sy'n cysylltu Porthladd Caergybi yn Ynys Môn (ac Iwerddon y tu hwnt iddo) yn y gorllewin, â rhwydwaith traffyrdd Gogledd-Orllewin Lloegr ac mae'n rhan o Euro Route E22. Mae llif traffig cymharol ei faint o hyd at 46,000 yn defnyddio'r ffordd yn ddyddiol ar rannau ohoni. Llwybrau allweddol eraill yn nhermau llwytho yw'r A483 (i'r de o'r A55) gyda llif traffig cyfartalog dyddiol o hyd at 48,000 o gerbydau a'r A494 (drwy Queensferry) gyda llif traffig cyfartalog dyddiol o hyd at 49,000 o gerbydau. (TAITH)</p>			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	----------------	-------------------------------------

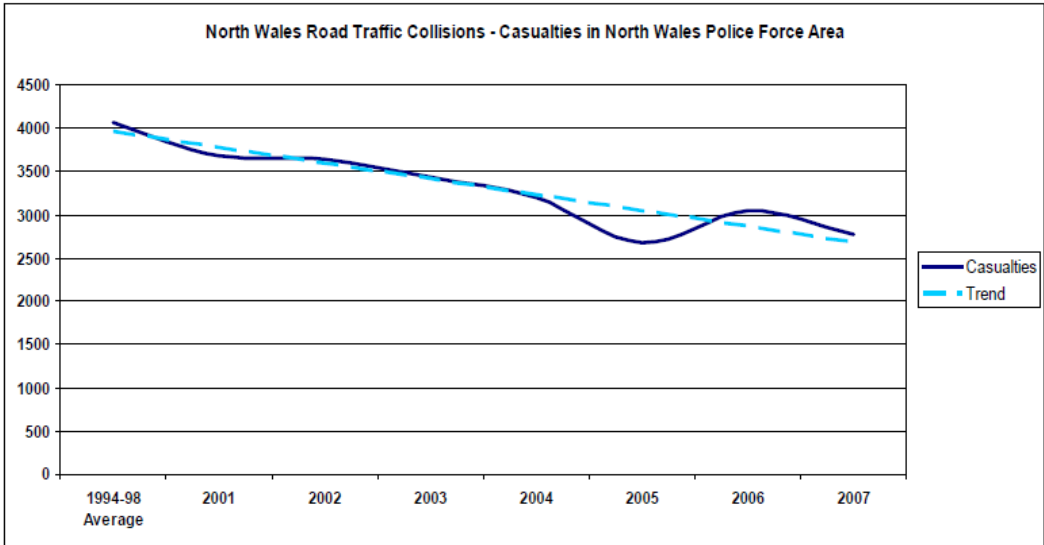
Trafnidiaeth

Prif Rwydweithiau ac Isadeiledd Trafnidiaeth Gogledd Cymru

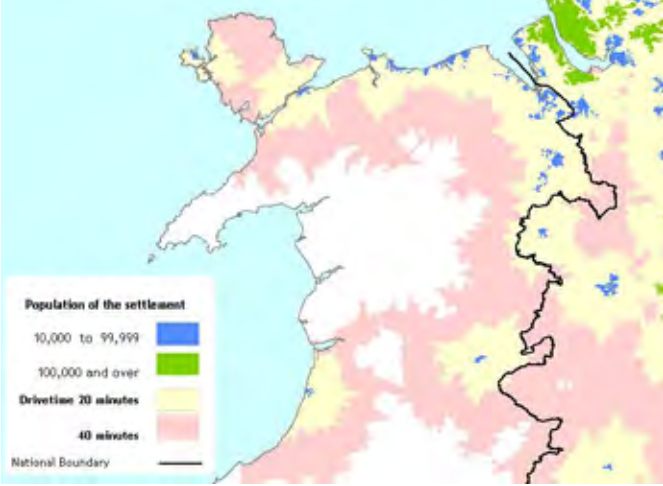

Mae gwasanaethau Rheilffordd yn gweithredu ar hyd Arfordir Gogledd Cymru gyda gwasanaethau yn gweithredu o Gaergybi i Landudno. Mae gwasanaethau'n gweithredu i Lundain, Manceinion a Birmingham, gyda mwyafrif y gwasanaethau o Gaerdydd a Birmingham yn gweithredu drwy Wrexham. Mae gwasanaethau o Gaergybi yn gweithredu bob awr fel ag y mae'r gwasanaethau o Landudno sy'n mynd bob 30 munud i'r dwyrain o Gyffordd Llandudno. Mae trenau ychwanegol i'r amserlen hon yn gweithredu i Lundain sy'n dilyn patrwm safonol yn bennaf.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Trafnidiaeth				
		<p>Er gwaethaf y lefel gwasanaeth cymharol aml hwn, gall cynhwysedd fod yn broblem ar brydiau ar y lein hon ac weithiau bydd gorlenwi yn digwydd. Mae amser teithio gwasanaethau Llundain wedi gwella'n arw, yn enwedig rhwng Caer a Llundain, ond mae amseroedd teithio gwasanaethau i Gaerdydd, Manceinion a Birmingham wedi'u cyfyngu gan ran o'r lein sydd â thrac unigol rhwng Caer a Wrecsam a chyflymder isel ar y lein yng nghyswllt gwasanaethau Caerdydd a Birmingham a chan batrwm stopio dwys rhwng Caer a Manceinion. Mae trenau Birmingham yn ymestyn i faes awyr Rhyngwladol Birmingham ond nid oes unrhyw wasanaethau rheilffordd uniongyrchol o Ogledd Cymru i faes awyr Manceinion.</p> <p>Mae gwasanaeth anaml ar lein Arfordir y Cambrian sy'n cysylltu Pwllheli drwy Abermaw a Chyffordd Aberdyfi i Fachynlleth (oddeutu bob dwy awr), ac mae'r gwasanaeth yn araf ac wedi'i gyfyngu'n sylweddol gan anghenion llwybro prif orsafoedd Lloegr.</p> <p>Mae'r mynediad i orsafoedd gan ddefnyddio mathau eraill o gludiant cyhoeddus ac ar droed neu ar feic yn wael yn llawer o'r gorsafoedd, gyda diffyg lleoedd diogel i gadw beiciau sy'n atal beicwyr rhag gadael eu beiciau mewn gorsafoedd nad oes ganddynt y cyfleusterau hynny. Mae argaeledd cyfyngedig lleoedd parcio yn llawer o'r prif orsafoedd, yn cynnwys Bangor a rhai mannau eraill megis Y Fflint, ble mae pobl nad ydynt yn defnyddio'r rheilffordd yn defnyddio'r mannau parcio gan nad yw'r maes parcio yn cael ei reoli.</p>		
Diogelwch y Ffyrdd²		<p>Mae gwrthdrawiadau ar ein ffyrdd yn broblem sydd angen sylw cyson. Mae cofnod da o ostyngiad mewn damweiniau yng Ngogledd Cymru ac ymddengys eisoes fod y Rhanbarth yn mynd i ragori ar targedau Diogelwch y Ffyrdd y Llywodraeth ar gyfer 2010 o gymharu â chyfartaledd 1994-98.</p> <p>Dengys y rhain isod:</p> <ul style="list-style-type: none"> ◆ gostyngiad o 40% yn nifer y bobl a leddir neu a anafir yn ddifrifol - cyflawnwyd 39.9% erbyn diwedd 2006 ◆ gostyngiad o 50% yn nifer y plant a leddir neu a anafir yn ddifrifol - cyflawnwyd 69% erbyn diwedd 2006 		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																											
Trafnidiaeth																															
	<p>♦ gostyngiad o 10% yng ngraddfa'r anafiadau cymharol eu maint wedi'i fynegi fel nifer y bobl a anafwyd yn gymharol i bob 100 miliwn o gilomedrau cerbyd - cyflawnwyd 33.9% erbyn diwedd 2006</p> <p>Mae'r ffigwr isod yn dangos y cynnydd a wnaed gyda phatrwm eglur o ostwng ar hyd yr amrediad.</p>																														
<p>Teithio i'r Gwaith</p>	<p>Mae cyfran yr aelwydydd sydd â mwy nag un car neu fan yn sylweddol uwch mewn llawer o ardaloedd gwledig sy'n golygu costau tanwydd ychwanegol.</p> <p>Yn 2007, cyfrifwyd cost tanwydd i deithio i ac o'r gwaith (yn hytrach nag ar gyfer taith at ddiben arall) ar lefel y ward gan ddefnyddio data o Gyfrifiad 2001. Dengys y tabl isod mai'r rhai hynny</p>	 <table border="1"> <caption>North Wales Road Traffic Collisions - Casualties in North Wales Police Force Area</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>Casualties</th> <th>Trend</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1994-98 Average</td> <td>~4000</td> <td>~4000</td> </tr> <tr> <td>2001</td> <td>~3700</td> <td>~3700</td> </tr> <tr> <td>2002</td> <td>~3600</td> <td>~3600</td> </tr> <tr> <td>2003</td> <td>~3400</td> <td>~3400</td> </tr> <tr> <td>2004</td> <td>~3200</td> <td>~3200</td> </tr> <tr> <td>2005</td> <td>~2700</td> <td>~3000</td> </tr> <tr> <td>2006</td> <td>~3000</td> <td>~2900</td> </tr> <tr> <td>2007</td> <td>~2800</td> <td>~2700</td> </tr> </tbody> </table>	Year	Casualties	Trend	1994-98 Average	~4000	~4000	2001	~3700	~3700	2002	~3600	~3600	2003	~3400	~3400	2004	~3200	~3200	2005	~2700	~3000	2006	~3000	~2900	2007	~2800	~2700		<p>Yr angen i hwyluso datblygu rhwydwaith trafniadaeth cynaliadwy gwell a fydd yn gwella mynediad ardaloedd gwledig drwy wahanol ddulliau trafniadaeth. Byddai hyn yn</p>
Year	Casualties	Trend																													
1994-98 Average	~4000	~4000																													
2001	~3700	~3700																													
2002	~3600	~3600																													
2003	~3400	~3400																													
2004	~3200	~3200																													
2005	~2700	~3000																													
2006	~3000	~2900																													
2007	~2800	~2700																													

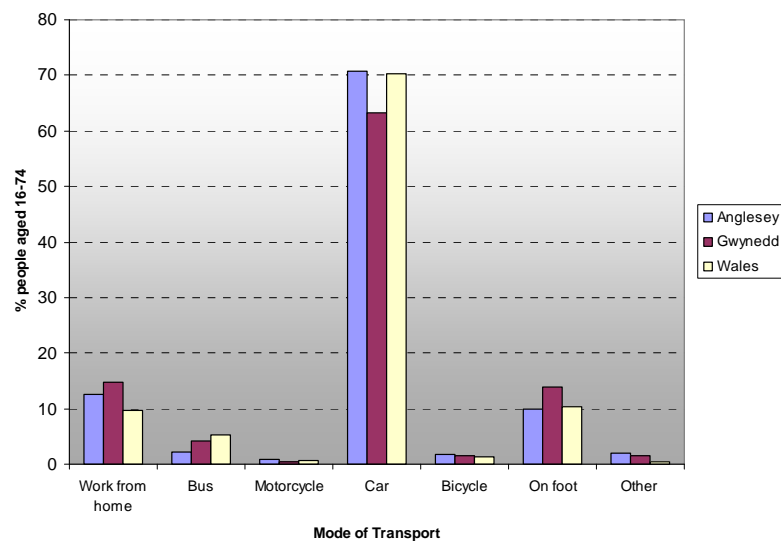
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																		
Trafnidiaeth																						
	<p>sy'n byw ym Mhen Llŷn sy'n ysgwyddo'r costau uchaf – ardal wledig yn gyffredinol o Wynedd. Mewn cyswllt ariannol, mae hyn yn gyfanswm o £43.02 y mis ar gyfer person sy'n teithio i'r gwaith mewn cerbyd gyda graddfa dreuliant o 45 milltir i'r galwyn. O ystyried y cynnydd diweddar o ran costau tanwydd, bydd y gost fisol yn sylweddol uwch yn 2011.</p> <p>Pellter teithio i'r gwaith a chost tanwydd cysylltiedig (yn seiliedig ar brisiau 2007)³</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Pellter cyfartalog i ac o'r gwaith (milltir y diwrnod)</th> <th>Cost tanwydd bob mis (45mig)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Abermaw</td> <td>14.28</td> <td>£27.84</td> </tr> <tr> <td>Blaenau Ffestiniog</td> <td>15.08</td> <td>£29.30</td> </tr> <tr> <td>Caernarfon</td> <td>11.96</td> <td>£23.00</td> </tr> <tr> <td>Pen Llŷn</td> <td>22.40</td> <td>£43.02</td> </tr> <tr> <td>Pwllheli</td> <td>12.62</td> <td>£25.12</td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae'r ffigwr isod yn dangos sut mae amseroedd gyrru i aneddiadau poblog yn uwch yn gyffredinol mewn ardaloedd mwy gwledig megis Pen Llŷn.</p>			Pellter cyfartalog i ac o'r gwaith (milltir y diwrnod)	Cost tanwydd bob mis (45mig)	Abermaw	14.28	£27.84	Blaenau Ffestiniog	15.08	£29.30	Caernarfon	11.96	£23.00	Pen Llŷn	22.40	£43.02	Pwllheli	12.62	£25.12		<p>galluogi datblygiad a fyddai'n caniatáu trigolion i fyw a gweithio'n lleol, yn enwedig yn yr ardaloedd mwy diarffordd.</p>
	Pellter cyfartalog i ac o'r gwaith (milltir y diwrnod)	Cost tanwydd bob mis (45mig)																				
Abermaw	14.28	£27.84																				
Blaenau Ffestiniog	15.08	£29.30																				
Caernarfon	11.96	£23.00																				
Pen Llŷn	22.40	£43.02																				
Pwllheli	12.62	£25.12																				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Trafnidiaeth				
	Amseroedd gyrru i aneddiadau sydd ag o leiaf 10,000 o bobl (2001)⁴			
 <p>Population of the settlement</p> <ul style="list-style-type: none"> 10,000 to 99,999 ■ 100,000 and over ■ <p>Drive time</p> <ul style="list-style-type: none"> 20 minutes ■ 40 minutes ■ <p>National Boundary </p>				
<p>Gostyngodd cyfran yr aelwydydd nad oes ganddynt gar o 29% yn 1991 i 23.9% yn 2001, tra bod nifer yr aelwydydd sydd â dau gar neu ragor wedi cynyddu o 23.6% i 29.3% yn yr un cyfnod.</p> <p>Yn 2001, teithiodd 63.7% o rai rhwng 16 a 74 oed oedd mewn cyflogaeth i'r gwaith mewn car o gymharu â 70.7% yng Nghymru. Roedd cyfran y rhai rhwng 16 a 74 oed oedd mewn cyflogaeth ac yn teithio i'r gwaith ar gludiant cyhoeddus yn llawer is na'r canran ar gyfer Cymru – 47% o gymharu â 6.5% yng Nghymru gyfan.</p> <p>Dengys y ffigur isod bod llai o ddibyniaeth ar geir ar gyfer teithio i'r gwaith yng Ngwynedd o gymharu ag Ynys Môn a Chymru.</p>				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Tuedd	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	----------------	-------------------------------------

Trafnidiaeth

Teithio i'r Gwaith

Cymudo i Wynedd ac o Wynedd i Weithio (2001)⁶

Trigolion Gwynedd	Nifer y Bobl
Nifer y trigolion sy'n gweithio	45,164
Gweithio yn Ynys Môn	1,569
Gweithio yng Ngwynedd	40,907
Gweithio yng Nghonwy	1108
Gweithio yn rhywle arall yng Nghymru	1540

¹ Taith (Medi 2009) Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarth Gogledd Cymru

² Taith (Medi 2009) Cynllun Trafnidiaeth Rhanbarth Gogledd Cymru

³ 'Byw yng Ngwynedd' – Cyngor Gwynedd (Mawrth 2008)

⁴ Arsyllfa Wledig Cymru

⁵ Cyfrifiad 2001 (Tabl KS15).

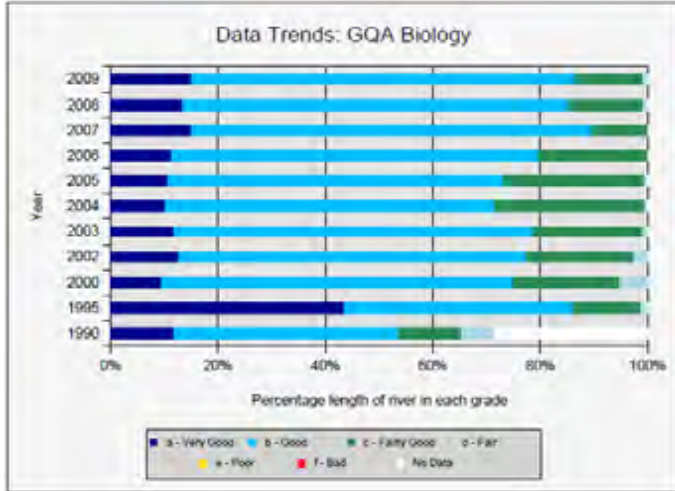
⁶ Patrymau Cymudo Manwl yng Nghymru, Awdurdodau Lleol Cymru (Swyddfa Ystadefau Gwladol) (Llywodraeth Cynulliad Cymru)

Dŵr

Ar y cyfan, mae ansawdd afonydd yn dda yng Ngwynedd. Er enghraifft, yn 2006, roedd cyfran yr hydoedd afonydd yng Ngwynedd a nododd fethiant sylweddol yn is na'r hyn a welwyd yn y naw mlynedd blaenorol ac roedd cyfran yr hydoedd afonydd a roddwyd yng Ngradd A yn uwch yn 2006 nac yn y 12 mlynedd blaenorol. Tra bo tueddiadau yn dangos gwelliant yn ansawdd cyffredinol dŵr ymdrochi, gyda nifer o draethau ac ardaloedd arfordirol yn cael gwobrau am ansawdd a glanweithdra, mae'n amlwg bod angen codi safonau cyffredinol dŵr ymdrochi er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi ddiwygiedig. Mae Parthau Adnoddau Dŵr Gogledd Eryri – Ynys Môn, Tywyn - Aberdyfi a'r Bala wedi'u hadnabod fel rhai sydd mewn diffyg yn y Cynllun Rheoli Adnoddau Dŵr (CRhAD) a gynhyrchwyd gan Dŵr Cymru - yn bennaf yn sgil yr ansicrwydd mawr ynghylch y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd. Mae sawl ardal boblog yn y sir sy'n agored i lifogydd, yn cynnwys ardaloedd poblog o Fangor, Caernarfon, Porthmadog, Tywyn a Phwllheli. Dengys asesiadau bod rhwng 10% ac 20% o eiddo yng Ngwynedd mewn perygl o orlifo, ac mae'r ganran hon yn debygol o gynyddu o ganlyniad i newid hinsawdd.

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
Ansawdd Dŵr Afonydd	Statws Ecolegol Cyfredol / Potensial Dŵr Wyneb yn Nalgylch Gogledd Orllewin Cymru¹			<p>Angen cynnal a gwella ansawdd dŵr drwy leihau'r risg o lygredd yn mynd i mewn i gyrsiau dŵr.</p> <p>Ymgorffori Systemau Draenio Trefol Cynaliadwy mewn datblygiadau newydd.</p>
				

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Dŵr																											
	<p>Asesiad Ansawdd Cyffredinol (AAC) – Cemeg</p> <p>Mae AAC cemeg yn disgrifio ansawdd afonydd o ran mesuriadau cemegol sy'n canfod y mathau mwyaf cyffredin o lygredd. Y llygyddion dan sylw yw'r Galw am Ocsigen Biocemegol, Ocsigen Toddedig ac Amonia. Rhennir yr afonydd yn hydroedd gwahanol ac fe roddir gradd i bob hyd sy'n amrywio o rhwng A i F. A yw'r ansawdd gorau ac F yw'r ansawdd gwaethaf.</p> <p style="text-align: center;">Ansawdd cemegol afonydd yng Ngwynedd a Chymru (2006)²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Gradd</th> <th colspan="2">% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd</th> </tr> <tr> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A – Da lawn</td> <td>93.78</td> <td>77.87</td> </tr> <tr> <td>B – Da</td> <td>3.3</td> <td>17.47</td> </tr> <tr> <td>C – Gweddol Dda</td> <td>2.38</td> <td>2.13</td> </tr> <tr> <td>D – Cymedrol</td> <td>0.54</td> <td>0.64</td> </tr> <tr> <td>E – Gwael</td> <td>0</td> <td>1.64</td> </tr> <tr> <td>F – Gwael lawn</td> <td>0</td> <td>0.21</td> </tr> </tbody> </table> <p style="text-align: center;">Ansawdd cemegol afonydd yng Ngwynedd (1990-2009)³</p>		Gradd	% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd		Gwynedd	Cymru	A – Da lawn	93.78	77.87	B – Da	3.3	17.47	C – Gweddol Dda	2.38	2.13	D – Cymedrol	0.54	0.64	E – Gwael	0	1.64	F – Gwael lawn	0	0.21		
Gradd	% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd																										
	Gwynedd	Cymru																									
A – Da lawn	93.78	77.87																									
B – Da	3.3	17.47																									
C – Gweddol Dda	2.38	2.13																									
D – Cymedrol	0.54	0.64																									
E – Gwael	0	1.64																									
F – Gwael lawn	0	0.21																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																							
Dŵr																											
	<p style="text-align: center;">Ansawdd biolegol afonydd yng Ngwynedd a Chymru⁵</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Gradd</th> <th colspan="2">% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd</th> </tr> <tr> <th>Gwynedd</th> <th>Cymru</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>A – Da iawn</td> <td>11.35</td> <td>28.71</td> </tr> <tr> <td>B – Da</td> <td>68.35</td> <td>51.25</td> </tr> <tr> <td>C – Gweddol Dda</td> <td>20.29</td> <td>14.29</td> </tr> <tr> <td>D – Cymedrol</td> <td>0</td> <td>1.94</td> </tr> <tr> <td>E – Gwael</td> <td>0</td> <td>0.83</td> </tr> <tr> <td>F – Gwael iawn</td> <td>0</td> <td>0</td> </tr> </tbody> </table> <p>Mae ansawdd biolegol afonydd yng Ngwynedd wedi parhau'n weddol debyg ers 2000. Fodd bynnag, mae'r tueddiadau yn dangos cynnydd cyffredinol yng nghanran yr ansawdd biolegol 'da' o 75.4% ym 1990 i 80.2% yn 2006.</p> <p style="text-align: center;">Ansawdd biolegol afonydd yng Ngwynedd 1990 - 2009⁶</p> 			Gradd	% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd		Gwynedd	Cymru	A – Da iawn	11.35	28.71	B – Da	68.35	51.25	C – Gweddol Dda	20.29	14.29	D – Cymedrol	0	1.94	E – Gwael	0	0.83	F – Gwael iawn	0	0	
Gradd	% Hyd yr Afon ym Mhob Gradd																										
	Gwynedd	Cymru																									
A – Da iawn	11.35	28.71																									
B – Da	68.35	51.25																									
C – Gweddol Dda	20.29	14.29																									
D – Cymedrol	0	1.94																									
E – Gwael	0	0.83																									
F – Gwael iawn	0	0																									

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

Ansawdd Biologol Afonydd yng Ngwynedd 2009⁷

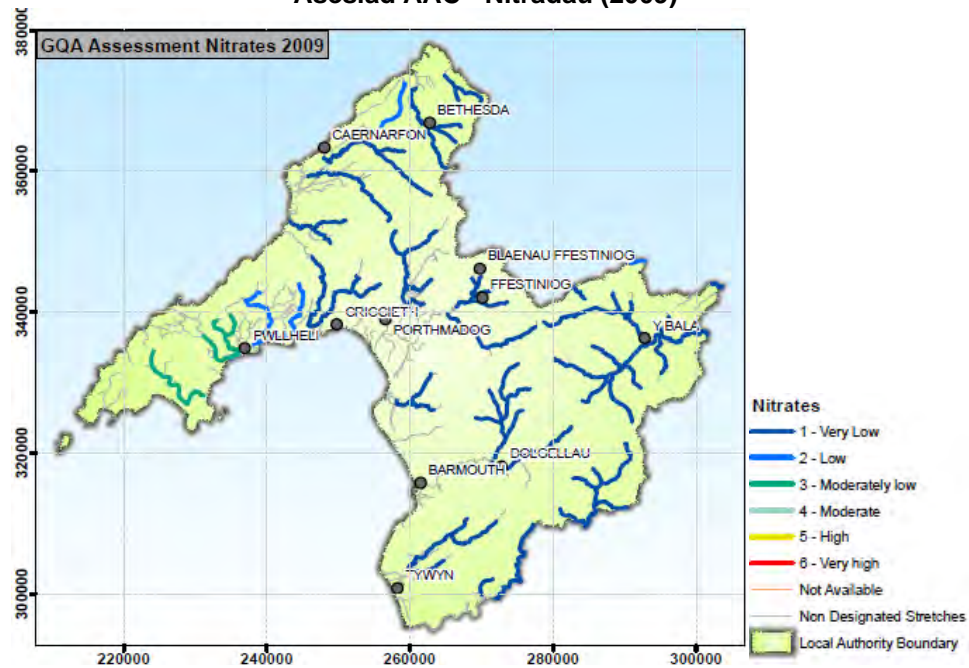

Tabl yn Crynhoi AAC Biolog a Chemeg mewn Blwyddyn Ddiweddar (2009)⁸

GQA Biology and Chemistry Recent Year Summary Table						
Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade	
	Biology	Chemistry	Biology	Chemistry	Biology	Chemistry
A	80164.39	465558.37	15.00	87.12	33.18	74.43
B	383198.48	62043.32	71.71	11.61	50.39	19.42
C	65904.20	3907.13	12.33	0.73	10.83	3.01
D	5137.75	2896.01	0.96	0.54	0.71	0.83
E	0.00	0.00	0.00	0.00	0.74	1.23
F	0.00	0.00	0.00	0.00		0.06
No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	4.15	1.01

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>Dengys y tabl uchod bod 98.7% o hydoedd afon yng Ngwynedd o ansawdd da iawn neu dda o ran cemeg, o'i gymharu â 94.9% yng Nghymru a bod 84% o afonydd o ansawdd biolegol da neu dda iawn o'i gymharu â 83.57% yng Nghymru.</p> <p>Nitradau a Ffosffadau</p> <p>Asesir dau faetholyn dan y cynllun AAC, sef nitradau a ffosffadau. Rhoddir gradd o 1 i 6 ar gyfer ffosffadau a nitradau fel ei gilydd. Ni chyfunir rhain i un radd maetholion unigol. Yn hyn o beth, mae'n wahanol i'r dosbarthiadau cemegol ac esthetig sy'n cyfuno'r ffactorau i radd unigol.</p>			

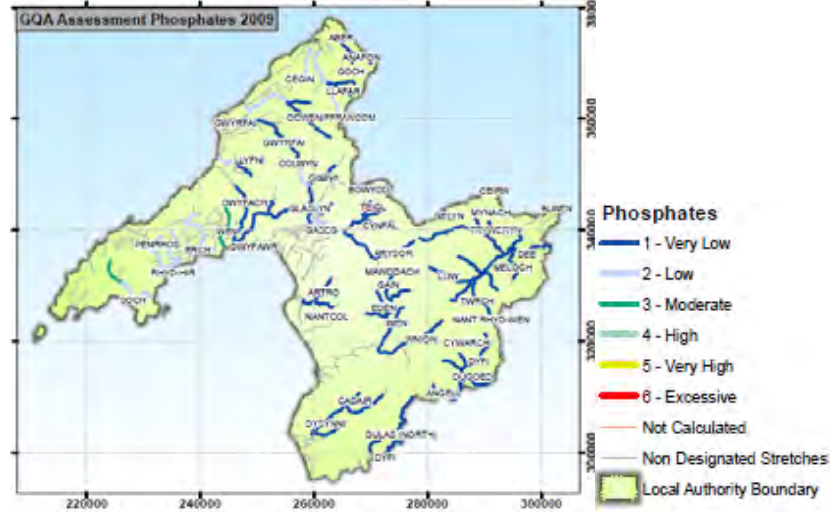
Asesiad AAC - Nitradau (2009)⁹

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

Tueddiadau ffosfadau yn afonydd Gwynedd (2009)¹⁰

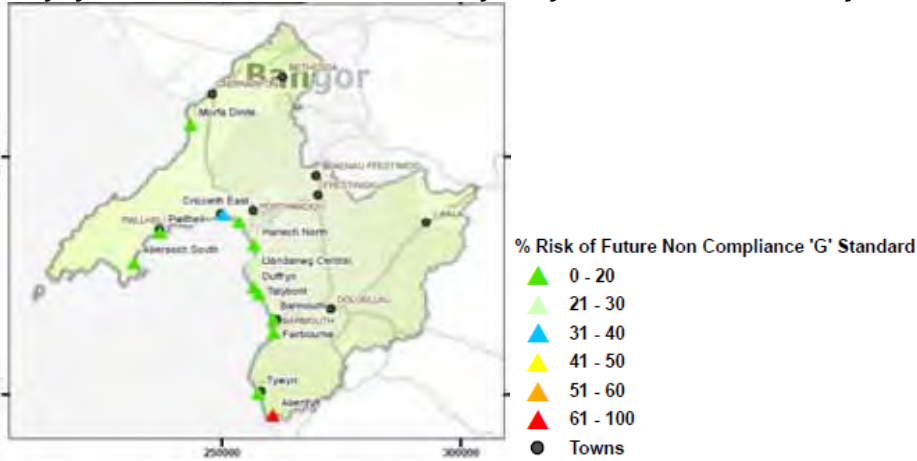
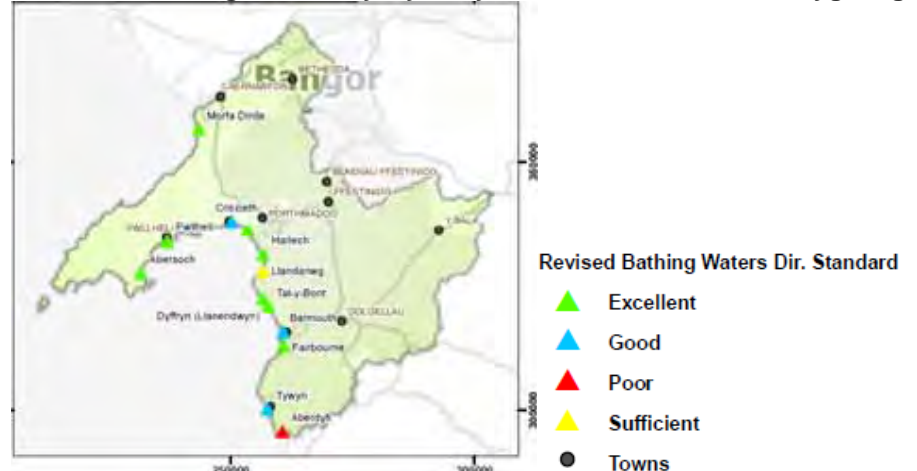

AAC Tueddiadau Nitradau a Ffosfadau yng Ngwynedd¹¹

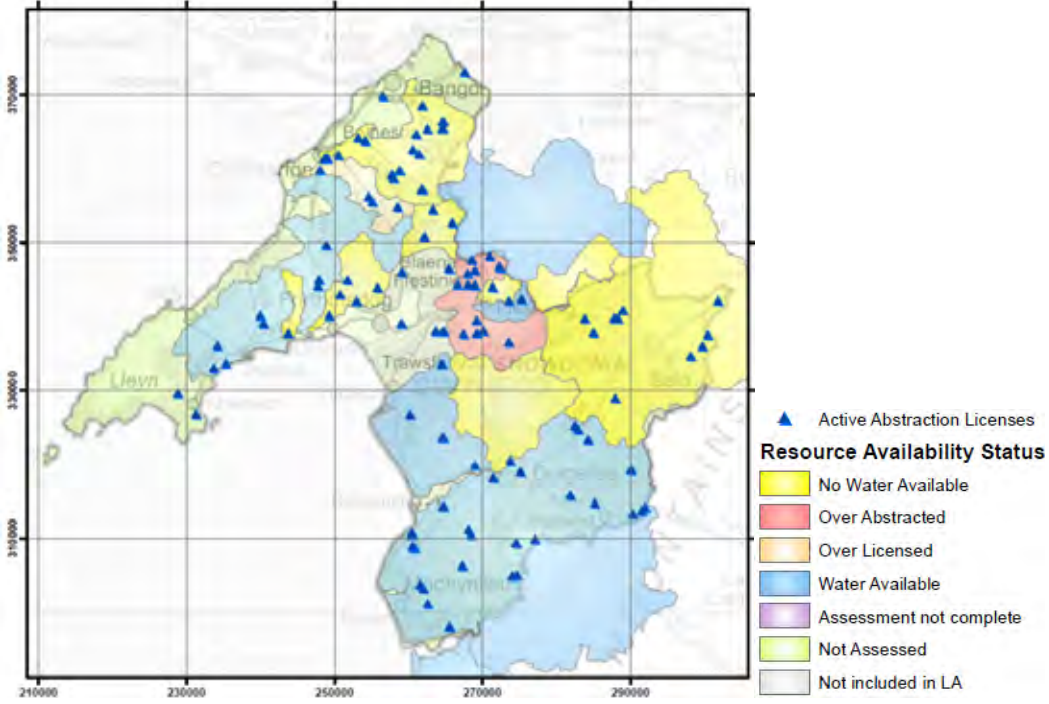

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																					
Dŵr																																																																									
	<p>Dengys tueddiadau bod lefelau Ffosffadau a Nitradau yn afonydd Gwynedd wedi parhau fwy neu lai yr un fath ers 2000.</p> <p>Tabl yn Crynhoi AAC Nitradau a Ffosffadau mewn Blwyddyn Ddiweddar (2009)¹²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="7">GQA Nitrates and Phosphates Recent Year Summary Table</th> </tr> <tr> <th rowspan="2">Grade</th> <th colspan="2">Length of River in Each Grade (km)</th> <th colspan="2">% Length of River in Each Grade</th> <th colspan="2">% Length of Welsh Rivers in Each Grade</th> </tr> <tr> <th>Nitrates</th> <th>Phosphates</th> <th>Nitrates</th> <th>Phosphates</th> <th>Nitrates</th> <th>Phosphates</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>453608.14</td> <td>412709.46</td> <td>84.88</td> <td>77.23</td> <td>53.79</td> <td>54.51</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>39576.55</td> <td>106357.14</td> <td>7.41</td> <td>19.90</td> <td>25.04</td> <td>31.52</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>41220.14</td> <td>15338.23</td> <td>7.71</td> <td>2.87</td> <td>17.26</td> <td>6.99</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>1.89</td> <td>4.14</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.75</td> <td>1.73</td> </tr> <tr> <td>6</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.25</td> <td>0.10</td> </tr> <tr> <td>No Data</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>0.00</td> <td>1.01</td> <td>1.01</td> </tr> </tbody> </table>			GQA Nitrates and Phosphates Recent Year Summary Table							Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade		Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates	1	453608.14	412709.46	84.88	77.23	53.79	54.51	2	39576.55	106357.14	7.41	19.90	25.04	31.52	3	41220.14	15338.23	7.71	2.87	17.26	6.99	4	0.00	0.00	0.00	0.00	1.89	4.14	5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.75	1.73	6	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25	0.10	No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	1.01	1.01	
GQA Nitrates and Phosphates Recent Year Summary Table																																																																									
Grade	Length of River in Each Grade (km)		% Length of River in Each Grade		% Length of Welsh Rivers in Each Grade																																																																				
	Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates	Nitrates	Phosphates																																																																			
1	453608.14	412709.46	84.88	77.23	53.79	54.51																																																																			
2	39576.55	106357.14	7.41	19.90	25.04	31.52																																																																			
3	41220.14	15338.23	7.71	2.87	17.26	6.99																																																																			
4	0.00	0.00	0.00	0.00	1.89	4.14																																																																			
5	0.00	0.00	0.00	0.00	0.75	1.73																																																																			
6	0.00	0.00	0.00	0.00	0.25	0.10																																																																			
No Data	0.00	0.00	0.00	0.00	1.01	1.01																																																																			
	<p>Yn nalgylch gogledd orllewin Cymru, mae 202 corff dŵr afon a 33 llyn. Mae 26 o afonydd ac 20 o lynnoedd yn rhai gwneud neu'n rhai sydd wedi'u hadnewid yn sylweddol. Ar hyn o bryd, mae gan 25% o'r afonydd (350km neu 31% o hydoedd yr afonydd), statws / potensial am statws ecolegol da neu well, yn cynnwys Afon Dyfi i fyny'r afon o Afon Twymyn, Afon Dwyfach ac Afon Braint. Mae gan 64% o'r afonydd a gynhaliwyd asesiad bioleg arnynt statws da neu uchel erbyn hyn, ac mae gan 27% statws biolegol cymedrol. Ar hyn o bryd, mae gan 27% o'r llynnoedd a aseswyd statws / potensial am statws ecolegol da neu well, yn cynnwys Llyn Ogwen a Llyn Idwal. Ar hyn o bryd, mae gan 30% o'r llynnoedd a aseswyd statws biolegol da neu well, ac mae gan 43% statws biolegol cymedrol a 26% statws biolegol gwael.¹³</p> <p>Dangosydd 35a: Ansawdd dŵr afon – biolegol a chemegol¹⁴</p> <p>Pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae canran yr hydoedd afon yng Nghymru sydd ag iddynt ansawdd cemegol da neu gymedrol wedi bod yn 																																																																								

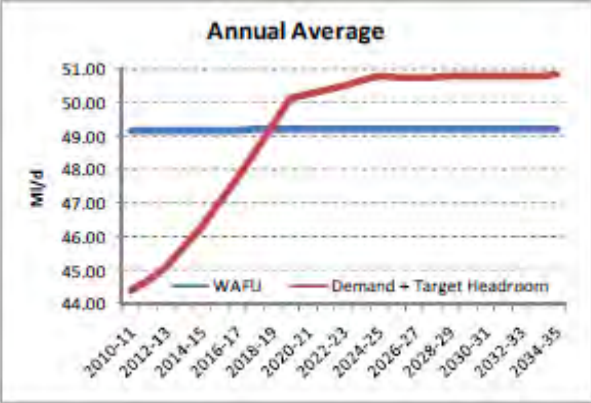
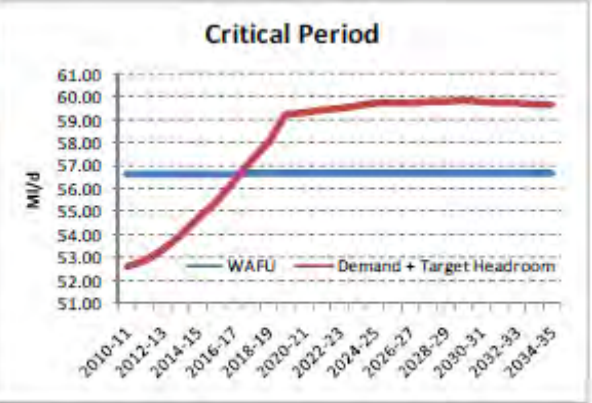
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p>gyson uwch na 98% ers 1994. Mae canran yr hydroedd afon sydd ag iddynt ansawdd cemegol da wedi parhau'n weddol sefydlog dros yr un cyfnod, ac roedd ar ei uchaf, sef 95.4%, yn 2007.</p> <ul style="list-style-type: none"> Mae canran yr hydroedd afon yng Nghymru sydd ag iddynt ansawdd biolegol da neu gymedrol wedi bod yn gyson uwch na 99% ers 2002. Mae canran yr hydroedd afon sydd ag iddynt ansawdd biolegol da wedi cynyddu'n gyffredinol dros yr un cyfnod, o 78.5% yn 2002 i 87.1% yn 2009. <p>Dangosydd 35c: Cydymffurfiaeth â 'statws da' dan y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr¹⁵</p> <p>Pwyntiau allweddol:</p> <ul style="list-style-type: none"> Rhodddwyd statws ecolegol da neu well i 75% o'r cyrff dŵr arfordirol a aseswyd yn 2008. Rhodddwyd statws ecolegol da neu well i 35% o gyrff dŵr trawsnewidiol, i 29% o afonydd a chamlesi ac i 20% o lynnoedd a aseswyd yn 2008. 			
Ansawdd Dŵr Ymdrochi	<p>Mae'r Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi gyfredol yn nodi amrediad o safonau ansawdd dŵr ddylai gael eu cyrraedd mewn dyfroedd ymdrochi dynodedig. Ar hyn o bryd, mae'r safonau hyn yn syrthio i ddau gategori: safonau gorfodol a safonau canllaw (G). Nid yw cydymffurfio â'r safonau canllaw yn fandadol ond noda'r gyfarwyddeb y dylai aelod-wladwriaethau 'ymdrechu' i'w defnyddio fel canllawiau. Mae ansawdd dŵr sy'n unol â'r canllaw yn ofyn ar gyfer gwobrau traeth y Faner Las a'r Arfordir Glas. Nid yw cydymffurfiaeth mewn un flwyddyn benodol yn ddangosydd dibynadwy o'r tueddiadau. Os gwelir gwahaniaeth yn lefel y cydymffurfio o flwyddyn i flwyddyn, nid yw'n angenrheidiol bod gwelliant neu ddirywiad wedi digwydd mewn gwirionedd, a hynny oherwydd y cyfyngiadau ystadegol a geir o ganlyniad i ddefnyddio cyfres o ddata mor fychan. Bydd rhai traethau yn newid eu statws o hyd oherwydd iddynt fethu neu basio o drwch blewyn.</p> <p>Daeth y Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi ddiwygiedig i rym yng Nghyfraith Ewrop ym mis Mawrth 2006 ac fe'i cyfieithwyd i reoliadau Dŵr Ymdrochi'r DU ym mis Ebrill 2008. Bydd nodweddion newydd y gyfarwyddeb ddiwygiedig yn cymryd mwy o amser nes eu bod yn weithredol. Dylai'r gyfarwyddeb ddiwygiedig fod yn gwbl weithredol erbyn 2015. Dengys y ffigwr isod y dosbarthiad a ragwelir ar gyfer y dyfroedd ymdrochi dynodedig dan y Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi ddiwygiedig, yn seiliedig ar gyfres o ddata 2006 hyd 2009.</p>			Hyrwyddo gweithgareddau sy'n debygol o gynnal ansawdd uchel y dŵr ymdrochi.

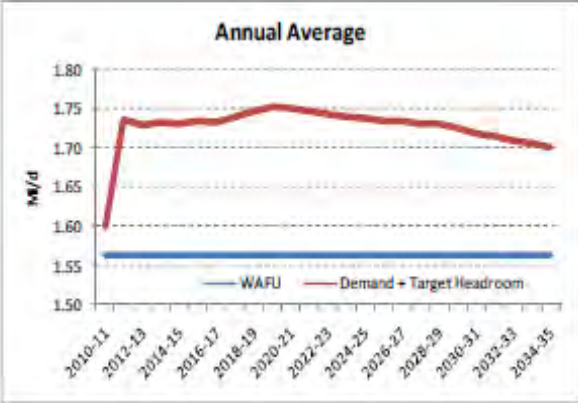
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p data-bbox="367 352 1693 384">Y Risg o Fethu â Chydymffurfio â Safonau Canllaw'r Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi Gyfredol yn y Dyfodol¹⁶</p> <p data-bbox="577 874 1491 906">Dosbarthiad a Ragwelir dan y Gyfarwyddeb Dŵr Ymdrochi Ddiwygiedig</p> 			

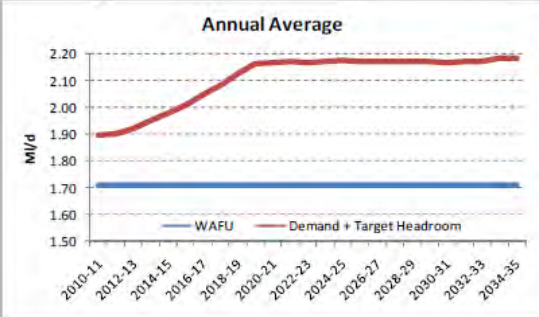
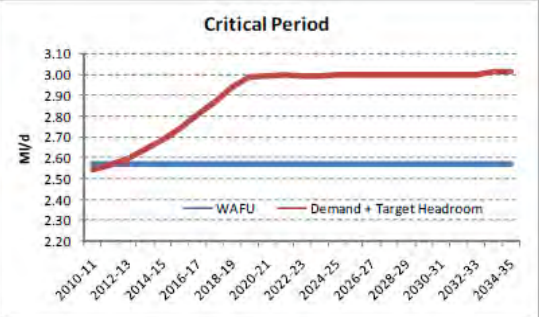
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																					
Dŵr																									
	<p>Gwobrau'r Faner Las¹⁷</p> <p>Mae'r Ymgyrch Baner Las Ewropeaidd yn cydnabod y traethau a'r marinas hynny sy'n lân, a reolir yn dda ac sy'n hyrwyddo gofalu am yr amgylchedd. Er mwyn cael ei ystyried, rhaid i draeth fod wedi cyrraedd safonau canllaw Cyfarwydddeb Dŵr Ymdrochi y Gymuned Ewropeaidd cyn cael ei asesu ar 24 maen prawf arall. Rhaid i farina fodloni cyfres debyg o feini prawf, ond nid oes rhaid iddo gyrraedd Safonau'r Gyfarwydddeb Dŵr Ymdrochi. Llwyddodd chwech o draethau Gwynedd gyrraedd y safon gofynnol er mwyn derbyn y wobr hon yn 2008: Abersoch, Abermaw, Dinas Dinlle, Y Friog, Pwllheli a Thywyn. Yn ogystal, rhoddwyd gwobr y Faner Las Ewropeaidd i ddau farina yng Ngwynedd yn 2008: Harbwr Cychod Hwyllo Pwllheli a Doc Fictoria, Caernarfon.</p> <p style="text-align: center;">Traethau a Marinas gyda Gwobr y Faner Las yng Ngwynedd</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>2003</th> <th>2004</th> <th>2005</th> <th>2006</th> <th>2007</th> <th>2008</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Traethau</td> <td>6</td> <td>7</td> <td>9</td> <td>9</td> <td>6</td> <td>6</td> </tr> <tr> <td>Marinas</td> <td>3</td> <td>3</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>2</td> <td>2</td> </tr> </tbody> </table> <p>Traethau Gwobrau Glan Môr</p> <p>Ym mis Mawrth pob blwyddyn, gwobrwyir y faner felyn a glas nodedig i draethau sy'n cyrraedd yr ansawdd dŵr safonol mandadol ac sy'n lân, yn ddiogel ac wedi'u rheoli'n dda. Yn 2009, enillodd 11 o draethau Gwynedd y wobr hon.</p> <p>Gwobrau Arfordir Glas 2006 - 2007</p> <p>Mae'r Wobr Arfordir Glas yn unigryw gan ei bod yn cydnabod ansawdd dŵr sy'n unol â'r Canllaw (y Canllaw yw dynodiad y GE ar gyfer ansawdd dŵr rhagorol), ynghyd ag Arfer Orau mewn rheolaeth amgylcheddol ar draethau gwledig nad oes ganddynt, efallai, yr un cyfleusterau â'r hyn sy'n gysylltiedig â thraethau mewn canolfannau glan môr. Cafodd y traethau a ganlyn yng Ngwynedd y Wobr Arfordir Glas yn 2006-2007:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Porth Neigwl • Harlech • Bennar, Llanenddwyn • Machroes • Abererch, Glan Don • Llandanwg 				2003	2004	2005	2006	2007	2008	Traethau	6	7	9	9	6	6	Marinas	3	3	2	2	2	2	
	2003	2004	2005	2006	2007	2008																			
Traethau	6	7	9	9	6	6																			
Marinas	3	3	2	2	2	2																			
Adnoddau	Mae Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru yn gyfrifol am reoli adnoddau dŵr yng Nghymru. Un o'r ffyrdd y gwneir hyn yw			Angen hyrwyddo defnyddio																					

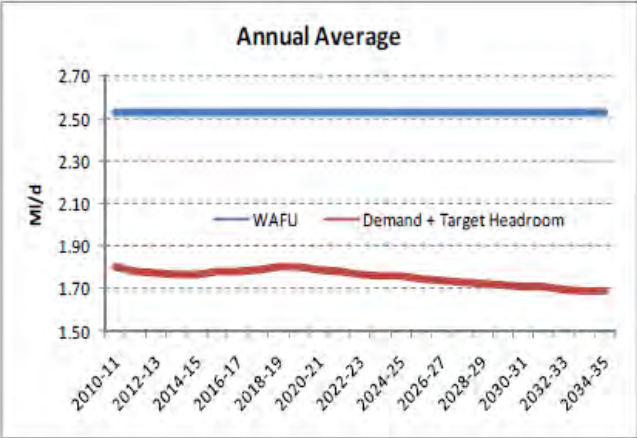
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
<p>Dŵr</p>	<p>trwy drwyddedau echdynnu dŵr. Mae CAMS yn gynlluniau chwe mlynedd sy'n rhoi manylion ynghylch sut y rheolir yr adnoddau dŵr mewn ardal.</p> <p>Y CAMS sy'n berthnasol i Awdurdod Lleol Gwynedd yw: Conwy, Dyfrdwy, Llŷn ac Eryri, a Meirionnydd. Mae ardal CAMS yn cynnwys nifer o afonydd annibynnol sy'n llifo'n uniongyrchol i'r môr. O ran dalgylch, yr afonydd mwyaf yw: Ogwen, Seiont, Dwyfor a Prysor. Dengys y map isod yr adnoddau dŵr sydd ar gael yng Ngwynedd.</p> <p style="text-align: center;">Statws Argaeledd Adnoddau CAMS¹⁸</p> 	<p>dŵr, fel adnodd naturiol, mewn ffordd gynaliadwy.</p>		
Cyflenwad	Mae dros 300 o bwyntiau echdynnu dŵr wyneb yng Ngwynedd sydd wedi'u trwyddedu gan Asiantaeth yr Amgylchedd			Posib na fydd cymaint o

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
Dŵr	<p>Cymru.</p> <p>Yr adnoddau dŵr allweddol yng Ngwynedd yw Llyn Cwellyn, Llyn Marchlyn Bach, Llyn Ffynnon Llugwy, Llyn Cwmystradllyn, Afon Dwyfor (Dolbenmaen), Llyn Cwm Dulyn, Llyn Tecwyn Uchaf, Llyn Eiddew Mawr, Llyn Bodlyn, Llyn Cynwch, Llyn Morwynion, Llyn Arennig Fawr, Llyn Fathew (Bryncrug, Tywyn), Llyn Gwril a Llyn Calettwr (Llwyngwril). Nid oes cyflenwadau dŵr yfed cyhoeddus yn cael eu hechdynnu o ddŵr daear yn yr Awdurdod.¹⁹</p> <p style="text-align: center;">Parthau Adnoddau Dŵr, Dŵr Cymru</p> <p>Gogledd Eryri – Ynys Môn</p> <p>Mae'r parth mewn diffyg dan y senarios cynllunio Cyfartaledd Blynyddol a Chyfnod Critigol yn bennaf yn sgil yr ansicrwydd mawr yn y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd ac mae hyn wedi'i ymgorffori i'r cyfansoddyn Targed o ran Gofynion Byffer (<i>Target Headroom</i>). Mae gan y ddau senario cynllunio ddŵr yn weddill hyd oddeutu 2017/18. O hynny ymlaen, mae'r diffyg yn cynyddu dan y senario Cyfartaledd Blynyddol hyd uchafswm o 1.63 MI/d yn 2024/35 a hyd at uchafswm o 3.19 MI/d dan y senario Cyfnod Critigol yn 2029/30.</p>	<p>adnoddau dŵr ar gael o ganlyniad i newid hinsawdd.</p> <p>Sicrhau bod datblygiadau newydd yn cynnwys mesurau effeithiolrwydd dŵr.</p>		

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Dŵr					
					
<p>Er mwyn mynd i'r afael â'r diffygion yn y ddau senario cynllunio, dewiswyd yr Opsiynau a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Canfod mwy o enghreifftiau ble mae dŵr yn gollwng * Uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai ac echdynnu mwy o gronfa ddŵr Marchlyn Bach. <p>Byddai'r opsiwn o ran canfod dŵr yn gollwng yn cael ei weithredu yn 2017/18 er mwyn arbed uchafswm o 2.79MI/d. Byddai'r opsiwn i uwchraddio Gwaith Trin Dŵr Mynydd Llandygai yn dechrau yn 2022/23 a byddai'n darparu uchafswm o 0.43MI/d yn ystod gweddill y cyfnod cynllunio.</p> <p>Y Bala</p> <p>Dim ond y senario cynllunio Cyfartaledd Blynyddol a adroddir amdano ar gyfer y Parth Adnodd Dŵr hwn. Mae'r parth yn mynd i ddiffyg yn 2010/11, gan gyrraedd y diffyg mwyaf o 0.19 MI/d yn 2019/20. Mae hyn yn gyfuniad o lai o allbwn y gellir ei ddefnyddio, ers PR04, a chynnydd yn y rhagolygon am y galw.</p>					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																										
Dŵr																																														
	 <table border="1"> <caption>Annual Average Data</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>WAFU (MI/d)</th> <th>Demand + Target Headroom (MI/d)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2010-11</td><td>1.57</td><td>1.60</td></tr> <tr><td>2012-13</td><td>1.57</td><td>1.74</td></tr> <tr><td>2014-15</td><td>1.57</td><td>1.74</td></tr> <tr><td>2016-17</td><td>1.57</td><td>1.74</td></tr> <tr><td>2018-19</td><td>1.57</td><td>1.75</td></tr> <tr><td>2020-21</td><td>1.57</td><td>1.76</td></tr> <tr><td>2022-23</td><td>1.57</td><td>1.75</td></tr> <tr><td>2024-25</td><td>1.57</td><td>1.74</td></tr> <tr><td>2026-27</td><td>1.57</td><td>1.73</td></tr> <tr><td>2028-29</td><td>1.57</td><td>1.72</td></tr> <tr><td>2030-31</td><td>1.57</td><td>1.71</td></tr> <tr><td>2032-33</td><td>1.57</td><td>1.70</td></tr> <tr><td>2034-35</td><td>1.57</td><td>1.70</td></tr> </tbody> </table>			Year	WAFU (MI/d)	Demand + Target Headroom (MI/d)	2010-11	1.57	1.60	2012-13	1.57	1.74	2014-15	1.57	1.74	2016-17	1.57	1.74	2018-19	1.57	1.75	2020-21	1.57	1.76	2022-23	1.57	1.75	2024-25	1.57	1.74	2026-27	1.57	1.73	2028-29	1.57	1.72	2030-31	1.57	1.71	2032-33	1.57	1.70	2034-35	1.57	1.70	
Year	WAFU (MI/d)	Demand + Target Headroom (MI/d)																																												
2010-11	1.57	1.60																																												
2012-13	1.57	1.74																																												
2014-15	1.57	1.74																																												
2016-17	1.57	1.74																																												
2018-19	1.57	1.75																																												
2020-21	1.57	1.76																																												
2022-23	1.57	1.75																																												
2024-25	1.57	1.74																																												
2026-27	1.57	1.73																																												
2028-29	1.57	1.72																																												
2030-31	1.57	1.71																																												
2032-33	1.57	1.70																																												
2034-35	1.57	1.70																																												
	<p>Er mwyn mynd i'r afael â'r diffyg yn y senario cynllunio Cyfartaledd Blyneddol, dewiswyd yr Opsiwn a ganlyn: * Canfod mwy o enghreifftiau ble mae dŵr yn gollwng Byddai'r opsiwn o ran canfod dŵr yn gollwng yn cael ei weithredu yn 2010/11 er mwyn arbed uchafswm o 0.19 MI/d erbyn 2019/20.</p> <p>Tywyn – Aberdyfi</p> <p>Mae'r parth mewn diffyg yn y ddau senario cynllunio, sef Cyfartaledd Blyneddol a Chyfnod Critigol. Dan y senario Cyfartaledd Blyneddol, mae'r parth mewn diffyg ar hyn o bryd, ac mae'n cyrraedd y diffyg mwyaf o 0.48 MI/d erbyn 2034/35. Dan y senario Cyfnod Critigol, mae'r parth yn mynd i ddiffyg yn 2012/13 gan gyrraedd uchafswm o 0.44MI/d erbyn 2034/35. Mae'r cynnydd yn y diffyg ers AMP 4 wedi'i yrru gan gynnydd cyffredinol yn y galw, ond hefyd yn sgil yr ansicrwydd mawr yn y cydbwysedd rhwng y cyflenwad a'r galw o ganlyniad i newid hinsawdd ac mae hyn wedi'i ymgorffori yn y cyfansoddyn Targed o ran Gofynion Byffer (<i>Target Headroom</i>).</p>																																													

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd	
Dŵr					
					
<p>Er mwyn mynd i'r afael â'r diffygion, dewiswyd yr Opsiynau a ganlyn:</p> <ul style="list-style-type: none"> * Mynd ati i echdynnu dŵr daear o'r newydd i fwydo Gwaith Trin Dŵr Penybont * Canfod mwy o enghreifftiau ble mae dŵr yn gollwng * Effeithiolrwydd dŵr – Capasiti prynu'n ôl dibreswyl <p>Yn sgil yr ansicrwydd gyda'r opsiynau, mae'r cyfansoddyn Targed o ran Gofynion Byffer yn y senario cynllunio olaf wedi cynyddu'r diffygion yn uwch na'r rhai a ddangoswyd ar gyfer y senario waelodlin. O ganlyniad, nid yw'r gwaith echdynnu dŵr daear newydd i fod yn weithredol hyd 2012/13 a bydd yn cyflawni uchafswm o 0.6MI/d o 2017/18 ymlaen. Gweithredir yr opsiwn o ganfod dŵr yn gollwng yn 2017/18 a bydd yn cyflawni 0.55 MI/d o 2018/19 ymlaen. Gweithredir y cynllun effeithlonrwydd dŵr yn 2018/19 a bydd yn cyflenwi uchafswm o 0.09 MI/d yn 2019/20.</p> <p>Er bod y parth hwn mewn diffyg ar hyn o bryd, ni weithredir arno er mwyn mynd i'r afael â'r diffyg yn syth oherwydd y raddfa amser sy'n gysylltiedig â'r cynllun echdynnu dŵr daear. Fodd bynnag, mae Dŵr Cymru yn cynllunio i ddechrau ar y cynllun hwn yn fuan a chychwyn ar y cam ymchwilio yn AMP 4 fel y gall gychwyn cyflenwi dŵr yn gynharach na 2012/13. Ni ellir cau'r diffyg gydag opsiynau canfod dŵr sy'n gollwng nag effeithiolrwydd neu gyfuniad ohonynt a dim ond opsiwn sy'n gysylltiedig ag adnodd all gyflwyno'r cyfeintiau angenrheidiol o ddŵr.</p> <p>Blaenau Ffestiniog</p> <p>Dim ond y senario cynllunio Cyfartaledd Blyneddol a adroddir amdano ar gyfer y Parth Adnoddau Dŵr hwn ac mae ganddo ddŵr yn weddill drwy gydol y cyfnod cynllunio, gan gyrraedd uchafswm o 0.84 MI/d yn 2034/35.</p>					

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																										
Dŵr																																														
		 <table border="1"> <caption>Annual Average Data</caption> <thead> <tr> <th>Year</th> <th>WAFU (Ml/d)</th> <th>Demand + Target Headroom (Ml/d)</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>2010-11</td><td>2.50</td><td>1.85</td></tr> <tr><td>2012-13</td><td>2.50</td><td>1.82</td></tr> <tr><td>2014-15</td><td>2.50</td><td>1.80</td></tr> <tr><td>2016-17</td><td>2.50</td><td>1.80</td></tr> <tr><td>2018-19</td><td>2.50</td><td>1.85</td></tr> <tr><td>2020-21</td><td>2.50</td><td>1.82</td></tr> <tr><td>2022-23</td><td>2.50</td><td>1.80</td></tr> <tr><td>2024-25</td><td>2.50</td><td>1.78</td></tr> <tr><td>2026-27</td><td>2.50</td><td>1.75</td></tr> <tr><td>2028-29</td><td>2.50</td><td>1.72</td></tr> <tr><td>2030-31</td><td>2.50</td><td>1.70</td></tr> <tr><td>2032-33</td><td>2.50</td><td>1.70</td></tr> <tr><td>2034-35</td><td>2.50</td><td>1.70</td></tr> </tbody> </table>	Year	WAFU (Ml/d)	Demand + Target Headroom (Ml/d)	2010-11	2.50	1.85	2012-13	2.50	1.82	2014-15	2.50	1.80	2016-17	2.50	1.80	2018-19	2.50	1.85	2020-21	2.50	1.82	2022-23	2.50	1.80	2024-25	2.50	1.78	2026-27	2.50	1.75	2028-29	2.50	1.72	2030-31	2.50	1.70	2032-33	2.50	1.70	2034-35	2.50	1.70		
Year	WAFU (Ml/d)	Demand + Target Headroom (Ml/d)																																												
2010-11	2.50	1.85																																												
2012-13	2.50	1.82																																												
2014-15	2.50	1.80																																												
2016-17	2.50	1.80																																												
2018-19	2.50	1.85																																												
2020-21	2.50	1.82																																												
2022-23	2.50	1.80																																												
2024-25	2.50	1.78																																												
2026-27	2.50	1.75																																												
2028-29	2.50	1.72																																												
2030-31	2.50	1.70																																												
2032-33	2.50	1.70																																												
2034-35	2.50	1.70																																												
<p>Abermaw</p> <p>Fel y gwelir o'r plotiau isod, nid yw'r senarios cynllunio Cyfartaledd Blynyddol a Chyfnod Critigol mewn diffyg gan bod y cyflenwad yn hafal i'r galw gydol y cyfnod cynllunio. Mae'r parth hwn wedi symud allan o ddiffyg gan bod Dŵr Cymru wedi cael arian yn AMP 4 i gwblhau cynllun seilwaith prif bibellau i gysylltu Parth Adnoddau Dŵr Llŷn-Harlech ag Abermaw.</p>																																														

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

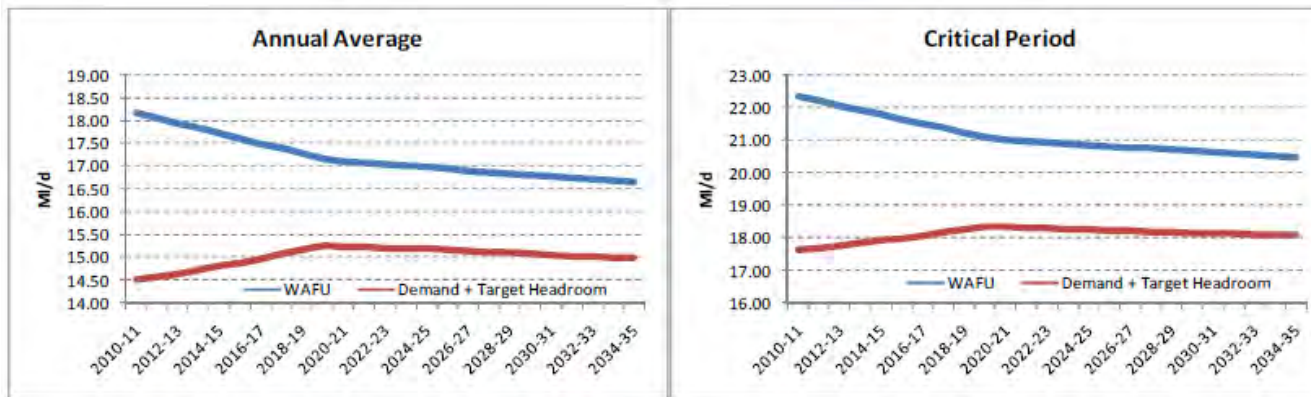
Dŵr

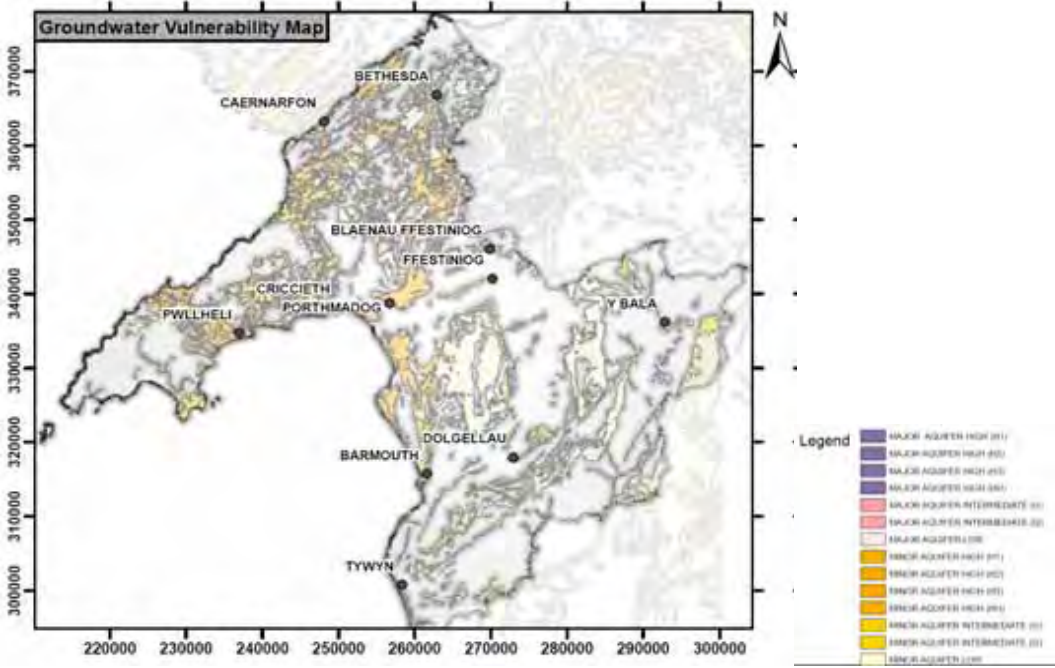

Llŷn - Harlech

Mae dŵr yn weddill yn y ddau senario cynllunio, sef Cyfartaledd Blyneddol a Chyfnod Critigol, gydol y cyfnod cynllunio.

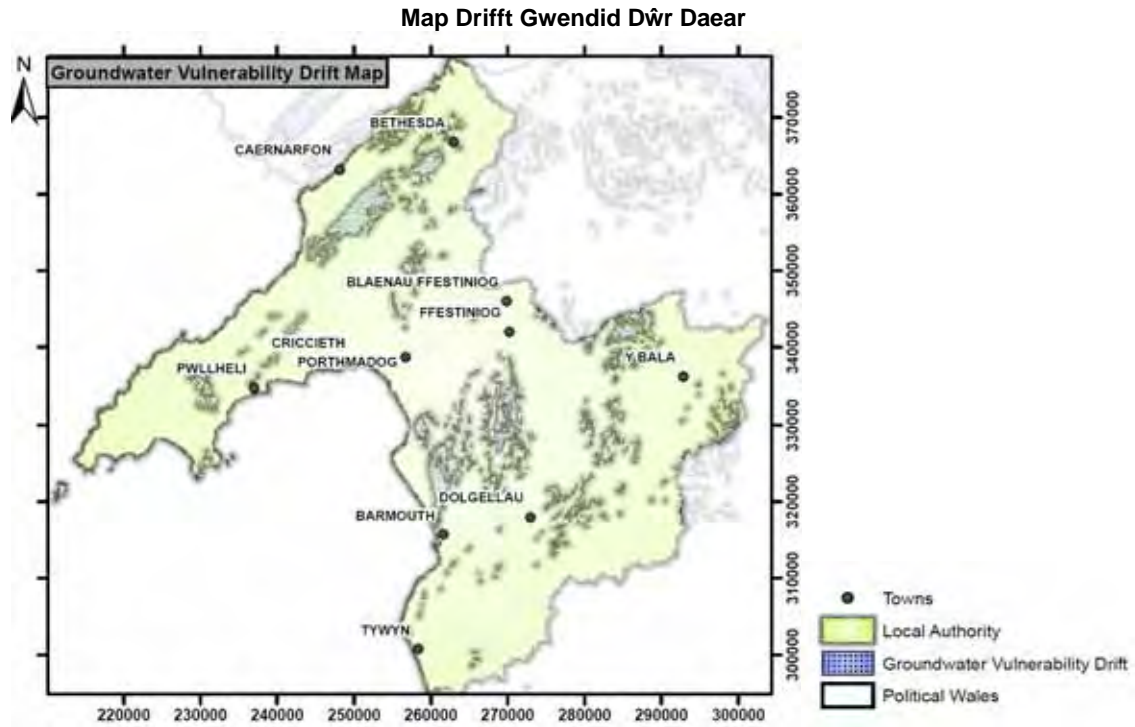
Yr uchafswm o ddŵr sy'n weddill dan y senario Cyfartaledd Blyneddol yw 4.29 MI/d yn 2008/09 a 5.41 MI/d dan y senario Cyfnod Critigol yn 2008/09.²⁰

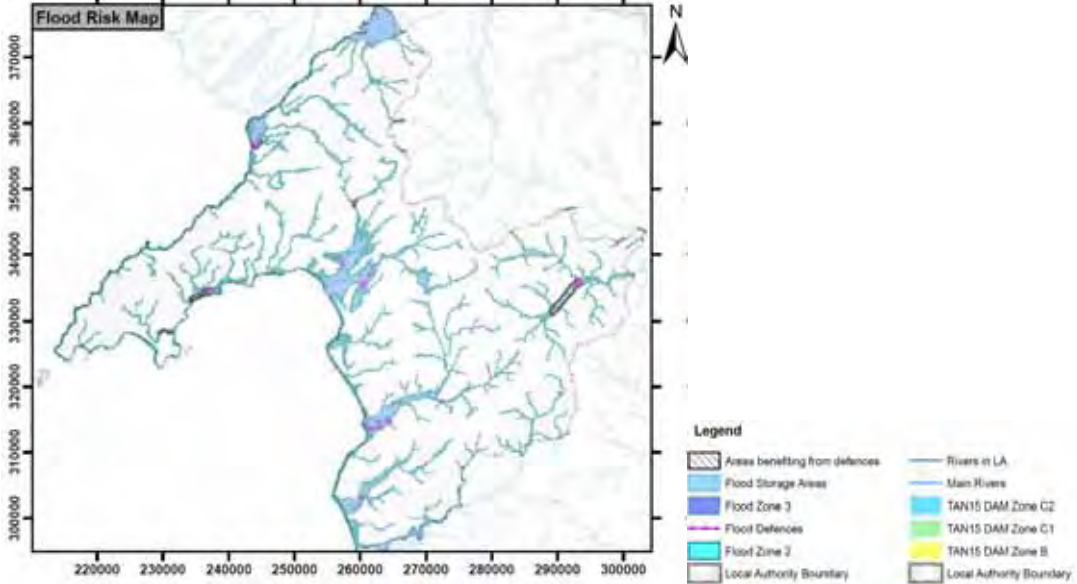

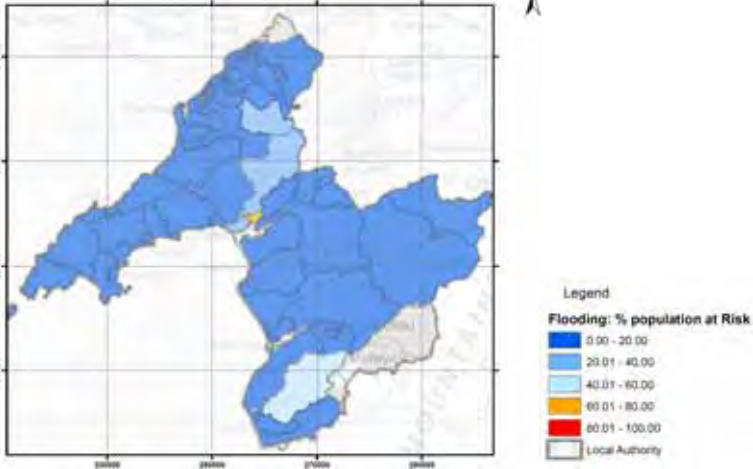
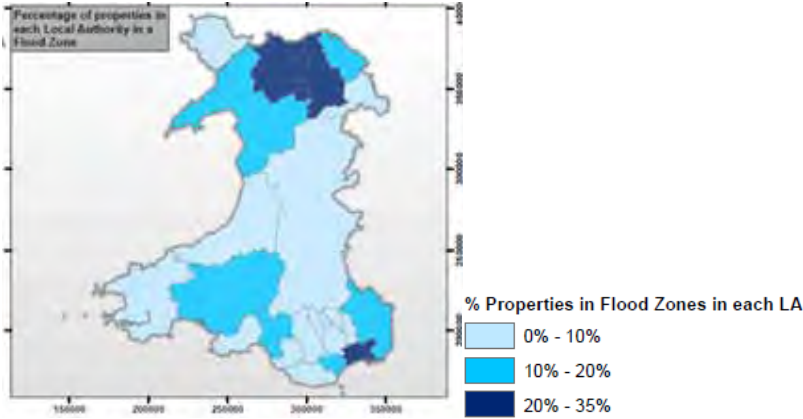
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
Dŵr Daear	<p>Mae angen gwarchod y dyfrhaenau yn y sir o ran eu nifer ac ansawdd y dŵr sy'n mynd i mewn iddynt. Dengys y ffigyrau isod oruchafiaeth dyfrhaenau bychan ac ardaloedd nad ydynt yn ddyfrhaenau ar draws y Sir, heblaw am y Galchfaen Carbonifferaidd yn ardal Bangor a'r Felinheli – mae hon yn ddyfrhaen fawr. Fodd bynnag, dylid nodi y gallai ardaloedd bychan nad ydynt yn ddyfrhaenau gynnwys digon o ddŵr i gefnogi cyflenwadau ffynhonnau bychan ac felly maent yr un mor sensitif i lygredd.</p> <p style="text-align: center;">Gwendid Dŵr Daear (2008)²¹</p> 		<p>Angen lliniaru'r achosion ble mae adnoddau dŵr daear a chyflenwadau dŵr yfed yn cael eu halogi.</p>	

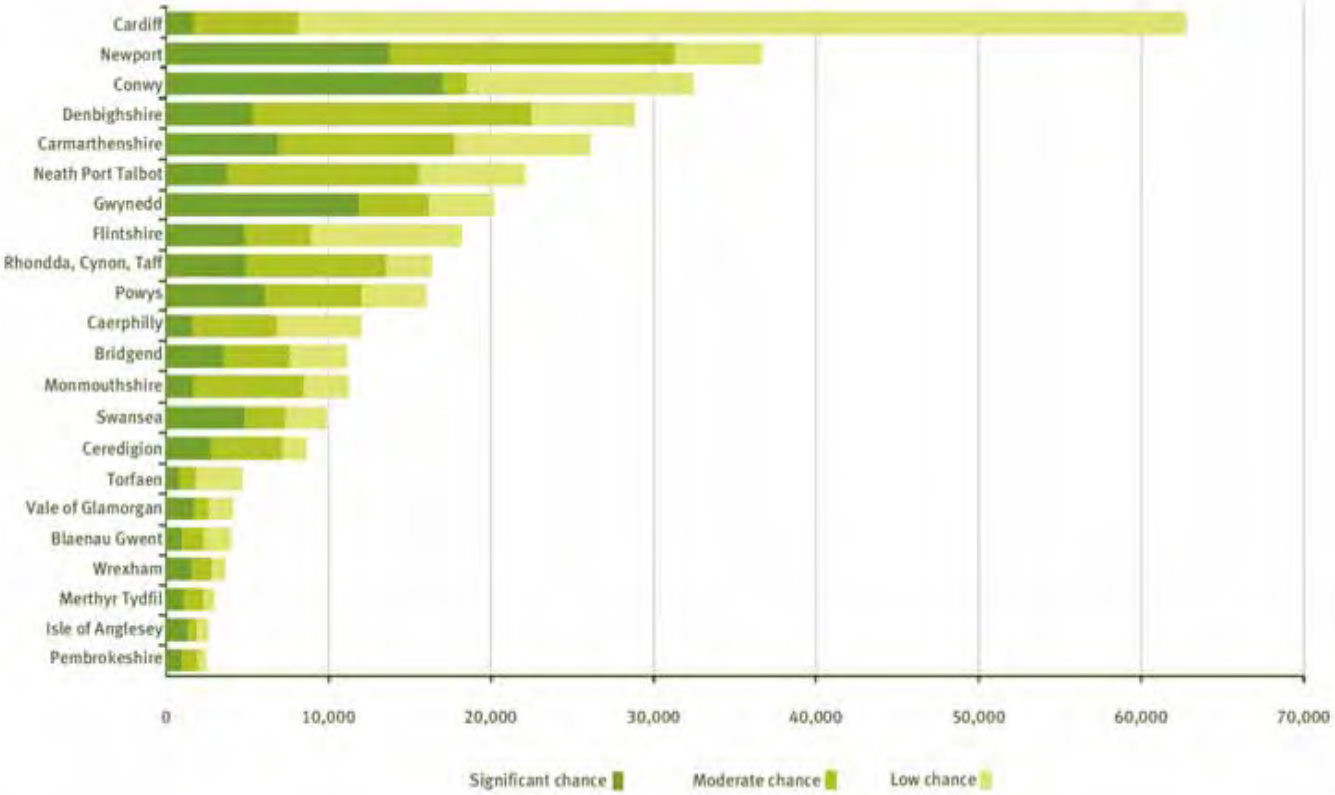
Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
-----------	---------------	-------------------------	-----------------	-------------------------------------

Dŵr

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
<p>Risg o Llifogydd</p>	<p style="text-align: center;">Ardaloedd mewn perygl o lifogydd yng Ngwynedd²²</p> <p>Allwedd:</p> <p>Parth Llifogydd 2 – amcangyfrif gorau Asiantaeth yr Amgylchedd o'r ardaloedd o dir rhwng parth 3 a graddfa'r llifogydd o afonydd neu o'r môr ble mae siawns o 1000 i 1 o lifogydd mewn unrhyw flwyddyn. Mae'n cynnwys yr ardaloedd hynny sydd wedi'u diffinio ym mharth llifogydd 3.</p> <p>Parth llifogydd 3 – amcangyfrif gorau'r asiantaeth o'r ardaloedd hynny o dir sydd â siawns o 100 i 1 (neu fwy) o lifogydd o'r môr bob blwyddyn. Mae'r map uchod yn dangos y prif afonydd a'r parthau llifogydd a ddarperir yn y mapiau cyngor yn NCT 15.</p> <p>Parth B – Ardaloedd y gwyddys iddynt fod wedi gorlifo yn y gorffennol a thystiolaeth o ddyddodion gwaddodol yno.</p> <p>Parth C1 – Ardaloedd o'r gorlifdir sydd wedi'u datblygu ac a wasanaethir gan seilwaith sylweddol, yn cynnwys amddiffynfeydd llifogydd.</p> <p>Parth C2 – Ardaloedd o'r gorlifdir heb seilwaith amddiffynfeydd llifogydd sylweddol.</p> <p>Ymddengys o'r ffigur uchod mai'r prif ardaloedd sydd â'r risg fwyaf o ddioddef o lifogydd yw ardaloedd Bangor, Caernarfon, Porthmadog, Tywyn a Phwllheli. Y wardiau yng Ngwynedd sydd â'r boblogaeth uchaf o drigolion mewn perygl o ddioddef o lifogydd yw Dwyrain Porthmadog, Gorllewin Porthmadog, Llanberis a Phorthmadog-Tremadog.</p>			<p>Posibilrwydd y gwelir risg uwch o lifogydd o ganlyniad i newid hinsawdd.</p> <p>Sicrhau bod datblygiadau newydd yn cael eu cyfeirio draw o ardaloedd sydd mewn risg uchel o lifogydd.</p> <p>Angen cyflwyno mesurau isafu neu liniaru llifogydd i leihau cyfaint a chyfradd dŵr ffo mewn datblygiad newydd.</p>

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				
	<p style="text-align: center;">Y boblogaeth sydd mewn perygl o ddioddef o lifogydd²³</p> <p style="text-align: center;">Canran yr eiddo ym mhob Awdurdod Lleol mewn Parth Llifogydd</p> 			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																			
Dŵr																																																																																																																							
	<p>Figure eleven: Local Authorities in Wales ranked by the number of people at risk of flooding</p> <p>The chart displays the number of people at risk of flooding across 22 Welsh local authorities. Cardiff has the highest number of people at risk, exceeding 60,000. Newport and Conwy follow with approximately 37,000 and 33,000 people at risk, respectively. The risk is categorized into three levels: Significant chance (dark green), Moderate chance (medium green), and Low chance (light green).</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Local Authority</th> <th>Significant chance</th> <th>Moderate chance</th> <th>Low chance</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Cardiff</td><td>~10,000</td><td>~50,000</td><td>~2,000</td><td>~62,000</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>~10,000</td><td>~25,000</td><td>~2,000</td><td>~37,000</td></tr> <tr><td>Conwy</td><td>~10,000</td><td>~20,000</td><td>~3,000</td><td>~33,000</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>~5,000</td><td>~20,000</td><td>~4,000</td><td>~29,000</td></tr> <tr><td>Carmarthenshire</td><td>~5,000</td><td>~15,000</td><td>~6,000</td><td>~26,000</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>~5,000</td><td>~15,000</td><td>~2,000</td><td>~22,000</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>~5,000</td><td>~15,000</td><td>~10,000</td><td>~30,000</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>~5,000</td><td>~10,000</td><td>~4,000</td><td>~19,000</td></tr> <tr><td>Rhondda, Cynon, Taff</td><td>~5,000</td><td>~10,000</td><td>~2,000</td><td>~17,000</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>~5,000</td><td>~10,000</td><td>~2,000</td><td>~17,000</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>~5,000</td><td>~5,000</td><td>~2,000</td><td>~12,000</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>~5,000</td><td>~5,000</td><td>~1,000</td><td>~11,000</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>~5,000</td><td>~5,000</td><td>~1,000</td><td>~11,000</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>~5,000</td><td>~5,000</td><td>~1,000</td><td>~11,000</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>~5,000</td><td>~4,000</td><td>~1,000</td><td>~10,000</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>~3,000</td><td>~3,000</td><td>~1,000</td><td>~7,000</td></tr> <tr><td>Vale of Glamorgan</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>~3,000</td><td>~2,000</td><td>~1,000</td><td>~6,000</td></tr> </tbody> </table> <p>Source: NaFRA 2008</p>			Local Authority	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total	Cardiff	~10,000	~50,000	~2,000	~62,000	Newport	~10,000	~25,000	~2,000	~37,000	Conwy	~10,000	~20,000	~3,000	~33,000	Denbighshire	~5,000	~20,000	~4,000	~29,000	Carmarthenshire	~5,000	~15,000	~6,000	~26,000	Neath Port Talbot	~5,000	~15,000	~2,000	~22,000	Gwynedd	~5,000	~15,000	~10,000	~30,000	Flintshire	~5,000	~10,000	~4,000	~19,000	Rhondda, Cynon, Taff	~5,000	~10,000	~2,000	~17,000	Powys	~5,000	~10,000	~2,000	~17,000	Caerphilly	~5,000	~5,000	~2,000	~12,000	Bridgend	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000	Monmouthshire	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000	Swansea	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000	Ceredigion	~5,000	~4,000	~1,000	~10,000	Torfaen	~3,000	~3,000	~1,000	~7,000	Vale of Glamorgan	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	Blaenau Gwent	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	Wrexham	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	Merthyr Tydfil	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	Isle of Anglesey	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	Pembrokeshire	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000	
Local Authority	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total																																																																																																																			
Cardiff	~10,000	~50,000	~2,000	~62,000																																																																																																																			
Newport	~10,000	~25,000	~2,000	~37,000																																																																																																																			
Conwy	~10,000	~20,000	~3,000	~33,000																																																																																																																			
Denbighshire	~5,000	~20,000	~4,000	~29,000																																																																																																																			
Carmarthenshire	~5,000	~15,000	~6,000	~26,000																																																																																																																			
Neath Port Talbot	~5,000	~15,000	~2,000	~22,000																																																																																																																			
Gwynedd	~5,000	~15,000	~10,000	~30,000																																																																																																																			
Flintshire	~5,000	~10,000	~4,000	~19,000																																																																																																																			
Rhondda, Cynon, Taff	~5,000	~10,000	~2,000	~17,000																																																																																																																			
Powys	~5,000	~10,000	~2,000	~17,000																																																																																																																			
Caerphilly	~5,000	~5,000	~2,000	~12,000																																																																																																																			
Bridgend	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000																																																																																																																			
Monmouthshire	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000																																																																																																																			
Swansea	~5,000	~5,000	~1,000	~11,000																																																																																																																			
Ceredigion	~5,000	~4,000	~1,000	~10,000																																																																																																																			
Torfaen	~3,000	~3,000	~1,000	~7,000																																																																																																																			
Vale of Glamorgan	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			
Blaenau Gwent	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			
Wrexham	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			
Merthyr Tydfil	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			
Isle of Anglesey	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			
Pembrokeshire	~3,000	~2,000	~1,000	~6,000																																																																																																																			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd																																																																																																																			
Dŵr																																																																																																																							
	<p>Figure twelve: Local Authorities in Wales ranked by number of properties at significant risk of flooding</p> <table border="1"> <caption>Estimated data from Figure twelve</caption> <thead> <tr> <th>Local Authority</th> <th>Significant chance</th> <th>Moderate chance</th> <th>Low chance</th> <th>Total</th> </tr> </thead> <tbody> <tr><td>Conwy</td><td>10,000</td><td>8,000</td><td>8,000</td><td>26,000</td></tr> <tr><td>Gwynedd</td><td>8,000</td><td>7,000</td><td>3,000</td><td>18,000</td></tr> <tr><td>Newport</td><td>7,000</td><td>11,000</td><td>4,000</td><td>22,000</td></tr> <tr><td>Powys</td><td>6,000</td><td>4,000</td><td>3,000</td><td>13,000</td></tr> <tr><td>Carmarthenshire</td><td>5,000</td><td>7,000</td><td>6,000</td><td>18,000</td></tr> <tr><td>Flintshire</td><td>4,000</td><td>2,000</td><td>7,000</td><td>13,000</td></tr> <tr><td>Denbighshire</td><td>4,000</td><td>9,000</td><td>4,000</td><td>17,000</td></tr> <tr><td>Rhondda, Cynon, Taff</td><td>3,000</td><td>5,000</td><td>2,000</td><td>10,000</td></tr> <tr><td>Swansea</td><td>3,000</td><td>2,000</td><td>1,000</td><td>6,000</td></tr> <tr><td>Neath Port Talbot</td><td>3,000</td><td>6,000</td><td>4,000</td><td>13,000</td></tr> <tr><td>Bridgend</td><td>2,000</td><td>3,000</td><td>2,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Ceredigion</td><td>2,000</td><td>3,000</td><td>1,000</td><td>6,000</td></tr> <tr><td>Monmouthshire</td><td>2,000</td><td>4,000</td><td>2,000</td><td>8,000</td></tr> <tr><td>Vale of Glamorgan</td><td>1,000</td><td>2,000</td><td>1,000</td><td>4,000</td></tr> <tr><td>Isle of Anglesey</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Wrexham</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Caerphilly</td><td>1,000</td><td>4,000</td><td>2,000</td><td>7,000</td></tr> <tr><td>Cardiff</td><td>1,000</td><td>4,000</td><td>28,000</td><td>33,000</td></tr> <tr><td>Pembrokeshire</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Merthyr Tydfil</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Blaenau Gwent</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> <tr><td>Torfaen</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>1,000</td><td>3,000</td></tr> </tbody> </table> <p>Source: NaFRA 2008</p>			Local Authority	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total	Conwy	10,000	8,000	8,000	26,000	Gwynedd	8,000	7,000	3,000	18,000	Newport	7,000	11,000	4,000	22,000	Powys	6,000	4,000	3,000	13,000	Carmarthenshire	5,000	7,000	6,000	18,000	Flintshire	4,000	2,000	7,000	13,000	Denbighshire	4,000	9,000	4,000	17,000	Rhondda, Cynon, Taff	3,000	5,000	2,000	10,000	Swansea	3,000	2,000	1,000	6,000	Neath Port Talbot	3,000	6,000	4,000	13,000	Bridgend	2,000	3,000	2,000	7,000	Ceredigion	2,000	3,000	1,000	6,000	Monmouthshire	2,000	4,000	2,000	8,000	Vale of Glamorgan	1,000	2,000	1,000	4,000	Isle of Anglesey	1,000	1,000	1,000	3,000	Wrexham	1,000	1,000	1,000	3,000	Caerphilly	1,000	4,000	2,000	7,000	Cardiff	1,000	4,000	28,000	33,000	Pembrokeshire	1,000	1,000	1,000	3,000	Merthyr Tydfil	1,000	1,000	1,000	3,000	Blaenau Gwent	1,000	1,000	1,000	3,000	Torfaen	1,000	1,000	1,000	3,000	
Local Authority	Significant chance	Moderate chance	Low chance	Total																																																																																																																			
Conwy	10,000	8,000	8,000	26,000																																																																																																																			
Gwynedd	8,000	7,000	3,000	18,000																																																																																																																			
Newport	7,000	11,000	4,000	22,000																																																																																																																			
Powys	6,000	4,000	3,000	13,000																																																																																																																			
Carmarthenshire	5,000	7,000	6,000	18,000																																																																																																																			
Flintshire	4,000	2,000	7,000	13,000																																																																																																																			
Denbighshire	4,000	9,000	4,000	17,000																																																																																																																			
Rhondda, Cynon, Taff	3,000	5,000	2,000	10,000																																																																																																																			
Swansea	3,000	2,000	1,000	6,000																																																																																																																			
Neath Port Talbot	3,000	6,000	4,000	13,000																																																																																																																			
Bridgend	2,000	3,000	2,000	7,000																																																																																																																			
Ceredigion	2,000	3,000	1,000	6,000																																																																																																																			
Monmouthshire	2,000	4,000	2,000	8,000																																																																																																																			
Vale of Glamorgan	1,000	2,000	1,000	4,000																																																																																																																			
Isle of Anglesey	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Wrexham	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Caerphilly	1,000	4,000	2,000	7,000																																																																																																																			
Cardiff	1,000	4,000	28,000	33,000																																																																																																																			
Pembrokeshire	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Merthyr Tydfil	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Blaenau Gwent	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			
Torfaen	1,000	1,000	1,000	3,000																																																																																																																			

Dangosydd	Data Cyfredol	Cymaryddion a thargedau	Statws / Patrwm	Problemau / Cyfyngiadau / Cyfleoedd
Dŵr				

¹ Asiantaeth yr Amgylchedd Gorllewin Cymru: Cynllun Rheoli Basn Afon. Ar gael ar lein: <http://www.environment-agency.gov.uk/research/planning/125095.aspx>

² DEFRA

³ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

⁴ Ibid

⁵ DEFRA

⁶ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

⁷ Ibid

⁸ Ibid

⁹ Ibid

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

¹² Ibid

¹³ Asiantaeth yr Amgylchedd: Cynllun Rheoli Basn Afon Gorllewin Cymru.

¹⁴ LIGC (Gorffennaf 2010) Cyflwr yr Amgylchedd (Edrychwyd arno ar 06/04/11) Ar lein: <http://wales.gov.uk/topics/statistics/headlines/environment2010/100722/?lang=en>

¹⁵ Ibid

¹⁶ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

¹⁷ Cadw Cymru'n Daclus: www.keepwalestidy.org

¹⁸ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

¹⁹ Asiantaeth yr AMgylchedd

²⁰ Dŵr Cymru (2008) "Water Resource Management Plan Main Report"

²¹ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

²² Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

²³ Asiantaeth yr Amgylchedd: Pecyn Tystiolaeth Lleol - Gwynedd

**Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn
a Gwynedd**

**Arfarniad Cynladwyedd (AC) yn
cynnwys Aseiad Amgylcheddol
Strategol (AAS)**

**Adroddiad Cwmpasu Arfarniad
Cynladwyedd**

Crynodeb Annhechnegol

Gorffennaf 2011

Cyflwyniad

- Y ddogfen hon yw crynodeb annhechnegol o'r adroddiad Cwmpasu Arfarniad Cynladwyedd (AC) a gynhyrchwyd fel rhan o'r Arfarniad Cynladwyedd ar gyfer Cynllun Datblygu Lleol ar y Cyd Ynys Môn a Gwynedd (CDLI). Mae'r Adroddiad Cwmpasu (AC) yn nodi'r prif faterion cynladwyedd ar gyfer Ynys Môn a Gwynedd a sut yr ymgwymerir a champau olaf yr arfarniad.

Cefndir

- Ar hyn o bryd mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn paratoi CDLI ar y Cyd newydd. Y mae'r gofyniad i bob Awdurdod Cynllunio Lleol (ACLI) gynhyrchu Cynllun Datblygu Lleol (CDLI) yn cael ei nodi yn Rhan 6 Deddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol, 2004.
- Cynllun defnydd tir yw CDLI sydd yn amodol ar archwiliad annibynnol, a fydd yn ffurfio'r cynllun datblygu statudol ar gyfer ardal awdurdod lleol at ddibenion y Ddeddf. Mae'n cynnwys gweledigaeth, strategaeth, polisiau ardal-eang ar gyfer mathau datblygu, dyraniad tir, a ble bo angen polisiau a chynigion ar gyfer ardaloedd alweddol o newid a gwarchodaeth. Caiff polisiau a dyraniadau eu nodi yn ddaearyddol ar y Map Cynigion sydd yn ffurfio rhan o'r cynllun.

Arfarniad Cynladwyedd (AC) ac Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS)

- Mae Arfarnu Cynladwyedd i'r CDLI yn ofynnol o dan y Ddeddf Cynllunio a Phrynu Gorfodol, 2004. Mae AC yn ymdrin ag effeithiau cymdeithasol ac economaidd y CDLI ynghyd â rhai amgylcheddol.
- Yn ogystal â'r gofyniad i gwblhau AC o'r CDLI, dan Gyfarwydddeb Ewropeaidd 2001/42/EC, sy'n cael ei gweithredu yn y DU dan Reoliadau Asesiadau Amgylcheddol o Gynlluniau a Rhaglenni 2004, dylai Cynlluniau Datblygu Lleol hefyd fod yn destun Asesiad Amgylcheddol Strategol (AAS). Mae AAS yn broses i sicrhau bod yr effeithiau amgylcheddol arwyddocaol sy'n deillio o gynlluniau a rhaglenni yn cael eu hadnabod, eu asesu, eu lliniaru, a'u cyfathrebu i'r sawl sy'n gwneud y penderfyniadau ac yna'u monitro.

Adroddiad Cwmpasu Arfarnu Cynladwyedd

- Adroddiad Cwmpasu yr AC yw'r ddogfen gyntaf i gael ei chynhyrchu ar gyfer y broses AC/AAS. Mae'n disgrifio'r sefyllfa amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd bresennol yn y ddau awdurdod cynllunio lleol, ac yn sefydlu fframwaith o amcanion cynladwyedd ar gyfer profi sut y bydd y ddau Gyngor yn dosbarthu datblygiad cynaliadwy drwy gamau diweddarach paratoi'r CDLI. Mae Adroddiad Cwmpasu AC yn cynnwys y tasgau a ganlyn:

Tasg A1- Adnabod cynlluniau, rhaglenni ac amcanion gwarchod amgylchedd perthnasol eraill.

Tasg A2 – Casglu gwybodaeth gwaelodlin

Tasg A3 – Adnabod materion a phroblemau cynladwyedd

Tasg A4 – Datblygu amcanion AC

Tasg A5 – Paratoi ac ymgynghori ar yr Adroddiad Cwmpasu AC

Prif Faterion Cynladwyedd

- Mae'r materion cynladwyedd presennol a fydd yn effeithio ar Ardal y Cynllun wedi eu hadnabod trwy adolygiad o gynlluniau a rhaglenni a thrwy gasglu data gwaelodlin. Ceir crynodeb o'r materion hyn isod:

MAES Y PWNC	MATERION ALLWEDDOL
Bioamrywiaeth	<ul style="list-style-type: none"> Bygythiadau i gywirdeb a chysondeb nodweddion bioamrywiaeth Yr angen i ddiogelu Coetiroedd Rhannol Naturiol
Cymunedau	<ul style="list-style-type: none"> Poblogaeth sy'n heneiddio Allfudo gan bobl ifanc Poblogaeth gymharol iach a diogel ond gydag amrywiadau'n amlwg o fewn ardal y CDLI ar y Cyd Anghydraddoldebau amddifadedd cymdeithasol
Ffactorau Hinsoddol	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal ansawdd aer da yn gyffredinol Nwyon tŷ gwydr a bygythiad newid hinsawdd
Treftadaeth Ddiwylliannol	<ul style="list-style-type: none"> Gostyngiad diweddar yng nghyfran y siaradwyr Cymraeg Treftadaeth ddiwylliannol ac amgylchedd hanesyddol cyfoethog ac amrywiol
Yr Economi	<ul style="list-style-type: none"> Gwerth Ychwanegol Crynswth (GVA) cymharol isel yn benodol yn Ynys Môn Cyfradd gweithgarwch economaidd gymharol uchel yn ardal y CDLI ar y cyd ond diweithdra uwch na'r cyfartaledd yn Ynys Môn Gostyngiad mewn diwydiannau'r tir Enillion llai na'r cyfartaledd Cyrhaeddiad addysgol Gwella'r diwydiant twristiaeth
Tai	<ul style="list-style-type: none"> Amddifadedd tai yn benodol yng Ngwynedd Fforddiadwyedd a diffyg tai fforddiadwy Tai gwag ac ail gartrefi
Tirwedd	<ul style="list-style-type: none"> Pwysau ar ddynodiadau tirwedd pwysig
Priddoedd, Mwynau a Gwastraff	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal dwysedd carbon priddoedd yng Ngwynedd Maint cyfyngedig o'r tir amaethyddol gorau a'r tir mwyaf amlbwrpas Twf mewn Gwastraff Bwrdeistrefol Lleihau dibyniaeth ar safleoedd tirlenwi

MAES Y PWNC	MATERION ALLWEDDOL
Trafnidiaeth	<ul style="list-style-type: none"> • Dewisiadau trafndiaeth cyfyngedig • Dibyniaeth uchel ar gar preifat ar gyfer trafndiaeth
Dŵr	<ul style="list-style-type: none"> • Cynnal safon afonydd dda a gwella safonau ble bo angen • Cynnal dyfroedd ymdrochi glân a gwella eraill • Nifer o ardaloedd poblog wrth risg o orlifo • Llai o adnoddau dŵr ar gael

Amcanion a Dangosyddion Cynladwyedd

- Deilliant allweddol o'r Adroddiad Cwmpasu AC yw'r datblygiad o fframwaith arfarniad o amcanion arfaethedig, is-amcanion a dangosyddion a gaiff eu defnyddio i adnabod, disgrifio a gwerthuso effeithiau amgylcheddol positif a negatif cynllun neu raglen. I gyd, mae 11 o amcanion AC arfaethedig sy'n ymdrin ag agweddau amgylcheddol, cymdeithasol ac economaidd-gymdeithasol:

Fframwaith Amcanion AC arfaethedig:

Amcan	Pynciau AAS
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cynnal a mwyhau buddion bioamrywiaeth a chysylltedd 	Bioamrywiaeth, Fflora, Ffawna, Pridd
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Hyrwyddo hyfywdra, cydlyniant, ac iechyd a lles cymunedol 	Iechyd bodau dynol, y boblogaeth
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Rheoli a lleihau effeithiau newid hinsawdd drwy hyrwyddo a chefnogi mesurau lliniaru ac addasu 	Ffactorau Hinsawdd, Aer
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwarchod, hyrwyddo a mwyhau'r iaith Gymraeg 	Treftadaeth Ddiwylliannol
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwarchod, hyrwyddo a mwyhau adnoddau diwylliannol ac asedau treftadaeth hanesyddol 	Treftadaeth Ddiwylliannol
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogi twf economaidd a hwyluso economi fywiog, amrywiol sy'n darparu cyfleoedd cyflogaeth lleol 	Poblogaeth
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Darparu tai o ansawdd da, yn cynnwys tai fforddiadwy sy'n bodloni angen lleol 	Iechyd bodau dynol, y boblogaeth
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Gwerthfawrogi, cadw a mwyhau tirweddau gwledig a threfweddau trefol ardal y cynllun 	Tirwedd

<ul style="list-style-type: none"> ▪ Defnyddio'r tir ac asedau mwynol yn effeithlon a hyrwyddo mecanweithiau ar gyfer lleihau aildefnyddio ac ailgylchu gwastraff 	Asedau materol, pridd
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Cefnogi a mwyhau cysylltiadau trafndiaeth da i gefnogi'r gymuned a'r economi 	lechyd bodau dynol, y boblogaeth
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Diogelu ansawdd dŵr, rheoli cynladwyedd adnoddau dŵr ac isafu'r risg o lifogydd 	Dŵr, Bioamrywiaeth

- Cefnogir pob amcan cynladwyedd gan nifer o is-amcanion fydd yn hwyluso asesiad polisiâu a chynigion y CDLI ar y Cyd ac yn helpu gyda'r dehongliad o'r prif amcan cyffredinol. Mae set o ddangosyddion arfaethedig wedi eu canfod i fonitro perfformiad y CDLI ar y cyd ac mae'r rhain wedi eu cynnwys yn y fframwaith. Dewiswyd y dangosyddion hyn i ganolbwyntio ar y materion allweddol sy'n codi. Dylid edrych ar y dangosyddion arfaethedig fel rhestr sy'n esblygu sy'n canolbwyntio ar yr effeithiau amgylcheddol ac economaidd-gymdetihadol sylweddol/allweddol a nodwyd fel mae'r broses arfarnu yn mynd rhagddi.

Ymgynghoriad

- Mae Cyngor Sir Ynys Môn a Chyngor Gwynedd yn ymgynghori ar yr Adroddiad Cwmpasu am gyfnod o 7 wythnos (rhwng 21/7/11 a 8/9/11). Bydd y Cynghorau yn ymgynghori gyda thri chorff amgylcheddol – Cadw, Asiantaeth yr Amgylchedd a Chyngor Cefn Gwlad Cymru, ynghyd â budd-ddeiliaid allweddol eraill. Rydym hefyd yn croesawu barn y cyhoedd ar y ddogfen.
- Gellir gweld Adroddiad Cwmpasu yr AC yn llawn ar wefannau y Cynghorau ar www.gwynedd.gov.uk a www.anglesey.gov.uk neu mae copïau ar gael o'r Uned Polisi Cynllunio ar y Cyd. Mae ffurflenni ymateb i'r ymgynghoriad ar gael o'r un ffynhonnell.

Camau Nesaf

Cam nesaf y broses AC/AAS yw'r cam i asesu'r cynllun (Cam B). Yn ystod y cam yma, bydd effeithiau'r cynllun a ragwelwyd yn cael eu cloriannu. Defnyddir canlyniadau'r AC/AAS er mwyn hysbysu'r datblygiad y cynllun i dynnu neu leihau unrhyw effeithiau amgylcheddol croes a ragwelwyd ond hefyd i uchafu'r cyfleodd ar gyfer gwelliannau amgylcheddol. Bydd Opsiynau Strategol neu rai amgen ar gyfer datblygu yn cael eu profi yn erbyn y Fframwaith Arfarniad Cynladwyedd a bydd yr opsiynau gofodol strategol a'r dynodiadau safleoedd sydd orau i'r CDLI ar y Cyd yn cael eu hysbysu gan ganlyniadau'r broses werthuso.